

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra romanistiky

ŠPANĚLSKO-ČESKÝ SLOVNÍK AMERIKANISMŮ
Diccionario de americanismos: PÍSMENO **M- masucho** (DA)

DICCIONARIO DE AMERICANISMOS ESPAÑOL-CHECO
Diccionario de americanismos: LETRA **M- masucho** (DA)

SPANISH-CZECH DICTIONARY OF AMERICANISM
Diccionario de americanismos: LETTER **M- masucho** (DA)

Diplomová práce
Bc. Kristina Uhlířová

Obor: Španělská filologie jednooborová
Vedoucí práce: Prof. PhD. Jiří Černý, Csc.

OLOMOUC 2016

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně pod odborným vedením PhDr. Jiřího Černého, CSc. a uvedla v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne

Podpis:

Poděkování:

Poděkování bych ráda věnovala prof. PhDr. Jiřímu Černému, CSc., za možnost se na tomto projektu podílet a také za jeho odborné vedení, ochotu, čas, a vstřícnost při řešení všech problémů.

Índice

1. INTRODUCCIÓN	5
2. EL DICCIONARIO DE AMERICANISMOS.....	6
2.1. La lista de las abreviaturas.....	6
3. EL DICCIONARIO ESPAÑOL-CHECO DE AMERICANISMOS	10
3.1. Palabras con la entrada M.....	10
4. COMENTARIO DE LA TRADUCCIÓN.....	159
4.1 Metodología	159
4.2 La estructura.....	161
4.3 Los temas más tratados.....	163
4.3.1 Flora	163
4.3.2 Fauna.....	164
4.3.3 Alimentación	165
4.3.4 Los campos técnicos.....	166
4.3.5 Otros temas.....	167
4.4 Palabras procedentes de otras lenguas	167
4.5 Las dificultades con la traducción	168
5. CONCLUSIÓN	170
6. BIBLIOGRAFÍA	171
7. ANOTACIÓN EN CHECO.....	172
8. ANOTACIÓN EN INGLÉS	173

1. Introducción

El presente trabajo formará parte del gran proyecto dirigido por el profesor Jiří Černý, cuyo objetivo es realizar un diccionario bilingüe español-checo de americanismos utilizados por los hablantes de América Latina a través de varios diccionarios.

El objetivo principal de esta tesina consiste en traducir cierta parte de los lemas del *Diccionario de americanismos*, Lima 2010, al checo, buscando los mejores equivalentes posibles de la lengua checa. En concreto, se trata de las expresiones tomadas del diccionario mencionado empezando por la letra *m* (m - masucho).

El trabajo contribuye al proyecto no solo con la traducción de los lemas no integrados, sino también con la revisión de los lemas ya elaboradas con adición de nuevos significados o con corrección de algunos errores conectados con la traducción hecha o signos mal usados. Eso se debe a que el trabajo incluye una gran parte de trabajos similares que hicieron otros estudiantes con la misma letra, pero de otros diccionarios.

Los lemas traducidos, junto con todos los cambios hechos, estarán escritos en azul, y otros, ya elaborados por otros estudiantes, en negro. Así se evitará el problema del plagio.

La estructura del trabajo consta de tres partes. En la primera aparece la lista de todas las abreviaturas usadas. Las abreviaturas son necesarias para el mejor entendimiento de los conceptos. Luego, la parte práctica se centra en el proceso de la traducción, que es la parte más importante de todo el trabajo. Por último, se presenta el comentario que se dedica a la metodología usada junto con la estructura de los lemas. A continuación pongo comentario y ejemplos sobre temas más usados. No faltará tampoco el párrafo sobre mis dificultades a la hora de traducir americanismos al checo. El trabajo termina con la conclusión y la lista de la bibliografía usada.

2. El diccionario de americanismos

2.1. La lista de las abreviaturas

Países:

Arg	Argentina
Bol	Bolivia
Dom	Dominikánská Republika
Ekv	Ekvádor
Guat	Guatemala
Hond	Honduras
Chil	Chile
Kol	Kolumbie
Kost	Kostarika
Kub	Kuba
Mex	Mexiko
Nik	Nikaragua
Pan	Panama
Par	Paraguay
Per	Peru
Portor	Portoriko
Salv	Salvador
Urug	Uruguay
US	USA
Ven	Venezuela

Zonas:

Antil	Antily
JižAm	Jižní Amerika
Karib	oblast Karibiku
LaPla	oblast La Plata
StřAm	Střední Amerika

Lenguas indígenas:

aim.	aimarština
arw.	arawačtina
guar.	guaraní
karib.	karibština
keč.	kečujština
map.	mapuče, araukánština
may.	mayské jazyky
nah.	nahuatl

Diccionarios:

AHM	Majía Prieto
AM	Augusto Malaret
BDE	Breve diccionario ejemplificado de americanismos
DA	Diccionario de americanismos
DBM	Gómez de Silva
DMC	José Sánchez-Boudy
EA	Azucena Palacios
EEA	Antonio Molero
EUM	Lara Ramos
HB	Victor Hugo Viscarra
JD	Josef Dubský
LM	C. Coello Vila
MM	Marcos A. Morínigo
MS	Marius Sala
NET	informaciones adicionales obtenidas en internet
RAE	Real Academia Española
RR	Richard Renaud

Otras abreviaturas:

← z jazyka, odvozeno od

•	nový pramen
(XX).	chybí pramen
►	encyklopedické vysvětlení
^{1, 2} atd.	různé významy jedné fráze
[Š: xxx]	ve Španělsku (tvar)
[Š: „xxx“]	ve Španělsku (význam)
■ Syn.:	synonymum
■ Var:	varianty
adj.	přídavné jméno
adj/subst.	přídavné jméno i podstatné jméno
adv.	příslovce
angl.	anglický, anglicky
citosl.	citoslovce
DA	Diccionario de americanismos
eufem.	eufemismus
f.	femininum, ženský rod
fr.	francouzsky, francouzský
hanl.	hanlivé
intr.	intransitivní
již.	jižní
jv.	jihovýchodní
jz.	jihozápadní
kub.	kubánsky, kubánský
lid.	lidové
m.	maskulinum, mužský rod
m/f.	maskulinum i femininum
málo použ.	málo užívané
pl.	množné číslo
př.:	příklad
sev.	severní
sv.	severovýchodní
sz.	severozápadní
šp.	španělský, španělsky
tr.	transitivní

vulg.	vulgárně
vých.	východní
záp.	západní
zvrát.	zvráté

3. El diccionario español-checo de americanismos

3.1. Palabras con la entrada M

m, f., lid., eufem. (1) **sacar la ~¹** (Per, Bol): dát někomu výprask, zbit někoho; ■ Syn.: *sacar la mugre*; (2) **sacar la ~²** (Per, Bol): porazit někoho, zvítězit nad někým; ■ Syn.: *sacar la mugre*; (3) **sacarse la ~** (Per, Bol): hodně se snažit, vyvíjet úsilí; ■ Syn.: *sacarse la mugre*; (DA).

-m (koncové „m“) (1) (Mex: Yucatán): pod vlivem mayských jazyků se v této oblasti někdy vyskytuje koncové -m, jinak ve šp. nepřipustné; př.: *voy de Colóm a la colonia Alemám por el pam*; (EA).

M-19, m. (1) (Kol): hnutí 19. dubna; př.: *en su despacho se hallaban los guerrilleros del M-19 que unas pocas horas antes habían tomado sangrientamente el Palacio de Justicia, en pleno centro de Bogotá*; ► toto hnutí kolumbijských partyzánů se v roce 1990 přeměnilo v Sociálně demokratickou stranu; (BDE).

ma, f. (← *madre*) (1) (Kub, Portor): oslovení starší ženy tmavé pleti; př.: *ma Juana, ma Francisca*. (MM). • (2) (Kub): máma, matka, žena; př.: *oye, ma, te quiero mucho*; ► užívají zejm. černoši; (DMC).

ma!, citosl., lid. (1) (Guat, Salv): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!, viz též: *jmiércoles!*; ► vyjadřuje nesouhlas nebo protest proti něčemu; (DA).

ma che, viz: *ma qué*; (MS).

ma qué, citosl. (← it. *macché*) (1) (Arg, Kol, Par, Urug): ale kdepak; (2) (LaPla): ale co; ■ Var.: *ma che*; (MS).

ma sí, citosl. (← it. *ma sì*) (1) (LaPla): no ovšem; (MS).

mabea, f. (1) (Ekv, Bol): strom (*Mabea caudata*); ► až 20 m vysoký; má jednoduché listy se světlými nebo bílými okraji a jednopohlavné květy v hroznech; (DA).

mabí, m. (← arw/karib) (1) (Portor, Dom, Kub; Ven): malý strom *Colubrina reclinata* z čeledi řešetlákovitě, s hořkou kůrou; ► až 20 m vysoký; má oranžovohnědou kůru; nazelenalé květy a kulaté plody s třemi semínky; jeho dřevo se používá na výrobu kůlů nebo na palivo; ■ Var.: *maví*; (2) (Portor, Dom; Ven): osvěžující nápoj, který se připravuje ze zkvašené kůry tohoto stromu; ■ Var.: *maví*; (3) (Dom): osvěžující nápoj vyrobený z cukrové třtiny nebo z určitých kořenů; (RAE, MS; DA). • (4) ~ (**maví**) (Par): pikantní osvěžující nápoj; ► připravovaný s nerafinovaným cukrem (*azúcar negra*) a fermentovaný ve vodě; př.: *se detenían ... a tomar un maví en el cafetín*; (5) čaj z kůry stromu stejného jména; sklenička tohoto nápoje; ► má afrodisiatické účinky; (RR). • (6) **subir como la espuma del ~** (Portor): zdražit ceny potravin a zboží; (DA).

mabicería, f., málo použ. (1) (Dom): továrna nebo stánek, kde se prodává nápoj *mabí*; (DA).

mabicerero, -ra, m/f. (1) (Dom, Portor): osoba, která vyrábí *mabí*, viz též: *mabiserero*; (2) (Dom, Portor): prodáváč nápoje *mabí*, viz též: *mabiserero*; (DA).

mabil, m. (1) (Ven): nevěstinec, bordel; (DA).

mabilera, f., lid. (1) (Ven): prostitutka, děvka, viz též: *callejera*; (DA).

mabinga, f. (1) (Kub): tabák špatné kvality; (2) špatný doutník; (3) zvířecí exkrement; (4) dušený pokrm; ► připravovaný s kolokázií jedlou. (MM). • (5) (Am): hnůj; (JD). • (6) f. (← afr.) (Kub): sladká brambora, batáta; př.: *dame un poco de mabinga*; (7) (Kub): tabák horší kvality; př.: *ése fuma mabinga*; ■ Syn.: *biliken, charuto, rompepecho*, viz též: *tierra*; (DMC).

mabiserero, -ra, m/f. (← arw/karib) (1) (Portor, Dom): prodáváč nápoje *mabí*, viz též: *mabicerero*; • (2) (Portor): osoba, která vyrábí nápoj *mabí*, viz též: *mabicerero*; (MS, DA).

mabita, m/f. (← afr.) (1) f., lid. (Ven): urknutí, směla, uhranutí, viz též: *jodida*; (MS, JD, DA) • (2) m. (Ven): smolař; (MS, JD). • (3) (Ven): roztoč, který ničí kůže; (4) (Ven): žluté skvrny na listech rostlin; (5) **ser (correrle, tener)** ~ (Ven): pohoršit si, přijít na mizinu; (MS). • (6) **le cayó la ~** (Ven): měl smělu; (7) **tener** ~ (Ven): mít smělu, nestát za nic; (JD).

mabitoso, -sa, adj/subst. (1) (Ven): smolařský, mizerný; smolař (MS, JD, DA).

mable, f. i adj. (← angl. *marble*) [Š: *canica*] (1) f. (Hond; Salv): kulička na hraní; (RAE, MS; DA) • (2) adj. (Hond): nešikovný, levý, nemotorný, neschopný; př.: *Marvín sí que es maule en informática*; (3) (Hond): hloupý, nechápavý, málo chytrý; př.: *sos mable, Yolanda; nunca vas a aprender bien el idioma sólo viendo películas en inglés*; ► slang; (RF). • (4) f. (Hond, Salv): společenská hra kuličky; ■ Var.: *maules*; (DA).

mabo, m. (←antil.) (1) (Pan, Portor), viz: *ochmul*; (DA).

maboa, f. (1) (Kub): malý pryskyřičný strom *Cameraria latifolia* z čeledi toješťovitých; ► má eliptické a špičaté listy; květy rostou v koncových vrcholcích; jeho dřevo se používá na stavbu lodí; (MM, DA).

maboiá, m. (1) (Portor), viz: *mabuya*; (DA).

maboya, m. (1) (Portor), viz: *mabuya*; (DA).

mabú, m. (1) (Ven), viz: *guadua*.; (MM). • (2) (Ven): bambus mabú; (JD).

mabuja, m. (1) viz: *mabuya*; (MS).

mabuya, m. (← arw/karib) (1) (Kub): ďábel; (2) (Kub): název různých druhů ještěřů; ■ Var.: *mabuja*; (MS). • (3) (← antil.) (Portor): noční strašidlo; ► dle domorodské pověry hledal ženy, aby s nimi žil, ale ony se bránily talismány; ■ Var.: *maboiá*, *maboya*; (DA).

Mabuya, m. (1) (Kub): tainský bůh; př.: *eso no lo resuelve ni con Mabuya*; ► Táinové se až do počátku 16. století před příchodem Španělů vyskytovali v oblasti Velkých a Malých Antil; byli nejvyspělejším indiánským etnikem, jenž přináleželo do kultury Aruaků; (DMC).

maca, f. i adj. (← keč. *maqa*) (1) f. (Per; Bol, Chil): druh andské velmi výživné hlízy s léčivými účinky; (RAE; DA). • (2) (Antil): papoušek; (3) pták; ► též nazývaný *acana*; (MM). • (4) exp. (Bol): nechci!; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *macana*; (HB). • (5) m. **warmi** ~ (← keč. *warmi*, „žena“) lid. (Bol: Cbb/Pt): hrubián; ► muž, který často bije ženy; ■ Syn.: *warmi tajlle*; (6) **mama** ~ (← keč. *mama*, „matka, paní“) lid. (Bol: LP): hrubián; ► muž, který často bije svou ženu; ■ Syn.: *mama teque*; (LM). • (7) (Per, Bol): *maca horská* (*Lepidium meyenii*); ► jednoletá bylina; má krátký a nenápadný stonek; čtrnáct až dvacet listů ve tvaru růžic; květy jsou malé, světle zelené a vyrůstají v hroznovitých květenstvích; (8) adj. (← zkráceně *macanudo*) (Bol): o věci: úžasný, mimořádný, výjimečný; (DA).

maca!, citosl., lid. (1) (Bol): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!, viz též: *jmiércole(s)!*; (DA).

macá, m. (← guar. *macang*) (1) (Arg, Urug): společný název různých druhů vodních ptáků z jezerních oblastí; ► chybí jim ocasní peří; mají rovný dlouhý zobák; plavou s krkem kolmo vztyčeným k vodní hladině; (RAE). • (2) (Par): hazardní karetní hra provozovaná v hráčských doupatech se španělskými kartami; př.: *antes no se jugaba en este pueblo sino truco, macá, chiquichuela*; (RR). • (3) (← guar. *macá, macang*) (Arg): jazyky; (MM). • (4) (Arg, Urug): potápka (*Podiceps rolland*); ► dlouhá až 60 cm; má dlouhý rovný zobák; je téměř bez ocasu a má plovací blánu mezi prsty; (5) (Bol): potápka šedá (*Podilymbus spp.*); ► dlouhá až 30 cm; peří má lesklé; je černá nebo tmavě šedá na zádech, bílá nebo strakatá na břiše; zobák má rovný a špičatý; křídla krátká; ocas zakrnělý a má lalokovité kožní lemy; ■ Syn.: *zambullidor piquipinto*; (6) (Urug): potápka Rollandova (*Rollandia rolland*); ► dlouhá až 28 cm; hlavu a krk má černé; záda černohnědá; břicho a boky skořicové; peří na hlavě je bílé a duhové červené; (DA).

zambullidor piquipinto, m. (1) (Pan), potápka šedá (*Podilymbus spp.*), viz: *macá*; (DA).

macabear, intr., lid. (1) (Chil): chovat se jako podpantoflák, viz též: *macabeo*; (DA).

macabeo, m., lid. (1) (Chil): podpantoflák; (2) (Ekv), viz: *cuy*; (DA).

macabí, m. (1) (Kub): mořská ryba; ► válcovitého tvaru, stříbřité barvy, tmavší na hřbetě a ocasní ploutvi vidlicovitého tvaru; její maso je jedlé; (RAE). • (2) (← arw/karib) (Kol): vychytralý člověk; (3) (Dom): bandita, lupič; ■ Var.: *macabil*; (MS). • (4) (Antil, Kol, Kost, Mex; Pan, Ven; Kub, Dom, Ekv): albula liščí (*Albula vulpes*); ► mořská ryba; až 70cm dlouhá; má protáhlé a stlačené stříbřité tělo; její maso je jedlé, ale má hodně kostí; (MS; DA). • (5) (← antil.) (Mex, Guat, Nik, Pan, Portor, Kol): elops velkooký (*Elops saurus*); ► mořská ryba až 1 m dlouhá; je stříbřitá s namodralým hřbetem; má dlouhé a úzké tělo; hřbetní a řitní ploutve vidlicové; ocasní ploutev rozdělenou na dvě části, které jsou vloženy samostatně nad a pod břišní končetinu; její maso je jedlé, ale má hodně kostí; ■ Var.: *macabil, macabo*; ■ Syn.: *malacho, piojo*; (DA).

piojo, m. (1) (Portor), elops velkooký (*Elops saurus*), viz: *macabí*; (DA).

macabil, m. (1) (Mex, Guat): mořská ryba, viz též: *macabí*; (MS, DA).

macabisa, f. (1) (Bol): veselá dívka; (AM).

macabo, m. (1) (Portor): mořská ryba, viz též: *macabí*; (DA).

macabro, -ra, adj. (1) (Kub): špatný, mizerný, hrozný; př.: *Juan habla un inglés macabro*; (DMC). • (2) (Portor, Chil, Urug): o věci: těžký, hrozný; (3) (Nik): o oblečení: extravagantní; (DA).

macaca, m. (← *macaco*) (1) (Chil): opilost; (2) druh velkých brouků; (MM). • (3) **agarrar una** ~ (Chil): namazat se, mít opici; (4) **pegarse una** ~ (Chil): namazat se, mít opici; (JD) • (5) f., lid. (Chil): masturbace, viz též: *manuela*; (DA).

macacada, f. [Š: *monería*] (1) (Urug): opičení, pitvoření, roztomilost; (RAE, DA). • (2) (Am): darebáctví, uličnický kousek; (3) ¡~as! (Am): hlouposti!; (JD).

macachí, m. (1) (Arg), viz: *macachín*; (MM).

macachicle, adj/subst., hanl. (1) (Dom): neschopný, neužitečný; ignorant; (DA).

macachín, m. (1) (Arg, Urug; Par): šťavel (*Oxalis spp*); ► rostlinka z čeledi šťavelovitých; až 25 cm dlouhá; kvetoucí na podzim a to žlutě, růžově či nafialověle, s listy podobnými jeteli a s jedlými hlízami; má válcové plody; listy a květy se používají k lékařským účelům; ■ Syn.: *vinagrillo*; (RAE, MM, NET; DA).

vinagrillo, m. (1) (Kub, Portor, Ekv, Per, Chil, Arg, Urug), šťavel (*Oxalis spp*), viz: *macachín*; (DA).

macacín, m. (1) (Mex): viz: *macacinas*, *mocasín*; (MM). • (2) (Ekv): kožený sandál, mokasín; (JD).

macacinas, f., pl. (←*mocasín*) (1) (StřAm, Hond): boty; ► nekvalitní, narychlo ušité z kůže, bez podpadku; nosí je indiáni; ■ Syn.: *mocasín*; (MM).

macacinear, tr. (Guat): oloupit, odcizit, ukrást; (AM).

macacino, -na, adj. (1) (Guat): zlodějský; ► v Salvadoru se jim říká *macasino*; (AM).

macacito, m. (1) (Arg): potápka Rollandova (*Rollandia rolland*); ► až 20 cm dlouhá; je světle šedá a má žlutý zobák; (DA).

macaco, m. (1) (Kub): hůl; př.: *le dio un golpe con el macaco*; ■ Syn.: *guayabo*; *guyabo cimarrón*, viz též: *cocomacaco*; (DMC). • (2) (Nik): kulička; (3) (Portor): pamakrela meděná (*Promethichthys prometheus*); ► mořská ryba až 1 m dlouhá; má hubené a podlouhlé tělo; velké oči a vyzařující ploutve; hřbetní ploutev se rozprostírá podél celé páteře a je pestře vybarvená; ■ Syn.: *conejo*, *ratón*; (4) (Portor): policajt, viz též: *buitre*; (5) (Hond): bankovka, viz též: *lempira*; (6) peníze, prachy, viz též: *plata*; (DA).

conejo, m. (1) (Portor), pamakrela meděná (*Promethichthys prometheus*), viz: *macaco*; (DA).

ratón, m. (1) (Portor), pamakrela meděná (*Promethichthys prometheus*), viz: *macaco*; (DA).

macaco, -ca, adj/subst. (1) m., málo použ. (Salv, Hond; StřAm): ražená mince v hodnotě jednoho pesa; (RAE, AM) • (2) [Š: *canica*] (Nik): kulička; (3) m/f. (Bol, Chil, Kub): ošklivý, znetvořený člověk; (RAE). • (4) adj/subst., lid. (Urug): neuspokojený, neukojený; ► osoba, kterou není lehké uspokojit, hlavně pokud jde o jídlo; (RAE, DA). • (5) adj/subst. (Arg): vychytralý, obratný; (RR) • (6) m/f., hanl. (Urug, Par, Arg; Am; Bol, Urug): Brazilec, -lka; Braziliánec; ► s vulgárním nádechem; př.: *cuando anda con pájaros en la cabeza, se emperra como buena macaca*; ■ Syn.: *brasuco* (Arg), *brasiquiño*, *brazuco* (Bol); (RR; JD; DA). • (7) m. (Portor): policajt; př.: *pero es que los macacos andan por el monte; ¿no les viste ayer? tuviste que esconderte para que no te vieran*; (RR). • (8) m. (Am): druh opice; (9) adj. (Arg, Kub, Chil, Mex): ošklivý, zdeformovaný; (MM). • (10) m., hanl., málo použ. (Am, Ekv, Mex, Pan, Per): čínský osadník; (JD, MM, DA). • (11) adj. (Am): šeredný; (12) (Portor): pitomý; (13) m. (Mex): strašidlo; (14) ~ **viejo no sube a palo podrido** (Arg): kdo se jednou spálí, bojí se i vody; (JD). • (15) adj. (Per): o osobě asijského původu; (16) m/f. (Guat, Salv): zloděj; (17) adj/subst. (Urug): komický; komik; (18) venk. (Arg): neukázněný kůň, obtížně zvladatelný; (DA).

macacoa, f. [Š: *murria*] (1) (Kol): smutek nebo trápení, které nutí chodit se svěřenou hlavou člověka, kterého postihne; • (2) málo použ. (Portor): neštěstí, smůla, pech, viz též: *jodida*; (RAE, DA). • (3) f. (Ven): mrzutost; (JD). • (5) f. (Portor): stesk po domově, viz též: *mococoa*; (MS, DA). • (6) (Portor): trest; (DA).

macacón, m., lid. (1) (výchBol): overal, kombinéza; ► oblečení z jednoho kusu pevné látky pro horní a dolní část těla; používá se zejména jako pracovní uniforma; (DA).

macadamia, m. (1) (Hond): makadam; ► šterkový podklad při stavbě vozovek, který se stlačuje válcem; (DA).

macadán, m. (1) (Am): dláždění ulic a cest; ► z drceného kamene, který se stlačuje těžkým válcem; (MM).

macadanizar, tr/intr. (1) (Am): dláždít cestu s *macadán*; (MM).

macagua, f. (← karib.) (1) (JižAm): druh dravého nočního ptáka; ► o velikosti 80 cm; s žlutohnědým peřím na hřbetě a bílým na břiše a hrudi; žije na okrajích lesů Jižní Ameriky; vydává pronikavé zvuky a živí se drobnými čtyřnožci a plazy; (2) (Ven): druh jedovatého hada; ► o délce přibližně 2 m a tloušťce 20 cm, s velkou, trochu zploštělou hlavou; na hřbetě je šedohnědý s bělavými skvrnami a nažloutlý na hrudi a břichu; žije v teplých oblastech Venezuely, zvláště na pobřeží; • (3) (← arw.) (Kub; Dom): druh dívoce rostoucího stromu (*Pseudolmedia spuria*); ► čeledi morušovníkovité (*Moraceae*), až 15 m dlouhý; má kožovité listy; malé, bílé květy; elipsoidní plody velikostí a tvarem

podobným žaludu, bez slupky; obvykle jsou potravou prasat; má tvrdé, vláknité dřevo, které se užívá v truhlářství; ■ Syn.: *macao, manash, palo de leche*; (RAE, MM; DA). ● (4) ~ **terciopelo** (Ven): křovínář sametový (*Bothrops colombiensis*); ► druh jedovatého hada sametově černé barvy; žije na horách ve Venezuele; (RAE, JD, DA). ● (5) (Ven): sokolovec volavý (*Herpetotheres cachinnans*); ► pták dlouhý až 56 cm; má robustní tělo s velkou hlavou; krátká křídla a protáhlý ocas; žlutohnědé peří na hřbetě a bílé na břiše a hrudi; kolem zadní části hlavy má rozšířenou černou masku; ocas je pruhovaně černý; ■ Syn.: *macono*; (DA).

palo de leche, f. (1) (Dom), druh divoce rostoucího stromu (*Pseudolmedia spuria*), viz: *macagua*; (DA).

macagual, m. (1) (Kub): místo hojně obývané sokolci volavými; (MM).

macagüil, m. (← nah. *mailt, cuahuil*.) (1) arch. (Mex): meč či kyj; ► užívali ho aztékové; meč ze dřeva s ostřím z obsidiánu; (MM).

macagüita, f. (1) (Kub): šáchor jedlý (*Cyperus esculentus*); (2) (Ven): palma *Aeria attenuata*; ► má trny, plodí malé kokosové oříšky tmavé, téměř černé barvy; (3) plod této palmy; (MM).

macagüite, m. (1) (Guat, Mex, Nik): rostlina rodu fikus; (MM).

macal, m. (1) (Chil): terén porostlý keřem *maqui*; ► chilský keř z čeledi liliovitě (lat. *liliaceae*), vysoký až tři metry, s vejčitými listy a květy v hroznech, má kulatý plod o průměru asi 5 cm, je sladký a používá se do zavařenin a zmrzlin; indiáni ho používají také při přípravě masa; (RAE, DA). ● (2) (← may.) (Mex): kolokázie jedlá *Colocasia esculenta*; ► rostlina čeledi áronovitě, s velkými srdčitými listy, krátkým stonkem a jedlými hlízami; pěstuje se v nížinách s vlhkým podnebím, viz též: *malanga*; (3) hlíza této rostliny, viz též: *malanga*; (RAE, MM). ● (4) (← may.) (Mex): batáty; ► sladké brambory; př.: *siembran además camote, plátano, yuca y macale, una especie de papa silvestre*; ■ Var.: *macale*; (BDE).

macalancoso, -sa, adj., venk., málo použ. (1) (jvMex): churavý, slabý; ► ve špatném zdravotním stavu; (DA).

macallo, m. (1) (Mex), viz: *macayo*; (DA).

macaliste, m. (1) (Mex): indiánská rostlina; ► známá pro své hemostatické vlastnosti; (MM).

macalusia, f., lid. (1) (Pan): podvod, lest, viz též: *engañada*; (2) (Pan): čarodějnictví; (DA).

macambusio, m. (1) (Kub): kamarád, kámoš; př.: *oye, macambusio, llámame*; (2) (Kub): tukan (hlupák); př.: *ya me tiene cansado el macambusio ése*; (DMC).

macán, m., (1) (Ven): hlučnost, zmatek, hlučná oslava; ► lidová veselice s tancem; (RR). ● (2) lid. (Ven): vzpoura, zmatek a nepořádek; (3) lid. (Ven): situace, která zneklidňuje i neustálé se opakuje; (DA).

macana, f. i adj. (1) f. (Hond): žert, vtip; (2) (Nik): plochá lopata s dlouhou násadou; (3) ~s, pl., hovor. (Kost): lidské zuby, chrup; (4) **qué** ~, citosl. (Arg, Bol, Per, Urug): ale kdepak; co tě nemá; ► vyjadřuje nesouhlas, obtíž, nepříjemnost; (RAE). ● (5) (← karib) (Am): poškozené nebo opotřebené zboží; ► nesnadně se prodává; ležák; (RAE, JD). ● (6) (← arw) (Mex): útočná zbraň na způsob mačety nebo palice užívaná indiány; ► vyrobená z tvrdého dřeva a někdy také z ostrého křemene; (RAE, MM). ● (7) (← ind.) (Bol, Kol, Ekv): druh šátku nebo peleríny z jemné bavlny; bavlněná látka; ► oblečení typické pro indiánky a míšenky; (RAE, MM, JD, DA). ● (8) (Am; Portor; Hond, Salv, Nik, Portor, Bol): velký obušek nebo kyj z tvrdého a těžkého dřeva; ► používá ho policie; (RAE, AM; DA) ● (9) (Arg, Per, Urug; Bol, Chil, Par): nepříjemnost; ► čin nebo situace, která způsobí nepohodlí nebo mrzutost, nechut'; (10) (Kost, Salv, Hond, Nik; Guat): nástroj, dlouhá tyč se špicí nebo železným zakončením; ► slouží k děláni důlků; (RAE; DA). ● (11) a **la** ~ (Bol): ale běž, to snad ne; ► vyjadřuje nedůvěru; (RR). ● (12) (StřAm, Mex): druh motyky; (AM). ● (13) (Kost): železná tyč pro obdělávání půdy; (14) **de** ~ (Kub): pevně, jistě; (15) a **raja** ~¹ (Ven): za každou cenu; (16) (Ven): tyč; ► vypadá jako meč; zmínka zaznamenaná Španěly v Santu Domingu v r. 1515; (MM). ● (17) adj. (Arg): mizerný, šeredný; (18) f. (Am): humbuk; (19) (Am): o zábavě: otrava; (20) (Ekv): šála; (21) (Mex): rýč; (22) **de** ~ (Kub): nabeton, sichr; (23) **¡qué** ~! (Arg): hergot!; (24) a **raja** ~ (Ven): energicky, ostře; (25) **ser muy** ~ (Kol): být pěkně silný; (JD). ● (26) f. (Kol): palmové dřevo; (MM, JD). ● (27) lid. (Am, Arg, Per; Urug): pitomina, blbina; **pošetilost**; př.: *todo eso son macanas; no me vengas con macanas*; (JD, BDE; DA). ● (28) (← keč., arw/karib) (Mex): kyj; př.: *sin más arma que una macana*; (BDE). ● (29) (Dom): velká a pevná věc; př.: *Jorge es una macana de hombre; nadie se mete con él*; (30) (Arg): omyl, chyba; př.: *Felipe se mandó flor de macana en el laburo y casi pierde el puesto*; ► slang; (RF). ● (31) ~ **juana, pistola lola** (Bol): nechci!; ► bol. argot *coba*; (HB). ● (32) lid., hanl. (Mex, Kub, Dom, Bol, Chil; Guat, Portor): penis, viz též: *pinga*;

(HB, DA). • (33) lid. (US, Mex, Guat, Dom, Portor, Kol, Ven, Per, Par, Pan, Kub, Chile, Arg, Urug, Bol): hůl, tyč, kůl, viz též: *poste*; (34) málo použ. (Bol, Par, Arg, Urug, Per): lež, kecy; nesmysl, hloupost, nerozváženost, viz též: *mentolina*; (35) (Bol, Chil, Par, Urug): bezvýznamná věc nebo záležitost; (33) (Bol): šunt, brak; (34) (Dom, jzKol): fyzická síla; (35) adj/subst. (Dom): o osobě nebo o věci: robustní, velký nebo silný; (36) f. (Kol): palmový strom (*Guilielma macana*); ► je vysoký; trnitý; má tvrdé a těžké dřevo černé barvy s jemnou texturou; (37) (Kol): malý sloupek, který slouží k vybudování zábradlí balkonů, chodeb nebo schodišť; (38) lid. (1) (Guat): opilství; (39) (Kost, Nik): zub; ► zejména pokud má širokou stoličku; (40) (Guat): flám, opice, viz též: *juerga*; (41) (Bol): menstruace; (42) *llaga* ~, f. (Nik): houba, která napadá bazální část kmene kávovníku; (43) *mandarse una* ~ (Urug, Bol, Arg): šlápnout vedle, zmyšlit se nebo velmi chybovat; (44) *rumbar* ~¹ (Hond): uhodit, mlátit někoho; (45) *rumbar* ~² (Hond): pomlouvat; (DA).

macana!; citosl., lid. (1) (Bol, Par): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!; ► vyjadřuje nedůvěru, viz též: *jmiércole(s)!*; (2) (Bol): ne!; v žádném případě!; ani omylem!; ► odmítnutí pozvání nebo návrhu; (3) (Dom): používá se k podněcování někoho, aby vnucoval svou autoritu; (4) *¡a la* ~! (Nik, Bol): to snad ne!; ► když se něco pokazí; (5) *¡qué* ~! málo použ. (Bol, Par, Arg, Urug, Ekv, Per): krucinál, hergot; ► vyjadřuje nespokojenost; (DA).

macanada, f. (1) (Am): bezhlavost, ztřeštěnost; (2) otravování, otrava; (3) bouchnutí, majznutí, plácnutí klackem; př.: *le dio una macanada*; (JD). • (4) (Hond): hojnost; (5) lid. (Par): bezvýznamná věc nebo záležitost; (DA).

macanazal, m. (1) (Hond): hojnost, nadbytek; ■ Syn.: *macanazo*; (DA).

macanazo, m. (1) [Š: *montón*] hovor. (Hond): velké množství, hojnost, viz též: *macanazal*; (2) *de un* ~ [Š: *de un plumazo*] hovor. (Hond): jedním škrtnutím pera; (RAE, DA). • (3) (Arg, Chil, Urug): nečekaná náhlá akce; (AM). • (4) (Arg, Chil, Par, Urug): obrovská hloupost; ztřeštěný čin nebo výraz; (AM, MM). • (5) (Arg, Chil, Par, Urug): nuda, odpor, mrzutost; (MM). • (6) m/f., lid. (Arg, Bol, Urug): lež, kecy, žvást, viz též: *mentolina*; (MM, DA). • (7) m. (Am), viz: *macanada*; (JD). • (8) (Mex, Per; Guat, Nik, Kub, Bol): rána klackem, obuškem *macana*; př.: *le dio un macanazo en la cabeza*; (BDE; DA). • (9) arch. (Am, Per; Ven): rána, úder kyjem; př.: *nos subieron a la patrulla a macanazos*; (BDE, MM; DA). • (10) (Guat, Hond, Salv, Nik): silný úder; (11) (Guat): těžká rána při úderu nebo pádu; ■ Syn.: *aguacatazo*; (12) (Hond): výstřel; (13) lid. (Hond): doušek, hlt, panák, viz též: *copetín*; (14) lid. (Nik): krádež, loupež, viz též: *robada*; (DA). • (15) *pegar el* ~¹, lid. (Hond, Nik): umřít, zmizet; (16) *pegar el* ~² (Hond): pokazit se, přestat fungovat; (17) *pegar (una persona, un negocio, una institución, una empresa) el* ~³ (Hond): zkrachovat; ► přivést podnik, instituci apod. ke krachu kvůli špatnému vedení; (RAE, DA).

aguacatazo, m. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik), těžká rána při úderu nebo pádu, viz: *macanazo*; (DA).

macancán, m., lid. (1) (Kol): vysoký a robustní muž; (DA).

macanche, f. (1) (svPer): hroznýš královský (*Boa constrictor ortonii*); ► had až 3 m dlouhý; má štíhlé tělo; šedé zbarvení s černými geometrickými vzory na hřbetě; na břicho a po stranách je krémový; (DA).

macanchi, f. (1) (Ekv): krovínář (*Bothrops lojanus*); ► až 90 cm dlouhý; má štíhlé tělo; světle šedé zbarvení s dlouhými černými obdélníkovými vzory na hřbetě; tmavě šedé břicho s černými puntíky; (DA).

macandá, m. (← afr.) (1) (Kol, Portor): čarodějnictví, čáry; (2) (Kol): praktické prostředky, které pomáhají z nesnází; (3) (Am): kouzelnictví; (MM). • (4) f. (Kol): tajný úmysl nebo skrytý důvod, který se předpokládá; (DA).

macandú, f. (1) (Portor): čarodějnictví, očarování, věštění; (2) (Portor): píseň čarodějů, rituální píseň; (DA).

macanadad, f. (1) (Am): mazanost, prohnanost; (2) *tener muchas ~des* (Am): být strašně mazaný; (JD).

macaneada, f., [Š: *paliza*] (1) lid. (Salv, Hond; Nik, Guat): *nakládačka*, výprask, řada ran, viz též: *apaleadura*, *-ada*; (2) (Salv, Hond; Nik): vyčerpávající snaha; práce, dřina, makačka, viz též: *negreada*; (RAE; DA). • (3) f. (Am): zvanění, plácání, hloupé řeči; (JD). • (4) f. (Hond, Nik): přesvědčivá porážka; (DA).

macaneado, -da, adj. (1) (Hond): obouchané, obité; zbité, zmlácené; př.: *me dieron un descuento por este mueble porque está un poquito macaneado*; (RF). • (2) (Hond; Nik): vyčerpaný, hotový, grogy, *unavený*; př.: *vengo macaneado*; *trabajamos un turno de 10 horas hoy*; ► slang; (RF; DA). • (3)

- (Guat, Nik): o osobě nebo o zvířeti: zmlácený; (4) lid. (Hond, Salv): o práci: obtížný, těžký; ► vyžadující velké úsilí; (DA).
- macaneador, -ra, adj/subst.,** hovor. (1) (Arg, Bol, Par, Urug): lhář; ► člověk, který má ve zvyku lhát nebo si vymýšlet; (RAE, DA). • (2) m/f. (Arg, Par, Urug): šarlatán; (MM). • (3) adj/subst. (Arg, Par, Urug; Bol): neseriózní člověk; ► často vtipkuje; (MM; DA). • (4) adj. (Am): ukecaný, dělající hlouposti; (JD). • (5) adj/subst. (Am; Bol, Par): žvanil, otrava, otravný chlap; (JD; DA). • (6) m/f. (Hond): násilník; ► osoba, která si libuje v fyzickém obtěžování; (DA).
- macanear(se), tr/intr/zvrat.** (1) tr. (Antil, Hond): udeřit obuškem, kyjem; (2) (Kol): dobře vést nějaký obchod; (RAE). • (3) venk. (Kol, Ven): vyklidit, vyčistit *terén*, zejména od zbytků vegetace; (4) intr/zvrat., lid. (Guat, Hond, Salv, Nik): tvrdě a horlivě pracovat, makat, dřít (se); ► v Salv. a Nik. i zvrat., viz též: *negrear(se)*; (RAE, DA). • (5) intr., lid. (Arg, Bol, Chil, Par, Urug, LaPla): lhát, říkat nerozvážnosti; tropit hlouposti; př.: *y qué tanto macanear con la fonética, que ya viene de superlejos*, viz též: *globear*; (RAE, JD, BDE, NET, DA). • (6) tr/intr. (Hond; Guat, Salv, Nik, Portor): zbit, zmlátit; př.: *los ladrones macanearon al vigilante*; ► slang; (RAE, RF; DA). • (7) tr. (Mex): pracovat s nástrojem pro obdělávání půdy zvaným *macana*; (MM). • (8) (Am): vyznat se; př.: *macanear bien un negocio*; (JD). • (9) tr/intr. (Arg): vykládat směšné nepravdivé historky; (RF). • (10) lid. (Arg; Bol, Par, Urug): žertovat, vtipkovat; př.: *¡si serás gil! – ¿no te das cuenta que el jefe te estaba macaneando cuando te dijo que te iba a aumentar el sueldo?*; (RF; DA). • (11) tr/zvrat., lid. (Arg): ošidit (se), oklamat, podvést, viz též: *empaquetar*; (12) (Bol, Chil, Par, Arg): obtěžovat, otravovat, viz též: *mariquear*; (13) tr., venk. (Kost): výsadba obilí, zejména kukuřice nebo fazole; ► důlky se dělají pomocí nástroje *macana*; (14) intr/zvrat. (Guat, Hond, Salv): rvačka mezi dvěma nebo více lidmi; (15) ~ **la** (Urug): zničit, zkazít něco; ► obvykle kvůli neopatrnosti nebo nešikovnosti; (DA).
- macaneo, m.,** lid. [Š: *combate*] (1) (Nik; Hond, Guat, Salv): boj, bitva, zápas; ► *výstřely mezi dvěma nebo více lidmi, viz též: *encontrón**; (RAE; DA) • (2) lid. (Arg, Bol, Par, Urug): lhaní, říkání nerozvážností; lež, kecy; př.: *me parece que eso es un macaneo de tu parte – es demasiado bello para ser cierto*; ► slang, viz též: *mentolina*; (RAE, RF, DA). • (3) (Arg, Par): bezvýznamné klábosení; (MM; DA). • (4) venk. (Ven; Kol): odplevelování; ► pomocí mačety; (MM; DA). • (5) (Am): otravování; (JD). • (6) lid. (Hond): nepořádek, binec, viz též: *quilombo*; (7) (Hond): práce, dřina, makačka, viz též: *negreada*; (8) (Guat, Hond, Salv, Nik): šarvátka, hlučná hádka, spor; (9) (Hond): spor, rozepře; (DA).
- macanero, m.** (1) (Kos, Mex): rolník; ► jeho hlavním pracovním nástrojem je *macana*; (MM). • (2) m. (Am): žvanil, kecal, šejdř; (JD). • (3) lid. (Pan): policajt (s obuškem), viz též: *buitre*; (4) venk. (Portor): sběrač kávy, který vyhledává keře s více zrní; (DA).
- macanero, -ra, adj/subst.** (1) adj. (Chil): neseriózní, ztřeštěný, dělající hlouposti; ► v oblasti Río de la Plata se říká *macaneador*; (AM). • (2) (Am): žvanivý, ukecaný; (JD). • (3) adj/subst. (1) (Arg): lhář; př.: *no creas nada de lo que dice Raúl; es un macanero*; ► slang; (RF, DA). • (4) m/f. (Pan): policajt s obuškem *macana*; ■ Syn.: *policía de pito y tolete*; (5) ~ **mayor** (Ekv): osoba, která plete ponča; (DA).
- policía de pito y tolete, m/f.** (1) (Pan), policajt s obuškem *macana*, viz: *macanero, -ra*; (DA).
- macanilla, f.** (1) (Ven): palma (*Bactris macanilla*); ► deset i více metrů vysoká, ceněná pro tvrdé dřevo; př.: *de cuyas travesaños de macanilla pendían cueros de venados*, viz též: *macanillal*; (RR). • (2) (Kol): rodové jméno palm; ► označuje všechny palmy s černým tvrdým dřevem, které používají indiáni pro výrobu luků a šípů; (MM).
- macanillal, m.** (1) (Ven): místo osázené palmami *macanillas*; (RR).
- macano, m.** (1) (Pan): strom *Diphysa cartaginensis*; ► má žluté květy, tmavé, pevné dřevo nažloutlé barvy; jde o odrůdu *gauchapalí* či *gauchapelí*; př.: *el fugitivo se sube a un macano desde donde se observa mejor el camino*; (RR). • (2) (← keč.) (Chil): tmavá barva na barvení vlny; (3) **teñir azul con** ~ (Chil): pokoušet se o nemožné; (MS). • (3) ~ **negro** (Pan): strom (*Diphysa americana*); ► až 15 m vysoký; má střídavé listy; žluté květy a válcovité plody; když je zralý, je hnědý; jeho dřevo se používá na konstrukci venkovských bytů; ■ Syn.: *cacique*; (DA).
- cacique, m.** (1) (Pan), strom (*Diphysa americana*), viz: *macano negro*; (DA).
- macantaya, m.** (1) (Kub): kamarád; př.: *óyeme, macantaya, ¿cuándo vuelves?*; (DMC).
- macanudamente, adv.,** lid., **málo použ.** (1) (Arg, Urug; Bol, Chil): velmi dobře, výborně, excelentně, viz též: *lindo*; (MM; DA).

macanudez, f. (1) [Š: *farsantería*] (Chil): předstírání, komediantství; (RAE, DA). • (2) (Chil): arogance; (DA).

macanudo, exp. (1) (Bol): to je dobré!; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) m., lid. penis, viz též: *pinga*; (3) adv. (Bol, Chil, Urug): výborně, excelentně; (DA).

macanudo, -da, adj., hovor. (1) (Am, JižAm, Guat, Portor, Hond; Nik, Pan, Ekv, Bol, Chil, Par, Urug, Kub, Per): dobrá, skvělá, mimořádná, vynikající, výborná, perfektní; ► v hmotném i v morálním smyslu; (RAE, AM, RF; DA). • (2) (Kol, Ekv): silný člověk; (AM, MM). • (3) (Chil): velký, mohutný, neúměrný; (4) (Kol, Ekv): obtížný, složitý, pracný; (MM). • (5) (Arg, Urug, Hond): sympatický, hodný člověk; př.: *Gaspar es un tipo macanudo, siempre está cuando lo necesitas*; (RF). • (6) (Guat, Hond, Salv, Nik, zápVen, Bol, Arg): o věci nebo o produktu: kvalitní; (7) (Guat, Hond, Salv, Bol): o věci: krásný; (8) (Guat, Hond, Nik, Bol): o věci: dobře udělaný; (9) málo použ. (Bol, Chil, Per): o situaci: vynikající, excelentní; (10) (Bol, Arg, Urug): chápavý, mající pochopení, férový; (11) (Kub, Bol): elegantní, atraktivní; (12) (Bol): o ženě: atraktivní kvůli bujným křivkám; (13) (Hond, Bol): obchodování či jednání, které přináší hodně peněz nebo je velmi zábavné; (14) (Salv): vysoký, silný; (15) hanl. (Salv): o muži s velkým penisem; (16) **botarse a macanudo** (Chil): povyšovat se, působit nadřazeně; (17) **hacerse el macanudo** (Bol), viz: *hacerse el lindo*; (DA).

macanudo;!, citosl. (1) (Guat, Hond, Pan, Bol, Chil, Arg, Per, Urug): ano!; si piš!; jasan!; ► vyjadřuje souhlas něco udělat; (DA).

macañema, m/f., hanl. (1) (Dom): osoba, které se líbí praktikovat orální sex; (DA).

macao, m. (1) (Kub): poustevník, samotář; (AM). • (2) (Kol): kakaovník peruánský; ► *Theobroma bicolor*; (3) (Kub): opovržlivé jednání; (MS). • (4) m. (← arw/karib) (Kub): rak poustevníček (*Pagurus granulatus*); ► žije v mořích i na souši; má měkké asymetrické břicho; ulity hlemýžďů používá jako přístřešek a na obranu; (MS, DA). • (5) **para que suelte hay que darle candela como al ~** (Kub): na něho je třeba použít násilí; př.: *no entiende; para que suelte hay que darle candela como al macao*; (6) **sacar al ~ de la cueva** (Kub): vytáhnout někoho z ulity; př.: *hablé con Juan; yo al macao lo saqué de la cueva*, viz též: *candela*; (DMC). • (7) (Dom): strom *macagua*; (DA).

macaquear, tr/intr/zvrat. (1) intr. (Nik): o kuličkách: srazit se mezi sebou; (RAE, DA). • (2) (Arg, Urug): dělat opičky, roztomilá gesta, pitvořit se; (RAE, AM, DA). • (3) tr. (Am): uloupit, šlohnout; (AM, JD). • (4) lid. (Chil): vzájemná masturbace; (5) tr/zvrat. (Chil): masturbovat; (DA).

macaquero, -ra, adj/subst., lid. (1) (Chil): o osobě, která často masturbuje; (DA).

macaquilla, f., lid. (1) (zápVen): peníze, prachy, viz též: *plata*; (DA).

macaquito, m. (1) (Per): makak, opička; (JD).

macarao, m. [Š: *enmascarado*] (1) (Dom): osoba, která na karnevalu nosí masku napodobující hlavu zvířete; (DA).

macarela, f. (1) (Am): makrela; (JD). • (2) (Guat, Hond, Salv, Kost, Pan, Ekv): piloun (*Anoxypristis*); ► mořská ryba až 7 m dlouhá; má ústa ve tvaru pilky; tělo a hlavu plochou; je šedá nebo kávová a je pokrytá drobnými šupinami; (3) (Pan): cela ve vězení; ► velmi úzká a ošklivá; (4) ~ **culebra** (Portor): pamakrela hadovitá (*Gempylus serpens*); ► mořská ryba až 1 m dlouhá; má paprskovité ploutve; tělo je podlouhlé a bočně stlačené; je stříbřitá; má velká ústa plná ostrých zubů, kde vyčnívá spodní čelist; je jedlá; (DA).

macarelada, f., málo použ. (1) (Dom): pokrm, který se připravuje z rýže a z ryby *macarela*; ► jí se s banánem nebo s avokádem; (DA).

macarelero, m. (1) (Hond): druh rybářské sítě, viz též: *ahogador*; (DA).

macareño, m. (1) (szPer): tirika bělolící (*Brotogeris pyrrhopterus*); ► papoušek až 20 cm dlouhý; převážně je zelený; čelo a temeno má světlomodré, tváře šedé a peří oranžové; ■ Syn.: *perico macareño, pihuicho de mejillas grises*; (DA).

perico macareño, m. (1) (szPer), tirika bělolící (*Brotogeris pyrrhopterus*), viz: *macareño*; (DA).

pihuicho de mejillas grises, m. (1) (szPer), tirika bělolící (*Brotogeris pyrrhopterus*), viz: *macareño*; (DA).

macario, m. (1) (Dom): pytel, ve kterém se uchovává obilí; ► je vyrobený z levné bavlněné látky, která má více použití; obvykle slouží pro výrobu prostěradel nebo plenek; (2) eufem. (Nik): prd; (DA).

macarrón, m. (1) (Pan): komplikace, zmatek; (DA).

macarronada, f. (1) (Kol): vařené makaróny; (JD). • (2) f. (Pan, Kub, Portor, Bol): jídlo, v kterém makaróny představují hlavní chod; (3) (Pan): komplikovaná a těžká situace; (DA).

macarroni, m/f., hanl. (1) (Salv): Ital; (DA).

macarrónico, -ca, adj. (1) (Am): směšný, podivínský; (JD).

macarronismo, m. (1) (Am): směšnost, podivínství; (JD).

macártur, m., venk. (1) (Salv): bavlněná látka; ► je především olivově zelená, khaki barvy; (DA).

macasín, m. (1) (Am): sandál, mokasín; ■ Syn.: *macasina*; (JD).

macasino, -na, m/f. (1) (Am, Salv): zloděj; chmaták, dlouhoprsták; (JD, MM).

macasinos, m., pl. (Mex: Yucatán), viz: *macacinas*; (AM).

macasúchil, m. (1) (Mex): vanilka macasuchil; (JD).

macate, m. (1) (Kub): péro (penis), kar (vulg.); př.: *forniqué tanto que me duele el macate*; (2) (Kub): varlata a penis; př.: *mira como se le marca el macate*; (3) (Kub): boule na kalhotách; př.: *mira qué macate tiene; ¿por qué no se quita esos pantalones?*; (4) **comerse el ~** (Kub): selhat, neuspět; př.: *he tenido mala suerte; me comí el macate*; (5) **tremendo ~** (Kub): velký penis; př.: *ese niño tiene tremendo macate*; ■ Syn.: *mandar un macate*; (DMC).

macateta, f., málo použ. (1) (Ekv): hra; ► především pro holky; založená na hbitosti rukou; (AM, DA). • (2) kuličky; ► používají se při této hře; (AM).

macaurel, f. (1) (Ven): nejedovatý had *Xiphosoma caninum*; ► měří tři až čtyři metry, jeho kůže je zelená, má šupinatou hlavu a tlamu; (2) jedovatá zmije *Bothrops atrox*; ► dlouhá asi 1,5 metru, má tmavou kůži; viz: *yarará, mapanare*; (MM). • (3) (Ven): hroznýš královský (*Boa constrictor*); ► had až 3 m dlouhý; má tmavě šedé zbarvení se světlými šestiúhelníkovými vzory na hřbetě; masivní tělo má pokryté šupinami; hlavu má proporcionálně malou a má dlouhý ocas; ■ Syn.: *boa de las vizcacheras, constrictora, matacaballos, sicurí, viborón*; (DA).

boa de las vizcacheras, f. (1) (Arg), hroznýš královský (*Boa constrictor*), viz: *macaurel*; (DA).

constrictora, f. (1) (Ven, Ekv), hroznýš královský (*Boa constrictor*), viz: *macaurel*; (DA).

sicurí, f. (1) (Bol), hroznýš královský (*Boa constrictor*), viz: *macaurel*; (DA).

viborón, m. (1) (szArg), hroznýš královský (*Boa constrictor*), viz: *macaurel*; (DA).

macaya, f. (1) (Mex), viz: *macayo*; (DA).

macayo, m. (1) (Mex): rostlina *Andira racemosa*; viz: *yaba*; (MM). • (2) (Mex), viz: *yaba*; ■ Var.: *macallo, macaya*; (DA).

macaz, m. (1) (Per): hlodavec *Coelogenys fulvus*; ► je robustní, žlutý s nádechem do červena; ■ Syn.: *majá*; (AM).

macazuchil, m. (← nah. *meca zochitl*) (1) (Mex): druh rostliny čeledi pepřovnickovité *Piperaceae*; ► plod výrazné chuti; kdysi ho používali indiáni k ochucení čokolády a jiných kakaových nápojů; (RAE).

maceda, f., lid. (1) (Nik, Bol): peníze nebo jiné hodnotné předměty s kterými se hazarduje, viz též: *plata*; (DA).

macedado, m. (1) (Kol): vyhubování, vynadání; (2) (Ekv): výhoda; (JD).

macedado, -da, adj. (1) (Hond): zdrogovaný, omámený drogami; (DA).

macear(se), tr/intr/zvrat. (1) intr. (Arg): hrát si, vsadit se; (2) (Arg): vsázet peníze; ► bez rozmyšlení, být si jist výhrou; (3) (Kol): hrát na jistotu; (MM). • (4) tr., lid. (Nik, Bol): peníze nebo jiný hodnotný předmět s kterým se hazarduje; (5) (Ekv): vytloukat tkaninu paličkou, aby byla jednotvárná; ► při výrobě slaměných klobouků; (6) (Ekv): bouchat plody palmy *tagua* rukou, aby se vyndalo jádro; (7) (Hond): bouchat do něčeho paličkou; (8) intr/zvrat. (Hond): kouřit marihuanu; (DA).

macedonia f.; (1) ovocný salát, viz: *ensalada de frutas*; (EEA).

macegual, m. (← nah. *macehualli*, „vazal“); (1) (Salv, Hond): nosič nákladů; (RAE). • (2) (Mex; Nik): nádeník vykonávající hrubou práci, která nevyžaduje umění ani zručnost; ► měl za úkol obdělávat půdu či sloužit urozenému pánu; stupeň v indiánské hierarchii z doby před španělskou kolonizací; (RAE, MM, BDE; DA).

macehual, m. (1) (Hond, Mex); viz: *macegual*; (RAE, DA).

Maceíto, m. (1) ser ~ (Kub): člověk, který zastává ideologii Fidelova komunismu; př.: *Pedro es Maceíto*; ► označuje Kubánce v exilu, kteří jedou na Kubu sloužit komunismu v tzv. brigádách Antonio Maceo; (DMC).

maceo, m. (1) (Kub): pětka, pětipeso; (JD). • (2) (Kub): **competir con ~** (Kub): být velmi hezký; př.: *tú compites con Maceo*, viz též: *parientes, tolete*; (DMC).

Maceo, lid. (1) (Kub): být odvážný; ■ Syn.: *tenerlos más grandes que Maceo, tenerlos más grandes que el caballo de Maceo*; (DA).

tenerlos más grandes que Maceo, m. (1) (Kub), být odvážný, viz: *Maceo*; (DA).

tenerlos más grandes que el caballo de Maceo, m. (1) (Kub), být odvážný, viz: Maceo; (DA).

macero, -ra, m/f. (1) (Kol): hráč; ► nic neriskuje; hraje na jistotu; (2) člověk, který ve smlouvě přistoupí jen na málo věcí nebo na nic; (MM).

maceta, adj/subst. (1) f., hovor. (Guat, Nik; Mex; Bol, Salv, Pan.): lidská hlava, palice, kebulé, viz též: pensadera, chirimoya; (RAE; EUM; DA). • (2) ~s, f., pl., hovor. (Kub, Urug; Arg): silné či tlusté ženské nohy; (3) adj., lid., venk. (Arg, Urug; Par): o koni: starý, s velkými kopyty, kvůli kterým se mu špatně chodí, viz též: vejucó; (4) adj/subst., hovor. (Kub): člověk, který zbohatnul při nelegálních obchodech či činnostech; ■ Var.: macetón; (RAE; DA). • (5) adj., hanl. (Portor): chudý, lakomý, ubohý; př.: ¡viejo maceta!; (6) ser alguien la ~ (Hond, Mex): být lenoch, vést zahálčivý život, pováleč; ► obvykle patřící do vyšší společenské třídy; ■ Var.: maseta; ■ Syn.: ser la ~; (RAE, RR, DA). • (7) por la ~¹ (Portor): dobře udělaný, elegantní, báječný; (8) (Ven): rána obuškem, viz též: macetazo; (RR). • (9) f. (Bol, Chil, Portor, LaPla): dřevěná palice či kolík; (10) (Chil): kytice; (11) (Portor): klacek, kyj; ■ Syn: macana; (12) ser duro de ~ (Arg, Bol): být velmi hloupý; (13) ponerse ~ (Arg, Bol): zestárnout; (MM). • (14) f., i adj., venk., hanl. (Arg, Bol, Hond): o osobě: nemotorná, těžkopádná, pomalá; ► má oteklé či ploché nohy; (MM, JD, DA). • (15) f. (Chil): snítka; (16) (Mex): palice, makovice; (JD). • (17) m/f., lid. (Kub): pouliční ochodník; ► většina Kubánců vnímá tyto obchodníky jako lidi, kteří zbohatli vlastním úsilím; (BDE). • (18) květináč, viz: macetero; (EEA). • (19) por la ~² (Dom): parádně, báječně; př.: ¿cómo están tus hijos, Ernesto? ¡por la maceta!; ► slang; (RF). • (20) adj/subst. (Portor): lakomý; lakomec, chamtivec, skrblik; př.: Rodrigo es tan maceta que fue a robar unas rosas del jardín de su vecino para regalárselas a su novia en su cumpleaños; (RF, DA). • (21) viz: chirimoya; (22) duro de ~, viz: babotas; ► mex. argot caliche; (DBM). • (23) seguir alguien con la ~ en la mano (Kub): být stále u vesla (vedoucí pozice); př.: éste sigue con la maceta en la mano a pesar de sus errores; ■ Syn.: estar de martilla (martillo); (24) estar por la ~¹ (Kub): být bájo; př.: ese libro está por la maceta; (25) estar por la ~² (Kub): správně odpovídat; př.: en las contestaciones estuviste por la maceta; (26) estar por la ~³ (Kub): být velmi přísný; př.: eso no te lo va a permitir; él está por la maceta; (27) estar por la ~⁴ (Kub): stát si pevně za svým rozhodnutím a neustoupit; držet lajnu; př.: no acepta; está por la maceta; (28) estar por la ~⁵ (Kub): vyznat se ve všem, mít všude nos; př.: volvió a tomar la decisión exacta; está por la maceta; (DMC). • (29) f., lid. (Hond, Dom, Portor): hůl, tyč, kůl, viz též: poste; (30) (Hon, Dom, Portor): penis, viz též: pinga; (31) (střVen): dřevěná rukojeť; (32) (Per): boháč; ► o osobě, která má hodně peněz; ■ Syn.: macetón; (33) venk. (Arg): kus tvrdého dřeva, kterým se vytloukají a změkčují tientos, opasky a jiné kusy kůže; (34) (Ven): kus tvrdého klacku, který slouží k zabítí kapybar; ► mlátí se do hlavy; (35) (Kub, Dom): dřevěná palička, která slouží k změkčení nebo rozdrcení různých potravin v kuchyni; (36) (Hond, Dom, Portor): tlouček na rozdrcení nebo zbavení zrn; (37) adj/subst., lid. (Per): robustní, silný; (38) (Guat): mazaný, vychytralý, vyčůraný; ► využívá ostatní pouze pro svůj benefit; (39) la mera ~ (Hond): důležitá osoba, která má moc; (40) tamaña ~ (Hond): osoba malého vzrůstu; (41) dar ~ (Hond): zbit někoho; ■ Syn.: montar ~; (42) echar ~ (Hond): intenzivně pracovat či bojovat; (43) montarse ~ (Hond): prát se ve dvou nebo více lidech; ■ Syn.: rumbarse ~, zamparse ~; (44) estar por la ~⁶ (Dom): být dobře udělaný; působit příjemně; (45) llover ~ (Hond): být zmlácený nebo být kritizován; (46) tirar ~¹ (Hond): bojovat proti někomu; (47) tirar ~² (Hond): kritizovat někoho; ■ Syn.: volar ~; (48) valer ~ (Hond): nezajímat se o problémy cizích lidí; ■ Syn.: valer galillo; (49) a pura ~ adv. (Hond): s velkým úsilím, důsledně; (DA).

rumbarse maceta, f. (1) (Hond), prát se ve dvou nebo více lidech, viz: montarse maceta; (DA).

zamparse maceta, f. (1) (Hond), prát se ve dvou nebo více lidech, viz: montarse maceta; (DA).

volar maceta, f. (1) (Hond), kritizovat někoho, viz: tirar maceta; (DA).

valer galillo, f. (1) (Hond), nezajímat se o problémy cizích lidí, viz: valer maceta; (DA).

macetano, m. (1) el que nace para ~ pasa del corredor, lid. (Mex): ze špatné kůže nemůže být dobrý kožich; ► když je člověk průměrný, zůstane jím, i kdyby se velmi snažil; (DA).

macetazo, m. [Š: cabezada] (1) (Nik; Portor, Bol): silný úder do jakékoliv části těla; ► především se jedná o ránu do hlavy; (RAE; DA). • (2) (Ven): rána klackem či obuškem zvaným maceta; (RR). • (3) (Mex): rána palicí; (4) dar/pegar un ~ (Mex): uhodit palicí; (JD).

maceteada, f., lid. (1) (Ekv): rány, bití, výprask, viz též: golpeadura; (2) (Hond): výprask, nakládačka; ► tlouct druhého nebo být tloučen, viz též: apaleadura, -ada; (3) (Ekv): údery do látky z palmových listů, aby byla jednotvárná; ► na výrobu slaměných klobouků; (DA).

maceteado, -da, adj., hovor. (1) (Chil, Per; Bol): silný, robustní, statný; př.: *Cava es bajo, pero eso sí, muy maceteado*; (RAE, RR; DA).

macetear, tr. (1) (Arg, Kol; Portor): udeřit palicí *maceta*; ■ Var.: *masetear*; (AM; DA). ● (2) (Am): tlouct paličkou; zarazit tloukem; (JD). ● (3) venk. (Arg): změkčit kůži palicí *maceta*; (4) (Ekv): vytloukat látku z palmových listů paličkou, aby byla jednotvárná; ► při výrobě slaměných klobouků; (5) (Hond, Nik, Portor): mlátit někoho, dát někomu nakládačku; ■ Var.: *masetear*; (6) (Hond): zvítězit, porazit někoho; (7) (Portor): zařídít práci ve vlastní prospěch; (DA).

maceteo, m., lid. (1) (Ekv): rány, bití, výprask, viz též: *golpeadura*; (2) (Ekv): úder do látky z palmových listů, aby byla jednotvárná; ► na výrobu slaměných klobouků; (3) lid. (Portor): zařídít, aby se získal požadovaný výsledek; (DA).

macetera, f. [Š: *maceta*] (1) (Hond, Nik; Kost, Kol, Urug): květináč, kořenář; ► obvykle vyrobený z hlíny; (RAE; DA).

macetero, m. [Š: *jardinera, maceta, tiesto*] (1) (Arg): květinový stolec; (RAE). ● (2) (Ekv, Portor, Per, Chil, Arg, Urug, Am): květináč, kořenář; (RAE, RR, JD, EEA). ● (3) zahradník; (MM). ● (4) hanl. (Am): cecky; (JD). ● (5) (Portor): zápasnický kohout, který není moc zručný s ostruhou; (DA).

macetín, m. (1) (Pan): kovová nebo dřevěná hůl s těžkou kuličkou na jednom konci; ► slouží k hraní na buben; (DA).

macetón, -na, adj/subst. (1) adj. (Arg): o osobě, která má široké nohy a boky; (2) adj/subst. (Kub): osoba, která zbohatla; ■ Syn.: *maceta*; (3) (Kub): bohatý, movitý; ■ Syn.: *maceta*; (DA).

macetudo, -da, adj/subst., hovor. (1) adj., i f. (Urug): o ženě: mající silné či tlusté nohy; (RAE). ● (2) (Kub; Bol): o člověku: fyzicky velmi silný, robustní; (3) adj. (Nik): velmi inteligentní; (RAE, DA). ● (4) o jízdni zvěři: mající dlouhý krok; (MM). ● (5) adj. (Am): krátkonohý, tlustonohý; (6) (Am): o koni: pomalý, těžkopádný; (JD). ● (7) adj., hanl. (Urug, Arg): o ženě mající tlusté nohy a široké kotníky; (8) (Bol): o osobě mající tlusté a krátké nohy; (9) (Nik): o osobě mající velkou hlavu; (DA).

macico, -ca, m/f. (1) (Guat, Hond), viz: *masico*; (DA).

macicito, adj. (1) (Mex): staříčkový; (JD).

maciega, f. (← port. *macega*) (1) (Am, Arg, Bol, Urug): plevel; (MS, JD). ● (2) (Kol): traviny; (MS). ● (3) (Arg; Par, Urug): travnatá oblast (zarostlá vysokou a hustou travinou); (MS; DA). ● (4) (Kol): trvalka, viz též: *patacite*; (DA).

maciegal, adj. i m. (← port.) (1) (Am): zaplevelené pole; obdělávaná půda napadená houštěm; (MS, JD).

macilento, -ta, adj/subst., lid. (1) (zápVen): osoba, která má málo porozumění; (DA).

macío, m. [Š: *espadaña*] (1) (Kub): orobinec úzkolistý (*Typha angustifolia*); ► bylinná rostlina z čeledi orobincovité; dorůstá i dvoumetrové výšky; má vzpřímené listy podobajícími se tvarem meči, dlouhý dutý stonek s válcovitým klasem na vrcholu, ze kterého po uschnutí odlétává lehké, bílé chmýří, které je velmi lepkavé; její listy se používají při výrobě židlí, rohoží, apod.; ■ Var.: *masío*; (RAE, DA).

maciza, f. (1) (Mex): vykoštěné zvířecí maso bez tuku; (DA).

macizo, m. (1) (Dom): květinový koš; ► pojem převzatý z francouzštiny; (AM).

macizo, -za, adj/subst. (1) adj. (Hond): skvělý, parádní, perfektní, výborný, krásný; př.: *su carro nuevo está macizo y tiene muy buen estéreo*; ► slang; (RF, DA). ● (2) adj/subst., hovor. (Mex): hustý, silný; př.: *lluvia maciza, el frío macizo me iba invadiendo*; (3) lid., **darle, entrarle**, apod. ~ **a algo** (Mex): pustit se do něčeho s velkým zapálením, být do něčeho zapálený; př.: *le entramos macizo a los taquitos en la boda; Pancho le da macizo a la computadora*; (DEUM). ● (4) adj., lid. (Mex): osoba zdrogovaná marihuanou; ► mex. argot *caliche*; (DEUM, DA). ● (5) málo použ. (Mex, Guat, Salv, Nik, Kost, Bol, Urug, Per): silný; (6) (Mex, Guat, Salv): trpělivý; (7) (Hond, Salv): příjemný, přátelský; (8) (Pan): velký, tlustý a silný; (9) adj/subst. (Guat): vykořisťovatel; (9) adj. (Guat): odvážlivý a drzý; (10) (Guat): nestydatý, drzý; (11) (Guat, Salv): o věci: velmi velký nebo hojný; (12) (Hond): o věci: krásný; (13) (Hond, Salv, Nik): o osobě: starší; (14) venk. (Salv, Nik): o osobě nebo o zvířeti: stojící na nohou; (15) (Pan): vykoštěné zvířecí maso bez tuku; (16) m/f. (Salv): šéf, vedoucí; (17) adj. (Hond): o události, představení nebo sportu, které jsou zábavné, intenzivní a trvají dlouho; (18) **estar** ~¹, lid. (Mex): být starý; ► na určitou činnost; (19) **estar** ~² (Mex): mít silnou, stabilní pozici; ► v politice; (20) **jalar** ~¹ (Salv): hodně jíst nebo pít; (21) **jalar** ~² (Salv): intenzivně pracovat; (DA).

maclura, f. (1) (Mex): maklura oranžová (*Toxylon pomiferum*); ► strom až 15 m vysoký; má trnité větve; střídavé a jednoduché listy; samičí květenství v podobě vlasaté koule a samčí v hroznovitých svazcích; malé květy, velký žlutozelený plod se šťavnatou dužinou a s podlouhlými semeny; (DA).

maco, m. (← arw/karib) (1) (Ven): druh komára; (2) (Kub): ženský pohlavní orgán; (3) (Portor): v dětské řeči: druh šnečků a zrníček; (4) (Portor): oko; (5) **coger a uno como ~ saltando** (Dom): chytit někoho proti jeho vůli; (6) **el ~ no es peje porque esté en el agua** (Dom): šaty nedělají člověka; (MS). • (7) (Kub): šnek, hlemýžď; ► s ulitou vejčitého tvaru s drážkou po celé délce; *Cyprea cerous*; (MS, MM). • (8) (Kol, Kub, Mex, Ven;): druh ovocného stromu *Melicoccus bijugatus*; až 30 m vysoký; ■ Syn.: *guaya*; (9) (Portor, Dom): obojživelník, ropucha, žába; ► *Eleutherodactylus auriculatus*; (MS, DA). • (10) (Portor): hladký a lesklý šnek; žlutá či barevná semínka; ► také se nazývají *matos*; (MM). • (11) (Kub): viz: *diñar*; (DMC). • (12) (Kol, výchVen): plod stromu *maco*; má zelenou a hladkou kůru; kulaté semínko; jeho dužina je jedlá, kyselá a světle hnědá; (13) (Kol): strom a ovoce *lúcuma*; (14) ~ **pempén**¹ (Dom): ropucha obrovská (*Bufo marinus*); ■ Syn.: *gualo*; (15) ~ **pempén**² (Dom): osoba, která má moc a může ovlivňovat ostatní; (DA).

guaya, f. (1) (jvMex), druh ovocného stromu *Melicoccus bijugatus*, viz: *maco*; (DA).

gualo, m. (1) (Per), ropucha obrovská (*Bufo marinus*), viz: *maco pempén*; (DA).

maco, -ca, adj. (1) (Bol): lakomý, skoupý; (2) (Bol): korpulentní, tlustý, silný, robustní; (DA).

macoca, f. (1) (Kol): nepoužitelná či nevhodná mačeta; (2) (Ven): klacek, kyj; (MM). • (3) (Kol): tupá mačeta; (JD).

macoco, m. (1) (Ven): klacek, kyj; (AM). • (2) (Kol), viz: *macoca*; (AM, DA).

macocoa, f. (1) (Kol): smutek, skleslost; (AM). • (2) (Kol): mrzutost, zasmušilost; (JD).

macochín, m. [Š: *cahita*] (1) (szMex), viz: *guamúchil*; (DA).

macolla, f. (1) (Nik): skupina osob nebo věcí; (RAE, DA). • (2) (Ven): klan, mafie; př.: *los demás integrantes de la macolla Tinoco no han cedido*; (3) (Ven): peníze, prachy; př.: *metemos la macolla en tres maletines*; (BDE). • (4) lid. (Guat, Ven): skupina lidí, která kontroluje nějakou aktivitu nebo instituci; (5) (Salv, Nik): skupina mocných a vlivných lidí; (6) (Nik): skupina lidí nebo kupa věcí; (7) (Guat): hromada, kupa věcí; (8) hanl. (Guat): peníze, prachy, viz též: *plata*; (9) (Hond, Nik): parta, banda, spolek; (10) (Hond, Kost): hromada kořínků, zejména bylinek; (11) (Nik): malé množství marihuany; (12) f. [Š: *cúpula*] (Salv): vedení, skupina šéfů; (13) **estar en la ~** (Guat): být u moci, u kormila; ► mít privilegovanou nebo vlivnou pozici; (DA).

macollado, -da, adj. (1) (Chil): naplněný, přeplněný; př.: *plato macollado*; (MM).

macollar, tr/intr. (1) tr. (Chil): střádat, kupit, sřezit, chránit; (MM). • (2) intr., lid. (jižBol, Chil): vyklíčení; (DA).

macollo, m. (1) (Mex): jednotlivé výhonky rostlinného stonku; (2) ~s, m., pl. [Š: *macolla*] (Arg): soubor výhonků, květů nebo trnů, které vyrůstají z jednoho stonku; (RAE, DA). • (3) (Hond): odnož rostliny; (JD).

macón, -na, adj. (1) (Kol): vytáhlý; urostlý; (AM). • (2) (Kol): velikánský; (JD).

macona, f. (1) (jižSalv i zápSalv): lopatka na prohrabávání mokřad v jeskyních, kde se chovají krabi; ► při lovu na ně; (DA).

macono, m. (1) (výchBol): pták *macagua*; (DA).

macondo, m. (1) (Kol): robustní strom z čeledi bavlíkovité; ► dorůstá výšky 30 až 40 m; (RAE). • (2) (Kol): hazardní hra; (AM). • (3) (Kol): strom (*Cavanillesia platanifolia*); ► až 40 m dlouhý; má hlubocé rozdělené listy; načervenalé květy, pěstuje se jako okrasná dřevina; jeho dřevo se používá na výrobu kánoí; (DA).

maconear, tr/intr. (1) (Pan): sít trávu; (2) zkrátit výhonky rostlin; (MM).

maconga, f., lid. (1) (Hond): marihuana, viz též: *juana*; (DA).

maconia, f., lid. (1) (Arg, Urug): marihuana, viz též: *juana*; (DA).

macontullo, m. (1) (Bol): viz: *murucuntuyo*; (AM).

macoña, f., lid. (1) (Chil): cigareta z marihuany, joint, viz též: *join(t)*; (2) (Salv, Chil, Urug, Per): marihuana, viz též: *juana*; (3) (střBol): padělané léky; (DA).

macoñero, -ra, adj/subst., málo použ. (1) (Chil, Urug, Per): drogový závislák; (2) adj. (Chil): marihuana; ■ Syn.: *macoña*; (DA).

macoquear, tr. (1) (Kol): udeřit palicí *macoca*; (AM).

macoquearse, zvrat., lid. (1) (xxx): masturbovat, onanovat, viz též: *manuelearse*; (DA)

macoquí, f. (1) (Nik): slepice; (DA).

macora, f. (1) (Per): druh slámy, z které se dělají slamáky nebo jiné předměty dobré kvality; (DA).

macoreto, m. (1) (Ven: Trujillo): učeň mezkař, povozník; (AM).

macorí, m. (1) (Kub): strom *Cupania oppositifolia*; ► planě rostoucí, má pevné dřevo a silnou vůni; ■ Syn.: *macurije*; (MM).

macorina, f. (1) (Kub): viz: *mano*; (DMC).

macororó, m. (1) (Bol): keř, viz též: *higuerilla*; (DA).

macpaxóchitl, m. (← nah. *macpailli*, „dlaň“ + *xochitl*, „květ“) (1) (Mex): strom, viz též: *mapasúchil*; (DA).

macota, f. (1) (Urug): označení pro lidi z města; ► používá se mezi venkovany; (AM). • (2) (Arg): papaláš, šéf, hlavoun; (3) (Urug): buržoust; (JD).

macote, adj. (1) (Bol): velký; (AM). • (2) (Am): velikánský; (JD).

macoya, viz: *macolla*; (BDE).

macri, adj/subst. (1) (Kub, Arg): běloch, z bílé rasy; př.: *tú sí eres macri* (slang *chuchero*); ■ Var.: *macrí*; (JD, DMC, DA).

macrí, adj/subst. (1) (Kub), viz: *macri*; (DA).

macró, m. (← fr. *maquereau*) (1) (Arg, Par, Per, Urug, Chil, LaPla): kuplíř; př.: *el barrio era algo sórdido, cruzado por mujeres macilentas, maricones o pequeños macrós*; (MS, BDE, DA). • (2) (Per): darebák, lump; (AM). • (3) (Am): pasák holek; (JD).

macrobio, **-bia**, adj. (← port. *macrobio*) (1) (Urug): vysokého věku; (MS).

macrof, m. (← fr. *maquereau*) (1) (Arg), viz: *macró*; (DA).

macrón, **-na**, adj., hanl. (1) (Portor): o osobě, která otravuje a podvádí; (DA).

macú del guaviare, m. (1) (Kol aj.): ind. kmen ze sev. Amazonie; (2) (Kol aj.): ind. jazyk z rodiny *puinave-macú*; (EA).

macuá, m. (1) (Kost; Nik, Pan, Kol): rorýs guayanský (*Panyptila cayennensis*); ► pták, jehož hnízdu se připisují afrodiziakální účinky; je až 13 cm dlouhý; má modročerné peří s výjimkou hrudníku, který je bílý nebo ostře žlutý; má vidlicový ocas a zobák; černé nohy; ■ Syn.: *pájaro macuá*; (RAE, NET; DA). • (2) (Per): nedovolená sestava; (MM). • (3) lid. (Pan; Kost, Nik): kouzlení, čáry, magie; (MM; DA).

pájaro macuá, m. (1) (Nik, Kost, Pan, sevKol), rorýs guayanský (*Panyptila cayennensis*), viz: *macuá*; (DA).

macuahuitl, m. (1) (Mex), viz: *macagüil*; (AM).

macuache, adj/subst., málo použ. (← nah. *macuachi*, „chudý indián“) (1) adj. (Mex): špatného vzezření; (2) (Mex): o indiánech: omezení a chudí; (3) (Mex): hloupý, prostoduchý; (MM). • (4) (Mex): hrubý, neotesaný, nevlidný, ošklivý; ■ Syn.: *macuche*; (MM, AHM, DA). • (5) m. (Mex): divoch; (JD). • (6) adj. (Mex): špatně udělaný; nevalný; ■ Syn.: *macuche*; (AHM, DA).

macuachi, m. (← *macchualtic*) (1) (Mex): opovržením hodný indián; (AM).

macuare, m. (← arw/karib) (1) (Ven): lano, bič (vyrábějí indiáni); (2) u biliáru: čistý úder; (MS).

macuarrear, intr. (1) (Mex): vykonávat těžkou fyzickou práci, především zedničit; (DA).

macuarro, m. (1) (Mex): zedníkův pomocník; (DA).

macuarro, **-rra**, adj/subst., hovor., (1) m/f. (Mex): vesničan, buran, viz též: *chero*, *-ra*; (2) (Mex): zedník; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (3) adj/subst., hanl. (Mex): o osobě nebo o věci: vulgární, nevkusný; (DA).

macubá, (← místní název) f. (1) velmi aromatický tabák; ► z jedné osady na Martiniku; (2) brouk; ► bronzově zelený, šíří pach pižma; zapáchající moucha; (MM). • (3) (Kub): druh šňupacího tabáku; (AM).

macuco, m. (1) (Bol, svArg): tinama samotářská (*Tinamus solitarius*); ► pták až 50 cm vysoký; má šedivé peří; tlusté tělo s malou hlavou; jeho maso je velmi chutné; (2) ~ **azul** (Bol), viz: *gallina azul*; (DA).

macuco, **-ca**, adj/subst. (1) m. (Bol, Kol): vytáhlý; ► chlapec, který je příliš vysoký na svůj věk; (RAE). • (2) lid., venk. (Arg, Bol, Chil, Per, Ven; Portor): lstivý, vychytralý, prohnaný, mazaný; ■ Syn.: *macuquero*, *maluco*; (3) (Salv, Per; Kost, Kub, Ekv, výchBol, szArg): o člověku: robustní, svalnatý; vazba; (RAE; DA). • (4) m. (Kol): jistá hra dospělých; (5) adj. (Kost, Chil, Arg): vynikající, velký, krásný; př.: *éste es un reloj macuco; anda mejor que el de la iglesia*; (RR). • (6) adj. (Ekv): starý, neúčinný; (7) m. (Arg, Bol, Kol): výrostek, klacek; (8) (Bol), viz: *martineta*; (MM). • (9) (Arg, Chil, Ven), viz: *macanudo*; (AM). • (10) m. (Am): dlouhán, kolohnát; (11) (Chil): tahák; (JD). • (12) adj. (zápBol): chamtivý nebo malicherný; (DA).

macucón, -na, adj/subst. (1) (Kol): o chlapci: na svůj věk velmi urostlý; viz: *macón*; (AM). • (2) (Kol): velikánský; (JD). • adj/subst. lid. (3) (Per): **robustní, svalnatý**; (DA).

macuelizo, m. (← nah. *macuilli*, „pět“ + *ishuat*, „list, korunní plátek“) (1) (Hond): druh stromu čeledi trubačovité *Bignoniaceae* vysoký 30 m, s protilehlými listy složenými z podlouhlých oválných lístků, růžovými květy a plodem v pouzdře; divoce roste v lesích od Mexika po Ekvádor; dřevo se používá na stavbu lodí a k výrobě nábytku; odvar z kůry a listů se používá v tradiční medicíně; (RAE). • (2) (← nah. *macuilli*, „pět“) (Hond, Nik), viz: *roble de sabana*; (DA).

macuenco, -ca, adj. i m., venk. (← afr.) (1) (Kub, Portor, Antil): o osobě nebo o zvířeti: **oslabený, pohublý, slabý, slabouch**, viz též: *neneque*; (MS, MM, DA). • (2) (Dom: Cíbao): nepotřebný, nevhodný; (MS, MM). • (3) (Kol): velikánský, vytáhlý; ► hlavně o chlapcích, na svůj věk vysokých; (MS). • (4) (Kol): výrostek, klacek; (MM). • (5) venk. (Portor): **zakrslý kůň**, viz též: *chalungo*; (DA).

macuche, m. (1) (Mex): tabák; ► pěstovaný v severní části země; (2) adj. (Mex): špatně udělaný, průměrné kvality; ■ Var.: *macuchi*; v Mexiku, D. F. říkají *macuache* nebo *macuachi*; (AM). • (3) (Mex), viz: *macuache*; (DA).

macuico, -ca, adj. (1) (Kub): rachitický, slabý, neduživý; (MM).

Macuilcozcacuauhtli, m., myt. (← nah. “Pátý sup, kondor”) (1) (Mex): jeden z *Ahuiateteo*; (S04).

Macuilcuetzpalin, m., myt. (← nah. “Pátý ještěr”) (1) (Mex): jeden z *Ahuiateteo*; (S04).

macuili, m. (← nah. *macuili*, “pět”) (1) (Mex), viz: *macuilis*; (DA).

macuilis, m. (1) (Mex): strom *Tabebuia leucoxylla*; ► z čeledi trubačovitých; vyznačuje se bohatou korunou s jasně zelenými listy a buclatým vzpřímeným kmenem; dřevo je tvrdé a velmi cenné; (MM). • (2) (Mex, Guat): strom (*Tabebuia pentaphylla*); ► až 20 m vysoký; má vztyčený kmen; dlانيتě složené listy; fialové, růžové nebo bílé květy seskupené v hroznovitých květenstvích; pěstuje se jako okrasná dřevina; ■ Var.: *matiliguatate*, *macuili*, *macuiliz*, *maculi*, *maculis*, *maculiz*; ■ Syn.: *apamate*, *orumo*; (DA).

apamate, m. (1) (Ven), strom (*Tabebuia pentaphylla*), viz: *macuilis*; (DA).

orumo, m. (1) (Ven), strom (*Tabebuia pentaphylla*), viz: *macuilis*; (DA).

macuiliz, m. (1) (Mex, Guat), viz: *macuilis*; (DA).

Macuilmalinalli, m., myt. (← nah. “Pátá rostlina”) (1) (Mex): jeden z *Ahuiateteo*; (S04).

Macuiltochtli, m., myt. (← nah. “Pátý králík”) (1) (Mex): jeden z *Ahuiateteo*; (S04).

Macuilxochitl, m., myt. (← nah. “Pátý květ”) (1) (Mex): azt. bůh her a šéf *Ahuiateteo*; (S04).

macuito, -ta, m/f. (1) arch. (Per): přezdívka; ► obvykle se dává černochům; (AM, DA).

macujear, intr. (1) (Kub): žmoulat, žužlat; (AM).

maculi, m. (1) (Mex), viz: *macuilis*; (DA).

maculis, m. (1) (Mex), viz: *macuilis*; (DA).

maculiz, m. (1) (Mex, Guat), viz: *macuilis*; (DA).

macumba, f. (← afr.) (1) (Chil): náboženský obřad brazilských černochů; (MS).

macumbé, adj. (1) (Bol): velký; př.: *espuela macumbé*; (AM).

macún, m. (← map. *Macuñ.*) (1) (Chil): druh vlněného trička; ► bez rukávů s páskem v pase; (MM).

macuna, m. (1) (Kol aj.): ind. kmen ze sev. Amazonie; viz: *makuna*; (2) (Kol aj.): ind. jazyk z rodiny *vých. tucano*; (EA).

macuncu, m. (1) (← keč. *mak'unku*, „plod z brambor“) lid. (Bol: alt/Valleg/vall): plod z brambor; ► malý, kulatý a zelený, nepoživatelný; (2) (Bol: Or/Pt): horník nováček; ► přidělují se mu nejotravnější práce; (LM).

macundales, m., pl., hovor. [Š: *enserés*] (1) (Ven): náradí, náčiní, nástroje; ► pro osobní potřebu, viz též: *macundos*; (RAE, DA). • (2) (Kol): krámy, harampádí; viz: *macundos*; (MM). • (3) (Ven): denní starosti, náradí; (JD). • (4) (Ven): osobní věci; vlastnictví; saky paky; pět švestek; ► slang; (RF).

macundo, -da, adj., fam. (Am → Š) (1) [Š: *estupendo*] (Chil aj.): úžasný; př.: *es un pueblo macundo, relindo*; (BDE).

macundos, m., pl. (1) (Ven): krámy, harampádí; viz: *macundales*; (MM, DA).

macuñ, m. (← map. *macuñ.*) (1) (jižChil): pánské pončo; (DA).

macuquería, f. (1) (Chil): mazanost, lstivost; (DA).

macuquero, -ra, adj/subst. (1) (Portor; Chil): mazaný, vychytralý, viz též: *macuco*; (AM; DA).

macuquino, -na, adj/subst. (1) adj. (Bol): velikánský; viz: *macón*; (2) m., arch. (Mex, Portor, Ven): mince; ► hranatá ražená mince ze stříbra, bez vroubkování; (MM).

macurca, f. (← aim/keč. *makhurka*, „svalová bolest“) (1) (Bol; Am, Per; *szArg*): bolesti svalů po velké námaze; ■ Var.: *macurque*; (RAE, MS, JD, LM; DA). • (2) (Arg, Chil, Bol): jehlice, tkanička nebo bolest svalů; (MS, MM). • (3) lid. (Bol: alt/vall; *szArg*): tělesná únava, *vyčerpánost*; (LM; DA).

macurcado, -da, adj/subst. (1) (← keč. *makhurka*) lid. (Bol: alt/vall): fyzicky unavený člověk; (LM, DA). • (2) adj. (Bol: alt/vall): namožený sval; (LM).

macurcarse, intr/zvrat., lid. (← aim/keč. *makhurka*) (1) (Chil, Bol): pociťovat svalové bolesti; (MS, LM).

macurí, m. (← antil.) (1) (Portor): ryba se tlačeným tělem, viz též: *biajaca*; (DA).

macurije, m. (1) (Kub): strom; viz: *macorí*; (MM). • (2) (Kub): strom (*Matayba oppositifolia*); ► až 12 m vysoký; má vstříčné kožovité listy dlouhé až 10 cm; malé květy uspořádané ve shlucích tvaru hroznů a kulovité plody, které slouží jako pokrm pro prasata a jeho listy pro dobytek; (DA).

macurque, m. (1) (Per): extrémně silná křeč; (MS, AM, DA).

macurqui, m. (← keč. *xxx*, „*xxx*“) (Andy): (1) *xxx*; (JG).

macús, m. (← may. *mac*, „jíst něco měkkého“ + *uts*, „dobré“) (1) (jvMex): bylina (*Calathea macrosepala*); ► až 50 cm vysoká; její zelené listy a květenství jsou jedlé; ■ Syn.: *chufle*; (2) (Hond, Salv): vytrvalá bylina, viz též: *sagú*; (DA).

chufle, m. (1) (Guat, Salv), bylina (*Calathea macrosepala*), viz: *macús*; (DA).

macusay, viz: *macusey*; (MS).

macusey, m. (← arw/karib) (1) (Antil, Mex): *Anthurium palmatum*; rostlina z čeledi áronovitých; ■ Var.: *amacusay*, *macusay*, *matusey*; (MS).

macuta (makuta), f. (1) (Kub): černošská hudba a tanec (afrokubánské náboženství *congo*); př.: *los días de la fiesta de los congos había toque de makuta con tres tambores, de seis de la tarde a doce de la noche*; (RR).

macutear, tr. (1) (Dom): podplatit někoho, dát mu úplatek; ■ Var.: *macutiar*; (1) (Dom): vyžadovat úplatek; ■ Var.: *macutiar*; (DA).

macuteno, -na, m/f. (1) arch. (Mex): kapsář, zloděj; (MM, DA).

macuteo, m. (1) (Dom): úplatek; (DA).

macutero, -ra, adj. (1) (Dom): zkorumpovaný; (DA).

macutiar, m. (1) (Dom), viz: *macutear*; (DA).

macutica, f. (1) (Kub): miláček; (JD).

macutín, m. (1) (Kub): peníze, chechtáky; př.: *cómo tiene ese macutín en su casa*; ■ Syn.: *baro*; (2) **trillar la de** ~ (Kub): oškubat koho o peníze; př.: *a ese pobre hombre le trillaron la de macutín*; (DMC).

macuto, m. (← původem z Antil a Ven) (1) batoh, hlavně vojenský; (2) (Ven; Kub, Dom): košík; ► upletený z hořkého druhu třtiny, válcovitého tvaru, s držadlem u otvoru; používá se k přenášení potravin či jiných věcí; (RAE; DA) • (3) **radio** ~, hovor. (Kub): radio Jerevan; ► ve skutečnosti neexistující vysílač, ze kterého vycházejí šumy a žvásty; (RAE). • (4) (Kub): černošský amulet; ► předmět sloužící k ochraně, k čarování, zaklínání, zaříkávání; př.: *un Macuto, lo que le sirve a un hombre para hacer el bien o el mal, curar o matar*; (RR). • (5) (Kub): balíček vyrobený z pletiva *yagua*; ► uvnitř bývá vosk, maso nebo tabák; (AM). • (6) (Kub, Dom, Ven): žebadlo; viz: *mochila*, *jaba*; (7) (Kub): jakákoli úzká dlouhá taška, ranec s oblečením; ► lidé ji nosí na rameni; viz: *hamaca*; (8) (Ven): větev palmy s datlemi; (9) **no faltare a uno sino el** ~ (Ven): být chudý; (10) **no querer que otro tenga** ~ (Ven): fráze, která poukazuje na závist; (MM). • (11) (Kub): tahák; (8) **no le falta sino el** ~ (Ven): je úplně na mizině; (JD). • (12) (← car.) (Am → Š) (Am): brašna; (BDE). • (13) (Kub): peníze, jablíčka; př.: *tiene mucho macuto en su hogar*; ■ Syn.: *baro*; (14) (Kub): košík oválného tvaru z tmavého proutí; př.: *cómo pesa este macuto*; (DMC). • (15) (Dom): košík na almužnu; (16) (Kub): tlustá kniha; (DA).

macuy, m. (1) (Mex): lilek černý (*Solanum nigrum*); viz: *chichiquelite*; (DA).

madama, f. [Š: *balsamina*] (1) (Kub): balzamína; ► trvalá rostlina z čeledi netýkavkovité (lat. *Balsaminaceae*), pocházející z Peru, s rozvětveným, asi půl metru vysokým stonkem, s velkými, střídavými listy, žlutými květy a kulatým plodem, který při dotyku vystřeluje semínka, když je zralý; v lékařství se používá pro své hojivé účinky, viz též: *brinco*; (RAE, MM, DA). • (2) lid. (← fr. *madame*) (Arg, Bol, Par, Urug): porodní bába; (MM, DA) • (3) (Am): vedoucí nevěstince, bordelmamá; (MM, JD). • (4) (Kub), viz: *perica*; (DMC). • (5) adj/subst. (Guat): žena, která má citový vztah s mužem; (DA).

madamo, m. (1) (Portor): šéf, velitel; (RR).

madamo, -ma, m/f. (1) (Pan): osoba černé rasy z Antil, především z Guadeloupe a Martiniku, která mluví kreolský; (DA).

madeja, f. (1) (Hond): movitosti, movité věci; ► ve vlastnictví určitého majitele; (AM).

madejar, tr. (1) (Arg): zamotat, splést, zaplést; (JD).

madejero, -ra, m/f. (1) (Per): dělník textilní výroby, který navívá cívky na navíjecích strojů; (DA).

madera, f. (1) (US): lež, výmysl; (2) viz: *papel maderas*; (RR). • (3) ~ **playwood** (Am): překližka; (JD). • (4) **de** ~¹ adj. (Arg; Urug): nešikovný, nemotorný; př.: *Vanessa es de madera para la computadora*; ► slang; (RF; DA). • (5) **de** ~² málo použ. (Arg, Urug): bezcitný; (DA). • (6) **tener alguien ~ de algo** (Mex): mít pro něco shopnosti, být na něco zručný; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (7) **darse** ~¹ f. (Kol): hádat se; dohadovat se; (8) **darse** ~² (Kol): hádat se či dohadovat ve hře či soutěži; (9) ~ **de hierro** (Hond), viz: *madera santa*; (10) ~ **de Nicaragua** (Hond): keř, až 3 m vysoký; viz též: *campeche*; (11) ~ **de tiro** (Guat): dřevo, které má použití ve stavebnictví; (12) ~ **en rollo** (Hond): kmeny stromů; (13) ~ **santa** (Hond): strom (*Guaicum sanctum*); ► až 12 m vysoký; má velký kmen; spárované, eliptické a celé listy; je rozvětvený; květy rostou ve svazcích, okvětní lístek je modrý nebo fialový; tobolkovitý plod je masitý; jeho dřevo je velmi tvrdé a používá se v řezbářství nebo ve strojírenství; ■ Syn.: *madera de hierro*; (14) **estar como el carretón de** ~ (Kub): velmi obtížná věc; (DA).

maderal, m., lid. (1) (Guat): velké množství dřeva; (DA).

madrear, tr/intr., lid. (1) tr (Hond): ošidit, oklamat, podvést, viz též: *empaquetar*; (2) (Hond): pochlebovat, lichotit, viz též: *lamer*; (3) (Hond): získat oběť na svou stranu; (4) intr. (Kost): těžít dříví v lese; (DA).

maderera, m. (1) **tener arriba la ~ Pérez y Hnos** (Kub): být totální nestyda, drzoun; př.: *me pidió otra prórroga del pleito, el tiene arriba la maderera Pérez y Hnos*; (2) **tener que comprarse alguien la ~ de Pérez y Hnos**. (Kub): muset kontrolovat svůj výbušný charakter; př.: *mi hermano, tienes que comprarte la maderera de Pérez y Hermanos*; (DMC).

maderismo, m. (1) (Mex): hnutí, politické ideje Francisca Madery; ► Francisco Ignacio Madero González (1873 - 1913) mex. politik; po vítězství revoluce v r. 1910 zvolený prezident Mexika; po puči Victoriana Huerty v r. 1913 zavražděn; (RR).

maderista, m/f.; i adj. (1) (Mex): týkající se myšlenek nebo stoupců prezidenta Francisca Madery; viz: *maderismo*; (RR).

madero, m. (1) (Kub, Dom, Ven): baseballová pálka; (2) **cuarto** ~ (Kub): čtvrtý pálkař; (3) ~ **amarillo** (Pan): strom (*Tabebuia spp.*), viz též: *guayacán*; (4) ~ **negro**, (Pan, Ekv): strom, viz: *matarrón*; (DA).

mađi, m. (← map.) (1) arch. (Chil): mádie setá; ► rostlina z čeledi hvězdnicovitých; má olejnatá semínka; (MM).

mađihá, ind. jazyk, viz: *culina*; ■ Var: *mađija*;

madona, f. (← it. *madonna*) (1) (Kol, LaPlá): Madona; (2) (LaPlá): sakra; (3) **un frío de la ~** (Arg, Kol, Pan, Per, Urug): obrovská zima; př.: *¡la Madona!* (Kol, Par, LaPlá), *¡Madona Santa!* (Par, Dom, LaPlá), *¡per la Madona!*, *perlamadona*, *por la Madona* (Kol, Par, LaPlá); (MS). • (4) **¡a la ~!** citosl., málo použ. (Arg, Bol, Urug): jéžiš!, kristepane!; ► vyjádřuje překvapení nebo údiv; (BDE, DA). • (5) **de la** ~¹ adj. (Pan, Kol, Bol, Arg): vynikající!, úžasný!; výborný!; (6) **de la** ~² málo použ. (Arg, Urug, Per): obrovské, ohromné; (7) **de la** ~³ (zápBol): kvalitní droga; viz: *de la buena*; (HB, DA). • (8) **¡por la ~!** (Bol): doprčic, sakra; ► vyjádřuje naštvání nebo obdiv; (9) **partir la** ~¹ (Mex): uhodit někoho velmi silně; (10) **partir la** ~² lid. (Mex): zranit, ublížit; (DA).

madonna, f. (1) (Bol): Páni!; ► zvolání, které slouží k vyjádření obdivu k ženě; bol. argot *coba*; (HB).

madral, m. (1) ~ **de**, (Mex): velká část, množství něčeho blíže specifikovaného; ■ Syn.: *putamadral*, *putimadral*; (RR, DA).

putamadral, m. (1) (Mex), velká část, množství něčeho blíže specifikovaného, viz: *madral de*; (DA).

putimadral, m. (1) (Mex), velká část, množství něčeho blíže specifikovaného, viz: *madral de*; (DA).

madrazo, m., vulg. [Š: *golpe*] (1) (Salv, Mex; Ekv): silná rána, úder; př.: *David se dio un madrazo en el brazo cuando se cayó del caballo*; viz: *a ~ limpio*; ► mex. argot *caliche*; (RAE, RF, BDE, DBM; DA). • (2) lid. (Kost): závažná, hrubá urážka; př.: *nunca supe por qué me echó el madrazo, pero no pedí explicaciones y le partí la jeta*; ► slang; (RR, RF, DA). • (3) viz: *cabronazo*; (DBM). • (4) (Guat, Hond, Salv, Mex): silný náraz, úder nebo pád; (DA).

madre, f. (1) **de** ~, adj., hovor. (Kub): velmi velký; (2) adj., hovor. (Kub): velmi špatný; (3) adj., hovor. (Kub): o člověku: nesnesitelný; (4) **estar alguien hasta la ~**, hovor., vulg. (Mex): mít něčeho po krk,

mít něčeho dost; **(5) hasta la ~ de los tomates** (Kub): používá se pro poukázání přítomnosti nebo účasti více osob na něčem, než se předpokládalo; **(6) importar a alguien ~ algo**, hovor., vulg. (Mex): nezáležet někomu na něčem; **(7) partirse alguien la ~**, hovor., vulg. (Mex): tvrdě se uhodit; (RAE).

- **(8) no creer alguien ni en la ~ de los tomates**, hovor. (Kub): být přísný, neústupný a nekompromisní; (RAE, DA).
- **(9) a toda ~¹ (¡a toda ~!)** adj., i adv. [Š: *estupendo*] (Mex, US): úžasný, skvělý; skvěle; vynikající, velmi dobré, kvalitní; výborně, perfektně; př.: *me invitaron a la playa... ¡a toda madre!*; (RAE, RR, DEUM).
- **(10) no tener alguien ~ (ni ~)** hovor., vulg. (Kub, Mex, Portor, Am, Salv, Dom): být nestydatý, chovat se nevhodně; mít zkažené názory, být sprostý, být svině; př.: *¡no tienes madre!*; ■ Var.: *mamá*; ■ Syn.: *ser tana*; (RAE, RR, JD, BDE, DA).
- **(11) ni ~**, hovor., vulg. (Mex): vůbec nic; př.: *si no entiendes ni madre*; (RAE, BDE).
- **(12) darle a alguien en la ~**, hovor., lid. vulg. (Salv, Mex): silně někoho udeřit, uhodit, praštit; př.: *porque cada día también nacen mil cabrones como tú dispuestos a darle en la madre al rico que nació el mismo día que tú*; ■ Var: *darle en la ~*, *darle a alguien en toda la ~*, *darle a alguien en la mera ~*; (RAE, BDE, DEUM).
- **(13) qué poca ~ (¡ qué poca ~!)** citosl., hovor., vulg. (Mex): fuj, to je hnus, to je ale hrůza! to je děs!; př.: *no quisieron darnos un poco de agua, ¡qué poca madre!*; ► zlost nebo nelibost nad něčím, co někdo udělal; (RAE, DEUM).
- **(14)** (Kost, Kol): zmatek, svazek; **(15) ~ del agua** (Ekv): podle lidové víry afrického původu mýtický had žijící u pramene řeky; ► vyvolává stoupání vodní hladiny, aby mohl sestoupit do moře a rozmnožit se tam; **(16) cagarse en su ~**, lid. (Portor): umřít, zhebnout; **(17) dar en la ~** (Mex): zabít, tvrdě napadnout, viz též: *madrear, madriza*;
- (18) de ~s** (Guat): působivý, dojemný; **(19) importar ~(s)** (Mex): kašlat na něco, nezajímat se; **(20) la ~ de**, (Portor): fráze, přehánějící či vychvalující něco specifického; **(21) ¡por la ~!** (Chil): zvolání vyjadřující překvapení; **(22) rayarle la ~ a alguien**, tr. (US): zmiňovat se o někom; odvolávat se na někoho hanlivou, urážlivou formou; ■ Syn.: *rayársela a alguien* (Mex); **(23) sacarle la ~ a alguien** (Ekv; Ven): napadnout, urazit někoho; **(24) una pura ~** (Mex): vůbec nic; (RR).
- **(25) sacarse la ~ (por)** (Ekv): usilovně pracovat pro něco, někoho; (RR, DA).
- **(26) hromada dříví**; ► má být spálena na uhel; (AM).
- **(27) no tener uno (ni) ~** (Kub, Mex, Portor): mít špatné tušení, špatný pocit; (AM, MM);
- **(28)** (Kub): (Kol): mrtvá tkáň; ► oddělí se od poranění; **(29) mentarle a uno la ~** (Am): urážet či nadávat někomu pomlouváním jeho matky; **(30)** (Arg, Mex, Par, Urug): krotký kuň; ► jede na něm jezdec, který vede vzpurné hříbě, na kterém jede krotitel; **(31) ~ de cacao** (StřAm, Mex): společné jméno pro různé druhy stromů rodu *Gliricidia*, *Robinia* a *Erijthrina*; ► vysazují se, aby stínily kakaovníkům a kávovníkům; **(32) ¡Su ~!** (Arg): urážlivé zvolání, kterým se vrací nadávka; př.: *Usted es un ladrón; ¿ladrón? ¡su madre!*; **(33) ~ de los alquilados** (Kub): déšť; ► dělníci nepracují, když prší; **(34) nestoudník, nestoudnice**; **(35) ~ de hormigas** (Mex): hadi; ► *Dipsas annulata*; (MM).
- **(36) su señora ~** (Mex, Ven): matka; ► toto označení vyjadřuje úctu; př.: *los restos de Galindo; fueron depositados cerca de la tumba que ocupa su señora madre*; **(37)** adj. (Mex): obrovský; př.: *cometimos el error madre de pasar a la clandestinidad*; **(38) de a ~** (Mex): hrozně moc; př.: *duele de a madre*; (BDE).
- **(39) ¡anda mi ~!** (Kub): propánakrále, jémine; **(40) ¡ay mi ~!** (Kub): propánakrále, jémine; **(41) ella está de ~** (Kub): je v jednom kole; **(42) de mala ~** (Kub): gaunerský; př.: *es hijo de mala madre*; (JD).
- **(43) mentar a (alguien) la ~** [Š: *insultar*] (Am, Guat, Hond, Kol, Mex, Nik, Per, Š, Ven): urazit někoho; př.: *alguien se la mentó y se armó la bronca*; ■ Syn.: *mentarla*; (JD, RF).
- **(44) dar en la ~ a alguien** (Mex, Hond): urazit, udeřit někoho; **(45) sacar la ~ a alguien¹** (Bol, Chil): brát si do huby něčí matku; ► někoho urážet, nadávat někomu a používat u toho sprosté výrazy v souvislosti s jeho matkou; (JD, DA).
- **(46) mala ~** [Š: *cinta*] (Chil, Mex, Ven): zelenec (rostlina); ■ Syn.: *lazo de amor* (Arg, Urug), *listón* (Mex), *cinta* (Ven); (EEA).
- **(47) vulg. tener (o no tener) ~** (Mex): mít hrdost; stydět se; př.: *yo no soy un hijo de la chingada, yo sí tengo madre; es que Beatriz de plano no tiene madre*; **(48) ni ~(s)²** (Mex): ani omylem; př.: *¿que le venda mis bueyes? - no, ni madres*; **(49) valer algo ~(s)** (Mex): nemít žádnou cenu; nezajímat se o něco, nezáležet na něčem; př.: *me vale madre que no quieras casarte conmigo*; **(50)** (Mex): nějaká věc; př.: *¡pásame la madre esa, el martillo, güey!*; **(51) caerle de ~ a alguien** (Mex): vynadat někomu; ► např. za to, že nesplnil svou povinnost př.: *¿me estás diciendo la verdad? ¿te cae de madre?*; (DEUM).
- **(52) partir(le) la ~**, (Mex, Hond): zabít (někoho), viz též: *ultimar*; **(53) ¡en la ~!** vulg. (Mex): to je ale směla!, *doprčic, pane jo, jé*; ► vyjadřuje změny nálad, zejména při překvapení nebo rozčilení; př.: *perdí todo mi dinero. - ¡en la madre!*; (DEUM, DA).
- **(54) cagarse en la ~ de los tomates**, eufem. [Š: *me cago en la madre de todo*] (Kub): vysrat se na všechno; př.: *me cago en la madre de los tomates si no me traes una A*; ■ Syn.: *cagar en Sebastopol*; **(55) ser del coño de su ~, (y del padre, y del tío)**, hanl. (Kub): být velmi zlý; př.: *ahora traicionó a su mentor político; es del*

coño de su madre; **(56) nacer de ~ doble** (Kub): být zlý člověk; př.: *ése nació de madre doble*; ■ Syn.: *estar criado con leche prestada*; **(57) vivir en casa del coño de su ~** (Kub): bydlet velmi daleko; př.: *mi primo vive en casa del coño de su madre*; ■ Syn.: *vivir en la Quimbambas*; *vivir en los Remates de Guane*, viz též: *coño*; (DMC). • **(58)** (Hond, Salv): hlava, palice, kebulce, viz též: *pensadera*; **(59) hijo de su mera ~** odporný člověk, zmetek; **(60)** (Kol): jedlá část měkkýšů; **(61)** (Pan, Ven): vaječník a děloha slepice, které se většinou přidávají do polévky *sancocho*; **(62)** (Guat, Hond, Nik): velmi velká věc nebo událost; **(63)** (Kub): mladé výhonky batátů určené k pěstování; **(64)** venk. (Portor): hlíza rostliny *yautía*; **(65)** venk. (Portor): kmen rostliny *yautía*; **(66)** vulg. (Mex): zavrženíhodná, neúčinná věc; **(67)** (Hond): o věci, události, osobě: zábavný, krásný, kvalitní; **(68) ni ~** vulg. (Mex, Guat, Salv): ani náhodou!; ► popření; ■ Syn.: *ni pura madre*; **(69) ni ~s** vulg. (Mex), viz: *ni ~*; **(70) ni pura ~** vulg. (Guat), viz: *ni ~*; **(71) ~ cacao** (Guat): strom, viz též: *madrecacao*; **(72) ~ de agua** (Arg): rybička, viz též: *madrecita*; **(73) ~ de cacao** (Mex, Portor): strom, viz též: *madrecacao*; **(74) ~ del agua** (Arg): rybička, viz též: *madrecita*; **(75) ~ del monte m.**, venk. (szArg): všeobecné předsvědčení o božstvu, které ochraňuje pralesy a hory před predací lidí; **(76) ¡a la gran ~!** vulg. (Guat, Salv, Nik): do háje!; do prčic!; do prdele!; pane jo! ► změny nálad, zejména při rozčilení nebo překvapení; **(77) a toda ~¹** adj., lid. (Mex, Guat): hodný, báječný, skvělý; **(78) a toda ~²** lid. (Guat, Hond, Nik): o věci: skvělý, báječný, bezvadný; **(79) a toda ~³** adv., lid. (Hond, Pan): velmi rychle, spěšně; **(80) de a ~²** adv. (Pan): násilně; **(81) de ~¹** adj., lid. (Kub, Portor): o věci nebo o situaci: úžasný, působivý; **(82) de ~²** lid. (Kub, Portor): nesnesitelný, k nevydržení; **(83) de ~³** lid. (Kub): o osobě nebo o věci: velmi zlý; špatný; **(84) de poca ~** adj/adv., lid. (Mex): o osobě nebo o věci: úžasný, působivý, skvělý; **(85) hasta la ~¹** adj/adv., vulg. (Mex, Nik, Dom, Portor): o věci: naplněný, zaplněný, přečpaný; **(86) hasta la ~²** vulg. (Mex, Nik, Dom): mít něco až po krk, mít plné zuby něčeho; **(87) hasta la ~³** adj., vulg. (Mex, Nik, Kost): být opilý, namazaný, viz též: *enchichado*; **(88) hasta la ~ de los tomates²** lid. (Kub, Dom, Portor): celý svět, všechny osoby; **(89) hasta la ~ de los tomates³** lid. (Dom): všechno, všechny věci; **(90) ~ de yautía** sust. (Portor): matka, která se nestará o své dítě; **(91) ~ del borrego** (Arg, Urug): příčina sporu; **(92) ¡ni ~s!** citosl., vulg. (Mex): jdi do prdele!; běž k čertu!; běž do kytek!; ► vyjadřuje odmítnutí; **(93) ¡para su ~!** citosl., lid. (Per): ty jo!; pane jo!; ty vole!; ► vyjadřuje údiv nebo překvapení; **(94) ¡por la ~!¹²** citosl., euf. (zápBol): dopřic!; do prdele!; ► vyjadřuje znechucení nebo vztek; **(95) caer a toda ~¹** (Mex, Kost, Pan): být velmi sympatický; padnout někomu do oka; **(96) caer a toda ~²** (Mex): být velmi dobrý, skvělý; **(97) caer de a ~** (Mex): nesnášet, nenávidět někoho; **(98) caer de ~** (Mex): chce-li osoba být brána vážně, musí se chovat podle toho, co se po ní vyžaduje; **(99) darse en la ~¹**, vulg. (Mex, Hond, Nik): udeřit se silou nebo ztratit vědomí; **(100) darse en la ~²**, vulg. (Mex): způsobit někomu smůlu; **(101) darse en la ~³**, lid. (Hond): narazit se, srazit se s někým; **(101) echar ~s**, vulg. (Mex): nadávat, říkat oplzlosti; **(102) echar la ~**, lid. (Kol): urazit někoho; ► pohaněním matky; **(103) llevárselo la gran ~** (Guat): viz: *llevárselo la tiznada*; **(104) llevárselo la ~** lid. (Hond): mít problémy, mít smůlu; **(105) manda ~** málo použ. (Mex, Pan, Portor, Chil, záp a szArg): modlitba k někomu; **(106) mandar ~** (Dom, Portor): být něco úžasné, mimořádné, nejvyšší kvality; **(107) romper la ~** (Mex, Guat): ztlouct nebo někoho zabít; **(108) sacar la ~²** (Ekv, Bol): dát někomu nakládačku, někoho zmalovat tak, že ho vlastní matka nepozná; **(109) sacar la ~³** (Pan): nutit někoho pracovat do úmoru; **(110) sacarse la ~** (Ekv): hodně se snažit, na něčem usilovně pracovat; **(111) ser una ~** (Ven): být snaživý, pilný, dobrotivý; **(112) valer ~** lid. (Mex, Hond): neřešit problémy ostatních; **(113) valerle ~** lid. (Mex, Guat, Salv, Pan, Bol): nic neřešit; (DA).

Madre, f. **(1) La M~ Patria**, f. (Am → Š) **(1)** (Chil aj.: mateřská země, vlast (Španělsko); př.: *nos parece indudable que el uso empezó en la América española para llegar después a la Madre Patria*; (BDE).

madreada, f., lid. **(1)** (Guat): pokárání, důtka, viz též: *limpiada*; **(2)** (Salv, Kost): vulgární, sprostá nadávka; (DA).

madreado, m. **(1)** (Hond, Nik): strom, viz též: *matarrón*; (DA).

madreado, -da, adj., lid., vulg. **(1)** (Mex): zmlácený, týraný; (DA).

madrear, tr/intr/zvrat., lid., vulg. **(1)** tr. Mex, Ekv): udeřit, zbít někoho, mlátit, dát ránu; viz: *madre, madriz*; př.: *te van a madrear si sigues poniendo tu carro en la entrada de la cochera de los vecinos*; ► mex. argot caliche; (RR, BDE, RF, DBM, DA). • **(2)** (Kost; Guat, Salv, Kol, Mex): sprostě nadávat, urazit, potupit, urážet někoho nadávkami jeho matky; př.: *el niño salió corriendo de la escuela, llorando y madreando a sus compañeros*; ► slang; (RR, RF; DA). • **(3)** (Guat): vyčítat,

kárat, zjebat, viz též: *joder*; (4) (Mex, Kost): urazit (se), rozzlobit (se), viz též: *negrear(se)*; (5) intr/zvrat. (Guat, Salv): mlátit se, nadávat jeden druhému; (DA).

madrecacao, m. (← nah. *cacahuanance*) (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): strom, viz též: *matarrón*; ■ Var.: *madre cacao, madre de cacao*; (DA).

madrecita, f., hovor., vulg. (1) (Mex): věcička, drobná věc; bezvýznamný předmět; ■ Var.: *madrita*; (INFO, DA). • (2) (Arg, Urug): rybička (*Jenynsia spp*); ► je slatkovodní; stříbřitá s fleky nebo má pruhy různých barev; ■ Syn.: *madre de agua, madre del agua, madrecita de agua, madrecita del agua*; (3) ~ **de agua** (Arg, Urug): rybička, viz též: *madrecita*; (4) ~ **del agua** (Arg, Urug): rybička, viz též: *madrecita*; (DA).

madrediagua, f. (1) (Kol): strom, viz též: *nacadero*; (DA).

madrefuego, f., venk. (1) (Salv, Nik): uhlíky pokryté popelem, aby vydržely doutnat do druhého dne; (DA).

madrejón, m. (1) (Arg): vyschlé řečiště nějaké řeky; ■ Syn.: *madrevieja*; (RAE, MM, DA). • (2) (výchBol, szArg): vodní nádrž; (3) venk. (Portor): menstruační bolest, zejména ve spodní části břicha; (DA).

madremonte, f. (1) (Kol): ženský duch, který podle národního přesvědčení obývá lesy a ovlivňuje přírodní jevy; (DA).

madrepeña, m/f. (Mex, Am): **mech** vyskytující se na skaliscích, bažina; (RR, JD).

madres!, citosl., lid., vulg. (1) (Mex): ty blaho!; to je co říct!, viz též: *¡miercole(s)!*; (DA).

madrevieja, f. (Ven, Kol; Pan): staré, vyschlé řečiště sloužící k zadržení vody během období sucha; jezero, bahniště, viz též: *madrejón*; (RR, DA).

madrezota, f., vulg. (Mex): velký, objemný a nepoužitelný objekt; (DA).

madrileña, f. (Guat): mantila, krajkový přehoz; (RR). • (2) (Guat): šátek trojcípý; (DA).

madrina, f. (1) (Kol, Hond, Ven; Guat): malé stádo ochočeného dobytka; ► používá se k nahánění nebo vedení toho divokého; (2) ~ **de brazos**, f. (Kub): kmotra při křtu novorozence; (RAE, DA). • (3) (Ven): stádo mul, hovězího dobytka, koní, viz též: *madrinero*; (RR, MM, BDE). • (4) (Arg, Chil): klisna; ► doprovází při výcviku zvíře, které se připravuje na závod; (5) (Arg, Hond, Mex): krotké zvíře; ► dává se ke zvířeti, které chceme zkrotit; (6) **palo** ~ (Kub): kůl uprostřed ohrady; ► přivazuje se k němu rozrušený dobytek k dalším úkonům; (MM). • (7) (Ven): obrubník; (JD). • (8) eufem., lid. (Mex), viz *madriza*; (9) (Mex): informátor, policejní špión; (10) (Ekv): oslovení klientů na tržnicích nebo při pouličním prodeji; (11) lid. (Guat): kuplířka; (12) **¡tu ~!**¹ (Dom, Urug, Arg): tvoje máma!; ► odpověď na urážku; (13) **¡tu ~!**² málo použ. (Dom, Urug, Arg): popření; (14) ~ **de puerta iglesia** (Pan): kmotra při křtu novorozence; (15) **andar suelto de** ~ (Pan): být totálně svobodným, bez jakékoliv kontroly; (DA).

madrinero, m., venk. (szArg): nádeník, který jede před stádem dobytka na klisně; (DA).

madrinero, -ra, adj/subst. (1) (Ven): o dobytku: krotké stádo, které se používá k nahánění nebo vedení toho divokého; (RAE). • (2) m. (Ven): čeledín starající se o část stáda hovězího dobytka; viz: *madrina*; (RR). • (3) m. (Arg): nádeník; ► jede před stádem dobytka na klisně, viz též: *madrina*; (4) m. (Ven): dobytek, který slouží jako *madrina*; (MM). • (5) adj. (Ven): o koních: krotký, ochočený; (6) m. (Arg): dělník vedoucí ochočenou klisnu; (JD). • (7) (střVen): osoba nebo zvíře, kteří nahánějí nebo vedou divoké stádo; (DA).

madrino, m. (1) (Arg, Kol): strom; ► je vybrán ke skácení; (AM). • (2) (Arg, Kol): zvíře, které vede stádo, vůdce stáda; viz: *madrina*; (MM, JD). • (3) lid. (Ven): hůl, tyč, kůl, viz též: *poste*; (4) málo použ. (szArg, Urug, zápKol): kůň, který vede stádo; (5) venk. (szArg): jedná se o býka z levé strany spřežení, který má na uchu kožený řemen na ovládání jařma; (6) (střBol): hůl, kterou se uhodí dobytek, když má jít na porážku; (DA).

madrita, f., vulg. (Mex): bezvýznamný předmět, viz též: *madrecita*; (DA).

madriza, f. (Mex): výprask, rány, bití; viz: *madre, madrear*; (RR).

madriza, f., lid. (1) (Mex): rány, bití, výprask; př.: *quedó hinchado de la madriza*, viz též: *madre, madrear, madrina, golpeadura, anchicalada*; (RR, MV, DA).

madroño, m. (1) (StřAm): strom s dobrým dřevem; ► *Degame*; (2) (StřAm, Kol, Kub, Mex): keř; *Aliberta edulis*; ► keř s rovnými a odolnými výhonky; plodí jedlé ovoce zelené barvy, které svým tvarem připomíná malou guavu; (3) (Mex): název rostlin různých druhů čeledi vřesovcovitých; (MM). • (4) (Pan, Kol): strom (*Rheedia madruno*); ► až 12 m vysoký; má pyramidovou korunu; lesklé listy; žlutozelený a zvrásněný plod; bílou, trochu kyselou a jedlou dužinu; jeho jasně žlutá míza má využití v tradiční medicíně; ■ Syn.: *fruta de mono*; (5) (Nik, Kost, Pan), viz: *salamo*; (6)

(Pan): strom (*Amaioua corymbrosa*); ► až 10 m vysoký; má žebrovaný stonek, vnější kůru hnědou nebo načervenalou; jednoduché a vstřícné listy; bílé trubkovité květy a plody jako bobule, které jsou fialové nebo černé v době zralosti; (7) (Pan): strom (*Drypetes standleyi*); ► až 30 m vysoký; má rovný a válcovitý stonek; vnější kůru šedou; jednoduché a střídavé listy; nazelenalé květy rostou ve svazcích; plody jsou hnědé nebo žluté peckovice v době zralosti; (8) (Hond): kruh z malých peří, který má zápasnický kohout pod krkem; (DA).

fruta de mono, f. (1) (Pan), strom (*Rheedia madruno*), viz: *madroño*; (DA).

madrota, f. [Š: *madama*] (1) (Mex): bordelmamá; ► žena, provozující nevěstinec, viz též: *padrote*; (RAE, RR, AM, JD, DBM, DA).

madrugado, -da, adj. (1) (Salv): napadnutý, přepadený; (2) (Salv): o věci: ukradený; (DA).

madrugador, m. (1) (Mex): tyran křiklavý (*Tyrannus vociferans*); ► pták až 12 cm dlouhý; je šedý na hřbetu a na hrudi; žlutý na břiše; má hranatý ocas; ■ Syn.: *comprachilla*; (DA).

comprachilla, f. (1) (Guat), tyran křiklavý (*Tyrannus vociferans*), viz: *madrugador*; (DA).

madrugadora, f. (1) (Per): divoký holub, viz též: *tórtola*; (DA).

madrugar, tr. (1) ~ **lo a uno** (Arg, Mex): připravit někoho o náskok; vzít mu výhodu; ► především v přímém útoku proti jeho osobě či proti jeho majetku; (MM). • (2) (Am): napálit někoho, doběhnout ho; (JD). • (3) (Mex, Guat, Nik, Per, Bol, Arg, Urug): překonat soupeře před jeho prvním pohybem v boji nebo sporu; (4) lid. (Guat, Kol): předstihnout, překvapit nebo podvést někoho a mít z toho užitek; (5) tr/zvrat., lid. (Mex, Guat, Salv): krást, okrást někoho, aniž by se všimnul, viz též: *ladronear*; (6) (Mex, Guat, Nik, Pan): zabít někoho, aniž by se mohl bránit, viz též: *ultimar*; (DA).

madrugón, m., lid. (1) (Salv): krádež, loupež, viz též: *robada*; (2) (Hond): státní převrat; (DA).

madrugonazo, m. (1) (Kub, Ven): hlučné vojenské neorganizované shromáždění, které se koná za účelem dosažení většinou politického cíle; (RAE). • (2) lid. (Ven; Dom, Pan): čin, obvykle politického charakteru, který se provádí předem promyšleným a překvapujícím způsobem; (RAE; DA). • (3) (Ven, Kub, Dom): vojenský převrat; (4) (Pan): ukvapené schválení zákona sněmovnou ohledně důležitého politického a sociálního případu; (5) lid. (Ven): předvídavost nad soupeřem nebo konkurentem; (DA).

madrugue, m. (1) (Bol): nečekaná rána ještě před rvačkou; př.: *Tavo se llevó un madruge que casi le rompe la nariz*; ► slang; (RF).

madruguete, m., hovor. (1) (Mex): ranní ptáče, dál doskáče; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (2) (Mex): akce, která se koná s předstihem, aby se předběhlo očekávané chování odpůrce; ► v politice; (3) (Dom): státní převrat; (DA).

madura, adj. i f. (1) adj. (Portor): o mléku: téměř sražené; (AM). • (2) **ponerle la ~ a alguien** f. (Kub): pomoci (komu); přispět (komu); dát příležitost (komu); mluvit dobře (o kom); př.: *en la reunión le puse la madura al referirme a su persona*; (DMC). • (3) f. (výchSalv): kolečko banánu; (DA).

maduraplátano, m. (1) (Kol): strom, viz též: *chirrinchao*; (DA).

madurar, tr. (1) (Kub): praštit, udeřit někoho; (2) ~ **biche** lid. (Kol): být na svůj věk zralejší; (3) ~ **cambures**, lid. (Ven): dokoněčna prodlužovat citový vztah; (4) **si madura como pinta...** (← fr.) (Portor): přísloví: „To nejlepší na konec.“; ► vyjadřuje naději, že vše vyjde podle plánu; (DA).

madurero, m. (1) **pájaro** ~ (Ekv): černožlutý pták; ► živí se zralými banány; (RR). • (2) (Ekv), viz: *jilguero dorado*; (DA).

maduro, m. (1) **dejarlo a uno** ~ (Kub): odrovnat koho; př.: *me dejaron maduro en la esquina los bandidos*; (2) **estar de ~ para podrido alguien** (Kub): být mužem nad šedesát let; př.: *parece joven pero está de maduro para podrido*; (DMC). • (3) (Guat, Nik, Kost, Kub, Portor, Kol, Ekv, Per, výchBol): zralý banán; (4) (zápBol): velký banán, který se jí vařený; (5) lid. (Guat): podlitiny, modřiny; (6) ~ **con queso** lid. (1) (Ekv): cigareta z marihuany, joint, viz též: *join(t)*; (DA).

maduro, -ra, adj/subst. (1) adj. (Nik; Salv): o ráně nebo vřídku, pupínku: zanícený; (RAE, DA). (2) m. [Š: *plátano guineo*] (Bol, Kol, Ekv): banán, původem z Indie; ► pěstuje se ve Stř. Am. a na Antilách; (RAE). • (3) (Ekv; Portor, Nik, StřAm, Kol; Am): zralý banán; (RR, JD). • (4) adj., lid. (Mex; Guat, Kub): bolavý, trápený, týraný, otlučený; (MM; DA). • (5) **poner** ~ (Kub): pomlouvat někoho; (JD). • (6) adj., lid. (Kub): opilý, namazaný, viz též: *enchichado*; (7) (Ekv, Per): nejvyšší možný počet procent alkoholu v pálenice z cukrové třtiny; (8) venk. (Salv, Kost): o části těla: nafouklý; (9) lid. (Kost): o osobě nebo o části těla: potlučený, pohmožděný; (10) (Kub): ospalý; především dítě; (11) (Salv): bohatý, majetný; (12) venk. (Portor): téměř sražené mléko; (13) **caer de** ~ (Bol, Chil, Arg,

Urug): být něco jasné, samozřejmé; **(14) caerse de** ~ (Chil, Ven, Arg; Bol, Urug): být něco zcela zřejmé; (DA).

maé, **(1) m.**, lid. (Kost): chlapík, člověk obecně; ► hláska „j“ se vyslovuje velmi slabě, téměř nezatelně; v psané podobě se v poslední době také vypouští, viz též: *maje*; (RR).

mae, m/f. **(1)** (Kost): způsob oslovení mezi muži nebo mezi mladými ženami; př.: *¿dai, mae? no te veía desde que te fuiste a Puntarenas*, viz též: *maje*; ► slang; (RF). • **(2)** adj/subst., lid. (Kost): hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; **(3) m/f. (Kost): muž nebo žena**; (DA).

maeño, -ña, adj/subst., lid. **(1)** (Dom): obyvatel provincie Valverde a města Mao; (DA).

maese, m. **(1)** (Guat, Salv): pane učiteli!; ► oslovení učitele; (DA).

maestranza, f. **(1)** (Chil, Mex): dílny; (JD). • **(2)** (Per, Chil): souhrn dílen, kde se konstruuji a dekomponují motory a kovové díly, které slouží pro veřejné nebo soukromé účely; zejména v dopravě; **(3) málo použ.** (Ar, Urug): jeden ze stupňů státní správy, kterému náleží personál na úklid; (DA).

maestría, f. (← angl.) **(1)** magisterské studium, magisterský titul; př.: *se vieron obligados a cerrar fábricas y a despedir miles de empleados, desde directivos preparados con títulos de maestría obtenidos en Estados Unidos, hasta obreros*; (BDE).

maestro, -tra, m/f. **(1)** (Mex; Salv): akademický titul; ► odpovídá postgraduálnímu studiu *maestría*; (RAE; DA). • **(2)** (Chil; Kub, Mex): zdvořilé oslovení; (RR). • **(3) ~ chasquilla¹** (Chil, Kost): kutil; ► opravuje věci podle svého; (RR; DA). • **(4)** (Arg): oslovení staršího neznámého člověka; ► domníváme se, že by mohl být umělec; **(5)** (Mex, Par): způsob chování; ► studenti tak projevují úctu významnému profesorovi; (MM). • **(6)** (Mex): univerzitní profesor; př.: *yo mismo busqué al maestro Portillo*; (BDE). • **(7) ~ de azúcar** (Kub): cukrovarník; (JD). • **(8) lid.** (Mex, Nik, Ekv): blízký přítel, neoddělitelný kamarád, kámoš, viz též: *mano*; **(9) venk.** (Kost, Pan): šarlatán; **(10)** (Guat): kuřák marihuany; **(11) m., lid., málo použ.** (Salv, Nik, Kol, Per, Arg, Urug): oslovení osoby, od které se něco žádá; **(12)** (Guat, Salv, Kub): oslovení muže s respektem, zejména zaměstnavatele; **(13)** (Guat, Salv, Pan): oslovení mezi kamarády nebo kolegy; **(14) ~ azucarero**, m/f. (Kub): mistr v cukrovaru; **(15) ~ chasquilla²** lid. (Chil): člověk, který dělá věci neopatrně; **(16) ~ diferencial** (Arg): pedagog se specializací na výuku postižených dětí; **(17) ~ dulcero** (Hond): osoba, která má na starost určit, kdy je med zralý, aby se z něj mohl vyrábět bílý nebo hnědý cukr; ■ Syn.: *puntero*; **(18) ~ jardinero** málo použ. (Par, Arg): učitel mateřské školy; **(19) ~ normalista** (Mex, Salv, Nik, Dom, Bol, Par, Urug): kvalifikovaný učitel; (DA).

puntero, m. **(1)** (Guat, Hond, Salv), osoba, která má na starost určit, kdy je med zralý, aby se z něj mohl vyrábět bílý nebo hnědý cukr, viz: *maestro dulcero*; (DA).

mafá, m. (← čín. *ma*, „len“ + *fa*, „tканá květina“) **(1)** (Pan): chléb s délkou až pět palců; má tvar malých, tvrdých copánků; je slaný a lze ho běžně koupit na trhu; jedná se o pokrm zděděný z čínské gastronomie; (DA).

mafafa, f. **(1)** (Kol), viz: *malanga*; (MM). • **(2) lid.** (Salv, Ven): marihuana, viz též: *juana*; **(3)** (Mex, Pan, Kol): rostlina (*Xanthosoma violaceum*, *Xanthosoma sagittifolium*, *Xanthosoma robustum*); ► jedná se o okrasnou rostlinu s velkými listy ve tvaru srdce; dlouhými řapíky a krátkého stonku spojeného s oddenkem, z kterého rostou různé jedlé hlízy; ■ Syn.: *malangay*, *pico de pato*, *quequesque*, *tarabundí*, *tiquisque*; (DA).

pico de pato, m. **(1)** (Salv), rostlina (*Xanthosoma violaceum*, *Xanthosoma sagittifolium*, *Xanthosoma robustum*), viz: *mafafa*; (DA).

quequesque, m. **(1)** (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik), rostlina (*Xanthosoma violaceum*, *Xanthosoma sagittifolium*, *Xanthosoma robustum*), viz: *mafafa*; (DA).

tarabundí, m. **(1)** (Mex), rostlina (*Xanthosoma violaceum*, *Xanthosoma sagittifolium*, *Xanthosoma robustum*), viz: *mafafa*; (DA).

tiquisque, m. **(1)** (Kost), rostlina (*Xanthosoma violaceum*, *Xanthosoma sagittifolium*, *Xanthosoma robustum*), viz: *mafafa*; (DA).

mafafero, -ra, adj/subst. **(1)** (Ven): kuřák marihuany nebo drogový dealer; (DA).

mafafa, m. (← afr.) **(1)** (Portor): odrůda banánovníku, viz též: *fotofo*; ■ Var.: *mafuafo*; (MS, DA).

Mafe, f., lid. **(1)** (Kub, Kol): hovor. tvar jména *María Fernanda*; (DA).

mafera, f. **(1)** (Bol): kapesník; ► bol. argot *coba*; (HB, DA).

mafia, f., lid. **(1)** (Portor; Guat, Dom, Portor): podvod, lest, úskok, viz též: *engañada*; (RAE; DA). • **(2)** (← it. *mafia*) (Arg): banda zločinců; (AM).

mafían, m., lid. **(1)** (Kub): penis, viz též: *pinga*; (DA).

mafioso, -sa, adj/subst. (← it. *mafioso*) (1) adj. (Arg, Chil, Urug): mafiánský; (MS). • (2) m. (Arg, Urug): člen mafie; (3) o osobách: jednájí nečestně v pokoutném obchodování; (MM). • (4) adj/subst. (Dom, zápBol): velmi zručný, kompetentní; (5) lid. (Guat): zločinec, podvodník; (DA).

mafolongo, -ga, adj/subst. (1) (Portor): osoba, která má velmi omezené znalosti a dovednosti; ■ Syn.: *malungo*; (DA).

mafú, f., lid. (1) (Portor): marihuana, viz též: *juana*; (2) (Portor): cigareta z marihuany, joint, viz též: *join(t)*; (DA).

mafuafo, viz: mafafo; (MS).

mafufa, f., lid. (1) (Portor): marihuana, viz též: *juana, mafú*; (DA).

mafufada, f., lid. (1) (Mex): hloupost, pošetilost; (DA).

mafufeada, f. (1) (Hond): kouření marihuany; (DA).

mafufeado, -da, adj. (1) (Hond): zdrogovaný, zkouřený; ■ Syn.: *flipeado, topado*; (DA).

flipeado, m. (1) (Hond), zdrogovaný, zkouřený, viz: *mafufeado, -da*; (DA).

topado, m. (1) (Hond), zdrogovaný, zkouřený, viz: *mafufeado, -da*; (DA).

mafufear(se), intr/zvrat. (1) intr/zvrat. (Hond): vykourit si cigarety z marihuany; (2) intr. (Hond): kouřit marihuanu; (DA).

mafufo, -fa, adj/subst. (1) (Hond; Kost): ten, kdo rád kouří marihuanu; (2) (Mex): bláznivý, pomatený, ztřeštěný, viz též: *rechiflado*; (RAE, DBM, DA). • (3) hovor. (xxx), viz: *jerez seco*; (DBM).

mafutero, -ra, m/f. (1) (Portor): kuřák marihuany; (DA).

maga, f. (1) (Dom), viz: *mago*; (2) (Portor): strom (*Thespesia grandiflora*); ► až 15 m vysoký; má silné větve; velké listy ve tvaru srdce; velké červené květy a kulatý plod; (DA).

Maga, f., lid. (1) hovor. tvar jmen *Magali* (Guat), *Magdalena* (Bol), *Margarita* (Mex, Bol); (DA).

magacín, m., málo použ. (← angl. *magazine*, „časopis, sklad, nábojová komora“) (1) (Kub, Kost): zásobník střelné zbraně, viz též: *magazine, magazin*; (MS, DA).

magalena, f. (1) (Portor): zrádce; (DA).

magalla, f. [Š: *colilla*] (1) (Hond; Salv, Nik): nedopalek, špaček; ► zbytek cigarety, viz též: *bacha, magaya*; (2) hanl., hovor. [Š: *prostituta*] (Hond): prostitutka, děvka, viz též: *callejera, magaya*; (RAE; DA). • (3) lid. (Hond, Salv): žvýkáci tabák, viz též: *magaya*; (4) (výchVen): sada nástrojů potřebných pro rozvoj řemesla; (5) (střVen): starý a poškozený předmět; (DA).

magallanes, adj/subst., lid. (1) (Urug): hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; (DA).

magallanes, -sa, adj/subst. (1) (LaPla): hloupý, viz též: *estaso, pamela*; (NET).

magallón, m., lid. (1) (Hond): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (2) (Hond): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

magancear, intr. [Š: *haraganear*] (1) (Kol): zahálet, lenošit; (RAE).

magancia, f. (1) (Chil): lest, finta, ničemnost, lumpárna; zrada, faleš, nevěrnost; (MM). • (2) (Chil): mazanost; (JD).

maganciero, -ra, adj. (1) (Chil): padoušský, mazaný, vychytralý; (MM).

magangá, viz: mangangá; (MS).

maganza, f. (1) (Kol, Ekv): zahálka, lenošení, **nechuf k práci**; (AM, DA). • (2) **hacer ~** (Kol, Ekv): zahálet; (MM).

maganzón, -na, adj/subst., hovor. [Š: *holgazán*] (1) (Kol): lenošivý, zahálčivý, lenoch, zahaleč; (RAE). • (2) adj. (Ekv: Esmeraldas, Kol, Kost, StřAm): zahálčivý a flegmatický; (AM, MM). • (3) m/f. (Am; Kol): ulejšák, flákač; (JD, DA).

maganzonear, intr. (1) (Am): flákat se, ulejšvat se; (AM).

maganzonería, f. (1) (Kol): zahálka, pomalost; (MM). • (2) lajdáctví, flákání; (JD).

magasín, viz: magazine; (MS).

magaya, f. (1) (Ven): kabela či vak; ► vozí se v ní zásoby na cestu; (AM). • (2) lid. (StřAm; Hond): nedopalek, špaček od cigarety, viz též: *bacha, magalla*; (AM, DA). • (3) (Hond), viz: *mayagua*; (MM). • (4) lid. (Hond): dávka tabáku, viz též: *magalla*; (5) lid., vulg. (Hond): prostitutka, děvka, viz též: *callejera, magalla*; (DA).

magayal, m. (1) (Salv): spousta nedopalků od cigaret; (DA).

magazín, m. (← angl. *magazine*, „časopis“) (1) (Hond, Nik): časopis, viz též: *magacín*; (2) (sevHond): penis, viz též: *pinga*; (3) **tronarle el ~ (xxx): xxx**; (DA).

magazina, viz: magazine; (MS).

magazine, m. (← angl. *magazine*) (1) (Kol, Kub, US, Mex, Portor): novinářský časopis ve formě sešitu, menšího formátu, než obvykle; (MS). • (2) (Am): magazin; vydání; př.: *el magazine*

- dominical del periódico*; (3) (Kub): žurnál, magazin; (JD). • (4) (Nik, Portor): časopis, viz též: *magacín*; (DA).
- magdalena**, f. (1) piškotový koláček, viz: *quequito*; (EEA). • (2) viz: *estar, no está la magdalena para tafetanes*; (DA).
- magdalénico, -ca**, adj., **málo použ.** [Š: *magdalenense*] (1) (Kol): vztahující se k řece Magdalena v Kolumbii; (RAE, DA).
- magiar**, tr/intr. (1) (Salv): ve fotbale: umět dobře hrát, nenechat si vzít míč protivníkem; (RAE, DA). • (2) tr., lid. (Salv): ošidit, oklamat, podvést, viz též: *empaquetar*; (DA).
- mágico**, m. (1) (Kol): drogový mafián; (DA).
- magincho, -cha**, adj. (1) (Ven: Trujillo): trpící ankylostomózou; ► onemocnění způsobené parazitními červy; projevuje se gastrointestinálními problémy a zmenšením počtu červených krvinek v krvi pacienta; postihuje především horníky a další osoby, které se po delší čas vyskytují v podzemí; (AM, RAE).
- magirona**, ind. jazyk, viz: *matsés*.
- magíster**, m/f. (1) m. (Arg, Kol, Kost, Ven; Salv, Bol, Chil, Par, Urug, Per): akademický titul odpovídající postgraduálnímu studiu, viz též: *magistra, magistratura*; (RAE; DA). • (2) m/f. (Salv, Kost, Ven, Per, Ekv, Bol, Chil, Par, Urug): osoba, která má akademický titul; (DA).
- magisteril**, adj. (1) (Ekv, Bol): vztahující se na učitelskou profesi; (DA).
- magistra**, f. (1) (Pan): akademický titul, viz též: *magíster*; (DA).
- magistrado, -da**, m/f. (1) **primer** ~ (Mex, Pan, Dom, Arg, Urug): prezident, premiér; př.: *el Primer Magistrado contestó en breves palabras*; (BDE; DA).
- magistrando, -da**, m/f., lid. (1) (Chil): student, študák; ► který studuje v **magisterském studijním programu**, viz též: *comelibros*; (DA).
- magistratura**, f. (1) (Mex): akademický titul, viz též: *magíster*; (2) **primera** ~ (Salv, Nik, Ekv, Bol, Arg, Urug): funkce prezidenta; (DA).
- magnavox**, m. (1) **abrir el** ~ (Kub): nezavřít pusu ani na chvíli; př.: *abrió el magnavox y continuó hablando todo el día*; ► *Magnavox* je severoamerická značka elektrického zařízení, mikrofonů aj.; (DMC).
- magnavoz**, m. [Š: *altavoz*] (1) (Mex): tlampač, amplion, reproduktor, megafon; př.: *arriba un helicóptero. Órdenes por el magnavoz; ¡Párense o disparamos! les grita el magnavoz*; (RAE, JD, BDE, DA).
- magnesia**, f. (1) **convertir a alguien en** ~ (Kub): honit koho z místa na místo; př.: *yo lo estoy vigilando y en cualquier momento lo convierto en magnesia*; (2) **estar siempre de** ~ (Kub): být pořád nervózní; př.: *tú estás siempre de magnesia*; (3) **ser como la** ~ **filiks** (← angl. *phillips*) (Kub): být příliš čilý; př.: *él es como la magnesia filiks*; (DMC).
- magneto**, m. (1) (Bol): použití elektrických šoků na genitálních zatčeného; ► bol. argot *coba*; (HB, DA).
- magnetósfera**, f. [Š: *magnetosfera*] (1) (Am; Salv, Nik, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): magnetosféra; (RAE; DA).
- Magnífica**, f. (1) (Ven): církevní magnificat, oslavný zpěv, oslavná báseň; ► Magnificat je chvalozpěv, zpíváný Pannou Marií při návštěvě u sv. Alžběty před narozením Ježíše Krista; název je odvozen od prvního verše v latině (*Magnificat anima mea dominum*, česky *Duše má velebí Pána*); (RR). • (2) **La** ~ (Pan): modlitba jako odpověď Panny Marie ohledně otázky proč si ji Pánbůh zvolil jako matku Ježíše; je to chvalozpěv, který se vyslovuje v případě nebezpečí; (DA).
- magnífica**, f. (1) (Salv, Nik, Dom): napsaná modlitba, která se nosí v kapse a slouží jako talisman; (2) (Guat): škapulíř se svědcem; (3) (Salv): tahák; (DA).
- magnífico**, úžasný, skvělý, viz: *bárbaro*; (EEA).
- magnolia**, f. (← fr.) (1) (Am): strom; ► typický pro oblast Mexika a jihovýchodní části Spojených států amerických; vyznačuje se velkými tvrdými lesklými listy oválného tvaru; má velké bílé květy s hebkými okvětními lístky, příjemně voní; šacholan hrubokvětý; ■ Syn.: *súchil*; (MM). • (2) (Guat), viz: *llorocante*; (DA).
- mago**, m. (1) **ser alguien** ~ **de la pirotecnica** (Kub); být člověk, který hodně pšouká; př.: *óyelo, es el mago de la pirotecnica*; (2) **ser un** ~ (Kub): docílit úspěchů, kterých jiní nedosáhnou; př.: *¿puedes creer que consiguió el puesto?*; *es un mago*; ■ Syn.: *ser Mandrake el mago*, viz též: *dinero*; (DMC). • (3) (Mex): strom (*Hernandia sonora*); ► až 20 m vysoký; má tenké a lysé větve; velké a široce

vejčité listy; plod zabalený do zaoblené kopule s malým otvorem na vrcholu, viz též: *maga*; ■ Syn.: *guamiey*; (DA).

guamiey, m. (1) (Dom), strom (*Hernandia sonora*), viz: *mago*; (DA).

magolla, f. (1) (Kub): zbytky tabáku; ► používají se k přípravě jemně řezaného tabáku; (RAE, DA).

magollo!, citosl. (1) (Portor): no nazdar!; ► vyj. ironii vzhledem k něčemu mimořádnému; (AM).

magona, f. (1) (Bol): vyspělá nebo stará žena; ► bol. argot *coba*; (HB). ● (2) (výchPer), viz: *mapuey*; (DA).

magoneta, f. (1) (Salv): rukáv; (DA).

Magoya, m. (1) (Arg, Urug): fiktivní postava, která se často uvádí jako příklad, že neexistuje řešení na něco, zejména na špatné rozhodnutí; (2) **quejarse a** ~ (Arg, Urug): vyjádřit nesouhlas, aniž by někdo nabídnul řešení; ► zejména po předchozím špatném rozhodnutí; ■ Syn.: *quejarse a Montoto*; (DA).

quejarse a Montoto, m. (1) (Arg), vyjádřit nesouhlas, viz: *Magoya*; (DA).

magrabón, f., málo použ. (1) (Salv): rána, poranění; (DA).

magre, f., málo použ., venk. (1) (Salv): matka; (DA).

magua, m/f. (← port.) (1) f. (Ant, Ven): rozpor; neúspěch, nezdar; (2) (Kub, Ven): smutek, zármutek; (MS). ● (3) (Kub): zklamání, urážka; (AM). ● (4) (Am): malér, krach; (JD). ● (5) m/f. (Kub): peníze, chechtáky; př.: *ese tío mío está repleto de magua; pienso que me deje algo al morir*; ■ Syn.: *billete, plata*; (DMC, DA). ● (6) m. (← antil.) (Hond): včela (*Scaptotrigona pectoralis*); ► jedná se o divokou červenou včelu bez žihadla, která staví svá hnízda v zemi, na pláních nebo v roklích; ■ Syn.: *panta, zuncuán*; (7) (Hond): plástek a med vyrobený toutou divokou včelou; (DA).

panta, m. (1) (Hond), včela (*Scaptotrigona pectoralis*), viz: *magua*; (DA).

zuncuán, m. (1) (Hond), včela (*Scaptotrigona pectoralis*), viz: *magua*; (DA).

maguado, -da, adj. (1) (Kub): být nespokojený; př.: *me he quedado maguado con el hecho de que él no viene*; (DMC).

maguaquite, m. (← antil.) (1) (Mex): velmi jedovatá zmiže, viz též: *mahuaquite, nahuayaca*; (JD, DA).

maguar (se), zvrat. (← port. *magoar*) (1) (Ant, Ven): pokazit se (oslava); zklamat se; chmuřit se, červenat se; (2) (Ven): hatit se, nedařit se; (MS).

máguare, m. (1) (Kol): čert; (JD).

maguaro, m. (← arw/karib) (1) (Ven): druh hmyzu; (2) **más cargado que un** ~ (Ven): bere si toho moc na svá bedra (morálně i fyzicky); (MS).

maguaro, m. (1) (Ven): hmyz; ► černý, s dlouhými chlupatými papilami na které se přilepuje špína která slouží jako maskování; (MM).

maguarse, zvrat. (1) (Kub, Portor, Ven): zklamat se; (2) pokazit večírek, oslavu; (AM, MM). ● (3) zvrat. (Kub, Per, Ven): rozesmutnit se; zastydět se; (MM). ● (4) (Am): pokazit se; zkrachovat; (JD).

magué, m. (1) (Kol): bylinný stonek bez listů u *fique*, na kterém rostou a zrají semínka; (RAE). ● (2) viz: *maguey*; (MS).

magueb, m. (← ind. jazyk kuna, *mage*, „malovat“) (1) (Pan): červená barva, která se získává ze stromu *chica*; (DA).

maguey, m. (← antil.) (1) (Am; Mex; Guat, Hond, Salv, Nik, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Par, szArg, Urug, Chil): agáve (*Agave spp.*); ► víceletá rostlina čeledi amarylkovité (lat. *Amaryllidaceae*); původem z Mexika; s tuhými dužinatými světlezelenými listy ve tvaru trojúhelníkové pyramidy o šířce 15 až 20 cm a délce až 3 m a s trny na bocích a špičce, nažloutlými květy na hlavním stvolu, který se vyvine až po uplynutí několika let, ale během pár dní dosahuje výšky 6 až 7m; zdomácněl na pobřeží Středoziemního moře; z listů se získává dobré vlákno a z jednoho druhu této rostliny se zářezy vylučuje sladká tekutina, ze které se vyrábí kořalka *pulque* nebo *cocuy*; př.: *esta sangre que me punza como filo de maguey*; ■ Syn.: *pita, cardo santo, maguey de pulque, magueyera, penco, penco negro, sacqui, zapupe*; (RAE, BDE; DA). ● (2) (← arw/karib.) (Kol, Mex): silný a dlouhý stonek agáve; (3) (Mex): opilost; (4) **al ~ que no da pulque, no hay que llevar(le) acocote** (Mex): není možné chtít, žádat nemožné; (MS, MM). ● (5) (Ven): stvol rostliny *cocuy* (*cocuiza*); (6) ~ **blanco**, ~ **bravo**, ~ **cimarrón**, ~ **pintillo**, ~ **verde**, atd. (Mex): druhy agáve; (7) **gusano de** ~ (Mex): červ, který žije v trsu agáve; (8) **doblar el** ~ (Ven): umřít, zemřít; (9) **hijo de** ~, **mecuante** (Mex): jablko nepadá daleko od stromu; ■ Var.: *magué*; (MS). ● (10) (← arw.) (1) (Am, bez Bol, Par, LaPla): rodové jméno různých rostlin; ► např. *Agave americana*, L., *Agave mexicana*, Lam., *Puya lanuginosa*, Schult.; (MM). ● (11) (← map.) (Mex): obecný název pro různé druhy agáve (*el maguey pulquero, el maguey mezcalero, el maguey tequilero, atd.*); (AHM). ● (12) ~

blanco (Bol): agáve (*Furcraea andina*); ► má masité řapíkaté listy s pichlavými hranami zakončené bodci; na hustém stonku nese malé a bílé květy; plody jsou tobolky se zploštělými semeny; její vlákno se používá na výrobu lan, provazů nebo na tkaní; **(13) ~ curandero** (Mex): agáve (*Agave marmorata*); ► keřovitá rostlina ve tvaru rozet je až 1.5 m vysoká; má zelené listy s bělavými pruhy, které jsou hrubé na dotek; žluté květy a tmavě zelené tobolky; používá se na výrobu alkoholického nápoje *mezcal*; ■ Syn.: *pitzomel*; **(14) ~ de mezcal** (Mex): listy agáve, které se používají pro destilaci alkoholického nápoje *mezcal*; **(15) ~ de pulque** (Mex), viz: *maguey*; **(16) ~ de silvestre** (Kub): keř, viz též: *espino*; **(17) ~ de tequilla** (Mex), viz: *chato*; (DA).

cardo santo, m. **(1)** (Par, Arg), agáve (*Agave spp.*), viz: *maguey*; (DA).

penco, m. **(1)** (Ekv), agáve (*Agave spp.*), viz: *maguey*; (DA).

penco negro, m. **(1)** (Ekv), agáve (*Agave spp.*), viz: *maguey*; (DA).

sacqui, m. **(1)** (jvMex), agáve (*Agave spp.*), viz: *maguey*; (DA).

zazupe, m. **(1)** (Mex), agáve (*Agave spp.*), viz: *maguey*; (DA).

pitzomel, m. **(1)** (stř. i jižMex), agáve (*Agave marmorata*), viz: *maguey curandero*; (DA).

magueyal, m. (← arw/karib.) **(1)** (Kub, Mex; Bol): plantáž agáve; ■ Syn.: *maguiera*; (RAE, MS; DA).

maguiera, f. [Š: *pita*] **(1)** (Mex): rostlina agáve; viz *maguey*; **(2)** (Mex), viz *magueyal*; (RAE, DA). • **(3)** (← arw/karib) (Mex): výsadba agáve; (MS).

maguiero, m. (← arw/karib) **(1)** (Mex): druh mexického netopýra; ► živí se šťávou a pylem rostliny agáve; (MS).

maguiero, -ra, adj. **(1)** (Mex): vztahující se k *maguey*; (DA).

magueyón, m. (← arw/karib.) **(1)** (Mex): agáve; (MS).

Magui, f., lid. **(1)** hovor. tvar jmen *Magdalena* (Ekv, Bol, Arg, Urug), *Margarita* (Ekv, Bol, Urug); (DA).

magüira, f. **(1)** (Kub): rostlina; *Capriara biblora*; (MM).

magullada, f. [Š: *magulladura*] **(1)** (Kub, Mex; Am; Nik, Kost, Dom, Bol): pohmoždění, pohmožděnina; (RAE; JD; DA).

magullar, tr. **(1)** (Per, Portor): nechat uhynout, zničit; (AM). • **(2)** (Am): zmačkat; (JD).

magullón, m. [Š: *magulladura*] **(1)** (Arg, Chil, Kub, Mex, Urug; Guat, Par, Per, Portor; Hond, Pan, Dom, Kol, Bol): pohmoždění, pohmožděnina; ► způsobené úderem; ■ Syn.: *magullada*; (RAE, MM; DA). • **(2)** lid. (Mex, Kub, Dom, Portor, Chil, Urug): poškození předmětu způsobené úderem; (DA).

maguncia, f. **(1)** (Portor): prozíravost, důvtip; ► mezi venkovany; (AM).

magusi, f., lid. **(1)** (Hond): prostitutka, děvka, viz též: *callejera*; (DA).

mahometano, adv. **(1)** (Chil): víceméně; př.: *¿cómo estai en tu trabajo? – mahometano*; ► slang; (RF).

mahomo (majomo), m. **(1)** (Ven): strom *Lonchocarpus sp.*; ► patří do čeledi bobovité, je vysoký 6-7 m., má fialové oválné květy a jedlé luskovité plody; (RR).

mahón, -ones, m., častěji pl. **(1)** (Portor, US; Dom): džínsy, texasky, každodenní kalhoty pro muže; (RR, SUS; DA).

mahones, m. **(1)** (Portor/US): modré džínsy; (SUS).

mahaquite, m. **(1)** (Mex): velmi jedová zmije, viz též: *maguaquite*; (DA).

mach, viz: *match*; (MS).

macha, adj/subst. **(1)** f. (Arg): vtip, žert; **(2)** (← keč.) (Per): rostlina *Oxalis tuberosa*; ► v některých regionech je ušlapaná a sluncem vysušená tak, že vypadá jako suchý fík; připravuje se z ní pokrm *mazamorra*; (AM). • **(3)** adj/subst., hanl. (Bol, Per, Dom; Guat, Salv, Portor): mužatka; (AM; DA). • **(4)** f. (← map.) (Chil): jedlí mořští měkkýši; (MM). • **(5)** (Kub): svině, prasnice; (JD). • **(6)** (← keč.) (Arg, Bol, Ekv): opilost; (JD, MS, DA). • **(7)** adj. lid. (← keč. *mach'a*) (Bol: alt/vall): natřený, namazaný (pokrm); ► sladkou nebo lepkavou hmotou, například marmeládou; (LM). • **(8)** f., lid., hanl. [Š: *lesbiana*] (Mex, Guat, Kub): lesba, lesbička; Syn.: *arepa, arepera, bombera, bucha, cachapa, cachapera, camionera, chancla, chava, chito, cuero, fem, ganchona, levis, macha, manflora, marimacha/marimacho, pájara, pata, patuleca, ser de la banda de allá, ser de la izquierda, tortera, trinchera, troquera, tuerca*; **(9)** adj/subst., hanl. (Guat): prostitutka, děvka, viz též: *callejera*; **(10)** adj/subst., lid., málo použ. (Nik, Portor, Kol, Ven, Per, Bol): odvážná, statečná (žena), viz též: *guapetón*; **(11)** f. (Per): mořský mlž (*Ensis macha*); ► až 20 cm dlouhý; má podlouhlou válcovitou lasturu; je jedlý; ■ Syn.: *huepo, navajuela*; **(12)** (Chil): mořský mlž (*Mesodesma donacium*); ► až 7 cm dlouhý; je podlouhlý, šedožlutý a je trojúhelníkového tvaru; **(13)** **mala** ~ f. (szArg): flám, opice;

- doprovázená agresivním chováním, viz též: *juerga*; **(14) la ~**, adj., lid. (střKol): velmi velké, mimořádné; (DA).
- huepo**, m. **(1)** (Chil), mořský mlž (*Ensis macha*), viz: *macha*; (DA).
- navajuela**, m. **(1)** (Chil), mořský mlž (*Ensis macha*), viz: *macha*; (DA).
- machaca**, f. **(1)** hovor. [Š: *cantilena*] (Kub; Ven, Dom, Portor): nevhodné a obtěžující opakování; př.: *siempre vienen con esa cantilena* (pořád melou to samé); **(2)** (Mex): sušené hovězí maso; (RAE; DA).
 • **(3)** (Kost): určitý druh říční ryby; (RR). • **(4)** (Guat, Hond, Nik, Portor): brykon guatemalský (*Brycon guatemalensis*); ► sladkovodní ryba až 50 cm dlouhá; má podlouhlé stříbřité tělo; velká ústa s ostrými zuby; její spodní čelist vyčnívá; je jedlá, ale má hodně kostí; (DA). • **(5)** (Mex): tradiční mexický pokrm z masa; ► pokrm typický pro severní a severozápadní část Mexika; jedná se o pokrm ze sušeného drceného masa, které se usmaží s vejci na sádle a dochutí se cibulí, rajčaty a chilli; (BDE). • **(6)** (Nik): jídlo, pokrm; **(7) ~ bendita**, m/f. (Hond): věřící novinář, který přijímá úplatky; (DA).
- machacado**, m. **(1)** (jzUS, szMex): pokrm, který se připravuje ze sušeného drceného hovězího masa s vejci na másle; **(2) ~ de membrillo** (Per): marmeláda z kdoulí; (DA).
- machacante**, m. **(1)** (Kub): zaměstnanec bez stálé práce, zaměstnanec na dobu určitou, vykonávající příležitostnou práci, učeň; př.: *un chofer, ... me dio trabajo en su camion, de machacante*; (RR). • **(2)** lid. (Kub): pomocník řidiče; závozník; (AM, DA). • **(3)** (Kub, Bol): muž, s kterým někdo má sexuální vztah; **(4)** lid. (Bol): nesezdané soužití muže se ženou; **(5)** lid. (Kub): peso (bankovka), viz též: *peso*; **(6)** adj. (Kub): obtížný, protivný, viz též: *molestoso*; **(7)** adj. (Kub): o věci: naléhavý, nepříjemný; (DA).
- machacar(se)**, tr., lid. **(1)** (Salv, Nik, Pan, Kub, Dom): mluvit špatně, viz též: *embostar*; **(2)** (Salv, Nik): jíst, nacpat se, viz též: *empacar(se)*; **(3)** (Guat): dělat nebo říct něco naléhavě nebo nepřetřžitě; **(4) ~ se la corbata** (Kub): přehnaně se obávat; **(5) ~ se los huevos** lid. (Kub): rezignovaně akceptovat situaci, úkol nebo povinnost; **(6) machacando** (Kuba), viz: *machacando en baja*; **(7) machacando en baja** (Kub): jako obvykle; ► odpověď na otázku, která informuje, že někdo se má stejně jako dřív, viz též: *machacando*; (DA).
- machacatambores**, m/f., hanl. **(1)** (Guat): špatný bubeník; (RR).
- machaco**, m. **(1)** (Am): makak; (JD). • **(2)** (Kub): tupec, hrubec, surovec, hovado; př.: *eso es como te digo, machaco*; (DMC). • **(3)** venk. (Per): zalévání před výsadbou; (DA).
- machacón**, m. **(1)** (Am): drcení, roztloukání, rozmačkávání; (JD). • **(2)** (Guat): úder, kterým se něco rozmačkává, viz též: *machucón*; (DA).
- machacón, -na**, adj/subst. **(1)** (Guat, zápBol, jižPer): o studentovi: pilný, snaživý; šprt; (DA).
- machacuana**, f. **(1)** (szMex): povijnice fialková (*Ipomoea violacea*); ► popínavá rostlina až 4 m vysoká; listy má střídavé, oválné nebo ve tvaru srdce; květenství tvoří axiliární hrozny; má velké květy ve tvaru zvonků, které jsou modré, fialové nebo částečně bílé; její plod je pukavá tobolka s černými oválnými semeny; ■ Syn.: *ferrocarril*; (DA).
- ferrocarril**, m. **(1)** (Dom), povijnice fialková (*Ipomoea violacea*), viz: *machacuana*; (DA).
- machacoso, -sa**, adj. **(1)** (Kub): vlezlý, neodbytný; (JD).
- machada**, f. (← keč.) **(1)** (Mex; Bol): opijení se, opilost; (MS, JD; DA). • **(2)** (Kub): prasárna; **(3)** (Par): chlapi; (JD). • **(4)** (Nik): vážná chyba; (DA).
- machadiño**, m. **(1)** (výchBol): malá mačeta, která se používá na udělání řezů na stromě *siringa*; (DA).
- machado**, m. **(1) pararse en ~** (Kub): myslet si, že současné ceny jsou jako za První republiky; př.: *éste se paró en Machado; cree que esto cuesta un peso*; ► užívají hlavně starší lidé, protože žili za doby, kdy stát řídil prezident generál G. Machado a tenkrát Kubu postihla ekonomická deprese a ceny byly při zemi; (DMC).
- machado, -da**, adj/subst. (← keč *machay*, „požít alkohol“) **(1)** (Arg, Bol, Ekv; Am): opilý, ožralý, namazaný, opilec, viz též: *enchichado*; ■ Var.: *machalón, macharín*; ■ Syn.: *chumado, -da, machasca*; (MS, JD, LM, DA).
- machadato**, m. **(1)** (Kub): Machadova vláda; (JD).
- Machadato**, m. **(1) dejar el ~ y caer en Miguel Mariano** (Kub): jít z bláta do louže, jít z deště pod okap; př.: *no tengo suerte, dejé el Machadato y caigo en Miguel Mariano*; ► 5. kubánský prezident Machado čelil největší ekonomické krizi; *Miguel Mariano Gómez* byl taktéž prezident Kuby a ani jeho úřadování si nevedlo po ekonomické stránce příliš dobře; ■ Syn.: *salir de Guatemala para entrar en guatepeor (guatepeo)*; **(2) estar pasando un ~** (Kub): procházet složitou ekonomickou situací; př.: *me encuentro, como puedes ver, pasando un Machadato*; ► za doby Machada trýznil

Kubu velký hlad; ■ Syn.: *cable; estar comiéndose un cable*; (3) **querer seguir viviendo en el ~** (Kub): neustále si stěžovat na vysoké ceny; př.: *no te quejes; paga lo que es; tú quieres seguir viviendo en el Machadato*; ► v období vlády prezidenta Machado bylo vše velmi levné, viz též: *precio*; (DMC).

machador, m. (← keč.) (1) (Arg, Am): opilec, ochlasta; (MS, JD).

machador, -ra, adj., venk. (1) (szArg): o nápoji, který má vysoký obsah alkoholu a snadno se pije; (DA).

machacha, f. (Mex): typický pokrm na severu a severozápadě Mexika; ► sušené maso připravené s vejci, cibulí, rajčaty a pálivou paprikou; (AHM). • (2) (Dom): popínavá rostlina (*Dalechampia scandens*); ► až 5 m vysoká; je dřevitá v základu a má velké laločnaté listy; ■ Syn.: *mala mujer*; (DA).

mala mujer, f. (1) (Dom), popínavá rostlina (*Dalechampia scandens*), viz: *machacha*; (DA).

machaje, m. (1) (Arg, Bol, Chil, Urug): skupina živočichů; ► samců; mezků; (MM). • (2) (Am): stádo plemenných samců; (JD).

machalá, lid. (1) (Kost): přát si, aby se nestalo nic zlého; (DA).

machalá;!, citosl. (1) (Nik): panebože!, fuj fuj!; ► vyjadřuje přání zažehnat obavy; (DA).

machalón, viz: *machado*; (MS).

machambrar, tr. (1) (Salv): umístit nálepkou o technické kontrole na auto; (DA).

machamartillo, m. (1) a ~ slepě věřit; (JD)

machanga, adj/subst. (1) f. (Chil): pitomost, otravování; (JD). • (2) (Portor): marihuana, viz též: *juana*; (3) adj/subst. (Kub): mužatka; ► žena, která vypadá jako muž, nejen fyzicky, ale i chováním; (DA).

machangada, f. (1) (Kub): skupina nezaměstnaných, nečinných mužů, kteří se scházejí, aby si krátili čas; ■ Syn.: *machanguera*; (DA).

machango, m. (1) (Am): opilost, opička; (2) (Kub): čahoun; (3) (Chil): otravný chlap, otrava; (JD). • (4) (Kub): dušín, klad'as, správňák; př.: *qué machango eres*; (DMC). • (5) (Portor): pták, viz též: *chango*; (6) (Ven): opice, viz též: *mono*; (7) hanl. (Kub): bezstarostný muž, který se vyhýbá práci a povinnostem; (DA).

machango, -ga, adj/subst. (1) f., despekt., hovor. [Š: *marimacho*] (Kub): mužatka; (RAE). • (2) (← afr.) (Am): jakýkoli primát; (3) (Mex, Portor): člověk, který gestikuluje podobně jako opice; ■ Syn.: *chango*; (MS). • (4) adj. (Chil): o člověku: otravný, pošetilý, hloupý, naivní; (5) (Kub): pomalý, tupý, těžkopádný; hrubý, sprostý, neomalený; (MM).

machangón, -na, adj. (1) (Dom: Cibao): těžký, neforemný; (AM).

machanguera, f. (1) (Kub), viz: *machangada*; (DA).

machanguería, f. (1) (Chil): hloupost, blbost, nesmysl, nežádoucí jednání; (MM). • (2) (Bol): otravování; (JD). • (3) (Kub): přesvědčení mužů o své nadřazenosti (*machismo*); př.: *qué machanguería la de tu marido, Lola*; (DMC).

machancha, f. (1) (Arg): ulejkva; (2) **hacer la ~** (Arg): ulejšvat se; (JD).

machanchero, m. (1) (Arg): ulejšvák, flákač; (JD).

machao, m. (1) (szMex): akácie akapulská (*Acacia acapulcensis*); ► strom až 20 m vysoký; má zaoblenou korunu; šikmé a silné větve; kůru tmavě šedou; dvojité složené listy; květy krémově zelené ve tvaru hvězdy; plod v prodloužených luscích s mnoha lesklými tmavě zelenými semeny; jeho dřevo je tvrdé, tuhé a pružné a používá se ve stavebnictví; ■ Syn.: *tepeguaje*; (DA).

tepeguaje, m. (1) (Mex), akácie akapulská (*Acacia acapulcensis*), viz: *machao*; (DA).

machaque, m. (1) (Bol): hádka, hloupost, blbost; (MM). • (2) (Bol): obtěžování, otrava; (AM).

machaquear, tr/intr. (1) intr. (Mex): rozdrtit, flouct, mačkat; (MM). • (2) (Hond): přijmout úplatek; (3) tr., lid. (1) (Bol): obtěžovat, otravovat, viz též: *mariquear*; (DA).

machaqueo, m. (1) (Bol): vlezlost, dotěrnost, neodbytnost; (DA).

machaquero, m. (1) (Hond): člověk, který sklízí cukrovou třtinu; (DA).

machaquero, -ra, adj/subst. (1) (Hond): o člověku, který sklízí cukrovou třtinu; (RAE). • (2) adj. (Hond): o novináři, který si nechá nepoctivě platit za svou práci od třetích osob; (RAE, DA). • (3) adj. (Portor): vlezlý, otravný; (AM).

machare, m. (1) (Ekv): strom (*Symphonia globulifera*); ► až 50 m vysoký; má vejčité a vstřícné listy; růžové, červené nebo oranžové květy v hustém axiliárním nebo koncovém květenství; nažloutlý plod ve tvaru bobule s několika plochými semeny; jeho dřevo se používá ve stavebnictví a v řezbářství; ■ Syn.: *cerillo, palo barillo*; (DA).

cerillo, m. (1) (Kost, Pan), strom (*Symphonia globulifera*), viz: *machare*; (DA).

palo barillo, m. (1) (Guat), strom (*Symphonia globulifera*), viz: *machare*; (DA).

macharín, m. (1) (Am): mazavka, opilec; (JD). • (2) viz: *machado*; (MS).

macharrán, m. (1) (Portor): o člověku: odporně vypadající; (DA).

macharrango, m. (1) (Kub): milenec, nabíječ, jebec; př.: *ese imbécil es el macharrango de ella!*; (DMC).

machar(se), tr/intr/zvrat. (1) **intr.** (Kub): o děvčatech: mít sklony k chlapeckým hrám; (MM). • (2) **intr/zvrat.**, lid. (← keč. *macay*, aim. *macha*, *machaña*, „pít alkohol“) (Arg, Bol, Ekv, LaPla): opít se, ožrat se, namazat se, viz též: *enchivar(se)*, *empedar(se)*; ■ Syn.: *chumar*, *alcoholizarse*, *cañarse*, *chuparse*, *chupetearse*, *farrearse*, *farruquearse*; (AM, MS, JD, NET, LM, DA). • (3) **intr/zvrat.**, lid. (zápBol): spolknout, zhltnout, nacpat se, viz též: *chupar(se)*; (4) **tr/zvrat.** (szArg, Bol): **zapříčinit opilství**, viz též: *enchivar(se)*; (5) (Portor): **kombinovat**, viz též: *machear*; (DA).

machasca, f. (1) (Per): opice, opilost; (JD). • (2) **adj.**, lid. (← keč. *machasqa*) lid. (Bol: alt/Cbb/Chuq): opilý, namazaný, viz též: *enchichado*, *machado*, *-da*; (LM, DA).

machascarse, intr., zvrat. (← keč.) (1) (Per): opít se; (MS).

machashca, adj/subst., lid., **venk.** (1) (sev. a výchPer): opilý, namazaný, viz též: *enchichado*; (DA).

machaza, f., málo použ. (1) (Pan, Par, Ekv): mužatka; (DA).

machazo, adj/subst. (1) **adj.** (Arg, Kol, Urug): velmi chlapácký; (2) **adj.** (Arg, Kol, Urug): ohromný; (MM). • (3) **adj.** (Ekv): statečný, mající chlupatý hrudník; (AM). • (4) **m.** (Am): chlap, chlapík; (JD). • (5) **el ~ de la película¹** m. (Kub): velmi dobrý člověk; př.: *Pedro es el machazo de la película*; (6) **el ~ de la película²** (Kub): odvážný; př.: *resolvió la situación; es el machazo de la película*; (7) **el ~ de la película³** (Kub): vedoucí pracovník; př.: *aquí él es el machazo de la película*; (DMC).

machazo, -za, adj/subst., lid. (1) (Arg, Kub, Nik; Pan, Dom, Ekv, Per, Bol, Par): o muži: statečný, odvážný, odvážlivec, viz též: *guapeton*; (2) **adj.**, hovor. (Arg; Urug): o věci: cenná, důležitá; (3) **lid.** adj/subst. (Kub, Nik; Dom): o muži: pěkný, hezký, *krasavec*; (4) (Urug; Per): mimořádný; ► rozměrem, silou nebo díky jiným kvalitám; (RAE; DA).

Maché, f., lid. (1) (Nik): hovor. tvar jména *María José*; (DA).

macheaje, m., lid. (1) (Bol): skupina samců určených k rozmnožování; (DA).

machear, tr/intr. (← angl. *to match*) (1) **tr.** (Kol; US, Portor): sladit, zkombinovat, zejména oblečení; ■ Var.: *machar*; (AM; DA). • (2) **intr.**, lid. (Kub, Portor): **sladit jednu věc s druhou**; (DA).

machelín, m. (1) (Per): sekyrka; ► používána sběrači kaučuku, slouží k sekání stromů; (AM).

machembé!, citosl. (1) **¡qué ~!** (Dom): ty jsi ale borec!; zvolání na neobyčejného člověka; (AM).

machenque, m/f. [Š: *machote*] (1) (Hond): zdatný, urostlý, odvážný; (RAE, DA).

machepa, m/f. (1) (Dom): patronka vesnice, chudých a nešťastných lidí; (RAE). • (2) **m/f.** (Dom): **neznámý, bezvýznamný, nepodstatný**; (3) **hijo de ~** (Dom): osoba z chudé rodiny; (DA).

machera, f., lid. (1) (střKol): o osobě nebo o věci: zanechávající velký dojem; (2) **¡a la ~!** citos. (střKol): páni!, wau!, ► vyjádří, že něco je úžasné, velké; (DA).

machero, m. (1) (Mex): výběh pro mezky, muly; (RAE, JD). • (2) (Mex, Portor): člověk, který má na starosti muly a samce; (AM, MM). • (3) (Portor): vtipálek; (MM). • (4) **venk.** (Portor): drátěné oplocení výběhu pro slepice, které jsou tam uzavřené až do doby, než jim je 5 měsíců; (5) (Portor): o kohoutích zápasech: prostorný výběh pro šlechtické kohouty, kde běhají a jsou cvičeni silnějším kohoutem *gallo cabestro*; ► později se stanou zápasnickými kohouty; (DA).

machero, -ra, adj/subst. (1) **m/f.** (Per, Chil): osoba zabývající se lovem a sběrem mlžů, měkkýšů; (2) **adj.** (Chil): vztahující se na lov mlžů, měkkýšů velikosti kolem 7 cm; (DA).

macheta, f., **venk.** (1) (Kol, szArg): krátká a široká mačeta; (DA).

machetazo, m. (1) (Kub, Nik; Guat, Kost, Pan, Dom, Kol, Ven, Ekv): zranění a jizva způsobené mačetou; (2) hovor. [Š: *saldo*] (Kub): výprodej; (RAE; DA). • (3) (Am): říznutí či zranění způsobené nožem; (MM). • (4) **lid.** (Salv): ženské přirození, viz též: *palomita*; (5) **volar ~** (Hond): **zranit nebo zabít někoho mačetou**; (DA).

machete, adj/subst. (1) **m.** [Š: *trabajo*] (Nik): placená práce; (RAE). • (2) **adj/subst.** (Urug; Bol): lakomý, ubohý, skoupý; lakomec, držgrešle; (RAE, JD; DA). • (3) **m.**, hovor. [Š: *chuleta*] (Arg, Kol; sevKol, Nik): tahák; (4) (Kub): stroj v továrnách na doutníky; ► používá se na řezání tabáku; (5) **adj/subst.** (Ven): dobrá nebo pozitivní věc; (RAE; DA). • (6) **adj.** (Ven): schopný, zdatný; ► v nějaké činnosti, kde může ukázat odvážnost a rozhodnost; (RAE, BDE, DA). • (7) (Per; Arg, Urug): druh mořské ryby s velkým množstvím kostí; (RR). • (8) **m.**, lid., **vulg.** (Arg; Kub; Ven):

penis, viz též: *pinga*; (RR, DMC; DA). • (9) **volar** ~ (Kost; Guat): sekat trávu mačetou, prosekávat něco, viz též: *volar hacha*; (RR; DA). • (10) m. (Kol): záhyb, sklad; ► pro okrasu oblečení; (11) (Portor), viz: *macho*; hlavolam, křížovka, rébus; (12) **amarrar** ~ (Kub, Portor): fráze poukazující na mladého muže, který už může pracovat s mačetou, protože je dostatečně velký a silný; (MM). • (13) adj. (Ven): báječný, skvělý; př.: *estuvo machete*; (BDE). • (14) m. (Dom; Kub): peso, dolar; př.: *tengo unos cuantos machetes conmigo*; ■ Syn.: *baro*; (JD, DMC). • (15) (Portor): sranda, zábava; (16) **le dio** ~ (Guat): vzal ho mačetou; sekl po něm mačetou; (JD). • (17) adj. (Ven): zajímavý; př.: *anoche fuimos a ver una película muy machete*; (18) (Ekv): přísný, striktní, přímý; př.: *el profesor Aguirre es muy machete, no vas a convencerlo a que te pase si no lo mereces*; ► slang; (RF). • (19) ~ **firme**¹ m. (Bol): žebřák; (HB). • (20) ~ **firme**² (Bol): vysoká vyžebaná částka peněz; (21) ~ **fulero** (Bol): žebřák, který navštěvuje kostely a vyžebává malou částku peněz; ► bol. argot *coba*; (HB; DA). • (22) m. (Kub): člověk, jenž se staví proti autoritám současné Kuby a opovrhuje jimi; př.: *a ese machete lo van a fusilar*; ■ Syn.: *barra*; (23) **dame el ~, mi negro** (Kub): pomiluj mě, opíchej mě (vulg.); př.: *anda, dale al machete, mi negro*; (24) **dar** ~¹ (Kub): vytrhnout stránku; př.: *a esta novela le voy a dar machete*; (25) **ser algo** ~ (Kub): dobrý (co); př.: *esta novela es machete*; (26) **ser Maceo sin** ~ (Kub: exil): vlastenec, který nemůže osvobodit svou vlast; př.: *tú no eres más que un Maceo sin machete*, viz též: *achero*; *pepe*; *zafra*; (DMC). • (27) **ser hacha y** ~¹ (Kub): vážený člověk; vyniknout v něčem, zejména v práci nebo ve sportu; př.: *yo quiero que sepas que mi primo, en esa disciplina, es hacha y machete*; ■ Syn.: *ser de puntería*; (DMC, DA). • (28) m., lid. (Nik, Bol, Arg): poznámka; (29) (Per): placka zdobená (*Ethmidium maculatum*); ► mořská ryba až 35 cm dlouhá; má stlačené tělo; velkou a vyčnívající pusou; je stříbřitá s fleky na bocích; je jedlá; (30) (Per): iliša panamská (*Ilisha fuerthii*); ► mořská ryba až 28 cm dlouhá; stříbřitá se štíhlým tělem; střední část těla má objemnější; má konkávní čelo; spodní čelist vyčnívá ze šikmých úst; prsní a ocasní ploutve jsou žluté; (31) (výchBol): zubatice liščí (*Rhaphiodon volpinus*); ► mořská ryba; má stlačené a velmi dlouhé tělo; obrovská ústa s dlouhými ostrými zuby; malou a oválnou hřbetní ploutev; prsní a řitné ploutve jsou dlouhé; má zkrácený ocas; (32) (Portor): strom, viz též: *gualiqueme*; (33) lid. (Per): ve vztahu: úcta muže k ženě; (34) lid. (Per): cizoložník; (35) (Kost, Portor, Bol): nástroj pro zemědělské práce; ► vypadá jako nůž, ale je širší a má zakřivenou čepel; (36) málo použ. (Kost, Dom): práce, která člověka uživí; (37) (Hond, Nik): nástroj, přístroj nebo vozidlo, které člověka uživí; (38) lid. (zápBol): malá vyžebaná částka peněz; (39) ~ **estate en tu vaina**¹ (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kol, Ven): zdržet se jednání v něčem, co zahrnuje riziko; (40) ~ **estate en tu vaina**² (Hond, Nik): vyhrožovat někomu, aby se nemíchal do cizích věcí; (41) ~ **de corte** (Hond, Kol): mačeta s jednosečnou čepelí zakončena hrotem; (42) ~ **de pando** (Hond): mačeta se zakřivenou čepelí a mírným prohnutím na spodní ostří, aby se s ní lépe prosekávalo; (43) ~ **de taco** (Hond): malá mačeta se zakřivenou čepelí a dřevěnou rukojetí; ■ Syn.: *mochó*; (44) ~ **sable** (Guat): ryba, viz též: *tajalí*; (45) ~ **caído, indio muerto** (← fr.) venk. (Guat): přísloví: „Kdo seje vítr, sklídí bouři.“; ► špatná událost naznačuje neúspěch; (46) ~ **en el agua no deja señal** (← fr.) venk. (Pan): chodit s někým tajně; (47) **dar** ~² (Pan): kritizovat někoho; (48) **echar** ~¹, lid. (Kol): neopatrně zkrátit práci či dokument; (49) **echar** ~², lid. (Kol): nedělat věci s precizností; (50) **echar** ~³ (Nik): urážet nebo kritizovat někoho; (51) **estar con el ~ desenvainado** (Hond, Nik): být ve střehu; ► při rozhovoru kvůli následné odpovědi; (52) **sacar el ~** (Hond): mít ostrý jazyk, na někoho slovně zaútočit; (53) **ser hacha y** ~² (Kub): být odvážný a rozhodný; (DA).

ser de puntería, f. (1) (Kub), vyniknout v něčem, viz: *machete*; (DA).

machete, -ta, adj/subst. (1) (Urug): lakomý, chamtivý; chamtivec; (DA).

macheteada, f. (1) (Am; Hond, Salv, Nik, Dom): sekání mačetou; (JD; DA). • (2) lid. (střBol, výchBol, zápBol): půjčit si peníze bez vrácení; (3) (Hond): smažená tortilla z pšenice, do které se udělá pár rovných řezů; (DA).

macheteadera, f. (1) (Nik; Hond): bitka, rvačka mezi muži, kteří jsou ozbrojeni mačetami, viz též: *encontrón*; (RAE; DA).

macheteado, -da, adj., venk. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kub, Ekv, Bol, Kost, Pan, Dom, Ven): o osobě nebo o věci: rozsekaný mačetou nebo nožem; (2) (Nik, Kost, Pan, Dom): o osobě: zraněný nebo zabitý mačetou či nožem; (3) (Per): o osobě nebo o věci: týraný; (4) (Nik, Kub): špatně odvedená práce; (5) (Hond, Salv): zadrhávání při mluvení; (6) (Kub): o osobě, která byla vyloučena z nějakého výběru, družstva; (7) **cagarse en lo macheteado**, vulg. (Kost): ztratit něco; (DA).

machetear(se), tr/intr/zvrat., hovor. (1) tr. (Arg): dělat si z textů taháky; (2) (Kub): zranit někoho na těle; (3) intr., hovor. (Kub): vyloučit někoho při výběru; (RAE). • (4) tr. lid. (Kub, Am; Mex, Nik,

Kub, Dom, Portro, Kol, Ven, Bol): odvádět špatnou práci kvůli spěchu nebo z nedbalosti, dělat něco nerozvázně, zbrkle, nepozorně a jen napůl; odfláknout, zfušovat; (RAE, MM, JD; DA). • (5) intr. (Mex, Am; Guat): houževnatě, úporně studovat; šprtát, biflovat; (RAE, JD; DA). • (6) lid. [Š: *mezquinar*] (Urug): nerad něco dát, skrblit, **chovat se chamtivě**; (7) tr/intr/zvrat., hovor. (Arg; Bol): používat tahák během testu; opisovat z taháku; př.: *me macheteé toda la lección*; (RAE; DA). • (8) tr/intr. (Kol): mezi obchodníky: prodávat pod cenou; (9) (Chil): v policejním žargonu: nechat na svobodě zločince, aby se policie vyhnula byrokratickým úkonům; (10) **dejarse o hacerse** ~ (Arg): nechat sebou orat; (11) mezi typografy: pracovat jako sazeč; (MM). • (12) intr. (Kol, Mex): hádat se, špatně s někým zacházet; naléhat, trvat na něčem; (MM, JD). • (13) tr. venk. (Kos, Mex, Par; Hond, Salv, Nik, Kub, Pan, Dom, Ven, Ekv, Per, Bol): zranit nebo zabít někoho mačetou či nožem; ■ Var.: *amachetear*; (MM; DA). • (14) intr/zvrat., hovor. (Mex; Guat): makat, tvrdě pracovat, dřít (se), bojovat za něco; ► mex. argot *caliche*, viz též: *negrear(se)*; (BDE, INFO; DA). • (15) (Arg; Per): chovat se k někomu špatně; ► fyzicky či slovně; (AM; DA). • (16) intr. (Bol; Chil): žebrot; ► bol. argot *coba*; (HB; DA). • (17) tr/zvrat., lid. (Pan, Per, Bol): kritizovat, kárat, viz též: *viborear*; (18) intr. (Mex): naléhavě o něčem přemýšlet, uvažovat; (19) venk. (Nik, Kost, Dom, Portor, Per): krájet něco mačetou nebo nožem; (20) (Arg): použít tahák, poznámku, zejména tajně; (21) intr/zvrat. (Arg): použít poznámku, tahák při řečnění, zejména tajně; (22) tr/zvrat. (Bol, Arg): mít mimomanželský vztah; (23) tr. (Hond, Salv, Nik, Bol): mlátit mačetou nebo pracovat s ní; (24) intr. (Kost, Portor, Bol): pracovat s mačetou; (25) lid. (střBol, zápBol): ponechat si zapůjčené věci; (26) tr. (Hond, Salv, Nik, Pan, Bol): boj mezi dvěma lidmi mačetami; (27) (Chil): zředit drogu přimíšením bezcenné látky, viz též: *picar*; (28) (Hond): upravit, změnit, zkrátit, zejména nějaký dokument nebo spis; (29) (Hond): neustále na něco vzpomínat; (30) (Portor): hlídání mladší osoby při společenských akcích; (DA).

macheteo, m. (1) (Am; Mex): dření, šprtání, biflování; (JD; DA). • (2) (Kub, Portor): odvádět špatnou práci kvůli spěchu; (3) lid. (Chil): žebrot; (DA).

machetera, f. (1) (Pan): hádka, která končí bojem s mačetami; (2) (Pan): jízlivá kritika; (DA).

machetería, f. (1) (Ekv): boj na nože, s použitím mačet; (AM). • (2) (Ekv): sekání mačetou; (JD).

machetero, m. (1) (Mex): nešikovný dělník; (MM) • (2) pomocník, viz též: *changador*; (EEA). • (3) (Bol): žebrot; ► bol. argot *coba*; (HB). • (4) (Mex): řidič kamionu; (5) (Mex): zarputilý, houževnatý student; (AHM). • (6) (Ven): nevzdělaný voják; (7) lid. (střeBol): policajt, který vydírá pracující děti na ulicích; • (8) (střBol): státní zaměstnanec, který hledá úplatek na urychlení soudního řízení; • (9) (výchBol): tyranovec královský (*Onychorhynchus coronatus*); ► pták až 15 cm dlouhý; je kaštanově hnědý; má velkou oranžovou chocholku s černým zakončením ve tvaru půlměsíce, která slouží na dvoření a na vyhrožování; • (10) lid. (střBol, zápBol): majitel a řidič veřejného dopravního prostředku, který může libovolně měnit trasy s cílem získat více cestujících; (DA).

machetero, -ra, adj/subst. (1) (Mex; Guat): o studentu, který houževnatě, úporně studuje; šprt, viz též: *comelibros*; ■ Syn.: *nerdo, -da*; ► mex. argot *caliche*; (RAE, MM, INFO; DA). • (2) m/f. (Mex): člověk, který hlídá a pomáhá nakládat kamión, nosič; (RAE, JD, DA). • (3) adj/subst., hovor. (Ven; Guat, Salv, Nik, Chil): nevzdělaný a nebezpečný; nevzdělanec; (RAE; DA). • (4) adj. (Ant, Par): guerillový; (5) m/f. (Mex): nemotorný pracovník; (6) m. (Mex): mezi tiskaři: sazeč; (7) hanl. (Ven): voják obecně; (MM). • (8) (Am): dřevorubec, sekáč; (9) **es un gran** ~ (Mex, Kub): rváč; ► hned má kudlu v hrsti; (JD). • (10) adj. (Mex): pracovitý; př.: *hasta la cúspide de la pregunta de los 64 mil pesos, si acaso les sale un hijo machetero*; (BDE). • (11) adj/subst. (Bol, Arg): student, který používá tahák při testu; (12) (Hond, Salv): profesor, který vyhazuje studenty od zkoušek; (13) (Hond, Bol, Chil): v některých sportech: osoba, která hraje špinavě, je násilný vůči ostatním hráčům; (14) (Per): o osobě: špatně zachází s ostatními; (15) (Guat, Hond, Salv, Nik, Dom): odborník v manipulaci s mačetou; (16) (Guat, Hond, Salv, Nik, Dom): osoba, která často napadá někoho mačetou; (17) m/f. (Pan): člověk, který používá mačetu na čištění plevele; (18) (Kol): osoba, která nepracuje důkladně a profesionálně; (19) (Bol, Chil): žebrot; (20) (zápBol): žebrot; ► žebrot na ulici, zejména kvůli nutnosti; (21) lid. (výchBol, zápBol): osoba, která nevrací dluhy nebo zapůjčené věci; (22) lid. (střBol, zápBol): mládežník, který si nechá zbytek peněz, poté co udělal nákup; (23) adj/subst. (Nik): osoba nebo média, kteří kritizují aktuální situaci nebo osobnosti té doby; (24) adj. (Pan): o věci: dlouho trvající, odolný; (25) (Pan): hodně používaná věc; (26) m/f. (Portor): člen tajné organizace Los Macheteros, která usiluje o získání nezávislosti Portorika prostřednictvím teroristických útoků; (27) ~ **de salón**¹, m/f. (Portor): osoba, která hlásí revoluci, ale nebojuje; (28) ~ **de salón**² (Portor): zbabělec; (DA).

machetico, m. (1) (Dom): strom, viz též: *gualiqueme*; (DA).

machetilla, f., lid. (1) (zápVen): mačeta na štipání dříví; (DA).

machetillo, m. (1) (Ekv): krátká mačeta; (JD).

machetín, m. (1) (Am, Antil; Kub): krátká mačeta; (AM, JD; DA).

machetito, m. (1) (Pan): zarděnice (*Erythrina spp.*), viz též: *frijolillo*; (DA).

machetiza, f. (1) (Mex): manipulace s mačetou; (DA).

machetón, adj. i m. (1) m. (StřAm, Mex): autoritativní a nevzdělaný voják; viz též: *militarote*; (MM).

- (2) adj. (Mex: Hidalgo): zlobivý, rozpustilý, neklidný; (AM).
- (3) m. (Kub): zloděj; př.: *por ahí pasaron los machetones y se lo robaron todo*; (DMC).
- (4) (jvMex, Guat): inga (*Inga spp.*); ► strom až 10 m vysoký; má tenký a hladký kmen; střídavé, složené listy eliptického tvaru; bělavé květy s axilární placentací jsou pokryté jemnými chloupky; jeho plody jsou luštěniny; většinou se sází na stínění kávovníků; ■ Syn.: *guama, jinicuil, paca*; (5) (Ven): paúhoř (*Gymnotus spp.*); ► sladkovodní ryba, která nápadným zbarvením vydává malý elektrický výboj; (DA).

guama, f. (1) (Ven), inga (*Inga spp.*), viz: *machetón*; (DA).

jinicuil, m. (1) (Mex), inga (*Inga spp.*), viz: *machetón*; (DA).

paca, m. (1) (Per, Bol), inga (*Inga spp.*), viz: *machetón*; (DA).

machetón, -ona, adj/subst. (1) i~! adj. (Guat): darebáku, hovado, dobytku; ► urážka; (2) f. (Ekv): žena s velkým nosem a výraznými křivkami; př.: *las mujeres machetonas / me dan miedo y las respeto*; (RR).

- (3) adj/subst. venk. (Per): o kohoutu s velkým hřebenem; (4) m/f. (Ven): schopný a efektivní v určité činnosti; (5) adj. (Guat, Salv, Nik): o vojákovi nebo vojenském velení: panovačný, ignorantní; (6) hanl. (Salv, Nik): surový, vulgární a hrubý v jednání; (DA).

machetona, f. (1) (Kol): velký nůž, tesák; (JD).

- (2) (Guat, Mex: Jalisco): mužatka, lesba; (AM).
- (3) adj/subst. (Mex, Guat): o ženě, která ráda dělá mužskou práci; (4) adj. (Ekv): o ženě mající velký nos a výrazné křivky; (DA).

machi, m/f. (← map.) (1) (Chil, Arg): v kultuře *mapuche* léčitel, mastičkář, zvláště žena; (RAE, DA).

- (2) (Arg, Chil, Per): rostlina; ■ Var.: *machí*; (MS).
- (3) (Chil): čaroděj, kouzelník; ■ Syn.: *machí*; (MM).
- (4) (Chil): léčitel, šarlatán se zázračnou mocí; ► u indiánského kmene *mapuche*; (5) (Pan): dítě, syn; ► v kultuře kuna; (DA).

machí, viz: *machi*; (MS).

machía, f. (1) (Ven): mužnost, mužství; (AM).

máchica, f. (← keč. *machka*, „mouka“) (1) (Ekv): pražená mouka z ječmene; (2) (Per): pražená kukuřičná mouka s cukrem a skořicí; (RAE, DA).

machica, f. (1) (Am): sladká pražená kukuřičná mouka; (JD).

machicó, m. (1) (Arg): míca, kočka; (JD).

machidente (machidentí), viz: *achidente*; (MS).

machiembrarse, zvrat., vulg. (1) (Portor): stát se konkubínou; (AM).

machigay, m. (1) (Kol): drobotina; (2) drobný dobytek; (AM).

machigua, f. (← nah. *maítl*, „ruka“ + *chihua*, „dělat, konat“) (1) (Salv, Hond; Nik): voda se zbytky kukuřice, ve které se umýval kámen užívaný na drcení, ► *dává se prasatům*; ■ Var.: *machigüe*; ■ Syn.: *aguachigua*; (2) (Hond): voda se zbytky jakékoliv substance; (RAE; DA).

- (3) (Mex): voda; ► myjí se v ní ruce, aby se na ně nelepilo těsto na výrobu kukuřičných placek; (AM).
- (4) venk. (sevKost), viz: *machigüe*; (5) (Pan), viz: *panameño*; (DA).

aguachigua, m. (1) (Salv), voda se zbytky kukuřice, viz: *machigua*; (DA).

machigüe, m., venk. (1) (Nik; sevKost): plýtvání; ► při shromažďování zbytků jídla, které se dávají prasatům; ■ Syn.: *nisayo*; (RAE; DA).

- (2) (Mex): voda, ve které se myjí ruce, aby se na ně nelepilo těsto na výrobu kukuřičných placek; ■ Var.: *machihue*; (3) (Nik): voda se zbytky jídla, viz též: *machigua*; (DA).

machiguenga, adj/subst. (1) (Per): příslušník ind. kmene Machiguenga; (2) příslušné adjektivum (mačiguengský); (3) jazyk kmene Machiguenga; ► kmen žije v per. deštném pralese na řekách Urubamba, Camisea, Picha, Manu, Timpia, Tigompinia, Kompiroshiato a Misagua; jeho členové sami sebe nazývají *Matsigenka*; jazyk náleží do arawacké jazykové rodiny a také se může nazývat *matsigenka, matsiganga, mañari*; podle sčítání obyvatel z roku 1993 měl kmen 8.679 členů, jazykem kmene mluvilo jen 5.679 z nich; (INEI); (S01).

machigüiste, m. (← nah. *machítl*, „všechno“ + *huitzic*, „trnitý“) (1) (Nik): strom, viz též: *espino negro*; (DA).

machihue, m. venk. (1) (Mex): voda na výrobu kukuřičných placek, viz též: *machigüe*; (DA).

machilo, m. (1) (szArg): pták, viz též: *pirincho*; (DA).

machimango, m. (1) (Per): strom (*Eschweilera spp.*); ► více jak 35 m vysoký; má širokou korunu; jednoduché a střídavé listy; kulatý suchý plod s víčkem, který se otevírá a uvolňuje semena, která poté padají na zem; (DA).

machimba, f., lid. (1) (Ven): hůl, tyč, kůl, viz též: *poste*; (2) (výchVen): hůl uvíznutá v zemi s ostrým hrotem; ► slouží k rozvlákňování kokosových vláken obklopující endokarpu; (DA).

machimberra, lid. (1) a **la** ~ (Ven): bez opatrnosti a pečlivosti; (DA).

machimbra, f. (1) (Arg, Par): prkno; ► se žlábkem na jedné straně a s jazýčkem na straně druhé; tato prkna jsou upravena tak, aby se dala spojovat a navzájem do sebe zapadala; (MM).

machimbrado, m. (1) (Mex, Hond, Nik, Kub, Per, Urug): proces, ve kterém se vyrábí prkno s drážkou na jedné straně a pérkem na druhé, aby se spojily a navzájem do sebe zapadly; (2) (Per, Bol): podlahová krytina sestavená z prkny spojené technikou *machimbre*; (3) (Per, Bol): podlaha obložená prkny spojené technikou *machimbre*; (DA).

machimbrado, -da, adj. (1) (Mex, Hond, Nik, Pan, Kub, Ven, Per, Urug): o prkně nebo o střeše pospojené technikou *machimbre*; (DA).

machimbradora, f. (1) (Mex, Nik, Per, Urug): fréza, která mechanizovanými postupy frézuje drážky a pérka u prken; (DA).

machimbrao, m. (1) (Kub): střihání vlasů postupně od temene hlavy směrem dolů; (DA).

machimbrar, tr. (1) (Arg, Par; Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Per, Bol, Pan, Urug): smontovat dva dřevěné díly k sobě drážkou a pérkem; (MM; DA). • (2) (Per, Bol): položit podlahu prkny spojené technikou *machimbre*; (DA).

machimbrarse, intr. (1) (Bol): žít s někým na hromádce; (JD).

machimbre, m. (1) (Arg): prkno; ► s drážkou na jedné straně a s jazýčkem na straně druhé; tato prkna jsou upravena tak, aby se dala spojovat a navzájem do sebe zapadala; (BDE). • (2) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Ekv, Per, Bol, Par, Arg, Urug): technika sestavení dvou dřevěných dílů tak, že výstupek (pérko) zapadá do druhého dílu (drážky); (3) (Hond, Salv, Nik, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): balík prken vyrobených technikou *machimbre*; (DA).

machín, m. [Š: *mono*] (1) (Kol, Ekv, Mex, Ven): primát; ► zvíře z podřádu vyšší primáti; (RAE). • (2) (Kol): konkubinát, manželství nadivoko; (AM, JD). • (3) (Kol, Ven): malpa běločelá; ► malá jihoamerická opice; (MM). • (4) opička uistiti; (JD). • (5) fest. (Mex): silný, statečný, *troufalý a odvážný muž*; ► mex. argot *caliche*; (MV, DA). • (6) lid. (Mex): homosexuál, gay, teplouš; ► předstírá, že jím není, viz též: *culero*; (7) (Mex, Guat): zženštilý, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (8) (sevKol, Ven, Ekv, sevPer): malpa kapucínská (*Cebus capucinus*); ► opice až 50 cm dlouhá, nepočítaje ocasu; má malou a mírně vystrčenou hlavu; na krátkých končetinách má pět prstů; chápavý ocas; nos a oblast kolem očí narůžovělé; zbytek těla je černý, kromě obličeje, krku a ramen, které jsou bělavé; ■ Syn.: *bruno, carablanca, careto, lanco, machango, machín blanco, mico, mico capuchino, mico maicero, mono blanco, mono capuchino, mono carablanca, mono micofraile, mono negro, pancho*; (9) (Pan): místo, kde se děti svobodně mohou hrát na honěnou; (10) (Pan): v dětských hrách: klid, pauza; (11) (Nik): člověk nebo zvíře malého vzrůstu; (12) (Nik): tele v období říje; (13) ~ **candado**¹ (Pan): používá se při kopnutí někoho do hýždě, zvláště pokud je osoba nakloněná kupředu; (14) ~ **blanco** (Ekv, sevPer): opice, až 50 cm dlouhá; (15) ~ **candado**² (Pan): kopnutí někoho do hýždě, zvláště pokud je osoba ohnutá v pase; (16) ~ **machón** (svKol): houpačka; ■ Syn.: *tintibajo*; (DA).

bruno, m. (1) (Hond), malpa kapucínská (*Cebus capucinus*), viz: *machín*; (DA).

carablanca, f. (1) (Hond, Kost, Kol, Chil), malpa kapucínská (*Cebus capucinus*), viz: *machín*; (DA).

careto, m. (1) (Kost), malpa kapucínská (*Cebus capucinus*), viz: *machín*; (DA).

lanco, m. (1) (Ekv), malpa kapucínská (*Cebus capucinus*), viz: *machín*; (DA).

pancho, m. (1) (Hond), malpa kapucínská (*Cebus capucinus*), viz: *machín*; (DA).

tintibajo, m. (1) (Pan, Kol), houpačka, viz: *machín*; (DA).

machina, m/f. (1) (← fr. *machine*) [Š: *tiovivo*] (Portor): kolotoč; (RAE, AM, DA). • (2) f. [Š: *mona*] (Mex): opice; (RAE). • (3) m. (Portor): jakýkoli stroj, který se nachází v zábavním parku; (4) (Portor): osoba, která chodí na jednom místě; (5) venk. (Kost): přístroj skládající se z tyčí a používá se na vymlácení zrn rýže nebo fazol; (6) f. (Portor): dopravní prostředek sloužící zdarma na krátkou vzdálenost; (7) **tener los ojos como caballito de** ~ (Portor): mít vykulené oči, upřený pohled; (DA).

máchina, f. (← angl. *machine*) (1) (Per): stroj; (MS).

machinar, intr., venk. (1) (Kost): pracovat s přístrojem na vymlácení zrn; (DA).

machinarse, zvrat. (1) (StřAm), viz: *amachinarse*; (AM).

machincuepa, f. (← nah. *mayotzincuepa*, „točit se jako tykev“; (← nah. *mailt*, „ruka“ + *tzintli*, „ zadek“ + *cuepa*, „otáčet se“) (1) (Mex; Nik): přemet, salto, kotoul, kotrmelec; (2) **dar (echar) la ~, hacer ~s**, hovor. (Mex): měnit politické strany, být kam vítr tam plášt', převlékat kabát; ■ Var.: *machingüepa*; (RAE, MS, DA).

machinear, intr. (1) (Portor): bezdůvodně se otáčet na stejném místě; (DA).

machinero, -ra, m/f. (1) (Portor): osoba, která vlastní nebo se stará o nějaký stroj v zábavním parku; (DA).

machinga, f. (1) (výchPer): mlékovec (*Brosimums spp.*); ► strom až 45 vysoký; kůru má rýhovanou a válcovitou; jeho dřevo je načervenalé; květy jsou jednopohlavné a solitární; úžlabní (axilární) pupeny jsou žluté a jeho plod je kulatá peckovice; (DA).

machingüepa, f. (1) (výchMex), viz: *machincuepa*; (DA).

machiro, -ra, adj., lid. (1) (zápVen): o osobě nebo o zvířeti: dravý, divoký, těžce zkrotitelný; (DA).

machismo, m. (1) (Am): chlapecká čest; chlapství, mužnost; (JD).

machitaje, m. (← map.) (1) (Chil): léčitelství; (2) (Chil): skupina léčitelů; (MS).

machito, m. (1) (Guat): kus chleba; (2) (Mex): škvarek; (MM). • (3) (Kub): prasátko; (JD). • (4) (Mex): jídlo ze studených drůbků; ► jí se studené nebo pečené; ■ Var.: *macho*; (JD, DA). • (5) (zápEkv): obyčejný slaměný klobouk; (6) (Nik): dívčí hra *jacks*; (DA).

machitos, m., pl. (1) (Mex): sendvič se smaženými dršťkami; (BDE).

machitucar, tr. (← map.) (1) (Chil): vymítat léčitelem ďábla z těla; (MS).

machitún, m. (1) (Chil): u indiánů kmene *mapuche*, shromáždění náboženského charakteru, kterého se účastní šamani; ► *machis*, tj. léčitelé, zejména ženy, viz též: *machi*; (RAE). • (2) (← map.) (Chil): obřady a praktiky šamanů; (MM). • (3) (Chil): u indiánského kmene *mapuche*: rituální obřad, kde slouží léčitelka *machi*; (4) lid. (Guat): oslava, přátelské shromáždění; (DA).

macho, adj/subst. [Š: *puerco*] (1) m. (Kub): prase; (RAE; DA). • (2) hovor. (Kub; Guat, Kol; jvMex): zrno rýže se slupkou; ■ Syn.: *churú*; (RAE, AM; DA). • (3) ~ (**machito**, -ta) m/f. (Kost): Severoameričan, Evropan, běloch; př.: *la demanda allá en la tierra de los 'machos' estaba floja*; (4) (**bien**) **montado en el ~** (Guat): dominantní, autoritativní, bezohledný člověk; př.: *militares de mierda, siempre bien montados en el macho*; (RR). • (5) **pararle a alguien el ~¹ (los ~os)** (Ekv; Per, Portor, Mex, Kol; Ven): zastavit, zadržet někoho, zabránit mu v chůzi apod.; př.: *por fin hubo quien le pare el macho*; (RR; AM). • (6) adj., lid. (Guat; Nik): hloupý, tupý, pitomý, nešikovný, těžkopádný, nemotorný, viz též: *ignoratón*; př.: *abrió el vidrio y con todos los pulmones les gritó: ¡maaaachos!*; (RR; DA). • (7) m. (Portor): zábava, hra; (8) (Portor): velká ospalost; (9) (Hond): kousek uhnětené kukuřičné placky se sýrem; ► dává se dětem; (10) (Guat): nevěstka, prostitutka; (11) m/f. (Kost): člověk nezdravého vzhledu s blond vlasy; (12) (Kost): Sas; (13) **eso es ~** (Portor): kategorický zápor; (14) **pasar el ~** (Per, Portor): trávit čas, vtípkovat a dělat povyk; (15) **a ~** (Ekv): ránou holi; (AM). • (16) **a ~ y martillo** (Am, Arg, Portor): skálopevně věřit; pevně; (AM, JD). • (17) adj. (Kub): tlustý jako prase; (18) ~ **en sebo** (Kub): krmník; (19) m. (Mex): ochrápanost; (20) **montar en ~** (Chil): naštvat se; (21) **parar el ~ a alguien²** (Am): zepsout někoho; (JD). • (22) m. **plátano ~**, banán ke smažení, zelený banán, viz: *plátano*; (EEA). • (23) **a lo ~¹** (Mex; Guat): vážně, upřímně, pravdivě; př.: *¿me lo dice usted a lo macho?*; ■ Syn.: *a lo mero ~*; (24) **montarse alguien en su ~ o no bajarse de su ~** (Mex; Guat, Chil): zastávat určitý názor, rozhodnout se a stát si tvrdohlavě za svým; ► mex. argot *caliche*; (DEUM; DA). • (25) ~ **menos¹**, adj/subst. (Bol): průměrný člověk; ► bol. argot *coba*; (HB, DA). • (26) **búscate un ~** (Kub): zklidni se!; přestaň vyvádět!; ► věta, kterou na rozzlobenou ženu pořvávají nejnižší sociální vrstvy; př.: *mira como nos mira esa mujer; búscate un macho*; (27) (Kub): **estar alguien de ~ (estar en el ~)** (Kub): být šéf; př.: *en esta situación yo estoy de macho*; ■ Syn.: *ser el dueño de los caballitos; ser el dueño del bate, el guante y la pelota; ser el que más mea*; (28) **hablar como un loro ~** (Kub): hodně mluvit; př.: *tú hablas como un loro macho*; (29) **hacerle a alguien un hijo~¹** (Kub): dostat do maléru (koho); př.: *con esa situación me has hecho un hijo macho; ¿cómo salgo del atoladero?*; (30) **hacerle a alguien un hijo ~²** (Kub): uškodit (komu); př.: *me has hecho un hijo macho y pierdo dinero*; (31) **ser ~ Villalobos** (Kub): být nejlepší; ► *Macho Villalobos* je románová postava; (32) **tener talento ~** (Kub): mít to prostě v krvi (nadání); př.: *José Martí tenía talento macho*; (33) **tener un padrejón ~** (Kub): být nesnesitelný, nestravitelný; př.: *Juanito tiene un padrejón macho*, viz též: *guajiro; hijo; mango; plátano*; (DMC). • (34) m. (Mex): vnitřnosti; (35) venk. (Guat, Pan): strom, který nenese ovoce; (36) (Salv, Nik): menstruační vložka; (37) málo použ. (Urug): rydlo s ostrým hrotem, které slouží na řezání vnitřních závitů; (38) (Pan): žebřík na sběr kávy; (39) lid. (Kub): peso (bankovka),

viz též: *peso*; (40) mince, viz též: *níquel*; (41) viz: *maña, estar con más mañas que un macho moto*; (42) viz: *vista de pato macho; barbarazo*; (skvělý); (43) **dejar como ~ sin dueño** (Nik): nestarat se o někoho, kdo je na nás závislý; (44) **parar el ~**, lid. (Mex, Pan, sevKol, Per): zarazit, zastavit někoho; (45) **salir ~ el calzón** (Hond): mít zaříznuté kalhoty; (46) **ser ~**, lid. (Portor): být jako mezek; ► tvrdošjně odmítat; bránit se čemu; (47) **ser ~ de carga** (Hond, Nik): být pracovitý; ► ku prospěchu ostatních; (48) **ser ~ probado** (Kol): dokázat někdo, že byl znásilněn jiným mužem, který není homosexuál; (49) **ser ~ sin dueño** (Hond, Salv): být vlastním pánem; ► chovat se nezávazně, prostopášně; (50) **ser el ~ de la película** (Kub): být jako filmový hrdina; ■ Syn: *ser el bravo de la película*; (51) **este ~ es mi mula**, lid. (Hond, Salv, Nik, Kost): tvrdohlavý, paličatý; (52) **~ corriendo** (sev. a zápHond): jídlo, které se připravuje ze zbytků hovězí polévky; ► zbytky se rozdrobí, přidají se rozšlehaná vejce a smaží se; (53) **~ de monte¹**, venk. (Kost, Pan): savec, viz též: *danto*; ■ Var.: *machoemonte*; (54) **~ de monte²** (Pan): manžel; (55) **~ menos²**, lid. (Mex, Chil): homosexuál, teplouš; ■ Syn.: *machomeno, machomenos*; (56) **~ recio** (Chil): muž alfa samec; (57) **a lo ~²**, adv. (Mex, Guat, Salv, Nik, Pan, Dom, Ven, Ekv, Per, Urug): statečně, odvážně; ■ Syn.: *a lo mero macho*; (58) **a lo ~³** (Dom, zápBol, Urug): s velkou odvahou; (59) **a lo mero ~¹**, adv., lid. (Mex): nebojácně, statečně; (60) **a lo mero ~²**, lid. (Mex): upřímně; (61) **a lo mero ~³**, lid. (zápBol, Chil): odvážně; ■ Syn.: *a lo macho*; (62) **¡~Camacho!**, citosl. (zápBol): wow!; páni!; bezva!; jasňačka!; jasan!; si piš!; ► vyjadřuje obdiv nebo souhlas; (63) **¡para su ~!** citosl. (Per): wow!; tý brd'o!; tý vole!; ► vyjadřuje obdiv k něčemu; (64) **a ~ dado no le busca colmillo**, (← fr.) (Hond): přísloví: „Darovanému koni na zuby nekoukej.“; ► přijmout darovanou věc bez námitek; (65) **~ que respinga, chimadura tiene**, (← fr.) (Hond): přísloví: „Potrefená husa nejvíc kejhá.“; ► provinilá osoba, která se snaží ospravedlnit; (66) **amarrar el ~** (Per): lenořit v práci; (67) **caerse del ~**, lid. (Hond): ztratit moc nebo privilegium; (68) **parecer cola de ~** (Guat): toulat se po ulicích; (DA).

churú, m. (1) (Pan), zrno rýže se slupkou, viz: *macho*; (DA).

macho, -cha, adj/subst., lid. (1) (Kost): světlavý; blondák; člověk se světlou pokožkou a světlými vlasy; př.: *traete el bloqueador solar, ya sabés que las machas no aguantamos tanto el sol*; ► slang; (RAE, RF, DA). • (2) adj., lid. (Kost, Urug): velký, mimořádný; (3) lid. (Ven): o nemoci: silný, zákeřný; (4) (Guat, Nik): hloupý, pošetilý, tvrdohlavý; (DA).

machoemonte, m. (1) (Pan): savec, viz též: *danto*; (DA).

machomacho, adj/subst. (1) (Bol): domýšlivce; ► předstírá, že je odvážný a silný; (DA).

machomeno, adj/subst., lid. (1) (Chil, Par, Arg): homosexuál, zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

machomenos, adj/subst., lid. (1) (Bol, Chil, Arg): homosexuál, gay, teplouš, zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

machómetro, m. (1) (Dom): muž, který vyniká mezi ostatními kvůli tomu, že má typické mužské vlastnosti; (DA).

machón, -na, adj/subst. (1) adj. (Am): pořádný, velikánský; • (2) m. (← keč.) (Am; Arg): ožrala, opilec (stačí mu málo k opilosti); (JD; MS). • (3) m. (Kub): pořádný chlapák; (JD). • (4) (Am, Arg, Bol, Ekv, Guat): mužatka; (AM, JD). • (5) adj., ven. (Portor, Urug): vytáhlý; ► na svůj věk příliš vysoký; (AM, DA).

machona, adj/subst., hovor. (1) f. (Kub, Ekv, Hond, Urug; Mex, Guat, Salv, Nik, Kol, Bol, Par, Arg): mužatka, viz též: *machuna*; (RAE, MM; DA). • (2) f. i adj. (Kub, Per; Hond, Nik): lesba, viz též: *machonear*; (RAE; DA). • (3) adj/subst., despekt. (Ekv): o ženě, která není schopná vykonávat domácí práce; (4) lid. (Guat): o ženě: flákačka, povalečka, lenošná; (DA).

machonear, intr. (1) (Arg; Par, Urug): chovat se jako muž; ► o mužatkách, ženách s malou dávkou ženskosti, s mužskými návyky; př.: *siéntese acá / que anda machoneando*; ■ Syn.: *machar* (Kub); (RR).

machonga, f. (1) (Kol): pyrit; pyrit obsahující síru, železo a měď; (AM).

machorra, f. (1) (Mex): mužatka; (RAE). • (2) (Mex): žena dělající mužské práce; (AHM).

machorreear, intr/tr/zvrat. (1) (Ven): promarnit, propást, nevyužít; (AM). • (2) tr., lid. (Ven): vnútit něco někomu; (3) lid. (Ven): ponížít někoho; (DA).

machorrearse, intr. (1) (Ven): zkrachovat; (JD).

machorro, m. (1) (Chil): neplodný muž; (MM). • (2) (Mex): ženská; ► vypadající jako chlap; (JD).

machorrucio, m. (1) (Kol): příprava kukuřice; ► vařená, namletá a scezená; (AM). • (2) **jugarle a uno ~** (Kol): podvádět někoho; (AM, DA). • (3) m. (Kol): polévka z oloupané a drcené kukuřice; (4) **meter ~**, lid. (zápKol): podvést někoho; (DA).

machota, f. (1) (Portor): pohledná, bujná žena, plná života; (RAE). • (2) a la ~ (Kol, Kub, Am): nedbale, zanedbaně, nemotorně, nešikovně; (RR, AM, JD). • (3) (Mex): mužatka; (JD).

machote, m. (← nah. *machiotl*, „znamení, označení, srovnání, příklad, předloha, vzor“) (1) (Mex): značka měření úkolových prací v dolech; (RAE). (2) (Kost, Salv, Hond, Nik; Mex, Guat): archetyp, prototyp, model; • (3) (Mex; Guat, Nik): prázdný formulář na vyplnění; (RAE; DA). • (4) (Hond; StřAm, Bol, Ekv, Mex; Salv, Nik): koncept; náčrt; př: *entre los documentos más importantes figuran: machote para la solicitud de ingreso; esquemas para la primera y segunda investigación*; (MS, BDE; DA). • (5) a ~¹ lid. (Ekv): solidně, stabilně, pevně; (MS, AM, DA). • (6) a ~² (Chil): hrubě, neotesaně; (MS, AM). • (7) a ~³ (Ekv): úderem mačetou; (AM). • (8) (Mex): vykolíkování; ► v dolech; (JD). • (9) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): vzor dopisu nebo memoranda; (10) (Per): testovací výtisk; (11) (Hond): šablona; ► v krejčovství a obuvnictví; (12) de ~ (Mex): neuvážlivá akce; (DA).

machote, -da, m/f. (1) (Dom, Portor): krásný, elegantní, mající dobrý vkus; (DA).

machu, m. (1) ~ **jarra** (← keč. *machu*, „starší“) lid. (Bol: alt/vall): skleněný džbán; ► o objemu 3 litry, užívaný na podávání alkoholického nápoje *chicha*; (LM).

machu-machu, m., adj. (1) (← keč. *machu machu*, šp. *macho*) lid. (Bol): odvážlivec, troufalec; (LM).

Machú, f., lid. (1) (Nik): hovor. tvar jména *María (de) Jesús*; (DA).

machú, f. (1) (Portor): droga; (DA).

machúa, adj., hanl. (1) (Portor): mužatka; (2) (Portor): o ženě, která je schopná vykonávat mužskou práci; (DA).

machuca, f. i adj. (1) adj. (Chil): tvrdohlavý, umíněný, paličatý; (2) f. (sevHond): jídlo kmene Garifuna; ► připravuje se z rozdrcených a uvařených zelených banánů, které se poté smíchají s rybí nebo masovou polévkou; (DA).

machucada, m/f. (1) m. (Chil): vojanda, viz: *rabona*; (AM). • (2) f., lid. (Mex): srážka s automobilem; (3) (Hond, Salv, Nik): náraz, úder, pohmoždění; (4) (Bol): opakovaný výprask; (5) (Hond): kopanec; (6) vulg. (1) (Hond): soulož, viz též: *chingadera*; (7) ~ **de cerebro** (Hond): destruktivní účinky drog na mozek; (DA).

machucado, m. (1) (Chil): chlap, člověk; (JD).

machucado, -da, m/f. i adj. (1) adj. (Mex, Hond, Salv, Nik): pošlapaný; (2) (Hond, Kub): o cizím jazyce: špatně mluvený; (3) (Hond): o osobě, která při mluvení zkracuje slabiky; (4) lid. (Pan): špatně používaný jazyk; (5) m/f. lid. (Chil): osoba ze sociálně nižší třídy; (6) adj. (Kub): vyčerpáný, vysílený, pod velkým tlakem; (DA).

machucador, m. (1) (Portor): učeň krotitele koní; (2) (Portor): ne moc zručný krotitel koní; (DA).

machucador, -ra, adj/subst. (1) hanl., lid. (Per, Bol): při pohlavním styku: penetrovat; (2) lid. (stř. a zápBol): mladší osoba, která si nechá zbytek peněz po nákupu; (DA).

machucadura, f. (1) (Mex, Hond, Salv, záp. a výchBol, Par): u osoby nebo zvířete: zhmoždění způsobené úderem; (2) (Salv, Bol, Par, Urug): rána nebo modřina; (3) venk. (Portor): zkrocení koně; (DA).

machucafuerte, m., lid. (1) (Per): manžel; (DA).

machucangú, m. (← *machucangú*) (1) (Pan): dřevěný hmoždír; (MM).

machucante, m. [Š: *querido*] (1) (Ekv; Kol, Bol): milenec; (RAE; DA). • (2) (Kol): osoba, individuum; (AM). • (3) (Kol): chlapík; chlápek; (JD). • (4) lid. (Kol): přítel, společník, kolega; (5) lid. (Per): mužová úcta k jeho ženě; (DA).

machucar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. [Š: *pisar*] (Salv, Nik; Guat, Hond, Pan): stoupnout, šlápnout (na někoho); (2) venk. (Salv, Nik; Guat): o samečcích ptáků: oplodnit samičku; (RAE, DA). • (3) (Kol, Mex, Portor): unavit koně na trénincích před závodem; (4) (Kub): prát prádlo na jemno, prát ho špatně; (5) (Mex): drtit, tlouct; (MM). • (6) (Kub): ožušlat; (JD). • (7) tr/zvrat. (Mex, Salv, Kost, Pan, Portor, Kol, Ven, Per, Bol, Par, szArg): štípnout se a způsobit si tím bolest; (8) tr. (Mex, Salv, Kost, Pan, Per, Bol, szArg, Urug): štípnout někoho prsty a způsobit mu tím bolest; (9) tr/zvrat. (Chil, Arg): uděřit se a způsobit si modřinu; (10) tr. (Arg): způsobit modřinu někomu; (11) venk., lid. (Urug, Pan): rozdrtit, vymačkat; (12) lid. (Mex, Pan): nabourat něčí vozidlo; (13) intr/zvrat., lid. (Mex): souložit s dvěma nebo více lesbami; (14) intr., lid. (Per, Bol, Ekv): souložit, viz též: *jinetear*; (15) tr., lid. (Pan, Kub, Ven): nedostatečně rozvinutá komunikační kompetence; (16) intr/zvrat., lid. (Chil): čelit něčemu obtížnému s utpením a hodně úsilí; viz též: *machucárselas*; (17) tr. (Guat): ponížít, zahanbit někoho; (18) lid. (stř. a zápBol): mladší osoba, která si nechá zbytek peněz po nákupu; (19) venk. (Portor): jezdit poprvé na divokém koni; (20) venk. (Portor): unavit koně tím, že byl donucen

příliš běhat; (21) ~ **los espárragos** (szArg): stisknout někomu ruku příliš silně; (22) ~ **los tigüilotes** (Nik): šlápnout někomu na nohy; (23) **machucárselas**, lid. (Chil): čelit něčemu; (DA).

machucazo, m. (1) (Portor): rozdrčení; (AM).

machuco, adj/subst. (1) m. (Kol): ragú; ► z dužniny švestek s mlékem, cukrem, rajčaty a dalšími ingrediencemi; velmi oblíbené v této oblasti; (2)m. (Kol): pokrm; ► masovozeleninová směs s luštěninami, slaninou, šunkou, klobásou a dalšími pochutinami; (AM). • (3) adj. (Kol): lakomý; (4) adj. (Mex): mazaný; (5) adj. (Ven): pořádný; (6) m. (Chil): čert; (JD).

machucón, m. (1) hovor. (Kub): rychlé přemáchnutí prádla; (2) [Š: *pisotón*] (Nik): silné šlápnutí na něco nebo na něčí nohu; (RAE). • (3) (Kub; Ven): v baseballu: krátké odpálení míčku; (RAE; DA). • (4) (Am): rozdrčení; (MM). • (5) (Am; Per, záp. a výchBol, Chil, Arg, Urug, Pan): pohmožděnina, modřina; ► způsobená úderem; (JD; DA). • (6) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Arg): rozdrčení něčeho úderem; ■ Var.: *machacón*; (7) (Nik): v baseballu: nedostatečný odpal pálkaře; (DA).

machucona, f. (1) (Kub): špatná pradelna; (MM).

machuelo, m. (1) (Kub, Dom, Portor): herink vláknoploutvý (*Opisthonema oglinum*); ► mořská ryba až 40 cm dlouhá; má paprskovité ploutve; stříbřité tělo vřetenovitého tvaru; vlákna prvních paprsků hřbetní ploutve jsou protáhlá; je jedlá; (2) (Hond): závitník; (3) (Hond): mezi zloději: sériové číslo motoru a podvozku automobilu; viz též: *machulo*; (4) (Portor): druh banánu, viz též: *fotocho*; (DA).

machuchín, m., málo použ. (1) (Ekv): nesezdané soužití; (DA).

machucho, m. (1) (Kub): miláčku; ► něžné oslovení, s kterým se žena obrací na muže; př.: *machucho, no te pongas bravo*; (DMC). • (2) lid. (jihPer): kopačky; (DA).

machucho, -cha, adj. (Mex): protřelý, vychytralý; ► o starší osobě; (AHM, DA).

machujarra, f. (1) (střBol): velký džban, ve kterém se podává nápoj *chicha*; (2) (střBol): náplň tohoto džbanu; (DA).

machulo, m. (1) (Hond): sériové číslo, viz též: *machuelo*; (DA).

machulla, f. (1) (Chil): míšenec Evropana s Indiánem; (MM).

machuna, f. (1) (Bol): mužatka, viz též: *machona*; (DA).

machuno, m. (1) (Kub), viz: *macho*; (DMC).

machuquillo, m. (1) (Kub): jídlo z rozmačkaných vařených zelených nebo zralých banánů s česnekem, škvarky a s přídavkem tuku; ► *podává se smažené*; (RAE, DA). • (2) **hacer ~ de alguien** (Kub): zničit, vyhubit, vyhladit; př.: *como sigas molestándome voy a hacer machuquillo contigo*; ► *machuquillo* je kubánské jídlo, které se připravuje z rozmačkaného banánu; ■ Syn.: *hacer fufú de plátano*; *hacer picadillo*; (DMC).

machura, adj/subst., lid. (1) (Ven, Per): odvážný, statečný; odvážlivec, viz též: *guapetón*; (DA).

machusca, f. (1) (Bol): zralá žena kypřých tvarů; (AM). • (2) (Bol): matrona; (JD).

mai huna, ind. kmen, viz: *orejón*.

mai, m/f. (1) f. (Dom, Portor): matka; př.: *se va a enojar mi mai si llego tarde a comer*; ► slang; (RF, DA). • (2) m., lid. (Mex): zedník; (DA).

maibelline, m/f. (1) **dar ~**, f. (Kub): svádět muže pohledem; př.: *en mi juventud, yo, como todas las mujeres di mucho maibelline*; (DMC). • (2) m. [*Maybelline*®] (Guat): kosmetika; (DA).

maiceado, -da, adj., hovor. (1) (Salv, Ven; Guat): o člověku či zvířeti: zdravý, silný, dobře živěný; (2) adj. (Nik; Hond, Salv): o zvířeti, které už snědlo svůj příděl kukuřice; (RAE; DA). • (3) adj. [Š: *ebrio*] (Nik; Hond): opilý, přioptý, viz též: *tomado*; (RAE, AM; DA).

maicear(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Salv): dobře žít; (RAE). • (2) (Mex; Guat, Ven; Hond, Salv, Nik): krmít zvířata kukuřicí; ■ Var.: *maiciar*; (RAE; AM, MM; DA). • (3) (Kub): svolávat prasata; ► zvukem, který vzniká při vsypávání kukuřice do nádoby a při třesení s touto nádobou; (MM). • (4) lid. (Mex): v politice: dát peníze nebo jiné výhody výměnou za přimknutí se k soudnímu řízení; (5) (Hond): uplatit někoho; (6) intr/zvrat., lid. (Hond, Nik): opít (se), ožrat (se), viz též: *enchivar(se)*; (DA).

maicena, f. (1) (Am): škrobový prášek z kukuřice; ► slouží k výživě dětí a k dalšímu kulinářskému využití; (2) pokrm připravený z tohoto prášku; ■ Var.: *maizena*; ► název byl vytvořen jednou společností pro výrobu potravin, která uvedla tento produkt na trh a která brzy získala mezinárodní uznání; (MM). • (3) [*Maizena*®] (Dom, Portor, Arg): pokrm připravený z kukuřičné mouky, vajec, mléka, cukru, soli a skořice; ► má krémovou konzistenci; (DA).

maicera, f. (1) (Kol): malé obilné pole; (2) (Kol, stř. a jižBol): půda na pěstování kukuřice; (DA).

maicerada, f. (1) (Kol): nadsázka, přehánění; (AM).

maicería, f. (1) (Kub, Mex): sklad nebo prodejna kukuřice; (RAE).

maicero, m. (1) (Guat): velké množství kukuřice; (2) viz: *paisa*; (DA).

maicero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kol): o člověku: dávající přednost kukuřici jako jídlu; (2) (Mex): rýžový apod.; ► patřící nebo vztahující se k rýži; př.: *la producción maicera*; (3) f., venk. (Kub): kukuřičná plantáž; (RAE). • (4) (Kol): obyvatel departamentu *Antioquia* v západní Kolumbii; ► jejich hlavním jídlem je kukuřice; (RAE, AM, MM, DA). • (5) m. (Kost): vesničan, venkovan, nevzdělanec, buran, samotář; př.: *no seás maicero, andá a sacar a bailar a Rosy*; ► slang; (RR, RF). • (6) (Am): týkající se kukuřice a všeho, co s ní nějakým způsobem souvisí; př.: *caballo maicero, cosecha maicera*; (7) subst., venk. (Mex): sýpka, silo; (8) (Mex): hojnost, dostatek kukuřice; (9) m/f. (Am): osoba zabývající se pěstováním a obchodováním s kukuřicí; (10) m. (Kol): pták; ► kukačka ani; (MM). • (11) adj/subst. (Nik, Ekv, Bol): o osobě, která velmi ráda jí kukuřici; (12) hanl. (Kost): nekulturní, hrubý, sprostý; (DA).

maices, m., pl. (1) (Salv): zuby; (DA).

maichiles, m., pl. (1) (sevPer): nákotník se zvonečky nebo chrastítka se semeny, které používají tanečníci při udání tempa; (DA).

maiciar, tr. (1) (Salv): krmit kukuřici, viz též: *maicear*; (DA).

maicillera, f. (1) (Salv): pěstování *maicillo*; (DA).

maicillo, m. (1) (Chil; Per): hrubý a nažloutlý písek; štěrk; ► slouží k pokrývání dláždění, podlah, zahrad a nádvoří; př.: *las calles tenían un ancho más o menos normal, con maicillo y piedra*; (RAE, BDE; DA). • (2) (StřAm, Mex): tráva; *Paspalum stoloniferum* ► užívá se pro výrobu košťat; (3) (Chil): rostlina; *Sissyrinchium graminifolium* ► z čeledi kosatcovitých obsahující barvivo; (4) (Mex): rostlina z čeledi áronovitých, *Anthurium scandens*; (5) (Per): hmota z bílé kukuřice, cukru a koření tvrdé konzistence; (6) (Salv): pícninová plodina; *Holcus sorghum*; (MM). • (7) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): širok dvoubarevný (*Sorghum vulgare*); ► bylina až 2 m vysoká, má lineární listy; květenství jsou terminální laty a její kulatá zrna jsou větší než konopná; ■ Syn.: *nillo, sorgo*; (8) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): semeno tohoto stromu; ► je malé, načervenalé a slouží jako krmivo pro domácí zvířata; je větší než konopné semeno; ■ Syn.: *nillo*; (9) (Per, záp. a výchBol): malá, většinou kulatá, sušenka z kukuřičné mouky, cukru, sádla, vanilky a jiných ingrediencí; (10) (Hond): cysterkóza; ► onemocnění u dobytka; (11) **regar** ~ (Hond): uplatit někoho; (12) **repartir** ~ (Hond): uplácení někoho penězi nebo různými benefity za účelem získání vlastního prospěchu; (13) **tírar** ~ (Hond): uplácení někoho penězi nebo různými benefity za účelem získání vlastního prospěchu; (DA).

maicito, m. (1) (Salv): malá částka peněz; (2) **tírar** ~s, lid. (szArg): snaha o přesvědčení nebo o zamilování lichotkami; (DA).

nillo, m. (1) (Salv), širok dvoubarevný (*Sorghum vulgare*), viz: *maicillo*; (2) (Salv), semeno stromu široku dvoubarevného (*Sorghum vulgare*), viz: *maicillo*; (DA).

sorgo, m. (1) (Guat, Hond, Nik), širok dvoubarevný (*Sorghum vulgare*), viz: *maicillo*; (DA).

maid, f. (← angl.) (1) (Portor): služka; (DA).

maicono, m. (1) (Chil): hrdlička; (MM, JD).

maifrén, m. (← angl. *my friend*) (1) (Ven): přezdívka používaná pro černochoy z ostrova Trinidad; (2) přítel; (MS).

maifrencito, m. (1) (Ven) zdrobnělina, viz: *maifrén*; (MS).

maihuén, m. (← map.) (1) (Chil): druh kaktusu; ► *Maihuenia poeppiggi*; (2) jeho plod; (MS).

mailear, tr/intr/zvrat. (← angl. *e-mail*) (1) intr/zvrat. (Chil, Arg, Urug): komunikovat s někým prostřednictvím e-mailu; (2) tr. (Chil, Arg): psát někomu e-mail; (3) (Arg): poslat někomu zprávu nebo soubor e-mailem; (DA).

maillot, m. (← fr. *maillot*) (1) (Kol, Ven): dres, cyklistické triko; (MS).

mamente!, citosl., lid. (1) (Dom): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!, viz též: *¡miércoles!*; (DA).

maimure, viz: *mamure*; (MS).

maina, ind. jazyk a kmen, viz: *achuar(a)*;

mainel, m. (1) (Kub): laťka; ► železná nebo dřevěná, s otvorem, kterým se protahují kolíky; (MM).

maipiola, f. (1) (Dom): bordelmamá; ► žena, která provozuje nevěstinec nebo jej vlastní; (DA).

maipiolar, intr. (1) (Dom): dohodit někoho někomu; (DA).

maipiolo, -la, m/f. (1) (Dom): dohazovač; (DA).

maipurí, m. (← onomat.) (1) (Ven): druh papouška; (2) druh tapíra; ► tapír čabrakový; (MM).

mairina, f. (1) (výchPer): rostlina, viz též: *taro*; (DA).

maís, m. (1) **hijo del** ~ (Hond, Salv): vážna urážka; (DA).

maisiar, tr. (1) (Guat, Kub): dávat kukuřici zvířatům či ptákům; (AM).

maisol, **-la**, adj. (1) (Kost): vztahující se k hovézímu dobytku, který má podobné vlastnosti jako indický tur; (DA).

maistate, m. (← *maxtlatl*, *maxtli*) (1) (Guat, Salv): bederní rouška; ■ Var.: *maishtate*, *maixtate*, *maztlate*, *mastate*; (AM).

maistra, f. (1) (Guat): ve stavebnictví: dřevěné pravítko, které se používá ke stanovení tloušťky omítky; (DA).

maistro, m. (1) (Mex): prófa, uča; (JD). • (2) hovor. (Mex): mistr; ► manuální práce jako je např. zedník, instalatér, apod.; ► mex. argot *caliche*; (INFO).

maistro, **-ra**, m/f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): mistr; ► je zkušený a specializuje se v určité manuální práci jako např. ve stavebnictví, strojírenství, elektrikářství, instalatérství nebo zednictví; (DA).

Maité, f., lid. (1) (Mex, Pan, Ekv, Bol, Arg, Urug): hovor. tvar jména *María Teresa*; (DA).

maitén, m. (← map. *maghtén*) (1) (Chil): druh chil. stromu čeledi jesencovité *Celastraceae*; ► vysoký až 8 m; se zubatými listy velmi vyhledávanými hovézím dobytkem; má purpurové květy s jedním korunním plátkem ve tvaru zvonečku a tvrdé naoranžovělé dřevo; (RAE). • (2) (← map. *maghtum*) (Chil): strom; *Maytenus chilensis*; ► zářivě zelený, s kulovitou korunou, velkými zubatými listy a zvonečkovitými květy; (MM). • (3) (← map.) (Arg; Pat): **xxx**; (EA). • (4) (Chil, jižArg): strom (*Maytenus boaria*); ► má kulovitou korunou s trvalou zelení; zubaté listy a purpurové květy ve tvaru zvonečku; (5) ~ **chico** (Chil, jižArg): keř (*Maytenus distincha*); ► má malé listy a plod s jednou nebo dvěma žlutými semeny; (DA).

maitenal, m. (1) (Chil): místo, kde se hojně vyskytuje strom *Maytenus chilensis*; (MM).

maitencillo, m. (1) (Chil): (2) léčivá rostlina; *Ionidium parviflorum*; (MM). • (3) (Kol): zimostráz; (JD).

maitencito, m. (1) (Chil): hra; ► podobná hře na slepou bábu; hráči utvoří kruh, dva z nich mají zavázané oči; jeden z nich následuje druhého, aby ho plácnul a při tom se ptá: „maitencito, kde jsi?“; pronásledovaný odpoví: „tady!“, a neustále mění pozici; v momentě, kdy hráč se zavázanýma očima plácne druhého hráče, hra končí a vyberou se noví dva hráči, kterým se zavážou oči; (MM).

maito, m. (← keč.) (1) (Chil): malý kukuřičný piroh zabalенý v **rákosu**; (2) (Per): snop, svazek; (3) (Chil): svazek, obal; ■ Var.: *maitu*; (MS).

maitre d'hotel, viz: *metre d'hotel*; (MS).

maitre, viz: *metre*; (MS).

maitu, m. (1) (Chil): balík, hrst; (JD). • (2) viz: *maito*; (MS).

maitún, m., venk. (1) (Salv): provaz, šňůra, viz též. *cabo*; (DA).

maitunazo, m., venk. (1) (Salv): rána způsobená špičkou mačety; (DA).

maíz, m. (← taíno, antil. *mahís*); (1) (Am): kukuřice setá; ► domorodá americká rostlina z čeledi lipnicovitých s tlustým stonkem, která dorůstá do výšky až tři metrů; má dlouhé kopinaté listy, květy jsou jednopohlavní samčí a tvoří laty klásků; plody této rostliny jsou klasy s velmi výživnými zrníčky; existuje asi šedesát druhů, které se liší tvarem, velikostí či barvou zrníček; pěstuje se od chladných oblastí velkých severoamerických jezer až po Patagonii; pěstuje se také v Evropě; viz též: *choclo*; (2) (Mex): zrna této rostliny; (RAE, MM, BDE, LM, AHM). • (3) ~ **de Guinea**, viz: *maíz morocho*; (4) ~ **morocho**, druh rostliny čeledi lipnicovité *Gramineae*; ► s mečovými dlouhými listy, květy v květenství lata a silnými jedlými zrny, ze kterých se připravují různé pokrmy a nápoje; (5) plod této rostliny; (6) **flores de ~**, f. pl. popcorn; (RAE). • (7) ~ **negro**, (Hond, Salv, Ekv, Bol): druh rostliny čeledi lipnicovité *Gramineae*; ► s hladkými silně žilkovanými listy a s květy v květenství lata, **zrna jsou černá nebo tmavě fialová**; (RAE, DA). • (8) **estar sin un ~ que asar** (Am, Dom, Kol, Ven): nemít co do huby, nemít ani vindru; (AM, JD). • (9) **echarle ~ a la pava**¹ (StřAm): vychvalovat se; (10) ~ **de agua** (Arg, Par): rostlina viktorie královská; (11) plody viktorie královské; (12) **estar sin su ~ que asar** (Kol, Dom, Ven): být velmi chudý; (13) **darle a uno su ~ tostado** (Kol): dát někomu to, co si zaslouží; zasloužený trest; (14) **comer ~** (Kub, Portor): nechat se podplatit; (15) **el que sembró su ~, que se coma su pinole** (Mex): co si kdo zaseje, to si také sklídí; (16) **no estar el ~ para esquite** (Mex): nemít možnost cokoli udělat; (17) **el primer ~ es de los pericos** (Ven): první plody bývají zvláštní; (18) (Am): výraz, který se vyskytuje v názvu mnoha rostlin, které nemají s kukuřicí nic společného; př.: *maíz de agua*; *maíz de monte*; *maíz de perro*; *maíz de Tejas*, atd.; ■ Syn.: *abatí*; (MM). • (19) **coger a uno asando ~** (Kub): přistihnout někoho in flagranti; nachytat někoho na hruškách; načapat někoho nepřipraveného při činu, překvapit; př.: lo sorprendieron, al

ladrón, asando maíz; (MM, JD, DMC, DA). • (20) adj. (Kub): blond'atý; (21) ~ **de China** (Mex): širok, ságo; (22) **es como** ~ (Kol): je toho plno, habaděj; (JD). • (23) **hoja de** ~, list obalující kukuřičný klas, viz: *chala*; (24) **palomitas de** ~, popcorn, viz: *pororó*; (EEA). • (25) m. (Bol): ženský anální otvor; (26) **por el** ~ (Bol): análním otvorem; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *por el chiquito*, *por el c'hiti*, *por el escape*, *por el hueco*, *por el olton*, *por el orto*, *por el seco*; (HB). • (27) **como comer** ~ (Kub): hodně; př.: *Juan gana medallas en el colegio como comer maíz*; (28) **echarle a alguien** ~¹ (Kub): snažit se získat něčí přátelství; př.: *le estoy echando maíz y ya lo tengo casi conmigo*; (DMC). • (29) ~ **amarillo** (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Ekv, Per, Bol, Par, Urug): žlutá kukuřičná zrna; (30) ~ **azul** (Mex): kukuřice s modrými zrny; (31) ~ **blanco** (Mex, Nik, Kost, Pan, Ekv, Bol, Par, Urug): kukuřice s bílými zrny; (32) ~ **calilla** (Pan): kukuřice se žlutými zrny a velmi tenkým klasem; (33) ~ **capia** (Arg): kukuřice setá (*Zea mays amyloacea*); ► má velká zrna a obsahuje hodně měkkého škrobu; (34) ~ **capiro** (Kol): bílá kukuřice odolná vůči insektům; (35) ~ **cariaco** (Ven): kukuřice mající malý klas a jemná zrna; (36) ~ **chuspillo** (záp. a střBol): zrna kukuřice, která jsou malá, podlouhlá, žlutá nebo šedivá; ► jedí se pečené; (37) ~ **común** (zápHond): kukuřice sloužící jako potravina pro autority po dobu jednoho roku; (38) ~ **curagua** (Chil): sušená a pečená kukuřice, která se s teplem zvětšuje; (39) ~ **de monte** (Mex): kapradina (*Marattia alata*); ► má masivní oddenek; vejčité listy dlouhé až 4 m; stopku klasu obloženou světle hnědými šupinami, zoubkovanými okraji a cévními svazky; (40) ~ **de perro**¹ (Kol): bylina, viz též: *mazorquilla*; (41) ~ **de perro**² (Kol): pernetye plazivá (*Pernettya prostrata*); ► keř; velmi rozvětvený s malými bílými nebo růžovými listy; jehož plody jsou malé červené jedovaté bobule; ■ Syn.: *mortiño*, *reventadera*; (42) ~ **de postrera** (Hond, Nik): rostlina a zrna kukuřice, které se sklízí mezi lednem a červnem, během odbobí sucha; (43) ~ **de primera** (Hond, Nik): rostlina a zrna, které se sklízí z první výsadby v květnu; (44) ~ **de Tejas** (Mex), viz: *lampote*; (45) ~ **de tusa morada** (Hond): bílá kukuřice; její fialový klas ji chrání před pilousy kukuřičně; její oloupaný klas je velice produktivní; (46) ~ **del país** (Hond): kukuřice se štíhlým klasem; (47) ~ **guararé** (Pan): žlutá kukuřice; (48) ~ **mayero** (Pan): kukuřice, která se sází v květnu a sklízí se v září; (49) ~ **meco** (Mex), viz: *lampote*; (50) ~ **mején** (jvMex): kukuřice s malými zrny, ceněné pro jejich měkkost; (51) ~ **morado** (Hond, Salv, Kost, Ekv, Per, Bol): kukuřice s tmavě modrými nebo fialovými zrny; (52) ~ **muerto** (Hond): onemocnění kukuřice, které způsobuje nedostatečný růst klasů kvůli několika druhům hub; ► jedná se především o onemocnění hlízenku hlíznatou (*Sclerotinia sclerotiorum*); druh hub hlízenkovité (lat. *Sclerotiniaceae*); ■ Syn.: *maíz helado*, *maíz pegador*; (53) ~ **nacido** (Pan): kukuřice, která se sklízí po vypuštění prvních listů a slouží k přípravě silného nápoje *chicha*; (54) ~ **nuevo** (Salv, Nik, Pan, Dom): měkká kukuřice; (55) ~ **pelado** (Dom, záp. a střBol): kukuřice s velkými zrny perleťové barvy; (56) ~ **pinto** (Mex): barevná kukuřice; (57) ~ **pira**¹ (střKol): kukuřice s malými zrny; (58) ~ **pira**², málo použ. (střKol): popcorn; (59) ~ **pisingallo**¹ (Par, Arg, Urug): kukuřice malá (*Zea mays minima*); ■ Syn.: *pishinga*, *pisingallo*; (60) ~ **pisingallo**² (Arg, Urug): malé, tenké a krátké zrno kukuřice, které je lesklé perleťové; (61) ~ **pizque** (Hond): zralé zrno kukuřice, které bylo vařené nebo prošlo procesem nixtamalizace, kdy se vaří s popelem nebo vápnem; (62) ~ **postrero** (Pan): kukuřice, která se seje v září a sklízí v lednu; (63) ~ **precoz** (Pan): kukuřice, která zraje po dobu padesáti pěti dnů, místo šedesáti pěti. (64) ~ **rojo** (Par): barevná kukuřice; (65) ~ **rosado** (Guat): onemocnění kávy a kakaa houbou (*Corticium salmonicolor*), která napadá jejich listy; (66) ~ **tostado** (Kol): keř (*Randia aculeata*); ► až 3 m vysoký; s řídkou korunou; trnitými, dlouhými a tenkými větvemi; vstřícnými, silnými a tmavě zelenými listy; vonnými bílými květy po většinu roku; plodem v zaoblených bobulích; je ornamentální; ■ Syn.: *sotacaballo*, *tintillo*; (67) **¡ni ~!**, citosl. (Mex): ani náhodou!; to zrovna!; ► vyjadřuje odpor nebo odmítnutí něco udělat; (68) **faltar mucho ~ por pilar** (Ven): mít hodně věcí na práci; (69) **hacerse de su ~ picado** (Nik): vytvářet problémy; (70) **quebrar el ~**, venk. (Arg): při tradičním setí kukuřice: zakroutit klasem z důvodu urychlení vyklíčení; (71) **quebrar los de moler** ~ (Hond): zlomit někomu zuby; (72) **regar** ~ (Hond): uplatit někoho, viz též: *regar maicillo*; (73) **seguir el ~ a peso** (Hond, Salv): setrvávající problém; (74) **ser como echarle ~ a la pava** (Dom, Portor): zrealizovat něco jednoduše; (75) **no ser ~**, lid. (Dom): nebýt s někým lehké pořízení; nebýt hračka; (76) viz: *echar, ser como echarle maíz a la pava*; (77) **echar** ~¹ (Dom): napjatě čekat, až dívka dovrší plnoletosti; (78) **echar ~ a la pava**², lid. (Portor): udělat něco jednoduchého; (79) **echar ~ a la pava**³, lid. (Portor): dělat nekonečnou rutinní práci; (80) **echar ~ a la pava**⁴, lid. (Portor): ztrácet čas; (81) **echar ~ a la pava**⁵ (Nik): souložit; (82) **no tener ni un ~ que asar** (Dom): být chudý jak kostelní myš; (83) **picar** ~ (Kub): psát na klávesnici pomalu jen s pomocí ukazováčků; (84) **ponerse el ~ al peso** (Mex): vrátit se na začátek, něco nevyřešit; (85) **salir del ~**

picado (Hond, Salv, Nik): vyřešit problém, překonat překážku; **(86) salirsele el ~** (Kost): mít slámu na botách; ► mluvou či chováním dávat najevo svůj původ; **(87) ~ amarillo (chuspillo, pisingallo, pizque, postrero, rojo)**, **(xxx)**: kukuřičné zrno (různé druhy); (DA).

reventadera, f. **(1)** (Kol), pernetye plazivá (*Pernettya prostrata*), viz: *maíz de perro*; (DA).

mortiño, m. **(1)** (Kol), pernetye plazivá (*Pernettya prostrata*), viz: *maíz de perro*; (DA).

~ **helado**, m. **(1)** (Hond), onemocnění kukuřice, viz: *maíz muerto*; (DA).

~ **pegador**, m. **(1)** (Hond), onemocnění kukuřice, viz: *maíz muerto*; (DA).

pishinga, f. **(1)** (szArg), kukuřice malá (*Zea mays minima*), viz: *maíz pisingallo*; (DA).

pisingallo, m. **(1)** (Par, Arg), kukuřice malá (*Zea mays minima*), viz: *maíz pisingallo*; (DA).

sotacaballo, m. **(1)** (Portor), keř (*Randia aculeata*), viz: *maíz tostado*; (DA).

tintillo, m. **(1)** (Portor), keř (*Randia aculeata*), viz: *maíz tostado*; (DA).

maizal, m. (← arw.) **(1)** (Am): oseté kukuřičné pole, viz: *milpa*; př.: *el maizal pasó del verde claro a una blancura amarillenta*; (MM, EEA, BDE). • **(2)** (Mex, Salv, Nik, Dom, Par): velké množství kukuřice; (DA).

maizena, f. **(1)** ■ Var.: *maicena*; (MM).

maizola, f. **(1)** (Nik): ve hře kuličky: švindlování ve vzdálenosti čáry hodu blíž k důlku; (DA).

maizón, m. **(1)** (Salv): druh kukuřice; (MM). • **(2)** (Hond, Nik): kukuřice s dlouhým stéblem, původem je z Mexika; (DA).

maizón, -na, adj/subst. **(1)** (Hond): o osobě velkého vzrůstu; (DA).

maizudo, -da, adj. **(1)** (Guat): zámožný, bohatý; (AM). • **(2)** hanl. (Hond): venkovský; venkovan, viz též: *guajiro, -ra*; (DA).

maja, f. (← *majar*) **(1)** (Chil): drcení jablek na výrobu moštu; (MM). • **(2) ~ blanco** (Mex): druh nápoje z *atole*; (AM).

majá, adj/subst. (← antil.) **(1)** m/f. (Kub): hroznýšovec kubánský (*Epicrates angulifer*); ► nejedovatý had; žije v lesích na Kubě; až 5 m dlouhý a s průměrem až 25 cm, má kulatou hlavu a velké tlusté tělo nažloutlé barvy se šedohnědorezavými symetricky rozmístěnými skvrnami; pohybuje se velmi pomalu; viz též: *~ de Santa María*; (RAE, MM, DA). • **(2)** adj/subst., hovor. (Kub): lenoch, povaleč, lenivý; (RAE, JD). • **(3)** m. (Kub): varianta hroznýšovce kubánského, ale menší velikosti; hroznýš skvrnitý; **(4)** (Per): velký hlodavec; *Coelognys fulvus*; ■ Syn.: *macaz*; **(5) hacerse uno el ~muerto** (Kub): dělat jakoby nic; dělat se, že neslyší (*hacerse el sueco*); (MM). • **(6)** (Portor): hroznýšovec portorický, viz též: *boa puertorriqueña*; • **(7) estar encuevado como el ~¹** (Kub): čekat na vhodnou příležitost; př.: *no creas que ha dejado la contienda; está encuevado como el majá*; **(8) estar encuevado como el ~²** (Kub): nevycházet z domu; př.: *no hay forma de verlo; está encuevado como el majá*; **(9) hacerse alguien el ~** (Kub): chovat se lstivě; př.: *Juan se está haciendo el majá; ¡qué mala persona es!*; **(10) hacerse el ~/ el ~ mocho** (Kub): být velmi vychytralý; př.: *se hace el majá para poder observarte y después atacarte*; ► užovka pozorně sleduje ptáka, hipnotizuje a potom ho naláká, aby ho mohla pozřít; **(11) heder a ~ cuquiao**, venk. (Kub): smrdět jako potkan; př.: *báñate que hueles a majá cuquiao*; **(12) pudrir el ~** (Kub): organizovat oběd; př.: *duerme la siesta para pudrir el majá*; **(13) tirar ~¹** (Kub): lakovat, oklamat; př.: *Oscar siempre me tiró majá*; **(14) tirar ~²** (Kub): tvářit se nechápavě, stavět se hluchým; př.: *no me tires majá que tú sabes lo que te digo*; **(15) tirar ~³** (Kub): nedodržet slib; **(16) tirar ~⁴** (Kub): poflakovat se; př.: *se pasa el día tirando majá*; (DMC).

majablanco, m., lid. **(1)** (výchBol), viz: *manjar blanco*; (DA).

majablanquero, -ra, lid. **(1)** (výchBol): osoba, který vyrábí a prodává *majablanco*; (DA).

majacear, intr. **(1)** (Kub): flinkat, flákat, ulejšvat se; (JD).

majada, f., **(1)** venk. (Arg, Chil, Urug; Per, Bol): stádo nebo houf ovcí či kozlů; (RAE, MM; DA). • **(2)** venk. (Per): stádo ovcí stejné generace nebo věku; **(3)** (Per): sušený kravský trus, rozdrcený a prosévaný, který se nanáší na hlíněnou omítku, aby mělo lepší konzistenci; **(4)** (Salv): okruh přátel; **(5)** (Salv): lidé; **(6)** (zápBol): dát někomu nakládačku, výprask, dokud není zmlácený; **(7)** lid. (Kost): násilný kopanec nebo silný stisk; **(8)** (Pan): velké množství úderů v boji tělo na tělo; **(9)** (Kost): zrychlení vozidla; (DA).

majadeo, m. **(1)** (Per): hnojení a příprava půdy pro další kultivaci; (DA).

majaderear, tr/intr. **(1)** (Am; Antil, Arg, Kol, Per, Ven; Dom, Chil, Urug, Mex; Ven, Kost): o člověku: obtěžovat někoho; otravovat, uvádět do rozpaků; viz též: *mariquear*; (RAE; MM; DA). • **(2)** intr. (Am): trvat umíněně na svém; (RAE). • **(3)** intr., lid. (Dom, Kol, Chil, Urug): dělat nebo říkat *nesmysly*; (DA).

majadero, m. (1) (Mex): místo, kde se drtí fazole, aby se oddělily od lusku; (MM). • (2) (Kub): mlsal; (JD).

majadero, -ra, adj/subst. (1) (Mex, Salv, Nik, Pan, Dom, Portor, Ekv, Bol, Urug): hrubý, sprostý, nevychovaný; hrubián, nevychovanec; (1) (Pan, Kub, Dom, Per, Bol, Chil): o dítěti: ufnukaný, uplakánek; (DA).

majado, m. (1) (szArg, Chil): vývar z pšenice a rozdrčené rýže; ► příležitostně se přidává naklepané maso; (RAE). • (2) m. (szArg, Chil): zákusek nebo jídlo připravené z této kukuřice nebo pšenice; (RAE, DA). • (3) (Bol): pokrm; ► rýže s masem, rizoto; (JD, DA). • (4) (Chil): kukuřičná kaše; (JD). • (5) (Kol): polévka z rozdrčeného banánu; (6) (Ekv, Per): pokrm ze zeleného vařeného banánu; ► který se rozemele a smíchá s arašidovou pastou, škvarkami a sádlem, ve kterém se předtím smažili škvarky; ■ Var.: *majau*; (7) adj/subst. (Chil): namočená a rozdrčená pšenice nebo kukuřice; ► používá se v dezertech nebo v dušených pokrmech; (DA).

majador, m. (1) (Mex): člověk, který má na starosti drcení zrn; ► především drcení rýže, aby se vyloupala; (MM).

majagua, f. (← antil.) (1) (Kub): amer. strom čeledi slézovité *Malvaceae*; ► vysoký až 12 m; s rovným silným kmenem, hustou korunou, velkými střídavými srdčitými listy, květy s pěti purpurovými korunními plátky a žlutým plodem; běžně se vyskytuje v záplavových oblastech Kuby; jeho pevné a pružné dřevo je vhodné na kopí, oštěp, tyče; z lýka mladých výhonků se dělají lana, provazy; (RAE). • (2) (← arw/karib) (Ekv, Antil, Kol, Kost, Hond, Mex, Nik, Pan, Salv, Ven; Kub, Portor; Guat, Salv, Dom): ibišek lípovitý (*Hibiscus tiliaceus*); ► rostlina z čeledi slézovitých; až 12 m vysoká; s vejčitými listy; axilární placentací; žlutými okázalými květy a plodem v lusku; roste v močálech a na často zaplavovaných územích; z jeho kůry jsou vyráběny kvalitní provazy a lana; ■ Var.: *majaguillo de playa, majau*; (MS, MM, DA). • (3) (Kol, Pan, Kub): vlákna, vlákno, proužek různých rostlin; (4) (Kol): krční vaz skotu; (5) (Kol, Mex, Ven): název rostlin; (6) *cedrillo* ~ (Ven): strom; (7) *gallo e-* (Portor): kohout slámovité barvy jako *majagua*; (8) *al que no quiere mimbre, se le da* ~ (Kub): když něco nechceš, aby se stalo, stane se to dvojnásob; (MS). • (9) (Kub): kvalitní a elegantní oblek, smokáč, bunda, sako; př.: *qué majagua la tuya, mi amigo*; ■ Syn.: *flu, percha*; (MS, MM, DMC). • (10) *cortar* ~ (Portor): zastydět se, zrudnout; ■ Var.: *damagua, damajagua, damajahua, damajuo, demajagua, demajahua, emajagua, emajahua, huamaga, majagujo, majahua*; (MS, DA). • (11) (Portor; Kol): proužek z lýka ze stromu *majagua*; (RR). • (12) (Kol): provaz, kterým se vážou svazky tabáku; (13) (Ven): keř *Cassia olata*; (MM). • (14) (Pan): vlákno z kmene banánovníku; (MM, DA). • (15) (Kol): agávové povřísllo; (JD). • (16) (Kub): baseballová pálka; př.: *ahora le pega a la pelota con la majagua, fuertemente*; (17) *tener una ~ en el brazo* (Kub): mít velkou sílu v paži; př.: *ese pelotero tiene una majagua en el brazo*; ► z baseballu; *majagua* je vzácné kubánské dřevo; (DMC). • (18) (Mex, Kub, Ekv): strom, viz též: *damajagua*; (19) m/f. (Kost, Pan, Kol): strom (*Heliocarpus americanus*); ► až 20 m vysoký; s jednoduchými a střídavými listy, bílými květy, plody pokrytými chlupy na povrchu, které jsou ve zralosti červené; vlákna z jeho kůry slouží k výrobě provazů a lan; ■ Syn.: *llausamora, majaguillo, majao*; (20) f. (Kol): strom, až 20 m vysoký; viz též: *jagua*; (21) (Dom): keř (*Trema lamarckiana*); ► až 8 m vysoký; s kopinatými listy a hrubou texturou, zelenými květy a kulatými plody; ■ Syn.: *palo de cabrilla*; (22) ~ **quemona** (Portor): strom (*Torrubia fragrans*); ► až 12 m vysoký; s kmenem s hladkou kůrou; hroznovitým květenstvím a malými zelenými květy; (DA).

llausamora, f. (1) (střBol), strom (*Heliocarpus americanus*), viz: *majagua*; (DA).

palo de cabrilla, m. (1) (Portor), keř (*Trema lamarckiana*), viz: *majagua*; (DA).

majagual, m., venk. (← arw/karib) (1) (Kub, Mex, Nik, Portor; Salv): oblast, pozemek se stromy *majagua*; ■ Var.: *demajagual, emajagual*; (MS, DA).

majagüero, m. (← arw/karib) (1) (Kub): člověk, který rád sklízí pruhy lýka ze stromu *majagua*, ze kterých dělá lana; (RAE, MS). • (2) (Kub): vztahující se k *majagua*; (MS).

majagüilla, f. (← arw/karib) (1) (Kub): druh stromu *majagua*; ► menšího vzrůstu; (2) (Portor): druh stromu; • (3) (Mex): druh ibišku (*Hibiscus clypeatus*); ► až 4 m vysoký, se silnými větvemi, srdčitými listy, žlutými, červenými nebo fialovými květy; (MS, DA). • (4) (Kub): poddruh rostliny *majagua*; *pavonia racemosa*; (MM). • (5) (Portor): strom, viz též: *emajagüilla*; (DA).

majagüillar, m. (← arw/karib) (1) (Kub): terén posetý stromy *majaguas*; (MS).

majaguillo, f. (1) (Pan): strom (*Trichospermum galeottii*), viz: *capulín*; (2) (Pan): bezřadýn bílý (*Muntingia calabura*), viz též: *majagüillo*; (3) (Pan): strom (*Heliocarpus americanus*), viz: *majagua*; (4) ~ **de playa**, m. (Pan): ibišek lípovitý (*Hibiscus tiliaceus*), viz též: *majagua*; (DA).

majagüillo, f. (← arw/karib) (1) (Kol, Ven): jamajská třešeň (*Mutingia calabura*); ► strom až 10 m vysoký; s jednoduchými listy; bílými květy a kulatými plody; slouží k lékařským účelům a vlákna z jeho kůry se používají při výrobě košíků a provazů; ■ Var.: *majaguillo*; ■ Syn.: *capulín*, *capulín colorado*, *uvillo*; (MS, DA). • (2) (Kol): plod tohoto stromu; je vejčitý, jasně červený s malými bílými skvrnami; je jedlý; (3) (Kol): keř (*Herpetica alata*); ► až 5 m vysoký; se tmavě zelenými složenými listy; žlutými květy ve svazcích a tmavě hnědým zploštělým plodem; používá se v lidovém lékařství jako projímadlo; ■ Syn.: *mocuteno*; (4) (Kol), viz: *sacatrapo*; (DA).

capulín, m. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik), jamajská třešeň (*Mutingia calabura*), viz: *majagüillo*; (DA).

capulín colorado, m. (1) (Pan), jamajská třešeň (*Mutingia calabura*), viz: *majagüillo*; (DA).

uvillo, m. (1) (výchBol), jamajská třešeň (*Mutingia calabura*), viz: *majagüillo*; (DA).

mocuteno, m. (1) (Kol), keř (*Herpetica alata*), viz: *majagüillo*; (DA).

majagüín, m. (← arw/karib) (1) (Kub): nepěstované, divoké stromy; (MS).

majagüito, m. (← arw/karib) (1) (Kol): rostlina; (2) ~ **de playa** (Kol): majagua obecná; (MS).

majaguo, m., strom, viz: *majagua*; (MS).

majahua, f., strom, viz: *majagua*; (MS).

majamama, f., hovor. [Š: *desorden*] (1) (Chil): nepořádek, zmatek; (RAE, DA). • (2) (Chil): splet, intrika, podvod; lstivý podvod; ► v počtech a při obchodování; (MM).

maján, m. (1) (szArg), viz: *puerco de monte*; (DA).

majano, m. (1) (Pan, szArg), viz: *chancho de monte*, *puerco de monte*; (DA).

majano, -na, adj/subst., lid. (1) (Salv): hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; (DA).

majao, m. (1) (Kol): strom (*Sterculia apelata*); ► až 30 m vysoký; hustě zarostlý; má širokou a hustou korunou; velké dlanité listy; žlutočervené zvonkovité květy; pěstuje se jako okrasná dřevina; ■ Syn.: *panamá*; (2) (Kol), viz: *majagua*; (DA).

panamá, m. (1) (Pan), strom (*Sterculia apelata*), viz: *majao*; (DA).

majapola, f. (1) a **la** ~ (Kol: Riohacha): sebejistě a násilně; (AM).

majar, tr/intr. (1) tr. (Kost): drtit, tlouct; mačkat, pohmoždit; pošlapat, sešlapat; př.: *tratá de no majarte un dedo mientras clavás ese cuadro*; ► slang; (AM, RF). • (2) (Mex): loupat fazole; (JD). • (3) tr/intr., hanl., vulg. (Dom): souložit, viz též: *jinetear*; (4) tr. (Nik, Kost, Pan): zmáčknout něco nebo tlačit na někoho; (5) (Kost): náhle zrychlovat; (6) ~ **a palos**, venk. (Hond): uděřit, potrestat někoho; (7) ~ **en hierro frío** (Guat): trvat na poskytování rad těm, kteří je i tak nechťejí poslechnout; (8) ~ **la oreja**, lid. (Kost): spát; (DA).

majarete, m. (1) (Kub, Ven): sladkost vyrobená z mladé nastrouhané kukuřice, mléka a cukru; ► po vaření a vychladnutí ztuhne; ve Venezuele se připravuje také s dužninou kokosového ořechu; (2) m. (Portor): nepořádek, zmatek; (RAE). • (3) (Portor; Kub; Antil, Ven; Pan, Dom.): sladkost; ► připravena z rýžové mouky, cukru, soli, skořice a kokosového mléka; ► po vaření a vychladnutí ztuhne; ■ Var.: *manjarete*; ■ Syn.: *chacá*, *manjarblanco*; (RR; MM; DA). • (3) (Antil, Ven): dezert připravený z křehké kukuřice nebo mladých kukuřičných klasů; (4) (Kub): muž sladký jako med, galantní muž; (5) (Dom): machinace; (MM). • (6) (Ven): kukuřičný pudink; ► z kukuřice, kokosového mléka, mléka, bílého či hnědého cukru; s vanilkovým či skořicovým aroma; (BDE). • (7) (Am, Kub): kukuřičné cukroví; (JD, DMC). • (8) **coger** ~ (Kub): výhodně nakoupit; př.: *con ese automóvil cogiste majarete*; (9) **dar** ~ (Kub): pomáhat (komu); př.: *no te puedes quejar; te estoy dando majarete*; (10) **el** ~² (Kub): penis, neprst; ■ Syn.: *barra*; (11) **gustarle a alguien el** ~ (Kub): libovat si v dobrém životě; př.: *muchacho, ¿cómo te gusta el majarete!*; (12) **quitarle a alguien el** ~ (Kub): omezit zisk, příjem; př.: *el nuevo jefe le quitó el majarete*; (DMC). • (13) (Kub): sladkost vyrobená z kukuřičného škrobu, mléka a cukru; ► vaří se dokud nedostane hustou konzistencí; ■ Var.: *manjarete*; (14) (Dom): procesy, pomoci kterých se něco získá; ► zejména ve veřejném zaměstnání; ■ Var.: *majareteo*; (DA).

chacá, f. (1) (Dom), sladkost, viz: *majarete*; (DA).

majaretear, tr/intr. (1) (Dom): usilovat, snažit se o něco; (AM, DA).

majareteo, m. (1) (Dom): procesy, viz též: *majarete*; (DA).

majaretero, -ra, adj. (1) (Dom): schopný, dovedný; (AM).

majás, f. (1) (výchPer), viz: *tepesquintle*; ■ Var.: *majaz*; (DA).

majaseador, adj/subst. (1) (Kub): flákač, líný člověk; (JD).

majasear, intr. [Š: *holgazanear*] (1) (Kub): zahálet, lenořit, flákat se, projevit nechuť k práci; př.: *ese profesor majasea mucho en clase*, viz též: *majaseo*; (RAE, MM, DMC, DA).

majaseo, m. (1) (Kub): předstírání práce (dělat Řeka); př.: *esta industria no adelanta por el majaseo*; (2) (Kub): pár, kterému se líbí hodně se dotýkat navzájem; př.: *a esa pareja le encanta el majaseo*; (3) **el rey del** ~ (Kub): velmi pohodlný, zahálčivý člověk; př.: *él siempre ha sido el rey del Majaseo*; (DMC). • (4) (Kub): lenošství; př.: *tienes tremendo majaseo*; ■ Syn.: *majasería*; (DMC, DA).

majasera, f. (1) (Kub): zahálka, povalečství; (2) zaměstnání; ► pracuje se zde málo nebo vůbec; (AM).

majasería, f. (1) (Kub): flákárna, flákání; viz též: *majaseo*; (JD, DA).

majasón, m. (1) **estar medio** ~ (Kub): být napůl flákač; flinkor př.: *tú estás medio majasón; hay que trabajar*; (DMC).

majasona, f. (1) (Kub): zahálčivý člověk; př.: *no se puede contar con él porque es una persona majasona*; (DMC).

majasuela, m/f., lid. (1) (zápBol): obuvník, švec; (DA).

majau, m. (1) (szPer): pokrm ze zeleného banánu, viz též: *majado*; (2) (Pan): ibišek lípovitý, viz též: *majagua*; (DA).

majaz, f. (1) (Per), viz: *majás*; (DA).

majazo, m. (1) (Kub): dobrák; př.: *mi amigo es un majazo*; (DMC).

maje, adj/subst., lid. (1) adj. [Š: *tonto*] (Kost, Salv, Hond, Mex, Nik): hloupý, nechápavý; př.: *no sea usted maje, no deje que lo boten del trabajo*; (2) **hacerse el** ~¹, hovor. [Š: *hacerse el tonto*] (Kost, Hond): říkat nebo dělat hlouposti; dělat ze sebe vola; (RAE). • (3) m., slang. (Kost, Hond): chlap, chlapec, mladík, týpek; (RAE, RF, SUS). • (4) m. [Š: *fulano*] (Nik; Hond; Mex): XY; ► neznámý nebo fiktivní člověk; ; př.: *llegó un mae preguntando por vos*; ► slang; (RAE; RF; DA). • (5) adj/subst. (Guat, Salv, Mex, Kost; Hond; Nik): hloupý, natvrdlý; hlupák, idiot, trdlo, pako, blbec; př.: *Gregorio es un maje si cree que le voy a regalar mi colección de CDs*; viz též: *güevón*; ■ Syn.: *majiolo, majiriulo*; (RR, RF, AHM; DA). • (6) viz: *máe*; (RR). • (7) ~ (**mae**) (Hond): kámo, brácho, hochu; ► oslovení mezi přáteli; př.: *hey, mae, vamos a cenar a mi casa; maje, nos vemos más tarde*; (8) m/f. (Nik): osoba, jedinec; př.: *esa maje me cae mal*; ► slang; (RF). • (9) viz: *babotas*; př.: *¡qué maje eres; así no se corta la madera!*; (DEUM); • (10) **hacer ~ a alguien** (Mex): oklamat, podvádět někoho; udělat z někoho blbce; př.: *tu mujer te hace maje todos los días a las cinco y media*; (DEUM, JD, DA). • (11) slang *caló* (Mex): oběť krádeže, loupeže; ► mex. argot *caliche*; (DEUM, AHM). • (12) (Mex): **hacer ~ al marido** nasadit parohy, podvést manžela; (AHM). • (13) (Portor): komár; (MM). • (14) m/f., hanl. (Hond, Nik): odporný člověk, zmetek, viz též: *hijueputa*; (15) (Nik, Kost): žena nebo muž; (16) (Portor): hmyz, viz též: *jején*; (17) **caer de** ~ (Kost): stát se obětí podvodu; (18) **agarrar de** ~ (Kost): podvést, oklamat; viz též: *agarrar de chanco*; (19) **coger de** ~ (Kost): podvést, oklamat; viz též: *agarrar de chanco*; (20) **hacerse el** ~², lid. (Salv, Nik, Kost): předstírat nevšimnout si něčeho, co by se mělo vzít v úvahu; (21) **navegar con bandera de** ~, vulg. (Mex, Hond): dělat ze sebe vola; viz též: *navegar con bandera de pendejo*; (DA).

majear, tr. [Š: *engañar*] (1) (Mex; Guat, Salv): podvádět, ošidit, oklamat; viz též: *empaquetar*; (RAE, DA). • (2) (Mex): uspat, tišit; působit nevolnost, závratě; (3) lichotit někomu; ► za účelem získat jeho náklonnost; zblbnout ho; (MM). • (4) viz: *hacer de los tamales*; (DBM). • (5) (Salv): ve fotbale: obehřát protihráče; (DA).

majestad, f. (1) **estar con la ~ empolvada**. (Per): mít špatnou náladu; (MM).

mají, m., lid. (1) (Dom): kukuřice; (DA).

majiadero, m. (1) (Hond): vzdálené místo, kam se ráda uchylují některá domácí zvířata; (RAE).

majiño, -ja, adj. (1) (Kost): o osobě, která huhňá z důvodu rozštěpu rtu; (DA).

majiolo, -la, adj/subst., lid., hanl. (1) (Hond): hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; (DA).

majionga, f., venk. (1) (Kub): nástraha; př.: *Antonio siempre anda con majionga(magionga); no sé qué (majionga)magionga se trae entre manos*; (DMC).

majiriulo, -la, adj/subst., lid. (1) (Salv): hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; (DA).

majito, -ta, adj/subst. (1) (Kol): pocházející ze Středního Východu; př.: *en el último piso vive un majito, pero como de tercera generación; ya ni debe hablar árabe*; ► slang; (RF, DA).

majo, m. (1) (výchBol): palmový strom (*Jessenia bataua*); ► až 23 m vysoký; má zpeřené listy s krátkými řapíky; shromáženými květy ve tvaru koňského ohonu, a fialovým podlouhlým plodem; jeho listy se používají při budování střech rustikálních domů; ■ Syn.: *palma mil pesos*; (DA).

palma mil pesos, f. (1) (Pan), palmový strom (*Jessenia bataua*), viz: *majo*; (DA).

majomía, f. (1) (Kub): otravování, buzerování; (JD). • (2) (Kub): past; př.: *déjate de esa majomía conmigo que no caigo*, viz též: *berrenchín*; (DMC). • (3) lid. (Kub): obsese, posedlost; (4) hanl. (Kub): zvyk něco určitého dělat; (DA).

majomita, f. (1) **jugara la** ~ (Kol): vyhýbat se osobě, vůči které mám nějaký závazek a nechci ho splnit; (MM). • (2) **jugar la majomita** (Kol): vyhýbat se závazku, slibu; (AM).

majomo, m. (Ven), viz: *mahomo*; (RR). • (3) (Ven): strom (*Lonchocarpus sericeus*); ► až 15 m vysoký; s rovným kmenem; hnědou kůrou s bílými skvrnami; střídavými listy s oblými zakončeními; růžovými květy a plody v luscích, které zhnědnou v době zralosti; (DA).

majón, m. (1) (Kost): šlápnutí, kopanec, políček, zhmožděnina; (MM, DA). • (2) (Salv, Nik): vysoký muž; (DA).

majón, -na, adj. (1) (Pan): o osobě, která ráda osahává nebo se dotýká druhé; (DA).

majonazo, m. (1) (Kost, Dom): násilné kopnutí nebo silný stisk; (DA).

majonería, f. (1) (Par): lízání, olizování; (JD).

majoncho, m. (1) (Salv): tlustý krátký banán; ► hranolovitého tvaru, světle žlutý; (MM). • (2) (Salv/US): druh banánu; (3) (Salv/US): Salvádorská národní garda; (SUS). • (4) (Guat, Hond, Salv, výchNik): červený banán a jeho plod, viz též: *butuco*; ■ Var.: *majunche*; (DA).

majorero, -ra, adj. (1) (Urug): pyšný, nafoukaný; (AM).

majúa, f. (1) (Kub): drobná žena; (AM).

majúa, m. (1) **darle a alguien** ~ (Kub): balamutit (koho), mazat med kolem pusy; př.: *a tu marido esa mujer le está dando majúa*; ■ Syn.: *dar curricán*; (DMC).

majuana, m/f. (1) m. (Kub): přepravník cukrové třtiny; (2) **hacer o amarrar majuana** (Portor): lenošit, předstírat práci; (AM). • (3) (Kub): dělník, který přenáší sklizenou cukrovou třtinu; (MM). • (4) f. (Portor): skleněná nebo hliněná nádoba s úzkým otvorem, která slouží k přepravě kapalných látek; (DA).

majujo, -ja, adj., hanl. (1) (Guat): tvrdohlavý, umíněný, paličatý; (DA).

majunfia, f. (← afr.) (1) (Per): podvádění (ve hře); (MS).

majunchada, f., hanl. (1) (Guat): nevzdělanci; (DA).

majunche, adj/subst. hovor. (1) adj. (Ven): nízké kvality, bez lesku, průměrný; (RAE, DA). • (2) m. (Guat), viz: *majoncho*; (3) adj., hanl. (Guat): tvrdohlavý, umíněný, paličatý; (4) hanl. (Guat): buranský, mající vesnické chování; (DA).

majuruna, ind. jazyk, viz: *matsés*.

makaguaje, adj/subst. (1) (Kol): příslušník ind. kmene Makaguaje; (2) příslušné adjektivum (makaguachský); (3) jazyk kmene Makaguaje, patří do jaz. rodiny *guahibo*; ► kmen žije v departamentu Arauca, mezi řekami Lipa a Ele; na kol. území se počet obyvatel odhaduje na 542, rozmístěných na 19.830 ha; (S03).

makario, m. (1) (Per): pánská bota s velkým podpatkem; (DA).

Makdonald, m. (1) **alborotarse alguien a lo** ~ (Kub): exil): rozzuřit se a jít až do posledních důsledků; př.: *yo se lo dije: conmigo no juegues que yo me alboroto a lo MakDonald*, viz též: *espíritu*; (DMC).

make-up, m. (← angl.) (1) (Am): líčení, ženská líčidla; (MS).

makú, adj/subst. (1) (Kol): příslušník ind. kmene Makú; (2) příslušné adjektivum (makúský); (3) jazyk kmene Makú, patří do jaz. rodiny *Makú-Puinave*; ► kmen žije v severovýchodní části Amazonie, na hranicích Kolumbie s Brazílií; na kol. území se počet obyvatel odhaduje na 1.163; (S03).

makueni, m. (1) (Guat), viz: *zacate guinea*; (DA).

makuna, adj/subst. (1) (Kol): příslušník ind. kmene Makuna; (2) příslušné adjektivum (makunský); (3) jazyk kmene Makuna; patří do jaz. rodiny východní Tucano; ► kmen žije při březích řeky Comeña a v departamentu Vaupés; na kol. území se počet obyvatel odhaduje na 992; (S03).

mal, m. (1) ~ **de pinto** (~ **del pinto**), m. [Š: *carate*] (Mex): tropická nemoc; ► charakteristická pigmentovými skvrnami na kůži, které mohou být bílé, načervenalé nebo tmavě namodralé; viz též: *pinto*; (RAE, DA). • (2) ~ **de pelea**, m. (Portor; Ekv): hysterie; (RR, JD, DA). • (3) ~ **que**, spoj. (Mex): ačkoliv, i když; (4) **mal viento** (**mal-viento**), m., viz: *viento*; (RR). • (5) (Guat, Hond, Par, Per, Portor): epileptický záchvat, hysterie či podobná nemoc; ► tento termín se používá vždy s určitým členem; př.: *a Fulano le dio el mal*; (AM, JD). • (6) ~ **que** ~ (Arg, Chil, Par, Per, Portor; AM; Salv, zápBol): ačkoli není všechno v pořádku, tak či onak, v každém případě; př.: *mal que mal, el enfermo va saliendo a flote*; (AM, JD; DA). • (7) vztekání se, zuření; (AM, MM). • (8) **aunque** ~ ; **anque esté** ~ ; **aunque lo haya hecho** ~ ačkoli nejde všechno dobře; (9) ~ **de cadera** (Arg): třesavka; ► nemoc jízdnicích zvířat; (MM). • (10) ~ **de siete días** (~ **de los siete días**) (Kol; Ven, Salv, Pan):

dětský tetanus; (MM; DA). • **(11) ponerse uno ~ con otro** (Chil, Per, Portor): zneprátelit si někoho; • **(12) ser ~ al corazón** (Am): být špatný na srdce; **(13) ~ de la puna (~ de puna); ~ de las alguras** (Chil; Bol, szArg): vysokohorská nemoc; viz též: *puna*; (JD; DA). • **(14)** (Am): padoucnice; **(15) ~ de buche** (Mex): vole, struma; **(16) ~ del zambito** (Chil): tanec svatého Víta; ► nemoc; (JD). • **(17) mal de Chagas/ enfermedad de Chagas, m.** (Am → Š) [Š: *Tripanosomiasis americana*] Chagasova choroba; ► tropické onemocnění způsobené parazitem (*Tripansoma cruzi*) přenášené krev sajícími plošticemi; př.: *una campaña contra el mal de chagas*; (BDE, NET). • **(18) cuando el ~ es de cagar, no valen guayabas verdes** (Kub): nedá se nic dělat, není pomoci; př.: *obedece a tu padre, aunque no te guste, que cuando el mal es de cagar no valen guayabas verdes*; **(19) el que canta su ~ espanta** (Kub): ten, kdo čelí svému problému se zdravým duchem, ho vyřeší; př.: *no tengas miedo ante la adversidad, que el que canta, su mal espanta*; **(20) ~ rico te pele** (Kub): kůže bys pošel; **(21) ser alguien ~ encabado** (Kub): být velmi ošklivý; př.: *ella es muy bonita pero el hermano es mal encabado*; **(22) ser ~ agradecido** (Kub): mít dobré spalování; př.: *ese muchacho es mal agradecido; mira que se alimenta*, viz též: *espasmos; fulastre*; (DMC). • **(23) adj.**, viz: *mona, estar comouna mona mal tirada*; **(24) . ~ de camioneta, m., lid** (Guat): průjem, běhavka; **(25) ~ de mayo** (Salv): průjem, běhavka; ► průjem způsobený požitím znečištěného ovoce; **(26) ~ de pato** (Bol): průjem, viz též: *cagazón*; **(27)** (Hond, Nik, Dom, Par, Urug): bolest, uhrnutí; **(28)** (Par, szArg, Urug): bolest způsobená uhrnutím; **(29) f.** (Portor), viz: *dolama*; **(30) ~ de aire, m., lid.** (Guat): nervové onemocnění, které se vyskytuje v různých částech těla; **(31) ~ de almácigo** (Ekv): patogenní onemocnění způsobené kořenomorkou bramborovou (*Rhizoctonia solani*) a houbou (*Pythium spp.*); ► napadají stonky a způsobují vadnutí semen; **(32) ~ de araña, venk.** (Guat): zánět kopyta způsobený kousnutím pavoukem; **(33) ~ de bazo, venk.** (Guat): sněť slezinná, uhlák; **(34) ~ de estómago** (Kub, Kol, Kost): průjem; viz též: *cagadera*; **(35) ~ de hilachas** (Guat, Ekv): nemoc způsobená houbou (*Pellicularia koleroga*), která napadá listy kávovníků; **(36) ~ de la caja, málo použ.** (Per): tuberkulóza; **(37) ~ de los avenales** (Arg): onemocnění skotu a koní způsobené nedostatkem vápníku a hořčiku v potravě; **(38) ~ de los rastrojos** (Arg): virové onemocnění, které se na člověka přenáší pomocí myši, která žije ve strništi; **(39) ~ de mina** (Bol): silikóza; **(40) ~ de nuca, lid.** (Guat): ztuhnutí šíje; **(41) ~ de ojo¹** (Mex): ostálka sličná (*Zinnia elegans*); ► rostlina až 60 cm vysoká; se vstřícnými a oválnými celými listy; solitární květy a zlatě oranžovým nebo fialovým terminálovým květenstvím; je ornamentální; ■ Syn.: *mulata, virginia, zinnia*; **(42) ~ de ojo²** (szArg, Ven, Par, Bol): zánět spojivek; **(43) ~ de ojo³** (Arg), viz: *disciplina de monja*; **(44) ~ de ojo⁴, lid.** (Bol): furunkl, nežit postihující okraje očních víček; **(45) ~ de orín** (Guat, Salv, Pan): cystitida; **(46) ~ de orina** (Guat, Hond, Ekv, Dom): cystitida; **(47) ~ de orines** (Pan): opakované a trvalé nutkání na močení; **(48) ~ de Panamá** (Guat, Hond, Pan, Ekv): onemocnění banánovníků způsobené houbami nedokonalými (*Deuteromyces*) a houbou spovničkou špičatovýtrusou (*Fusarium oxysporum*); ► napadají od kořenů až po cévní systém na listech, což způsobuje vadnutí banánovníků; **(49) ~ de páramo** (Ven): fyzická nevolnost, která se projevuje ve vysokých nadmořských výškách snížením atmosférického tlaku; ► typické symptomy jsou následující: porucha oběhové soustavy, záducha, bolest hlavy, závrať a zvracení; **(50) ~ de patria, lid.** (Kost, Dom): nostalgie po vlasti; **(51) ~ de San Vito** (Mex, Kost, Dom, Portor, Ven, Urug): tanec Svatého Víta; ► nemoc; viz též: *mal de zambito*; **(52) ~ de tierra** (Hond): onemocnění hlávkového zelí způsobené bakteriemi (*Xanthomonas campestris*), které způsobují shnití; **(53) ~ de vista, lid.** (Pan): zánět spojivek; **(54) ~ del clavo** (Guat): onemocnění ananasovníku způsobené houbami štětičkovce (*Penicillium*); **(55) ~ del punto** (Salv): opary, které se projevují fialovými fleky a hrubou pokožkou; **(56) ~ del talluelo, venk.** (Guat): onemocnění způsobené různými druhy hub (*Pythium ultimum, P. aphanidermatum, P. debaryanum, P. irregular*); ► napadají semena, sazenice a dospělé rostliny zbarvením postižené oblasti; po rozpadu buněk, vodnatější; **(57) ~ del tordo** (Bol, Chil): fyzický vzhled osoby mající velmi štíhlé nohy a nadměrné hýždě; **(58) ~ del vaso** (Arg, Urug): infekce koní v kopytě mezi nehtem a masem; **(59) ~ habido** (Urug), viz: *malhabido*; **(60) ~ postizo** (szArg): zranění způsobené uhrnutím; **(61) ~ ruin, venk.** (Salv): pohlavně přenosná nemoc; **(62) pagar ~, eufem.** (Hond, Bol, Par): být nevěrný; **(63) parecerse al ~ ladrón de Masaya, hanl.** (Nik): chodit špinavý a zanedbaný; **(64) vivir ~** (Ekv): nesezdané soužití; (DA).

mulata, f. (1) (Guat), ostálka sličná (*Zinnia elegans*), viz: *mal de ojo*; (DA).

virginia, f. (1) (Mex), ostálka sličná (*Zinnia elegans*), viz: *mal de ojo*; (DA).

zinnia, f. (1) (Guat, Chil), ostálka sličná (*Zinnia elegans*), viz: *mal de ojo*; (DA).

mala, f. (1) **a la** ~¹, adv. [Š: *a traición*] (Chil; Mex, Bol): zrádně, proradně, zákeřně; (RAE; DA). • (2) (Ven; Arg): neštěstí; (3) ~ **palabra**, f., viz: *palabra*; (RR). • (4) **a la** ~² (Per; Nik, Bol, Chil): zlomyslně, se špatným úmyslem; (RR; DA). • (5) (Am): poštovní parník; (JD). • (6) ~ **leche**¹ (Arg): neštěstí; př.: *¡qué mala leche que tuve, me tocó el único tema que no había estudiado!*; (7) ~ **leche**² (Arg): zlý úmysl; př.: *no digás tonterías; me dio el codazo con toda la mala leche*; (8) ~ **leche**³ (Arg): bídák, ničema; ► slang; (RF). • (9) **estar una mujer** ~ (Kub): být fujtajblice, havárka (ošklivá); př.: *esa mujer está muy mala*; ■ Syn.: *estar hecha un casco; estar hecha un fleje; ser un grillo*; (10) **irse con la bola** ~ (Kub): udělat chybu; př.: *él no tuvo buen juicio y se fue con la mala*; ► pochází z baseballu; ■ Syn.: *irse con la mala*; (11) **ponérsela a alguien** ~ (Kub): dostat koho do šlamastyky; př.: *a ese tipo con la pregunta se la puse mala*, viz též: *bola*; (DMC). • (12) **caer la** ~ (Kub): mít smůlu; př.: *desde entonces me ha caído la mala*; (13) **dar la** ~ (Kub): oklamat, způsobit někomu škodu; př.: *en el negocio me dio la mala*; (DMC, DA). • (13) (Chil): nesympatie a averze vůči někomu; (14) **a la** ~³ (Nik, Portor, Per, Bol, Chil): násilím; (15) **a la** ~⁴ (Dom, Bol, Chil): nerespektovat etické, legální nebo právní normy; (16) **a la** ~⁵ (Per): bez řádu a opatrnosti; (17) **a las** ~s (Portor): bez varování, viz též: *a la cañona*; (18) **de** ~s¹ (Mex, Nik, Kol, Ekv, Bol): smolařský, nešťastný; (19) **de** ~s² (Pan): s obtížemi, náhodou; (20) **en la** ~ (Nik, Dom, Ven, Bol, Arg, Urug): nacházet se ve špatné situaci, zejména ekonomické; (21) **¡~ mía!**, citosl. (Portor): jeжда!; ► ospravedljuje neúmyslné jednání; (22) **caer** ~ (Portor): menstruat; (23) **hacerle** ~ **tercia** (Nik): zranit někoho nebo způsobit mu škodu; (24) **pasar** ~ **mano** (Guat): mít nehodu; (25) **dar le la** ~¹ (Kub): nechat někomu nejhorší část něčeho; (26) **dar le la** ~² (Kub): nenávidět někoho; (27) **irse en (la)** ~, lid. (Chil): rozzlobit se, naštvat se; (28), viz: *hierba* ~; (29), viz: *macha* ~; (DA).

malabar, m. (1) (Ven): keř (*Gardenia florida*); ► rostlina mořenovitá, dva metry vysoká s velkými oválnými zelenými listy a aromatickými květy, pěstovaná v zahradách; (2) (Ven): bílý, velmi aromatický květ *Gardenia florida*; (RR). • (3) (Ven): keř, viz též: *jazmín*; (DA).

malabarear, intr., lid. (1) (Ekv, Chil): být zručný ve žonglování nebo v něčem obtížném; (DA).

malabarista, m/f. (1) (Chil): zloděj nebo člověk, který krade za pomoci nejrůznějších triků; (RAE, DA).

malabarriga, f. (1) (Dom, Portor): příznaky těhotné ženy; (DA).

malaca, f. (1) arch. (Mex): ženský účes; ► vlasy spletené do copů se obtočí kolem hlavy a copy se sepnou nad čelem; (AM). • (2) (Am): rákos; (3) (Arg): rákosová hůl, rákoska; (JD).

malacahuiste, m. (1) (Nik), viz *malacahuite*; (MS, DA).

malacahuite, m. (← nah. *malacatl*, „vřetenko k předení, točící se věc“ + *huitztli*, „trn“) (1) (Kost; Salv): druh keře (*Flacourtia prunifolia*); ► až 3 m vysoký; od kmene až po nejvyšší větev je pokrytý velkými, tuhými a ostrými trny; z větví se dělají vřetenka na předení a jeho listy slouží jako lék podporující vykašlávání; ■ Var.: *malacahuiste*; (MS; DA).

malacachón, m. (1) (Mex): dětská hra; ► spočívá v tom, že děti vytvoří kruh, chytanou se za ruce, roztočí se a křičí nebo zpívají; (MM).

malacanchoncha, f. (1) (Mex): hra; ► děti se při ní drží za ruce a točí se; (AM).

malacanchuca, f. (1) (Mex): otočka či otočky; ► velká osoba chytí dítě za ruce a jednou či několikrát se s ním otočí; (AM).

malacara, adj/subst. (1) (Par, Arg; Mex, Urug): kůň či klisna s bílou hlavou (anebo pouhým bílým pruhem na čele) a zbytkem těla tmavé barvy; (RR; DA). • (2) adj. (Arg, Par, Urug): o koni: mající tělo načervenalé barvy a bílé čelo; (MM). • (3) (Arg): druh koně; ► s bílou skvrnou na hlavě, která vede až k nozdram; (BDE).

malacariato, -ta, m. (1) (Mex): nezdravě vypadající člověk; (MM). • (2) adj. (Mex): nevlídný, nevrlý; (AM).

malacaro, -ra, adj., lid. (1) (Kol): o osobě s rozlobeným obličejem; (DA).

malacate, m. (← nah. *malacatl*, „vřetenko k předení; otáčivá, rotační věc“) (1) (Mex, Hond; Bol, Per, StřAm, Ven): stroj na způsob rumpálu; ► slouží v dolech na vytahování minerálů a vody; nahoře má buben a dole páky, do kterých se zapřahají koně; (RAE, AM, BDE, DA). • (2) (Guat, Mex, StřAm; Hond, Salv, Nik): naviják, vřetenko k předení; ► slouží ke stáčení bavlny, ixtlu a dalších vláken; (BDE, MM, AHM; DA). • (3) m/f., eufem. (Guat; Hond, Salv, Nik): zloduch, zlostník, bídák, ničema; nepřátelský, nepřívětivý; př.: *ella no te dará ningún consejo, es muy malacate*; ► slang; (RF; DA). • (4) (Hond, Nik): rumpál; ► slouží na vytahování hlíny a vody ze studny; (5) (Urug): naviják; (6) lid. (Salv): zloděj; (7) venk. (Salv, szKost): kulatý otvor ve středu kola, kde se vkládá a otáčí

hřidel; (8) (Portor): cívka pro navíjení řetězů; ► v námořnictví; (9) **pozo de ~** (Hond): umělecká studna; (DA).

malacatero, -ra, m/f. (1) (Mex): osoba odpovědná za provoz strojů *malacate*; (DA).

malacatonche, m/f. (← nah. *malacachoa*, „točit se kolem sebe“ + *tlontli*, „koncovka zdobnělin“) (1) (Mex): dětská hra; ► spočívá v tom, že se děti chytanou za ruce a otáčejí se dokud se jim nemotá hlava a nespadnou na zem; (2) lid. (Mex): otáčet někoho rychle bez přestání dokud nemá závrať; (3) f., lid. (Mex): soulož, viz též: *chingadera*; (DA).

malacatoso, sa, adj., hovor. (1) (Chil): mající špatný vzhled, vzezření; (RAE). • (2) lid. (Chil): o osobě mající špatný vzhled a charakter; ► vyvolává strach; (3) (Chil): o objektu se špatnou konstrukcí a kvalitou; (DA).

malacho, m. (1) (Ven), viz: *macabí*; (DA).

malacase, adj/subst. (1) (Dom, Kol, Chil): nevychovaný, nezdvořilý; (DA).

malaconciaencia, adj/subst. (1) (Dom, zápBol): osoba odporná a nečestná, která jedná bez ohledu na blaho ostatních; (DA).

malacriadeza, f. (1) (StřAm, Kol, Ekv, Mex; Salv): nevychovanost, hrubost; viz: *malcriadez*; (MM; DA).

malacrianza, f. [Š: *malcriadez*] (1) (Bol, Kub, Mex, Ven): rozmazlenost, nevychovanost, hrubost; (RAE). • (2) (Am, Kol, Kub, Chil, Ekv, Per, Portor, StřAm; Mex, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Ven, zápBol, szArg): nezdvořilost, nemravnost; (MM; DA). • (3) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Per, Bol): hrubé, neslušné výrazy nebo jednání; (4) (Nik, Kost, Pan): zuřivost; (5) (Kub): neposlušnost nebo hrubost, zejména u dětí; (DA).

malacue, f., lid., málo použ. (1) (Chil): smůla, pech, viz též: *jodida*; (DA).

malafacha, adj/subst., hovor. (1) viz: *cabrón*; (2) adj. (Mex): agresivní, škodlivý; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (4) (Bol): osoba, která se obléká nevkusně; (DA).

malafé, adj/subst. (1) (Kost, Bol, Pan, Dom): bezcitný; bezcitnost; (DA).

malagana, adj/subst. (1) m. (Ekv): loudal, pomalý člověk; (AM). • (2) adj/subst. (Dom, zápBol): nedbalý, neseřízný; (DA).

malagano, m. (1) (Kol): poslupan člunový; ► rostlina s ostnatou slupkou, ostny jsou tvrdé; ■ Syn.: *peine de mico*; (MM).

malagente, f. (1) (Kub): protiva; př.: *es muy malagente*; (JD).

malagestado, -da, adj/subst., lid. (1) (Chil): o člověku: nepohledný nebo dělající nepříjemné grimasy; (DA).

malagracia, adj/subst. (1) adj. (Per): nešťastný, ubohý; (JD). • (2) adj/subst. (Per, výchBol): nevzhledný, nepůvabný nebo neupravený; (3) (Per): nelaskavý, nezdvořilý; (DA).

malagradecido, -da, adj. (1) (Antil, StřAm, Kol, Chil, Ekv, Mex, Per, Urug, Ven): nevděčný; (AM).

malagradecimiento, m., lid. (1) (Guat, Nik, Bol, Chil, Pan): nevděčné chování; (DA).

malagua, f. (1) (Per): medúza; (DA).

malaguaje, m. (1) **de ~** (Kub): nekvalitní, ubohý, chudý; (RR).

malaguaste, m. (1) **Al ~** (Hond): způsob zakládání ohně; ► tření dvou dřevek o sebe; (AM).

malagueña, f. (1) **a la ~** (Mex): po zlém, z donucení, násilím; (RR, DA). • (2) **~ con trago** (Per): kocovina; (DA).

malagüero, -ra, adj/subst., lid. (1) (Guat, Dom, Per, Bol): o zvířeti nebo o věci: předpovídají zlo nebo neštěstí; (DA).

malagueta, f. (← Š, arch.) (1) (Antil, Pan, Portor): rostlina; ► z čeledi *amomaceae*; připisují se jí léčivé účinky; ■ Var.: pimentovník lékařský; *Amomis caryophyllata*; (2) (Kub, Mex: Tabasco, Ven): rostlina; ► z čeledi myrtovitých; vyskytuje se v oblasti pevninské šíje Ameriky a severu Jižní Ameriky; pravděpodobně se jedná o původně španělský název pro pojmenování rostlin z čeledi pepřovníkovitých a jejich plodů; užívání tohoto názvu ve Francii se datuje do 16. století; v itaštině byl tento pojem zaznamenán v roce 1455 a byl užíván ve stejném významu jako ve španělštině, tedy jako produkt pocházející z afrického pobřeží, z ústí řeky Gambie; ta samá oblast se později nazývala *costa de la Malagueta*; Kolumbus se zmiňuje ve svém Deníku (1493) o oblasti la costa de la Menegueta v Africe jako o místě, kde opět uviděl sirény, stejně jako ty v Americe; nebylo by tedy nic zvláštního na tom, že by Španělé či Portugalci dali tohle jméno americkým rostlinám podobným těm, které znali; ■ Var.: pimentovník pravý a další; (MM). • (3) (výchPer): paprika křovitá; viz: *chilpete*; (4) (Dom): strom, domba brazilská, viz též: *mara*; (DA).

malagueto, m. (1) (Pan, Kol): strom (*Xylopia macrantha*); ► až 10 m vysoký; s rovným a válcovitým kmenem; horizontálními a rozšířenými větvemi; se střídavými jednoduchými listy; bílými nebo smetanovými květy; a plody ve tvaru skopové ledviny, které zčervenají, až dozrají; ■ Syn.: *joba*, *sembé*; (2) (Pan, Kol): plod tohoto stromu; (3) ~ **de monte** (Pan): strom (*Virola surinamensis*), viz: *palo santo negro*; (DA).

joba, f. (1) (Pan), strom (*Xylopia macrantha*), viz: *malagueto*; (DA).

malaire, m. (1) (Ekv): přechodný, neobvyklý stav po vdechnutí toxických plynů; (RAE, DA). • (2) (Ekv): zdravotní problémy spojené s cestováním, kterými trpí především děti a dospívající se slabou tělesnou stavbou; ► vyznačují nevolnost, bledost, studené pocení a snížený krevní tlak; (3) (Ekv): nervová porucha připisovaná zlému duchu; (4) eufem. (Nik): prd, větry; (DA).

malajos!; citosl., lid. (1) (sevMex): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!, viz též: *jmiércole(s)!*; (DA).

malalengua, adj/subst. (1) m. (Kub): klepal; (JD). • (2) adj/subst. (Dom, zápBol, Urug): pomlouvačný; pomlouvač; (DA).

malaley, m/f. (1) (Kol): o osobě, které nelze důvěřovat; (DA).

malaltoso, -sa, adj. (1) (Ven): otravný, hloupý; (AM).

malamansado, -da, adj. (1) (Kost): o osobě chovající se bezohledně nebo poštilce; ► obvykle se vyhýbá společenskému styku; (DA).

malamaña, f., lid. (1) (Pan, Dom, Portor): zlozvyk; (DA).

malamañoso, -sa, adj., lid. (1) (Ven; Portor, Kol; Pan): se špatnými návyky, zlozvyky, vrtochy; (RR; DA). • (2) (Portor, zápBol): zloděj, viz též: *mañoso*; (3) (Portor, zápBol): podvodnický, viz též: *mañoso*; (DA).

malambear, intr. (1) (Arg, Urug): tančit lidový tanec s podupováním *malambo*; (DA).

malambista, m/f. (1) (Arg, Urug): osoba, která tančí lidový tanec s podupováním *malambo*; (DA).

malambo, m. (1) (Arg, Chil, Urug; jižPer): lidový tradiční tanec; ► tančí se podupáváním, tančí ho pouze muži za doprovodu kytary; může vystupovat jeden nebo více tanečníků, předvádějí nejružnější kroky a variace, ale pouze pohybem nohama; v Chile, konkrétně v Chiloé se tančí v párech, dupe se při něm a podupává tak jemně, jako by tanečníci zametali podlahu; (RAE, MS, AM; DA). • (2) (Arg, Kol, Kub, Ven): pepřovník chilský (*Drimys Winteri*); (MS). • (3) (Kol): palma rodu *Geonoma*; (MM). • (4) (Kub, Ven; Pan, Kol): strom s hořkou kůrou; (*Croton malambo*); ► až 8 m vysoký; velmi rozvětvený; se střídavými a vejčitými listy; voňavými květy; terminálním a zvonkovitým květenstvím; (MM; DA). • (5) (Pan, Kol): plod stromu *malambo*; ► sestávající se z tobolek ve tvaru zeměkoule s pěti pouzdry; má využití v tradiční medicíně; (6) (Portor), viz: *barbasco*; (DA).

malamistado, -da, adj. (← *mala amistad*) (1) (Chil): zneprátený; (MM). • (2) (Chil): o člověku: žijící s někým na hromádce; (JD).

malamujer, f. (1) (Mex): druh kopřivy; (RAE). • (2) (Mex, Portor, Ven): obecný název pro různé rostliny; (MM).

malandra, adj/subst., despekt. (1) m/f. (Arg, Chil, Urug): člověk, jehož zvyky jsou hodné pokárání nebo nezákonné; (RAE, DA). • (2) adj/subst. (← it: sev. *malandra*) (Arg, Par, Urug, LaPla; Bol; Chil): nestyda, podvodník; (MS; HB; DA). • (3) **el que ~ mal acaba** (LaPla): rčení, které znamená, že pokud děláme věci nepoctivě, určitě skončí hůře; ■ Var.: *malandrino*, *malandro*; (MS). • (4) (Bol): slovo, které slouží k identifikaci věrného přítele; ► bol. argot *coba*; (HB).

malandraca, adj/subst., lid. (1) (Arg): zločinný; delikvent, podvodník; (DA).

malandraje, m. (1) (Ven, Urug): skupina podvodníků; (DA).

malandrín, m., (1) hovor., viz: *cabrón*; (INFO). • (2) (Dom, Kol, Ekv, zápBol, Par, Arg, Urug): kapsář, zloděj; (DA).

malandrín, -na, adj/subst. [Š: *ratero*] (1) (Per; Nik, Chil): zlodějíček, kapsář(ský); (2) adj. (Per; Nik, Pan, Portor, Par, Arg, Urug): o člověku: vedoucí špatný život; (RAE; DA).

malandrino, viz: *malandra*; (MS).

malandro, m. (1) (Chil): delikvent; (DA).

malandro, -dra, adj/subst., hovor. (1) [Š: *delincuente*] (Ven, Urug; Par, Kol, Ekv, Par, Per, zápBol): zločinec, delikvent, hlavně mladý; ► obě verze mohou označovat jak mužský, tak ženský rod; př.: *a Jorge ni lo invites a tu casa, es un malandro*; př.: *el malandra tenía un plan sofisticado para robar las joyas*; ► slang; ■ Syn.: *landro*; (RAE, RF; DA). • (2) viz též: *malandra*; (MS). • (3) (Ven, Urug, zápBol, Per): o člověku, jehož zvyky jsou hodné pokárání; ■ Syn.: *landro*; (4) (Par): zlomyslný člověk; (DA).

landro, -ra, adj/subst. (1) (Ven), o člověku, jehož zvyky jsou hodné pokárání, viz: *malandro, -dra*; (DA).

malanfiar, lid. (1) (Arg): jíst, nacpat se, viz též: *empacar(se)*; (DA).

malanfio, m. (1) (Arg): zavádějící případ nebo pochybná legálnost; (DA).

malanga, f., (← antil.) (1) (Kol, Kub, Salv, Hond, Pan, Portor; Mex, Guat, Nik, Kost, Ven, Ekv): rostlina (*Xanthosoma spp*) z čeledi áronovité (lat. *Araceae*), až 3 m vysoká s velkými, srdcovitými listy s dlouhými řapíky; krátkým stonkem a jedlými hlízami, která se pěstuje ve vlhkých a nížinných oblastech; ■ Syn.: *guagüí, quiscamote*; (2) f. (Kol, Kub, Hond, Pan, Portor; Mex, Guat, Salv, Nik, Kost): jedlá hlíza této rostliny; ► má rozmanité zbarvení; syrová je jedovatá; je jedlá až po uvaření; ■ Syn.: *quiscamote*; (RAE; DA). • (3) f. [Š: *dinero*] (Salv; Hond): peníze; (RAE; RR). • (4) (Kub): povyk, motanice; (RR). • (5) (← afr.) (StřAm, Bol, Kol, Kub, Mex, Portor, Ven, Ant): kolokázie jedlá (*Colocasia esculenta, Colocasia antoquorum*); z čeledi áronovitých; má jedlou hlízu; př.: *accedió a vender malanga y otros productos del campo*; (MM, MS, BDE). • (6) (Kub); slaměný klobouk; (7) (Kub, Portor): neschopný člověk; (8) (Kub): zbabělec; lež; (9) ~ **amarilla, burra, isleña, morada, robeza, sajumaya, trepadora, verde** (Kub): druhy kolokázie jedlé; (10) ~ **blanca, cimarrona** (Kub): druhy kolokázie jedlé (*Xanthosoma sagittifolium, Xanthosoma cubense*); (11) ~ **de la dicha** (Kub): dieffenbachie (*Dieffenbachia*); (12) **pelar a uno a la ~¹** (Dom, Kol, Mex): ostříhat dohola; ■ Var.: *malangá, malangay, malango*; (MS). • (13) nejedlá varianta kolokázie jedlé; ► má velké kulaté listy s bílými a fialovými skvrnami; používá se k výzdobě; (14) (Kub), viz: *yautía*; (15) pěst; ■ Syn.: *mafafa*; ► tento výraz se neobjevuje u nejstarších indiánských kronikářů, neobjevuje se ani u těch, kteří svou pozornost věnovali především americkým rostlinám, které sloužily jako potraviny; (MM). • (16) adj.(Kub): zakřiknutý; (17) (Kub): lhaní; (18) **¿cómo acabó la ~?** (Kub): jak to dopadlo?; (19) **la ~ está dura** (Kub): je to pěkná šlamastyka; (20) **la ~ se les puso dura** (Kub): dopadlo jim to bledě; (JD). • (21) **pelar a uno a la ~²** (Dom): škaredě někoho ostříhat; (AM). • (22) (Kub): tajemství; př.: *la malanga que nosotros sabemos irá con nosotros a la tumba*; (23) (Kub): malér; př.: *no quiero tener una malanga contigo*; (24) **acabarse la ~** (Kub): zaříznout (aktivně něco ukončit, skoncovat s něčím); př.: *ya se terminó la malanga*; (25) **¿cómo está la ~?** (Kub): jak se věc má?, jaká je situace?; př.: *Pedro, dime, ¿cómo está la malanga?*; (26) **entrar en la ~** (Kub): sdružit, spojit něco; př.: *a mí aquello me gustaba; me decidí y entré en la malanga*; (27) **esta ~** (Kub): tato věc; př.: *esta malanga es difícil*; (28) **la ~** (Kub): hlava; př.: *me pica la malanga*; ■ Syn.: *pen-jaus; chirimoya*; (29) **estar en la ~** (Kub): být v jádru věci; př.: *él es tan inteligente que está en la malanga*; ■ Syn.: *estar en el ajo*; (30) ~ **isleña¹** (Kub): velký; př.: *ésta es una malanga isleña*; (31) ~ **isleña²** (Kub): utahovák (velký penis); př.: *tienes una malanga isleña*; (32) **ponérsele a alguien dura o mala la ~** (Kub): mít složitou situaci (věc); př.: *Juan se le puso mala la malanga*; (33) **ser una ~** (Kub): nemít inteligenci; př.: *tú siempre has sido un malanga*; (34) **tener una ~ con alguien** (Kub): mít s někým problém; př.: *ayer tuve una malanga con el jefe*, viz též: *dinero; periódico; punto; tres; yuca*; (DMC). • (35) lid. (Kub): penis, viz též: *pinga*; (36) ~ **de jardín** (Kub): alokázie (*Alocasia macrorrhiza, A. cuprea, Caladium bicolor*); ► trvalka; má řapíkaté listy srdčitého tvaru a je okrasná; (37) ~ **y el puesto de vianda** (Kub): hodně lidí; (DA).

guagüí, m. (1) (Kub), rostlina (*Xanthosoma spp*), viz: *malanga*; (DA).

quiscamote, m. (1) (Mex, Hond), rostlina (*Xanthosoma spp*) a její jedlá hlíza, viz: *malanga*; (DA).

malangá, viz: *malanga*; (MS).

malangal, m., **venk**. (← afr.) (1) (StřAm, Mex, Kub; Portor): osetá plocha kolokázíí jedlou; (MS; DA).

• (2) **ser el dueño del ~** (Kub): být šéf; př.: *ese señor es el dueño del malangal*; ■ Syn.: *ser el dueño del bate, el guante y la pelota; ser el dueño de los caballitos; ser el dueño de la papeleta; ser el que más mea*; (DMC).

malangar, m. (← afr.) (1) (Mex, Kub): osetá plocha kolokázíí jedlou; (MS).

malangay, m. (1) (Kol): rostlina z čeledi áronovité (lat. *araceae*), se srdcovitými listy, s jedlým, ochlupeným, článkovaným stonkem, který je uvnitř mléčně bílý; (RAE). • (2), viz: *malanga*; (MS).

• (3) (střKol): okrasná rostlina, viz též: *mafafa*; (DA).

malangazo, m. (1) (Kub): úder; př.: *me dio un malangazo entre ceja y ceja*; ■ Syn.: *tortazo*; (DMC).

malango, m. (← antil.) (1) (Portor): druh banánu, viz též: *fotoco*; (2) adj. (Portor): neschopný, nešikovný, pomalý, nemotorný, tupý, viz též: *ignoratón*; (MM, DA). • (3), viz: *malanga*; (MS).

malango, -ga, adj. (← antil.) (1) (Portor): nemotorný, tupý, hloupý; (DA).

malangón, -gona, subst., i adj. (← afr.) (1) (Kub): lenoch, lenošný; (MS).

malanguilla, f. (← afr.) (1) (Kub): rostlina *Xanthosoma cubense*; (MS).

malanguita, f. (1) (Kub): ofinka; (JD, DA).

malanochado, -da, adj. (1) (Ekv): nevyspalý; (JD, DA).

malanocharse, zvrat. [Š: *trasnochar*] (1) (Ekv): probdít noc, ponocovat; (RAE, DA).

malanota (mala nota), viz: *nota*; (RR).

malanueva, f. (1) (střEkv), viz: *catzo*; (DA).

malapaga, adj/subst. (1) (Guat, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven): dlužník; (DA).

malapata, adj/subst. (1) (Guat, Bol, Per): smolař; (DA).

malaria, f. (1) a la ~ (Bol): bez ohledu na následky; ► bol. argot *coba*, viz též: *a (al, a la)*; (HB). • (2) (Arg, Urug): v nesnázích nebo v extrémní chudobě; (3) lid. (Arg, Urug): smůla, pech, viz též: *jodida*; (DA).

malarico, -ca, adj. (1) (Hond): člověk nemocný malárií; (DA).

malario, m. (1) (LaPla): neštěstí, viz též: *culo*; (2) (LaPla): smůla, neštěstí, viz též: *jetatore*; (NET).

malario, -ria, m/f., i adj. (1) m/f. (Arg): člověk nemocný malárií; (AM). • (2) adj. (Hond, Salv): o osobě nebo o zvířeti: zlý, mající zlé úmysly; (DA).

malarrabia, m/f. (1) (Kub; Ven): domácí zákusek; ► připravuje se z vařených sladkých brambor nebo zralých banánů, s třtinovým sirupem nebo sladkou šťávou; (RAE; AM; DA). • (2) f. (Ekv, Kub, Ven): sladkost; ► ze zralých banánů a sýra; (AM). • (3) m. (Kub): *boniatillo* s kokosem; př.: *como recuerdo fuera de mi tierra la malarrabia que comíamos de niño*; ► *boniatillo* je sladkost, která se dělá na základě uvařené a přecezené sladké brambory, *batáty* do níž se přidá cukr a mletá skořice; (DMC). • (4) f. (Dom): sladkost; ► z banánů, kvajáv a batátů; (DA).

malartoso, -sa, adj/subst., lid. (1) (zápVen): ošklivý nebo špatně vypadající člověk; (DA).

malasangre (mala sangre), f. (1) (Pan, Dom, Arg): trápení, strach nebo úzkost; (DA).

Malasia, f. (1) *ser alguien el tigre de la ~¹* (Kub): šampion; př.: *debes conocerlo. ese hombre es el tigre de la Malasia*; (2) *ser alguien el tigre de la ~²* (Kub): být velmi mazaný, vychytralý; př.: *mi hermano es el tigre de la Malasia*; ► kubanismus pochází z hlavní postavy a názvu románů Emilia Salgari, *El tigre de la Malasia*, které jsou na Kubě velmi oblíbené; ■ *Syn.*: *escapársele a la momia por debajo del vendaje; escapársele a Tamakín por debajo del turbante; ser hacha y machete; ser lican; ser Sandokán; ser tiza; tener nitrón en el cerebro*, viz též: *tigre*; (DMC).

malaspina, f. (1) (Arg): keř (*Trevoa patagonica*); ► až 2 m vysoký; velmi trnitý; s řídkými a ochlupenými listy; bílými květy a kulovitými červenými plody; (DA).

malatión, m. [*Malathion*®] (1) (Kost, Pan, zápEkv): insekticid; (DA).

malatoba, m. (1) (Kos, Mex, Per), viz.: *malatobo*; (MM). • (2) (Am): kohout s rezavým peřím; (JD).

malatobo, m. (1) (Kub, Portor): o kohoutích zápasech: červenohnědý kohout s černým peřím; ► obvykle bývá dobrý bojovník; (DA).

malatobo, -ba, adj. (1) (Kub, Chil, Dom, Kost, Mex, Nik, Per): o kohoutech: jasně červené barvy, s velmi tmavými křídly a několika černými peříčky na prsou; ► tento termín se v Peru nepoužívá v ženském rodě; (AM, MM).

malatraz, adj/subst., hovor. (1) (Ekv): o člověku: bezvýznamný, či ubohého vzhledu; (RAE, DA). • (2) (zápVen): nevrlý a mstivý; (3) (Bol): o člověku: oblékající se nevkusně; (DA).

malavaina, m/f. (1) (Salv): zlomyslný, škodolibý; (DA).

malavez, m. (1) (Am): naneštěstí; (JD).

malavisión, f., venk. (1) (Dom, Par): zjevení zesnulého; (DA).

malavuelta, adj. (1) (Par, szArg): o člověku: těžce vycházející s někým; ► zejména kvůli jeho tvrdohlavosti; (DA).

malax, adj/subst., málo použ. (1) (Pan): ničemný, zločinný; ničema, zločinec; (DA).

malaya, f. (1) (Chil, Per): maso hovězího dobytka; ► nachází se nad žebry zvířete; (RAE, DA). • (2) *ah ~¹*, citosl. (Kol, Ven): ach jo; ► vyj. stesk nebo velmi silnou touhu; (3) *ah ~¹*, citosl. (Ven): no ne; to je teda něco; ► vyj. chválu, obdiv nebo lichocení; (RAE). • (4) citosl/subst. (1) citosl. (StřAm, Mex): sakra!; zatraceně!; ■ *Var.*: *malhaya*; (5) f. (Kol): krční vaz skotu; (6) f. (Kol): ragú; ► masovozeleninová směs vyrobená z hovězího masa, které se nachází nad žebry zvířete; (7) f. (Per): nízký bok hovězího masa; ► pečený na grilu; (MM). • (8) f. (Chil): nízký bok hovězího masa; ► svalovité tvrdé maso; mezi kůží a žebry; (BDE). • (9) lid. (Chil): v restauracích: čistící utěrka; (DA).

malaya;! citosl. (1) (Am): běda!, ouvej!; (JD). • (2) lid. (Hond, Salv, Nik, Arg, Bol): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!; viz též: *¡miercole(s)!*; (3) (Hond, Salv, Nik): aby tě koza potkala!; ► přát někomu neštěstí; (4) *¡ah ~¹!* (Ven, Bol, Kol, Urug): ach jo; ► vyjadřuje stesk nebo velmi silnou

touhu; (5) **¡ah ~²!** (Ven): no ne; to je teda něco; ► vyjadřuje chválu, obdiv nebo lichocení; (6) **¡~ sea!**, vulg. (Bol): krucifix!, krucinál!, sakra!; ► vyjadřuje proklínání; (DA).

malayo, m.; i adj. (Kub): druh bojového kohouta; (RR).

malazo, adj/adv. (1) adj. (Am): velice zlý, ohavný; (JD). • (2) adv. (Per, Chil, Urug): velmi špatně; (DA).

malazo, -za, adj. (1) venk. (Pan, Per, Chil, Urug, Arg): nezručný, nenadaný; (2) venk. (Pan, Per, Chil, Urug, Arg): o věci: nekvalitní; (3) (Ven, Chil, Arg, Urug): zvrhlý, perverzní; (DA).

malcabestro, -ra (malcabresto), m/f. (1) (Guat): zlomyslný, problémový; (DA).

malcabresto, -ta, m/f. (1) (Guat), viz: *macabresto*; (DA).

malcajaco, m. (1) (Salv): strom, viz: *chaparro*; (DA).

mal-caliente (malcaliente), m., lid. (1) (Kol): erysipel u hovězího dobytka; (AM, DA).

malcasada, f. (1) (Kol, Pan): rostlina; ► klejicha kurasavská/glejovka; (2) (Kub): rostlina *Euphorbia pilulifera*; (MM).

malcincal, m. (1) (Hond): terén osázený stromy *malcinco*; (DA).

malcinco, m. (1) (Hond): dub (*Quercus sapataefolia*, *Q. hondurensis*, *Q. skinneri*); ► strom až 30 m vysoký; s kopinatými a podlouhlými listy; květy má ve vzprámených klasech a jeho plodem je žalud; má řadu využití v tradiční medicíně; ■ Syn.: *malcote*; (DA).

malcontado, m. (1) (Chil): peníze; ► těmito penězi disponují pokladní a účetní, aby vyrovnali ztráty způsobené chybnými výpočty; (AM).

malcota, f. (1) (zápHond): žalud, plod stromu *malcinco*; (DA).

malcote, m. (1) (zápHond), viz: *malcinco*; (DA).

malcorazón, adj. (1) (StřAm): krutý, zlý; (AM).

malcriadez, f. (1) (Am; Arg, StřAm, Kol, Chil, Ekv, Mex, Pan, Ven; Guat, Salv, Nik, Kub, Dom, Portor, Per, zápBol, Par, Chil, Urug): rozmazlenost, nevychovanost, nezdvořilost, hrubost; ■ Var.: *malacriadeza*; (RAE; AM, MM; DA).

malcriadeza, f. (1) (StřAm, Kol, Ekv, Guat, Hond, Salv, Nik, Dom, zápBol, Chil): nevychovanost, nezdvořilost; ■ Var.: *malacriadez*; (AM; DA). • (2) (Bol): sprostá nadávka; (DA).

malcriado, m. (1) (Kub): mazlíček; př.: *malcriado de la casa*; (JD).

malcriador, -ra, adj. (1) (Portor, Chil, Par, Arg, Urug): o osobě: příliš tolerantní nebo ustupující v požadavcích a rozmarů jiného; ► zejména k dětem; (DA).

malcrianza, f. (1) (Urug, Par, Arg): rozmazlenost děti kvůli příliš velké toleranci vůči jejich rozmarům ze strany dospělých; (DA).

maldad, f. (1) (Am): neposlušnost; (JD). • (2) **estar en la ~¹** (Kub): chodit obezřetně, opatrně; př.: *a mí es muy difícil engañarme porque yo siempre estoy en la maldad*; (3) **estar en la ~²** (Kub): nikomu nedůvěřovat; př.: *yo siempre estoy en la maldad*; (4) **estar en la ~³** (Kub): být prohnáný, mazaný; př.: *yo siempre estoy en la maldad; por eso el jefe no puede despedirme*; (5) **estar en la ~⁴** (Kub): být vždy v jádru všeho, mít o všem páru; př.: *no me pudo sorprender porque estoy en la maldad*; (6) **hacer una ~¹** (Kub): učinit politické hnutí proti nepříteli; př.: *el jefe quiere despedirme pero no puede porque le hago mil maldades*; (7) **hacerle una ~ a una mujer** (Kub): o ženě: vyspat se s ní; př.: *ayer le hice una maldad a ella*; (DMC). • (8) **hacer una ~²** (Bol): ukrást, udělat škodu; ► bol. argot *coba*; (HB). • (9) lid. (Am, Mex, Salv, Nik, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Urug, Chil): lumpárna, čertovina; (10) (Kub, Dom, Ven, Urug): žert, vtip, legrace; ► hloupý žert, viz též: *chistería*; (11) **estar para la ~¹** (Kub): být pro každou špatnost; (12) **estar ~²** (Kub): mít se na pozoru; tušit problémy; (13) **hacer la ~** (Nik, Kost, Dom, Portor): vtipkovat o někom; (DA).

maldadoso, -sa, adj/subst. (1) adj. (Am, Chil, Mex): nevychovaný, neposlušný, zlobivý, neposedný; (AM, JD, DA). • (2) adj. (Kol): zlomyslný; (DA).

maldición, f. (1) ~ **gitana** (Salv): pít alkohol po dobu jednoho týdnu; (DA).

maldingo, -ga, adj., lid., eufem. (1) (sevKol): prokletý, zatracený; (DA).

maldiojo, m., venk. (1) (szArg): zánět spojivek; (2) (střArg), viz: *disciplina de monja*; (DA).

maldita, f., venk. (1) (Kub, Portor): malý nádor; (2) (Portor, Ven): ranka; ► většinou se vytváří po bodnutí hmyzem; (AM, DA). • (3) (Kub): pilulka proti únavě; př.: *mañana tengo examen; no puedo acostarme; voy a tomar la maldita*; ► skoro zaniklý kubanismus; kubánští studenti tak nazývali bencedrinu, protože ji brali, aby neusnuli a mohli se celou noc učit; (DMC). • (4), viz: *hierba maldita*; (DA).

malditada, f. (1) (Per): kletba, zaklení, nadávka; (JD).

malditazo, -za, adj. (1) (Nik): mazaný, lstivý, prospěchářský; (DA).

maldito, adj/subst., lid. (1) m. (xxx): dítě, děcko, viz též: *nené*; (2) adj. (Per, Bol): o osobě nebo o věci: výborný, skvělý; (3) adj/subst. (Kub, Portor): o dítěti: čilý a vychytralý; (DA).

maldito, -ta, adj. (1) (Am): chorý, špatný, ubohý, bídný; (2) (Mex): úskočný, drzý; (3) *está* ~ (Kub): má smůlu; (4) m. (Am): šikovný chlapík; (5) m. (Am): nežit; (6) m. (Kub, Portor): jizva, rána; (JD).
 • (7) [Š: *muy bueno, excelente*] (Bol, Per): skvělý, výborný, znamenitý; př.: *esta foto tuya está maldita, la voy a poner en un marco*; viz též: *barbarazo*; (RF, DA).

malditura, f., venk. (1) (Pan): lumpárna, čertovina; (DA).

maldoso, -sa, adj/subst. [Š: *malvado*] (1) adj. (Kost, Nik, Am): zločinný, zlotřilý; (RAE, JD). • (2) adj/subst. [Š: *travieso*] (Mex; Nik, Kost): neklidný, nezbedný, *neposedný*; (RAE; DA). • (3) adj. (Chil, Mex): páchající nepravosti; perverzní, špatný; (MM). • (4) adj/subst. [Š: *persona con malas intenciones*] (Kost, Kub, Mex, Nik): mající špatné úmysly; př.: *el maldoso de Rufino algo anda tramando de repente anda muy zalamero con la hija del jefe*; (5) [Š: *persona mal pensada, maliciosa*] (Kost, Kub, Mex, Nik): škodolibý, zlomyslný; př.: *¡no seas maldosa, Julieta!, te dije que mi novio me había pedido que le sobara la espalda, no otra cosa*; (RF, DA).

maleado, -da, adj/subst., lid. (1) (Hond; Guat): našťvaný, rozzuřený, rozčilený; př.: *ahorita yo no hablo con el jefe porque en la mañana estaba todo maleado*; viz též: *encojonado*; ► slang; (RF; DA).
 • (2) adj. (Salv, Kost, Dom, Ekv): mající smůlu; (DA).

malean, m. (1) (Bol): ničema; ► bol. argot *coba*; (HB).

maleán, m. i adj. (1) (Per): zavrženíhodný; (2) (Per): o místě: nebezpečné nebo obydlené osobami v chudobě; (3) m. (zápBol): o člověku, který žije z krádeží; (4) adj. (Per): o situaci: komplikovaný, obtížný; (DA).

maleantada, f. (1) (Salv): skupina darebáků; ■ Syn.: *maleantería*; (2) (Pan), viz: *maleantería*; (DA).

maleante, adj/subst. (1) (Mex): škodlivý; (JD). • (2) m. (Portor): závislák, který navádí jiného, aby bral drogy; (DA).

maleantería, f. (1) (Pan), viz: *maleantada*; (2) (Pan): chovat se výtržnickým způsobem; ■ Syn.: *maleantada*; (DA).

maleantoso, -sa, adj. (1) (zápBol): neposlušný, vzpurný; (DA).

malear, tr. (1) (Ekv; Kost, Dom): přivolat na někoho neštěstí; (RAE; DA). • (2) (Hond): našťvat, rozčílit; př.: *vieras, ayer sí que me malearon los chavos de la gasolinera; le estaban poniendo diesel en vez de gasolina*; ► slang; (RF). • (3) (Kost): odvést pozornost někomu, aby se nesoustředil a netrefil se do něčeho; (DA).

malecón, m. [Š: *calle, paseo costero*] (1) (Kub, Ekv; Dom, Guat, Hond, Chil, Kol, Kost, Mex, Nik, Pan, Per, Portor, Salv, Ven; Am): cesta podél břehu moře nebo řeky; pobřežní cesta, ulička; př.: *están construyendo un hotel de lujo cerca del malecón*; (RAE; RF; DA). • (2) *te quedó como el* ~ (Kub): to seš teda vedle jak ta jedle; (JD).

maleconear, intr. (1) (Mex, Dom): procházet se po cestě *malecón*; (DA).

maleficio, m. (1) (Kol): tubera, souchotiny; (JD). • (2) (Kub): rýma, nachlazení; př.: *me cayó el maleficio*; (DMC).

maleku, m. (1) (StřAm): ind. jazyk ze skupiny čibča; ► má okolo 750 mluvčích v Kostarice poblíž hranic s Hondurasem; ■ Syn.: *guatuso*; (EA).

malembe, m. i adj., lid. (1) m. (Kub): slaboch, viz též: *neneque*; (2) adj. (Kub): o osobě nebo o zvířeti: skleslý, slabý; (3) (Kub): o věci: nekvalitní; (DA).

malembo, -ba, adj. (1) (Kub): stonavý, ubohý; (AM).

malempatarse, intr/zvrat. (1) (Ven): chovat se špatně ke kamarádovi; (DA).

malena, adj., lid. (1) (Chil): o osobě nebo o věci: špatný, zlý, mizerný; nekvalitní, viz též: *condenado*; (DA).

Malena, f., lid. (1) hovor. tvar jmen *Magdalena* (Nik, Chil), *María Elena* (Mex, Hond, Salv, Pan, Portor, Chil, Arg, Urug); (DA).

malencabado, -da, adj. (1) (Kub): ztrápený, utýraný; př.: *¡mira cómo quedó malencabado ese pobre boxeador después de segundo asalto!*; ► slang; (RF).

malencachado, -da, adj/subst., lid. (1) (výchBol, Chil): nevzhledný; (DA).

malencarado, -da, adj., lid. (1) (Guat, Mex, Dom, Ekv): rozzlobený, našťvaný, viz též: *encojonado*; (2) (Hond, Salv, Nik, Kol): hrubý, neomálený při jednání; (DA).

malencia, f. (1) (Salv): nemoc; (DA).

malenco, -ca, adj., lid. (1) (Hond): špatný, zlý, mizerný, viz též: *condenado*; (DA).

malenseñar, tr. (1) (Chil, Kub, Urug; Ekv, Nik, Dom): dovolit někomu špatné chování; (RAE; DA).

malentretenido, -da, adj/subst. [Š: *vago*] (1) (Mex; zápBol): lenoch, zahálčivý člověk; (RAE; DA). • (2) lid. (Bol): o osobě: neproduktivní, málo efektivní; (DA).

malero, m. (1) (Per): čaroděj, kouzelník; (MM).

malero, -ra, adj/subst. [Š: *delincuente*] (1) (Ekv): delikvent, provinilec; (RAE, DA). • (2) m/f., venk. (Per): čaroděj, který vyvolává nemoci a ohranjuje; (3) adj. (Bol): hádavý, hašteřivý; (DA).

malespín, m. (← *malespín*) (1) (Salv; StřAm; Hond, Nik): studentský slang, slang darebáků; ► spočívá v pevném přehození písmen (hlásek); název nese podle generála Malespína, který tento slang vymyslel; ■ *Var.*: *malespino*; (RAE; AM; DA).

malespino, m. (1) (Kost, Hond, Nik), viz *malespín*; (RAE, DA).

maleta, adj/subst. [Š: *maletero*] (1) f. (Chil, Ven; Urug): kufr u auta, zavazadlový prostor; viz: *baúl, maletera*; př.: *nos llevábamos los cauchos de repuesto de los otros carros en la maleta del carro en que nos íbamos*; (RAE, BDE, EEA; DA). • (2) venk. (Kub; Kol, Portor): hrb u člověka; (RAE, JD, DA). • (3) **andar como ~ de loco**, (Nik, Urug): nemít přesný cíl; nevědět přesně, co chce nebo o co se pokouší; nevědět která bije; (4) m/f. (Guat): perverzní člověk; (RAE). • (5) f. (Kub; Pan, Kol, Chil): školní brašna, aktovka; ► děti v ní nosí do školy knihy; ■ *Syn.*: *maletín*; (6) (Per): lidská záda, především hrbatá; (7) **a la ~¹**, lid. [Š: *a traición*] (Chil; Bol): zrádně, proradně, zákeřně; př.: *le pegó a la maleta*; (8) **andar (alguien) de ~(s)**, hovor. (Chil): mít špatnou náladu, být naštvaný; (RAE; DA). • (9) ~(s), f. pl. (Arg; Chil, Urug): **batoh, cestovní vak; alforjas**; (RR). • (10) f. (Kol, Chil, Ekv, Guat, Nik): ranec s oblečením; (11) (Chil, Guat): cestovní vak, brašna na kolo; viz.: *cantinas*; (12) f. (Arg, Mex): lenoch, spáč; (13) adj. (StřAm, Mex, Per, Portor): zlobivý, uličnický; (14) adj. (Arg, Chil, Par, Urug): hloupý, neschopný, vychytralý; (15) (Arg, Chil, Par, Urug): bezvýznamný, obyčejný; (MM). • (16) f. (Am, Ekv): ranec prádla; (17) (Am): sedlová taška; (18) **largar la ~** (Chil): natáhnout bačkory; (19) m. (Am): hrubec, darebák; (JD). • (20) pl. (Ven: Trujillo): velké močály, bažiny; (AM). • (21) f., cestovní nebo sportovní taška, viz: *bolso*; (22) kufrík, příruční zavazadlo; viz: *valija*; (23) **hacer la ~**, sbalit si věci, viz: *empacar*; (24) **sacar la ropa de la ~**, vybalit si věci; viz: *desempacar*; (EEA). • (25) adj. [Š: *inhábil, poco diestro*] (Guat, Kol, Mex; Salv, Nik, Pan, Dom, Ven, Ekv, Bol, Arg): neschopný, nešikovný; př.: *Erica es bien maleta para cocinar, todo lo quema*; (26) **como ~ de loco¹** (Arg): bezdůvodně, bez příčiny; př.: *entraba y salía como maleta de loco, hasta que su madre lo regañó y le dijo que se quedara quieto*; ► slang; (RF; DA). • (27) **a la ~²** (Bol): ukvapeně, unáhleně, viz též: *checanchada*; (LM; HB). • (28) **a la ~³** (Bol): ozbrojená, s pomocí tupých předmětů (o pouliční rvačce); ► bol. argot *coba*, viz též: *a (al, a la)*; (HB). • (29) adj/subst., hovor. (Mex): nešika; nešikovný; př.: *¡Paco, eres un maleta!*; *¡qué bola de maletas son esos futbolistas!*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (30) f. (Kub), viz: *cuento*; (DMC). • (31) adj., lid. (Mex): o věci: nekvalitní; (32) adj/subst., lid. (Guat, Chil): proradný; zrádce; (33) m/f. (Guat): o osobě mající špatnou povahu; (34) f. (Guat): porce opečených fazolí; (35) (Nik): chléb plněný masem; (36) lid. (Nik): balík peněz; (37) (Hond): karton cigaret nebo doutníků; ► obvykle má deset nebo dvacet krabiček; (38) venk. (Hond, Nik): nadbytek; (39) (Kost): mužské genitálie; ► zvláště, když tvoří nápadnou bouli pod těsným oděvem; (40) ~ **azuana** (Dom): velká papírová taška s uchy; (41) **como ~ de loco²** (Arg): z jedné strany na druhou; (42) **a la ~⁴**, lid. (Bol, Chil): obcházet etické a legální normy; (43) **conocer al pasajero por la ~** (Dom, Portor, Ven): šaty dělají člověka!; ► identifikovat osobu podle stavu, ve kterém se její věci nachází; ■ *Syn.*: *conocer al pájaro por la pluma*; (44) **ser una ~**, lid. (Kol): být nešika, nemehlo, nemotora; (DA).

conocer el pájaro por la pluma, f. (1) (Kub), šaty dělají člověka!; ► identifikovat osobu podle stavu, ve kterém se její věci nachází, viz: *conocer el pasajero por la maleta*; (DA).

maletear, tr. (1) hovor. (Chil): krást peněženky; (AM). • (2) (Kol): pokazit se, nefungovat; př.: *se me maleteó el computador y no pude trabajar*; ► slang; (RF). • (3) lid. (1) (Per): kritizovat, kárat, viz též: *viborear*; (4) (Guat): nakládat cukrovou třtinu; (5) (stř., záp. i jižBol): bít, mlátit pěstmi nebo nohami jednu osobu vícemi; (DA).

maleteo, m., lid. (1) (Per): zlomyslná kritika za účelem někomu uškodit; (DA).

maletera, f. [Š: *maletero*] (1) (Mex; Bol, Chil, Per; Nik, Pan, Dom, Ven, Urug, Kol): zavazadlový prostor, kufr u auta; př.: *perpetrado el delito, la víctima fue traída por sus asesinos en la maletera del mismo vehículo*; ■ *Var.*: *maleta*; (RAE; BDE; DA). • (2) (Kol): malé zavazadlo; (AM). • (3) (Kol, Mex): vak na cestovní zavazadla; ► umísťuje se na hřbet koně; (MM). • (4) f. (Am): kufrík; (JD).

maletería, f. (1) (Bol, Chil): brašnářství; (DA).

maletero, m. (1) (Chil): zloděj, kapsář; (AM). • (2) (Am, Ekv, Kol): sedlové zavazadlo; (AM, JD); • (3) zavazadlová síť; úschovna zavazadel; zavazadlový kufr; (4) **tener el ~ alto** (Kub): mít zadnici jako kotel; (JD). • (5) pomocník, nosič, viz: *changador*; (6) zavazadlový prostor, kufr u auta, viz: *baúl*; (7) (Mex): komora; viz: *baulera*; (EEA). • (8) (Bol): zloděj zavazadel; ► působí na terminálech autobusových linek; je dobře oblečen a má komplice, který mu nosí zavazadla, občas i cizí; bol. argot *coba*; (HB). • (9) (Ven): přístřešek, kůlna; (10) (Kost): nosič na kolo; (11) (Kub): pašerák peněz; (12) (zápBol): zrádce, který používá nezákonné prostředky; (13) (zápBol): ve fotbale: pomalý a hrubý hráč; (14) (Portor): o kohoutích zápasech: kohout, který není moc zručný s ostruhou; (DA).

maletero, -ra, adj/subst., lid. (1) m/f. (Per): o člověku, který zlomyslně kritizuje někoho za účelem mu uškodit; (2) adj/subst. (Bol, Chil): proradný; zrádce; (DA).

maletín, m. (1) (Am; Salv, Pan, Kol): aktovka; viz: *portadocumentos*; (JD; EEA; DA). • (2) (Arg): necesér; př.: *maletero de belleza*; (JD). • (3) kufřík, příruční zavazadlo; viz: *valija*; (EEA). • (4) (Mex): zodpovědnost; (5) **tu ~, con rueditas y todo** (Kub): sdělení někomu, že jeho pochybnost je jeho problém; (6) ~ **de gásfiter**, lid. (Chil): nudný, nepříjemný; (DA).

maletón, -na, adj/subst. (1) (Ven): odstavené tele; (2) (Ekv): pouzdro, potah; (AM). • (3) adj., lid. (Kol): hrbatý; (MM, DA).

maletudo, -da, adj/subst. (1) (Am, Kol, Kub, Ekv, Mex, Per; Bol): hrbatý; ► v Peru se to říká o člověku, který má jen lehčí zakřivení páteře, ne hrb; (AM, JD, MM; DA). • (2) m. (Am): hrboun; hrbatec; (JD).

malevaje, m. (1) (Arg, Urug): skupina ničemů, zlých lidí; lupičství; (RAE; MM).

malevo, m. (málo použ.) (1) (Arg): kumpán, zločinec, padouch; ► člověk, který chránil šéfa zločineckého gangu, především na předměstích; př.: *en una época Palermo era un arrabal de malevos, pero hoy es cuna de los chetos*; ► slang; (RF).

malevo, -va, adj/subst. (1) adj. (Arg, Bol): vulgárních zvyků; ► typické pro předměstí; (2) (Arg): ničemný; patřící nebo vztahující se k ničemům; (3) (Arg): vlastní ničemům; (4) m. (Arg): násilný a hádavý člověk; ► který žil na předměstí Buenos Aires; • (5) adj/subst., málo použ. (Arg, Urug; Am; Bol, Par): ničemný, zlotřilý, zločinecký; ničema, zlotřilec; (RAE; JD; DA). • (6) (Arg, Bol, Par, Urug, Am; Nik): zlý, zločinný; (JD, MM; DA). • (7) člověk špatného charakteru; (MM) • (8) (Urug): zločinec, kriminálník; ► slang; (RF). • (9) (Bol, Urug): obyvatel žijící na periferii; (10) adj. (Urug): vztahující se k tanci tango; (11) (Portor): o dítěti: zlobivý, neposedný; (DA).

maleza, f. (1) (An., Chil, Hond, Nik): plevel; (RAE). • (2) [Š: *achaque*] (Kub, Dom; Nik): lehká nemoc nebo indispozice; (RAE; DA). • (3) (Arg Chil; Ekv): hnis; (AM, MM; DA). • (4) (Kub): bolení; př.: *maleza de vientre*; (JD).

malezal, m. (1) (Arg, Chil, Portor): hnis; (AM). • (2) (Am; Mex, výchBol, Par, Arg): houští, křoví; (JD; DA). • (3) (svArg): nízká a záplavová oblast; (4) (svArg): rozšíření trhlín na kopcích, které dosahují i 60 cm do výšky; jsou odděleny malými prohlubněmi nebo kanály; (DA).

malezar, m., venk. (1) (Portor): terén pokrytý plevellem; (DA).

malfati (s), m. pl. (← it. *mal fate*) (1) (LaPla): **mangoldové** knedlíčky; (MS).

malgacha, adj/subst., venk. (1) (szArg): brambora (plod i rostlina), viz: *papa*; viz: *papa*; její plod je jedlý; (DA).

malgeniado, adj. (1) (Am): popudlivý, vzteklý; ■ Syn.: *malgenio*; *malgenioso*; (JD).

malgeniado, -da, adj. (Bol, Kol, Ekv, Hond, Nik, Per): mající špatnou náladu; (RAE).

malgenio, adj. (1) (StřAm, Kol, Ekv): vzteklounský, prudící; (AM).

malgenioso, -sa, adj, i subst. (1) (Am): mající špatnou náladu; (RAE). • (2) (svArg): (Kol, Chil, Mex; Kub, Dom, Bol, Ekv, Per): vzteklounský, prudící; ► psaná forma v Mexiku je *mal genioso*; ■ Syn.: *malgeniudo*; (AM; DA).

malgeniudo, -da, adj/subst. (Mex, Bol): vzteklounský, prudící, viz též: *malgenioso*; (RAE).

malgestado, -da, adj. (1) (Mex): mrzoutský; (JD). • (2) (sz. i zápArg): o osobě dělající ošklivá gesta; přísný; (DA).

malgrado, adv. (← it. *mal grado*) (1) (LaPla): ačkoliv; (MS). • (2) (Arg): třebaže, přestože, nehledě na; př.: *no pudimos contener la risa, malgrado el asombro que nos causó esa tranquilidad*; (RR). • (3) (Am): nerad; (JD).

malhaya (sea, sean) ;!, citosl. (1) (Mex; Hond, Salv): hergot!, sakra!; **krucinál!**; př.: *ay, condenado Negro este, ¡malhaya sean tus gracias!*; (BDE; DA). • (2) (Am): k čertu s tím!; (JD). • (3), viz: *malaya*; (MM). • (4) (Ven; Mex, Guat, Kol, Bol, szArg): kéž by!; př.: *¡al malhaya quién pudiera*

irse lejos!; (BDE; DA). • (5) (Guat, Hond, Salv, Bol, Chil): škoda!; zatraceně!; (6) ;~ **no tiene cola!** (Salv): vyjadřuje, že něčeho nelze dosáhnout; (DA).

malhayar, intr. (1) (Kol, Guat, Hond): horlivě po něčem toužit; ■ Syn.: *almahayar*; (AM; DA).

malhecho, m., lid., venk. (1) (Bol, szArg): očarování, uhranutí, uřknutí; (DA).

malhecho, -cha, adj. (Salv, Nik, Kost, Dom, Bol): o věci: provedena nedbale; (DA).

malhechote, -ta, adj/subst. (Mex, Guat): fušerský, odfláknutý; fušer, břídil; (DA).

malhembro, m. (1) (Kub): podivín; (JD).

malhoja, f. (1) (Arg): zbytek cukrové třtiny, který se používá jako píce na krmivo a její pole vypálené ohněm jako hnojivo; (DA).

malhora, m/f., hovor. (1) (Mex): člověk, který rád dělá zlomyslnosti, podlosti, nezbednosti; ■ Var.: *malora*; (RAE, DA).

malía, m/f. (1) (Hond, Salv): lstivý, jednající zlomyslně; (DA).

malicia, f. (1) (Chil; Bol): kořalka; ► v malém množství se přidává do různých nápojů; (AM; DA). • (2) (Chil): panák pití; (JD). • (3) (Salv, Dom): touha něco udělat; (4) (Salv, Dom): provokace, perverznost, zvrácenost; neúplné vyjádření; (5) (Salv): vychloubání, ješitost, flirtování; (DA).

malicioso, -sa, adj. (Ven): nedůvěřivý; podezřívavý; (RR). • (2) (Mex): chytrý; (JD). • (3) (Salv, Dom, Bol, Chil): provokativní, zvrhlý; (4) (Salv, Dom): o osobě mající touhu a chuť něco dělat; (5) (Salv): namyšlený, samolibý, flirtující; (DA).

maligna, f. (1) (Kub): vrcholící horečka; (AM). • (2) (Portor): zlo; (RR). • (3) lid. (Portor): marihuana, viz též: *juana*; (DA).

malilla, f. (1) (Mex): absták; ► drogově závislého; ► mex. argot *caliche*; (2) **hacer la ~** (Per): záměrně ovlivnit překážení v záležitostech; (DA).

malillero, -ra, adj/subst. (1) (Per): o otravném člověku: hatící určitý plán či úmysl; (AM, DA).

malinaltepec, m., ind. jazyk, viz: *tlapaneco*; (S01).

Malinalxochi, f., myt. (1) (Mex): azt. čarodějnice; bohyně hadů, škorpiónů a poušťního hmyzu; (S04).

Malinche, f. (1) (← nah. *Malintzin*) (Mex): Malinče; ► ind. tlumočnice a družka dobyvatele Mexika Cortése; (EA, DA).

malinche, adj/subst. (← nah. *malintzin*) (1) f. (Hond, Nik; zápSalv, Kost): keř nebo malý strom *flamboyan*; ► až 5 m vysoký, s květy ohnivě červené, nebo zářivě žluté barvy a s plody v lusku; vývar z listů údajně dokáže vyvolat potrat; kůra z kmene se používá pro vydělávání kůží; ► delonix královská (NET); (RAE, DA). • (2) f., i adj., hovor. (Hond): člověk, hnutí, instituce, atd., který se dopouští zrady; (RAE). • (3) (Kost, Nik): rostlina; ► sapan nádherný; ■ Syn.: *tabachín*; (4) (Mex): dívka; ► ozdobená barevnými pásky; účastní se lidových slavností; (MM). • (5) adj., lid. (Mex, Dom, Ekv): rozzlobený, našťvaný, viz též: *encojonado*; (6) (Nik): obtížný, protivný, viz též: *molestoso*; (7) adj/subst. (Mex, Guat, Salv): o osobě mající sklon k cizímu a opovrhování vlastním; (8) m/f. (Hond): zrádce; (DA).

malinchismo, m. (← zkráceně *Malinche*) (1) (Mex; Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): obdivování cizího; ► sklon k cizímu a opovrhování vlastním; (RAE; DA). • (2) (Mex): obdiv k zahraničním produktům; ► hlavně severoamerickým, doprovázený opovržením k domácím produktům, viz též: *malinchista*; (RR). • (3) (Hond): zrada; (DA).

malinchista, adj/subst. (1) (Mex; Hond, Salv, Nik): dávající najevo náklonnost k něčemu cizímu a opovržení k tomu vlastnímu; (RAE; DA). • (2) (Mex): označení osoby se zálibou v zahraničních produktech; ► hlavně severoamerických, doprovázené opovržením k domácím produktům, viz též: *malinchismo*; (RR).

malinformar, intr. (1) (Guat, Hond, Nik, Kost, Pan): negativní zmínka o kvalitách nebo o schopnostech někoho; (DA).

mall, m. (← angl. *shopping mall*) (1) (Am, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Ekv, Per, Chil): nákupní centrum, viz: *shopping*; (EEA; DA).

malla, f. (1) (← keč.) (Chil): brambor s malou hlízou; (2) (Chil, Per): zahradní rostlina; (MS). • (3) [Š: *bañador*] (Arg, Bol, Urug; Chil, Mex, LaPlá; Am; Par): plavky; př.: *no importa, vamos a nadar lo mismo; no traje la malla*; ■ Syn.: *traje de baño, ~ de baño, vestido de baño*; (BDE, RAE; JD; EEA; DA). • (4) [Š: *correa (de reloj)*] (LaPlá; Urug; Bol, Arg): řemínek u hodinek; př.: *un reloj pulsera con la malla rota*; ■ Syn.: *malla del reloj* (Arg), *correa* (Mex: z kůže, Chil, Ven), *extensible* (Mex, z kovu); (BDE, RAE; EEA; DA). • (5) (Kost): plot, ohrada; (RR). • (6) síťka, viz: *chipa*; (LM). • (7) (Kub): viz: *triple*; (DMC). • (8) (Hond, Salv): síťované silonky; (9) (Ekv, Chil): souhrn předmětů nebo kurzů ve studijním oboru nebo určité učební osnovy; (10) ~ **ciclónica** (Mex, Dom): plot, ohrada;

■ Syn.: *malla de ciclón*; (11) ~ **curricular** (Per): rozdělení předmětů zahrnutých v učebních osnovách; ► zviditelňuje jejich členění, priority a souvislosti; (12) ~ **ciclón** (Par), viz: ~ *ciclónica*; (13) ~ **entera** (Bol, Arg, Urug): jednoduché plavky; ■ Syn.: ~ *enteriza*; (14) ~ **enteriza** (Arg, Urug), viz: ~ *entera*; (15) ~ **milimétrica** (Bol), viz: *alambre milimétrico*; (DA).

vestido de baño, m. (1) (Nik, Kost, Pan, Kol, Ekv), plavky, viz: *malla*; (DA).

mallar, m. (1) (Per): místo, kde rostou stromy *molles*; viz: *molle*; (MM).

mallas, f., pl. (1) punčochy, viz: *calzas*; (EEA).

mallcu, m. (← keč/aim. *mallku*, „kondor“) (1) (zápBol): autorita v domorodé komunitě; ► většinou starší muž; (DA).

malle, m/f. lid. (1) m. (xxx): dítě, děcko, viz též: *nené*; (2) f., venk. (Pan): holka, holčička; (DA).

mallete, m. (1) (Ekv): výřez; ► dělá se na dřevěném sloupu, pilíři, aby se na něj mohly položit další trámy konstrukce; (MM).

mallín, m. (← map. *malliñ*, „jezero“) (1) (Arg; jižChil): bahnitá louka; ► charakteristická pro polopouštní oblast v Patagonii; (RAE; DA). • (2) (Arg, Chil): krmná rostlina vyskytující se v této oblasti; (MS). • (3) (← map. *mallin*, „laguna“ (Chil): nížina, nízko položená vlhká oblast v pohoří; ► v Sierras Grandes provincie Córdoba v Argentině jsou místa, kterým se říká mallín; tato místa mají společné to, že se nachází ve vlhkých nízko položených oblastech; (MM). • (4) (← map.) (Arg; Pat): xxx; (EA).

mallku, adj/subst. (1) m. (← keč/aim. *mallku*) (Bol): kondor; ► měří 1,2 m, hlava a krk jsou holé a zbarvené do šedo-žluté až červeno-fialové, na hlavě má velkou chocholku, na krku bílý límec a velký zobák ve tvaru skoby, barvení těla je černé, křídla jsou bílá, dlouhá a široká, samice má černou hlavu bez chocholky; vyskytují se v Andách; jsou symbolem státu Bolívie; ■ Syn.: *cóndor*; (2) (Bol: alt): vedoucí, vůdce; ► většinou starší muž, autorita domorodé skupiny; ■ Var.: *mallcu*; ■ Syn.: *tata*; (LM, DA). • (3) adj/subst., lid. (Bol: alt): osoba s orlím nosem; ■ Syn.: *cóndor*; (LM).

mallo, m. (1) (Chil): dušený pokrm; ► z vařených rozmačkaných brambor; je podobný pokrmu *chupe*; (AM).

mallón, m. (1) (Mex): elastáky; (DA).

mallones, m., pl. (1) punčochy, viz: *calzas*; (EEA).

mallorca, m. (1) (Ekv): anýzová pálenka, kořalka; viz též: *mataburro*; (RAE; DA). • (2) (Ekv): anýzový likér; ► vyrobený z pálenky, cukru a anýzu; (RR).

malluelo, m. (1) (Portor): druh banánů; (DA).

mallugada, f., venk. (1) (Hond, Salv, Nik, Kost, Dom, Mex, Pan): zhmožděnina; ■ Var.: *mayugada*; (DA).

mallugado, -da, adj., lid., venk. [Š: *magullado*] (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan): pohmožděný; (DA).

mallugadura, f., lid. venk. [Š: *magulladura*] (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan): zhmožděnina; (DA).

mallugamiento, m. (1) (Mex, Dom, Ven): zhmožděnina; (DA).

mallugar, tr/zvrat., lid., hanl. [Š: *magullar*] (1) (Ven; Guat, Hond; Mex, Salv, Nik, Dom, Pan): pohmoždit, otláčit; pomačkat, rozmačkat; ■ Var.: *mayugar*; (RAE; AM; DA). • (2) (Mex): očumovat; (JD).

mallugón, m. [Š: *magullón*] (1) (Mex; Guat, Hond, Salv, Kost, Pan, Dom): zhmoždění, pohmoždění; ■ Syn.: *magullón*; ■ Var.: *mayugón*; (AM; DA).

mallugear, intr. (1) (jzAm): mňoukat; (DA).

mallullo, m. (1) (Per): hlíza meloku hlíznatého (*Ullucus tuberosus*) ve tvaru brambor; (DA).

mallullón, -na, adj/subst., lid. (1) (Pan): velký a hloupý; ■ Var.: *mayuyón*; (DA).

malmandado, adj/subst. (1) adj. (Kub): líný jako veš; (2) m. (Kub): lenoch; (JD).

malmariar, tr. (1) (Urug): zblbnout, zhloupnout; ► po úderu nějakým předmětem nebo kvůli alkoholismu; (AM).

malmatada, f., lid. (1) (Guat, Nik, Hond): rány, bití, výprask, viz též: *golpeadura*; ■ Syn.: *malmatón*; (2) (Salv, Hond, Nik, Kost): pád, spadnutí, viz též: *derribada*; ■ Syn.: *malmatón*; (DA).

malmatado, -da, adj/subst. (1) adj. (Nik): o člověku: zraněný; (2) (Nik): o člověku: podřízený; (3) f., hovor., venk. (Salv, Hond): spadnutí, pád člověka; (4) [Š: *paliza*] (Salv, Nik): výprask, rány; (RAE). • (5) (Nik): o věci: těžce poškozena; (6) (Nik): o věci: nekvalitní; (7) (Nik): zruinovaný, bez peněz; (8) (Nik): zdrogovaný; (DA).

malmatar(se), tr/zvrat. (1) tr. (Salv, Nik; Hond): dát někomu výprask; (2) tr/zvrat. (Kost; Guat, Hond, Salv, Nik): rozbít si hlavu, zranit se při pádu; (RAE; DA). • (3) intr/zvrat. (Nik): drogovat se; (DA).

malmate, m., lid. (1) (Salv): pád, spadnutí, viz též: *derribada*; (2) (Salv): silná rána; (DA).

malmatón, m. [Š: *golpetazo*] (1) (Nik): bouchnutí, silná rána; (RAE). • (2) m. [Š: *guacharrazo*] (Nik): nebezpečný pád, upadnutí; viz též: *derribada*; (RAE; DA).

malmesabe, m. (1) (Nik): typická sladkost vyrobená z kukuřice; (DA).

malmodado, -da, adj. (1) (Kub, Mex): hrubý a neomalený; (AM). • (2) (Kub): nevychovaný, drzý; (JD).

malmodear, tr. (1) (Ekv): chovat se k někomu pohrdavě a hrubě; (RAE, DA). • (2) (Mex): trápit; (JD).

malmodeo, m., málo použ. (1) (Ekv): chovat se k někomu pohrdavě a hrubě; (DA).

malmodiar, tr., málo použ. (1) (Mex): chovat se k někomu špatně; ■ Var.: *malmodear*; př.: *si no me quiere, no me malmodee*; (AM, DA).

malmodiento, -ta, adj/subst., málo použ. [Š: *zafio*] (1) (Mex): hrubý, neomalený; neomaleneč; ■ Syn.: *malmodoso*; (RAE, DA).

malmodoso, -sa, adj., málo použ. (1) (Kol; Mex, Guat): nevychovaný, drzý; viz též: *maldomiento*; (JD; DA).

malnacido, -da, adj. (1) (Hond, Nik, Dom): o osobě, která nechce nic o své rodině vědět; (DA).

malnatural, adj/subst., málo použ. (1) (Bol, Per): bezohledný, zlomyslný ve svém chování; (DA).

malnатурoso, -sa, adj. (1) (Per): perverzní, špatný; (MM).

malnombre, m. (1) (Guat, Bol): přezdívka; ► většinou vtipná nebo poukazující na nějaký defekt osoby; (DA).

malo, m. **es tan ~ que le pegó el catarro a la comadrona** (Kub): je velmi zlý; př.: *Elio es un malo que le pegó al catarro a la comadrona*; (2) **ponerse ~ el mantecado** (Kub): velmi dobrá situace se začíná kazit, zhoršovat; př.: *el mantecado se está poniendo malo*; (DMC).

malo, -la, adj/subst. (1) **a la ~a** (Am, Kub, Per, Portor): po zlém; (2) m. (Chil, Mex, Portor): špatný úmysl; (3) **a las ~as; a la ~as; de ~as** (Portor): zneprátelel; (4) adj. (Chil, Portor): mající špatnou náladu; (5) **de a ~as** (Arg): po zlém; (AM). • (6) **ella está ~a** (Kub): dostala měsíčky; (7) **la de ~as** (Mex): smůla v kartách; (JD). • (8) **estar ~¹**, nefungovat, viz: *andar, no andar*; (EEA). • (9) (Salv, Bol): zlostný, hněvivý; (10) **hablar ~** (Portor): nadávat; (11) **caer ~a** (Portor): mít menstruaci; (12) **estar ~²**, lid. (Portor): nesednout někomu; (DA).

malobra, f. [Š: *mal obra*] (1) (Mex, Guat): čin, který otravuje nebo poškozuje druhého; (DA).

maloca, f. (← map. *malocan*, „ozbrojený útok proti nepříteli“, „vyplenění“) (1) (JižAm): invaze bělochů na území indiánů spojená s loupením, drancováním a vyhlazováním; (2) nečekaný útok indiánů proti Španělům nebo jinému indiánskému kmeni; (RAE). • (3) (JižAm): vniknutí, invaze; ► drancování, vyhlazení indiánské oblasti; (4) (JižAm): přepadení, nečekaný nájezd Indiánů; (MS; JD). • (5) (JižAm): obchodování; ► v minulosti; mezi Španěly a Indiány; (MS). • (6) (JižAm, Arg, Chil, Urug): viz: *malón*; (AM, MM). • (7) (Bol, Kol): skrýš nebo vesnice divokých indiánů; (AM). • (8) (Am): indiánská vesnice; (JD). • (9) (Kol, výchPer): chýše z rostlinných materiálů; ► staví se na lešení z klacků a slouží na komunitní bydlení amazónským kmenům; (DA).

malogrado, m. (Per): raněný, poškozený; (RR).

malograr(se), tr/zvrat. (1) (Per): pokazit, pokazit se; rozbít se; př.: *esta máquina se ha malogrado*; (BDE). • (2) (Kol): mít, dostat tuberu; (JD).

maloja, f. (1) (Kub): krmná kukuřice určená koním; př.: *a ese caballo hay que darle maloja; está muy delgado*; (RAE, DMC). • (2) **no haberle echado ~ a** (Kub): příliš si na někoho dovolovat; ► fráze určená osobě, která se chová příliš důvěrně; (RR). • (3) (Arg, Bol, Kub, Mex, Portor, Ven): rostlina kukuřice; ► nedává plody, ale používá se jako píce; (4) rostliny a stvolky kukuřice; ► po sklizni zůstávají na strnisku a používají se jako píce; (5) křehká špička cukrové třtiny; ► používá se jako píce; (MM). • (6) **no le he echado ~** (Kub): copak jsme spolu pásli krávy?; (JD). • (7) m. (Kub): žváro, larva (joint) zlé kvality; př.: *dame una maloja*; ■ Syn.: *prajo*; (8) **comer alguien ~** (Kub): mluvit nesmysly, blábolit, bulšitovat; př.: *mira que tú comes maloja; no des más opiniones*; (9) **tú nunca me has echado ~** (Kub): tys mě nikdy nezneužil; ty mě nikdy neotravuješ; př.: *estáte en tu lugar; tú nunca me has echado maloja*; (DMC). • (10) f., lid. (Portor): marihuana, viz též: *juana*; (11) (Mex, Kub, Portor, Ven), viz: *malojo*; (12) (Arg): zbytek cukrové třtiny, který se používá jako píce na krmivo a její pole vypálené ohněm jako hnojivo; (DA).

malojal, m., venk. (1) (Ven; Mex, Kub, Portor, Bol): terén posázený kukuřicí *maloja*; (RAE; DA). • (2) (Am): pole zelené kukuřice; (JD).

malojear, tr. (1) (Kub): sekat kukuřici; (AM). • (2) (Am): dávat zelenou kukuřici dobytku; (JD).

malojero, m. (1) (Kub): prodavač kukuřice *maloja*; (RAE).

malojero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kub): bezcenný, šmejdský; př.: *allí te sirven sólo ron malojero*; ► slang; (RF). • (2) m/f. (Ven): prodavač kukuřice *malojo*; (DA).

malojilla, f. (1) (Portor): rostlina (*Eriochloa polystachya*); ► vytrvalá bylina se stonkem vysokým až 1 metr; zapouští kořeny v uzlech v nadzemní části; má lineární listy; slouží jako krmivo pro dobytek; ■ Syn.: *malojilo*; (DA).

malojillo, m. (1) (Ven), viz: *zacate limón*; (2) (Portor), viz: *malojilla*; (DA).

malojo, m. (1) (Ven; Portor; Mex, Bol): píce kukuřice; viz též: *maloja*; (RAE, MM; DA).

malón, m. (← map.) (1) (JižAm): nečekaný vpád nebo útok indiánů; (2) neočekávaná proradnost; zločin vůči druhé osobě; (RAE). • (3) (Arg): skupina lidí, která někam vtrhne a obtěžuje okolí; (4) (Par): útok; (RR). • (5) (JižAm; Chil, LaPla): nečekaný útok indiánů; př.: *la frontera frecuentemente asolada por malones de indios mbaya y sanapana*; (MS, BDE). • (6) (JižAm): nečekaná zrada; špatná hra; (7) (Arg): gauner; (MS). • (8) lid. (Chil, LaPla; Bol): neohlášený mejdan; (MS; DA). • (9) (← map. *malon, malocan*) (Am, Arg, Chil, Urug), viz: *maloca*; neočekávaný vpád či útok indiánů; ► má za následek drancování, krádeže a vraždění; (JD, MM). • (10) (JižAm, Chil): překvapivý vpád skupiny kamarádů; ► do nějakého domu za účelem zábavy; (AM, MM). • (11) Arg): randál; (12) (Chil): mejdan; (JD). • (13) (JižAm): (provozovat) černý obchod; (AM). • (14) (Arg, Urug): velká skupna lidí; (15) (Arg): skupina mladých lidí; ► velmi hlučná, veselá, čilá; (16) adv., lid. (Chil): docela nebo něco špatně; (17) en ~ (Arg, Urug): velká skupina lidí, která se hýbe a dělá nepořádek; (DA).

malón, -na, adj. (1) (Mex, Per, Chil): docela špatně nebo něco špatně; ■ Syn.: *maluco*; (DA).

malonear, tr. (← map.) (1) (Urug): přepadnout; (2) (Chil): napadnout doma; (MS).

malonero, m. (← map.) (1) (Chil): člověk, který rád přepadá ostatní; (MS).

maloquear, tr/intr. (← map.) (1) (JižAm): u indiánů: dělat nájezdy; (2) (Arg, Chil): provozovat černý obchod; (3) (Arg, Chil): zajmout vzbouřené indiány; (4) (Chil): uškodit někomu; zmařit někomu obchod; (MS). • (2) (Arg, Chil): napadnout, přepadnout, překvapit; (JD).

maloquero, m. (← map.) (1) (Arg, Chil): nájezdník; (2) (Arg, Chil): obchodník; ► který prodává indiánům odcizené zboží; (3) (JižAm): domorodý zloděj; (MS).

malora, adj/subst. (1) adj. (Mex): nevhodný, neposlušný; (AM). • (2) adj. (Mex): zlý; (3) m. (Mex): zlý člověk; (JD). • (4) adj., hovor. (Mex; Salv): ničemný, zlomyslný; ► mex. argot *caliche*; ■ Var.: *malhora*; (AHM, DBM; DA).

malorear, intr., hovor. (1) (Mex): (u)škodit; ► mex. argot *caliche*; (DBM, DA).

maloso, -sa, adj/subst. (1) adj., hovor. (Ven): o věci: ne úplně špatná; (RAE). • (2) (Salv, Hond): o člověku: trpící záchvaty, nejčastěji epileptickými; (3) (Hond; Per; Mex, Salv, Nik, Kost, Per, Bol, Chil): o člověku: chovající se zle, zlomyslně, podle; (RAE; RR; DA). • (4) (Dom): nemocný, ořesený; (RR). • (5) adj/subst. (Chil, Kol, Mex; Guat, Pan, Ven, Ekv, Per, Bol): mizera, ničema, zloduch; špatný, zlý člověk; př.: *el sueño de todo policía ... consiste en capturar a ... cualquier otro maloso de envergadura*; (BDE; DA). • (6) (Par): churavý; (JD). • (7) (Ven): málo kvalitní, viz též: *maluco*; (8) (Guat, Salv, Pan, Dom, Ven): málo nemocný; (DA).

malote, -ta, adj/subst. (1) (Mex): machr, chvástal; (2) m. (Mex): horečka; (MM). • (3) adj. (Mex): statečný, odvážný; (JD).

malpagador, -ra, adj/subst. (1) (stř. i zápBol.): ukončit vztah, dát někomu košem; (DA).

malpaisal, m. (1) (Salv): vulkanický terén; (DA).

malpaisera, m. (1) (Salv): vulkanický terén; (DA).

malparidez, f., lid. (1) (Kol): depresivní nálada; (DA).

malparido, -da, adj/subst. (1) adj. (Kub): o lidech či zvířatech: nedonošený; (2) o lidech, zvířatech či ovoci: narozený s určitou anomálií, deformovaný; (MM). • (3) adj/subst. (Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Ven, Ekv, Per, Bol, Kol, Chil): nežádoucí, opovrženímhodný, zavrženímhodný; (4) adj., hanl. (Hond): znetvořený; (DA).

malpechoso, -sa, adj. (1) (Kol: Riohacha; Salv): zlomyslný; (AM; DA).

malpractice, f. (← angl.) (1) (Am, Portor): nezkušenost; ► týká se lékařské praxe; (DA).

malrayo, m. (1) (Portor): sladkost; ► z kokosu a melasového cukru; ■ Var.: *marrayo*; (AM, DA).

malro, m. (1) (Chil): kořen ocasu; (AM).

malsacado, adj., lid. (1) (Hond): nešikovný, těžkopádný, nemotorný, tupý, viz též: *ignoratón*; (DA).

malta, f. (1) (Kub; Pan, Dom, Portor, Ven, Ekv, Urug): osvěžující nápoj; ► připravený na základě praženého, nezkašeného ječmene; (RAE; DA). • (2) (Ekv): velký džbán; ► sloužící k uchování kukuřičné kořalky; (RR). • (3) (Ekv): hliněná nádoba; ► s malým kruhovým dnem, je kulatá, ale má velmi úzký otvor; slouží k nošení vody, mléka nebo nápoje *chicha*; nosí se na zádech; (AM). • (4) (Am): sladké maltové pivo; (JD). • (5) (← keč. *malta*, „středního věku“) (Bol: alt): dechový hudební nástroj; ► měří zhruba 11,5 palce; vydává poloviční zvuky; (LM).

malteada, f. (← angl. *malted milk*, „sladový prášek“) (1) (Am, Mex, Salv, Nik, Pan, Dom, Kol, Ekv, Urug, Kost): nápoj; ► připravuje se šleháním zmrzliny nebo mléka se sladovým práškem; (2) (Salv): gratulace kamarádovi; ► oslavenec je zvednutý několikrát do vzduchu; (DA).

malteño, m. (1) (Kub): název banánu na území provincie Matanzas; př.: *Juan, dame una libra de malteños*; (DMC).

maltera, f. (1) (Kub): místo, kde se prodávají slady; (DA).

maltón, -ona, adj/subst. (← keč. *malta*, „nedozrálého věku“) (1) lid, venk. (Per; Ekv): sexuálně nedozrálý (o zvířeti); (2) hovor. (Per; Ekv, szArg): dítě nebo adolescent; (RAE; DA). • (3) m/f. (Arg): velké dítě; (4) (Ekv): kůzle; ■ Var.: *mantón*; (MS). • (5) adj. (Bol, Chil, Ekv, Per, Arg, Kol): o zvířeti i člověku: předčasně vyspělý; (MS, DA). • (6) ~ (**maltoncito, -a**) (Ekv; Per, Bol, Chil, Arg): mladý, předčasně vyzrálý člověk (zvíře); (RR). • (7) adj. (Am, Bol): mladičkový, mlad'ounký; (8) m. mladiček; (JD). • (9) adj/subst. (← keč. *malta*, „mládě“) lid. (Bol): mladík, mladice; ► osoba obecně mladá, pevné a vysoké postavy; ■ Syn.: *caspote, -a, mulón, -a*; (LM). • (10) venk. (szArg): býček, jehně, sele; (DA).

maltoncito, -ta, adj., lid. (← keč.) (1) (Per): předčasně vyspělý; (MS, RR).

maltraer, tr. (1) (Arg): nadávat, urážet, kárat, vážně napomínat; (RAE).

maltraído, da, adj. [Š: *desaliñado*] (1) (sevArg, Bol, Chil, Per): nepořádný, nedbalý, neupravený; (RAE, DA).

maltrajada, f. (1) (Salv), viz: *golpiza*; (DA).

maltrajar, tr. (1) (Hond, Salv): drtit něco, viz též: *martajar*; (2) (Salv): utáhnout, ztlouct něco; (DA).

maltrajeado, da, adj/subst., lid. (1) (Pan, Per, Chil, Kol, Urug): nedbalý, neupravený; (DA).

maltrajón, m. (1) (Salv), viz: *golpiza*; (DA).

maltramado, da, adj. (1) (Dom): zdeformovaný nebo má asymetrické rysy; (2) (Dom): neupravený; (DA).

maltratada, f., lid. (1) (Am; Mex): trýznění, špatné nakládání, týrání; (JD; DA). • (2) lid. (Guat, Salv, Mex): pokárání, důtka, viz též: *limpiada*; (DA).

maltratado, da, adj. (1) (Guat, Salv): uražený; (DA).

maltratar, tr/zvrat. (1) (Chil): pohostit někoho; ► zahrnout ho různými druhy darů a pohodlím; (DA).

maltrato, m. (1) viz: *hijo, ser hijo del maltrato*; (DA).

maltuerzo, m. (1) (Guat, Hond): řeřicha virginská (*Lepidium virginicum*); ► jednoletá bylina; až 60 cm vysoká; zpočátku má listy uspořádané v růžicích, zbytek má střídavé; má květy se čtyřmi bílými okvětními lístky; plod hladký a téměř kulatý s dvěma semeny; používá se na řadu lékařských účelů; ■ Syn.: *mancuerno, pollito, sabelección, san Pedro*; (DA).

pollito, m. (1) (Pan), řeřicha virginská (*Lepidium virginicum*), viz: *maltuerzo*; (DA).

sabelección, f. (1) (Kub), řeřicha virginská (*Lepidium virginicum*), viz: *maltuerzo*; (DA).

san Pedro, f. (1) (Pan), řeřicha virginská (*Lepidium virginicum*), viz: *maltuerzo*; (DA).

Malú, f., lid. (1) hovor. tvar jmen *María Dolores* (Ekv), *María Luisa* (Nik, Par); (DA).

maluca, f. (1) (Mex): strom; až 20 m vysoký, viz též: *jagua*; (DA).

maluco, -ca, adj/subst. (1) adj., lid. (Ven; Salv, Pan, Bol): o člověku: nevděčný a špatný, zlotřilý; (2) (Ven; Pan, Bol): o věci: málo kvalitní nebo málo účinná; ■ Syn.: *maloso*; (RAE; DA). • (3) (Ven): o potravě, pokrmu: nepříjemné chuti; (RAE). • (4) (StřAm, Kol): chorý, bez chuti; (MM). • (5) adj/subst. (Ven): podlý, zlý, špatný člověk; padouch; př.: *que soy un marxista-leninista maluco?*; (BDE). • (6) (Am): nedobrý, mdlý; (7) **ponerse** ~ (Ven): pokazit se; (8) **salir** ~ (Ven): nepodařit se; (JD). • (9) (Kub; Pan): o osobě nebo o zvířeti: trochu nemocný; př.: *mi marido está maluco, hoy volvió temprano del trabajo porque le dolía mucho la cabeza*; ► slang; (RF; DA). • (10) lid. (Nik, Hond): rozzlobený, naštvaný, viz též: *encojonado*; (11) **oler a** ~ (Kol): šířit zápach, viz též: *oler a león*; (12) lid. (Mex, Guat, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Kol, Ven, Per zápBol): nemocný, indisponovaný, necítící se dobře; (13) lid. (Kol, Bol): nepříjemný na pohled; (14) adj/subst. (Pan): chytrý, mazaný, vychytralý; chytrák; viz též: *macuco*; (15) adj., lid. (Pan): posměvačný, vtipálek,

srandista; (16) m. (Pan), viz: *malón*; (17) adj. (Nik, Kol, Ven, Bol): o věci: nepříjemný na chuť nebo na čich; (18) lid. (Ven): o zvířeti: v období říje; (DA).

malucón, adj. (1) (Chil): churavý, nemocný, neduživý; (JD).

malucoso, -sa, adj. (1) (Par): churavý, nemocný, neduživý; (JD).

maluenda, adj., hovor. (1) (Chil): o věci: špatné kvality; (RAE, DA).

malulito, adj. (1) (Am): mizerňoučkový; (JD).

malulo, adj. (1) (Am): špatný, zlý; (2) (Chil): rohatý; (JD). • (3) **el ~, m., lid., venk.** (Chil): d'ábel; (DA).

malulo, -la, adj. [Š: *travieso*] (1) (Chil): o dítěti: nezbedné; (2) (Chil): zločinný, zlotřilý; (RAE, DA).

malumacas, f., pl. (1) (Dom): lichotky, podlézáni; (AM).

malungo, -ga, subst. (← afr.) (1) (Portor): velká slepice nebo kohout; tlust'och; (MS). • (2) (Portor), viz: *mafologo*; (DA).

maluquarse, intr/zvrat. (1) (Nik, Kol): udělat se někomu špatně; upadnout do bezvědomí; (DA).

maluquencia, f. (1) (Nik): nepříjemnost, všeobecná nespokojenost; (RAE). • (2) (Nik), viz: *maluqueza*; (DA).

maluquera, f. (1) vulg. (Kol, Kub): nevolnost, stísňenost; (AM, DA). • (2) (Kol): nepoctivost, ošklivost; (AM). • (3) (Ven): podlost, zvrácenost, škodolibost; (MM). • (4) lid. (Kol): mdloba; (DA).

maluquez, f. (1) (Par): nevolnost; (JD).

maluqueza, f. (1) (Nik): nevolnost, vysílení; ► způsobené možnou nemocí; (RAE). • (2) (Ven): zkažený, opovržením hodný čin; zvrhlost, zkaženost; (RR, DA). • (3) (Pan, Par; Nik): pocit nevolnosti; ■ Syn.: *maluquencia*; (AM, JD; DA). • (4) (Kol): ošklivost; (5) (Ven): ničemnost, škodolibost, zvrácenost; (AM). • (6) (Ven): zločinnost; (JD).

malura, f. (1) (Chil): nevolnost, neklid, starost; (AM). • (2) ~ **de cabeza**, lid., venk. (Chil): šílenství, bláznovství, pomatenost; (DA).

malva, f. (1) (Am): název rostlin; ► označuje rostliny z čeledi slézovitých a další rostliny z různých čeledí, kterým jsou připisovány podobné léčivé vlastnosti, jako má sléz; (2) výraz, který je součástí názvu bezpočtu rostlin různých čeledí a druhů; (MM). • (3) (Ven): zkaženost; (JD). • (4) (Dom, Kol): rostlina (*Malvastrum limense*); ► až 1.5 m vysoká; má chlupaté listy s vroubkovaným okrajem; nápadné bílé květy; pěstuje se jako okrasná rostlina a používá se v lidovém léčitelství proti nachlazení a úplavici; (5) (Guat, Hond, Nik), viz: *huinar*; (6) (Pan, Chil): cukrovinka; ► vyrobená z cukru, bílku a želatiny; (DA).

malvaca, f. (1) (Arg): střelná zbraň; (DA).

malvalito, m. (1) (Salv): hřbitov; (DA).

malvasco, m. (1) (Porto), viz: *barbasco*; (DA).

malvate, m. (1) (Kub): keř (*Corchorus siliquosus*); ► až 1 m vysoký; má střídavé listy a žluté květy; infuze listů a větví se používají jako zvláčňující prostředek v lidovém léčitelství; ■ Var.: *malvaté*; (DA).

malvaté, m. (1) (Kub), viz: *malvate*; (DA).

malvavisca, f. (1) (Guat): proskurník lékařský (*Althaea officinalis*); ► rostlina až 1.5 m vysoká; má vztyčené stonky; chlupaté listy ve tvaru kosodélníku; axilární květenství s bílými nebo růžovými květy; má léčivé vlastnosti; (DA).

malvavisco, m. (1) (Mex; Hond, Salv, Nik, Pan, Bol, Chil): měkký, pěnovitý zákusek vyrobený z kořene stejnojmenné rostliny; ► má žvýkáckou texturu; většinou se krájí na malé kousky válcového tvaru; je různých světlých barev; (RAE; DA). • (2) m/f. (xxx): název různých rostlin; ► týká se to především rostlin z čeledi slézovitých, které jsou charakteristické svým květem, který po vyklíčení vypadá jako uzavřený kalich tvořený velkými okvětními lístky; ■ Syn.: *malvisco*; (MM). • (3) m. (Kol): strom, viz: *chanita*; (4) (Kol): topolovka růžová (*Alcea rosea*); ► bylina až 90 cm vysoká; má světle zelené srdčité a chlupaté listy; barva květů kolísá od tmavě fialové až růžové nebo žluté; pěstuje se jako okrasná bylina; (DA).

malvecino, m. (1) (Pan): strom (*Guapira costaricana*); ► až 20 m vysoký; má černou kůru; jednoduché a vstříčné listy; bílé nebo zelenkavé květy; elipsoidní plody zřívavé, když jsou zralé; ■ Syn.: *mala sombra*; (DA).

mala sombra, f. (1) (Pan), strom (*Guapira costaricana*), viz: *malvecino*; (DA).

malvelar, tr. (1) (Ven): špatně ukryt; (JD).

malvestido, da, adj/subst., lid. (1) (Mex, Nik, Dom, Chil, Urug): zanedbaný; (DA).

malviajarse, intr/zvrat., lid. (1) (Mex): být nervózní, podrážděný nebo neklidný; (DA).

malviento, m. (1) (Ekv, Nik), viz: *malaire*; (RAE, DA). • (2) (Ekv), nemoc, viz: *viento*; (RR).

malvillón, m. (1) (Guat), viz: *huinar*; (DA).

Malvinas/ Las Islas Malvinas, f., pl. (← fr.) (Am → Š) (1) (Am): Faklandy; př.: *En las escuelas de Argentina los niños aprendían a leer con frases simples: «Las Malvinas son argentinas»*; (BDE). • (2) **estar en las ~s** (Nik): být v šípku, v háji; ► ve složité situaci; (DA).

malvisco, m. (1) (Mex), viz: *malvavisco*; (MM). • (2) (Arg): rostlina (*Sphaeralcea crispera*); ► až 1 m vysoká; má chlupaté a zoubkované listy; bílé, načervenalé květy; různé léčivé vlastnosti; (DA).

malvisto, -ta, adj/subst. (1) (Guat): hodný výtky; (DA).

malviente, adj/subst. (1) m. (Par): ničema, padouch; př.: *pertenecen a una gavilla de peligrosos malvientes*; (BDE). • (2) adj/subst. (Mex, Guat, Hond, Nik, Pan, Ekv, výchBol, Urug): o osobě porušující zákon a dopouštějící se trestné činnosti; (DA).

malvón, m. (1) (Arg, Mex, Par, Urug): muškát, pelargonie; ► rostlina z čeledi kakostovitě (lat. *geraniaceae*), velmi rozvětvená, s hladkými listy kruhového nebo ledvinovitého tvaru a s červenými či bílými květy; ► geranium; (JD), druh pelargonie (NET); (RAE, MM, DA).

mam, adj/subst. (1) m. (Guat, Mex): příslušník mayského kmene Mam; (2) adj., příslušné adjektivum (mamský); (3): jazyk mayského kmene Mam (mamština); ► podle sčítání z r. 2001 měl v Guatemale 519.664 mluvčích; (EA). • (4) m/f. (← may.) (Guat): dědeček; (DA).

mama, f. (← keč. *mama*, „matka, paní“) (1) ~ **niña**, viz: *mamaniña*; (RR). • (2) ~ **pacha** (Per): kečuánský výraz; ► velmi známý, dávní Peruánci jím označovali Matku Zemi; ■ Var.: *pachamama*; (AM). • (3) (Am): chůva; (JD). • (4) [Š: *mamá*] (Kost; Bol: Yungas): matka; ► změna přízvuku; dialekt *afro-yungueño*; př.: *su mama nació en Alajuela*; ► slang; (RF; ABS). • (5) lid., hanl. (Bol: alt/vall), viz: *mamacu*; (6) (Bol: Bn): dospělá žena; (7) lid. (Bol: alt): obchodování se ženami; (8) lid. (Bol: alt): uctívání dospělých žen; (9) lid. (Bol: StaCr): bordelmamá; ■ Syn.: *mama grande*; (10) ~ **maca** (← keč. *maqay*, „bít“) (Bol), viz: *maca*; (11) ~ **ojllo** (← keč. *uqllay*, „obejmout“) lid., hanl. (Bol: alt): kreolská žena; ► nosí kreolský oděv jako sukni nebo přehoz; ■ Syn.: *chola*; (12) ~ **teque** (← keč. *t'iqiy*, „násilím nacpat“) (Bol), viz: *teque*; (13) **coca** ~ (← keč. *kuka*, „koka“) (Bol): bohyně koky; ► podle legendy z dob kolonií Virreye Toleda, jedna krásná žena byla zabita kvůli jejímu svádívému tělu. Z jejího těla vyrostla rostlina, jejíž listy mírnily hlad, žízeň a pracovní únavu. Před touto příhodou byla koka užívána výhradně Inky, šlechtou, kněžími a vladaři říše, tato bohyně povolila užívání všem obyvatelům říše; (LM). • (14) ~ **grande**, lid., hum. (Bol: Bn): bordelmamá; ■ Syn.: *mama*; (LM, HB). • (15) **la ~ grande** (Bol): majitelka nevěstince; (16) ~ **ockillo**¹ (Bol): žena používající krinolínu; (17) ~ **ockillo**² (Bol): bohatá žena, která se přeceňuje; ► bol. argot *coba*; (HB). • (18) (Arg): flám, opice, viz též: *juerga*; (19) (Kost, Pan, Kub): něžné oslovení ženy nebo dívky; (20) **¡tu ~!**¹ (Dom, szArg): tvoje máma!; ► odpověď na urážku; (20) **¡tu ~!**² (Dom, szArg): odmítnout něco, co bylo řečeno nebo navrženo; (21) ~ **vieja**¹, m., venk. (stř. i sevArg, Urug): babička; (22) ~ **vieja**² (Arg, Urug): tradiční karnevalová postava představující starší ženu tmavé pleti oblečenou v pestrobarevném oblečení; (DA).

mamá, f. (1) **de la época de Mamá Camota**, viz: *época*; (RR). • (2) **¡ ~ mía!**, citosl. (← it. *mamma mía!*) (Arg, Chil, Pan, Par, Dom, Urug, LaPla): proboha, sakra; (MS). • (3) (Mex, Ven), viz: madre; ► ve Venezuele a dalších hispanoamerických zemích je tento pojem považován za špatný až urážlivý; ve španělštině je běžně používán; př.: *¡dígale a su madre; hay que decir su mamá; ¿para qué quiere a Daniel?; ¿es usted su mamá?; sí, yo soy*; (4) ~ **grande** (Kol): babička; př.: *la mamá grande ordenó que la sentaran en su viejo mecedor de bejuco*; (BDE). • (5) ~ **'s boy (girl)**, m/f. (Portor): rozmazlenec; př.: *Frank y es bien mamá's boy, ya le compraron otra moto después de que chocó la que tenía*; ► slang; (RF). • (6) **(la) ~ de Tarzán** f. (Hond; Nik, Kost, Pan): pán, král, frajer (ironicky); ► **být ten nejdůležitější**; př.: *don Pancracio se cree la mamá de Tarzán desde que su hijo se recibió en ingeniería*; ► slang; (RF; DA). • (7) **ahí ~** (Kub): jen tak dál; ► když orchestr velmi dobře hraje; př.: *¡qué piano toca!; ¡ahí mamá!*; (8) **ser una mujer como ~ Beiker** (Kub: exil): být velmi zlá; př.: *la mujer del calvo es como mamá Beiker*, viz též: *hija*; (DMC). • (9) (Mex): princezno!; ► oslovení pro holčičku; (10) ~ **gallina** (Hond): podpaží; (11) **creerse la ~ de Tarzán** (Mex, Guat, Hond, Kost, Ekv, Kol): považovat se za nejdůležitějšího nebo jedinečného v něčem; (12) **ser la ~ de Tarzán** (Salv): být kovaný, uznávaný ve své profesi; (DA).

mamabolas, adj/subst., lid. (1) (Portor, Dom): hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; (DA).

mámac, m., venk. (← keč. *mamaq*) (1) (stř. i zápPer): flétna z dlouhého kusu cukrové třtiny; ► hraje se na ni příčně; (DA).

mamacita (mamasota), f. (1) (Mex): máma; př.: *se murió tu mamacita anoche —le dije—, y yo buscándote por todita la ciudad, y nada*; (BDE). • (2) (Am): maminečka; (JD). • (3) [Š: *mujer muy bella, impactante*] (Dom, Guat, Kol, Kost, Mex, Nik, Pan, Per, Salv, Ven; Hond, Ekv, Bol, Chil, Arg, Par): kočka, kost, krasavice; ► velmi krásná, atraktivní žena; př.: *¿de 'onde sacaste las fotos de esas mamasotas que pusiste en tu página?*; ► slang; ■ Syn.: *mamazota*; (RF; DA). • (4) hovor. (Mex): používá se jako lichotka; (5) (Mex): něžné oslovení dcery otcem; ► mex. argot caliche; (DBM). • (6) ¡~! citosl. (Per, Urug; Ven): krasavice!, kráska!; ► používá se pro lichocení ženám; př.: *¡guapa!*; *piropo*; (BDE; DA). • (7) ¡~!² (Hond, Salv): kočko!; ► laskavé oslovení mezi kamarádkami; (8) ¡ ay ~! citosl. (Mex, Hond, Salv, Nik): proboha!; sakra!; božinečku!; ► vyjadřuje úlek, strach nebo údiv; (9) *creerse la ~* (Nik): předstírat být nejlepší; (10) *ser la ~* (Nik): být kovaný, uznávaný ve své profesi; (DA).

mamaco, m/f. (xxx): f. (1), viz: *mama ockllo*; (HB). • (2) m. (výchBol, szArg): pták (*Crax*); ► je velký; samec má černé péří s bílým břichem; samice černožluté břicho s černou hlavou a krkem; (DA).

mamacona, f. i adj. (← keč. *mama*, „matka“ + *-kuna* koncovka pl.) (1) f. (Per): u dřívějších Inků: každá panna nebo stará žena sloužící v chrámu, pečující o tzv. „panny Slunce“; (RAE). • (2) (Arg, Chil): matka rodiny, matrona, tlustá stará žena; (MM). • (3) (Bol): ohlávka; ► z kroucené kůže; dává se koním v zápřahu; (AM). • (4) adj/subst., lid. (zápBol): domorodka; ► většinou tlustá; (DA).

mamaconsiente, f. (1) (Per): opičí máma; (JD).

mamacu, f. (1) (← keč. *mama*, „matka, paní“) lid., hanl. (Bol: alt): dospělá domorodá žena; ■ Syn.: *mama, mamacuna, mamala*; (LM).

mamacuchara, f. (1) (Ekv): velká vařečka; (DA).

mamacuna, f. (1) (← keč. *mamakuna*, „šlechtičny Inků“) lid., hanl. (Bol: alt) viz: *mamacu*; (LM).

mamada, f. (1) (Mex): zisk, prospěch dosažený bez jakéhokoliv úsilí; (RR). • (2) (Bol, StrAm, Chil, Ekv, Per, Portor): výhodná koupě či výhoda získaná s malým úsilím; (MM). • (3) hanl. (Am, Arg, Par, Urug; Bol; Mex, Nik): opilost, flám, opice; viz: *mamúa, juerga*; (JD, MM; HB; DA). • (4) (Am): štístko, výhra v loterii; (5) (Mex): výhodné zaměstnání; prebenda; (JD). • (6) lid. (Bol; sevKol): výsměch, šprým, podvod; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *mamadera*; (HB; DA). • (7) vulg., viz: *huevozada*; př.: *¡qué de mamadas dices!*; ► mex. argot caliche; (DEUM). • (8) (Hond, Salv, Dom): cucflek, viz též: *chupete*; (9) (Bol): lež, kecy, viz též: *mentolina*; (10) hanl. (Mex): nesmysl, pošetilost, konina; (11) (Kub): olíznutí jakéhokoliv části těla; (12) hanl. (Kost): o věci: vynikající; (DA).

mama(d)o, -(d)a, adj. (Portor): hloupý, pitomý, nerozvážný; (RR).

mamadera, f. [Š: *biberón*] (1) (Am; Arg, Chil, Urug; Pan, Dom, Ekv, Per, Bol, Chil, Par): kojenecká láhev; ■ Syn.: *biberón* (Mex, Ven), *mamila* (Mex), *mema* (Urug), *tetero* (Ven); (RAE, MM, BDE; EEA; DA) • (2) [Š: *tetilla*] (Kub, Hond, Portor; Am; Guat, Salv, Nik, Kub): dudlík u kojenecké láhve; (RAE; MM, BDE; DA). • (3) hovor. [Š: *borrachera*] (Urug; Bol): opilost, opice, flám; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *mamada*; (RAE; HB, DA). • (4) lid. (Kub, Per; Guat, Hond, Dom, Bol): odměna za výkon určité funkce; (RAE; DA). • (5) ~ **de gallo** lid. (Kol, Ven; Hond, Salv, Ekv): dělání si legrace, sranda, legrace, viz též: *mamar gallo, mamador de gallo*; (RR; DA). • (6) (Arg): množství, které se vejde do kojenecké láhve; (7) (Bol): zaměstnání získané z důvodů politických závazků; (8) (Kost): individualismus hráče; ► v týmových sportech, především ve fotbale; (9) **no soltar la ~** (Per, Bol): neodmítnout užitek, prospěch; ► především ekonomického nebo politického druhu; (DA).

mamadero, m. (1) (LaPla): bar, viz též: *chupería*; (NET).

mamado, adj/subst., lid. (1) (Dom, Portor): hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; (DA).

mamado, da, adj/subst., hovor. (1) f., vulg. (Arg, Bol, Nik, Par, Urug): opilost, ožralost, opice; (2) (Mex): nesmysl, nesmyslný čin či výrok; (RAE). • (3) adj., lid. (Kol; Ven): unavený (fyzicky nebo intelektuálně); (RAE; DA). • (3) [Š: *ebrio, borracho*] (Arg, Mex; LaPla; Bol, Urug): opilý; viz též: *enfarolado, curdela*; ► slang *lunfardo*; př.: *David se quedó dormido sobre la mesa, completamente mamado*; (MM; NET; RF). • (4) adj/subst. (Kub, Portor; Dom): hloupý, pošetilý, pitomec; př.: *¡si serás mama 'o! te dije que antes de cerrar los tornillos con las tuercas hay que ponerles arandelas*; (MM, RF; DA). • (5) m. (Kub): hudební nástroj; ► vyrábí si ho chlapi z kravského rohu a brku; vydává nepříjemný zvuk; (MM). • (6) adj. (Kol): naštvaný, šilený, zoufalý; př.: *mi mamá me tiene mamada con el cuento de que la llame cada quince minutos cuando estoy afuera*; (7) (Hond): uvíznutý, chycený; př.: *dile a Hilda que voy a llegar tarde porque estoy mamado en el tráfico*; (8) adj. (Hond): velmi zaměstnaný, zaneprázdněný (prací); př.: *no puedo atenderte ahora porque estoy*

mamado de trabajo; (9) m. (Hond): svalovec; př.: *Beto dice que va a inscribirse al gimnasio porque quiere ser un mamado*; ► slang; (RF). • (10) adj. vulg. (Mex; Guat, Hond): silný, svalnatý, nabušený; př.: *Liliana está tan mamada, que puede madrearse a cualquiera*; ► mex. argot *caliche*; ■ Syn.: *mamey*; (DEUM; DA). • (11) adj/subst., lid. (Salv, Kol, Per): o věci: lehce zrealizovatelný; (12) adj., lid. (Kol): znužený nebo unavený; (13) (Hond, Nik): vztahující se k šroubu nebo k nějaké součástce: silně utáhnutý; (14) (Hond, Nik): o oblečení: upnuté na tělo; (15) (Portor): líný, zahálčivý; (16) (Hond, Nik, Kost): o studentovi: vyhozen od zkoušky; (17) (Hond, Nik): chudý; (18) lid. (Kost): o osobě nebo o věci: pohybující se ve spěchu; (DA).

mamador, m. (1) (Bol): člověk mající sklon k podvádění; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *mamón*; (HB). • (2) lid. (Salv): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

mamador, -ora, adj/subst. (1) ~ **de gallo** m/f. (Ven; Kol): vtípálek; člověk, který rád vtípkuje, viz též: *mamar gallo, mamadera de gallo*; (RR; DA). • (2) adj. (Per): opilecký; (MM). • (3) (Bol): vyžírka, somrák; (4) m/f. (Bol): podvodník; (DA).

mamagallismo, m. (1) (Kol): být ukecaný; (DA).

mamagallista, m/f., lid. (1) (Kol): mluvka, ukecaný člověk, viz též: *blablá*; (2) (Kol): dělat si srandu z ostatních; (DA).

mamagüevo, adj/subst., hanl. (1) (Dom, Ven): pitomý, blbý; pitomec, idiot; ■ Var.: *mamahuevo*; (DA).

mamagrande, f. (1) (Arg, Mex, Par): babička; (MM).

mamahuevo, adj/subst., hanl. (1) (Dom), viz: *mamagüevo*; (DA).

mamacha, f. (1) (Per): jméno; ► indiáni tak pojmenovávají svaté, především pannu Marii; také tak říkají osobám, ke kterým cítí náklonnost a respekt; (AM). • (2) citosl. (Bol): miláčku, drahoušku; ■ Syn.: *jchuncu!*, *chuncu palomita*, *jchunquitu!*, *jchunquituy!*, *colila*, *jcolilitay!*, *jpalomitay!*, *jurpita!*, *jviditay!*, *jchaicita!*, *jmacacita!*, *jmamita!*, *palomita*, *vidita*; (LM). • (3) adj. (← keč. *mamacha*, „maminka“) lid. (Bol): mladá, atraktivní žena; ■ Syn.: *bombón*, *mamacita*; (LM, DA). • (4) lid, venk. (← keč.) (Per; Bol): Panna Marie; (EA; DA). • (5) lid, venk. (Per, Bol): o starší ženě; ► zejména pocházející z hor; (DA).

mamachanchona, f. (*mamá y chancho*, „prase“) (1) (Nik): o matce, která mlátí své děti; (DA).

mamacheva, f. (1) (Nik): jídlo, pokrm; (DA).

mamachumbi, m. (← keč. *mama*, „velký“ + *ychumbi*, „pás“) (1) (Ekv): široký červený pásek se zelenými okraji používaný ekvádorskými indiány na opásnutí oblečení *anaco*; (DA).

mamaíta, f. (1) (Salv): krasavice!; ► lichotka ženě; (DA).

mamajuana, f. (1) (Arg, Kol, Per): demižón; (AM). • (2) (Dom): nápoj; ► připravený z rumu, velmi pestré směsi koření, kořenů a listů rostlin; má afrodisiatické účinky; (DA).

mamala, f. (1) (← keč. *mama*, „matka, paní“) lid., hanl. (Bol: alt) viz: *mamacu*; (LM).

mamalinda, f. (1) (Per): Panna Marie; (DA).

mamallena, f. (1) (Pan): sladkost; ► připravená z těsta z rozdrobeného chleba s mlékem, cukru, skořice a rozinek; (DA).

mamalón, -ona, adj/subst. [Š: *holgazán*] (1) (Kub, Portor): lenošivý, zahálčivý; *lenoch*; (RAE, DA). • (2) hanl. (Kub): o osobě praktikující orální sex; (DA).

mamalonería, f., hanl. (1) (Portor): poflakování se, lenošení; (DA).

mamama, f. (1) (Hond, Per; Urug): babička; (AM, MM; DA).

mamana, f. (1) (Dom): živobyčí, obživa; (AM).

mamancona, f. (1) (Bol, Ekv; Chil): stará tlustá žena; ► málo používaný výraz; (RAE; AM, DA).

mamando, m., lid. (1) (xxx): stařec, dědek, viz též: *veterano*; (DA).

mamando, -da, adj/subst. (1) (Dom): dítě; (2) (Dom): naivní, málo zkušený; (DA).

mamandurria, f. (1) (JižAm): prebenda; ■ Syn.: *mamada*; (AM).

mamangá, m. (← guar.) (1) (Par): čmelák (*Bombus spp.*); viz též: *mangangá*; (MM, MS).

mamangulina, f. (1) (Dom): určitý zpěv a tanec; (AM, DA).

mamaniña (mama niña), f., lid. (Ekv): manželka z vyšší společenské vrstvy, manželka přistěhovalce či cizince; (RR).

mamantar, tr. (1) (Mex, Nik): kojit; (DA).

mamantear, intr/tr. (1) tr. (StřAm, Kub, Portor): kojit; (2) (Kost, Ven): kojit, krmit mláďata; ► pro usnadnění dojení; (AM). • (3) venk. (StřAm, Kub, Portor): rozmazlit, špatně vychovat; (AM, DA). • (4) intr. (Kol): proces, při kterém telátko změni cecek k usnadnění odtoku mléka; (DA).

mamanto, m. (Hond): kuplíř; (DA).

mamantón, m. (Ven): osoba uvězněna poprvé v životě; (RR).

mamao, viz: *mama(d)o*; (RR).

mamao, -ma, adj/subst. (1) (LaPla): opilý, viz též: *curdela, enfarolado*; ► slang *lunfardo*; (NET).

mamapancha, f., lid. (Per): obézní žena; (DA).

mamapunga, f. (1) (Ekv: Esmeraldas): velmi špatná kořalka; (AM).

mamar(se), tr/intr/zvrat. (1) hovor. [Š: *rajarse*] (Kol): v poslední chvíli couvnout, dostat strach, upustit od něčeho, ucuknout; (RAE, JD). • (2) intr. (Kol): cítit se rozčarovaný, zklamaný; (3) ~se, zvrat/tr. (Ven): dělat (vykonávat) něco z povinnosti; (RR). • (4) (el) ~ **gallo¹ (a alguien)** (Hond, Kol, Ven, Am): vtipkovat, dělat si legraci, vystřelit si z někoho, viz též: *mamadera, mamador*; ■ Var: ~le el gallo; (RR, JD, DA). • (5) (**querrer**) ~ **y beber leche¹** (Guat, Mex: Durango): být nenasytný; (6) intr/zvrat. (Kol): unavit se; (MM, DA). • (7) (Kol): litovat svého jednání; (8) ~ **a uno** (Kol, Chil, Mex), viz: *madrugarlo*; připravit někoho o výhodu ve při; (Pan): zabít někoho, nebo jej porazit; (MM). • (9) **no mames** (Mex): nešvi!, neříkej kraviny!; př.: *jno mames, pinche Memo! ya sabes que en el club no se admiten viejas*; (BDE). • (10) (Am): utlouct; (11) ~ **y comer zacate** (Mex): cpát se plnou pusou; (12) **quiere ~ y beber leche²** (Am): neví, co by chtěl; (13) ~ **a alguien** (Am): doběhnout někoho; (14) ~ **de la clase** (Kol): ulejt se ze školy; (JD). • (15) zvrat. (Am, Arg, Mex, LaPla, Š, Bol): opít se; viz též: *empedarse*; ► bol. argot *coba*; (JD, MM, HB, NET). • (16) ~ **a dos tetas** (Mex; Guat, Hond, Nik, Dom): sedět na dvou židlích; ■ Syn: ~ y beber leche; (JD; DA). • (17) tr/zvrat. (Kol): otravovat, přivést k šílenství, mít plné zuby; př.: *jya me mamá!*; (RF). • (18) tr. (Kost; Nik): vyhodit od zkoušky; př.: *a Joel lo mamaron en matemáticas*; viz též: *desaprobar*; (19) ~ **gallo²** (Kol): otravovat, štvát; př.: *Manolo pasa todo el día mamando gallo, nadie lo aguanta*; ► slang; ■ Syn: ~ *caramlear*; (RF, DA). • (20) intr., vulg. (xxx), viz: *pasárseles a alguien las cucharadas*; (21) **no ~** (Mex): neříkat nebo nedělat ukvapené či nerozumné věci; př.: *no mames, pinche Héctor, estás diciendo mentiras*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (22) tr. (Bol): klamat, podvádět, švindlovat, *zpronevřit*; ► bol. argot *coba*; (HB, LM, DA). • (23) **estar mamando en seco** (Kub): foukat pod tašky komu; př.: *te pasas la vida mamando en seco*; (DMC). • (24) tr., lid. (Hond): zabít (někoho), viz též: *ultimar, acabar*; (25) intr/zvrat., lid. (Hond): zemřít, natáhnout bačkory, viz též: *entregar el equipo, acabarse*; (26) tr/zvrat., lid. (Nik, Bol): ošidit (se), oklamat, podvést, viz též: *empaquetar*; (27) tr. (Nik, Bol): lhát, podvést někoho; (28) intr., hanl. (Mex, Bol): přehánět; (29) (Kol): znudit se, unavit se z něčeho; (30) intr. (Kost): otravně čekat; (31) tr/zvrat. (Pan, Kub, Portor, Kol, Chil): strpět, snášet někoho/něco; (32) tr. (Guat, Hond, Nik, Kost, Dom, Bol): mít užitek při vykonání určité funkce; (33) intr. (Dom, Bol): polepšit si finančně ve vládě; (34) (Bol): přijímat úplatky; (35) tr., lid. (Chil): konzumovat, utrácet; (36) (Kub): zvlhčit jakoukoliv část těla ústy nebo jazykem; (37) ~ **banca**, lid., hanl. (Kub): náhradní hráč ve fotbale; (38) ~ **chichi¹**, lid. (Mex): mít užitek z něčeho bez úsilí; (39) ~ **chichi²**, lid. (Mex): hledat pomoc po udělané chybě nebo po spáchání trestného činu; (40) ~ **y beber leche³**, lid. (Guat), viz: ~ *a dos tetas*; (41) ~le el gallo (Dom), viz: ~ *gallo*; (42) ~se el dedo (Nik, Pan, Dom, Portor): hrát si na blbce; (43) ~sela hanl. (Mex): přehánět; (44) ¡a ~! citosl., hanl. (Kost, Ekv): do prdele!; do háje!; ► když se něco pokazí; (DA).

caramlear, tr. (1) (Kol), otravovat, viz: *mamar gallo*; (DA).

mámaro, m., lid. (1) (Salv): zadek, zadnice, viz též: *fundamento*; • (2) hanl. (Hond): kuplíř, viz též: *chivo*; (DA).

mamarrachento, -ta, adj., hovor. (1) (Urug; Per): dělající kýče, vytvářející nedokonalé věci; ■ Var: *mamarrachiento*; (2) adj. (Urug): oblékající se okázale, ale bez elegance; ■ Var: *mamarrachiento*; (RAE; DA). • (3) (Per): o věci: vadný nebo absurdní; ■ Var: *mamarrachiento*; (DA).

mamarrachero, m. (1) (Kub): směšná či groteskní maškara; (JD).

mamarrachero, -ra, adj/subst., hovor. (1) adj. (Urug), viz: *mamarrachento*; (RAE). • (2) adj/subst., lid. (Kub, Bol): zanedbaný; hastroš; (DA).

mamarrachiento, -ta, adj. (1) (Per, Urug): nedokonalý, viz též: *mamarrachento*; (2) (Per): vadný, chybný, viz též: *mamarrachento*; (3) (Urug): o osobě mající špatný vkus, viz též: *mamarrachento*; (DA).

mamarracho, m. (1) (Kub): groteskní maska; ► doprovází karnevalový průvod; (MM).

mamarro, -rra, adj/subst. (1) (zápVen): o osobě nebo o zvířeti: velký a silný; (2) ~ **de** adj. (Ven): o věci: velký; (DA).

mamasada, f. (1) (Salv): kupa, hromada, hodně; (2) (Salv): svazek bankovek; (DA).

mamasán, m/f. (1) (Chil): chlapeček, holčička, viz též: *chiquito*, -ta; (2) m., lid. (Chil): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (3) m/f., lid. (Chil): homosexuál; (4) (Chil): maminčin mazánek; (DA).

mamasanta, f., lid. (1) (sevKol): prostitutka, děvka, viz též: *callejera*; (DA).

mama-señora, f. (1) (Am, Arg, JižAm, Kol, Kub, Nik, Par): babička; (AM, MM). • (2) (Kol, Mex, Par): chování adoptovaných či do péče svěřených dětí; ► k osobám, které je vychovávají; oslovení manželky pána domu, zaměstnavatele na statku; (MM).

mamasonga, f., lid. (1) (Ven): krasavice, atraktivní žena; (DA).

mamasota, f. (1) (Ven; Kost, Portor, Mex, Nik, Dom): kráska, krasavice; ■ Var: *mamacita*, *mamazonga*; př.: *¿de onde sacaste las fotos de esas mamasotas que pusiste en tu página?*; ► slang; (RF; DA).

mamay, f., venk. (← keč. *mamay*, „má matka“) (1) (Per, Bol): matka; (DA).

mamaya, m/f., hanl. (1) (Salv): o osobě mající dětinské chování; (DA).

mamayita, f., lid. (1) hanl. (Salv): homosexuál nebo zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (2) (Salv): mladá a krásná žena; (3) (Salv): krasavice; ► lichotka krásné ženě; (DA).

mamazonga, f. (1) (Portor), viz: *mamasota*, *mamizonga*; (DA).

mamazota, f., lid. (1) (Mex, Kost, Pan, Kol, Ekv), viz: *mamacita*; (DA).

mambearse, intr/zvrat. (1) (Arg): drogovat se; (DA).

mambetari, m. (1) (szMex): livistonie čínská (*Latania borbonica*); ► palma až 9 m vysoká; má kulovité listy s dlouhými lístky; žilnatinu listu žlutou; květenství umístěno mezi listy; žluté květy; plody jsou namodralozelené a okrouhlé nebo vejcovité; ■ Syn.: *taco*; (DA).

taco, m. (1) (szMex), livistonie čínská (*Latania borbonica*), viz: *mambetari*; (DA).

mambí, -bisa, adj/subst. (1) arch. (Antil): bojovníci, povstalci za nezávislost Antil v XIX století; ► bojovali proti Španělsku; (MM, DA). • (2) (Kub): o zvycích, způsobu oblékání a dalších věcech souvisejících s antilskými povstalci; př.: *fiesta mambí*; (MM). • (3) m. (Kub): vlastenec; př.: *Juan es un mambí*; (4) **sombrero a la ~** (Kub): klobouk ve stylu, jenž nosili Kubánci, tzv. *Mambisové*, kteří vojensky povstali proti Španělsku ve válce za nezávislost; př.: *el sombrero que lleva es campesino es a la mambí*; ► klobouk je vyroben z palmy *yarey*; má štíhlý kmen a krátké, přehnuté listy bez trnů, z listových vláken se pletou klobouky, viz též: *pacíficos*; (DMC). • (5) adj. (Kub, Dom): vztahující se na válku pro nezávislost Santa Dominga a Kuby v XIX století; (DA).

mambisa, f. (← *mambí*) f. (1) (Antil): ženský rod *de mambí*; (AM).

mambiseño, -ña, adj. (1) (Kub): související s *mambí*; (AM).

mambisería, f. (1) (Kub): skupina *de mambises*; (AM).

mambises, m., pl. (← *mambí*) (1) (Antil): plurál *de mambí*; (MM).

mambo, m. (← antil.) (1) (Am): mambo; ► rychlý lidový tanec a hudba původem z Kuby a Haiti; velmi podobný rumbě; př.: *enseñame el mambo*; (RAE, MM, BDE). • (2) (Kub): čarovná, magická píseň; ► zpívána černošskými knězi či čaroději (*congos*) polohlasně; (RR). • (3) (← afr.) (Antil): rituální zpěv a tanec; (4) (Port): moderní tanec mambo; (MS). • (4) **entrar al ~** (Kub): sebrat peníze; př.: *en cuanto el padre se muera, le entran al mambo*; (5) **estar el ~ durañón** (Kub): být boj za příliš těžký život; př.: *qué cansado estoy de todo; el mambo está durañón*; (DMC). • (6) **estar el ~ duro** (**estar duro el ~**) (Kub): být příliš obtížná věc, prekerní, obtížná; př.: *yo creo que el mambo está muy duro*; ■ Syn.: *estar la acera dura; ponerse malo el mambo, estar dura la calle*, viz též: *mantecado, mejicano*; (DMC, DA). • (7) **estar en ~** (Bol): být zdrogovaný; ► bol. argot *coba*; (HB). • (8) lid. (Dom): lež, kecy, viz též: *mentolina*; (9) (Dom): podvod, lest, viz též: *engañada*; (10) lid. (Bol, Arg, Urug): zmatek; ► způsobený užíváním drog; (11) (Bol, Arg, Urug): zmatek, chaos, povyk; (12) (Arg): žít život určitým způsobem; (13) lid. (Salv, Kub): situace, záležitost; (14) adj. (Salv): o události: veselý, zábavný; (15) m., lid. (Salv): vtip, šprým; (16) (Urug): kolotoč; ► otáčí se v rytmu hudby; (17) **irse de ~**, lid. (Arg, Urug): udělat, říci něco nevhodného; (18) **quebrarle el ~** (Nik): být velmi obtížné realizovat; (DA).

mambochambo, m. (1) **estar alguien ~** (Kub): mít se dobře, vejděřit; př.: *él, con los comunistas, está mambochambo*; (DMC).

mambolerías, f. (1) **hacer ~** (Kub): dělat šaškárny; př.: *ese político se pasa la vida haciendo mambolerías*; (DMC).

mamboretá, m. (← guar.) (1) (Arg, Urug; Bol): rodové jméno různých druhů masožravého hmyzu; ► stejné čeledi jako kudlanka nábožná; je dlouhá až 12 cm; má velmi jemné nazelenalé nebo nahnědlé tělo; trojúhelníkovou hlavu; velmi silný, dlouhý a pohyblivý první článek hrudníku; přední svinovací

nohy sloužící k lovení nebo uchopení jiného hmyzu; **má chápavý ocas a je pokrytý ostny**; (RAE; DA).
 • (2) [Š: *mantis, santateresa*] (Arg, Par, Urug): kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*); ■ Syn.: *comepiojo, profeta, mbois, vaca, vaquita, usamico; tatadios* (Arg, Urug), *mantis religiosa* (Chil, Ven), *campamocha* (Mex); ■ Var.: *mamoretá*; (MM, EEA).

mambrillita, f. (1) (Chil): hra na slepou bábu; (MM).

mambúa, f. (1) (Portor), viz: *guadua*; (DA).

mambual, f., venk. (1) (Portor): terén pokrytý *mambúas*; (DA).

mambullita, f. (1) (Chil): hra na slepou bábu; (AM).

mame, m., slavn., vulg., použ. i jako hanl. (1) (Ekv): veřejný post, funkce; (2) (Ekv): výplata státního úředníka; ► dostává ji jednou za čtrnáct dní; užívá se zvláště u špatných úředníků; (RAE, DA).

mameicillo, m. (1) (Pan): strom (*Alseis blackiana*); ► až 30 m vysoký; má jednoduché a vstřícné listy; bílé a voňavé květy; plodem jsou tobolky; když jsou zralé, zčernají; jeho dřevo se používá v truhlářství; (DA).

mamela, f. (1) (Salv): prso ženy; (DA).

mamellazo, m., lid. (1) (Hon, Kost): pád, spadnutí nebo silný náraz, viz též: *derribada*; ■ Var.: *mameyazo*; (2) (Hond, Kost): silný úder; ■ Var.: *mameyazo*; (3) **dar el** ~ (Nik): skonat, zemřít; (DA).

mamelo, m. (1) (Salv): kojenecká láhev; (DA).

mameluca, f. (1) (Chil): prostitutka; (AM).

mameluco, m/f. (1) m. [Š: *mono*] (Arg, Kub, Urug, Ekv, Chil; Pan, Portor, Dom, Per, Bol, Par): montérky, kombinéza, overal, pracovní oděv; viz: *overall*; př.: *y el mameluco, que es lo más cómodo que se ha inventado; un viejo mameluco raído aceita los engranajes de los huegos del parque*; (RAE, RR, BDE, EEA; DA). • (2) [Š: *pelele*] (Kub, Hond, Mex, Nik; Guat, Salv, Kost, Dom, Kol, Bol, Par, Arg, Urug, Pan): dupačky; (RAE; DA). • (3) (Par; Urug, Arg): míšenec, mameluk; ► pojmenování, které dali Španělé míšencům brazilských domorodců a Portugalců, kteří zotročili domorodé obyvatelstvo Paraguaye a arg. provincie Misiones; (4) (Portor; Kub, Kol): část dětského či ženského oděvu; ► kalhoty, zástěra zavěšené na ramenou; (RR). • (5) f. (Antil, Arg, Chil, Ekv, Par, Per, Urug): overal, dupačky; ► nosily je především děti dělníků; ve Španělsku se jim říká *mono*; viz: *overall*; (6) (Hond): široké kalhoty, pumpky; (MM). • (7) ~ (**para dormir**), m. (xxx): dupačky, viz: *osito*; (EEA). • (8) (Kost, Pan, Portor, Bol, Par): krátké dětské kalhoty s kšandy a pasovým límcem; (9) (Nik): polibek; (DA).

mamengue, adj. (1) (Arg): o člověku: opatrný, úzkostlivý; (MM).

mamera, f. (1) (Kol): lenost; ► slang; (RF). • (2) lid. (Kol): nuda, otrava, opruz; př.: *¿vamos a estudiar a la biblioteca? – hoy no, ¡qué mamera!*; (RF, DA). • (3) lid. (Kol): pohrdnutí, nechť, nelibost; (DA).

mamero, adj. (1) (Hond): o práci: lehký; (2) (Hond): neschopný, neužitečný; (DA).

mamerria, f. (1) (Dom): hlava, palice, kebulé, viz též: *pensadera*; (AM, DA).

mamerro, -rra, adj. (1) (Portor): obrovský, skvělý; (2) zcela plný; (3) zbabělý; (AM). • (4) lid. (Portor): o věci: velký, objemný, obrovský; (5) (Portor): o penisu: velmi velký; (6) (Portor): podlý, lakomý, skoupý; (DA).

mamerto, adj/subst. (1) m/f. (Ekv): blbec, hlupák, prostoduchý člověk; (AM; Pan, Kub, Bol). • (2) (Arg, Urug): prostoduchý, naivní; naivka; př.: *a Valeria le hicieron pagar los impuestos dos veces este año y la mamerta ni reclamó*; ► slang; (MM, RF). • (3) m., i adj. (Am), viz: *dobolu*, viz též: *logi*; (HB). • (4) m/f., lid. (Mex): namyšlený, nafoukaný; namyšlenec, nafoukanec; (5) adj/subst. (Bol, szArg, Urug): ožralý; alkoholik; pijan; (6) (Kol): člen Komunistické strany Kolombie; (DA).

mameso, m. (1) (Bol): předtucha, ponoření, bankrot; (AM).

mamey, m. (← taíno) (1) (Antil, Mex, StřAm; Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol): mamej americká (*Mammea americana*); ► druh listnatého amerického stromu čeledi perezovité *Guttiferae*; vysoký až 20 m; s rovným kmenem, oválnými neopadavými tupými lesklými kožovitými listy, vonnými bílými květy a téměř kulatým plodem o průměru 15 cm s nazelenalou houževnatou tenkou kůrou a žlutou chutnou aromatickou dužinou se dvěma semínky ve tvaru skopové ledviny; ■ Var.: *mameyo*; ■ Syn.: *mamey amarillo, mamey de Santo Domingo, mataserrano, palo de mamey, zonzapote*; (2) (Antil, Mex, StřAm; Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol): plod tohoto stromu; ► je téměř kulatý, s hnědou a nazelenalou houževnatou tenkou kůrou; oranžovou chutnou dužinou s dvěma semínky ve tvaru skopové ledviny; je jedlý; př.: *llegaban de las huertas las carretadas de frutas; plátanos, mangos, guanábanas, mameyes*; ■ Var.: *mameyo*; ■ Syn.: *mamey amarillo, mamey de Santo Domingo*,

mataserrano, palo de mamey, zonzapote; (RAE, BDE, MM; DA). • (3) (Kub): *mamej sapota* (*Pouteria sapota*); ► druh amerického stromu čeledi sapodilovité *Sapotaceae*; ► vysoký až 30 m; se silným kmenem, kuželovitou korunou, opadavými podlouhlými celokrajnými kožovitými listy, osamocenými květy růžovobílé barvy a vejčitým plodem velkým 15 až 20 cm s nerovnou slupkou, červenou sladkou velmi jemnou dužinou a jedním oválným lysým lesklým křehkým semínkem o velikosti 4 a 5 cm na povrchu čokoládové a uvnitř bílé barvy; viz též: *zapote*; (4) (Kub): plod tohoto stromu; viz též: *zapote*; (5) m., adj., hovor. (Kub): sympatická, vstřícná a úslušná osoba; (6) m., adj., hovor. (Kub): věc vynikající kvality; (7) m., hovor., vulg., hanl. (Ekv): čtrnáctidenní odměna veřejného zaměstnance; ► týká se zejm. osoby zvané *pipón* (která za málo efektivní práci pobírá jeden nebo více platů); (8) hovor. (Nik, Kol): lidská hlava; kebule, viz též: *pensadera*; (9) ~ **amarillo** (Kub; Ekv), ~ **colorado** (Kub), ~ **de Santo Domingo** (Kub; Dom): různé druhy tohoto stromu a jeho plodu; (RAE; DA). • (10) ~es, m. pl., viz: *hora de los mameyes*; (11) adj. (Ekv; Kub): hloupý, jednoduchý; (RR). • (12) m. i adj. (Portor, Kub, Kol): výhodná věc, či situace, lehce dosažitelná; dobrá a lehce realizovatelná příležitost; př.: *este rompecabezas es un mamey, quiero algo más complicado*; ► slang; (RR, RF, DA). • (13) **con la boca es un ~** (← fr.) (Portor): od slova ke skutku je daleko; viz: *boca*; (RR, AM, DA). • (14) **al finalizar el año, piña, ~ y zapote** (Kub): nic mezi jídly; (15) **estar en el mame o en el ~** (Ekv): být na vrcholu, být v rozkvětu; (16) **puro ~** (Per): o něčem velmi obtížném, co nás nutí hodně bojovat; (17) **saber lo que es ~** (Per): vědět co je dobré, co je složité a díky čemu dosáhneme cíle; (18) **ser algo un ~** (Portor, Dom): být snadný, snadno dosažitelný; (19) **vivir el ~** (Portor): žít na náklady státu; (AM). • (20) (Kub, Portor): lukrativní zaměstnání, prebenda; (AM, DA). • (21) adj. (Kub): skvělý, super; př.: *el postre te quedó mamey*; (RF). • (22) (Kol): snadný, lehký; př.: *dicen que el examen de física va a estar mamey*; ► slang; (RF, DA). • (23) **disfrutar del ~¹** (Kub): těžit ze státního rozpočtu; př.: *lleva muchos a ños disfrutando del mamey*; (24) **disfrutar del ~²** (Kub): vychutnat si odpočinek, prázdniny, atd.; př.: *estoy disfrutando del mamey; ¡qué lástima que es sólo por siete días!*; (25) **olvidarse del ~¹** (Kub): zapomeň na to!; př.: *olvidate del mamey; no te voy a dar nada*; ■ Syn.: *de eso nada y de eso cero*; (26) **olvidate del ~²** (Kub): věc není jednoduchá; př.: *olvidate del mamey que hay que luchar*; (27) **ser algo muy ~** (Kub): být velmi jednoduché (co); př.: *eso es un mamey*; ► kubanismus přivezli do USA tzv. *marielitos* (viz); avšak *es un mamey* se používá také v Portoriku se stejným významem už 30 let; je to portorikanismus dovlečený na současnou Kubu, viz též: *chiquitico; época*; (DMC). • (28) m., lid. (Hond): zženštilý, změkčilý člověk nebo homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (29) hanl. (Mex): vnější ženské přirození, viz též: *palomita*; (30) lid., vulg. (Mex, Guat, Hond, Per): felace, orální sex; (31) eufem. (Mex): svalovec, viz též: *mamado*; (32) adj/subst. (Nik, Pan, Kub, Dom): naoranžovělý; ► barva podobná plodu stromu *mamey*; (33) adj. (Dom): o věci: naoranžovělý; (34) m/f. (Hond): pijan; (35) ~ **de montaña**, m. (Pan): strom (*Pouteria fossicola*); ► je velmi vzácný v lese; až 30 m vysoký; s mírně korkovou kůrou, jednoduchými a střídavými listy; seskupenými bílými květy a elipsoidními nebo vejčitými plody; dužina zralých plodů je jedlá; (36) ~ **del cura** (Portor): strom (*Taonabo stahlü*); ► až 5 m vysoký; má eliptické a vejčité tvrdé listy; kulovitý a vejčitý plod; (37) **gustarle el ~** (Salv): mít zálibu v sexu, především v orálním; (38) **hartarse de ~** (Portor): využívat určité výhody; (DA).

palo de mamey, m. (1) (Portor), *mamej americká* (*Mammea americana*) a jeho plod, viz: *mamey*; (DA).

zonzapote, m. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik), *mamej americká* (*Mammea americana*), viz: *mamey*; (2) (Kost): *mamej americká* (*Mammea americana*) a jeho plod, viz: *mamey*; (DA).

mamey;!, citosl. (1) **¡qué ~!** (Portor): heč!; tss!; ► ironicky vyjadřuje, že je něco jednoduché; (DA).

mameyal, m. (1) Antíl, Kub, Mex, Nik; Guat, Portor): terén osázený stromy *mamey*; pěstování stromů *mamey*; (RAE, MM; DA).

mameyaso, m. (1) **dar el ~ final**, lid. (Portor): dát ránu z milosti; (DA).

mameyazo, m. (1) (Kub): infarkt; př.: *el corazón le dio un mameyazo*; ► původ kubanismu z *mamey*, kubánského tropického ovoce; (2) **darle a alguien un ~ el motor** (Kub): mít srdeční šok; př.: *el motor le dio anoche una mameyazo*; (3) **dispararle a alguien un ~** (Kub): udeřit silně (koho); př.: *Pedro le disparó un mameyazo a Antonio*, viz též: *tarrazo*; (DMC). • (4) lid. (Kub; Mex, Guat, Nik, Kost, Pan, Portor, Ven): rána, ťafka; př.: *a Juan le dieron un mameyazo en la trifulca*; (DMC; DA). • (5) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): pád, spadnutí, viz též: *derribada, mamellazo*; (6) (Hond): doušek, hlt, panák, viz též: *copetín*; (7) **dar el ~** (Nik): zemřít, natáhnout bačkory, viz též: *entregar el equipo*; (8) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Portor): silná rána, viz též: *mamellazo*; (9) (Nik, Portor): úder

- plodem stromu *mamey*; (10) (Hond): nárůst sazeb a daní; (11) (Guat): liják; (12) (Salv): velké množství; (13) (Salv): výstřel, střelba; (14) ~ **fatal** (Portor): velmi silný úder, rána; ► způsobující pohmožděninu; (DA).
- mameyero**, m. (1) (Mex, Per): strom *mamey*; (RAE, MM).
- mameyes**, m., pl. (1) (Kub): tůdle; př.: *dame cinco peso*; — *mameyes*; (2) **a la hora de los** ~ (Kub): v rozhodující hodině, v rozhodnou chvíli; př.: *a la hora de los mameyes no hizo nada*; (3) **hasta los** ~ (Kub): až do morku kostí; hodně; př.: *la quiero hasta los mameyes*; (DMC).
- mameyes**!, citosl. (1) (Kub): ale houby!; ► kategorický zápor; (AM).
- mameyista**, adj. (1) (Portor), viz: *mameyero*; (MM).
- mameyito**, m. (1) (Mex): jochovec (*Clethra lanata*): ► strom až 20 m vysoký; se šedou nebo hnědou kůrou; jednoduchými a střídavými listy vejčitého nebo elipticky kopinatého tvaru s celokrajným okrajem; bílými a voňavými květy; plodem je zelená nebo žlutá tobolka; v plné zralosti plody zčervenají; ■ Syn.: *mameyito negro*; (2) ~ **negro** (jižMex), viz: *mameyito*; (DA).
- mameyo**, m. (1) (Portor): strom a plod; viz též: *mamey*; (DA).
- mameyudo**, -da, adj. (1) (Nik): o člověku s velkou hlavou; (2) (Nik): inteligentní; (DA).
- mameyuelo**, m. (1) (Portor): klíman (*Ardisia obovata*): ► strom až 6 m vysoký; má kožovité listy, malé zelené květy a hroznovité květenství; jeho plodem je malá kulatá bobule; jeho dřevo se používá na trámy a na palivo; (DA).
- mami**, f. (1) lid. (Pan; Nik, Kost, Dom, Portor, Ven, Bol): krásná žena; př.: *jesa mami va a ser mía!*; ► slang; ■ Syn.: *mamirrina*, *mamisonga*, *mamita*; (RF; DA). ● (2) hanl. (Hond): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (3) (Hond): zženštilý, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (4) (Per): bordelmamá; (5) (Mex, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol, Ekv): zlatíčko!; krásko!; ► něžné oslovení pro přítelkyni, manželku nebo malou holku starší osobou; (6) vulg. (Pan): kočko!; ► lichocení ženě; (7) ~ **rica**, lid. (Mex, Nik, Dom, Portor, Bol): velmi krásná žena; (DA).
- mami**!, citosl., lid. (1) (Kost, Portor): ty blaho!; to je co říct!; kůstko!; ► vyjadřuje obdiv krásné ženy mužem; viz též: *¡miércoles(s)!*, *¡mami rica!*; (1) ;~ **rica!**, lid. (Nik, Dom, Portor), viz: *¡mami!*; (DA).
- mamía**!, citosl., lid. (1) (sevEkv): ty blaho!; to je co říct!; ► vyjadřuje obdiv, náklonnost; viz též: *¡miércoles(s)!*; (DA).
- mamichula**, m/f. (1) f. (Portor): floutek, mladá frajerka; (RR). ● (2) m. (Mex, Nik, Dom, Portor): velmi atraktivní žena; (DA).
- mamila**, f. (1) (Mex; Dom, výchKol): dudlík; (RR; DA). ● (2) (Mex; Hond, zápBol): kojenecká láhev; př.: *la gran plaza soleada quedó a la merced de una avalancha de mamilas, sonajas, ropones, baberos, pañales*; viz: *mamadera*; (BDE, EEA; DA). ● (3) (Mex, Hond, Dom, výchKol, zápBol, Ekv): savička; ■ Syn.: *mamilla*; (4) eufem. (Mex): namyšlenec, nafoukanec, viz též: *¡mamón!*; (DA).
- mamilla**, f. (1) (Hond), viz: *mamila*; (DA).
- mamina**, f. (← it. *mamma*) (1) (Kol, LaPla): maminka; (2) (Kol, Pan): babička; (MS).
- mamirrina**, f., lid. (1) (Mex): velmi atraktivní žena; (2) (Mex): žena; (DA).
- mamirriqui**, f., lid. (1) (Kub): krásná žena s dobrou postavou; (DA).
- mamisonga**, f. (1) (Portor): krásná, atraktivní žena; (DA).
- mamita**, m/f., hovor., infant. (1) m. (Urug): zbabělec, ustrašenec, zhýčkaný, bázlivý člověk; (RAE). ● (2) (Arg, Kost): adolescent; (MM). ● (3) hanl. (Arg, Kost; Hond): teplouš, homosexuál, gay, viz též: *culero*; (MM, DA). ● (4) f., lid. (Kol; Kost, Kub, Dom, Portor, Ven): nádherná žena, kráska; př.: *esa mamita me vuelve loco*; ► slang; (RF; DA). ● (5) **la** ~, m. (Bol): majitelka nevěstince; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *mama grande*, *la mama grande*; (HB). ● (6) f., hanl. (Hond, Dom): zženštilý, viz též: *culero*; (7) (Kub): halenka; ► upnutá přes hrudník a v pase široká; velmi oblíbená u těhotných; (8) (Kost, Pan, Kub, Kol, Ven): krásko!; ► něžné oslovení pro přítelkyni, manželku nebo malou holku starší osobou; (9) lid. (Hond, Salv, Nik, Kost, Bol, Par, Arg, Urug): lichocení ženě; (10) (Hond, Salv, Nik, Kost, Portor, Per, Bol): kočko!; ► laskavé oslovení mezi holkami nebo ženami; (11) lid. (Ven):) kočko!; ► oslovení ženy mužem, i když spolu nekamarádí; (11) **Mamita linda**, lid. (Per): Panna Marie; (DA).
- mamita**!, citosl., lid. (1) ;**ay** ~! (Hond, Salv, Dom, Bol): oh!; ajajaj!; božínečku!; ► vyjadřuje údiv, strach nebo překvapení; (DA).
- mamitas**, adj/subst. (1) (Kost): zženštilý, ustrašený, zbabělec; (RR). ● (2) lid. (Kost): zženštilý, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).
- mamitay**, adj/subst. (← keč. *mamay*, „má matka“) (1) **málo** použ. (Kost): zbabělý, viz též: *culicagado*; (2) f., venk. (Per, stř., záp. i jižBol): maminka, matka; (DA).

mamitear, intr. (1) (Portor): hledat dívky; (2) (Portor): být se ženami a chlubit se tím na veřejnosti; (DA).

mamítico, -ca, adj. (1) (Ekv): ubohoučký; (RR). • (2) lid. (Ekv): o osobě s dobrými úmysly; vyrovnaný; (DA).

mamito, m., lid. (1) (Portor), viz: *guillú de parcelas*; (2) (Portor): vymydlený; (3) (Portor), viz: *tucunaré*; (DA).

mamito, -ta, adj/subst. (1) adj. (Nik, Dom): být závislým na své matce; (2) (Nik): vztahující se ke káče; ► hrače; (3) m/f., lid. (Urug): nespokojenec, ubrblanec, brbla; (DA).

mamitón, m. (1) (Portor): o člověku, který je rád viděn na veřejnosti s ženami; (DA).

mamizonga, f. (1) (Portor), viz: *mamazonga*; (DA).

mamlpe, viz: *mamplé*; (MS).

mamlpey, viz: *mamplé*; (MS).

mamo, m., lid. (1) (Hond): vězení, basa, loch, žalář, viz též: *canasta*; př.: *Eduardo el Pesuñas se escapó del mamo*; ► slang; (RF, DA).

mamola, f. (1) (Mex): důrazný zápor; (2) **hacer** ~ (Kol): ztrácet čas; (MM). • (3) ¡~!¹ citosl. (Guat, Kol): uhm!; mah!; ► vyjadřuje nedůvěru; (4) ¡~!² (Guat): brr!; fuj!; ani náhodou!; ► vyjadřuje nechť něco dělat nebo dát; (DA).

mamón, m. (1) (Antil, Kol, Kost, Pan, Ven): stromek; ► z čeledi Anonaceae, dorůstá malé výšky; anona síťovaná (*Annona reticulata*), anona šupinatá (*Annona squamosa*); (2) plody tohoto stromu; ► vypadají jako malá čirimoja (*chirimoya*); (3) (Arg, Bol, Par, Urug): sání, vdechování; (4) (Kub): tabák pocházející z druhé sklizně; (5) (Guat, Hond): klacek, kyj, hůl; (6) subst/adj. (Guat, Mex): dítě; ► na svůj věk velmi vyspělé; (7) (Guat): kojenecká láhev; (8) cukrová třtina; (9) výhonek banánovníku; (10) (Mex): piškotová buchta; ► velmi měkká a kyprá; běžně se připravuje z mouky a vajec; (11) výhonek rostliny; (MM). • (12) [Š: *papaya*] (Arg, Bol, Par, Urug): papája obecná (*Carica papaya*) a její plody, viz: *papayo*; ■ Syn.: *papaya* (Chil, Mex, Urug), *lechosa* (Ven); (MM, EEA, DA). • (13) (Kol, Ven): tropický strom; jeho ovoce; ► *Melicocca bijuga*; př.: *bajo un copudo mamón de la plaza conversaban tres hombres*; (14) (LaPla): papája melounová (*Carica papaya*); ► má plody podobné melounu, jsou jedlé; (BDE). • (15) adj/subst. (Bol): opilý, opilec; (16) (Bol): člověk mající sklon k podvádění; ► bol. argot *coba*; (HB). • (17) (Hond): hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; (18) m. (xxx): žert, vtip, legrace, viz též: *chistería*; (19) (Guat, Salv, Nik, Kost, Pan, sevKol, Ven): strom, viz též: *guaya*; (20) (Guat, Salv, Nik, Kost, Pan, sevKol, Ven): plod tohoto stromu; ► s hladkou zelenou skořápkou; světle hnědými kulatými semeny a kyselou jedlou dužinou; ■ Syn.: *mamencillo*; (21) (Dom, Portor), viz: *suncuyo*; (22) (Portor), viz: *suncuya*; (23) (Chil): orální stimulace penisu; (24) lid. (Chil): žert, šprým; ► spočívá v přitáhnutí něčí hlavy do pánevní oblasti a v předstírání felace; (25) (Chil, Pan): dudlík; (26) (Chil, Pan): savička; (27) (← port. *mamão*) (Kub): výhonek tabákovníku; (28) ~ **chino**¹ (Nik, Kost, Pan): rambutan (*Nephelium lappaceum*); ► strom až 25 m vysoký; má střídavé a zpeřené listy; jedlý plod; (29) ~ **chino**² (Nik, Kost, Pan): jedlý plod tohoto stromu; ► je oválný; s červenou slupkou pokrytou měkkými ostny; jedním semínkem a kyselým šťavnatým míškem; (30) ~ **de montaña** (Pan): strom (*Talisia nervosa*); ► je až 7 m vysoký; má lichozpeřené a střídavé listy; bílé květy a kulatý žlutý plod; (31) ~ **de perro** (Dom): strom (*Annona glabra*); ► je až 10 m vysoký; má jednoduché a střídavé listy; jednotlivé žluté květy a kulatý plod; (DA).

mamón;!, citosl., lid. (1) ¡al ~! (szVen): ajajaj!; ohoho!; ach jo!; ► vyjadřuje překvapení nebo netrpělivost; (DA).

mamón, -na, adj/subst. (1) adj. (Arg, Ekv, Guat, Mex, Par, Urug): o jakémkoli mladém savci; př.: *ternero mamón*; *chivito mamón*; (MM). • (2) adj. (Kol): nudný; př.: *la película estuvo muy mamona*; *me quedé dormido y no vi el final*; (RF). • (3) adj/subst., lid. (Chil; Arg): mamánek; ► dospělý člověk žijící stále u rodičů; př.: *no creo que Carlos se vaya a independizar nunca: ese mamón ya tiene 35 años y vive feliz en casa de sus viejos*; (4) (Kol): otravný, jdoucí na nervy, viz též: *molestoso*; př.: *el discurso del director estuvo muy mamón*; ► slang; (RF; DA). • (5) adj., vulg. (Mex): nepříjemný, nesympatický; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (6) adj/subst. (LaPla, Am): opilý, viz též: *curdela*, *enfarolado*; ► slang *lunfardo*; (NET). • (7) adj., vulg. (Mex): nafoukaný, namyšlený; ■ Syn.: *mamila*; (8) (Kol): o věci nebo o aktivitě: nudný, těžko ovladatelný; (9) hanl. (Chil): nemastný-neslaný, ničím zajímavý; (10) hanl. (Chil): o hudební, literární nebo televizní manifestaci: sentimentální; ► nutí dojmout se k slzám; (11) (Hond): blbý, hloupý; (12) adj/subst. (Hond, Bol): dostávat plat, ale skoro nepracovat; (13) m/f. (Bol): přížírka; (14) (Bol): podvodník;

- (15) adj/subst. (Guat, Pan): servilní, služebný; služebník; (16) adj. (Guat): inteligentní; (17) m/f., venk. (výchBol): tele; (18) adj/subst. (Kost): individuální hráč; ► v týmových sportech, především ve fotbale; (DA).
- mamona**, f. (1) (Ekv): opilost; (AM). • (2) lid. (Bol): schůze, schůzka, setkání; ► kde se hodně pije; viz též: *concejillo*; (3) (Kol, Bol): telecí maso; (4) (Kol): tele; (5) (Kol): telecí špízy; (DA).
- mamonazo**, m. (1) (Ven; Kol): prudká rána, násilný úder, rána pěstí; (RR, DA). • (2) lid. (Hond, Ven): silný úder, rána; (DA).
- mamoncillo**, m. (1) (Kub; StřAm, Kol, Ven; Portor, Ekv): strom patřící do čeledi mýdelníkovité (*Melicocca bijuga*) ► je velmi tlustý s širokou a bujnou korunou, se střídavými listy; malými plody jsou zakulacené, s tvrdou kůrou a šťavnatou dužinou, jsou jedlé; viz též: *guaya*; (2) (Kub; StřAm, Kol, Ven; Pan, Portor, Ekv): plod tohoto stromu; viz též: *mamón*; (RAE, MM; DA). • (3) (Kub): rostlina z čeledi vavřínovitých; ► *Annona bullata*; (MM). • (4) **descubrir el** ~¹ (Kub): všechno si uvědomit; př.: *así que con respecto a él, ¿hoy vienes a descubrir el mamoncillo?*; (5) **descubrir el** ~² (Kub): objevit jádro věci; př.: *ahora vienes a descubrir el mamoncillo*; (6) **descubrir el** ~³ (Kub): vypátrat záhadu; př.: *en esa novela ahora vienes a descubrir el mamoncillo*; ► *mamoncillo* je jedno z nejoblíbenějšího kubánského ovoce, viz též: *camarones*; (DMC). • (7) (Hond): cucflek, viz též: *chupete*; (DA).
- mamoncito**, -ta, m/f. (1) (Mex, Portor): malé dítě; ► na svůj věk velmi vyspělé; (2) m. (Portor): sele; (MM).
- mamonear(se)**, tr/intr/zvrat. (1) intr/zvrat. (Hond; Nik): tvrdě pracovat, usilovně pracovat, snažit se, makat, dřít (se), viz též: *negrear(se)*; ■ Var.: *mamoniarse*; (RAE; DA). • (2) tr. (Guat, Hond): bít někoho kyjem *mamón*; (3) (Dom): pořádně někoho uhodit; (4) trávit čas hloupostmi; (AM). • (5) intr/zvrat. (Dom): ulejšvat se, oddalovat vykonání něčeho; odkládat něco; (AM, DA). • (6) tr/zvrat. (Hond, Nik): bít někoho holí; (DA).
- mamonear**, (3) oddalovat vykonání něčeho; odkládat něco;
- mamoneo**, m. (1) (Dom): způsob, jak se vyhnout odpovědnosti; ► vágní odpovědi; (AM).
- mamoniarse**, intr/zvrat. (1) (Nik): snažit se, dřít, viz též: *mamonearse*; (DA).
- mamoretá**, m. (← guar.) (1) viz: *mamboretá*; (MM).
- mamoroca**, m. (1) (Hond): zbabělý zápasnický kohout; (DA).
- mamota**, f., lid. (1) (Portor): velmi krásná žena; (DA).
- mamotreto**, m. (1) (Dom, Portor; Pan): zdeformovaná či neforemná věc; (AM; DA). • (2) (Arg, Mex): krám, haraburdí; (MM). • (3) (Guat, Salv, Dom, Ven, Urug): starý; stařec, dědek, stará vojna, viz též: *vejuco*; (4) (Guat, Salv, Dom, Ven, Urug): o věci: starý a ošklivý; (DA).
- mampara**, m/f. (1) m/f., lid. (Nik, Dom, Ven): krýt někomu záda; (2) f., lid. (Hond, Nik, Kost, Dom): výmluva; zatajování pravdy; (3) m/f. (Ven): o koňských dostizích: osoba, která legálně zastupuje trenéra; (4) f. (Hond): zástupce; (DA).
- mampato**, -ta, adj/subst. (1) (Chil): osoba drobné postavy; (RAE). • (2) (Chil): o zvířeti, zejména o koni: krátkonohý; (RAE, DA). • (3) (Chil): o ptácích a jiných zvířatech: s velkým tělem a krátkýma nohama jako kachny; (4) o malém koni; (AM).
- mampelao**, m. (1) (Urug): pohádkový čtyřnožec; ► podobný malému psíku; má chlupaté tlapy, podle kterých získal své jméno; (AM).
- mampera**, f. (1) (Portor): plod, viz též: *pomarrosa*; (DA).
- mampiola**, f. (1) (Dom): bordelmamá; (DA).
- mampiolar**, tr. (1) (Dom): provozovat nevěstinec; (DA).
- mamplé**, m. (← afr.) (1) (Portor): rum nejnižší kvality; ■ Var.: *mamplé*, *mamplé*; (MS). • (2) (Portor): nápoj; ► připravený z rumu, anýzu, skořice, hřebíčku a rozinek odležených v kokosu; (3) (Portor): pokrm z hodně ingrediencí; (DA).
- mampléto**, -ta, m/f. (1) (zápVen): slaboch; (DA).
- mamplor**, m. i adj. (1) (Guat): oboupohlavní; ■ Syn.: *manflor*; (AM). • (2) m. (Guat, Salv, Nik): zženštilce, měkkota, viz též: *culero*; př.: *no hagás tantos ademanes, parecés mamplor*; ► slang; (RF, DA). • (3) (Guat, Salv, Nik): homosexuál, teplouš, viz též: *mamplora*; (DA).
- mamplora**, adj/subst. hanl., hovor. (← *manflora*, „bordel, nevěstinec“) (1) f. (Salv, Hond, Nik): homosexuál; př.: *mi decorador es una mamplora*; ► slang; ■ Var.: *mamplor*; ■ Syn.: *chuletón*, *culpable*, *cumbo*, *mamira*, *mamplusa*, *piña*; (RAE, RF, DA). • (2) adj. (JižAm): oboupohlavní; (3) sodomitský; (AM). • (4) m. (Hond, Salv): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; ■ Syn.:

culpable, cumbo, mamita; (5) m/f. (Hond, Salv): zbabělec; (6) (Hond): lenoch; ► podává slabý výkon v práci; (DA).

chuletón, adj/subst. (1) (Hond, Salv), homosexuál, viz: *mamplora*; (DA).

culpable, m. (1) (Hond), homosexuál, viz: *mamplora*; (2) (Salv), zženštilce, změkčilý člověk, viz: *mamplora*; (DA).

cumbo, m. (1) (Hond), homosexuál, viz: *mamplora*; (2) (Salv), zženštilce, změkčilý člověk, viz: *mamplora*; (DA).

piña, m. (1) (Hond, Salv), homosexuál, viz: *mamplora*; (DA).

mamplorismo, m. (1) (Salv): homosexualita; (DA).

mamplusa, m., lid. (1) (Salv): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (DA). • (2) (Salv): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

mampo, m., lid. (1) (Guat): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (DA). • (2) (Guat): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

mampolo, m., málo použ. (1) (Dom): strom, viz též: *qualiqueme*; (DA).

mampolón, m. (1) (Kol: Riohacha): kohout obecný; ► pro odlišení od kohoutů chovaných pro zápasy; (AM).

mampora, m. (1) (zápEkv): strom a plod, viz též: *guineo*; (DA).

mamporra, m. (1) (Urug): bezvýznamná osoba; (AM).

mamposta, adj/subst., lid. (1) (Dom): naivka, hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; (AM, DA).

mampostear, intr. (1) (Arg): budovat stěnu z neopracovaných kamenů; (MM).

mampostial, m. (Portor): zákusek obdélníkového tvaru; ► vyrobený z nastrouhané kokosové dřevě, nerafinovaného cukru a koření; viz též: *marrayo*; (RR, DA).

mampriolo, -la, m/f. (1) (Portor): majitel nebo manažer nevěstince; (DA).

mampuesta, f. (1) (Guat, Hond, Nik), viz: *mampuesto*; (2) **con** ~ (Guat): vyjádřit se nepřímou; (3) **tírar con** ~ (Guat): vyjadřovat se nepřímou, zamluvit něco; (DA).

mampuesto, m. (1) (Am, Mex; Nik, Kost, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol): podpěra pro střelnou zbraň; ► pro střelbu ze stabilní polohy; Var.: *mampuesta*; (AM, MM; DA). • (2) **disparar en** ~ (Mex): střílet ze zbraně; ► tato zbraň je něčím podepřená; (3) zvítězit výhodou nebo švindlem; (AM, MM).

mampuesto, -ta, m/f. (1) m. (Am): podpěra pro střelnou zbraň; ► věc, kterou se podpírá střelná zbraň, aby bylo možno lépe zamířit; (2) f. (Nik): podpěra pro zbraň; (RAE). (3) **por** ~, (Ven): o ráně udeřené nepozorovaně, potají, bezpečně, z úkrytu; (2) **tírar (hacer un tiro) por** ~ (Ven): potají, nepozorovaně někomu ublížit; (RR).

mampuche, m. (1) (Ekv), viz: *bampuche*; (2) (Kol): oplácáný, baculatý; (AM).

mampucho, -cha, adj. (1) (Ekv): oplácáný, baculatý; (2) (Kol): panák, loutka; (3) (Kol, Pan): zženštilý, homosexuální; (AM).

mampulorio, m. (← afr.) (1) (Ven): lidová hudba s tancem afrického původu; ► hraje se při smutečním obřadu; (MS).

mamúa, f., vulg. (1) (Arg, Urug): opilá žena, žena opojená alkoholem; (RAE). • (2) (Arg, Urug): opilost, flám, opice, viz též: *juerga, mamada, chuca*; př.: *¿conocés alguna manganeta para disimular la mamúa?*; ► slang; (AM, RF, NET, DA).

mamueca, f., hanl., málo použ. (1) (Mex): orální sex; (DA).

mamulón, -na, adj/subst. (1) adj. (Kost): o dospělém člověku: chovající se jako dítě; (2) lenošský, povalečský; (MM). • (3) (Nik): být na svůj věk příliš vysoký; (4) adj/subst., lid. (Kost): vytáhlý, výrostek; ► být na svůj věk příliš vysoký; (DA).

mamuncia, f. hanl. (1) lid. (Guat, Kol: Riohacha; Mex): obživa, živobytí; (AM; DA). • (2) (Salv): zrada, proradnost; (DA).

mamurazo, m. (← arw/karib) (1) (Ven): rána; (MS).

mamure, m. (1) (Ven): velký koš; ► používá se při rybolovu na ostrově Margarita; (2) obrovský klobouk; ► má 200 až 220 cm po obvodu, je vyrobený z liány; (AM). • (3) (← arw/karib) (Ven): rostlina; (4) (Ven): bič; ■ Var.: *maimure*; (MS). • (5) (Ven): v rybářství: velký koš; ► vyrobený z rostliny *bejuco mamure*; (MS, DA).

mamuri, m. (1) (výchEkv): strom (*Senna spp.*); ► až 4 m vysoký; má složené listy; žluté květy ve svazcích a jeho plodem je zploštělý lusk; (DA).

mamurri, f., lid. (1) (Chil): provokativní žena; (DA).

mamusear, tr. (1) (Hond): sklídit zbytky jídla ze stolu; (AM). • (2) intr. dopít to, co jiný člověk nechá ve sklenici; (MM).

mamushaca, f., lid. (1) (Guat): peníze, prachy, viz též: *plata*; (DA).

man, m., i citosl., (← angl.) (1) (Portor; Kost, Pan, Kol): člověk, muž; člověče!; (RR). • (2) m. (Kol; Am, Guat, Dom, Hond, Salv, Nik, Portor, Chil): člověk, muž; př.: *el man sabe cosas, ha luchado...*; *esos manes son de las comunas, quién sabe en qué cruces andan*; ► kol. argot parlache; ■ Var.: *men*; (M01; DA). • (3) [Š: *persona*] (Ekv): osoba (muž, žena, chlapec, dívka); př.: *ese man Arjona se cree lo máximo; ¿le viste a la mansita?*; *esos manes que llegaron a conquistarnos se aprovecharon de la situación del Tahuantinsuyo*; př.: *este man sabe hablar fancés; esa mancita está buena*; ► slang; (EA, RF). • (4) (Kub): viz: *steik*; (DMC). • (5) (Am, Hond, Salv, Portor, Ven, Bol): velmi blízká osoba, neoddělitelný kamarád, společník; ■ Var.: *men*; (6) m/f. (Guat, Hond, Salv, Pan): muž nebo žena; ■ Var.: *men*; (DA).

mana, f. (1) arch. (Kol): sladká tekutina, která teče z některých rostlin; (2) (Am): zázračný pokrm; (RAE). • (3) (← *manar*) (StřAm, Kol): prameniště vod, pramen, zdroj; (RAE, MM, DA). • (4) (Am): mana; (5) (Bol): sladkost z *maní*; (6) (Ven): malá říčka, potok; ► spojuje dvě řeky; (MM). • (7) adv., lid. (← keč. *mana*, „ne“) (Bol: alt/vall): kategorické odmítnutí; (8) ~ **calzón**: lid., hum. (Bol): žena či muž nenosící spodní prádlo; (9) ;~ **canchu!** (← keč. *mana kanchu*, „neexistuje, není“) lid. (Bol: alt/vall): není, neexistuje; (LM).

maná, m/f. (1) m. (Portor): brambory; (RR). • (2) f. (Pan): ozdoba košile; ► z copánku; nosí ji vesničané; (AM). • (3) m. (Portor): keř, viz též: *palo de fraile*; (4) (Per): sladkost; ► vyrobená z mletých mandlí, cukru a žloutků; (DA).

manaba, m/f., i adj. (Ekv): osoba pocházející z pobřežní oblasti Manabí; zabiják, najatý vrah; (RR).

manaca, f. (← arw/karib) (1) (StřAm, Arg, Kol, Par): název rostlin; ► *Franciscea uniflora*; ■ Var.: *manacá, manaco*; (MS) • (2) (StřAm, JižAm, Kub; Mex, Guat, Pan): druh palmy (*Attalea butyrace*); ► je až 15 m vysoká; má rovný, válcovitý kmen; zpeřené listy; bílé květy a podlouhlé nebo elipsoidní plody, které v plné zralosti nažloutnou; ■ Syn.: *cocuyo, manaco*; (MS; DA). • (3) (Arg, Par): zahradní rostlina; ► s fialovými květy, které nakonec zbělají; také se jí říká paraguajský jasmín (*jasmín del Paraguay*); (4) (Ven): palma; ► euterpa jedlá (*Euterpe edulis*) má hladký kmen; její dřevo je vhodné pro výrobu ohrad, plotů či střechy; výhonky této rostliny jsou jedlé; ■ Syn.: *macaná*; (MM). • (5) (StřAm, Kub, Mex: pobřeží Pacifiku; Guat, Hond, Dom): palma; ► atalea kamenná (*Attalea cohune*) nebo její plody, viz též: *manacla*; (MM; DA).

cocuyo, m. (1) (Mex, Guat, Pan), druh palmy (*Attalea butyrace*), viz: *manaca*; (DA).

manacá, m. (1) (StřAm, Kol), viz: *manaca*; (MM, MS).

manacal, f. (← arw/karib) (1) (Kub): palmový háj; (MS). • (2) (Hond): palmový háj, kde se nachází palmy druhu *manaca*; (DA).

manacla, f. (1) (Guat, Dom): druh palmy (*Prestoea montana, Orbignya cohune, Attalea cohune, Acronomia aculata*); ► až 15 m vysoká; s bílými seskupenými listy ve svazcích a černými plody; ■ Var.: *manacle*; ■ Syn.: *manaca*; (2) (Guat): listy této palmy; ■ Syn.: *manaca*; (DA).

manacle, m. (1) (Dom), viz: *manacla*; (DA).

manaco, m. (1) (Guat): palma *corajo*; kokosová palma; ► rodové jméno, užívané k označení různých druhů rostlin z čeledě palmovité; (RR). • (2) (Guat): palma, viz též: *manaca*; (MS, DA). • (3) (Guat): palma, viz: *chonta*; (BDE, NET). • (4) **estirar los ~s** (Bol): zemřít; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *estirarlas habas, estirar las tabas, estirar la pata, estirar los quesos*; (HB). • (5) (Kub): palma (*Calyptrygyne plumeriana*); ► až 5 m vysoká; roste ve vlhkém prostředí; její masité listy se používají k výrobě střech chatrčí a její plody slouží jako pokrm pro prasata; (6) m., pl. [Manaco®] (zápBol): boty; (DA).

manada, f. (1) (Kub): zbytky listů tabáků; ► zůstávají v hrsti ruky, kterou se plní doutníky; (MM, AM). • (2) (Guat, Salv): rána pěstí, ťafka, facka; př.: *¿y vos quién creés que sos para amenazarme con manadas?*; ► slang; (RF, DA).

manadero, m. (1) (Mex), viz: *pizote, coatí*; (2) plemenný osel; (MM).

manager, m. (← angl. *manager*) (1) (Am): zmocněnec a trenér boxera; (2) ředitel hotelu nebo divadla; (MS).

managua, m/f. (1) **ser de ~ una mujer**, f. (Kub): mít velký dudy (prsa); př.: *esa mujer es de Managua*; ► horské hřbety v Managui v provincii Havana se podobají velkému poprsí, viz též: *loma; panetela*; (DMC). • (2) m. (Hond, Salv): v mitologii: osobnost, která měla schopnosti se proměnit v sovu pálenou a nosit vodu ve vejci do jezera Managua; (3) (Hond): rasa zápasnického kohouta; (DA).

managuá, m., vulg. (1) (Chil): námořník, voják; (RAE, DA). • (2) (← angl. *man-of-war*) (Chil): námořnictvo, družstvo námořníků; (3) válečné plavidlo; (MS).

managuaco, m. (← arw/karib) (1) (Kub): skvrnité zvíře; ► má bílé skvrny na čumáku nebo na tlapách; (2) (Kub): buran, nešika; (MS).

managuatillo, m. (1) (zápMex): keř (*Rhacoma managuatillo*); ► má vstřícné, celokrajné, přisedlé a lysé listy; axilární květenství; čtyřrozměrné, malé a zelené květy se zaoblenými červenými okvětními listky; (DA).

managüeño, -ña, adj/subst. (1) (Nik): obyvatel hl. města Managua; ■ Syn.: *capitalino, managüense*; (DA).

managüises, m. (1) (Kub): nosítka; ► pro převážení nákladu na koni; (AM).

manahua, ind. jazyk, viz: *sensi*.

manacha, f. (← it. *manaccia*) (1) (Arg): přezdívka neapolských přistěhovalců; ■ Var.: *manache*; (MS).

manache, viz: *manacha*; (MS).

manajú, m. (← arw/karib) (1) (Kub): druh stromu (*Rheedia aristata*), (DEA – *Garcinia morella*); ► vysoký až 10 m; má tuhé listy s občasnými trny; malý žlutý plod a sladkou bílou dužinou; je ozdobný; používá se při domácím léčení na léčení ran a proti tetanusu; ■ Syn.: *palo de cruz*; (MS, DA). ● (2) (Portor): strom (*Garcinia morella*); až 15 m vysoký; rozvětvený, se vstřícnými listy; axilárním květenstvím a plodem ve tvaru bobule; produkuje pryskyřici, která slouží v lékařství; (DA).

palo de cruz, m. (1) (Dom), druh stromu (*Rheedia aristata*), viz: *manajú*; (DA).

manaju[cjillo], m. (← arw/karib) (1) (Kub): keř; (MS).

manajuillo, m. (1) (Kub): rostlina; ► druh *manajú*; *Rheedia ruscifolia*; (MM).

manalote, m. (1) (jižMex), viz: *guachichil*; (DA).

manamana, m. (1) (Ven): potamorina venezuelská (*Anodus laticeps*); ► sladkovodní ryba; až 45 cm dlouhá; je tmavě modrá na hřbetě a bílá na břiše; (DA).

manamano, m. (1) (Ven): šupinatá ryba; ► z jezera Maracaibo; (MM).

manan, adv., venk. (1) (Per): záporná odpověď: ne; (DA).

manare, m. (← karib.) (1) (Kol, Ven): druh koše; ► vyrobený z *bejucos* nebo vrbového proutí; používá se pro nošení ovoce, zeleniny nebo prádla; (2) (Kol, Ven): síto; ► zhotovené z palmového či vrbového dřeva nebo z hořké cukrové třtiny či z *bejucos*; slouží k prosévání škrobu z juky; (3) (Ven): pletivo, košík; ► dno je tvořeno mřížkou z liány či trsti rákosovité; větší se na strop v chudých kuchyních a slouží k úschově potravin; (MM, DA).

manash, m. (1) (Guat): strom, viz též: *macagua*; ■ Var.: *manax*; (DA).

manatí, m. (← karib. nebo arw.) (1) (Am; Guat, Hond, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Ekv, Bol): kapustňák širokonosý (*Trichechus manatus*); ► ochechulovitý savec o velikosti až 5 m; s kulatou hlavou, krátký krkem, mohutným tělem a sametovou popelavou kůží silnou 3 až 4 cm; hrudní končetiny jsou modifikovány do tvaru pádel, která jsou tak vyvinutá, že si jimi samice přidržuje mládě při kojení; žije v karibských pobřežních vodách, tamějšších řekách a ve východní části Jižní Ameriky; je býložravec; jeho maso a tuk jsou velmi cenným obchodním artiklem; př.: *los hombres que regresban de los mares de África hablando de las sirenas que habían admirado, en realidad lo que habían visto eran manatíes*; ■ Syn.: *vaca marina, baclán*; (RAE, MM, BDE; DA). ● (2) pásy kůže tohoto zvířete se po usušení používají k výrobě popruhů; (RAE). ● (3) (Am, Kub): pružný bič; ► vyrobený z kůže zvířat, která nesou tohhle jméno; tento výraz byl velmi brzy doložen v americké španělštině; to nutně předpokládá, že španělé buď tento výraz vytvořili nebo se ho naučili v Antilách; Bartolomé de Las Casas potvrzuje, že se jedná o domorodý antilský pojem; Oviedo tvrdí, že Španělé vymysleli výraz *manatí* speciálně kvůli jedné z vlastností tohoto zvířete, a to, že toto zvíře mělo dvě krátké končetiny blízko hlavy; etymologie podle Oviedo byla obecně přijata jako správná; nicméně je diskutabilní; kdyby Španělé vytvořili tento termín, tato morfologie by nemohla existovat; kdyby původní název pocházel z latiny, výsledkem by bylo slovo *manato*, jako *boniato* atd., ale nikoli *manatí*; neexistuje tedy žádné odůvodnění, které by vysvětlovalo stavbu tohoto pojmu, který se natolik liší od všech ostatních výrazů vytvořených Španěly pro označení věcí a zvířat, které jim americký kontinent přináší jako věci nové; etymologie podle Bartolomea de Las Casas je spíše přijatelná; ten měl daleko lepší podmínky pro odhadnutí správného názvu než Oviedo; daleko lépe znal indiánský život a jazyk v Antilách; na druhou stranu existují indicie a poznámky, které se týkají výslovnosti tohoto pojmu a nabízejí vážný argument proti jeho latinskému či španělskému původu; je naprosto nemožné, aby Španělé spletli akcent ve slově, které sami vytvořili; je ale možné, že se dopustili chyby v indiánských výrazech, kvůli jejich vrozené tendenci přizpůsobovat tyto pojmy španělské morfologii; další navrhované etymologie opomíjejí chronologický úhel pohledu; př.: *me dio en la cara con el manatí*; (MM, DMC). ● (4) (Portor): mořská tráva (*Cymodocea manatorum*);

- má dlouhý a plíživý stonek; lineární listy; vyskytuje se v písčitých a mělkých dnech; (5) ~ **amazónico** (Per): kapustňák jihoamerický (*Trichechus inunguis*); ► vodní savec; až 4 m dlouhý; je šedý; podobný delfínu, který má velký plochý nos s vousy; tělo má válcovitého tvaru; přední končetiny jsou modifikovány do tvaru krátkých a tlustých pádel; místo zadních nohou má zploštělý ocas ve tvaru špachtle; (DA).
- manax**, m. (1) (Guat), viz: *manash*; (DA).
- manaya**, citosl. (← it: již. *mannaggia*) (1) (LaPla): prokletý!; př.: *manaya la sorte de la vita mía, manaya la sorte mía, manaya li morti túa*; (MS).
- manayer**, viz: *manager*; (MS).
- manayupa**, f. (1) (Per): bylina (*Desmodium mollicum*); ► trvalka, až 50 cm vysoká; má tenký a slabý stonek; světle fialové květy a plod ve tvaru lusku; její listy a stonky se používají v lékařství; ■ Syn.: *pata de perro*; (DA).
- pata de perro**, f. (1) (Per), bylina (*Desmodium mollicum*), viz: *manayupa*; (DA).
- manazo**, m., hovor., lid. [Š: *golpe dado con la mano, manotazo*] (1) (Ven; Kost, Per; Mex; Nik, Ekv, Bol, Urug): plácnutí, rána rukou, úder, bouchnutí; př.: *su mamá le dio una manazo porque le faltó al respeto*; (RAE, RR; RF; DA).
- manca**, f., lid. (← keč. *manka*) (1) (Bol; szArg): velký hrnc na vaření bez uší; (AM; DA). • (2) (Bol: vall): hrnc, kastrol; (3) lid., hum. (Bol: Pt/vall): zubní kaz; (4) ~ **lluta** (← keč. *llut'ay*, „ušpinit bahnem“) (Bol) viz: *lluta*; (5) **alco** ~ (← keč. *alqu*, „pes“) lid. (Bol: alt/vall): kastrůlek; ► vaří se v něm jídlo pro psa; (6) **pata** ~¹ (← keč. *pata*, „nad, nahoře“) lid. (Bol: Tj): kastrůlek; ► má místo nahoře nad všemi ostatními kastroly; (7) **pata** ~² (← keč. *phatay*, „prasknout, vybouchnout“) lid. (Bol: Or/Tj): hliněný kastrol; ► s rovným základem na pečení cereálií; (8) **туру** ~ (← keč. *t'uru*, „bahno“) lid. (Bol: alt/vall): hliněný hrnc; (LM). • (9) (zápVen): kapesní nůž; (10) ~ **fiesta** (szArg): směnný obchod, zejména s hliněným nádobím; (DA).
- mancaballero**, m. (1) (Hond): rostlina, viz též: *mancacaballo*; (2) (Hond): trn této rostliny; (DA).
- mancacaballo**, m. (1) (Mex): kaktus (*Echinocactus horizonthalonius*); ► je osamocený; až 50 cm vysoký; má kulatý a válcovitý stonek; je modrozelený; jeho velké trny rostou na okrajích a jsou zploštělé a mírně zakřivené směrem vzad; má růžové květy a plody pokryté bílým chmýřím; (2) (Hond): opuncie mexická (*Opuntia ficus-indica*, *O. guatemalensis*, *Nopalea cochenilifera*); ► rostlina až 5 m vysoká; je bezlistá; má plochý a vejčitý stonek ve tvaru lopatky, obvykle s trny; žluté květy se žlutými nebo fialovými bobulemi; v tradiční medicíně se její listy aplikují na postížené části a používá se také proti zánětům, horečkám, popáleninám a proti kožním onemocněním; ■ Syn.: *mancaballero*; (DA).
- mancaballos**, m. (1) (Chil): brouk; ► píchá koně uvnitř jejich kopyt; (2) (Mex): kaktus *Echinocactus horizonthalonius* ► má silné trny, které způsobují, že koně a muly, které po něm šlapou, kulhají; (MM).
- mancada**, f. (1) (Bol): neupřímný pohled; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) (LaPla): omyl, přehmat, viz též: *fayada*; (NET). • (3) lid. (Per): nezdar, neúspěch, propadák; (DA).
- mancado**, -da, adj. (1) (LaPla): známý, viz též: *calado*; (NET).
- mancador**, m. (1) (Bol): delikvent, který tajně studuje budoucí obět'; ► bol. argot *coba*; (HB).
- mancagasto**, adj/subst. (← aim. *manq'a* „jídlo“) (1) (stř. i zápBol): prospěchářský; příživník, vyžírka, prospěchář; (DA).
- mancamontero**, m. (1) (Kub): strom; ► *Mimosa unguis-cati*; velmi trnitý strom; (2) popínavá rostlina; ► s velmi jedovatými květy; *Strychnos gray*; (MM).
- mancancha**, f. (← aim. *manqhancha*) (1) (stř. i zápBol): spodnička; (DA).
- mancapaqui**, m. (1) (jzPer): keř (*Encelia canescens*); ► až 80 cm vysoký; je velmi rozvětvený; má zelené a popelavě šedé podlouhlé střídavé listy; žluté květy s kávově hnědým středem; je velmi používaný v lidovém léčitelství; (DA).
- mancaperro (manca perro)**, m. (Kub): druh stonožky načernalé barvy a šupinatých prstenců; (RR).
- mancapotrillo**, m. (1) venk. (Arg): bylina (*Carthamus lanatus*); ► má rovný stonek; kožovité, kopinaté listy s píchlavým okrajem a žluté květy; (2) (sz. i zápArg): keř (*Plectocarpa tetraacantha*); ► až 2 m vysoký; má složené listy; žluté květy a plod ve tvaru větena; (DA).
- mancapqui**, m. (1) (Chil): kaki; ► je sušší a více moučnatý; vznikl roubováním; ■ Var.: *mankaki*; (DA).
- mancar(se)**, tr/intr/zvrat. (1) tr. (Arg, Mex): selhat, chybovat; př.: *mancar el tiro*; (MM). • (2) (Bol): chytit delikventa při činu; (3) (Bol): tajně pozorovat; ► bol. argot *coba*; (HB). • (4) intr., lid. (Per):

zemřít, natáhnout bačkory, viz též: *entregar el equipo*; (5) (Dom, Per, Urug): přestat fungovat; (6) (Dom): nepřijít na schůzku nebo být nedochvilný; (7) tr. (Arg): být frustrovaný nebo selhat v podnikání nebo v nějakém projektu; (8) lid. (Per): ztratit elán nebo význam, někdo/něco se zhoršit; (9) intr/zvrat. (Urug): splést si, zmýlit se; (10) tr/zvrat. (Arg): u dobytku: zranit si nohy; (11) **no ~** (Pan): vždy udělat to pravé; (DA).

mancarrón, m i adj. (1) m. (Arg; Per): jedinec bez nadání, nešika; prostý, obyčejný člověk; (RR). • (2) (Arg, Urug): starý, špatný a churavý kůň; (MM). • (3) (Chil, Per): hrůbek brázdy nebo palisáda; ► slouží ke stočení směru toku vody **na krátkou vzdálenost**; (MM, DA). • (4) adj., lid. (Bol, Arg): nešikovný, těžkopádný, nemotorný, tupý, viz též: *ignoratón*; (DA).

mancarrón, -na, adj/subst. (1) m/f., venk. (Urug, Per, Chil, Arg): jízdní zvíře; ► zejména staré nebo slabé; (2) adj. (Bol, Arg): pomalý, hloupý v pochopení; (3) (Arg): těžkopádný v pohybu; (DA).

mancarrona, f. (1) (Chil): starý, dřevěný člun; (2) (Nik): velká kukuřičná placka; (3) (Nik): velká kobliha z kukuřice a sýru; (DA).

mancarronada, f. (Arg, Urug): stádo starých, chromých, mizerných koní; koňské stádo obecně řečeno; (RR, MM, DA).

mancerina, f. (1) (Chil, Mex): talíř nebo tácek; ► vyrobený z jemného dřeva; uprostřed je kovová objímka na nádobku či šálek s čokoládou; název nese podle markýze de Mancery, místokrále v Peru mezi léty 1639 a 1648; (AM, MM).

manclenco, -ca, adj/subst. (1) adj. (Ekv): o sloupu, pilíři apod.: nestabilní; (2) (Kol, Ekv): neduživý, churavý; (3) slabý, bez sil; (AM). • (4) adj/subst. (zápVen): kulhavý; (5) (Pan): nepůvabný, nevhledný a slabý; (DA).

manco, m. (1) (Chil): špatný kůň, viz: *mancarrón*; (MM). • (2) ~ **de abajo** (Kub): nemohoucí, impotent; př.: *el es manco de abajo*; (3) **ser ~ mental** (Kub): nemít filipa; př.: *¿ves sus opiniones?; es un manco mental*; (DMC).

manco, -ca, m/f., hovor. (1) m. (Chil): kůň; (RAE). • (2) m/f. (Chil): špatný kůň, herka; (3) **cuando el ~ eche dedos** (← fr.) (Kub): nepravděpodobnost či nemožnost něčeho; (DA).

mancomunio, m. (1) (Kub): úprava; př.: *ese mancomunio se dará*; (DMC).

mancorna, f. (1) (Chil, Kol): manžetové knoflíky; (RAE).

mancorna, adj/subst. (1) f. i pl. (StřAm, Kol, Chil, Dom, Ekv, Mex, Ven): manžetové knoflíčky, viz: *mencuerna, mancuernas*; (MM, DA). • (2) adj/subst., lid., málo použ. (Kol, zápVen): kámoš, neoddělitelný společník, viz též: *mano*; (DA).

mancornado, -da, adj. (1) (Hond, Salv, Nik, Bol): dvě věci spojené dohromady nebo synchronizované; (2) (Hond, Salv, Nik): dvě osoby, většinou jiného pohlaví, které bydlí spolu; (3) (Hond, Salv): dvě zapřáhnutá nebo svázaná zvířata; (4) (Hond): dvě ovoce, jako jsou banány, ► spojené stejnou slupkou; (5) venk. (střVen): o osobě: spící; (DA).

mancornadora, f., lid., hanl. (1) (Mex, Hond): prostitutka, děvka, viz též: *callejera*; (DA).

mancornar(se), tr/intr., lid. venk. (1) tr. (Mex): začít si spolu (muž se ženou); (2) (Mex): být ve vztahu se dvěma partnery nebo partnerkami najednou; př.: *cuidate de las palabras y los juramentos de amor de esa mujer, pues tiene fama de mancornadora*; (AHM). • (3) intr., venk. (střVen): spát, zdřímnout si, dát si šlofíka, viz též: *siestear*; (4) (Kub): uříznout stonek tabáku po dvou listech a zavěsit je **na tyč cuje**; (5) intr/zvrat. (Guat, Hond, Salv): vdát se, oženit se nebo žít spolu (muž se ženou); (DA).

mancornas, f., pl. (1) (Kol, Ven): manžetové knoflíčky; př.: *escogió una camisa blanca de cuello duro y con mangas para mancorna*; (BDE).

mancornear, zvrat/tr. (1) tr. (Portor): spojit; (2) zvrat. (Portor): spojit se, spiknout se; (3) (Chil): jít si na ruku; (AM).

mancornearse, zvrat. (1) (Chil): hádat se, bojovat; (2) (Mex): pářit se ; (3) (Mex): spojit se, spřáhnout se s někým; (MM).

mancornera, f. (1) (Chil): řemen; ► slouží k posouvání třmenů; (AM).

mancornia, f. (1) (Portor): kámoš, komplic, kumpán; (AM).

mancuenco, -ca, adj. (1) (Dom): slabý, pohublý; viz též: *macuenco*; (MS, DA).

mancuerda, f. (1) (Kub): obojek; př.: *no le pongas al perro la mancuerna*; (DMC).

mancuerna, f. (1) (Chil, Kol, Kub; Mex: Tabasco, Ven): část stonku tabákové rostliny s párem listů; (2) ~(s), f., pl. (StřAm, Filip, Mex, Ven; Guat, Salv, Per, Chil): manžetové knoflíčky; ■ Syn.: *mancuernillas, mancorna, mancuernilla*; (RAE; MM, DA). • (3) f. (Chil, Kol, Kub): stav, za kterého se obvykle konají žně, v období sklizni; (4) (Mex; Guat, Hond, Salv, Dom): spřízněná dvojice; (RAE; DA). • (5) (Mex): partnerství, tým, kolektiv, družstvo, aliance; př.: *se disolvió la mancuerna musical*

que encumbró el conjunto de rock y blues; (BDE). • (6) (Salv, Nik, Par): kámoš, **neoddělitelný společník**, viz též: *mano*; (7) (Hond, Nik, Dom): **spřežení volů**; (8) (Guat, Hond): **nerafinovaný hnědý cukr**, viz též: *atado dulce, panela*; (9) f. i pl. (Hond): **železné tyče**; ► slouží k utáhnutí stavidel a nedovolují otevření silničního zábradlí; (DA).

mancuernas, f., pl. (1) (StřAm, Mex): **manžetové knoflíčky**; př.: *tiene unas mancuernas de oro*; (BDE).

mancuernilla, f. (1) (Kost, Bol; pl.: Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Per, Bol): **manžetové knoflíčky**, viz: *mancuernas*; (DA).

mancuernillas, f., pl. (1) (Salv, Hond, Mex, Nik): **manžetové knoflíčky**; viz: *mancuernas, colleras*; (RAE, MM, EEA).

mancuerno, m., lid. (1) pl., vulg. (Salv): **varle, koule**, viz též: *kiwi(s)*; (2) m. (Nik): **přední část těla spojující nohy a trup**; (3) (Pan), viz: *maltuerzo*; (DA).

manculeto, -ta, adj. (1) (Kol: Riohacha): **napůl chromý, jednoruký**; (AM).

manculiya, f. (1) (Salv): **klučičí hra**; ► **spočívá v tom, že je někdo chytí za všechny čtyři končetiny a poté vyhodí vysoko do vzduchu**; (DA).

mancunchévere, m. (1) (Kub): viz: *chévere*; (DMC).

mancuncho, -cha, adj. (1) (Nik): **o člověku: který má nějakou vadu v rameni**; (RAE, DA). • (2) (Nik): **o dobytku s vykloubenou nohou**; (DA).

mancusado, -da, adj. (1) (LaPla): **známý**, viz též: *calado*; (NET).

manda, f. (← *mandar*) (1) (Chil; Mex, Pan, Portor, záp. i szArg): **hlas nebo slib udělaný bohem, svatou pannou nebo někým svatým**; (RAE). • (2) ~ **güevo**, viz: *güevo*; (RR). • (3) (Mex): **velký zápal při nějaké činnosti**; (DA).

mandá, f., lid. (1) (Dom): **závod, běh**; (DA).

mandacallar, m/f., lid. (1) (Kol): **velitel v určité oblasti**; (DA).

mandacho, adj/subst. (1) (Bol): **podpantoflák**; (DA).

mandada, f. (1) ~ **de parte** (Bol, Arg, Urug): **vychloubačný čin**; (DA).

mandadero, m. (1) **poslíček**, viz též: *cadete*; (EEA). • (2) (Hond): **lichotník, pochlebník**, viz též: *chupahuevos*; (3) (Hond): **správce statku**; (DA).

mandadero, -ra, m/f. (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Kol, Bol, Urug): **poslíček**; (2) (Guat): **zprostředkovatel**; ► **nakupuje druhému za malou provizi**; (3) **hanl. (Hond): podlézavec**; (DA).

mandado, m. (1) (Kub, Mex, Nik; Salv, Pan; pl.: Dom, Bol): **nákup potřebných potravin**; (RAE; DA). • (2) lid. (Kub): **pyj, penis, pták, bimbas, vocas**; př.: *se sacó el mandado en plena reunión; es un enfermo*; ■ Syn.: *barilla, pinga*; (RAE, DMC, DA). • (3) **estoy a su ~** (Arg): **být někomu na povel**; (4) **el chico de los ~** (Arg): **mladík zaměstnaný či sloužící u někoho doma**; ► **chodí na nákupy a jiné pochůzky**; (5) **el petiso de los ~** (Arg): **kůň**; ► **na venkově slouží k tomu, aby se na něm jelo do vesnice na nákupy či na další pochůzky**; (6) **hacerle los ~ a uno** (Mex): **poukazuje na nedostatek odvahy nějakého člověka**; (MM). • (7) **comer(se) el ~** (Mex; Guat, Hond, Salv, Nik): **využít situace, předběhnout někoho, vyfouknout někomu něco**; (MM; DA). • (8) **no dejarse comer el ~** (Mex): **nenechat si něco vyfouknout před nose**; (9) **le hace los ~s** (Mex): **nestojí za nic**; (10) **a mí me hace ~s** (Mex): **kašle na mne**; (JD). • (11) **hacer el ~** (Kol, Nik): **mít pohlavní styk, připravit o věnec**; př.: *a la Rosa ya le hicieron el mandado* ► **slang**; (JD, RF). • (12) (Mex; pl.:Kub): **nákup**; př.: *su bolsa del mandado de plástico verde*; (BDE; DA). • (13) [Š: *comisión, encargo*] (Hond, Chil, Kol, Kost, Mex, Nik, Par, Salv, Š, Ven): **nákup, objednávka, pověření, úkol**; př.: *Olga no está; fue a hacerle un mandado a su mamá*; (RF). • (14) **tener más ~s que un bodeguero** (Kub): **hodně rozkazovat; hodně poroučet, být u vesla**; př.: *Juan tiene más mandados que un bodeguero*; (DMC). • (15) **ir por el ~**, lid. (Hond): **snadno dosáhnout**; (16) **cogerse el ~** (Nik): **zneužít něčí důvěry**; (17) **al ~** (Salv): **přímo, bez zdržení**; (18) **al ~ y no al retozo** (Guat, Salv): **přímo, bez zdržení**; (19) **ganar el ~** (Hond): **předběhnout někoho, vyfouknout někomu něco**; (20) **hacer el ~¹**, lid. (Guat, Kol): **přivést do jiného stavu, zbouchnout**; (21) **hacer el ~²**, lid. (Kol): **mít pohlavní styk**; (22) **hacer el ~³**, lid. (Kol): **zabít někoho na vyžádání**; (23) **hacer el ~⁴**, lid. (Kol): **uškodit někomu**; (24) **hacer el ~⁵**, lid. (Hond, Nik): **předběhnout někoho v něčem**; (25) **hacer los ~s¹**, lid. (Mex, Nik): **být v podřadné situaci**; (26) **hacer los ~s²** (Mex): **nemít dostatečné vlastnosti porazit někoho**; (27) **hacer un ~** (Kub): **jít na určité místo, aby se vyřešila vlastní nebo cizí záležitost**; (28) **sacarse ni el real del ~** (Salv): **platit za cizí chyby**; (29) **no sacarse ni el real del ~** (Salv): **získat náhodně nějaký šunt, brak**; (30) **pagar el ~** (Nik, Pan):

vrátit laskavost; **(31) robarle el ~¹** (Nik, Kost, Pan, Par): vyfouknout někomu partnera; **(32) robarle el ~²** (Pan): přivlastnit si cizí myšlenky nebo práci; (DA).

mandado, -da, adj. **(1)** viz: *guardar, estar mandado a guardar*; **(2)** viz: *recoger, estar mandado a recoger*; **(3)** lid. (Kub, Ven): o osobě nebo o věci: pohybující se vysokou rychlostí; **(4)** lid. (Per): odvážný, troufalý; **(5)** (Kub): vznětlivý, impulzivní; **(6)** (Kub): o věci: velmi kvalitní; **(7)** hanl. (Bol): podpantoflák; **(8) mandadito a hacer** (Bol): být vhodný pro určitou práci; **(9) ~ a guardar** (Dom, Arg): o věci: zahozený nebo odstraněný, protože je starý; **(10) ~ a hacer** (Salv, Nik, Pan, Dom, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): o věci: velmi vhodný; **(11) ni ~ a hacer** (Urug): velmi dobře nebo vhodně; **(12) ni que mandado a hacer¹** (Pan, Ekv): o osobě nebo o věci: mající optimální vlastnosti; **(13) ni que mandado a hacer²** (Bol, Urug): velmi dobře nebo vhodně; **(14) que ni ~ a hacer** (Mex, Kub): o věci: velmi vhodný; (DA).

mandador, -ra, m/f. **(1)** (Kost, Nik; Hond): správce; ► osoba, která se stará o statek a pomáhá svému hospodáři v administraci; ■ *Syn.: mandadero*; (RAE; DA). • **(2)** (Ven): bič; ► vyrobený z padesáticentimetrové dřevěné rukojeti, na které je zavěšen řemen, liána či provaz; slouží k pohánění dobytka; př.: *un muchacho que las asusta restallando su mandador en el aire*; (RR, BDE, DA). • **(3)** (Ven): cep; (AM).

mandadora, f. **(1)** (Nik): žena správce *mandador*; (DA).

mandamás, m. **(1)** (Salv): kuplíř, pasák; (DA).

mandamiento, m. **(1)** (Guat): zemědělci, kteří obdělávají cizí půdu; (DA).

mandanga, f. **(1)** (Ekv): droga; (DA).

mandante, m. **(1)** (Mex): vládce; (JD).

mandaparte, adj/subst. **(1)** (Bol, Arg): hrubý, drzý, arogantní; hrubián; (DA).

mandar(se), intr/tr/zvrat. **(1)** tr/zvrat. (SřAm): splnit nebo učinit splnitelným určitou činnost (vyjádřenou daným slovesem); např.: *se mandó cambiar, mandalo mudar*; (RAE). • **(2) ~ botando**, tr. (Ekv): propustit z práce či funkce; **(3) ~ de ancho** (Ven): uhodit, dát ránu, zbit; **(4) ~ sacando a alguien** (Ekv): vyhodit někoho ven; **(5) ~ trapiando (trapeando) a alguien** (Ekv): vyhodit, vyhnat; **(6) ~se¹**, zvrat. tr. (Portor; Arg): sníst, spolknout, pohltnout; **(7) ~se²**, zvrat. tr. (Kost; Arg, Kub): mít pohlavní styk (se ženou), být sexuálně posedlý; **(8) ~se³**, zvrat. intr. (Kost; Ekv, Per, Chil, Urug, Arg): odejít, odjet; **(9) ¿mande (mándeme)?** interrog. (Mex; Hond, Ekv): prosím?, cože?; ► užívá se v případě, když žádáme někoho, aby nám zopakoval to, co jsme přeslechli; (RR). • **(10) ~ (a) mudar (~se mudar)** (Par; Arg, Ekv, Per, Chil, Urug, Am; Bol, Chil): vypadnout, vypařit se, táhnout pryč, odejít, ztratit se; př.: *a ver si se mandan a mudar de acá; a ver si juntan esas cáscaras y se mandan a mudar*; př.: *yo me mando mudar*; ■ *Var.: mudar*; (RR, JD, BDE; DA). • **(11) ~se (a) cambiar¹**, tr. (Chil; Ekv, Per): rozloučit se; př.: *te mandas a cambiar*; (RR; DA). • **(12) intr/tr.** (Am): ráciť; př.: *mándese entrar*; **(13)** (Am): dát si něco; pochutnat si na něčem; př.: *yo me mando esta naranja*; **(14)** (Am): vypařit se; **(15)** (Am): dotknout se někoho; př.: *no te mandes conmigo*; **(16) tr.** (Am): vrazit, přišít, bouchnout, třísknout; př.: *mandar por la barriga*; **(17)** (Kol): odpravit, oddělat; **(18)** (Kub): dát si bene; **(19) ~ cambiar a alguien** (Am): vyhodit někoho; dát někomu vyhazov; **(19) ~ la chingada¹** (Mex): poslat do prdele; **(20) ~ feo de película de suspense** (Am): vypadat jak gangster; **(21) ~ a freír chongos** (Mex): poslat do hajzlu; **(21) me ~dó a a llamar** (Am): dal mě zavolat; **(22) ~ mudarse** (Am): vyhodit na dlažbu, dát padáka; **(23) ~ pateando** (Ekv): vykopnout ven; **(24) ¿quién te ~a?** (Am): co tě to bere?; **(25) ~ a volar algo** (Mex): nechat něco plavat; **(26) se las ~ó abrir** (Kost): prásknul do bot; **(27) mándese apear** (Am): sestupte z koně; **(28) ~ al buche algo** (Am): pošmáknout si na něčem; **(29) ~ al buche a alguien** (Am): podat si někoho; **(30) ~ a largar** (Kol): vypadnout; **(31) ~ a alguien al pato** (Am): odrovnat někoho; **(32) ~ un viaje de turismo** (Arg): udělat si výlet; (JD). • **(33)** (Am; Kub, Portor, Kol, Bol): hodit, vrhnout nějaký předmět; př.: *me mandó una piedra*; **(34) ~se (a) cambiar²** (Am; Pan, Bol, Arg, Chil): vypařit se, vypadnout, táhnout pryč; **(35) ~ a alguien al pecho¹** (Chil): odrovnat někoho; **(36) ~ a freír monos, micos o tusas** (Am; Pan, Ven, Per, Bol, Chil, szArg): poslat do hajzlu; ■ *Syn.: mandar a freír monos al África*; (JD; DA). • **(37)** zvrat. (Kub): odvážit se, troufnout si; př.: *se mandó conmigo y me dio un parón*; **(38)** (Kub): spolknout, zbaštit, spořádat; př.: *se mandó toda la comida en un santiamén*; **(39) ~ a correr¹** (Kub): pobouřit se, pohoršovat se; př.: *estos precios son para mandarse a correr*; **(40) ~ a correr²** (Kub): znervóznit; př.: *con esta situación me he mandado a correr*; (DMC). • **(41) intr/zvrat., lid.** (Kub, Dom): utéct, zdrhnout; prchat, viz též: *envelar*; **(42) tr/zvrat., lid.** (Kost, Bol): souložit, prcat, viz též: *jinetear*; **(43)** (Kost, Kub, Arg, Portor, Urug): jíst, nacpat se, viz též: *empacar(se)*; **(44)** (Guat, Salv, Ven, Bol, Chil, Arg, Urug): udělat něco vyjimečně; **(45) intr/zvrat.** (Kub, Per, Arg): něco risknout;

(46) (Mex, Guat, Salv, Kub): přehnat, překročit obvyklou míru; viz též: *esmandarse*; (47) (Mex, Guat, Kub): převyšovat kvalitou nebo množstvím; (48) tr. (Salv, Pan, Kol, Bol, Par): zařídit, aby se splnilo to, co vyjadřuje infinitiv významového slovesa; (49) tr/zvrat. (Bol, Chil): začít nebo splnit to, co vyjadřuje infinitiv významového slovesa; (50) (Kol): něco mít; (51) intr/zvrat. (Guat): dosáhnout něčeho dobrého; (52) (Guat): něco vlastnit; (53) (Salv): něco dobře udělat; (54) tr. (Kol): něco použít; (55) intr/zvrat. (Arg, Urug): někam zamířit, namířit si to někam; (56) (Kub): být nucený přestěhovat se; (57) (Hond): odejít na nějaké místo; (58) (Kub, Ven): přemístit se velkou rychlostí; (59) intr/zvrat. (Kub): muset něco nebo někoho snášet; (60) tr. (Hond): ovládat někoho tabák, alkohol nebo jiný zlovyk, mít závislost na tabáku, alkoholu nebo něčem jiném; (61) **mandá fruta** (Arg): viz: *mande fruta!*; (62) **mande**, venk (Mex, Guat, sevPer, Pan): ano?; ► používá se jako reakce na něčí zavolání; (63) **mande(n) fruta!** (Per, Chil, Arg): brzy na viděnou!; ► používá se pro rozloučení se s někým, koho brzy znovu uvidíme; ■ Syn.: *mandá fruta*; (64) **qué manda¹** (Guat): cože?, co prosím?; ► používá se, pokud jsme dobře neslyšeli nebo nerouměli, co mluvčí říkal; (65) **qué manda²** (Guat): ano?; ► používá se jako reakce na něčí zavolání; (66) **manda cáscara!** (sevKol): ani omylem!; ► vyjadřuje odmítnutí; (67) **manda madre!** (Dom, Portor): matko, svaž to!; ► vyjadřuje obdiv nebo překvapení nad něčím mimořádným, přehnaným nebo neuvěřitelným; (68) **manda mierda!** (Kub): viz: *manda pinga*; (69) **manda pinga!** (Kub): no to mi ho teda vyndej!; ► vyjadřuje znechucení nebo nespokojenost; ■ Syn.: *manda mierda!*; (70) **manda timba!** (Kub): no páni!; ► vyjadřuje překvapení nebo nespokojenost; (71) ~ **al cajón (al papayo, al plato, al otro portero, para el otro lado)**, lid. (Kol aj.): zabít (někoho), viz též: *ultimar*; (72) ~ **a bañar¹** (Nik, Pan, Kub, zápVen, Bol, Arg, Urug): poslat do háje; (73) ~ **a bañar²** (Pan, Kub, Arg, Urug): rozejít se s někým nebo ignorovat ho; (74) ~ **a buena parte** (Chil): odmítnout někoho jedovatě; (75) ~ **a calacas¹** (Mex): zkoncovat s něčím, zlikvidovat, zničit něco; (76) ~ **a calacas²** (Mex): být s někým na štíru; ► opovrhovat někým kvůli jeho postojům; (77) ~ **a calacas³** (Mex): odvolat, sesadit, zkoncovat s někým nebo nepočítat s ním; (78) ~ **a calacas⁴** (Mex): opustit někoho; (79) ~ **a calacas⁵** (Mex): v soutěži: odstranit soupeře; (80) ~ **a calacas⁶** (Mex): zabít někoho; (81) ~ **a chapalearse** (Hond, Salv): propustit někoho v práci, dát mu padáka; (82) ~ **a chapaliar** (Salv): rozejít se; (83) ~ **a empinar chiringa** (Kub): odmítnout někoho našťvaně, poslat ho do háje; ■ Syn.: *mandar a empinar papalotes*; (84) ~ **a empinar papalotes** (Kub), viz: *mandar a empinar chiringa*; (85) ~ **a freír monos al África** (Chil, Arg), viz: *mandar a freír monos*; (86) ~ **a freír niguas¹** (Guat, Salv): odmítnout někoho našťvaně, poslat ho do prdele; (87) ~ **a freír niguas²** (Guat): poslat do prdele dotěrku; (88) ~ **a freír niguas³** (Salv): poslat někoho do háje; (89) ~ **a freír papas** (Hond): odmítnout někoho; (90) ~ **a freír tusas**, lid. (Kub, Dom): odmítnout někoho drze a opovržlivě; (91) ~ **a guardar** (Chil, Arg): při pohlavním styku: penetrovat; (92) ~ **a la basura** (Dom, Bol): odmítnout někoho drze kvůli tomu, co dělá, říká nebo navrhuje; (93) ~ **a la burguer¹**, eufem. (Mex): odmítnout někoho našťvaně; (94) ~ **a la burguer²**, eufem. (Mex): zbavit se nebo nevšímat si někoho/něčeho; (95) ~ **a la cachimba** (Bol): odmítnout někoho drze kvůli tomu, co dělá, říká nebo navrhuje; (96) ~ **a la China¹** (Mex, Guat, Bol, Chil): odmítnout něco/někoho, protože způsobuje našťvání nebo neklid; (97) ~ **a la China²** (Mex, Guat, Nik): poslat někoho do háje; (98) ~ **a la China³** (Guat, Bol): rozejít se s někým; (99) ~ **a la China⁴** (Guat): popřít něco; (100) ~ **a la China⁴⁵** (Guat): dát někomu padáka, vyhodit ho z práce; (101) ~ **a la chingada²**, vulg. (Mex, Nik): zbavit se nebo nevšímat si někoho/něčeho; (102) ~ **a la chucha**, vulg. (Mex, Nik): odmítnout někoho/něco rázně, poslat ho do prdele; (103) ~ **a la cresta**, vulg. (Chil): odmítnout něco/někoho, protože způsobuje našťvání nebo neklid; poslat ho do prdele; (104) ~ **a la droga¹**, lid. (Guat, Hond, Salv, Nik, Kub): zbavit se někoho, poslat ho do háje; ■ Syn.: *mandar a la punta, mandar a la punta del chorizo, mandar a la punta del cuerno*; (105) ~ **a la droga²**, lid. (Guat, Salv): rozejít se s někým; (106) ~ **a la droga³** (Guat, Salv): dát někomu padáka, vyhodit ho z práce; (107) ~ **a la droga⁴** (Guat, Salv): poslat někoho pryč, poslat někoho do háje; (108) ~ **a la droga⁵** (Guat): popřít něco; (109) ~ **a la fregada¹**, lid. (Mex): odmítnout nebo propustit někoho našťvaně; (110) ~ **a la fregada²**, lid. (Mex): zbavit se nebo nevšímat si někoho/něčeho; (111) ~ **a la goma¹**, lid. (Mex): odmítnout nebo propustit někoho našťvaně; (112) ~ **a la goma²**, lid. (Mex): zbavit se nebo nevšímat si někoho/něčeho; (113) ~ **a la gran flauta**, eufem. (Guat, Bol, Urug): odmítnout někoho drze; (114) ~ **a la pija**, vulg. (Hond): poslat někoho pryč, poslat ho do prdele; (115) ~ **a la punta**, lid. (Guat), viz: *mandar a la droga*; (116) ~ **a la punta del cerro** (Chil): odmítnout něco/někoho, protože způsobuje našťvání nebo neklid; (117) ~ **a la punta del chorizo**, lid. (Chil), viz: *mandar a la droga*; (118) ~ **a la punta del cuerno** (Guat), viz: *mandar a la droga*; (119) ~ **a la verga¹**, vulg. (Mex, Gua, Hond, Nik, Ekv, Pan): odmítnout nebo propustit

někoho našťvaně; poslat ho do prdele; (120) ~ **a la verga**², vulg. (Mex, Nik): zbavit se nebo nevšímat si někoho/něčeho; (121) ~ **a las cachinas** (Bol): odmítnout někoho drze kvůli tomu, co dělá, říká nebo navrhuje; (122) ~ **a moler agua** (Bol): odmítnout někoho drze kvůli tomu, co dělá, říká nebo navrhuje; (123) ~ **a pastar chirotes**, lid. (Pan, Ekv, Per): odmítnout někoho drze; (124) ~ **a pelar el rabo al demonio** (Hond): poslat do háje osobu z důvodu nesnášenlivosti; (125) ~ **a rodar**¹, lid. (Pan, Per, Bol, Urug): odmítnout někoho drze; (126) ~ **a rodar**² (Pan, Urug): zbavit se někoho; (127) ~ **a volar**² (Mex, Guat, Salv, Dom, Bol): rozejít se s někým; (128) ~ **a volar**³ (Mex, Guat, Nik, Bol): dát někomu padáka, vyhodit ho z práce; (129) ~ **a volar**⁴ (Mex, Guat, Salv, Nik): popřít něco; (130) ~ **al bombo**¹ (Bol, Arg, Urug): ublížit někomu nebo ho nechat propadnout v něčem; (131) ~ **al bombo**² (Bol, Urug): způsobit selhání něčeho; (132) ~ **al brodo** (Arg): podvést, oklamat někoho; (133) ~ **al Canadá** (Nik), viz: *mandar al hormiguero*; (134) ~ **al carajo** (Hond): dát někomu padáka, vyhodit ho z práce hrubým způsobem; (135) ~ **al Caribe**, eufem. (Pan): poslat někoho pryč, poslat ho do háje; (136) ~ **al chan** (Salv): poslat někoho daleko, poslat ho do háje; (137) ~ **al chorizo**¹, hanl. (Pan, Kost): zbavit se nebo nevšímat si někoho/něčeho; (138) ~ **al chorizo**², vulg. (Guat, Hond): poslat někoho do prdele; (139) ~ **al cipote**, lid. (Ven): odmítnout někoho drze a opovržlivě; (140) ~ **al corno**, eufem. (Arg, Urug): odmítnout někoho drze a našťvaně; (141) ~ **al degredo** (Ven): odstrčit někoho, zapomenout na něj; (142) ~ **al desvío** (Per): svést někoho ze stopy; (143) ~ **al frente**¹ (Dom, Arg, Urug): zajistit, aby se někdo postavil čele proti obtížím; (144) ~ **al frente**² (Arg): vytknout někomu něco; (145) ~ **al hormiguero**, lid. (Nik): zavřít někoho do vězení; ■ Syn.: *mandar al Canadá*; (146) ~ **al hoyo**¹ (Bol, Arg, Urug): zruinovat, přivést někoho na mizinu; (147) ~ **al hoyo**², eufem. (Bol): odmítnout někoho/něco rázně; (148) ~ **al muere** (Arg, Urug): dát pokyn někomu, aby pracoval na obtížném úkolu; ► znamená určitý neúspěch; (149) ~ **al tacho**¹ (Arg, Urug): ublížit někomu nebo ho nechat propadnout v něčem; (150) ~ **al tacho**² (Arg): zabít někoho; (151) ~ **al tacho**³ (Bol): poslat někoho do háje kvůli tomu, co říká nebo navrhuje; (152) ~ **al concha**, lid. (sevKol): chovat se nestydatě nebo neuvážlivě; (153) ~ **cortado**¹, lid. (Chil): vyhodit někoho z práce, dát mu padáka; (154) ~ **cortado**², lid. (Chil): pouštět draka; (155) ~ **cortado**³, lid., vulg. (Chil): při pohlavním styku: dosáhnout orgasmus; (156) ~ **donde las Osorito** (Nik): naznačit někomu jeho nevědomost, zaostalost; (157) ~ **la carne con el gato** (Dom): svěřit něco nevhodné osobě; (158) ~ **la parada**, lid. (Kol): mít pravomoc nebo kontrolu v určité záležitosti; (159) ~ **madre** (Dom, Portor): o věci: být vynikající kvality, mimořádný; (160) ~ **para el otro lado** (Kub): zabít někoho; (161) ~ **pepa** (Portor): kouřit marihuanu; (162) ~ **por un tubo**¹, lid. (Mex, Guat, Salv, Nik, Per, Bol): odmítnout někoho drze a našťvaně, poslat ho do prdele; (163) ~ **por un tubo**², lid. (Mex, Salv, Nik, Bol): zbavit se nebo nevšímat si někoho/něčeho; (164) ~ **raya** (Dom): vnutit svou autoritu; (165) ~ **retobado** (Chil): odmítnout někoho/něco rázně; (166) ~ **saludes**, venk. (Guat, Salv, Kol, Pan): poslat pozdrav po někom; (167) ~ **le mano** (Ekv): sahat s erotickým úmyslem; (168) ~ **se a correr**³ (Ekv): dělat něco zrychleně; (169) ~ **se a jalar** (Bol): odejít odněkud rozzlobeně; (170) ~ **al papayo**, lid. (Kol): zabít někoho; (171) ~ **al plato** (Guat): zabít někoho; (172) ~ **se al otro lado** (Guat, Pan, Dom): zabít někoho; (173) ~ **(se) al otro portero**, venk. (Guat): zabít někoho; (174) ~ **se al pecho**² (Chil): shltat, spolknout; (175) ~ **se al pecho**³, lid. (Chil): snášet něco trpělivě; (176) ~ **se al plato** (Guat): sníst něco; (177) ~ **se de hacha** (Per): odhalit se, ukázat své pravé úmysly; (178) ~ **se el show**, málo použ. (Arg): osvojit si extravagantní postoj k získání pozornosti; (179) ~ **se jalar** (Bol): odejít odněkud rozzlobeně; (180) ~ **se la parte** (Bol, Arg, Urug, Chil): vychloubat se, pyšnit se, chvástat se; (180) ~ **se la partes** (Chil): být domýšlivý, chlubitivý; (181) ~ **se un moco** (Arg): splést si nebo udělat vážnou chybu; (182) ~ **se un numerito** (Pan, Chil): někoho zesměšnit; (183) ~ **se una cagada**, vulg. (Chil, Arg, Urug): něco posrát, splést si nebo udělat vážnou chybu; (184) ~ **se una de cowboys**¹ (Arg): lhát nebo přehánět; (185) ~ **se una de cowboys**² (Urug): udělat něco mimořádným, výjimečným; (186) ~ **se una macana**, hanl. (Urug, Bol, Arg): něco posrát, splést si nebo udělat vážnou chybu; (187) ~ **se y zumbarse** (Kub): často reagovat násilně; (DA).

mandarín, m. (1) (Am), viz: *mandón*; (MM). ● (2) (Am): komandant, poháněč; (JD).

mandarina, m/f. (1) **ser uno una ~ o una buena ~** (Arg): podvodník; ► člověk, před kterým se musí mít ostatní na pozoru; (MM). ● (2) f. (Arg): nezbeda; př.: *es una buena mandarina*; (JD). ● (3) mandarinka, viz: *tangerina*; (EEA). ● (4) m., málo použ. (Bol, Ekv): podpantoflák; (5) **buena ~**¹, adj/subst. (Bol, Arg): zlobivý a vzpurný kluk; uličník; (6) **buena ~**² (Bol, Arg): zlomyslný, nedoporučitelný; (7) **partir la ~ en gajos** (Mex): zmlátit někoho, viz též: *partir la madre*; (DA).

mandarria, adj. i f. (← it.: *mannara*) (1) f. (Kub; Nik, Dom, Ven): druh velmi těžkého kladiva, palice; ► zejména ve stavebnictví; (RAE; DA). ● (2) **dar ~** (Kub): hoblovat, šustit, provozovat sex; př.: *esta*

noche le voy a dar mandarria a quien tú sabes; (3) **descargarle a alguien la ~** (Kub): vrazit silně pěstí komu, dát tečku komu; př.: *le descargué la mandarria y se echó llorar; le dolió duro*; (DMC).

- (4) **vulg.** (Hon, Salv, Pan, Kub, Dom): penis, pták, čůrák, viz též: *pinga*; (5) (Hon): hmoždír; (6) **lid.** (sevKol): síla, vitalita, výkon; (7) (Dom): autoritativní, panovačný; (8) **adj.** (Dom): o osobě nebo o věci: velký nebo vysoký; (DA).

mandarriazo, m., hovor. (1) (Kub; Mex, Dom, sevKol): rána, která se dá s úmyslem ublížit někomu; (2) m., hovor. (Ven; Hond, Salv, Dom): rána daná palicí nebo nějakým kladivem; (RAE; DA). • (3) (Kub): velká událost; př.: *el lograr el primer lugar fue un mandarriazo*; ■ Syn.: *ser algo un piñazo*; (DMC).

Mandatario (Primer Mandatario), m., žurn. [Š: *presidente*] (1) (Š < Am) (Chil, Mex aj.): prezident; př.: *la entrevista del Mandatario con el diplomático se prolongó por espacio de 20 minutos*; (BDE).

mandatario, m. (1) (Am): hodnostář, starosta, předseda, hlava státu; př.: *el Primer Mandatario de la Nación; el Primer Mandatario del Estado*; (3) (Kub): velitel, nadřízený; (JD).

mandatario, -ria, adj. (1) (Arg, Bol, Kol, Chil, Guat): vládnoucí, řídicí; (AM).

mandato, m.; (1) **hacer el ~** (Kol): zabít (někoho), viz též: *ultimar*; (DA).

mande, m. (1) (Kub): sázka; př.: *el mande es de cinco pesos*; (DMC).

mande;? (1) (Mex/US): prosím? ► žádost o opakování něčeho, co nebylo pochopeno; (SUS). • (2) **¿~ usted?**, citosl., lid. (Mex): jakže, cože?; př.: *¿Dónde hay más delincuencia juvenil? ¿En Estados Unidos o en los países nórdicos? -¿Mande? -¿Dónde hay más delincuencia?*; (BDE).

Mandi, m., lid. (1) (Kub, Portor, Bol): hovor. tvar jména *Armando*; (DA).

mandí, m. (← guar.) (1) (Arg): argentinský sumeček; ► velký 60 cm; jeho maso je jedlé; (RAE). • (2) (← guar. *mandi-i*) (Arg, Par): ryba anténovec; ► má velmi chutné maso; dorůstá až třiceti centimetrů; termín užívaný především bilingvními lidmi, kteří mluví jazykem guaraní a španělsky; (MM).

mandibulero, -ra, adj., hanl. (1) (Chil): indiskrétní; (DA).

mandiga, m. (1) (Nik): ruka; (DA).

mandi'ó, x. (← guar.) (1) (Par): maniok, ságovník; (EA).

mandil, m. (1) **venk.** (Arg, Chil; Urug): čabraka; ► ozdobná přikrývka na koně; (AM; DA). • (2) (Mex): dětský kabátek; (JD). • (3) **hanl.** (Mex): podpantoflák; ■ Syn.: *mandilón*; ► mex. argot *caliche*; (INFO, DA). • (4) (Pan, Per, Bol): pracovní plášť; (5) **~es blancos** (Bol): lékařský plášť; (DA).

mandilandinga, f. (1) (Arg): chmatáci, dlouhoprstáci; (JD).

mandilón, m. (Mex, Bol): podpantoflák; viz též: *mandil*; (INFO; DA).

mandilonearse(se), tr/intr/zvrat. (1) tr/zvrat. (Mex): být ovlivněn manželkou; (2) intr/zvrat. (Mex): udržovat si milostný vztah bez pohlavního styku; (DA).

Mandinga, m. (← afr.) (1) (Mex): d'ábel; př.: *se soltó rezando el rosario y entre frases intercalaba el nombre del demonio Mandinga*; (BDE).

mandinga, m., venk. (1) (Am; Arg; Kol, Ekv, Nik, Ven, Urug, Pan, Per, Chil, Par, vých. i jižBol): d'ábel, satan; př.: *la situación se resolvió mágicamente. ¡parece cosa de Mandinga!*; (RAE; MM, RF; DA). • (2) **hanl., málo použ.** (Kost): slaboch; (RAE, DA). • (3) **cosa de ~** (Arg): čarodějnictví, očarování; (4) **negro ~** (Arg): Afričan černé pleti; (MM). • (5) (← afr.) (Kub): příslušník černé rasy ze Súdánu; ► tzv. *Mandingové, Malinkové* nebo *Mandinkové*; př.: *él es un mandinga*; (MM, DMC). • (6) (Am): negr; (7) (Arg): kluk; (8) (Kost): rošťák; (9) (Kub): nešika; (10) **se lo lleva ~** (Mex): je strašně naštvaný; (11) **parece cosa de ~** (Arg): v tom jsou nějaké čáry; (12) **tener ~ en el cuerpo** (Am): být jako posedlý; (13) (Per): bouchačka; (JD). • (14) (StřAm, LaPla): Martinik, skřítek; homosexuál, (15) **adj.** (Arg, Ven): živý, neposedný; (16) (Ven): malá kulatá síť na rybaření; (AM). • (17) **el que no tiene dinga, tiene ~** (← fr.) (Portor): ten, kdo není černý na tomto ostrově, tomu minimálně koluje alespoň trocha africké krve v žilách; (18) **el que no dice de inga, tiene ~** (← fr.) (Kol, Ekv, Per): ten, kdo nemá nic z indiána, ten má něco z černocho; (AM, DA). • (19) **m/f.** (Arg): nepřiliš vlivná a vážená osoba; př.: *¿te parece que ese Martínez nos hará algo? -no, no creo. ese tipo es un mandinga cualquiera*; ► slang; (RF). • (20) **adj/subst., lid.** (Chil, Arg): zlobivý, nezbedný, mazaný; (21) **hanl., málo použ.** (Kost): zženštilý, změkčilý; zženštilec; (22) (Pan): šváb; ► malý a černý; (23) **f., lid.** (výchVen): velká síť na rybaření; (24) **f.** (Pan): vosa; ► černá a agresivní; (25) **llevar a uno ~** (Portor): dít se neočekávaně; (DA).

mandingo, m. (1) (Bol): mulat; ► bol. argot *coba*; (HB).

mandingo, -ga, adj/subst. (1) (Per, Bol): příslušník černé rasy nebo osoba mající jejich typické vlastnosti; (DA).

mandioca, f. (← guar. *mandiog*) [Š: *yuca*]: (1) (Arg, Chil, Urug, Am; Guat, Nik, Dom, Portor, Kol, Per, Bol, Par, Pan): maniok (*Manihot*); ► keř čeledi pryšcovité *Euphorbiaceae* rostoucí v teplých oblastech Ameriky; vysoký 2 až 3 m; s velkým masitým kořenem, hluboce rozdělenými listy a květy v hroznu; ■ Syn.: *yuca* (Mex, Ven); známá pod názvem sladké brambory; př.: *los científicos ven una posible salida al problema del hambre en un cereal: la mandioca o yuca*; (RAE, EEA, BDE, NET; DA) • (2) (Guat, Nik, Pan, Dom, Portor, Kol, Per, Bol, Arg): kořen tohoto keře ve tvaru hlízy, viz též: *yuca*; (RAE; DA). • (3) viz: *tapioca* (škrob); (RAE). • (4) **mandioca**, f. (← guar. *mandi-ocá*) (1) (Ant, Arg, Bol, Kol, Par, Per, Urug): keř z čeledi pryšcovitých; ► jeho kořen tvoří jednu z hlavních potravin pro lidi žijící v hispánské Americe; maniok nejužitečnější (*Manihot utilissima*) a další druhy, některé jedovaté; ■ Syn.: *casabe, tapioca, yuca*; ► mnohé slovníky uvádějí, že *mandioca* pochází z *mandiog*; díky procesu derivace je to ale naopak; *mandioca* je zastaralý název, který byl zkrácen na *mandiog* v pošpanělské epoše, kdy různé dialekty jazyka guaraní byly ovlivněny tendencí učinit pronikavými všechny zvuky, které před tím byly hluboké; tento morfologický požadavek se podařilo splnit a ještě dodnes se dodržuje v dialektech, a to dvěma způsoby: vypuštěním popřízvukné slabiky (v případech, kdy má výraz více než tři slabiky) nebo změnou přízvuku na poslední slabiku (v případě, že má slovo tři nebo dvě slabiky), např. z *maraca* na *maracá*, ale z *maracayára* na *maracayá*; (MM). • (5) (Antil, Arg, Bol, Kol, Per, Urug): mouka z juky; (AM). • (6) (Am): maniokový škrob; (BDE, NET).

mandiocal, m. (1) (Arg, Bol, Par): plantáž s *mandiocas*; (MM, DA). • (2) (Am): ságovníkový porost; (JD).

mandiyurá, m. (← guar. *mandiyú-rá*) (1) (svArg, Urug): povíjnice (*Ipomoea carnea*); ► keř až 2,5 m vysoký; málo rozvětvený; s celými listy, je mnohokvětý a plod má kaštanově červený; ■ Syn.: *batatilla carnososa*; (DA).

batatilla carnososa, f. (1) (Portor), povíjnice (*Ipomoea carnea*), viz: *mandiyurá*; (DA).

mandoca, f. (1) (zápVen): koblíha; ► z kukuřičné mouky, sýru a z přírodního cukru; (DA).

mandolín, m. (1) (Kub): mandolínka; (AM).

mandolina, f. (1) **enfundar la ~ de algo**, (Urug; Arg): odstoupit od něčeho (od nějaké činnosti); (RR). • (2) (Am): mandolínka; ► slovo přejaté z francouzštiny; (AM). • (3) **cada uno sabe la ~ que toca** (Kub): známe své lidi; př.: *dile que no te venga con excusas, cada uno sabe la mandolina que toca*; (DMC).

mandolino, m. (1) (Chil): mandolínka; (AM).

mandón, m. (1) (Am, Arg; Ekv, Per): důlní mistr, hormistr; (RAE, MM; DA). • (2) (Chil; Kub): startér dostihových závodů; (RAE; DA). • (3) arch. (JižAm), viz: *cacique*; náčelník kmene; osoba, která měla na starosti disciplínu a práci indiánů v indiánské vesnici; (MM).

mandonear, tr/intr. (1) tr. (Mex, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): panovat, vládnout nad někým; (2) intr. (Per, Chil, Arg): vládnout, poroučet někomu; (DA).

mandraca, f. (1) (Pan): kropáč ke kropení svěcenou vodou; ► používají ho kněži na požehnání věřících; (DA).

mandracada, f. (← *mandrake*) (1) (Hond, Salv): zvrhlost, zvrácenost, ■ Var.: *mandrakada*; (2) (Hond): strategická akce; (DA).

mandrakada, f. (← *mandrake*) (1) (Hond, Salv): zvrhlost, zvrácenost, ■ Var.: *mandracada*; (DA).

mandrake, m. i adj. (1) m. (Kub): viz: *dinero*; *mago*; (DMC). • (2) (← *Mandrake* „kreslená postavička z komisku“) (Hond, Salv), viz: *mandraque*; (3) adj. (Pan): hrdinský, heroický; (DA).

mandrakear, tr. (1) (Hond, Salv), viz: *mandraquear*; (DA).

mandrakerero, adj. (1) (Hond, Salv), viz: *mandraquero*; (DA).

mandraque, adj. (1) (Hond, Salv, Nik): podvodnický, lotrovský, darebácký; ■ Var.: *mandrake*; ■ Syn.: *mandraquero*; (DA).

mandraquear, tr. (1) (Hond, Salv): provádět nezákonné nebo nepoctivé akce; ■ Var.: *mandrakear*; (DA).

mandraqueo, m. (1) (Hond, Salv): dělat zvrhlosti, zvrácenosti; (DA).

mandraquero, -ra, adj/subst. (1) (Hond, Salv), viz: *mandraque*; ■ Var.: *mandrakerero*; (DA).

mandrax, m. [*Mandrax*®] (1) (Kol Ven): omamná látka; (DA).

mandre, adj. (1) (Nik): pomalý; (2) (Nik): bezstarostný, lehkomyšlný; (DA).

mandria, adj/subst. (1) (Chil; Nik): líný; lenoch; (JD; DA).

mandriedad, f. (1) (Salv): nedostatek dovedností; (DA).

mandriedada, f. (1) (Salv): o věci: špatně udělaný; (DA).

mandrio, -ria, adj/subst. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik): pomalý, nešikovný, neohrabaný; (DA).

mandubí, m. (← guar.) (1) (LaPla), viz: *maní, cacahuete*; (MM). • (2) (Am): arašíd; (JD). • (3) (LaPla): podzemnice olejná; (4) (LaPla): druh anténovce (ryba); ■ Var.: *manduví*; (MS).

manduca, f. (1) (Dom): kukuřičný koláček, placička; (AM, DA).

manducarse, zvrát/tr. (Per): mít pohlavní styk se ženou; tahat se, vrhnout se; (RR).

manducatorio, -ria, adj., málo použ. (1) (Chil): vztahující se k jídlu a stravování; (DA).

manducazo, m. (1) (Pan): úder tyčí *manduco* nebo jiným předmětem; (DA).

manduco, m. (1) (Pan; Kol): lopatka, hůl, tyč; ► pradleny touto holí bouchají do prádla; (AM; DA). • (2) lid. (Pan, Nik): hůl, tyč, kůl, viz též: *poste*; (DA).

mandul, m. (← keč.) (1) (Kol, Ekv): název rostliny; (2) (Kol, Ekv): plod této rostliny; (MS). • (3) (Kol): strom s velkými listy, viz též: *carate*; (DA).

mandulete, adj/subst. (1) (Portor): hlupák, trouba; (AM, DA). • (2) m/f. (Portor): líný, neužitečný a mrzutý chlapec; př.: *¡pobre doña Nila! dos de sus tres hijos le salieron manduletes*; ► slang; (RF, DA).

manduley, m. (1) (Kub): penis; ■ Syn.: *barrilla*; (DMC).

mandungo, m. (1) (Hond), viz: *armadillo hondureño*; (DA).

mandunquear, tr., lid., málo použ. (1) tr. (Chil): panovat, vládnout nad někým; (DA).

manduque, m., lid., málo použ. (1) (LaPla; Arg, Urug): jídlo, viz též: *enyante*; (NET; DA).

mandunquear, tr/intr., lid. (1) tr. (Bol, Chil, Urug): jíst, viz též: *empacar(se)*; (2) intr. (Bol, Chil): jíst, nacpat se, viz též: *empacar(se)*; (3) tr. (Chil): dávat příkazy oprávněně; (4) (Chil): dávat příkazy neoprávněně; (DA).

mandurria, f., lid. (1) (Dom, Portor): velký penis, viz též: *pinga*; (DA).

manduvá, m. (1) (vých. i svArg, Urug), viz: *manduví*; (DA).

manduvé, m. (1) (vých. i svArg, Urug), viz: *manduví*; (DA).

manduví, m. (1) viz: *mandubí*; (MS). • (2) (← guar.) (Par): arašíd, podzemnice olejnatá, burský oříšek; (EA). • (3) (Par, vých. i svArg, Urug): druh sladkovodní ryby (*Ageneiosus spp.*); ► má skleslou hlavu v přední část a stlačené tělo; je ceněná pro své maso; ■ Var.: *manduvá, manduvé*; (DA).

Mané, f., lid. (1) hovor. tvar jmen *María Elena* (Chil), *María Inés* (Pan, Kub, Chil); (DA).

manea, f. (1) (StřAm, Arg, Dom, Urug): bič; (2) ~ **redonda** (Urug): sedlo; (3) **estar más que ~ vieja** (Urug): mít životní zkušenost; (AM).

maneada, f. (1) venk. (Bol, Arg, Urug): spoutání nohou jezdeckých zvířat, proces nasazení pout na přední nohy koně; (DA).

maneadero, m., lid., venk. (1) (Hond, Mex; Guat): místo (ohrada), kde se svazují dobytku nohy; (RAE, MM; DA).

maneado, -da, adj. (1) (Hond, Salv, Nik, Bol): o hovězím dobytku, o jízdním zvířeti, o koze: se spoutanýma všema čtyřma nohama, viz též: *maniado*; (2) lid. (Chil): o osobě: ohromená, zmatená; (DA).

maneador, m. (1) (Arg; Ven, Urug): oprátka, lano, provaz; ► z hrubé kůže, který se nosí přivázaný na sedle a slouží venkovanům k uvázání koně; (RR). • (2) (Am): ohlávka, oprat', laso; (JD). • (3) venk. (Mex, Bol, Arg, Urug): kožený řemen s poutkem na jednom konci; ► slouží ke spoutání či uvázání jízdních zvířat; (DA).

manear(se), tr/intr/zvrát. (1) tr. (Kol): svázat k sobě nohy nebo ruce; (RR). • (2) zvrát. (Mex): plést nohama; (MM). • (3) tr. (Am; Guat): bránit, zabraňovat, překážet; př.: *eso me manea*; (4) intr. (Mex, Chil): zaplést si nohy, zakopnout o vlastní nohy; (JD; DA). • (4) intr/zvrát. lid., venk. (Guat, Nik, Kost, Chil, Arg; málo použ. Urug): být zmatený, chovat se nešikovně, hloupě; (5) (Kol): zaplést se, uvrtat se do mnoha nedůležitých prací; (6) tr. (Nik): zamotat něco; (7) zvrát., přen. (Hond, Salv, Urug): svázat někomu ruce a nohy; (8) intr. (Salv): nedodělat zemědělskou práci; (9) tr. (Hond): počítat ovoce (pomeranče, *bananos*) po pěti (*mano*), viz též: *maniar*; (DA).

maneche, m. (← karib.) (1) (Bol), viz: *araguato*; (MM). • (2) (Bol): štekavá opice; (JD).

manechi, m. (1) (výchBol): vřešťan rezavý, viz též: *mono colorado*; (DA).

maneco, m. (1) (Nik): studentský předseda; (DA).

maneco, -ca, adj/subst. (1) adj. (Arg, Mex, Portor), viz: *maneto*; člověk s hrbatýma či poraněnýma rukama; (2) člověk s nohama do x; (MM). • (3) (Am): chromý, pajdavý; (JD). • (3) adj/subst. (Mex): mající překážky, viz též: *maneto*; (DA).

manejada, f. (1) (Salv, Kost, Dom, Ekv): řízení motorového vozidla; (DA).

manejador, m. (1) (Mex): řidič; př.: *el manejador del automóvil particular ... murió en el lugar*; (BDE). • (2) (Kub): chůva; (JD). • (3) (Hond): u lovu: osoba, která má na starosti psy; ► při honu je vypouští, popohání výkřiky a hlídá; (DA).

manejador, -ra, m/f. (1) [Š: *administrador*] (US): správce, správkyň, administrátor; (2) [Š: *gerente*] (US): vedoucí, zástupce; (3) (← angl. *manager*) (US): manažer, manažerka; př.: *al manejador de los Dodgers casi le da un ataque cuando los Piratas marcaron el cuarto jonrón en la tercera entrada*; ► slang; (RF, DA). • (4) (US, Nik, Dom, Portor): zplnomocněná osoba boxera či sportovního družstva; (5) (zápVen): řidič vozidla; (DA).

manejadora, f. (Kub): chůva, žena, která se nechá najmout k hlídání jednoho či více dětí; opatrovnice; (RR, DA).

manejar(se), tr/zvrat. (1) tr. [Š: *conducir un vehículo*] (Am, Arg, Guat, Hond, Kol, Mex, Par, Per, Portor, Urug, Ven, Chil, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Ekv, Bol): řídit automobil; př.: *y ya se ve él manejando también un Mercedes, descapotable*; ■ Syn.: *conducir* (Chil); (JD, MM, RF, BDE, EEA, DA). • (2) zvrat. (Arg): dobře řídit; počínat si dobře v nesnázích; umět si poradit; př.: *se manejó muy bien en el asunto*; (MM, JD). • (3) ~ **el control** (Arg): provádět kontrolu; (4) zvrat. (Am): zachovat se, chovat se; (JD). • (5) ~ **como yo-yo** (Bol): zručně zacházet s břitvou nebo žiletkou; ► bol. argot *coba*; (HB). • (6) tr. (Hond, Salv, Kub, Bol): u kolektivních sportů (např. fotbalu): kopnout do míče opačně; (7) (Hond, Dom): mít něco, vlastnit; (8) **manejate** (Arg): snaž se!; ► vyj. ať osoba, které je tato narážka směřovaná, jde za svými sny a tužbami; (9) ~ **del tramojo al cagadero** (Nik): naprosto někoho ovládat; (10) ~ **el incensario** (Guat): ze zájmu někomu lichotit; (11) ~ **prendida la cabeza** (Nik): mít vysokou horečku; (DA).

maneje, m. (1) lid. (Chil): řízení, viz též: *manejo*; (DA).

manejo, m. (1) (Mex, Pan, Kub, Dom, Ven, Per, Chil, Arg, Urug): řízení obecně, zejména dopravních prostředků, viz též: *maneje*; př.: *acta de nacimiento, licencia de manejo*; (BDE, DA). • (2) (Dom): peníze, prachy, viz též: *plata*; (DA).

manengue, m. (1) (Kub): neschopný politik; př.: *éste es un país de menengues*; (2) ~ **intelectual** (Kub): intelektuál, vzdělanec, který nestojí za nic; př.: *ese es un manengue intelectual*; (DMC).

manenguismo, m. (1) (Kub): politikaření; př.: *ésta es la tierra del manenguismo*; (DMC).

maneo, m. (1) (Hond): spoutání chovné zvěře; (DA).

manequé, m. (1) (Salv): kámoš, důvěrný přítel, nerozlučný kamarád, viz též: *mano*; (DA).

manera, f. (1) **qué ~ de** (Per): to je ale! ► vyj. překvapení; (RR). • (2) **tener ~** (Am): mít dobré způsoby a vychování; umět se chovat; (MM). • (3) **de ninguna ~**, v žádném případě, viz: *nada, para nada*. (XX). • (4) (Kub): kus látky k zapošítkování okrajů oděvu; (5) **a la ~ que más que nunca**, lid. (Ekv): nedbale, ledabyle; (6) **deber hasta la ~ de caminar**, lid. (Ven): být v dlužích až po uši; (DA).

maneral, m. (1) (Hond, Nik): klíč ve tvaru písmene L, který je určen pro povolování či utahování šroubů; (DA).

manesquera, m. (← *amanesquera*) (1) (Hond): pracovní směna, viz též: *amanesquera*; (DA).

maneta, f. (1) (Kol): veš ohanbí; (2) ručička, klíč; (MM).

maneto, -ta, adj/subst. (1) (Hond, Nik; Guat): o osobě nebo zvířeti: jež má zábranu nebo vadu v rukách nebo nohách, tlapách, viz též: *maneco*; (RAE; DA). • (2) adj. (Kol, Guat, Hond, Portor): mající zdeformovanou jednu či obě ruce; (3) adj. (Ekv): nešikovný; (MM). • (4) adj/subst., lid. (Kol, Guat, Ven): člověk s nohama do x; (AM, MM, DA). • (5) adj. (Am): zchromlý, chromý; ► na jednu či obě ruce; (6) pajdavý, šmajdavý; (7) (Ekv): jednoruký; (JD).

manfifio, -fia, adj., lid., málokdy použ. (1) (Kol): zmatený, rozrušený, nesvůj; (DA).

manfinfla, m/f. (1) f., eufem. (Bol, Chil): masturbace, viz též: *manuela*; (HB, DA). • (2) **hacerse la ~** (Bol): viz: *hacerse el cajche*; ► bol. argot *coba*; (HB). • (3) (Salv): zženšilec, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

manfinflear(se), tr/zvrat., lid. (1) (Bol, Chil): masturbovat, onanovat, viz též: *manuelearse*; (DA).

manfinflero, m. (1) (Bol; Chil): masturbující člověk; ► bol. argot *coba*; (HB).

manfinflero, -ra, adj/subst., eufem. (1) (Bol, Chil): masturbující člověk; (DA).

manfla, f. (1) (Arg): kurva; (JD).

manflinfla, m., lid. (1) (Salv): homosexuál, gay, teplouš; viz též: *culero*; (DA).

manflis, m. (1) (Arg): šupák; (JD).

manflor, subst/adj. (1) vulg. (Arg, Kost, Portor, Urug): zženštilý, homosexuální; homosexuál, gay, teplouš, buzna; ■ Var.: *manflora, manflorita, manfloro*; (AM, BDE, DA). • (2) m., hanl. (Kol, Ven): hermafrodit; (BDE).

manflora, adj/subst. (1) lid. (Arg, Kost, Par, Portor, Urug, LaPlá, Am): zženštilý, teplouš, homosexuál; viz též: *esteta, culero*; (MM, NET, DA). • (2) (Mex): mužatka; ■ Syn.: *manflorita*; (MM). • (3) f., lid. (Mex): lesba, viz též: *macha*; (DA).

manflórico, adj. (1) (Kol, Ven): zženštilý; (AM).

manflorita, m. i adj. (1) (Am): homosexuál, viz též: *manflora, manflor, esteta*; (MM, BDE, NET).

manfloro, adj/m. (1) adj. (Dom): zženštilý, homosexuální; (AM). • (2) m. (Dom): teplouš, buzerant; (JD).

manfloro, m. (1) (LaPlá, Dom, Arg): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *esteta, manflor*; (NET, BDE, DA). • (2) (Dom, Arg): zženštilý, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

manflorón, m., lid. (1) (Arg): homosexuál, gay, teplouš; (1) (Arg): zženštilý, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

manfrito, m. (1) (Kub), viz: *manfloro*; (JD).

manga, f., (1) (Mex): plachtová přikrývka, kterou se jezdec chrání při jízdě na koni; (RAE). • (2) **tirar la ~**, hovor. (Arg; Chil, Par, Urug): žádat o půjčku, vypůjčovat si peníze; (RAE, JD; DA). • (3) (Kost, Ven; Kub, Kol): druh manga; ► je kulatější a větší než obvykle; získává se šlechtěním, roubováním; (RAE, BDE; DA). • (4) despekt., hovor. (Arg, Bol, Urug; Guat, Pan, Chil, Par): skupina lidí; př.: *una manga de atorrantes*; (5) (Arg, Bol; Mex, Urug): velké množství kobytek; (6) (Arg, Kost, Urug, Ven; Mex, Guat, Nik, Chil): ohraničená cesta mezi ohradníky pro navedení dobytka; (7) (Arg, Kost; Salv, Ekv, Bol, Chil, Par, Urug): tunel na letišti, kterým nastupují cestující do letadla; (8) (Kol, Kost): malé pastviště; (RAE; DA). • (9) **por angas o por ~s** (Chil, Per, Arg, Mex, Am): tak či onak, z jakéhokoli důvodu, bezdůvodně, za každou cenu; př.: *nos somete a alguna prueba estúpida y acertemos o no, por angas o por mangas, nos propina sus sonoros puntapiés en el culo*; (RR, MM, AM, JD). • (10) (Am, Arg, Kol, Kub, Chil, Ekv, Mex: Vera Cruz, Urug): cesta mezi zátarasy; ► dobytek tudy prochází do ohrady; cesta v přístavu, atd.; (11) (Am, Arg, Kub, Mex, Par, Urug, Ven): skupina lidí nebo zvířat; mrak kobytek; hejno; (JD, MM). • (12) (StřAm): pokrývka z hadru; ► přikrývají se jí chudí lidé; (13) ~ **de hule** (Mex): pokrývka z pogumované látky; ► s otvorem uprostřed na prostrčení hlavy, s límcem a zapínáním vepředu; (14) **hacer ~** (Kol): ztrácet čas, viz: *mangonetar*; (15) **por ~s o por faldas** (Arg): tak či onak; na každý pád; (MM). • (16) (Dom): zaskočení nepřítele; (17) (Mex): gumák; (18) (Am): rukáv; (JD). • (19) **estar uno como la ~ de un chaleco**; **estar más amarrado que ~ de chaleco** (Kol, Portor, Kub): být bez peněz, nemít ani floka, ani vidru; př.: *Juan está más arrancado que la manga de un chaleco*; ■ Syn.: *estar arrancado; estar en carne; estar en la fuácata; estar hecho polvo y ceniza; estar hecho tierra; estar tan hecho tierra que si le echan agua se convierte en fango; estar en el peladero; estar en la prángana; estar en la tea; estar en la tea incendiaria*; (MM, DMC). • (20) (← keč. *manka*, „hrnec“); (21) **turu ~** lid. (← keč. *t'uru*, „hlína“) (Bol: Chuq): duha; (LM). • (22) ~ **de viento** (Kub): tornádo; př.: *en el campo hubo una manga de viento*, viz též: *chaleco*; (DMC). • (23) (Guat): skupina mládeže; (24) (Bol, Chil, Arg, Urug): tunel fotbalového stadionu, kterým vychází fotbalisté na hrací plochu; (25) (Kub): druh manga; ► je malý a má sladkou dužinu; (26) lid. (sevKol): pěst nebo silná paže; (27) (Guat, zápHond, Salv, Nik): deka nebo hrubá vlněná přikrývka; (28) (Chil): velká igelitka; (29) (jižHond, Salv): rybářská síť s oky velkými 8 cm na chytání velkých ryb v potocích; (30) (Ekv): otevřená cesta podrostem džungle; (31) (Ekv): část kalhot, která pokrývá nohy; (32) (Hond): vzdušný proud; (33) ~ **de coleo** (Ven): dlouhá ulička mezi ploty, kde se praktikuje strhání býků k zemi držení za ocas; (34) ~ **de globo** (Kub): natřasaný krátký rukáv; (35) ~ **de jamón** (Kub): úzký rukáv až po loket; (36) ~ **larga**¹ (Nik, Pan): pivní láhev s objemem 1 litr; (37) ~ **larga**² (Pan): strom (*Casearia arborea, Laetia procera*); ► až 20 m vysoký; ■ Syn.: *corta lengua, pica lengua*; (38) **con la ~ hasta el codo** (Kub): tak či onak, odhodlaně; (39) **de todas ~s**, lid. (Per): za každou cenu; (40) **¡la ~, qué!**, citosl., lid. (Per): uhm!, ne!; ani nápad!; ► vyjadřuje nedůvěru nebo popření; (41) ~ **lisa**, lid. (Chil): karabinik bez vzdělání; (42) ~ **s meadas** (Ven): hlupáček, prostáček, jelimánek; (43) **hacer ~s y capirotés** (Ven): plýtvat penězi; (44) **vivir de la ~** (Bol, Arg): využívat jiné ke svému prospěchu, a to bez žádné námahy; (DA).

corta lengua, f. (1) (Pan), strom (*Casearia arborea, Laetia procera*), viz: *manga larga*; (DA).

pica lengua, f. (1) (Pan), strom (*Casearia arborea, Laetia procera*), viz: *manga larga*; (DA).

mangaba, f. (1) (Bol): kaučukovník; ► z jeho pryskyřice se vyrábí míče na *huitoró*; *Jatropha elastica*; (MM).

mangabé, m. (1) (Pan): strom (*Pouroma spp*); ► až 25 m vysoký; ■ Syn.: *guarumo mach, uvito*; (2) (Pan), viz: *palo de sable*; (DA).

guarumo mach, m. (1) (Pan), strom (*Pouroma spp*), viz: *mangabé*; (DA).

uvito, m. (1) (Pan), strom (*Pouroma spp*), viz: *mangabé*; (DA).

mangada, f., lid. (1) (Kub): podvod, lest, viz též: *engañada*; (DA).

mangadera, f. (1) (Kub): užitek, zisk; ► získaný na základě vlivu jiné osoby; (JD, DA). • (2) (Kub): zpronevěra; př.: *la mangadera en este país es extraordinaria*; (3) **estar en la ~¹** (Kub): defraudovat peníze; př.: *ese ministro está en la mangadera*; (4) **estar en la ~²** (Kub): pobírat peníze za nic; být u koryta; př.: *es amigo del gobierno y está en la mangadera*; (DMC).

mangado, -da, adj. (1) (Portor): být v pasti uvězněný, chycený; (DA).

mangador, m. (1) (Arg): vyžírka; (JD).

mangagases, m., pl. (1) (LaPla): pesa (peníze), viz též: *fasules*; (NET).

mangacho, m. (1) (Ekv): trhan, drban; (JD).

mangacho, -cha, adj. (1) (Ekv: Esmeraldas): roztrhaný, rozervaný; (AM).

mangajada, f. (1) (Per): hloupost, hovadina; (MM).

mangajería, f., lid. (1) (Pan): nedbalost, nepozornost; (DA).

mangajo, m., lid. (1) (Ekv): zavrženíhodná osoba, odporný člověk, zmetek, viz též: *hijueputa*; (RAE, DA). • (2) (Am, Ekv, Per): hlupák, trouba; (JD, MM). • (3) člověk bez vůle; (4) nevhledný zanedbaný člověk; (MM).

mangajo, -ja, adj/subst. (1) adj. (Pan): neupravený, nepořádný, zanedbaný; (RR). • (2) adj/subst. (Per): postrádat charakter nebo vůli; (DA).

mangal, m. (Par, Kol, Am; Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kub, Dom, Ven, Bol): oblast porostlá mangovníky, mangovníkový háj; (RR, MM; DA).

mangana, f. (1) (Mex): léčka, past; ► nalíčená na člověka, aby upadl; (MM). • (2) **echar una ~ a alguien** (Mex): nastražit někomu léčku; (JD). • (3) (Mex): nástraha sloužící k zachycení smyčkou a následnému svalení kusu dobytka nebo koně na zem; (AHM).

manganá, m. (1) (Am): šténice, otrava; (JD).

manganazo, m., lid. (1) (Kol): rána pěstí; (DA).

mangancé, m. (1) (Kol, Pan): pták; ► hnědý, podobný drozdovi; žije v hejnech a je velmi škodlivý v místech, kde se pěstují plodiny; (MM).

manganeador, m. (1) (Mex): vrhač lasa; (JD).

manganear, tr. (1) (Ven): zneužít, využít; (AM). • (2) (Am, Guat, Urug; Bol): uloupit, ukrást, využít, okrást, viz též: *ladronear*; (AM, JD; DA). • (3) (Mex): nastavit někomu nohu; (JD).

manganeta, f. (1) (Arg, Urug, Hond, LaPla): klam, lest, léčka, podvod, podfuk; viz též: *filo, camelo, engañada*; př.: *como iba a llegar tarde al laburo, Eduardo se mandó la manganeta de hacerse firmar un parte de enfermo por su cuñado el médico*; ► slang; (RAE, JD, NET, DA). • (2) (Arg, Bol, Guat): smyčka; (MM). • (3) (Arg, Bol, Guat): trik s rukama; (AM).

mangangá, m. (← guar. *mamangá*) (1) (Arg, Bol, Urug; Par): čmelák (*Bombus spp*); ► blanokřídlý hmyz se silným a chlupatým tělem, který při letu vytváří charakteristické silné bzučení; žije osamoceně v kmenech stromů, ve stéblech nebo v obyčejných podzemních skrýších; (RAE; DA). • (2) (Arg, Par, Urug, Bol): otrava; ► únavný člověk díky svému neustálému naléhání; (3) (Arg, Par, Urug, Bol): osoba otravná svým neustálým naléháním; (RAE, AM, DA). • (4) (Arg, Bol, Par, Urug): čmelák, chroust; (5) (Arg, Bol): kapsář, zloděj; (6) (Arg): peníze; (MS). • (7) (LaPla, Arg): protivný žvanil; otravný, ukecaný člověk; př.: *por favor, no hables más, sos un mangangá en mi oreja*; ► slang; ■ Var.: *magangá, mamangá, mangango*; (MS, RF). • (8) • (Am): sršeň; (JD).

mangango, viz: *mangangá*; (MS).

manganía, f., lid. (1) (Guat): podvod, krádež, loupež, podfuk, viz též: *robada*; (DA).

mangano, m. (1) (Kost): dámské tříčtvrťáky; (DA).

manganilla, f. (1) (Am, Mex): klam, podfuk, krádež; (JD, MM).

mangansón, -na, adj/subst. (1) adj. (Dom, Portor, Bol): lenošný, povalečský, flákačský, viz též: *manganzón*; (2) adj/subst. (Dom, Portor): vytáhlý, vysoký, viz též: *manganzón*; (DA).

manganzón, -na, adj/subst. (1) lid. (Antil, Kol, Ekv, Hond, Per, Ven, Am, Kub): líný jako veš; lenivý, líný; lenoch, ulejšák, flákač; př.: *muchacho, ¡qué manganin eres!*; ■ Var.: *mangansón, mangazón*; ■ Syn.: *habitante*; (RAE, AM, JD, DMC). • (2) m/f. (Kost, Hond): dospělá osoba, která týrá či

obtěžuje mladší; (3) adj/subst. (Kost; Dom): dospělá osoba s dětinským chováním; (RAE, DA). • (4) adj., lid. (Salv): nešikovný, těžkopádný, nemotorný, tupý, viz též: *ignoratón*; (5) (Dom, Portor): vytáhlý, příliš vysoký na svůj věk; (6) adj/subst. (Kost, Dom, Portor, Ven, Per): vytáhlý, vysoký a trochu neohrabaný; ■ Var.: *mangansón*; (7) (Ekv): drzý, nestydatý; (8) adj. (Salv): mocný, vlivný; (9) (Salv): vulgární, sprostý vtip; (DA).

manganzona, f. (1) **hacer la ~** (Am, Antil, StřAm, Kol, Ekv, Per, Ven): stát se flákačem; ulejšvat se; (JD, MM).

manganzonear, intr. (1) (Am): flákat se, ulejšvat se; (JD).

manganzonería, f. (1) (Am, Kol, Per, Portor; Ekv, Bol, Kub): lenost, flákárna; (AM, JD; DA).

mangar (manguear), tr/intr. (1) tr., hovor. (Arg, Urug; Bol): žádat zpět vypůjčené peníze, ■ Var.: *manguear*; (RAE). • (2) (Kub; Pan): získat lstí, získat podvodem, podvést, cigošit, napálit, ošidit, okrást; př.: *te mangaron en ese negocio*; (RAE, DMC, DA). • (3) (Portor): rozumět, chápat, uvědomovat si; (RR). • (4) (Portor): chytit někoho při činu, nachytat někoho; (RR, DA). • (5) tr/intr. (Arg): žebrot, somrovat, tahat z někoho peníze; př.: *si viene la Muerte, mangala*; př.: *este ispa es de locos, viejo... se gana más mangando en los trenes que yugándola en un laburo decente*; ► slang; (BDE, RF). • (6) (Kub): buzerovat, (JD). • (7) intr. (Urug): žádat, vyžádat, požadovat; př.: *los niños mangaron más pastel a la abuela*; ► slang; (RF). • (8) tr. (Kub): vzbudit lásku v kom, získat si lásku koho; př.: *Juana lo mangó con su coquetería*; (DMC). • (9) (Portor): načapat někoho při činu; (10) (Portor): zatknout, uvěznit; ► zejména zločince; (11) (Portor): kupovat drogu; (12) (Portor): nadávat, vyčítat; (DA).

mangar(se), intr., i zvrát., lid. (1) (xxx): nadávat, vyčítat, brblat, viz též: *putear*; (DA).

mangarria, f. (← *manga*) (1) (Mex): velká hrubá trubka, potrubí; (2) palice nebo těžké kladivo; (3) mužský stopořený úd; (MM).

mangarriazo, m. (1) (Mex): silný úder; (DA).

mangas, f. (1) **de todas ~** (Per): za každou cenu; př.: *de todas mangas su hermanita tiene que acompañar a Silvia cuando sale con su novio*; ► slang; (RF).

mangazo, m. (1) lid. (Kub, Hon, Ven; Nik): úder daný plodem mangovníku; (2) (Hon; Mex, Nik, Ven, Bol): krasavec; (3) (Urug; Arg): pumpnutí někoho o peníze (s úmyslem nevrátit je); (RAE; DA). • (4) lid. (Pan, Ven; Kol, Chil): rána pěstí, facka; (AM; DA). • (5) (Am): šťouchanec, šťouchnutí; (JD). • (6) (Arg): výhoda nebo předmět, které získáme zadarmo; př.: *uy, allá viene Federico; ése siempre me pide algún mangazo*; ► slang; (RF). • (7) málo použ. (Mex, Guat, Hond, Nik, Kost): krásný, velmi atraktivní; (8) (Salv): silná bouře; (9) m/f. (Hond, Salv, Nik): osoba mající krásné tělo; (DA).

mangazón, -na, adj/subst. (1) (Dom): lenošný, povalečský; flákač, viz též: *mangazón*; (DA).

mange, m. (← it.) (1) (Ekv): jídlo; (MS).

mangiamento, m. (← it: piem., it: hovor. *mangiament*) (1) (LaPla): policejní postup pro identifikaci zločinců; ■ Var.: *manyamiento*; (MS).

mangiar, tr. (1) (Arg): dlabat, baštit; (JD).

mangín, viz: *manyún*; (MS).

manglar (Manglar), m. (Am → Š) (1) (Kost, Ven, Mex; Guat, Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Portor, Kol, Ekv): území osázené kořenovníkem/mangrovníkem; př.: *las iguanas hacían su diario recorrido por los manglares a las piedras de la playa*; ■ Syn.: *poyal*; (RAE, BDE; DA). • (2) m. (Antil, StřAm, Kol, Ekv, Mex, Per, Ven): močál porostlý keři mangrovníku; ■ Syn.: *poyal*; (MM). • (3) **ir al ~ de los curros** (Kub): být odhodlán ke všemu; př.: *ése dice que si no saca el examen va para el Manglar de los curros*; ► kubanismus pochází až z 19. století, kdy v Manglaru, nacházející se za Havanou, žili černoši; toto místo bylo útočištěm delikventů; v současné době je slyšet pouze mezi několika starci; (DMC).

poyal, m. (1) (Portor), oblast porostlá mangrovníky, viz: *manglar*; (DA).

mangle, m. (← karib., arw. nebo taíno) (Am → Š) (1) (Am, Mex, Antil, StřAm, Kol, Ekv, Mex, Per, Ven; Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor): kořenovník obecný (*Rhizophora mangle*); ► druh keře čeledi kořenovnickovité *Rhizophoraceae* mangrovník (*Avicennia nitida*, *Avicennia tomentosa*, *Rizophora mangle*); ► vysoký 3 až 4 m; z jeho dlouhých rozvětvených větví vyrůstají výhonky dotýkající se země kde zakoření; má protilehlé oválné tupé listy, květy se čtyřmi žlutými korunními plátky, malý téměř kulatý suchý plod s kožovitou kůrou; je charakteristický pro tropické oblasti; vyskytuje se v deštném tropickém lese, kde zpevňuje pobřežní půdu a formuje rozsáhlé a husté lesy na pobřeží a u močálů tropické Ameriky listy, plody a kůra se používají v koželužství; př.: *marañas de mangle por toda la tierra baja*; ■ Syn.: *candelón, mangle colorado, mangle de chifle*,

mangle de montaña, mangle de sabana, mangle rojo, puyequé, tabché; (RAE, MM, BDE, NET; DA).
 ● (2) ~ **blanco**¹ (Am): druh amerického stromu čeledi sporýšovité *Verbenaceae*; ► je velmi mohutný se silnými dlouhými a zašpičatělými listy podobnými listům hrušně; plodem je prodloužené pouzdro plné nahořklé ale jedlé dužiny; výhonky se chovají stejně jako u výše zmíněného keře; (RAE). ● (3) **picar** ~ (Ekv): kácet mangrovníky; živit se touto prací; (RR). ● (4) (Pan): strom (*Mysine coriacea*); ► až 15 m vysoký; má rovný kmen postrádající větve až do poloviny své výšky; bílou nebo šedou kůru; jednoduché a střídavé listy; seskupené zelenkavé květy; plodem je peckovice, která v době zralosti zčerná; (5) ~ **amarillo** (Guat), viz: *mangle blanco*; (6) ~ **blanco**² (Pan, Portor, Ekv, Per): kyjovník (*Laguncularia racemosa*); ► strom až 18 m vysoký; má hnědou kůru; eliptické a kožovité listy; bělavé květy; plodem je červenohnědá peckovice ve svazcích; jeho kůra má léčivé účinky a také se používá na činění kůže; ■ Syn.: *mangle amarillo, mangle bobo, palo de agua*; (7) ~ **bobo** (Portor), viz: *mangle blanco*; (8) ~ **botón** (Portor), viz: *xkanché*; (9) ~ **botoncillo** (Pan), viz: *xkanché*; (10) ~ **colorado** (Guat, Hond, Salv, Pan, Dom, Portor, Ekv): strom; ► až 4 m vysoký, viz též: *mangle*; (11) ~ **agua** (Pan): strom, viz též: *nacadero*; (12) ~ **de chifle** (Pan, Portor): strom; ► až 4 m vysoký, viz též: *mangle*; (13) ~ **de montaña** (Pan): strom; ► až 4 m vysoký, viz též: *mangle*; (14) ~ **de sabana** (Pan): strom; ► až 4 m vysoký, viz též: *mangle*; (15) ~ **enano** (Hond, Ekv): mangrovník (*Conacarpus erecta*); ► roste velmi pomalu a je odolný vůči extrémním podmínkám salinity; (16) ~ **negro** (Guat, Hond, Salv, Kost, Pan): mangrovníkový keř (*Avicennia germinans*); ► až 15 m vysoký; má zelené, kožovité listy, hrubé a vejčité listy, které vylučují absorbovanou sůl; květy má zelené, krémové nebo bílé; plodem je vejčitá tobolka; jeho dřevo se používá na výrobu konstrukcí, na palivo a v koželužství; ■ Syn.: *mangle prieto*; (17) ~ **prieto** (Pan), viz: *mangle negro*; (18) ~ **rojo** (Hond, Nik, Kub, Ekv): strom; ► až 4 m vysoký, viz též: *mangle*; (19) **¡qué peste a ~!**, citosl. (Portor): fuj, to je ale smrad!; ► vyjadřuje zápach; (DA).

candelón, m. (1) (Kub, Dom, Portor), kořenovník obecný (*Rhizophora mangle*), viz: *mangle*; (DA).

~ **colorado**, m. (1) (Guat, Hond, Salv, Pan, Dom, Portor, Ekv), kořenovník obecný (*Rhizophora mangle*), viz: *mangle*; (DA).

~ **chifle**, m. (1) (Pan, Portor), kořenovník obecný (*Rhizophora mangle*), viz: *mangle*; (DA).

~ **montaña**, m. (1) (Pan), kořenovník obecný (*Rhizophora mangle*), viz: *mangle*; (DA).

~ **de sabana**, m. (1) (Pan), kořenovník obecný (*Rhizophora mangle*), viz: *mangle*; (DA).

~ **de rojo**, m. (1) (Hond, Nik, Kub, Ekv), kořenovník obecný (*Rhizophora mangle*), viz: *mangle*; (DA).

puyequé, m. (1) (svMex), kořenovník obecný (*Rhizophora mangle*), viz: *mangle*; (DA).

tabché, m. (1) (jvMex), kořenovník obecný (*Rhizophora mangle*), viz: *mangle*; (DA).

manglero, adj/subst. (1) adj. (Am): mangrovový; (2) adj. (Mex): dřevařský; (3) m. (Am): kořenovník, mangrovník; (4) m. (Mex): dřevař; (JD).

manglero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kub): o člověku: žijící v oblasti osazené mangrovy nebo žijící v pobřežních nížinách; (2) m/f. (Kub, Ekv; Mex, Nik): dřevorubec kácějící nebo prodávající mangrovy; (RAE; DA). ● (3) (Ekv): člověk přivydělávající si kácením mangrovníků; př.: *aquí todititos —desde que nacen— son mangleros*; (RR).

mango, m. (1) (Salv, Mex, Nik): krasavice, krásná žena, nevěstka; (RAE). ● (2) (Salv, Mex, Ven, Guat; Nik, Bol): krasavec, krásný muž; frajer, kocour, švihák, fešák; př.: *la sobrina de Celia es un mango de 20 años*; př.: *¡Vieras qué mango de señor!*; (RAE, BDE, RF; DA). ● (3) hovor. (Arg, Urug, Guat): peso (jednotka měny), viz též: *peso*; př.: *la pieza de diez mangos*; př.: *te hacen falta dos mangos para pagar por ese chorizo*; ► slang; (RAE, RR, BDE, RF, DA). ● (4) (Arg, Chil, LaPlá, Urug): peníze, prachy; př.: *disculpame, no te puedo prestar porque no tengo un mango*; (RAE, JD, BDE, RF). ● (5) ~ **puerta** (Portor): část dveří, která slouží k zavírání, klika; př.: *en un auto ... se encontraron con \$ 290 en el cenicero y \$ 120 en el mango puerta del pasajero*; (RR). ● (6) m., lid. (Guat, Mex, Kost, Kol; Hond, Salv, Nik, Pan, Kub, Bol): atraktivní, dobře vypadající osoba, hezký, přitažlivý; ■ Syn.: *cuero*; (RR, AHM; DA). ● (7) (← indio) (Am, Mex; Hond, Pan): mangovník indický (*Mangifera indica*); ► bot. ovocný strom z čeledi ledvinovnickovitých; původně z Indie, ale nyní roste i v Americe, na území od Paraguaye až po Mexiko; dorůstá do výšky až 30 m, má silný kmen s hustou korunou, krátké, střídavé kopinaté listy, drobné květy v trsech, pyramidální květenství; chutné ovoce srdčitého tvaru a zelené barvy, která se postupně během zrání změní na žlutou s nádechem do červena; ■ Var.: *mangó*; (MM, AHM; DA). ● (8) (Am, Hond, Pan): jedlé ovoce tohoto stromu; ► jedná se o peckovici různých rozměrů; je vejčitá a zploštělá na koncích; zelená až fialová nebo červená; má žlutou nebo oranžovou šřavnatou vláknitou dužinu; ■ Var.: *mangó*; (9) (Dom): člověk; ► lze ho snadno porazit, v jakémkoli smyslu; (MM; DA). ● (10) adj/subst. (Am, Antil; Dom): snadný zisk, výhodná koupě,

příležitost; něco, co snadno získáme bez vynaloženého úsilí, stejně jako ovoce z mangovníku; (MM, JD; DA). • **(11) al** ~¹ (Urug): velmi nahlas, velmi rychle; př.: *la radio está al mango, bajala un poco*; **(12) al** ~² (Urug): velmi opatrně a s velkým úsilím; př.: *venían al mango por la carretera cuando se les atravesó un perro*; (RF). • **(13) estar sin un ~**, být bez peněz, nemít ani floka, viz: *seco, estar seco*; (EEA). • **(14) ~s, pl.**, (Par, Bol, Arg): prachy (peníze), viz: *guita, plata*; (EEA, DA). • **(15) m.** (Kub): tropické ovoce; **(16) a buena hora ~s verdes** (Kub): přijít s křížkem po funuse; pozdě bycha honit; př.: *ahora me vienes con el dinero; a buena hora mangos verdes*; ■ Syn.: *¿ya para qué Mariana?*; **(17) acabar con la quinta y con los ~s** (Kub): zničit, srovnat se zemí, zdevastovat; př.: *pasó el ciclón y acabó con la quinta y con los mangos*; **(18) a como quiera van los ~s** (Kub): každopádně je to tak; př.: *te recojo a la cinco de la mañana y a como quiera van los mangos*; **(19) conocer al ~ en la mata** (Kub): odhadnout člověka na první pohled, znát koho jako své boty; př.: *ése es un hombre malo; — pero ¿cómo dices eso sin conocerlo?*; — *yo conozco al mango en la mata*; **(20) formarse un arroz con ~** (Kub): viz: *arroz*; **(21) la suerte es la mata de ~** (Kub): štěstí, že tam byla pomoc; štěstí že jsme našli úkryt; př.: *estábamos ya para naufragar pero apareció el barco; la suerte es la mata de mango*; **(22) haber mucho ~**, venk. (Kub): být velká bída; př.: *estos son tiempos de mucho mango*; **(23) ~ manguito, mangüé** (Kub): hlásání prodavače manga; **(24) parecer alguien una semilla de ~ chupado** (Kub): být velmi škaredý; př.: *Antonio parece una semilla de mango chupado*; **(25) poner a alguien a vender ~s** (Kub): porazit (koho); př.: *no pudo conmigo; lo puse a vender mangos*, viz též: *sentirlo hasta donde dice «trade mark»*; **(26) ser algo como los ~s** (Kub): dát komu na všechno čas; př.: *ya los derrotaremos, esos son como los mangos*; **(27) tener cara de ~ macho**¹ (Kub): být naštvaný; př.: *hoy tiene cara de mango macho*; **(28) tener cara de ~ macho**² (Kub): být zjev, být tlama (škaredý ve tváři); př.: *nació con cara de mango macho*; ■ Syn.: *tener cara de yuca, o de yuca agria*; **(29) traquearle a alguien o algo el ~** (Kub): být úžasný, fenomenální; př.: *a Juan en matemáticas le traquetea el mango*; ■ Syn.: *hay que tener bemoles; le roncan los cojones, el tubo o la zigaraya; le zumba el mango; le zumba el merengue, o el mereguerén, o el merequetén*, viz též: *aparato; cara; mata; merequetén; mujer*; **(30) le zumba el ~** (Kub): jaká broskvovina, pitomost!; ■ Syn.: *le zumba la berenjena; le zumba la manigueta; le zumba el merequetén*; **(31) coger alguien los ~s bajitos**¹ (Kub): zneužít, využít (koho); př.: *como el hombre está pequeñín, él cogió los mangos bajitos*; (DMC). • **(31) coger (alguien) los ~ bajitos**² (Kub; Pan, Dom): lehce něčeho dosáhnout bez úsilí, slíznout smetanu; př.: *en ese negocio, cogí los mangos bajitos*; (DMC; DA). • **(32)** (Bol): mince 1 boliviano, viz též: *boliviano*; **(33)** (Per): sol; ► nová per. měnová jednotka, viz též: *sol*; **(34) lid. (Kol): srdce**; **(35) coger de ~ (bajito)** (Dom, Portor): zneužít, podvést někoho, viz též: *coger de chocolate*; **(36) ser un ~**, lid. (Per): být borec, pecka, bomba; **(37) coger los ~s bajitos**³ (Dom, Ven): využít příznivou situaci; **(2) coger los ~s bajitos**⁴ (Ven): nezlobit se; **(38) ~ criollo** (Mex): mango; ► žluté s karmínově červenou; má velké semínko a poněkud vláknitou dužinu; **(39) ~ manila** (Mex): mango; ► světle žluté, má zploštělé semínko; **(40) ~ petacón** (Mex): mango; ► zelené s karmínově červenou; má velké a oválné semínko; světle žlutou dužinu; **(41) al ~**³ (Arg, Urug): s velkým úsilím; **(42) al ~**⁴ (Arg, Urug): až na limit, s velkým nadšením a rychlostí; **(43) al ~**⁵ (Urug): o místě: až po strop plné; **(44) de ~** (Dom): zdarma, bezplatně, gratis; **(45) ~**, citosl. (výchSalv): do přeci!; do prdele!; sakra!; ► vyjadřuje naštvání; **(46) ~(s) bajito(s)** (Dom): pohodlná a snadná situace nebo dosažená věc bez úsilí; **(47) ~ cipe** (Hond): značková pistole Smith and Wesson; **(48) zumbar el ~**¹, lid. (Kub): být překvapený, zaskočený nějakou událostí nebo situací; **(49) zumbar el ~**², lid. (Kub): pokárat něčí chování nebo situaci; **(50) zumbarle el ~**¹ (Pan): být atraktivní, přitažlivý; **(51) zumbarle el ~**² (Pan): být velmi dobrý; (DA).

mangó, m. **(1)** (Portor): mango; ► strom a plod; (RR, MM, DA). • **(2) cogerle a alguien de ~ bajito** (Portor): zneužít, obelstít někoho; **(3) poner cara de ~ verde**, viz: *cara*; (RR). • **(3) gustarle a uno el ~ bajito** (Portor): mít rád věci, které se dají snadno získat, bez vynaložení úsilí; (MM). • **(4) ~ de avispa** (Portor): druh manga; **(5) ~ de hebra** (Dom, Portor): druh manga; **(6) ~ de jobo** (Portor): druh manga; **(7) ~ de piña** (Portor): druh manga; **(8) ~ de rosa** (Portor): druh manga; **(9) ~ de toro** (Portor): druh manga; **(10) ~ langostino** (Portor): druh manga; **(11) ~ mayagüezano** (Portor): druh manga; **(12) ~ bajito**, venk. (Portor): snadná věc k udělení nebo k získání; (DA).

mangolla, f., hanl. **(1)** (Nik): spodní prádlo, které již ztratilo elasticitu; (DA).

mangollano, m. (← *mango y llano*) **(1)** (Hond, Salv): strom (*Pithecolobium dulce*); ► je středně veliký; má světle šedivou kůru; střídavé, dvojité zpeřené a trochu hrubé listy; hlavičky květů jsou bílé a chlupaté; jeho plodem je zakřivený a stočený lusk, který je růžový nebo hnědý s černými

lesklými semeny pokrytými jednou bílou nebo růžovou dužinou; ■ Var.: *mongollano*; ■ Syn.: *ahuiste, espino dulce, michigüiste*; (DA).

ahuiste, m. (1) (Nik), strom (*Pithecolobium dulce*), viz: *mangollano*; (DA).

espino dulce, m. (1) (Nik), strom (*Pithecolobium dulce*), viz: *mangollano*; (DA).

michigüiste, m. (1) (Hond, Nik), strom (*Pithecolobium dulce*), viz: *mangollano*; (DA).

mangomechudo, m., lid., vulg. (1) (Nik): ženské přirození, viz též: *palomita*; (DA).

mangón, m. (1) (Arg, Bol, Kol): pastvina; (AM). • (2) krátká cesta; ► dobytek tudy prochází do ohrady; (MM). • (3) (Am): ohrada pro dobytek; (JD). • (4) (Kub): atraktivní muž, fešák, samec; (DA).

mangonear, tr/intr. (1) tr., lid. (Salv; Mex, Nik, Pan, Ekv, Per, Bol): velet despoticky, tyransky; (RAE; DA). • (2) intr. (Ekv, Kub, Mex): využít situace pro výnosné obchody, veřejného zaměstnání, pro osobní prospěch; těžit z cizí záležitosti; (RAE, MM, AHM). • (3) (Kub, Mex): dosáhnout něčeho nezákonnými prostředky; (MM). • (4) intr. (Arg, Kub, Mex, Par, Per, Portor, Urug; Guat, Nik, Pan, Ekv, Bol): řídit obchody či jiné záležitosti ve vlastní prospěch; (5) tr., lid. (Kub, Mex; Guat, Pan, Kol): manipulovat s někým; zneužívat jeho pozice; (MM; DA). • (6) přehnaně jednat v cizí záležitosti; (7) (Mex, Per, Portor, Urug): krást; ► ale nápad krást je spojen s něčím rozkazem; (AM). • (8) tr. (Dom; Portor): protahovat, *pracovat pomalu*; (JD; DA). • (9) ~ *del juego* (Chil): karbaník; (JD). • (10) intr. (Mex): hýbat s věcmi podle vlastní vůle; (AHM). • (11) intr., lid. (Portor): pracovat, makat, dřít (se), viz též: *negrear(se)*; (DA).

mangoneo, m. (1) (Arg, Mex, Par, Per, Portor, Urug; Kub, Dom, Ekv): podvodný obchod, melouch; (AM, MM; DA). • (2) manipulace; (MM). • (3) (Am): zlodějna; (JD). • (4) (Nik, Per): *despotické velení při vládnutí*; (DA).

mangonería, f. (1) (Portor): lenost, zahálčivost; (DA).

mangongo, -ga, adj/subst. (1) (Pan): rozmazlený, hýčkaný; (DA).

mangonguear, tr., lid. (1) (Pan): rozmazlovat, hýčkat; ► zejména děti; (DA).

mangorrera, f. (1) (Bol): nuž; ► něco mezi dýkou a mačetou; (AM).

mangorrero, adj/subst. (1) (Urug): o noži: opotřebovaný častým užíváním; kudla ► užívá se na cokoli, ale neslouží moc dobře; (MM, AM). • (2) *en la casa del herrero, cuchillo* ~ (Arg): kovářova kobyla chodí bosa; (AM).

mangos, m., pl. (1) (LaPla): pesa (peníze), viz též: *fasules*; (NET).

mangos!, citosl., lid. (1) (Mex): no nazdar!; ale kdepak!; to zrovna!, viz též: *¡miércoles!*; (DA).

mangosal, m. (1) (Portor): mangový háj, plantáž; př.: *fue un combate a muerte en el silencio nocturno de unos mangosales*; (BDE).

mangostán, m. (1) (Guat, Hond): strom a plod, viz též: *mangostín*; (DA).

mangostín, m. (← port. *mangostão*) (1) (Guat, Hond, Nik, Pan): mangostana lahodná (*Gracinia mangostana*); ► strom se vstřícnými, ostrými, kožnatými a lesklými listy; má jednotné terminální květy se čtyřmi červenými okvětními lístky; ■ Var.: *mangostán*; (2) (Guat, Hond): plod tohoto stromu; ► je dužnatý, jedlý a velmi ceněný; ■ Var.: *mangostán*; (DA).

mangotín, m. (1) (Portor): mangostana lahodná (*Gracinia mangostana*); ► strom vysoký až 25 m; s hustou zelení a vstřícnými listy; má menší ale chutnější plody; (RR, DA). • (2) (Pan), viz: *manzana de oro*; (3) (Pan): plod tohoto stromu; ► je ve tvaru žluté nebo oranžové peckovice; je jedlý; (DA).

mangrino, m. (1) (Kub): venkovan; př.: *por ahí viene ese mangrino después de trabajar la tierra*; ■ Syn.: *Marcos Pérez; montero*; (DMC).

mangrino, -na, adj. (1) (Kol): slabý, rachitický; (2) (Dom: Cibao): drzý, hubatý; (AM).

mangrullar, tr. (1) (Arg): špehovat ze strážní věže; ► tohle sloveso se používá málo; (AM).

mangrullero, m. (1) (Bol): hlídač, strážce, viz: *bombero*; (MM). • (2) (Bol): špion; (JD).

mangrullo, m. (1) (Arg, Urug, Am, Par): vesnická věž či rozhledna, druh strážní věže, hlídková věž; ► konstrukce z prutů a větví; sloužila v oblasti pampy k ohlídání statků, osad apod. v blízké okolí; na jejím vrcholku býval hlídač, který měl za úkol odhalit příchod nepřítele; (RAE, AM, MM, JD). • (2) (← guar. *manguruyú*) (Arg): ryba anténovec; ► velká ryba, dorůstá až do 1,5 m délky; žije v řekách Paraná a Paraguay; (MM).

mangruyos, m., pl. (1) (LaPla): pesa (peníze), viz též: *fasules*; (NET).

mangú, m. i adj. (1) m. (Dom, Am; Portor): *pyré z banánů*; ► zelený banán uvařený ve slané vodě, uhnětený s trochou této vody a olejem či jiným tukem; (AM, SUS; DA). • (2) (Dom): slaboch, viz též: *neneque*; (3) adj. (Dom): o věci: *tvarný, ohebný*; (DA).

mangúa, m., lid. (← afr.) (1) (Kub): peníze, prašule, viz též: *plata*; př.: *necesito urgentemente mangúa*; ■ Syn.: *bille*; *maní*; (DMC, DA). • (2) ~ **morondo** (Kub): peníze v hotovosti; př.: *aquello es mangúa morondo*; (DMC).

mangual, m., lid., **vulg.** (1) (Hond): penis, viz též: *pinga*; (DA).

manguala, f., hovor., **vulg.** (1) (Kol): spiknutí s nelegálním záměrem; (RAE, DA). • (2) (Kub, Kol): podvod, zpronevěra, defraudace; (AM, JD).

manguana, m., lid., **vulg.** (1) (Salv): penis, viz též: *pinga*; (DA).

manguango, m. (1) (Par): lajdák; (JD).

manguangua, f., lid. (1) (Ven): o věci nebo o záležitosti: lehký, snadný; (DA).

manguaré, m. (1) (výchPer): druh indiánského bubnu; ► vyrobený z kmene stromu; tento výraz se používá ve východní části země; **slouží k přenosu zprav mezi různými národy Amazonie**; (AM, DA).

manguareador, adj. (1) (Ven): flákačský; (JD).

manguarear, intr., hovor. (1) (Ven): promrhat čas, aniž by se něco udělalo, předstírat práci; zahálet, lenošit; př.: *de esos hospitales del gobierno donde se puede cobrar y manguarear*; ■ **Var.:** *mangüerear*; (RAE, AM, BDE, DA).

manguareo, m. (1) (Ven): flákání; ■ **Var.:** *mangüereo*; (JD, DA). • (2) lid. (Ven): hloupost, pitomost, blbost, viz též: *pendejada*; ■ **Var.:** *mangüereo*; (DA).

manguarí, m. (1) (výchBol), viz: *garza morena*; (DA).

manguarse, zvrat. (1) (Ven), viz: *maguarse*; (AM).

mangue, m. (1) (Arg): jeden, člověk; (JD). • (2) (Mex, Nik, Hond, Salv): ind. jazyk patřící do jaz. rodiny *oto-mangue*; ► dnes už mrtvý jazyk se používal v Nikaragui, Hondurasu a Salvadoru; (S02). • (3) (Portor): vynadání, napomenutí, důtka; (DA).

mangueador, adj/subst. (1) (Bol, Urug): vypočítavý, zistný; příživník, prospěchář; (DA).

manguuada, f. (1) (Mex): nahnání dobytka; (2) (Portor): flákání; (JD).

manguear(se), tr/intr/zvrat. (1) tr., lid. (Arg, Urug; Par, Bol): vypůjčovat si peníze, bez úmyslu vrátit je; ■ **Var.:** *mangar*; (RAE, MM; DA). • (2) (Arg, Chil, Mex): vhnět stádo dobytka do ohrady; (RAE, AM, JD, DA). • (3) tr/intr., lid., venk. (Hond; svMex, Salv, Nik): sbírat nebo česat mango (plody mangovníku); (RAE; DA). • (4) tr. (Arg, Chil, Mex): nadhánět zvěř; ► při lovu; nadržet ji tak, aby vstala a dostala se lovcí na dostřel; (AM, JD). • (5) (Arg, Chil): opatrně a šikovně řídit; (6) intr. (Kol, Portor, Ven): předstírat práci; (7) (Arg, Chil): toulat se, plést se do nějaké záležitosti; (8) (Kub, Dom, Ven): mávat na někoho; zdravit někoho; ► z dálky máváním ruky; (AM). • (9) tr. (Am): sehnat rozběhlé stádo; (JD). • (10) tr/intr., lid. (Arg; Per): žebrot, loudit; př.: *cuando le mangueó mil pesos porque tenía la vieja mala*; (BDE; DA). • (11) tr. (Kub): ukázat; př.: *me mangueó al que había hecho la cosa*; (DMC). • (12) intr/zvrat., lid. (Hond): opít (se), ožrat (se), viz též: *enchivar(se)*; (13) **málo použ.** (Nik): utéct, zdrhnout; prchat, viz též: *envelar*; (14) intr. (zápBol, Urug): být příživníkem; (15) venk. (Portor): dělat si srandu; (DA).

manguero, m., venk. (1) (Portor): žert, vtip, legrace, viz též: *chistería*; (DA).

manguera, f. (1) venk. (Urug, Am, Arg, Chil): ohrada pro dobytek; (RAE, JD, MM, DA). • (2) (Arg, Kost, Chil, Mex, Par, Urug): zavlažovací hadice; (3) hadice na hašení požárů; (MM). • (4) (Am): rukáv; (5) (Chil): hasičský vůz; (JD). • (6) (Kol): duše kola; (JD, DA). • (7) **vulg.** (Kub, Bol, Hond, Salv): penis, štencl; viz též: *pinga*; ■ Syn.: *barilla*; ► bol. argot *coba*; (HB, DMC, DA). • (8) **dar ~** (Kub): píchat, šukat, lusknout, trekat (vulg.); př.: *ya le estoy dando manguera a esa mujer*; ■ Syn.: *dar barilla*; *dar con el cabo del hacha*; *dar un cuerazo*; *dar goma*; *goma*; (9) **de ninguna ~** (Kub): v žádném případě; př.: *eso yo no lo hago de ninguna manguera*; (10) **estar siempre con la ~ en la mano** (Kub): stále chodit na malou; ■ Syn.: *tener angurria*; (DMC).

manguerazo, m. (1) (Kub): úder zavlažovací hadicí; (2) (Kost): silný úder, rána; (3) (Kost): ve fotbale: silná střela na branku; (4) (Pan): úder hadicí; ► policajtem; (DA).

manguereada, f. (1) (Guat, Pan, Ekv, Bol, Chil): zavlažování nebo čištění hadicí; (DA).

manguerear, tr., hovor. (1) (Arg, Chil, Urug; Nik, Kost, Pan, Per, Bol, Par, Guat, Ekv): opláchnout; (RAE; DA). • (2) (Guat, Pan, Per, Bol, Arg, Chil, Urug): někoho postříkat vodou z hadice; (3) (Chil): dát si sprchu; (DA).

mangüerear, m. (1) (Ven), viz: *manguarear*; (DA).

mangüereo, m. (1) (Ven), viz: *manguareo*; (DA).

manguero, m. (1) **andar hecho un ~** (Kub): chodit jak hastroš; př.: *Juan está hecho un manguero*; ¿porqué no cuida su vestir?; ► *manguero* je prodáváč manga, vždy skromný a špatně oblečený; (2)

ser un ~ (Kub): člověk, co nestojí za nic; př.: *ese individuo es un mangüero*; (DMC). • (3) hanl. (Kub): hastroš; (4) (Salv): pěstování manga; (DA).

mangüero, -ra, adj/subst. (1) adj. (Arg, Urug): o člověku: mající ve zvyku půjčovat si peníze a nevracet je; (MM). • (2) (Mex): mangovník; (JD). • (3) adj/subst. (Arg; Bol, Urug): zištný; vyžírka, příživník; (JD; DA). • (4) málo použ. (Bol, Salv, Nik, Kost, Per): osoba, který pěstuje nebo prodává manga; (5) m/f., lid. (Nik, Kub, Ekv, Bol): prodavač manga; (6) adj. (Hond, Salv, Nik, Bol): o osobě, která rádá jí mango; (DA).

mangüi, m. (← afr.) (1) (Kub): přátelské vztahy mezi lidmi; ■ Var.: *mangüiri*; (MS). • (2) (Kub): já, moje maličkost; př.: *mangüi no hizo eso*; (JD).

manguilla, f. (1) (Chil): ochranný rukáv; ► chrání oblečení a v létě ruce před sluncem, aby se nespálily; (RAE, MM, DA).

manguillo, m. (1) (Mex): násadka; (MM, DA). • (2) (Hond, Salv): velké oko houpačkové; ■ Syn.: *manilla*; (3) (Hond): kus suchého kmene borovice; (4) (Portor): ramínka noční košilky nebo podprsenky; (DA).

manilla, f. (1) (Hond), velké oko houpačkové, viz: *manguillo*; (DA).

manguindó, m. (← afr.) (1) (Kub): lenoch, příživník, vyžírka, obejda, parazit; (MS, JD).

mangüiri, viz: *mangüi*; (MS).

manguis, m. (1) (Arg): žebrák; (JD).

mangulina, f. (1) (Dom), viz: *mamangulina*; (AM). • (2) (Dom/US): druh lidové hudby; (SUS). • (3) (Dom): lidový tanec bez párů v rytmu tradičního tance merengue; ■ Var.: *margulina*; (DA).

mangungo, adj/subst., lid. (← *garifuna*) (1) (sev. i střHond): hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; (2) m. (Hond): pásovec, viz též: *cusuco*; ■ Var.: *mandungo*; (DA).

manguruyú, m. (← guar.) (1) (Arg, Par aj.): velká ryba; ► vyskytuje se v řekách a potocích Argentiny, Brazílie a Paraguaye; má šedohnědou barvu, tělo bez šupin, velkou hlavu, malé oči a jedlé maso; (RAE). • (2) (Par, Arg, Urug): anténovec maraňonský (*Zungaro zungaro*); ► sladkovodní ryba až 50 dlouhá; má tlusté tělo, širokou hlavu a je nažloutlá; ■ Syn.: *tigre zúngaro*, *zúngaro*; (3) (Arg): anténovec maraňonský (*Paulicea lutkeni*); ► sladkovodní ryba až 2 m dlouhá; má tlusté tělo, širokou a stlačenou hlavu; je šedohnědá; (4) ~ **de las piedras** (Arg): druh anténovce (*Microglanis cottoides*); ► sladkovodní ryba menší než ty předchozí; na krku má světlý pruh a na ploutvích široký tmavý pás; (DA).

tigre zúngaro, m. (1) (Per), anténovec maraňonský (*Zungaro zungaro*), viz: *manguruyú*; (DA).

zúngaro, m. (1) (svPer), anténovec maraňonský (*Zungaro zungaro*), viz: *manguruyú*; (DA).

mancha, f. (1) (Arg; Bol, Urug): hra na honěnou; (2) ~ **de plátano**¹, f. (Portor): typická povaha nebo charakter Portoričana; např.: *tener alguien la mancha de plátano*; (3) **jugar (picar) alguien una** ~ (Nik): hrát káču, hrát si s káčou; (RAE; DA). • (4) (Ven): stádo hovězího dobytka, které se potuluje po pastvinách; (RR). • (5) (Ekv): nemoc kakaovníku; (6) (Arg): karbunkl u dobytka; (AM). • (7) (Guat, Hond; Nik): malý kroužek na podlaze; ► slouží ke hře s káčou; ■ Syn.: *tortuga*; (AM; DA). • (8) **de la** ~ (Bol): důvěryhodný člověk, který se občas provinuje; ► bol. argot *coba*; (HB). • (9) **tener la** ~ **de plátano** (Kub): být nadále rolníkem, zemědělcem; z bot trčet sláma (komu) př.: *tiene todavía la mancha de plátano*; (10) **una** ~ **de petróleo** (Kub): skupina feketášů (černoši); př.: *mira que mancha de petróleo hay en la esquina*; (DMC). • (11) (Arg): ten, kdo zkouší ostatní dohnat; ► ve hře na honěnou; (12) (Hond, Nik): hra na káču; (13) lid. (Guat, Per): skupina kamarádů; (14) (Salv, Nik): skupina násilníků; (15) (Kost, Kub): míza z banánovníků; (16) (Hond): oseté pole nebo lesní pozemek v oblasti s nízkou vegetací; (17) ~ **al aire** (Hond): ve hře káča: varianta hry, ve které se káča roztočí a hodí do vzduchu, aby poté spadla na nakreslený kruh na podlaze; (18) ~ **brava**¹ (Hond, Salv, Nik): násilnická skupina politiků, studentů, odbojářů nebo sportovců; ► jsou násilní vůči těm, kteří nesdílejí jejich názory; (19) ~ **brava**² (Hond, Salv, Nik): ve hře káča: varianta hry, ve které se hráč nesmí dotknout provázkem ani rukou káči protihráče, a v případě prohry, nemůže káču nahradit jinou; (20) ~ **de hierro** (Guat, Hond, Nik, Ven): onemocnění kávovníků houbou; ► projevuje se malými hnědými skvrnami; (21) ~ **de la luna** (Nik, Kub, Dom): kongenitální tmavě červená skvrna na kůži; (22) ~ **mansa** (Hond): ve hře káča: varianta hry, ve které se hráč může dotknout káči pomocí provázku *cabuya* nebo rukou a navíc může vyměnit káču s kterou hrál za horší, pokud má penále; (23) ~ **venenosa** (Arg, Urug): hra na honěnou; (24) ~ **de guante** (Pan): v boxu: nakládačka; (25) ~ **de plátano**², lid. (Portor): soubor detailů, rysů při mluvení nebo chování, které identifikují Portoričana; ■ Syn.: *mancheplátano*; (DA).

tortuga, m. (1) (Hond, Nik), malý koužek, viz: *mancha*; (DA).

manchabrava, f. (1) (Nik): skupinka lidí; (2) (Nik): cháska, skupina kamarádů; (RAE).

manchaco, m. (1) (Per): pták, viz též: *gabán*; (DA).

mancha(d)o, -(d)a, adj. (1) **estar ~ del plátano** (Portor): být typický Portorikánc z venkova; být venkovan; nemít štěstí; (RR). • (2) lid. (Mex): o osobě, která jde nad rámec toho, co je zákonné a přiměřené; (DA).

manchador, m. (1) (Kol): strom, viz též: *carate*; (2) (Hond): malý strom, viz též: *achiotillo*; (DA).

manchachi, m. (1) (← keč. *manchhachiy*, „strašit“); (2) **pesco** ~ (← keč. *p'isqu*, „papoušek“) lid. (Bol: Chuq): strašák; ■ Syn.: *manchachina*, *manchacho*, *pesco manchachina*; (LM).

manchachina, f. (← keč. *manchhachina* „strašit“) (1) **venk**. (Bol): strašák (na poli); (MS, DA). • (2) (Bol): otrhaný, špinavý člověk; (MS). • (3) lid. (Bol: vall), viz: *manchachi*; (4) **pesco** ~ (← keč. *p'isqu*, „papoušek“) lid. (Bol: alt/vall), viz: *manchachi*; (LM).

manchacho, f. (1) (← keč. *manchhachiy*, „strašit“) lid. (Bol: vall) viz: *manchachi*; (LM).

manchal, m. (1) (Per): seskupení stromů kaučukovníku; ► od pěti až po čtyřicet stromů; (AM). • (2) (výchPer): seskupení stromů stejného druhu; (DA).

manchamancha, m. (1) (Mex, Kol): širál (*Miconia argentea*); ► strom až 20 m vysoký; má kulatou korunu a rovný kmen; šedou kůru; velké eliptické listy pokryté bělavými chloupky; květy uspořádané ve velkých latách; jeho dřevo je ceněné pro odolnost zrn; ■ Syn.: *cenizo*, *sabano*; (DA).

cenizo, m. (1) (Mex), širál (*Miconia argentea*), viz: *manchamancha*; (DA).

sabano, m. (1) (Mex), širál (*Miconia argentea*), viz: *manchamancha*; (DA).

manchamantel(es), m. (1) (Mex; Pan): jídlo z kuřete nebo krocana; ► s pálivou paprikou, rajčaty, anansem a banánem; (RAE; DA).

manchancha, f. (1) (Arg): předběhnutí; (AM). • (2) **tirar o arrojar a la** ~ (Arg): vyhodit mince či bonbóny mezi děti, aby si je posbíraly; běžné rozptýlení na křtech či svatbách; ► peníze či bonbóny rozhází svědek či kmotr; (MM). • (3) lid. (Arg): peníze, prachy, viz též: *plata*; (4) (Arg): peníze, většinou mince, které se hází na svadbě nebo na křtinách mezi děti, aby si je posbíraly; ■ Var.: *manchancho*; (5) (Arg): rozdělení nebo chaotické rozhazování peněz nebo majetku; (6) **a la** ~ (Arg): neopatrně nebo nepodstatně; (7) **tirar a la** ~, lid. (Arg): plýtvat nebo pohrdat něčím, zejména penězi; (DA).

manchancho, m., lid. (1) (szArg): peníze, prachy, viz též: *plata*; (2) (szArg): práce, dřina, makačka, viz též: *negreada*; (3) (szArg): peníze, které se rozhazují, viz též: *manchancha*; (4) (szArg): neuspořádaná a špatně odvedená práce; (DA).

manchapecho, m. (1) (Per): pokrm; ► se sušenými dehydrovanými brambory nebo s jukou, nudlemi a hovězím nebo jiným masem; (DA).

manchar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Hond): hrát káču; ► účelem je srazit káču; (MM). • (2) (Bol): zaplést nevinného člověka do trestné činnosti; (3) (Bol): prodat věc za nižší cenu; ► bol. argot *coba*; (HB). • (4) intr/zvrat., lid., eufem. (Mex): přehánět, přesahovat, překročit meze; překonávat se; (DA).

manchari, m., lid. (1) (Per): strach; (DA).

manchatinta, m. (1) (Mex): škrabák, pisálek; (JD).

manchego, m., lid. (1) (Portor), viz: *biajaiba*; (DA).

mancheplátano, m. (1) (Portor): soubor detailů, viz též: *mancha de plátano*; (DA).

manches, f., málo použ. (1) **a** ~ (Mex): obkročmo; (AM, DA).

mancheta, f. (1) (Ven): krátký text nebo důvtipná fráze a kritika; ► reprezentuje stanovisko novin na aktuální téma, které je zvýrazněné; (DA).

manchette, m. (1) (Kol): viditelný a veliký nadpis v novinách; (MS).

manchiche, m. (1) (Guat): strom (*Lonchocarpus castilloi*); ► až 40 m vysoký; má lichozpeřené podlouhlé a kožovité listy; fialové květy uspořádané v axilárních hroznech; jeho dřevo se používá ve stavebnictví a v truhlářství; (DA).

manchita, f. (1) (Arg; Bol): dětská hra; ► všechny děti honí to, které má v ruce určitý předmět, a snaží se ho zmocnit; předávka z ruky do ruky; (2) viz: *mancha*; (RR).

manchón, m. (1) (←fr. *Manchon*) (Arg, Chil, Am): rukávník, štuclík; ► používá se, aby chránil ruce; (AM, MM, JD). • (2) ~ **de penalty**, trestný kop, penalta, viz: *penal*; (EEA). • (3) (szArg): souhrn stromů maté roustoucích v pralese; (4) (Salv): terén osázený stromy *jiquilete*; (5) (Hond): malý les uprostřed mýtiny; (6) (Arg, Urug): duše pneumatiky; (7) (Hond, Pan): inkoustová skvrna na papíře nebo na obrázku; (DA).

manchonero, -ra, m/f. (1) (Hond): člověk, který zpracovává rostlinu *jiquilete* či *añil*; (AM).

manchoso, m. (1) (Dom, Portor): druh zralých banánů; ► po odstranění slupky je banán fialový, poněkud tvrdší; (DA).

mani, viz: *maní*; (MS).

maní, m. (← taíno) (1) [Š: *cacahuete, panchito*] (Am, Antil, jižAm, Arg, Chil, Urug, Ven; Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol): arašíd, burský oříšek, viz též: *cacahuete*;
 ■ Syn.: *cacahuete* (Mex); ■ Var.: *manía*; (RAE, MM, EEA; DA). ● (2) ~ (Maní) (Kub): afrokubánská hra, doprovázena zpěvy; ► účastníci se pokoušejí hrubě až brutálně napadat; (RR). ● (3) lid. (Portor, Kub, Am): peníze, prachy, prašule, viz též: *plata*; př.: *hoy fui al trabajo a recoger el maní e la semana*; ■ Syn.: *bille*; (RR, JD, DMC, DA). ● (4) (← arw/karib) (JižAm): pryskyřice; ► u kaučukovníků; ■ Var.: *mani*; (MS). ● (5) (← guar.) (Antil, JižAm, Kub): tanec; ► velmi oblíbený mezi černochy v 19. století; (AM, MM). ● (6) **apestar uno a ~ tostado** (Kub): mít pověst odvážného člověka; (7) citosl. (Arg, Urug): ne!; v žádném případě!; (MM). ● (8) ~es (**manises**), pl. (Chil, Ekv, Per, Urug, Ven): arašíd; př.: *menos mal que quedaban algunos manies*; (BDE). ● (9) adj/subst. (Bol): naivní, důvěřivý, hlupák; (10) ~ **márquez** (Bol): naivní, důvěřivý, hlupák; ► bol. argot *coba*; (HB). ● (11) **estar alguien como el ~** (Kub): být blázen; př.: *Juan, el pobrecito, está como el maní*; (12) **quedarse el ~ en cáscara** (Kub): přijít zkrátka; př.: *con ése, el maní se queda en cáscara*; viz: *cubano*; (DMC). ● (13) (← antil.) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil): podzemnice olejná (*Arachis hypogaea*); ► rostlina až 80 cm vysoká; má mírně chlupaté stonky; rozvětvení odspodu; složené listy po dvou vejčitých lístkách; axilární květenství a žluté květy; plod roste pod zemí v dřevnatém lusku; (14) adj. (Nik): inteligentní, chytrý; (15) **¿cómo es el ~?** (Nik): jak na to? ► zeptání se na jak se něco má udělat; (15) ~ **confitado** (Chil): pochoutka, viz též: *garrapiñada*; (16) ~ **del inca¹** (Per): rostlina (*Plukenetia volubilis*); ► je olejnatá, divoká, popínavá, polodřevitá a má kapsulární ovoce; viz též: *maní del monte*; (17) ~ **del inca²** (Per): plod této rostliny; ► má jedlá semínka; vypadá a chutná jako arašíd; obsahuje vysoký obsah bílkovin a je dobře stravitelný; viz též: *maní del monte*; (18) **importar un ~** (Chil): nezajímat se ani o mák; viz též: *importar un cacahuete*; (DA).

manía, f. (1) (Guat): arašíd, viz též: *maní*; (DA).

maniabierta, adj. (1) lid. (Pan): o osobě: rozhazovačná, marnotratná; (DA).

maniabierto, -ta, adj. (1) (Dom, Portor; Pan, Kub, Kol, Ekv, Bol, Chil): štědrý, rozdávající; (AM; DA). ● (2) (Am): marnotratný, rozhazovačný; (JD).

maniado, adj., lid. (1) (Guat): nešikovný, těžkopádný, nemotorný, tupý, viz též: *ignoratón*; (DA).

maniado, -da (maneado), adj. (1) (Guat, Salv, Nik, Pan, Ven, Bol): o osobě: se spoutanýma rukama; (2) přen. (Guat, Nik, Kost, Ven): o osobě: se svázanýma, spoutanýma rukama; ► nemoci se chovat podle své vůle; kvůli vlivu a tlaku jiných; kvůli problematické situaci; (3) venk. (Salv, Nik): se spoutanýma všema čtyřma nohama, viz též: *maneado*; (4) (Guat): o osobě: hloupá, neschopná, nezpůsobilá; (DA).

maniaguado, -da, adj. (1) (Pan): o osobě: s dřavýma, olšovýma rukama; ► snadno pouštějící věci; (DA).

maniar (manear), tr. (1) venk. (Dom, Salv, Nik; lid. Bol): svázat, spoutat, zauzlovat; (2) venk. (Salv, Nik): počítat ovoce, viz též: *manear*; (DA).

maniate, m. (1) (Ekv): provaz či řetěz; ► na svazování končetin zvířete; (AM).

manibará, m. (1) (Portor): rostlina, viz též: *atarraya*; (DA).

manicagado, -da, adj. (1) lid., hanl. (Kol): o osobě: levák; (DA).

manicato, -ta, adj. (1) (Kub): statečný, odvážný; (AM).

manicero, m. (1) (Arg): prodáváč burských oříšků; (JD). ● (2) lid. (Guat, Salv): blázinec; (DA).

manicero, -ra, adj/subst., m. (1) adj/subst. (Am; Kub, Dom, Ven, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug, m/f.: Portor, Ekv): arašídový prodejce pražených arašídů; viz též: *manisero*; (RAE; DA). ● (2) m. (Chil): vozíček, který je tlačěn obchodníkem s arašídami, podzemnicí olejnou; (RAE). ● (3) adj/subst. (Nik, Kost, Pan, Kub, Kol, Ven, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg): týkající se *maní*, viz též: *manisero*; (4) lid. (Per): o muži: s malým penisem; (DA).

manicillo, m. (1) (Bol, szArg): *Terminalia oblonga*; ► strom; dorůstající délky až 35 m; se světle hnědou odlupující se kůrou; s velmi kvalitním dřevem; používané ve stavebnictví a v truhlářině; ■ Syn.: *guayabón, rifari*; (DA).

guayabón, m. (1) (Kost, Pan), strom (*Terminalia oblonga*), viz: *manicillo*; (DA).

rifari, m. (1) (Per), strom (*Terminalia oblonga*), viz: *manicillo*; (DA).

manicito, m. (1) lid. (Per): penis, zejména u dítěte; viz též: *pinga*; (DA).

manicoba, f. (1) (Bol): rostlina, která produkuje gumu; gumovník; (MM).

manicongo, -ga, adj. (1) (Kol: Riohacha): napůl chromý; (AM).

manicruzado, adv. (1) (Kol): se zkrříženýma založenýma rukama; (JD).

manicú, m. (1) (Ven): vačice, viz též: *tacuacín*; (DA).

maniculiteteo, m. (1) vulg. (Kol): erotické pohlazení; (DA).

manicur, f. (1) (Kol, Ven, Bol): péče, viz též: *manicure*; (DA).

manicure, f. (← *mano y curar*) (1) (US, Hond, Nik, Pan, Kub, Portor, Kol, Ven, Per, Bol, Chil; m. Mex, Salv, Kost, Pan, Ekv): manikúra; péče a zkrášlování rukou a nehtů, viz též: *maniquiur*; *manicur*; (2) m/f. (Kub, Chil): o osobě, zejména o ženě: mající jako zaměstnání péči o nehty; manikérka; (DA).

manicureado, -da, adj. (1) (Hond, Salv): o osobě: s právě hotovu manikúrou (*manicure*); (DA).

manicuría, f. (1) (Arg): manikérství; (JD).

manicurista, m/f. [Š: *manicuro*] (1) (Ekv, Salv, Hond, Mex, Per, Am, Guat, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Bol, Chil, Par, Arg): manikér, manikérka; o osobě: živící se péčí o ruce, zejména o nehty; př.: *tengo que ir con la manicurista para que me ponga uñas falsas*; ■ Syn.: *manicuro*; (RAE, JD, RF, DA).

manido, -da, adj. (1) (Arg, Kol, Kost, Kub, Mex): ořepaný; př.: *asunto manido*, *argumento manido*; (2) (Chil): zkažený, starý, nepoužitelný; (3) (Nik): jednoduchý; (4) (Portor): plný; ► když se mluví o hmyzu; př.: *la cama está manida de chinches*; (MM). • (5) (Am): obnošený; (JD). • (6) (Kub): plný, viz též: *cundido*; (DA).

maniega, f. (1) (Hond): levá ruka; (DA).

manifestación, f. (1) ~ **social** (Chil): oslava, společenská událost; př.: *trabajaba como garzón en un casino; todas las noches había manifestación*; (BDE). • (2) **una ~ a la Polar con Marcelino** (Kub): skupina lidí ze sociálně nižších tříd, kteří chodili tancovat do salónků hospody *La Polar*; př.: *ésa es una manifestación a la Polar con Marcelino*; (DMC). • (3) (Chil): banket; oslava na něčí počest; vzpomínková oslava; (DA).

manifestar(se), tr/intr/zvrat. (1) zvrat. (Chil): zachovat se slušně; (JD). • (2) (Dom, Bol, Ekv): pozvat někoho, zaplatit za někoho útratu; (3) intr., málo použ. (Urug, Chil): zúčastnit se manifestace; (4) tr/intr., i zvrat., lid. (1) (xxx): platit (si), viz též: *pesetear*; (DA).

maniflojo, -ja, adj/subst. (1) lid. (Pan, Kol, Ekv, Bol): o osobě: rozhazovačná, hýřící penězi; (2) (Pan): o osobě: neváhajícím udeřit; nechodícím si pro ránu daleko, viz též: *manisuelto*; (DA).

maniful, m. (1) (← angl. *manifold*, „sběratel“), (Hond, Salv): o motoru: svody do výfuku; ► trubky odvádějící plyny ze závěru motoru do výfuku; (DA).

manigordo, m. (1) (Kost, Hond, Ven; Nik, Pan): ocelot, viz též: *ocelote*; (RAE; DA).

manigua, f. (← taíno; **antil**) (1) (Am, Kol, Antil, Mex): neuspořádané množství něčeho; nepořádek, zmatek; zamotaný spor, rozpaky, nedorozumění; (RAE, MS). • (2) (Antil, Am; Hond, Kub, Dom, Portor, výchBol): hustá změť tropických travin a keřů, křovina, houština; př.: *cualquier ruido en la manigua podía reducirlo todo a una hecatombe de nervios*; (RAE, JD; DA). • (3) (Kol; Dom): neproniknutelný tropický bažinatý les; (RAE; DA). • (4) (← arw/karib) (Hond, Nik, Antil, Mex, Kol, Kub): půda, často bažinatá, pokrytá tropickým houštím; (RAE, AM, MS, MM, BDE, DA). • (5) (Kub): karetní hra hrána mezi přáteli; (RR). • (6) (Antil): vesnice; venkov; ► jako protiklad k městu; (MS, MM). • (7) (Kol): prales; (8) **coger ~** (Kub): vyrazit se zbraněmi proti vládě; (MS). • (9) **irse a la¹ ~** (Kub, Am): povstat se zbraněmi proti vládě, odejít do hor, povstat; (MM, JD). • (10) (Kub): partyzánský oddíl; př.: *un coronel de la manigua*; (11) **coger ~** (Kub): stydět se; (12) **lanzarse a la ~** (Am): odejít do hor, vzbouřit se; (13) **estar perdido de ~** (Am): být zaplevelený; (JD). • (14) **botarse para la ~** (Kub): machrovat; př.: *con el policía, se botó para la manigua y se lo llevaron preso*; (15) **de ~** (Kub): nízké kvality; př.: *él es un abogado de manigua*, viz též: *cao*; *viejo*; (DMC). • (16) (Portor): hazardní hra s kartami a kostkami, ve které účinkují více osob; (17) **irse a la ~** (xxx): xxx; (DA).

manigual, m. (1) (Antil; Kub, Dom): území plné husté změti rostlin a tropických keřů; (RAE; DA). • (2) (← arw/karib) (Antil): prales; (3) (Kub): bažiny; (MS). • (4) viz: *manigua*; (MM). • (5) ~ **de agua** (Kub): hodně deště; př.: *hace días está cayendo un manigual de agua*; (DMC).

maniguazo, m. (1) (Kub): džungle; (RR). • (2) (← arw/karib) (1) (Kub): rozsáhlý prales; (MS). • (3) (Kub): rozlehlý křovinatý porost; (JD).

manigüero, -ra, adj/subst., despekt., hovor. (1) adj., despekt., hovor. (Kub): nekvalitní, aušusový; (2) adj. (Antil; Portor, Kub): příslušný nebo vztahující se k husté změti rostlin a tropických keřů; (RAE; DA). • (3) m/f. (Antil, Am; Kub): o osobě, která takové území obývá, obyvatel buše, pralesa; (RAE,

MS, JD; DA). • (4) adj/subst. (← arw/karib) (Antil): vzbouřenec; ► o kubánských povstalcích *mambí*; (MS). • (5) (Antil; Portor): hráč; ► v hazardních hrách; (MS, AM; DA). • (6) adj. (Antil), viz: *mambí*; (MM). • (7) (Kub): kýč; př.: *ese libro que escribiste es manigüero*; (8) **ser un ~** (Kub): být neohrabaný člověk, nešika, jouda, lopata, troutál; př.: *Pedro es un manigüero; no se le puede encargar ningún trabajo*; (DMC).

manigueta, m/f. (1) m. (Kub): dát podnět; př.: *Pedro mató a su mujer porque le dio manigueta*; ■ Syn.: *dar cranque*; *dar quinina*, viz též: *fonógrafo*; (DMC). • (2) f. (Nik, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven): klička, otáčivá páka u strojů; (3) venk. (Portor): držadlo lopaty; (4) **¡le zumba la ~!**, citosl. (Dom, Portor): perfektní!; vynikající!; ► vyjadřuje vynikající hodnocení; (5) **dar ~**, lid. (Portor): dát někomu znamení za zády; (5) **roncar ~** (Portor): *nacházet se ve výborné situaci*; (DA).

manigüita, f. (1) **echar una ~** (Kub, Portor): rozptýlit se, pobavit se; ► odkazuje na karetní hry nebo na kohoutí zápasy (MM). • (2) (← arw/karib) (Kub): malý prales; (MS).

manigüiti, m. (1) **hacer ~** (Kub): krást, čoknout; př.: *Pedro hizo manigüiti*; (DMC). • (2) (Kub): ve hře kuličky: *vzít všechny kuličky*; ► *používá se na překvapení protihráče v momentě jeho nepozornosti*; (DA).

manichar, tr. (1) (Kub): řídit, dirigovat; ■ Syn.: *manichear*; (JD).

manichear, tr. (1) lid. (Kub): řídit firmu, společnost, podnik; (2) lid. (Kub): řídit jednu nebo více osob; (DA).

manicheo, m. (1) lid. (Kub): ředitelství firmy, podniku; (2) lid. (Kub): nadřizený; (DA).

manicheta, adj. (1) (Nik): o osobě: rozhazovačná, marnotratná; (DA).

manicho, -cha, adj/subst. (1) (Ekv): o osobě: nerozvázná, nerozumná, neopatrná; (DA).

manija, f. (1) (Arg, Urug): vliv, který chce mít někdo na jinou osobu, aby přemýšlela a vystupovala určitým způsobem; (RAE). • (2) **hovor.** (Arg, Urug; Bol, Par, Chil): postavení, moc, vliv; ► kterou má a vykonává někdo podle své sociální situace, odborného nebo hierarchického postavení; př.: *en esta oficina Juan tiene la manija*; (RAE; DA). • (3) **dar ~** (Urug; Arg, LaPla; Bol, Par): zasít nesvár, dráždit; hecovat; úmyslně někoho pobízet, aby přemýšlel, řekl nebo udělal něco určitého; př.: *los amigos de Sydney nos han dado una manija bárbara para que vayamos*; (RR, BDE; DA). • (4) **darle ~ a** alguien con algo (Urug; Arg): dostatečně něco opakovat; • (5) **tener la ~** (Arg; Par, Urug): mít moc; vědět jak na to; mít návod (radu), který nás posune kupředu; být vlivný, mocný; viz též: *tener banca* (RR; DA). • (6) (Arg, Urug, Am): šňůra, poutko, kožený řemínek; ► slouží k připevnění biče či lana kolem zápěstí; (AM, JD, DA). • (7) (Arg, Urug): vrhací zbraň; ► nejkratší ze tří zbraní ve hře *boleadora*; drží se v ruce a slouží k manipulaci s ostatními zbraněmi; (AM). • (8) (Arg): startovací klika motoru; př.: *buscó manija en la cabina, bajo el asiento; luego fue hasta el paragolpes delantero y la colocó con dificultad*; (9) (Chil, Mex, Ven): klika u dveří, klepadlo; (BDE). • (10) **hasta la ~**, lid. (Arg, Urug): o dopravním prostředku: nacpaný k prasknutí; přeplněný; (11) **darse ~**, lid. (Arg, Urug): stále znovu nad něčím přemýšlet; být něčím či někým posedlý; (DA).

manijar, tr. (1) (Mex): ochmatávat, ošahávat; (JD). • (2) **málo použ.**, lid., venk. (Chil; venk. Dom): řídit dopravní prostředek; (3) **málo použ.**, venk. (Salv): ovládat, řídit; (DA).

manijazo, m. (1) lid. (Arg, Urug): manipulace; změna, přetvoření a deformace něčeho pro vlastní účely; (2) lid. (Arg): příznivé doporučení; (3) lid. (Arg): svévolná akce za zneužití pravomocí; (DA).

manijear, tr. (1) lid. (Arg, Urug): úmyslně někoho pobízet, aby přemýšlel, řekl nebo udělal něco určitého; (2) lid. (Arg, Urug): zmanipulovat situaci, aby vyšla příznivě k vlastním účelům; (DA).

manijera, f. (1) (Arg): vrhací zbraň, rukojeť vrhacích zbraní; ► manipuluje se s ní tak, aby se ostatní dvě zbraně otáčely ve vzduchu; (MM). • (2) venk. (Arg, Mex, Urug): rukojeť biče, řemínek bičíku; kožený řemínek, spletaný provaz, kterým se připevňuje bič (*rebenque*) k zápěstí; poutko; (RR, MM, JD, DA).

manijero, -ra, adj/subst., **hovor.** (1) (Arg, Urug): hledající u někoho oporu při vyvolávání potíží, sporů; (RAE). • (2) lid. (Arg, Urug): o osobě: pokoušející se ovlivnit vůli jiného; zejména kvůli vlastním prospěšným účelům; (DA).

manila, f. i adj. (1) adj. (Portor): tmavožlutý, hořčicové barvy; (RR). • (2) f. (StřAm, Kol): druh provazu z agáve; (AM). • (3) **carpeta ~**, složka, desky, viz: *fólder*; (EEA). • (4) (Nik, Kost, Pan): silné lano z přírodních materiálů; (5) (Nik, Kost): konopná vlákna; (6) lid. (Pan): při hře v domino: mít šťastnou ruku; ► když se daří vybírat správné kostky; (7) (Pan): rukavice, viz též: *manopla*; (8) **sobre de ~**, m. (Hond, Salv, Kost, Pan, Kub, Portor, Kol, Bol, Arg, Urug): obálka; ► různých rozměrů; z papíru z *manila*; (DA).

manilargo, m. (1) lid. (Pan, zápBol): o muži: mající ve zvyku lascivně se dotýkat žen, které tím obtěžuje; (DA).

manilargo, -ga, adj. (1) (Arg, Kub, Mex, Portor, Urug): o člověku: mající ve zvyku brát cizí věci; (MM). • (2) (Mex): rváčský, vyhledávající spory; (JD). • (3) (Portor, Bol): o osobě: rozhazovačná; utrácějící peníze; (DA).

maniligero, -ra, adj. (1) (Portor): hádavý, hašteřivý; (AM).

manilla, f. (1) (Kub): hrst tabákových listů; (RAE, DA). • (2) (Kol, Portor, Ven): svazky tabáku; ► z 15-20 listů svázaných k sobě; (3) dřevěná palice oválného tvaru; ► slouží k roztlučení zrní, zvedá se a nechává zase spadnout; (4) (Chil): kusy nevyčíněné kůže; ► ženci si je dávali na ruce, aby se nezranili při manipulaci s trnitými větvemi; (5) (Guat, Hond): konec houpací sítě (provaz mezi sítí a uzlem k zavěšení; na obou stranách); (6) (Mex): rukavice; ► chrání ruku při manipulaci s provazem, lasem apod.; (7) (Portor, Kol: Riohacha): tabák připravený jako pasta ke žvýkání; (8) (Portor, Ven): svazek papírů (dvacetina z *resmilla*); (MM). • (9) (← it.) (Chil, Kol): klika, páka; př.: *no tuve presentimientos al tacto de la manilla ni al pisar la nieve*; (BDE). • (10) (Am): kruhy na gymnastiku; (11) (Ven): sešitek; (JD). • (12) (Kub): náramek, zlatý či stříbrný řetízek na ruku; (13) (Kub): náramek hodinek; (14) (Hond): hamaka (*manguillo*); (15) (Pan): baseballová rukavice; (16) **colgar la ~** (Pan): o hráči baseballu: skončit kariéru; (DA).

manillar; (1) řídítka (na kole), viz: *manubrio*; (EEA). • (2) tr. (Dom): ovládat někoho; vést osobu tam, kde někdo potřebuje; (DA).

manilleo, m. (1) (Dom): vláda nad někým; dovedení někoho k vlastnímu prospěšnému cíli; (DA).

manillete, f. (1) (Hond): klika mlýnku na cukrovou třtinu; (DA).

manilo, m. (1) venk. (Dom, Portor): druh banánu (*plátano*); (2) **ser ~**, lid. (Portor): být zbabělec, srab, poseroutka; (DA).

manilo, -la, adj., f. (1) f. (Nik): konopné vlákno používané jako provaz; (RAE). • (2) adj. (Portor, Dom): moc velký, mohutný; ► o určitém druhu velkých kohoutů a slepic, obzvláště o velkých kohoutech, jež nejsou vhodné pro kohoutí zápasy; (RAE, DA). • (3) (Antil, Mex): o kohoutu či slepici: mající velké tělo; (4) (Antil, Mex): o osobě: pochybného pohlaví; (MM). • (5) (Antil, Mex; Dom, Portor): zbabělý, ustrašený, viz též: *culicagado*; (MM; DA). • (6) (Am): manilský, z Manily; (JD).

manimoto, m. (1) (Kol): sladkost; ► kuličky s příchutí *maní*; (DA).

manín, m. (1) lid. (Guat): důvěrný přítel; nerozlučný kamarád, viz též: *mano, manix*; (DA).

manincho, -cha, adj. (1) (Arg; Salta): škudlící, lakomý; (AM). • (2) **venk.** (Arg; Catamarca, Tucumán): o člověku či zvířeti: mající zdeformované nohy, končetiny; (AM, DA). • (3) (Ar): chromý; (JD).

manino, m. (1) (xxx): kámoš, viz též: *mano*, m.; (DA).

mañío, m. (← map. *mañiu*) (1) (Chil): strom podobný modřínu; (2) dřevo tohoto stromu; (RAE).

maniobrabilidad, f. (← angl. *maneuverability*) (1) (Am): snadné ovládání nějaké věci; (MM).

manipulador, -ra, m/f. (1) (Portor): o osobě: snažící se přemluvit někoho k užívání drog; (DA).

manipulativo, -va, adj. (1) (Portor): o objektu, o didaktické pomůcce: umožňující objevovat, používat a rozvíjet znalosti; (DA).

manipular, tr. (1) (Am; Mex, Dom, Bol, Chil, Par; málo použ. Arg, Urug): ovládat, zpracovávat, manipulovat; vést osobu či vyústění situace tam, kde někdo potřebuje; (JD; DA). • (2) (Mex, Dom, Bol, Chil, Arg): pracovat rukama; (3) (Portor): přemluvit někoho k užívání drog; (DA).

manipuleo, m. (1) (Chil): dotek; (JD).

maniquí, m. (1) (Arg): pasák holek; (JD).

maniquiur, m. (1) (← angl. *manicure*, „manikúra“), (Salv, Nik, Dom, Ven, Bol, Arg): manikúra, viz též: *manicure*; (DA).

manirse, intr/zvrat. (1) (Mex, Dom): **šfourat se**, nimrat se v jídle; (DA).

manís, m. (1) (Mex): bráška; (AM). • (2) (Mex): kámoš; (JD).

manisero, m., hanl. (1) (Kub): prezident USA Jimmy Carter; př.: *va a hablar hoy el manisero*; ► způsob jak říct o prezidentovi, že nestojí za nic; (2) **cantar el ~** (Kub): zemřít, natáhnout ráfy; př.: *mi padre, el pobrecito, cantó el Manisero*; (3) **cantar el ~ sin acompañamiento de orquesta** (Kub): náhle zemřít; př.: *estaba bien, pero cantó el Manisero, sin acompañamiento de orquesta*; ■ Syn.: *guardar; guardar el carro; ñampiarce; ponerse el chaquetón de pino tea*; (4) **poner a alguien a cantar el ~** (Kub): přemoci (koho); př.: *yo lo puse a cantar el manisero*; (DMC).

manisero, -ra, adj/subst. (1) m/f. (Am, Antil, JižAm; Nik, Kost, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg, Urug; málo použ. Per): prodavač *maní*, viz též: *manicero*; (AM, JD; DA). • (2) adj. (Nik, Kost, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg): týkající se arašídů (*maní*), viz též: *manicero*; (DA).

manisuelto, -ta, adj/subst. (1) adj. (Portor): marnotratný, rozhazovačný; (AM). • (2) (Kub): od rány; (JD). • (3) adj/subst., lid. (Pan, Kub, Dom, Kol, Ekv; adj. Portor), viz: *botarate*; (4) (Pan, Kub, Portor): neváhající někoho uhodit, viz též: *maniflojo*; (DA).

manita, f. (1) **echar una** ~ (Guat; Kost): pomáhat; (2) viz též: *mano*; (RR). • (3) **hasta las ~s**, lid. (Mex, Guat, Salv, Nik, Bol): o osobě: opilá; (4) ~ **de gato**, lid. (Mex, Ekv): povrchní oprava, úprava někoho či něčeho; (5) **dar una** ~ (Mex, Dom): podat pomocnou ruku, poskytnout pomoc; (6) **hacer ~ de puerco**, lid. (Mex): donutit někoho něco udělat; (DA).

manito, m/f. (1) **echar o dar una** ~ (Arg; Kub, Ven, Per, Bol, Chil): pomoci někomu v práci, při vyřizování záležitosti; (MM; DA). • (2) f. (Am): pacička; (3) **le dimos una** ~ (Kub): píchli jsme mu, pomohli jsme mu; (JD). • (4) m. (Am, StřAm; Nik, Dom): kámoš, brácha, důvěrný přítel; nerozlučný kamarád; př.: *abusado, manito, abusado, aguas con la tira; ay manita, ya te vas –se abrazan las dos mujeres*; (BDE, JD; DA). • (5) f. (szKost, Kub, Dom, Portor, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, szArg, Urug): ručka, ručička; (6) ~ **de gato**¹, lid. (Per, Bol, Chil): ledabylé, rychlé líčení; (7) ~ **de gato**², málo použ., lid. (Pan): rychlé opláchnutí obličeje; (8) ~ **s calientes** (Nik, Chil): hra; ► dvě osoby stojící naproti sobě natáhnou ruce, jedna z dlaněmi nahoru a druhá s dlaněmi dolů, a první se snaží druhého plácnout přes ruce dřív, než uhne; (9) **darse una ~ de gato** (Salv, Nik): hezky se upravit a nalíčit si obličej; (10) **caérsele la** ~ (Chil): být zženštilý; být homosexuál; ■ Syn.: *caérsele la mano*; (DA).

manito, -ta, adj/subst. (1) m/f., (Mex): kámoš; ► důvěrné oslovení, které se používá mezi přáteli; (RAE). • (2) m., viz: *mano, -na*; (RR).

manituoso, -sa, adj. (1) (Dom): drzý, opovážlivý, vtíravý, neuctivý; ► tento výraz se používá mezi vesničany; (AM, DA).

maniú, m. (1) ~ **hembra** (jižArg): strom (*Saxegothaea conspicua*); ► až 15 m vysoký; má pyramidální korunu; malé a úzké listy; kulovité ovoce ve tvaru kužele; (2) ~ **macho** (jižArg): strom (*Podocarpus nubigena*); ► až 25 m vysoký; má rozvětvenou a pyramidální korunu; kožovité listy; (DA).

manix (manín), m. (1) (Guat): kámo, brácho; př.: *no, manix, esta vez no puedo ir contigo*; ► slang; (RF, DA).

manizal, m. (1) (Nik, Kub): arašídové pole; (DA).

manizuela, f. (1) (Chil): otvor v měchu; ► kterým se měch naplňuje či vyprazdňuje; (2) výpustný otvor lisu; (MM). • (3) (Per): klika; (DA).

manjar, m. (1) ~ **blanco**¹ (Kub): zákusek, sladkost; ► z mléka, kukuřičné mouky, cukru a koření; (RAE). • (2) ~ **blanco**² (Salv, Pan, Per, Arg, Chil; Guat Kost, Kub, Dom, Portor, jvKol, Ven, Ekv, Bol): zákusek, pochoutka; ► z kondenzovaného mléka, oslazený a často ochucený vanilkou, pomalu a dlouze vařený, až z něj vznikne sladká pasta; př.: *¿qué le sirvo, Nina?; membrillo y manjar blanco*; ■ Var.: *majablanco, manjarblanco*; ■ Syn.: *arequipe, manjar*; (RAE, BDE; DA). • (3) ~ **blanco**³, mléčný karamelový krém, viz: *cajeta*; (EEA). • (4) ~ **oriental** (Kub): sladký pokrm, který se připravuje z vařené a přecezené batáty, k tomu se přidá cukr a mletá skořice; př.: *en el establecimiento de la esquina venden manjar oriental*; (DMC; NET). • (5) (Guat, Nik, Pan, Chil), viz: *manjar blanco*; (6) (Guat): pyr s mlékem a kukuřičným škrobem na výrobu sladkostí a empanad; (7) ~ **de leche** (Ekv): sladkost; ► z mléka a bílého cukru; (8) ~ **negro** (Ekv): sladkost; ► z mléka a s hnědým cukrem; (DA).

arequipe, m. (1) (Kol, Ven), sladkost, viz: *manjar blanco*; (DA).

manjarblanco, m. (1) (Kost, Kub, Dom, Portor, Ven): sladkost z kukuřičné mouky, viz též: *majarete*; (2) (Per), viz: *manjar blanco*; (DA).

manjarete, m. (1) (Kost, Ven): sladkost z čerstvě nastrouhané kukuřice, mléka a cukru; ► uvaří se a poté se zahušťuje dokud nevystydně; ve Venezuele se připravuje také s kokosovou dřeví; (RAE). • (2) (Ven), viz: *majarete*; (MM). • (3) (Portor, Ven): sladkost z kukuřičné mouky, viz též: *majarete*; (DA).

manjarria, f. (1) (Kub): páka, klička; (JD).

manjata, f. (← angl. *Manhattan*) (1) (Kub): halenka košilového tipu; př.: *me compré dos manjatas*; (DMC).

manjol, m. (1) (Nik): kanalizace a odpad ve městě; (DA).

manjúa, f. (1) (Kub): ryba se zcela **zkostnatělou** kostrou; ► patří do podřádu *Fisóstomos*; je asi 10 cm dlouhá, stříbřitě barvy a má velmi otevřená ústa; tvoří velká hejna; (RAE). • (2) (Kub): druh sardinky; ► má dobré maso, hojný výskyt v řekách na Kubě a Martiniku; *Pellona blecqueriana*; (3) člověk malého vzrůstu; (MM). • (4) (Kub, Portor): sardel páskovaná (*Engraulis per fasciatus*); ► mořská ryba vysoká kolem 10 cm; je stříbřitá na hlavě, s pruhem stéjně barvy na obou stranách těla a sahá od operkula až k ocasu; její maso je velmi ceněné, především pro předkrmy; ■ Syn.: *blanquillo*; (DA).

blanquillo, m. (1) (Portor), sardel páskovaná (*Engraulis per fasciatus*), viz: *manjúa*; (DA).

manjuarí, m. (1) (Kub): **kostlín kubánský** (*Lepisosteus tristoechus*); ► sladkovodní ryba až 2 m dlouhá, nazelenale šedá, s protáhlým tělem, velkou tlamou a ostrými zuby; je jedlá; (DA).

manjuila, f. (1) (Dom): tyran karibský (*Tyrannus caudifasciatus*), viz též: *gautíbere*; (DA).

mankaki, m. (1) (Chil), viz: *mancaqui*; (DA).

mano, m/f. (1) f. (Kub, Ven): srostlé banány; ► spojené i po odtržení od trsu; (2) **apretar alguien con las dos ~s** (Kub): mít významné vystoupení, výborně se projevit; (3) **correr ~ a alguien** (Chil): osahávat s erotickým úmyslem; (RAE). • (4) (Kub): velké množství osob, zvířat a věcí na jednom místě; př.: *mano de gente*; (5) (Guat, Hond; Mex, Nik, Per, Bol): jednotka; ► svazek pěti kusů ovoce či zeleniny prodávající se na trhu; (6) **a ~ limpia**, hovor. (Kub; Nik, Pan, Dom, Ven, Bol, Urug): holýma rukama, bez použití zbraní, pěstmi; na férovku; (7) **calentar la ~** (Ekv): podplatit, podmazat; (8) **cargar alguien la ~ en algo** (Kub): věnovat něčemu velkou pozornost, usilovat o něco; (9) **pararse alguien de ~s**, fr. (Kost; Arg, Urug): oponovat, konfrontovat, být v opozici, viz: *parase de uñas*; (RAE; DA). • (10) (Hond; Mex, Guat, Nik, StřAm): celek pěti předmětů; ► jednotka používaná venkovany při sčítání kukuřičných klasů, trsů banánů či jakýchkoli zemědělských produktů; (11) (Guat; StřAm, Mex): skupina, soubor pěti předmětů stejného druhu; (12) (Ekv): množství, které se vejde do obou rukou; (13) (Guat, Kost, Kub): pár banánů z trsu (nemusí jich být přesně pět); (14) (Ven): nepříjemnost, neštěstí; (18) **~ blanca**, m. (Arg): kůň; ► který má na jedné z předních nohou bílou skvrnu; (19) **~ pancha**, m. (Kol): homosexuál; (19) **~ de piedra**¹, f. (Kost): kus velmi tvrdého masa; (20) **jugar de ~s**¹ (Guat): boxovat pro zábavu nebo při rvačce (nejedná se o sportovní boxování); (21) **meter ~**¹, f. (Portor): vypořádat se s určitou situací, postavit se k ní čelem; jednat; ► užívá se také ve spojení *meta mano*: velmi podnikavá osoba; (22) **meter ~ con alguien** (Portor): milovat se s, mít pohlavní styk; (23) **parar a ~** (Arg): zastavit, zkrotit zvíře; ► pomocí uzdy, ohlávky či popruhu, který nosí venkovan za opaskem; (24) **pasarse la ~ a alguien** (US): ztratit kontrolu, ztratit nervy; (25) **¡qué ~!**¹ (Ven): ba ne; ale kdeže!; ► vyj. odmítnutí, popření něčeho; (27) **quemarla (quemarle) a uno la (una) ~** (Portor): stisknout ruku; podat si ruce (pozdrav); (RR). • (28) f. (Chil, StřAm, Ekv, Mex): neobvyklá událost, dobrodružství; nenadálá příhoda; nepříznivá situace; nečekaná událost; (RR, MM). • (29) **mano, -ito**, m. (Portor; Mex, Guat, Hond, Salv, Kost, Ven, Kol, US, Portor, střAm): kamarád, přítel, společník; zkratka pro bratra (*hermano*); viz: *manito*; př.: *-No más fíjese, mano –barbotaba un acento típico mexicano*; (RR, BDE). • (30) **a ~s lavadas** (Ekv): bez námahy; jak po másle; bez vlastního přičinění; (přijít k něčemu) jak slepý k houslím; př.: *se han creído tomtos, que yo la voy a trabajar tanto tiempo para que ustedes quieran acostarse con ella a manos lavadas*; (31) **meter la ~ en la lata** (Urug, Arg, Pan; Bol): zpronevěřit (ukrást) peníze v zaměstnání; ► užívá se v politické a vládní sféře; (RR, DA). • (31) (Am, Antil, StřAm, Ekv, Mex: Tabasco, Per): štrapec ovoce; ► každý, který je tvořen deseti a více kusy ovoce, spojených v jeden trs; trs banánů; (MM, JD). • (32) (StřAm, Chil, Ekv, Mex): celek čtyř, pěti nebo šesti věcí stejného druhu; (33) (Kol, Portor): část tance; (34) **~ de pilón**¹ (Ven): nehoda, nenadálá příhoda, zklamání; (35) **estar con una ~ atrás y otra adelante** (Am): být velmi chudý; (36) **pasarle la ~ a uno** (Am): lichoťit mu, pochlebovat mu; (37) **qué ~**² (Am): zvolání, které může mít tyto významy: př.: *¡qué suerte!*; *¡qué sorpresa!*; *¡qué desgracia!*; (38) **~ larga** (Arg, Per): člověk, který má ve zvyku napadat pěstmi nebo trestat cizí děti; (39) **ponerse la ~ del almirez** (Mex): přehnaně se nastrojít; (40) **darse uno las ~s con otro** (Dom): kárat, vyhubovat, přijít do rukou; (41) **qué ~**³ (Ven): to je hnus!; (MM). • (42) **estar (quedar) a ~** (Am, Mex, Portor): nic si nedlužit; být si kvit; (MM, DEUM, DA). • (43) **~ del metate** (Mex): kámen na mletí *metate*; kamenný váleček, kterým se drtí kukuřice na kameni (*metate*); (MM, DA). • (44) (Am): smůla; (45) **doblar las ~s** (Mex): couvnout, přiznat svou porážku; (46) **echar a alguien la ~ de** (Mex): třísknout koho čim; (47) **echar una ~ a alguien** (Dom): vykašlat se na někoho; (48) **irse a las ~os** (Am): dát se do sebe, pustit se do sebe; (49) **pasar la ~ a alguien** (Am): šanovat koho; (49) **le pasó la ~** (Ven): měl pech; (50) **ponerse a ~** (Mex): být si kvit; (51) **hasta la ~ del almirez** (Mex): vyšvihnout se, vyšňořit se; (52) **tener la ~ de ángel**

(Chil): mít ručičky ze zlata; **(53) tener ~ dura** (Chil): být přísný; **(54) tener ~ de hacha** (Chil): mít obě ruce levé; **(55)** (Chil): Mexičan; (JD). • **(56) dar una buena ~ a, dar una ~, echar una ~** (Mex, Kub, Dom, Kol, Ven, Bol, Chil): pomoci někomu; dát pomocnou ruku; **(57)** m., lid., venk. (← *amigo íntimo*) [Š: *hermano, amigo*] (Am, Mex, Guat, Nik, Bol, Pan, Kol, Portor): kámoš, kumpán, bráška, důvěrný přítel; nerozlučný kamarád; ► oslovení mezi velmi blízkými přáteli; př.: *mano, ayudame a llevar estas cajas al otro cuarto*; ■ Syn.: *acere, acoy, adú, alegador, alero, alicate, amigazo, amigo, amigocho, amigui, amigucho, amistad, arete, arito, báciga, bagalla, básiga, bellaco, blod, bonco, boy, brobin, brocha, broco, broda, bróder, brother, bron, broqui, buddy, buey, caballate, caballo, cabrón, canijo, carnal, carreta, causa, chamo, cobio, cofani, compa, compae, compio, consorte, cónsul, cousin, cuaderno, cuadro, cuape, cuarta, cuate, cuma, cúmbila, cumpa, curruña, chenchá, chero, chíf, choche, chochera, chómpiras, dúo, ecobio, éntimo, fren, frix, gallada, gancho, garra, gomía, gran caballo, güey, hermano, inchipinchi, jilata, jomi, lanza, llave, llavería, lucas, maestro, mancorná, mancuerna, manequé, manín, manino, mingo, mompa, nagüé, niero, nito, ñaño, ñato, ñejo, ñeris, ñero, ñía, nito, paisa, pana, pana burda, panadería, pana fuerte, panaful, panita, paña, pañía, parceró, paria, paro, partner, pasiero, pata, pelao, peñi, pipe, pofi, primo, prixón, pizarrín, rancho, raza, salsoso, sendo pana, sociate, tigre, tuco, vale, valecito, valedor, valezón, vate, viejo, volante, wity, yunta, zanca, zanja*; (JD, RF, DEUM; DA). • **(58)** f. (LaPla): adresa (ulice); (BDE). • **(59) ~ de plátanos**, trs banánů viz: *cacho de bananas*; (EEA). • **(60) ~ de mono¹** (Guat): zmanipulování, zfalšování, zpronevření; př.: *leí que en ese país se quemó un archivo en el Registro Electoral en donde había miles de firmas para revocar al presidente; para mí que allí hubo mano de mono*; **(61) ~ peluda¹** (Guat): krádež, okradení, zlodějna; př.: *señalaron al Ministerio Público que había habido mano peluda con los fondos de protección social para los huérfanos, viudas y ancianos*; **(62) ~ peluda²** (Guat, Hond, Kost, Nik, Pan, Salv, Ven): zmanipulování, zfalšování, zpronevření; př.: *dijeron que los documentos importantes que estaban archivados en esa computadora se borraron por culpa de un virus, pero muchos creen fue cosa de mano peluda*; ► slang; (RF). • **(61) ~ de mono²** (Guat): krádež, zlodějna, podvod, zpronevěra, viz též: *mano peluda*; př.: *la mano de mono fue la que se llevó todo lo que había en el escritorio*; • **(62) con las ~s en la masa** (Mex): přistihnout při činu; př.: *apresaron al ladrón con las manos en la masa*; **(63) ser alguien ~ larga** (Mex): mít nenechavé prsty; **(64) ~ de gato¹** (Mex): **prozatimně opravit**; př.: *fue al tocador a darse una mano de gato*; **(65)** citosl. (Mex): kámo; ► vyj. důvěru nebo solidaritu převážně mezi muži; př.: *¡hola, mano, cómo te ha ido?; mira manita, yo lo haré por ti*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • **(66) untar la ~ (de alguien)**, lid. (Mex; Guat, Nik, Kost, Arg, Kol): podplatit někoho, podmáznout; (DEUM; DA). • **(67) ¡uta, ~!**, viz: *carajo*; (INFO). • **(68) dejársela en la ~¹** (Kub): nesplnit, nedodržet co (slib, apod.); př.: *me esperaba a las seis de la tarde pero se la dejé en la mano*; ► původ z baseballu; ■ Syn.: *dejársela en la cutícula*; **(69) estar en cueros y con las ~s en los bolsillos¹** (Kub): být ve složité ekonomické situaci; př.: *estoy en cueros y con las manos en los bolsillos; no tengo ni un centavo*; **(70) estar en cueros y con las ~s en los bolsillos²** (Kub): nemít ani cent; př.: *en estos días estoy en cueros y con las manos en los bolsillos*; **(71) estar en cueros y con las ~s en los bolsillos³** (Kub): zúčastnit se divokého mejdanu; zakalit; př.: *anoche fui a una fiesta en cueros y con las manos en los bolsillos*; ■ Syn.: *cable, comerse un cable*; **(72) estar una mujer por la ~** (Kub): o ženě: být velmi krásná; př.: *esa mujer está indiscutiblemente por la mano*; **(73) la ~ del garabato** (Kub): levá ruka; př.: *cuando llegues a la encrucijada voltea a la mano del garabato*; ► venkovský jazyk; **(74) ~ tenemos todos, pero no tocamos el piano** (Kub): každý má svého koníčka; každý se pro něco narodí; př.: *tú no puedes pintar; manos tenemos todos, pero no tocamos el piano*; **(75) ponérsela en la ~** (Kub): ojet koho, natvrdo si to někým rozdat; př.: *en cuanto la vi, se la puse en la mano*; **(76) quedar por la ~** (Kub): ztroskotat, selhat; př.: *en esto has quedado por la mano*; **(77) saca la ~ que te pica el bicho** (Kub): bacha, opatrně; př.: *muchacho, en eso, saca la mano que te pica el bicho*; ■ Syn.: *saca la mano que te pica el gallo*; **(78) saca alguien de ~ muerta** (Kub): být gay; př.: *Elio y Julio son de mano muerta*; ■ Syn.: *tener alguien boquita de chopá; tener alguien una yegüita doruda; tener una yegüita tritona; tener boca de trompetica china*; **(79) tener a alguien comiendo en la ~ tití**: podmanit si koho, aby mu zobal z ruky; př.: *esa mujer lo tiene en la mano comiendo tití*; ■ Syn.: *tenerlo en la mano tomando agua del manantial*; **(80) tener mantequilla en las ~s** (Kub): mít obě ruce levé; padat vše z rukou komu př.: *tú tienes mantequilla en las manos*; **(81) tengo la ~ caliente, Antero** (Kub): mít pro strach uděláno; př.: *conmigo puedes cantar; tengo la mano caliente*; **(82) tengo la ~ caliente, Antero, Sumbarará¹** (Kub): dát někomu ránu; př.: *mi hijo me respeta; el sabe que tengo la mano caliente*; **(83) tengo la ~ caliente, Antero, Sumbarará²**

(Kub): pojďme se bavit; př.: *¿ vamos al baile?; tengo la mano caliente, Antero, Sumbarará; (84) meter ~²* (Kub): vyspat se s ženou; **(85) meterle la ~ a Manuela** (Kub): masturbovat, drandit Karla; př.: *en la cárcel todo el mundo le mete la mano a Manuela; (86) meterle ~ hasta a una gata ruina* (Kub): být nadřzený jak sánky na zimu; př.: *estoy que le meto mano hasta a una gata ruina; (87) no meter la ~ en la candela por nadie* (Kub): nestrčit za koho ruku do ohně, neručit za koho; př.: *yo no meto la mano en la candela por nadie; (DMC). • (88) ~ muerta* (Kub; Pan): vochmatik, otlapkávač (tajně osahávat); př.: *no te acerques que es mano muerta; (DMC; DA). • (89)* (Mex, Guat, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, sevChil): část trsu banánovníkovitých rostlin (*banano, plátano*), které po oddělení zůstávají spojeny po pěti plodech; **(90) m.** (Hond, Bol): pět kusů ovoce; **(91) m.** (Bol): válcovitý kámen užívaný na drcení kukuřice či kakaa ve hmoždíři (*metate*), viz též: *mano de piedra; (92) meta ~, lid.* (Portor): jen tak dál! ► vyj. podpou velmi podnikavého člověka; **(93) ~ cuica** (Hond): vykloubená ruka; **(94) ~ de arada** (Ekv): cesta, stezka na poli; **(95) ~ de león¹** (Mex): *Celosia cristata*; ► jednoletá bylina; dorůstá výšky až 60 cm; se střídavými jednoduchými listy s výrazným žilkováním; se širokým květenstvím; s bílými, žlutými, růžovými či fialovými květy; ozdobná, viz též: *cresta de gallo; terciopelo; (96) ~ de león²* (Chil): viz: *garra de león; (97) ~ de león³* (Hond, Nik): *Cecropia peltata*; ► dvoudomý strom; dorůstá výšky až 20 m; s bělavým bledým kmenem; s dutými dlouhými dělenými větvemi; na svrchní části s tmavě zelenými, na spodní bílými listy připomínajícími palmy; s oválnými černofialovými plody; **(98) ~ de león⁴** (Guat): viz: *inguande; (99) ~ de mico* (Mex): *Chiranthodendron pentadactylon*; ► strom; dorůstá výšky až 30 m; s hladkou našedlou kůrou; s velkými laločnatými listy; výraznými sytě červenými květy; s okvětními lístky připomínajícími palmu, na špičce se světlými skvrnkami; s dřevnatými dlouhými tobolkami s oválnými černými semeny; z kmene se extrahují vlákna; do listů se balí tvaroh, viz též: *kanac; mapasúchil; (100) ~ de moler* (Guat, Kol, Ven): kámen velikosti pesti, který slouží k drcení zrn; **(101) ~ de oso** (Mex): viz: *bolpoch; (102) ~ de piedra² (Guat, Hond): had; viz: *timbo; (103) ~ de piedra³ (Hond, Nik, Kost): válcovitý kámen; viz: *mano; (104) ~ de piedra⁴ (Hond, Nik): hovězí maso (*res*); ► z nohy; tuhé, bez tuku; používané na přípravu dušeniny (*salpicón*); **(105) ~ de pilón²** (Pan, Dom, Kol, Ven): tlouček; dřevěný nástroj ke shrnování a drcení zrn či potravy; **(106) ~ de tigre** (Mex, Kost): viz: *conté; (107) ~ del molcajete* (Mex): kámen, kterým se drtí čili (*chile*), rajčata a jiné rostliny v nádobě (*molcajete*); **(108) ~ vuelta¹**, lid. (Chil): oplacení laskavosti; **(109) ~ vuelta²**, venk. (Hond): tradiční systém práce na venkově; ► členové společnosti si navzájem pomáhají při zemědělských úkonech či při stavbě domů; osoba, které je taková pomoc nabídnuta je zavázána tuto laskavost oplatit; **(110) a ~, lid.** (Guat, Salv, Nik, Pan, Kub, Portor, Ven, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): za stejných podmínek, bez závazků či dluhů; **(111) bajita la ~, lid.** (Mex): kradmo, nepozorovaně; **(112) con la ~ en la cintura¹**, lid. (Mex, Nik): snadno, lehce; levou zadní; **(113) con la ~ en la cintura²**, lid. (Mex): rozhodně, autoritativně; **(114) con las ~s puras**, lid. (Hond): s prázdnými rukama; bez ekonomických prostředků, bez vhodných nástrojů; **(115) hasta las ~s¹**, lid. (Arg, Urug): o osobě: velmi se zajímat o někoho či o nějakou aktivitu; viz: *hasta las guachas; (116) hasta las ~s², lid. (Arg): o osobě: opilá či pod vlivem drog, viz též: *hasta las guachas; (117) la ~ que aprieta*, lid. (Chil): o osobě: zachovávající na určitém místě či v určitém prostředí kázeň, disciplínu; **(118) ~ aguada**, lid. (Pan): dřevěná ruce; olšové ruce; ► o osobě, které často padají věci z rukou; **(119) ~ caída** (Mex, Guat, Hond, Nik): homosexuál, viz též: *culero; (120) ~ cuica*, lid. (Hond): homosexuál, viz též: *culero; (121) ~ de chaya*, lid. (sevChil): o osobě: štedrá, velkorysá; **(122) ~ de guagua**, lid. (Chil): o osobě: lakomec, skoupá, chamtivá; **(123) ~ de hacha**, lid. (Chil): o osobě: málo manuálně zručná; **(124) ~ de lagarto**, venk. (Guat): svrab; **(125) ~ de matrona**, lid. (Chil): o osobě: všetečná; **(126) ~ de monja**, lid. (Chil): lenost, nechut' věnovat se domácím pracím, zejména přípravě jídla; **(127) ~ de terciopelo**, málo použ., lid. (Bol, Chil): zloděj, zručný kapsář; **(128) ~ de trapo** (Nik, Dom): o osobě: nemotorná; s dřevěnými rukama; **(129) ~ liviana¹**, lid. (Chil): nedostatek přisnosti, svědomitosti v osobním velení či zacházení; **(130) ~ liviana²**, lid. (Dom): o osobě: vhodná k bezchybné realizaci zadaných úkolů, schopná; **(131) ~ mora**, lid. (Chil): osoba, skupina či okolnost, která tajně zasahuje či ovlivňuje událost; **(132) ~ pachona** (Nik): osoba, viz též: *mano peluda; (133) ~ pesada* (Nik, Pan, Dom, Urug): přisnost v osobním jednání a zacházení; **(134) ~ quebrada**, lid., hanl. (Nik, Ekv): o muži: homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero; (135) ~ salada*, lid. (Dom): o osobě: nemotorná, neschopná provádět manuální práce; **(136) ~ suelta** (Urug, Nik, Kost, Bol, Arg): o osobě: nezištná; rozhazovačná; **(137) ~ volteada**, hanl. (Hond, Nik): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero; (138) ~s de caca* (Mex): viz: *manos de estómago; (139) ~s de estómago*, lid. (Mex): o osobě: rozbíjející a kazící vše na co sáhne; **(140) por ~ del diablo** (Dom): náhodně; **(141)******

aconcharse la ~, lid. (Salv): žádat o něco; žebrot; **(142) aflojar la ~**, lid. (Ven): dát ránu, uhodit; **(143) aguantar la ~** (Kub): umírnit své chování; **(144) arrancarle la ~** (Portor): viz: *arrancarle el brazo*; **(145) cagar (fuego) en su propia ~** (Salv): ublížit sám sobě; **(145) caerse la ~**, lid. (Mex, Guat, Hond, Nik, Chil): o muži: být zženštilý či homosexuál, viz též: *culero*; ■ Syn.: *caerse la manito* (Chil); **(146) comer las ~s** (Chil): chtít být součástí něčeho nereálného, nemožného; muset čekat na konec; **(147) dar ~ y muñeca**, málo použ. (Portor): snadno někoho porazit; **(148) dejar en la ~¹** (Kub): vyhýbat se někomu; **(149) dejar en la ~²** (Kub): o partnerském vztahu: rozejít se; **(150) dejar en la ~³** (Kub): neposlechnout, neudělat, co bylo přikázáno; **(151) dejársela en la ~²** (Nik): vyhrát či přemoci někoho v něčem; **(152) echar ~s al bulto**, lid. (Portor): pustit se do práce; **(153) endurecer la ~** (Kol, Chil, Par): přijmout závažná opatření a postoje; **(154) estirar la ~**, lid. (Mex, Nik, Per, Bol, Chil): žádat či vydělávat peníze, viz též: *estirar la poruña*; **(155) haber ~ pachona** (Nik): existovat někdo, kdo manipuluje s ostatními; **(156) hablar con las ~s medidas en la bolsa** (Nik): být pokrytec; **(157) hablar con papelitos en la ~** (Nik, Bol): dokázat pravdivost svých skutků; **(158) hacer ~ de mono** (Guat): vynalézavě okrást či odcizit; **(159) írsele la ~ en pollo** (Pan): přehánět; **(160) jugar de ~s²** (Kub, Dom): o dvou osobách: mazlit se, hladit se; **(161) lanzar la piedra con ~ ajena** (Guat): dělat něco pokrytecky, s přetvárkou; **(162) llevar de la ~ y corriendo**, lid. (Kub): viz: *llevar a paso de conga*; **(163) mandarle ~**, lid. (Ekv): osahávat; dotýkat se někoho s erotickými úmysly; **(164) mojar la ~**, lid. (Dom, Ven): podplatit, podmazat někoho; **(165) parar la ~¹**, lid. (Pan, Per, Arg, Urug): zabrzdít nebo překazit rozvoj něčeho; **(166) parar la ~²** (Guat): klást někomu odpor vůči jeho názorům, činům; **(167) pasar la ~¹**, lid. (Dom, Ekv, Urug): podplácet; **(168) pasar la ~²** (Kub): být k někomu benevolentní, shovívavý; **(169) pasar mala ~** (Guat): mít někdo nehodu, mít nepříjemnosti, mít smůlu; **(170) romper la ~**, lid. (Per): podplatit, podmazat někoho; **(171) sacar la ~¹**, lid. (Kol): zemřít, natáhnout bačkory, viz též: *entregar el equipo*; **(172) sacar la ~²**, lid. (Kol): přestat něco fungovat; **(173) salir a ~**, lid. (Mex): o zápase, o partii: remízovat; **(174) soltar la ~** (Kub): zmírnit na někoho požadavky; **(175) tener comiendo en la ~**, lid. (Mex, Hond, Nik, Portor, Ekv): zobat někomu z ruky; naprosto někoho ovládat; **(176) tentar a Dios con las ~s sucias¹** (Guat): rouhat se; jednat lehkovážně v otázkách týkajících se Boha či náboženství; **(177) tentar a Dios con las ~s sucias²** (Guat): rozhodnout se vykonat něco nebezpečného; **(174) tirar la ~** (Pan): boxovat; **(175) tiritar la ~** (Chil): pochybovat, váhat při choulostivé otázce či situaci; **(176) ~ peluda³**, lid. (Guat, Salv, Pan, Ven): osoba, která tajně zasahuje do události, viz též: *mano pachona*; **(177) ~ peluda⁴** (Guat): viz: *mano de mono*; **(178) ~ de gato²**, lid. (Per, Bol, Chil): povrchní úprava, aby něco či někdo vypadalo lépe; **(179) meter la ~ en la candela¹** (Kub, Kol): dát ruku do ohně; ► velmi někomu důvěřovat a zaručovat se za tuto osobu před ostatními; **(180) meter la ~ en la candela²** (Dom): podržet někoho; ► zastat se někoho, být o někom skálopevně přesvědčen; **(181) meter las ~s**, lid., pl. (Guat): strkat nos někam; ► míchat se do rozhovoru nebo události; **(182) meter las ~s en la candela¹** (Pan, Kol): dát ruku do ohně; ► velmi někomu důvěřovat a zaručit se za něj před ostatními; **(183) meter las ~s en la candela²** (Pan): podržet někoho; ► zastat se někoho, být o někom skálopevně přesvědčen; **(184) meterle la ~¹** (Nik, Dom): podat pomocnou ruku; **(185) meterle la ~²**, lid. (Pan): zbít někoho; **(186) dar la ~ y agarrarse el pie**, lid. (Guat): zneužít něčí důvěry a štědrosti; **(187) matarle el gallo en la ~** (Dom): smést ze stolu; ► popřít okamžitě a s přesvědčivostí, to, co někdo říká; ■ Syn.: *matarle el gallo en la funda*; **(188) picar la ~¹**, lid. (Hond, Bol, Par): čekat na výplatu, čekat až přijdou peníze; **(189) picar la ~²** (Hond): přát si něco udělat; **(190) viz: pisto, ser pisto en mano**; (DA).

mano, -na, m/f. (← *hermano*) **(1)** (Mex, Guat, Kol, Portor; Nik, Pan, Ven, Dom, Hond): kámoš, přítel, kamarád, brácha, bratr; kámo!; ► důvěrné oslovení vztahující se k přátelům, v Kol. pouze mezi muži; ■ Syn.: *manito, manís*; (RAE, AHM, RF; DA). ● **(2)** hanl. (StřAm, Kol, Chil, Mex, Per): kolega, ■ Syn.: *vale*; (MM). ● **(3)** jednosměrná silnice; obousměrný provoz; **(4) con la ~ en la cintura** (Mex): velmi snadno; př.: *podré negarlo con la mano en la cintura*; (BDE). ● **(5)** f. viz též: *culo, con el culo a dos manos*; (RF).

manoa, ind. jazyk, viz: *panobo*.

manodón, m. **(1)** (Kol): obrovské stádo; (AM).

manófono, m. **(1)** (Kub): sluchátko telefonu; (DA).

manojada, f. **(1)** (Guat): velký trs, svazek; (DA).

manojar, tr. **(1)** (Am): svázat tabákové listy; (JD).

manojeador, -ra, m/f. **(1)** (Kub): o osobě: mající na starosti výrobu svazků tabákových listů (*manojos*) během sběru (*escogida*); (DA).

manojear, tr. (1) (Kost, Kub, Antil, Mex): rozdělit tabákové listy do svazků (uchopitelných jednou rukou) na větve k sušení; (RAE, MM, DA). • (2) venk. (Guat, Nik): vyrábět svazky tabákových listů (*manojos*); (3) venk. (Kost): třídít listy tabáku; (DA).

manojeo, m. (1) (Kub, Mex): spojování do svazků; výsledek této činnosti; (MM). • (2) (Kub): výroba svazků tabáku (*tabaco en rama*); (3) venk. (Hond): výsadba cukrové třtiny; (DA).

manojo, m. (1) (Kub, Portor): tabák svázaný do větvičky; ► skládá se ze čtyř otýpek, vážíci přibližně 2 libry; (2) (Mex): otep apod.; ► svazek věcí, který se nevejde do ruky; (MM). • (3) (Par): bráška; (JD). • (4) venk. (Hond): svazek dvou až čtyř listů tabáku k usušení; (5) (Hond): stovka doutníků (jednotka); (DA).

manolarga, adj/subst. (1) adj. (Per): hádavý, hašteřivý; (AM). • (2) m/f., lid. (Mex, Nik, Kub, Bol): zloděj; (DA).

manolo, m. (1) (Kub): viz: *emular*; (DMC).

manolón, m. (1) (Kub): viz: *bigote*; (DMC).

manonino, -na, adj. (1) (Portor): o mužském kabátu: špatně padnoucí, krátký; (AM).

manopelada, x. (1) (szArg, Urug), viz: *aguará popé*; (DA).

manopla, f. (1) (Arg, Bol, Chil, Per): francouzský klíč; (RAE). • (2) (Nik, Hond, Salv): v baseballu: rukavice, která chrání ruku při chytání míčku, viz též: *manila*; (RAE, DA). • (3) (Chill, Portor): boxer; kloubník; ► zbraň; francouzský klíč; (JD). • (4) (Bol): policejní obušek; ► bol. argot *coba*; (5) (Bol): ruka; (HB). • (6) lid. (Mex, Guat, Kost, Kub, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Arg, Urug, Pan): boxer; ► kovová zbraň; (7) pl. (Hond, Salv, Nik, Kost, Bol): ruce; (8) vulg. (Nik): vulva, ženské lůno, viz též: *palomita*; (DA).

manoplazo, m. (1) (Mex, Bol): úder boxerem (*manopla*); (2) (Dom, Portor): facka; (DA).

manosanta, m/f. (1) (Arg; Par, Urug): léčitel; ► přisuzuje se mu schopnost léčit rukama; (RAE; DA).

manoseada, f. (1) lid. (Mex, Guat, Salv, Kost, Dom, Bol, Par, Arg, Urug, Chil): časté osahávání někoho, obvykle s erotickým záměrem; (DA).

manosear, f. (1) (Kub): káď umístěná pod mlýnkem, která zachycuje třtinovou šťávu; (RAE).

manosear, tr., hovor. (1) (Arg, Urug): ignorovat někoho; opovrhovat někým; (RAE). • (2) (Am): přehnaně laskat; ► za účelem vyvolání touhy; (MM). • (3) (Mex): zahrávat si s někým; (JD). • (4) lid. (Guat, Bol, Arg, Kol, Par): morálně někoho týrat; (5) (Arg): provokovat; opětovně a záměrně mluvit o tématu či chování, které někoho uvádí do rozpaků; (6) (Guat, Salv, Nik, Dom): nerespektovat někoho; (DA).

manoseo, m. (1) (Kol, Bol, Arg, Urug): morální týrání; (DA).

manotada, f. (1) **coger a ~s algo** (Am): chňapnout po něčem; (JD). • (2) venk. (Am; Pan): hrst rýže aj.; měrná jednotka váhy, která odpovídá množství rýže, které se vejde do dlaně; (JD; DA). • (3) lid. (Kol): hrst, hrstka; množství, které se vejde do jedné či dvou spojených dlaní; (DA).

manoteada, f. (1) (Mex): vyfouknutí; (JD). • (2) lid. (Guat, zsArg): facka; políček; (DA).

manoteador, m. (1) (Am): chmaták, prospěchář; (JD).

manoteador, -ra, adj/subst. (1) adj. (Arg, Chil, Urug): o koni: zvedající střídavě nohy a kopající do země; (2) m/f. (Arg, Mex): zloděj; ► zmocní se cizí věci bouchnutím dlaně a pak se dá na útěk; (3) m/f. (Arg, Mexú): člověk, který hodně gestikuluje rukama během promluvy; (MM).

manotear, tr. (1) (Ven; Urug, Arg, Mex, Am): krást, brát; uchopit něco rukama, šlohnout, vyfouknout; viz též: *manoteo*; (RR, JD, AHM). • (2) venk. (Nik): vést koně španělským krokem; (DA).

manoteo, m. (Ven aj., Am): krádež, šlohnutí, vyfouknutí, chmatáctví, viz též: *manotear*; (RR, JD).

manque, spoj. (1) (Ven; Ekv, Per, Dom, Mex, Kol, Arg): i když, ačkoliv; ► výraz velmi rozšířený mezi negramotnými lidmi a venkovany; (RR, MM). • (2) (Arg): žebrák; (3) lid.(Chil): kondor; (JD).

manqueada, f. (1) (Mex): kulhání; (JD).

manqueadera, f. (1) (Mex): kulhavost; (JD).

manquear, intr. (1) (Arg, Mex, Urug): kulhat; ► kulhavost je u zvířat způsobena zraněním předních či zadních končetin; (MM).

manquehuito, m. [*Manquehuito*®] (1) (Chil): šumivé víno v malých lahvičkách, z továrny *Manquehue*; (DA).

manquillar, intr. (1) (Ekv): o jízděm zvířeti: klopýtat kvůli fyzické slabosti; (DA).

manquita, f. (1) **ahogo** ~ (← keč. *manka*, „hrnec“) lid. (Bol: Pt/vall): hliněný kastrůlek; ► na výrobu utopenců; (LM).

manquito, m. (1) (Kost): semínko klíčícího kávovníku; (AM).

manquizurdo, adj. (1) (Guat): bez levé ruky, jednoruký; (JD).

manró, m. (1) (Arg): chleba; (JD).

manrubio, m. (1) (Am): manrubium; ► rostlina; (JD).

mansaca, f., **lid.**, **eufem.** (1) (Chil): hrůza, pohroma, strašná věc, **zmatek**; př.: *fue una mansaca que se les hundiera el barco*; ► slang; (RF, DA).

mansaje, m. (1) (Arg): skupinka záložních zvířat; (MM).

mansalino, -na, adj/adv. (1) adj. (Chil): pěkný, pořádný; (2) adv. (Chil): pěkně, pořádně; (JD).

mansalva, f. (1) a ~¹ (Salv, Kost, Kol, Ven, Per, Bol, Arg): v útoku: zrada; (2) a ~² (Urug): v útoku: brutálně, nemilosrdně, překvapením nebo promyšleně; (DA).

mansar, m. (← fr. *mársarde*) (1) (Mex): podkroví, půda; (AM). • (2) viz: *mansarda*; (MS).

mansarda, f. (← fr. *mársarde*) (1) (Arg, Chil, Mex, Kol): půda, podkroví, mansarda; ■ Var.: *mansar*; (MS).

manseque, m. (1) (Chil): dětský tanec; ► svůj název získal podle prvního slova z veršů, které se recitují během tance; (AM).

mansera, f. (1) (Kub, Portor): kád'; ► na šťávu z cukrové třtiny; (MM).

mansero, m. (1) (Arg): nádeník; ► stará se o *mansaje*; (MM).

manso, adj/subst. (1) (Bol): člověk mající ženu, která vede marnotratný život; (2) (Bol): oběť; ► bol. argot *coba*; (HB).

manso, sa, adj/subst. (1) adj., **lid.** (Chil; Pan): ohromný, nesmírný, obrovský; př.: *si no es por él empatan con el equipo Campoamor ... en el mismo arco recibió el manso pelotazo del puntero izquierdo este pecho noble*; (RF, JD, BDE; DA). • (2) adj. (Am): pěstovaný; (3) m. (Am): civilizovaný Indián; (JD). • (4) adj. (Hond, Bo): nízký oheň; (5) ~ **con cimarrones** (Dom): odlišovat se od jiné osoby svým chováním, nepodobat se jeden druhému; (6) ~ **ni que** (Chil): velmi velký; (DA).

manta, adj/subst. (1) f. (Kost, Salv, Mex, Am, Kol, Ven; Hond, Nik): obyčejná bavlněná tkanina, viz též: *manta plaza*; (RAE, AM, JD; DA). • (2) ~ **mojada** (Ekv): malomyslný, zmoklá slepice, bačkora, **zbabělec**; (RAE, JD, DA). • (3) (Guat): projekční plátno (v kině); př.: *en la Plaza Central. se alzaba por las noches la clásica manta ... y exhibíanse fragmentos de películas borrosas*; (4) (Kub): velký hedvábný, vlněný či bavlněný šátek přeložený v rozích; ► slouží k zahalení hlavy nebo velké části těla; (5) adj/subst. (Ekv): patřící do předincké kultury z pobřežní oblast Manta; př.: *un gigantón descrito por la tradición de los mantas*; (6) ~s, f., pl. (Ekv): určitý druh moskytů; př.: *mortificados por nubes densas de 'mantas', 'clavos' y zancudos*, viz též: *manta blanca*; (7) ~ **blanca** (**mantablanca**), f., i pl., i m. (Ekv): hejno (mrak) moskytů, komárů, viz též: *manta*; (8) **quitar la** ~ (Per): provdat se za muže; (RR). • (9) (Kol): národní tanec; (RR, AM). • (10) (Ven, Kub): rejnok obrovský (*Manta birostris*); ► velkých rozměrů; žije v Karibském moři, viz též: *mantarraya*; (RR, AM, JD). • (11) **parar la** ~ (Kost): zdrhnout, rychle utéct, zmizet, vypařit se; ► většinou za účelem vyhnutí se povinnosti (RR, DA). • (12) (JižAm): pytel z agáve; ► používá se v dolech pro přepravu nerostů; (13) (Bol): velení, řízení; stříbrná skvrna; ► velká a rozlehlá, ale velmi tenká; tento pojem se používá v hornictví; (14) (Ekv): pole; ► oseté bramborami, s deseti brázdami; (15) (Kub): druh sušeného masa; (16) (Chil): pohádkový či fantastický tvor žijící v řece; (AM). • (17) venk. (Chil, Ekv): oblečení; ► má tvar čtverce; látka, ze které je utkáno, je proužkovaná a velmi barevná; zahaluje tělo až do pasu, uprostřed má otvor na hlavu, typické oblečení pro venkovany; (AM, DA). • (18) (Ekv): záhon brambor; (19) a ~ (Kol): moc často; (20) a ~s (Kol): houfně; (JD). • (21) f. (Kub): typické oblečení kubánských venkovanek; ► na způsob velké tuniky, která zakrývá tělo od krku až po kotníky; s širokými rukávy; (22) ~ **raya**, viz: *mantarraya*; (BDE). • (23) (Mex; Hond, Nik, Kost): politický a komerční transparent; ► vyrobený z látky; př.: *las grandes mantas eran agresivas y no obstante la policía se mantenía al margen*; (BDE; DA). • (24) přikrývka, viz: *frazada*; (EEA). • (25) ~ **de Castilla**, venk. (Chil): mužské pončo; ► ze silné a tmavě zbarvené látky, uprostřed má otvor na hlavu; **nosí se v zimě**, viz: *ruana*; (EEA, DA). • (26) [← Š: *hermanita*, „sestřička“] (Bol: Yungas): oslovení používané s ženským křestním jménem; př.: *manta Juana*; ► dialekt *afro-yungueño*; (ABS). • (27) venk. (Bol, szArg): jednoduchý oděv podobný ponču; (28) (Bol): přehoz přes záda; ► vlněný, bavlněný nebo hedvábný šátek z třásní, který se nosí přes ramena; (29) **romper** ~ (Salv): připravit o panenství, přefíknout, odpanit; (29) ~ **guajira** (Ven): oděv z jednoho kusu látky; ► je široký, dlouhý a bez knoflíků, z tištěné balvněné tkaniny; nosí ho indiánské ženy; (30) ~ **plaza** (Salv): obyčejná látka, viz též: *manta*; (31) ~ **sucia** (**mantasucia**) (Nik, Pan): bavlněná látka; ► je krémová a trochu hrubá; (32) **con la** ~ **arrastrando** (Pan): popudlivý, prchlivý; ► hledá motivy pro rozpravu nebo bitku; (33) **de** ~ (jižEkv): objemný hedvábný šál; ► nosí ho ženy, když jdou ven; je většinou černý a pokrývá tělo

od hlavy až k patě; (34) **cada uno se arropa hasta donde le da la ~** (← fr.) (Pan): přísloví: „Každý je svého štěstí strůjce.“; ► každý zná své možnosti; (35) **andar arrastrando la ~** (Pan), viz: *andar arrastrando la cobija*; (36) **arrastrar la ~** (Pan): mít blbou náladu, mít náladu pod psa; (37) **sacudir ~**, vulg. (Salv): o dětech: ukončit studium; (DA).

mantada, f. (1) (Chil): plachta; př.: *una mantada de frutas*; (JD).

mantado, -da, adj., venk. (1) (Hond): o osobě narozené v plodovém vaku; (DA).

mantadril, m. (← *manta* + angl. *dril*) (1) (Guat, Hond): obyčejná bavlněná látka; ► různobarevná, nejčastěji modrá a bílá; slouží především jako uniforma pro vojáky; (AM, DA). • (2) (Salv): deka; ► hrubá a odolná; (3) (Hond): ubrousek; ► bílý a jemný, především bavlněný; (DA).

mantaca, f. (1) (Chil): deka; ► ze silného vlákna; (AM).

mantarraya, f. (Kol, Kost, Mex): rejnok manta; ► žije v Karibském moři, viz též: *manta*; př.: *comer cabrito o tacos de machaca de mantarraya*; ■ Var.: *manta raya*; (RR, BDE).

mantasucia, f. (1) (Nik, Pan), viz: *manta sucia*; (DA).

manteada, f. (1) (Am, Arg, Guat): vyhazování na plachtě; (AM, JD). • (2) (Bol): deka určená k zabalení oběti; ► bol. argot *coba*; (HB).

manteado, m. (1) (Kost): pytlovina, která se pokládá na zem; ► slouží k ukládání zrní, obilí nebo jakékoli jiné věci; (RAE). • (2) (Mex, Arg, Am): stan, plachtová střecha; (RR, JD). • (3) (Arg, StřAm, Mex): clona z látek apod., cokoli, co dává stín; (4) cirkusová plachta; (MM). • (5) (Mex, Guat, Kost): celta; ► z plachtoviny; slouží k pokrytí přepravovaného nákladu na rozšíření a usušení zrní na slunci; také pro jiné účely; (6) (Hond): hrubá deka nebo látka; (7) (Hond): látkový transparent, plakát; (DA).

manteadura, f. (1) (Am): napráskání, výprask; ■ Syn.: *manteamiento*; (JD).

mantear(se), tr/intr/zvrat. (1) **intr/zvrat.** (Bol, Chil): o kovové žíle: přejít v povrchovou vrstvu; (RAE, DA). • (2) tr. (Mex, Portor): zničit jednoho člověka mezi ostatními; (MM). • (3) (Arg, Portor): zničit někoho; (AM). • (4) (Am): dát výprask, napráskat; (JD). • (5) (výchPer): zničit někoho podrazit mu nohy; (DA).

manteca (-quita), m/f. (1) m. (Arg): strašpytel, zbabělec, fňukal; (RR). • (2) **pasar por ~** (a)¹ **alguien**, lid. (Kost; Kol): ošidit někoho, podvádět, tahat za nos; (RR, DA). • (3) **sacar ~¹** (Ekv, Per): tlačit se, mačkat se, smrsknout se, namáčknout se na sebe; ► v jedné místnosti na sebe za účelem, aby se do místnosti vešlo více jedinců; (RR, DA). • (4) [Š: *mantequilla*] (Arg, LaPla, Par, Urug): máslo, máslový krém; př.: *fui hasta la heladera y saqué la botella de leche, la manteca*; ■ Syn.: *mantequilla* (Chil, Mex, Ven); (BDE, MM, EEA). • (5) **~ de cacao** (Am): určitý olej z kakaovníku; ► používá se do léků; (6) **sacar ~²** (Ven): obohatit se ve veřejném zaměstnání; (MM). • (7) (Urug): fešanda, kočka; př.: *mi hermano opina que Inés Sastre es una manteca*; ► slang; (RF). • (8) (Portor): heroin; př.: *fue la manteca lo que lo mató, se inyectó una sobredosis*; ■ Syn.: *fino*; (RF, DA). • (9)

m. (Kub): cigareta z marihuany, joint; špek, brko, viz též: *chicha*; (10) **Cayo ~** (Kub): místo, kde se hulí tráva; př.: *vamos a hacer una redada en Cayo Manteca*; (11) **darle a alguien ~** (Kub): žárlit na koho; př.: *yo a ese muchacho, le doy manteca y está más enamorado que nunca, por eso*; (12) **equili ~** (Kub): dobře, OK; př.: *te vendo eso en cien pesos*; —*equili manteca*; (13) **gustarle a alguien la ~ de cerdo** (Kub): mít rád tlusté ženy; př.: *a Pedrito le gusta la manteca de cerdo*; (DMC). • (14) f. (Kub, Dom, Ven): peníze, prachy, viz též: *plata*; př.: *eso, además de honores, incluye manteca*; ■ Syn.: *harina*; (15) (Kub, Guat, Nik, Ven, Hond, Salv, Nik, Portor): marihuana, tráva, brčko, viz též: *juana*; př.: *la manteca está muy dura; es de Méjico*; ■ Syn.: *prajo; chicharrita; Emiliano Zapata; Joe Louis; Pito; Plutarco Elias Calle*; (DMC, DA). • (16) (Kol): hajzlbába; ► paní pracující na veřejných záchodcích; (17) (Guat): mšice bavlníková (*Aphis gossypi*); (17) **comer con ~**, venk. (Hond): žít si dobře; ► po finanční stránce; (18) **pasar por ~²** (sevKol): vyjádřit nezájem, dát najevo lhostejnost, ignorovat; (19) **sacar ~³** (Nik): nacpat někoho někam, kam by se nevešla už ani myš; (20) viz: *frito, -ta, estar frito y sin manteca*; (21) **~ de color** (Ekv): příprava na zbarvení omáček; ► ze semínek orelaníku (*achiote*) osmažených v rostlinném tuku, oleji nebo v sádle; (22) **~ de corozo** (Pan): vlasová maska z plodu *corozo*; (23) **~ de puerco** (Pan): vepřové sádlo na vaření; (24) **~ de ubre** (Portor): léčivá mast na masírování; ► stimuluje krevní oběh a snižuje zánět; (25) **~ negra** (Ekv): sádlo, ve kterém se smažily škvarky; (26) **engañar con ~ de garrobo** (Ekv): uvěřit někomu; (27) **revolver el sebo con la ~** (Hond): míchat páte přes deváté; (28) **saber dónde el grillo tiene la ~** (Portor): poznat pocit nedostatku peněz po utracení ho za blbosti; (29) **tirar ~ al techo¹** (Arg, Urug): vyhazovat peníze oknem; rozhazovat, prohýřit; ► chlubit se tím; (30) **tirar ~ al techo²** (Urug): oslavovat v přemíře, aniž by pro to byl důvod; (DA).

fino, m. (1) (Portor), heroín, viz: *manteca*; (DA).

mantecada, f. (1) (Am): mražený krém, smetanová zmrzlina; (JD).

mantecado, m. (1) **ponerse para el** ~ (Kub): jen se rozplývat, být jako med; (JD). • (2) piškotový koláček, viz: *quequito*; (EEA). • (3) (Kub): ženské genitálie; (4) **estar como el** ~ (Kub): exil; být zmrzlý; př.: *dame un abrigo que estoy como el mantecado*; (5) **estar mal el** ~ (Kub): být těžká situace; př.: *en Francia está malo el mantecado*; (6) **gustar algo más que el** ~ (Kub): mít něco velmi rád; př.: *eso me gusta más que el mantecado*; (7) **gustarle a alguien el** ~¹ (Kub): být homosexuál; př.: *fiate como se menea; se ve que le gusta el mantecado*; (8) **gustarle a alguien el** ~² (Kub): o ženě: ráda souložit; př.: *basta ver la actitud para darse cuenta uno que a esa mujer le gusta el mantecado*; (9) **ser algo más rico que el** ~ **de a kilo** (Kub): být velmi chutný; př.: *esta comida es más rica que el mantecado de a kilo*; (10) **tener a alguien como el** ~ (Kub): mít koho omataného kolem prstu; zobat z ruky (komu) př.: *yo tengo a mi jefe como el mantecado*, viz též: *malo; potro; rica; tortonis*; (DMC). • (11) **ponerse malo el** ~ (Kub): zhoršit se, zkomplikovat se situace; př.: *Juan sabe que en su casa se está poniendo malo el mantecado*; ■ Syn.: *ponerse malo el mambo*; (DMC, DA). • (12) (Kub): marihuana, viz též: *juana*; (13) (Dom, Portor): zmrzlina; (14) lid. (Kub): záležitost, téma nebo obchod; (15) **probar el** ~ (Kub): mít první pohlaví styk, zejména žena; (DA).

manteco, m. (1) (Kol): o člověku, který má poměr se služkou; (DA).

manteco, -ca, adj/subst. (1) m. (Kol): špekoun, špindíra; (JD). • (2) adj. (Kol): umaštěný, ušmudlaný; (JD, DA). • (3) m/f. (Kol): o osobě s nízkým sociálním postavením; (DA).

mantecón, m. (1) (Kub): hrouda másla; ► o člověku; (JD).

mantecoso, m., lid. (1) (Kub): pesová bankovka, viz též: *cheguanchén, peso*; př.: *tengo sólo dos mantecosos*; ■ Syn.: *baro*; (DMC).

mantecoso, -sa, adj. (Mex, Portor): mrzutý, znuďený; (RR, MM).

mantecudo, -da, adj. (1) lid. (Am; Nik, Kol, Bol): máselný, sádlový, tukový; (JD; DA). • (2) (Kol): mající podobné vlastnosti jako máslo; (DA).

mantel, m. (1) **estar de ~ largo**¹, hovor. (Bol, Kub, Ekv, Hond): mít hosty u stolu, pozvat hosty k jídlu; (2) **estar de ~es largos**¹ (Salv; Guat, Mex): mít hosty u stolu, pozvat domů hosty na vydatný, chutný pokrm; (RAE; DA). • (3) (Chil): velký oblak nad kopci; (AM). • (4) (Chil): černý mrak; (JD). • (5) ~ **blanco** (Bol): svatební šaty; ► bol. argot *coba*; (HB). • (6) (jvMex): pochvatec šišákovitý (*Coleus blumei*); ► bylina; má čtyřúhelníkové stonky; vstříčné listy, zelené na okrajích a fialové a fuchsiové směrem ke středu; hroznovité květenství a velmi malé modronarůžovělé lístky; je ozdobná; ■ Syn.: *tocador, vergüenza*; (7) ~ **largo** (Chil, Per): jídlo, které se podává jako při banketu; (8) **de ~(es) largo(s)** (Mex, Nik, Ekv, Per, Bol, Chil): o oslavě, jídlu nebo o restauraci: luxusní; (9) **tírar el** ~ (Chil): ukončit záležitost nebo schůzi násilně; (10) **estar de ~ largo**², lid. (Ekv): pozvat hosty na něco extra; ■ Syn.: *estar de manteles largos*; (11) **estar de ~es largos**² (Kost, Ekv): slavit při speciální příležitosti; slavit ve velkém; (12) **estar de ~es largos**³ (Guat): slavit narozeniny; (13) viz: *pañó, estar a paños y manteles*; (DA).

tocador, m. (1) (Portor), pochvatec šišákovitý (*Coleus blumei*), viz: *mantel*; (DA).

vergüenza, m. (1) (Portor), pochvatec šišákovitý (*Coleus blumei*), viz: *mantel*; (DA).

mantelero, m. (1) (Bol): pouliční zloděj; ► působí na trzích a pouličních stáncích; okrádá prodavačky o peněženky a používá k tomu plášť zavěšený na rameni a přidržovaný jednou rukou tak, aby vytvořil místo pro uschování lupu; bol. argot *coba*; (HB).

manteleta; (1) podložka, tácek, viz: *posafuentes*; (EEA).

mantelito, m. (1) (Hond): kuchyňská utěrka; (DA).

mantención, f., lid. (1) (Guat, Nik, Dom, Kol, Ven): poskytnutí potřeb k životu, zejména potravin; (2) (Gat, Nik, Dom, Ekv, Chil, Arg): údržba; ► především se týká zachování strojů, nástrojů nebo zařízení; (DA).

mantenedora, f. (1) (Nik): mraznička; (RAE, DA).

mantenencia, f. (1) (Chil): strava; př.: *mantenencia casera*; (JD).

mantenerse, intr/zvrat. (Guat): zůstat, zdržet se; (RR). • (2) intr/zvrat. (Nik, Dom): zůstat, přebývat nepřetržitě na určitém místě, především u někoho jiného; (3) ~ **a mecate corto** (Hond, Nik): kontrolovat někoho, dát mu málo prostoru; ■ Syn.: *mantener con la sogá corta*; (4) ~ **al hilo**, lid. (Nik, Kol): informovat o nějaké záležitosti; (5) ~ **con la sogá corta** (Pan), viz: *mantener a mecate corto*; (6) ~ **le el pico** (Nik): dát někomu najíst; ■ Syn.: *mantenerle la boca*; (7) ~ **le la boca** (Nik), viz: *mantenerle el pico*; (8) ~ **se fresco** (Pan): brát věci s náhledem; (9) ~ **se siempre cargada** (Nik): o

ženě: být často těhotná; ■ Syn.: *mantenerse siempre cargada como escopeta de hacienda*; (10) *~se siempre cargada como escopeta de hacienda* (Nik), viz: *mantenerse siempre cargada*; (DA).

mantengo, m/f. (1) m. (Portor): zajištění, výživa, státní podpora; (RR, DA). • (2) f., hanl. (Portor): údržba, udržování; (AM). • (3) (Kub): **darle a una mujer el ~ puertorriqueño**, m. (Kub: exil.): o ženě: žít ve společné domácnosti; př.: *Juan le está dando a Juana mantengo puertorriqueño*; (4) **echarse arriba un ~** (Kub): naložit si velké břemeno; př.: *contigo me he echado un mantengo*; ► z Portorika; (DMC). • (5) (Portor): stravenky; (6) (Portor): státní podpora lidem v nouzi; (DA).

mantenido, adj. (1) hanl.(Guat, Mex): zhýčkaný rozmazlený; ► žijící na útraty jiného člověka, nejen své ženy; ■ Syn.: *cabrón*; (AM). • (2) lump, darebák; (MM). • (3) (Am): pasák holek; (JD).

mantenido, -da, adj/subst. (1) m. (Urug): venkovský nádeník, který dostává potravu jako část svého výdělku; (RAE). • (2) adj. (Salv): o osobě: spokojená s chudou stravou; (3) m/f. i adj. (Per; Guat): dospělá osoba žijící z práce někoho jiného; (4) m. (Salv, Urug; Guat): muž žijící na náklady ženy, s kterou udržuje mimomanželský sexuální vztah; (RAE; DA).

mantenimiento; (1) **cuota de ~**, společné poplatky nájemníků (za úklid budovy apod.), viz: *condominio*; (EEA). • (2) **dar ~**, lid. (Kub): pravidelně souložit; (DA).

mantequar, intr. (1) (Ven): využít pozice, funkce; ■ Syn.: *sacar manteca*; (AM).

mantequería, f. (1) (Arg, Par, Urug): podnik; ► kde se zpracovává mléko, nebo se zde prodává máslo, sýry a jiné mléčné výrobky; (MM).

mantequero, m., hanl. (1) (Kub, Portor): majitel obchodu; ► se smíšeným zbožím, hokynář; (AM). • (2) (Kol): strom, viz též: *yuco*; (3) (Hond, Nik): tělesný tuk; (DA).

mantequilla, m/f. (1) **ser una ~** (Arg, Portor): být slabý, chabý, nebo si věčně na něco stěžovat; (MM). • (2) máslo, viz: *manteca*; (EEA). • (3) f., lid. (Hond): zrna kávy, kterému po procesu rozvláknování zůstala dužina, viz též: *bellota*; (4) (sevHond): marihuana, viz též: *juana*; (5) (Mex): tenkozobec americký (*Recurvirostra americana*); ► brodivý pták; má bílé tělo s černými skvrnami; dlouhý, tenký a zakřivený zobák směrem nahoru; krátký ocas a plovací prsty; (6) m. (Hond): druh zápasnického kohouta; (7) m/f. (Nik): o osobě, která pracuje nebo hraje v týmu, aniž by byla oficiálně zaregistrována; (8) *~ angola*, f. (Hond): máslo z podmáslí; ► vyrobené ze řídké vrstvy másla; nechává se bez soli a smetany přes noc odležet; je husté a velmi kyselé; ■ Syn.: *mantequilla de costal*; (9) *~ crema* (Hond), viz: *mantequilla rala*; (10) *~ de bolsa* (Salv), viz: *mantequilla escurrida*; (11) *~ de cántaro* (Salv), viz: *mantequilla escurrida*; (12) *~ de costal* (Hond, Salv, Nik), viz: *mantequilla de angola*; (13) *~ de hacienda* (Hond), viz: *mantequilla escurrida*; (14) *~ escurrida* (Hond): máslo z podmáslí; ► je husté a nažloutlé; vyrábí se z první tenké vrstvy másla se soli a nechává se odležet přes noc v tkanině, aby se procedila syrovátka; ■ Syn.: *mantequilla de bolsa*, *mantequilla de cántaro*, *mantequilla de hacienda*, *mantequilla lavada*; (15) *~ lavada* (Salv, Nik), viz: *mantequilla escurrida*; (16) *~ negra* (Chil): omáčka; ► z másla a mouky, která má získat zlatavou barvu na ohni; (17) *~ rala* (Hond): máslový krém; ► bez soli; je lehce ochucený; ■ Syn.: *mantequilla crema*; (18) *~ vegetal* (Pan): margarín; (19) *~ en pan caliente*, lid. (Dom): novinka; ■ Syn.: *pan caliente*; (20) **volverse una ~** (Pan, Chil): být poslušný, podřízený, pokorný; (21) **ser ~¹** (Nik, Ven): být hračka, brnkačka; (22) **ser ~²** (Kost, Nik, Pan): být vyloučený ze hry; ► nebýt co považováno za důležité ve hře, aktivitě; (DA).

pan caliente, f. (1) (Pan), novinka, viz: *mantequilla en pan caliente*; (DA).

mantequillazo, m. (1) (Portor): facka, rána; (AM).

mantequillera, f., venk. (1) (Am; Guat, Hond): nádoba na máslo; (AM; DA).

mantequillero, m. (1) (Ekv): dóza na máslo; (DA).

mantequillería, f. (1) (Am): továrna na máslo; (JD).

mantequilloso, -sa, adj. (1) (Portor): urážlivý; (AM). • (2) (Am): máslový, jako máslo; (3) (Portor): fajnový; (JD).

mantequilludo, -da, adj. (1) (Kol): o jídlu: s konzistencí másla; (DA).

mantequita, adj/subst. (1) adj/subst., lid. (Arg, Urug): ustrašený, bázlivý; (2) f. (Dom): keř (*Solanum nudum*); ► až 7 m vysoký; má eliptické listy; bílé a fialové květy; plodem je kulatá a oranžová bobule; (DA).

mantilla, f. (1) **dar ~** (Hond): při tanci; ► vyzvat ženu k tanci, pouze jedenkrát; (2) **hacer ~** (Hond): v určitých karetních hrách; ► brát dvě karty; (AM). • (3) venk. (Hond): zbabělec; (AM, DA). • (4) (Kub): viz: *guagüero*; (DMC). • (5) (Hond, Kost, Bol, Urug): zavinovací dečka pro kojence; (6) (Hond, Salv, Nik): cigaretový papír; (7) (Salv): lístek, vstupenka, jízdenka; (DA).

mantillero, m. (1) (szArg): zemědělec, který obdělává ornici a prodává ji; (DA).

mantillón, -na, m. i adj., málo použ. (1) (Mex): šibalský, mazaný, darebácký, nestydatý, neodpovědný; nestyda, sprosták; (RAE, JD). • (2) m. (Mex): vyžírka; ► člověk, který žije na náklady někoho jiného a zároveň zanedbává své povinnosti, ■ Syn.: *atenido*; (MM). • (3) venk. (StřAm, Mex; Guat, Hond, Nik, Kost): čabraka; ► ozdobná pokrývka, která se umístí na hřbet koně a na kterou se teprve dá sedlo; Syn.: *alfombra*; (MM; DA).

alfombra, f. (1) (Hond, zápKol), čabraka, viz: *mantillón*; (DA).

mantis; (1) ~ **religiosa**, kudlanka nábožná, viz: *mamboretá*; (EEA).

manto, m. (1) ~ **de la virgen**¹ (Mex): plazivá rostlina; ► má žluté a fialové listy se skvrnami; užovnik (*Colodium bicolor*); (2) ~ **de Santiago** (Mex): planá rostlina; *Amarillis formosissima*; (MM). • (3) keř krotón; (JD). • (4) (Mex), viz: *manto de la Virgen*; (5) (Mex): užovnik dvoubarevný (*Caladium bicolor*); ► rostlina až 90 cm vysoká; spodní listy se objevují na konci dlouhých stonků a jsou různě zbarvené kromě zelené části kolem; má hroznovité květenství a zelenkavé květy; Syn.: *tayara*; (6) (Hond): kruh z malých peří, který má zápasnický kohout pod krkem; (7) lid. (Pan): plodový vak; (8) ~ **de la Virgen**² (Mex): povijnice nachová (*Ipomoea purpurea*); ► popínavá rostlina se střídavými listy; květy různých barev, které mají skoro válcovitou korunu a limbus ve tvaru pětiúhelníku; Syn.: *mecapatli, metlancasis, suspiro*; (DA).

tayara, f. (1) (Mex), užovnik dvoubarevný (*Caladium bicolor*), viz: *manto*; (DA).

mecapatli, m. (1) (Mex), povijnice nachová (*Ipomoea purpurea*), viz: *manto*; (DA).

metlancasis, m. (1) (Mex), povijnice nachová (*Ipomoea purpurea*), viz: *manto*; (DA).

suspiro, m. (1) (Chil, Par, Arg), povijnice nachová (*Ipomoea purpurea*), viz: *manto*; (DA).

mantón, viz: *maltón*; (MS).

mantoncita, f. (1) (Ekv): indiánské děvče; (JD).

mantuanismo, m. (Ven): světový názor *mantuanos*; (RR).

mantuano, -na, adj/subst. (1) m. (Ven): zámožný domorodec z koloniálního období; (RAE). • (2) adj/subst. (Ven): člověk patřící v koloniálním období a v době války o nezávislost do bohaté vrstvy kreolů; (3) (Ven): osoba vztahující se k této sociální vrstvě; urozený šlechtic, bílé rasy, viz též: *mantuanismo*; (RR, BDE). • (4) m/f. (Ven): člověk s dobrým společenským a ekonomickým postavením nebo ten, o kom si to lidé alespoň myslí; většinou se jedná o člověka bílé pleti; (MM).

mantudo, m., málo použ. (1) (Hond, Nik, Kost): maskovaný; (DA).

mantudo, -da, adj. (1) (Am, StřAm): maskovaný; přestrojený; (AM, JD). • (2) m/f. (Am): maska, maškara; (JD).

manu, m/f. (1) (← keč. *manu*) (Bol): dlužník, dlužnice; (LM).

manú, adj/subst. (1) (LaPla): hloupý, viz též: *estaso, pamela*; (NET).

manual, m. (1) (Mex): manuální pracovník; (JD). • (2) ~ **de cortapalos** (Chil): sada instrukcí pro nepřevídatelné případy; (DA).

manubrio, m. (1) [Š: *manillar de bicicleta*] (JižAm, Kub, Guat, Hond, Mex, Chil, Arg, Urug, Ven; Salv, Nik, Pan, Portor, Ekv, Per, Bol, Par): říditka; př.: *tenía el abuelo los bigotes retorcidos, como el manubrio de una bicicleta*; ■ Syn.: *manillar* (Urug), *volante* (Ven); (RAE, BDE; DA). • (2) [Š: *volante*] (Chil, Par, Arg, Mex, Urug, Ven; Dom): volant; př.: *comenzaron a charlar sobre sus máquinas (camiones), sobre el precio de la gasolina, ... sobre manubrios y baterías y condensadores; atame este brazo al manubrio*; (BDE, EEA; DA). • (3) (Kub): viz: *bicicleta; bigote*; (DMC).

manuco, -ca, adj/subst. (1) (Hond): o člověku, kterému chybí jeden nebo více zubů; (DA).

manudo, m. (1) (Salv), viz: *chutleco*; (DA).

manudo, -da, adj/subst., hovor. (1) (Hond): nešika; ► o člověku, jenž dělá vše špatně; (2) (Hond): o člověku, jenž špatně řídí automobil; (RAE, DA). • (3) adj/subst. (Am, Arg, StřAm, Mex; Guat): o člověku: mající velké tlusté ruce; (JD, MM; DA). • (4) m. (Per): dlouhoprsták; (JD). • (5) adj. (Guat): o osobě: zneužívající důvěru druhého; (6) (Kost): vztahující se na provincii Alajuela v Kostarice; (7) lid. (Salv): vztahující se na fotbalový klub Luis Ángel Firpo; (8) m/f. (Kost): obyvatel kantonu Alajuela; ■ Syn.: *liguista, alajuelense*; (9) (Kost): obyvatel města Alajuela; ■ Syn.: *poeta, alajuelense*; (10) adj., lid. (Salv): opilý, namazaný, viz též: *enchichado*; (11) adj/subst., lid. (Guat): venkovský; venkovan, viz též: *guajiro, -ra*; (DA).

manufactura, f. (1) ~ **de máquinas** (Am): strojírenství; (JD).

manuel, m. (1) (Kol): hlupáček; (JD).

manuela, f. (1) **hacerse la** ~ (Bol): viz: *hacerse el cajche*; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) [Š: *masturbación*] lid. (Bol, Kub, Guat, Per, Chil, Arg): masturbace; honit si; př.: *de niño se hacía muchas Manuelas* ■ Syn.: *cafiroleto, chaqueta, changueteo, changueterismo, chinchunte, galipota*,

macaca, manfinfla, manuela, manuelada, pajarería, pajazo, pajeada, palma, pascuala, pastora, rallarse una yuca, raspase una de coquito, sobada, sobadita, sobo; (HB, DMC, DA). • (3) (Guat, Salv, Nik): ruka; (4) ~ **palma** (Guat, Per, Chil, Arg): masturbace; (DA).

manueleada, f., lid. (1) (Salv, Bol): masturbace, viz též: *manuela*; (DA).

manuelear(se), tr/zvrat., lid., vulg. [Š: *masturbarse*] (1) (Bol, Arg, Hond, Salv): masturbovat, onanovat; ■ Syn.: *chaquetearse, chichuntearse/chinchuntearse, correr la paja, deslecharse, hacer la casqueta, hacerse la paila, hacerse la rosca, jalar el hule, jalársela, macoquearse, manfinflarse, manuelearse, palmearse, pastorearse, puñetear, soplarse la pija, volar cometa, volarse la paja, volverse chacalinada*; (DA).

manuelero, m. (1) (Bol): masturbující člověk; ► bol. argot *coba*; (HB).

manuelero, -ra, adj/subst. (1) (Hond, Salv, Bol): masturbující člověk; (DA).

manuelita, f. (1) (Nik): malý dort; ► ze slazené mouky, smažený se skořicí a sýrem; (2) ¡**toma tu ~!**, citosl. (Nik): cha cha; ► vyjadřuje výsměch; (DA).

manuelito, m. (1) (Dom): tyran haitský (*Myiarchus stolidus*); ► pták až 22 cm dlouhý; má vzhledem k jeho tělu velkou hlavu a zobák; olivově zelené peří na zádech; žluté břicho; ocas skořicový s okrově zbarvenými pruhy; (DA).

manurio, m., lid. (1) (Chil): řidítka; (DA).

manusear, tr., venk. (1) (Portor): dotknout se něčeho, sáhnout na něco; (2) (Portor): sáhat na někoho rukama, především s erotickým úmyslem; (DA).

manuseo, m. (1) (Portor): osahávání, ohmatávání; (DA).

manuto, -ta, m/f., lid. (1) (Pan): venkovský; venkovan, viz též: *guajiro, -ra, buchí*; (DA).

mány, m. (1) (Am): prašule; (JD).

manya!, citosl., lid. (1) (Per): ty blaho!; to je co říct!, viz též: ¡*miércole(s)!*; (DA).

manya morti (1) (LaPlá): nešťastník; (MS).

manyaña, adj/subst. (1) (LaPlá): opilý, viz též: *curdela, enfarolado*; ► slang *lunfardo*; (NET). • (2) **ser ~** (Arg): chlstat třtinovou kořalku; (JD).

manyacontuti, m. (1) (LaPlá): člověk, který je stále za dobře se všemi; (2) (Arg): člověk, který se nají na cizí účet, darmožrout; (MS).

manjado, -da, adj. (← it.) (1) m. (LaPlá): trestný rejstřík; (MS). • (2) (LaPlá): známý, viz též: *calado*; (NET).

manyagofio, m. (5) (LaPlá): ten, který jí kukuřičné placky; (Urug): despektivní pojmenování Italů; (Arg): hlupák; bezvýznamný člověk; (MS).

manyamiento, m. (málo použ.) (1) (Arg): činnost, při které si policie prohlíží fotografie zločinců nebo podezřelých, aby si je zapamatovala; př.: *pusieron a todos los sospechosos en una fila para someterlos al manyamiento*; ► slang; (RF). • (2) viz: *mangiamiento*; (MS).

manyamierda, manya, m. (1) (Urug): stoupenec jednoho fotbalového klubu v Montevideu; urážka; (MS).

manyaoreja (manya), adj/subst., despekt., hovor. (1) (Arg, Urug): udavačský, zrádný; (RAE). • (2) (Arg, Urug, LaPlata): lichotivý, patolízalský; podlízavec; (RAE, MS, DA). • (3) adj. (LaPlá): poslušný, viz též: *chupamedias*; (NET).

manyapulenta (1) (LaPlá): Ital (ten, který jí kukuřičnou kaši); (MS).

manyar, intr/tr. (← it. *mangiare*) (1) tr. (Arg, Chil, Portor, Urug, Kol, Kost, Pan, Par, Per, Dom, Ven, Am): jíst, baštit; př.: *¿qué se manya hoy, vieja?* ► slang; (MS, AM, JD, RF, DA). • (2) málo použ. (Arg, Urug): pochytit, všimnout si; dívat se; tajně pozorovat; př.: *me di cuenta demasiado tarde que alguien me estaba manyando*; (3) (LaPlá, Arg, Urug; Per): být v něčem schopný, něčemu rozumět; znát, pochopit; ► výraz z argentinského slangu *lunfardo*; všimnout si př.: *¿manyás que ya casi es navidad y todavía no hemos comprado regalos?*; (MS, MM, RF; DA). • (4) **manya que te fa bene** (LaPlá): najez se, udělá ti to dobře; (5) **no manya niente** (LaPlá): nerozumí ničemu; nic neví; (6) **¡cómo manya!** (LaPlá): ten ale studuje, ten to ale hltá; (MS). • (7) intr., lid. (Dom, Bol, Arg, Urug, Chil): zhltnout; nacpat se, viz též: *chupar(se)*; (DA).

manyata, f. (← it. *mangiata*) (1) (Dom): jídlo; (MS).

manye, f. (1) (Dom, Bol, Chil): jídlo, potraviny; Var.: *manyé*; (2) (Chil): příjem potravin; (DA).

manyín, -ina, adj/subst. (1) (LaPlá): opilý, viz též: *curdela, enfarolado*; ► slang *lunfardo*; (NET). • (2) viz: *manyún*; (MS). • (3) (Arg): jedlík nebo píč; (DA).

manyún, -na, subst. (← it: janov. *mangiôn*) (1) (LaPla): jedlík; ten, který se zahrnuje učením; (2) (Urug): milovník, vášnivce; příživník (jí na účet ostatních); (3) (Arg): ochmelka; (4) (LaPla): podvodník; (5) (Urug): lenoch; ten, který si užívá za cizí peníze; ■ Var.: *mangín, manyín*; (MS).

manzana, f. (1) (Portor; Ven, Kol, Am): ložisko, kónus; ► součástka kola či auta; (RR, JD). • (2) ~ **de agua**¹ (Kost): hřebíčkovce malajský (*Eugenia malaccensis*); ► korpulentní strom mající plody ve tvaru hrušky, silnou červenou kůru a bílou dužinu; je až 18 m vysoký; má rovný kmen; bohatou zeleň pyramidového tvaru; červené květy solitární nebo uspořádané v axilárních hroznech; (RAE, DA). • (3) ~ **rosa**, f. (Kost, Am; Guat, Hond, Salv, Nik): strom a plod hřebíčkovce; ■ Syn.: *manzanarosa*; (RAE, MM; DA). • (4) (Am): pozemek v obcích, parcela; ► s budovami či bez nich; ohraničený čtyřmi ulicemi; (MM). • (5) vulg. (Am; Hond, Salv, Nik, Portor, Bol): ohryzek v krku, Adamovo jablko; (6) (StřAm; Guat, Hond, Nik, Kost, Bol): měrná jednotka; ► odpovídá deseti tisícům loktů čtverečných; (MM; DA). • (7) lid. (Salv, Dom): ženské přirození, viz též: *palomita*; (8) (Guat): sedlová hruška; ► kovová nebo dřevěná; (9) (Portor): spodní část drápu; (10) (Pan): zvonek; ► součást vozu; (11) ~ **chilena**¹ (Ekv): mišpule obecná (*Mespilus germanica*); ► ovocný strom až 8 m vysoký; má nízkou, rozšířenou korunu se zkroucenými větvemi; eliptické, špičaté listy; bílé nebo růžové solitární květy; je ceněným stromem pro ozdobu; (12) ~ **chilena**² (Ekv): plod mišpule obecné; ► je kulovitý; žlutohnědý, když je zralý; má kyselou chuť a používá se na výrobu želatiny; (13) ~ **de agua**² (Kost): plod hřebíčkovce malajského; ► je ve tvaru hrušky; je červený a má bílou, velmi šťavnatou dužinu; je jedlý; (14) ~ **de oro** (Dom): mombín sladký (*Spondias dulcis*); ► strom až 40 m vysoký; má lichozpeřené a střídavé listy; bílé květy a podlouhlé plody; ■ Syn.: *mangotín*; (15) ~ **de Puerto Rico** (Dom): strom, viz též: *noni*; (16) ~ **de Adán** (← angl. *Adam's apple*) (Am, Mex, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg): ohryzek v krku, Adamovo jablko; (DA).

mangotín, m. (1) (Pan), mombín sladký (*Spondias dulcis*), viz: *manzana*; (DA).

manzanarrosa, f. (1) (Guat), viz: *manzana rosa*; (DA).

manzanazo, m. (1) (Ven): zištný dar; (AM).

manzanear, tr. (1) (Am, Guat, Mex): rozdělit nějaký pozemek na *manzanas*; (2) (Ven): potěšit dárkama, podmazat; (JD, AM). • (3) (Mex): srazit na kolena; (JD).

manzaneó, m. (1) (Am): rozparcelování; (2) (Mex): sražení na kolena; (JD).

manzanero, -ra, adj/subst. (1) m. (Ekv): jabloň; (RAE). • (2) m/f. (Am): prodavač jablek; (MM). • (3) adj. (Guat): vztahující se na provincii Totonicapán v Guatemale; (DA).

manzanilla, f. (1) (Chil): první a čtvrtý žaludek přežvýkavců; (2) tráva; ► voní podobně jako jablečná esence; záplevák vonný, jahodová tráva (*Cephalofora aromatica*); (MM). • (3) (Mex): medvědice (*Arctostaphylos pungens*); ► keř až 3 m vysoký; je již od spodu rozvětvený; má červenohnědou kůru; eliptické a kožovité listy; hroznovité květenství; bílé až růžové květy; malé, kulovité a hnědé plody, které jsou jedlé a mají hořkosladkou chuť; ■ Syn.: *pindicua, pingüica*; (4) (záp. i jvMex): strom, viz též: *tejocote*; (DA).

pindicua, f. (1) (Mex), medvědice (*Arctostaphylos pungens*), viz: *manzanilla*; (DA).

pingüica, f. (1) (Mex), medvědice (*Arctostaphylos pungens*), viz: *manzanilla*; (DA).

manzanillera, f. (1) (Ven): sled mořský (*Harengula humeralis*); ► sardinka s třemi podelnými oranžovými pruhy v polovině hřbetu a stejně oranžovým flekem na hlavě; (DA).

manzanillismo, m. (1) (Kol): v politice: vláda nebo nadvláda prospěchářů *manzanillos*; (DA).

manzanillo, m. (1) (Kol): strom; *Rhus juglandifolia*; (2) (Antil, Mex, Ven): strom; ► s jedovatou šťávou a plody; dává slabý stín; (3) adj. (Arg, Mex, Urug, Ven): o jízdách zvířatech: špinavě žlutá; (MM). • (4) (Antil, Mex, Ven; Guat, Kost, Dom, Portor): mancinella obecná (*Hippomane mancinella*); ► jehličnatý strom až 20 m vysoký; se širokou, kulovitou korunou; má jednoduché a oválné listy; hroznovité květenství; plod podobný jablku, s mléčnou dužinou a tvrdou peckou; produkuje leptavou mizu; listy a plody jsou velmi jedovaté; (MM; DA). • (5) m. (Kub, Chil): mochně židovská; ► rostlina; (JD). • (6) (Kol), viz: *caspi*; (7) (Guat, Hond): keř a plod, viz též: *pepenance*; (8) lid. (Pan): muž ovlivnitelný a bez osobnosti; (9) lid. (Pan): prospěchář, oportunist; (DA).

manzanillo, -lla, m/f. i adj. (1) m/f. (Pan): člověk, který se chová jako přítel jen za účelem zisku; př.: *Francisco dice que su hermana es una manzanilla y por eso perdió a todas sus amigas*; ► slang; (RF). • (2) adj., hanl. (Kol): o politikovi, který mění názor ve svůj prospěch; (DA).

manzanita, f. (1) (Mex): rostlina; ► dává plody podobné jablku; existují různé druhy; (MM). • (2) (Hond, Bol): ohryzek; ► na krku; (3) (Hond): strom, plod, viz: *pomarrosa*; (DA).

manzano, m. (1) (Am, Mex, Portor): banán; ► malý a tlustý, žlutý, velmi sladký a jemný; (2) (Per): strom; *Crataegus stipulosa*; (JD, MM). • (3) (Kol, Bol), viz: *plátano manzano*; (DA).

manzanute, m. (1) **ser alguien un ~** (Kub): být teplouš, homole; př.: *cuidado que es un Manzanute; no le des la espalda*; (DMC).

maña, f. (1) (Am): zlovyk; (MM). • (2) **¡~ fuera(s)!**, citosl. (Dom): zvolání; ► vyjadřuje, že nemožné by mohlo být možným; ■ Syn.: *¡maña afuera!*; (MM, DA). • (3) (Chil): ségra; (JD). • (4) **mala ~** (Nik, Kub, Dom, Portor, Bol): zlovyk; (5) **quinta ~** (Bol, Per): zlovyk; ► výmysl; velmi skrytý, aby se nepoznalo, že je osoba proraďná; (6) **¡~ afuera!**, citosl. (Dom): zvolání; ► vyjadřuje, že nemožné by mohlo být možným; ■ Syn.: *¡mañas fuera!*; (7) **estar con más ~s que un macho moto**, venk. (Nik): jednat podvodně; chovat se rozmarně; (8) **sacar la quinta ~** (Bol, stř,szPer): někomu jednu vlepít, lisknout nebo dát někomu výprask; (DA).

mañaca, m. (1) (← keč. *mañaqaku*, „žádost“) lid. (Bol: alt) viz: *mañacacu*; (LM).

mañacacu, m. (1) (← keč. *mañaqaku*, „žádost“) lid. (Bol: alt/vall): zasnoubení; ► samotný proces; většinou následovaný oslavou; ■ Syn.: *warmi mañacacu*; ■ Var.: *mañaca*; (2) **warmi ~** (← keč. *warmi*, „žena“) lid. (Bol: Cbb/Pt) viz: *mañaca*; (LM).

mañana, f. (1) **hacer o tomar la ~, lid., venk.** (Arg, Am, Chil, Par, Mex): jít po ránu do baru na skleničku; dát si pár hltů kořalky brzy po ránu; (RR, MM, JD, DA). • (2) **dar ~s** (Mex): rozloučit se s někým brzy ráno za svítání; ► s hudbou a písněmi zpívanými na ulici před domem, kde se dotýčná osoba nachází nebo bydlí; jedná se o projev úcty; (MM). • (3) **a la ~** (Am) ráno; (4) **de buena ~** (Am): časně ráno, zrána; (5) **~ a ~** (Am): ráno co ráno; (6) **~ no más** (Am): až zítra; hned zítra; (7) **media ~** (Am): přesnídávka; (8) **a ~ y tarde** (Kol): den co den; (9) **una ~ temprano** (Mex): časně ráno; (10) **traspasado ~** (Ekv): popozitří; (JD). • (11) **hoy en la ~** [Š: *esta mañana (tarde, noche)*] (Chil, Mex, Ven): dnes ráno (odpoledne, večer); ■ Syn.: *hoy a la mañana, esta mañana* (Arg), *hoy de mañana* (Urug); (12) **en la ~** [Š: *por la mañana (tarde, noche)*] (Chil, Mex, Ven): ráno (odpoledne, večer); ■ Syn.: *a la mañana* (Arg), *por la mañana* (Chil, Ven), *de mañana* (Urug); (EEA). • (13) **dar alguien el ~** (Kub): vyběhnout (s kým), vyhodit; *en el trabajo le dieron el mañana*, viz též: *producto*; (DMC). • (14) **a buena ~** (Hond, Salv): časně ráno, zrána; (15) **~ más tarde** (Per): dříve nebo později; (16) **~ hago mi casa, dijo el zope** (← fr.), venk. (Guat, Salv): přísloví: „Povídali, že mu hráli.“; ► vyjadřuje, že někdo něco navrhuje, ale nikdy to neudělá; (17) **cortar la ~, lid., málo použ.** (Per): pít alkohol po ránu, především na zahřátí; (DA).

mañanazo, m. (1) (Ekv): ranní napití; (JD).

mañanear, intr., venk. (1) (Hond, Salv, Nik, Kost, Kol, Bol, Portor): vstát brzy ráno; (DA).

mañanera, f. (1) (Kol): dámský župan; (DA).

mañanería, f. (← fr. *magnaneries*) (1) (Mex): chov bource morušového; (MS).

mañanero, m. (1) (Arg): ranní kabátek, negližé, župánek; (JD). • (2) lid. (Mex, Per, Arg): ranní soulož, viz též: *chingadera*; (DA).

mañanero, -ra, adj. (1) (Mex, Nik): o alkoholu, který se pije po ránu; (JD).

mañanita, f. (1) **hacer o tomar la ~** (Arg, Chil, Par, Mex): dát si pár hltů kořalky brzy po ránu; (2) **dar ~s** (Arg, Chil, Par, Mex): loučit se s někým brzy ráno za svítání; ► s hudbou a písněmi zpívanými na ulici před domem, kde se dotýčná osoba nachází nebo bydlí; jedná se o projev úcty váženým lidem; (3) (Mex): dim. od *mañana*; ráno, raničko; (MM). • (4) (Am): ranní doušek, ranní napití; (JD). • (4) (Mex): narozeninová píseň; ranní serenáda; př.: *y desde luego el éxito de todas las mañanitas mejicanas, que se suelen cantar en todas las serenatas*; *dar mañanitas*; (BDE, JD). • (4) pl. (Mex): krátká mexická skladba, která se zpívá při gratulacích; ► psaná v ¾ taktu, vyznačuje se především svou druhou melodickou částí a sextovým intervalem velmi typickým pro tuto národní hudbu; skládá se ze dvou osmitaktových částí; (AM, AHM). • (5) f. (Salv): dámské pončo; (6) (Nik): dětské oblečení bez rukávů a s knoflíky vpředu; (7) pl. (Mex, Salv, Nik, Kub, Ekv, Bol): skladba, ranní serenáda; ► psaná v ¾ taktu; je určená především ženám; (DA).

mañari, ind. jazyk, viz: *machiguenga*.

mañasería, f. (1) (← keč. *mañasu*, „řezník“) lid. (Bol: StaCr): jatka; (2) lid. (Bol: StaCr): řeznictví; ► místo na tržnici, kde se prodává zejména dobytek; (LM).

mañaso, -sa, m/f. (1) (← keč. *mañasu*, „řezník“) lid. (Bol: alt/vall): řezník; ■ Syn.: *aychariche, waca moco, camalero-a, matancero, -a, matarife*; ■ Syn.: *mañazo*; (LM, DA). • (2) lid. (Bol: alt/vall): nákupčí hovězího masa; (3) lid. (Bol: llan): špatný lékař; ► často chybuje; (LM).

mañazo, -za, m/f. (1) (Bol), viz: *mañaso*; (DA).

mañé, *adj/subst.* (1) m. (Kol): obyčejná látka; (2) obyčejní lidé; (3) *de ~* (Kol): z kočičího zlata; (MM).
 • (4) hanl. (Dom): obyvatel Haiti; (AM). • (5) (Kol): chátra, lůza; (6) (Dom): haitský negr; (JD). • (7) m/f. (Kol): výstřední, extravagantní člověk; př.: *jno sea mañé! vaya a cambiarse, que no vamos a una fiesta de carnaval*; ► slang; (RF). • (8) *adj., hanl. (sev. i zápKol): o osobě nebo o věci: nepřijemného vzhledu, nevkusný; (DA).*

mañear, *intr.* (1) (Am): obratně provést, jednat chytře, něco zařídit; (JD).

mañeco, -ca, *adj.* (1) (Portor): ■ Syn.: *maneco, maneto, ñoco*; (AM).

mañerear, *intr.* (1) (Chil): o zvířeti: chovat se nevhodně; (2) *venk.* (Urug): vzdorovatů, pochybovat, podezírat; chovat se zdrženlivě; (RAE). • (3) (Arg, Par; Urug): pracovat, počínat si neobratně, nevhodně; mít špatné návyky; (RAE; DA). • (4) (Am, Arg, Chil, Urug): počínat si šikovně; projevit se; dát najevo své zlozvyky nebo *mañas*; (JD, MM).

mañero, -ra, *adj.* (1) (Arg, Bol, Par, Urug): obratný, lenivý; (RAE). • (2) (Arg, Par, Urug): o zvířeti: nedůvěřivé, schopno udělat cokoli, jen aby nebylo uloveno, chyceno či vedeno atd.; (3) o člověku: schopný vyhnout se nebezpečí nebo nebezpečným situacím; (4) (Arg, Portor): švindlující, podvádějící; (MM). • (5) (Am): lekávy; (6) (Arg): podfukářský; mlsný; (JD). • (7) (Bol, Par, Arg, Urug): zručný nebo mající zlozvyky; (DA).

mañío, *m.* (1) (Chil): strom, viz též: *diablofuerte*; (2) (Chil): dřevo toho stromu; (DA).

mañiú, *m.* (1) (Chil): cypřiš; ■ Syn.: *mañiu*; (JD).

maño, *m.* (1) (Chil): brácha; kámoš; (JD).

mañoca, *f.* (← guar. *mandi-óca*) (1) (Kub, Portor, Ven): mouka z juky nebo z *mandioca*; ■ Syn.: *fariña, mañoco*; (MM).

mañoco, *m.* (1) (← guar.) (← *mañoca*) (Ven, Kol, Arg: Corrientes): mouka získaná z praženého kořene juky, manioková mouka; př.: *sólo siembra yuca y con ella hace el cazabe y el mañoco*; ■ Syn.: *fariña*; ► výraz užívaný velmi vzácně, protože se předpokládá, že se jedná o deformaci slova *mandioca* v ústech omezených lidí; (RAE, MM, BDE, EA, DA). • (2) (← guar. *mandi-óca*) (Kol, Portor, Ven): mouka z *mandioca* nebo z kukuřice; ► používá se jako běžná potravina; (BDE, MM). • (3) (Ven): syrové těsto z kukuřičné mouky; (4) (Kol: Riohacha): ďábel; ► *mañoco* nebo *mañoca* není přesně mouka, ale tapioka maniokový škrob, který indiáni a nejen oni skladovali v průběhu koloniální doby pro výrobu maniokového pečiva nebo chleba z juky či z manioku; mouka z maniokuči z juky se nazývala *fariña*; stále se tak ještě nazývá v Brazílii, Bolívii, Paraguayi a v Río de Plata; (MM). • (5) (Am): manihot, kasavec; ► rostlina; (JD).

mañosa, *f.* (1) (Guat): ruka; (JD).

mañosear, *intr.* (1) (Bol, Chil, Per, Am; Arg): vystupovat, hrát, počínat si obratně; (RAE, JD, DA). • (2) (Bol, Chil): především o dítěti: fňukat a být na obtíž; (3) (Chil): o zvířeti: být obratný, lstivý; (4) (Per; Chil): o malém dítěti: být umíněné, rozmazlené; (RAE; DA). • (5) (Mex): předvést se, projevit se; ► své zlozvyky; (6) o dětech: být šikovný; (MM).

mañoseo, *m.* (1) (Am): mlsání; (JD). • (2) (Per, Bol, Chil): rozmarné chování; (DA).

mañosería, *f.* (1) (Ekv): zlozvyk; (AM). • (2) (Ekv, Par, Urug): lest, trik, finta; (3) (Par, Urug): chovat se nekale; (4) (Per): rozmar dítěte; ► kvůli rozmazlenosti; (5) (Dom, Portor): mánie, posedlost; ► zlozvyk; (6) (Guat): šikovnost, zručnost; (DA).

mañosidad, *f.* (1) *lid.* (Dom, Ven): lest, finta, trik; (2) *málo použ.* (Dom, Portor): mánie, posedlost; ► zlozvyk; (DA).

mañoso, *m.*, *hovor.*, viz: *chómpiras*; (INFO).

mañoso, -sa, *adj/subst.* (1) (Salv, Nik; Guat, Hond, Dom, Ven, Per, Bol, zápEkv, sevChil): kapesní zloděj; zlodějíček; ► krade věci nízké hodnoty; viz též: *chómpiras, malamañoso*; (RAE, INFO; DA). • (2) m/f. (Per): chlípák, nemrava; (RAE, DA). • (3) *adj.* (Arg, StřAm, Mex, Per): o zvířeti: mající nějaký zlozvyk; (4) *adj.* (Arg, StřAm, Mex, Per): o mazaném člověku: mající spoustu prostředků na to, aby se vyhnul zodpovědnosti nebo aby se obohatil; nečestná práce; (5) *adj.* (Kol): flákačský, lenivý, viz též: *cachaciento*; (MM). • (6) **estar o ponerse ~** (Am, Arg, Mex): nechít jíst nic jiného než jen sladkosti či pamlsky; namlsat se; (JD, MM). • (7) *m.* (Am): lekávy kůň; (8) (Am): mlsný; (JD). • (9) *adj/subst.* (Mex, Nik, Kost, Portor, Kol): zlomyslný, špatně vychovaný; (10) *adj.* (Guat, zápVen): o ženě: zhýralá; (11) *adj/subst., lid.* (Nik, Chil, Mex, Dom, Portor, Arg, Urug): o osobě nebo o zvířeti: rozmarný, vrtošivý; (12) *adj.* (Par): o osobě nebo o domácím zvířeti: nervózní, neklidný; (13) (Mex, Guat, Salv, Nik, Dom, Ven, Bol): podvodnický; Syn.: *malamañoso*; (14) (Pan): o věci: souměrný; (DA).

mañudear, *tr.* (1) (Bol): vytěžít osobní prospěch na úkor ostatních prostřednictvím podvodu; (DA).

mañudería, f. (1) (Bol): získání osobního prospěchu na úkor ostatních prostřednictvím podvodu; (DA).

mañudo, -da, adj/subst. (1) (Bol): prospěchář; ► těžší osobní prospěch na úkor ostatních prostřednictvím podvodu; (DA).

mañunga, f. (1) (Kub): zítra; (DA).

mao, m. (1) (Kub): viz: *china*; (DMC).

Mao, m., lid. (1) (Kol, Bol): hovor. tvar jména *Mauricio*; (DA).

maoma, adj/adv., hovor. (← *más o menos*) (1) adv. (Chil): více méně, skoro, jakž takž, přibližně; (RAE, DA). • (2) adj. (Chil): nevyhovující, průměrný, mající špatnou kvalitu; (DA).

mapa, adj/subst. (← keč. *mapa* „špína“) (1) adj. (Ekv): nepříjemný, obtěžující, špinavý; (RR). • (2) m. (← aim.) (Per): vosk; (3) adj. (← keč.) (Ekv): špinavý; (MS). • (4) m. (Dom): zkušený člověk; ► ve všem zběhlý; (5) (Dom): podrobná zpráva; př.: *te voy a hacer la mapa de lo que sucedió*; (AM). • (6) **es la mera** ~ (Mex): to je to nejlepší; (JD). • (7) adj. (Ekv): falešný, přetvařující se; (8) (Ekv): bezvýznamný, nepodstatný; (9) m. (Salv): velký dort; ► z barevného sladkého chleba; (DA).

mapachada, f. (1) (Salv): skupina kriminálních nebo osob nízkého sociálního statusu; (DA).

mapachagüe, m. (1) (jvMex): leguán černý (*Ctenosaura similis*), viz též: *garrobo*; (DA).

mapache, m. (← nah. *mapách*, *mapachín*, *mapachtli*, „domorodý savec; mýval“) (1) (Am, Mex; Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kol, Ekv): mýval severní (*Procyon lotor*); ► všežravý savec až 60 cm dlouhý, o velikosti a vzhledu jezevce; má široký trup, šedou nebo žlutavě hnědou srst, téměř černou hlavu s dvěma černými skvrnami kolem očí; krátké končetiny, ostrý čenich a dlouhý ocas s hustou srstí; vyskytuje se na březích řek a jezer po celém území Mexika; loví se kvůli masu a srsti; viz: *mapachín*; př.: *con enormísimos ojos de mapache*; Syn.: *lavador*, *oso lavandero*, *racuno*, *ratón lavandero*, *solitario*; (RAE, MM, BDE, AHM; DA). • (2) m/f., hanl. (Salv): venkovský; domýšlivý venkovan, viz též: *guajiro*, -ra; (3) (Mex): osoba, která vykonává volební podvod; (4) hanl. (Hond): levicový zastánce; (5) hanl. (Hond): oportunist; (DA).

oso lavandero, m/f. (1) (Mex), mýval severní (*Procyon lotor*), viz: *mapache*; (DA).

racuno, m. (1) (sevHond), mýval severní (*Procyon lotor*), viz: *mapache*; (DA).

ratón lavandero, m. (1) (Mex), mýval severní (*Procyon lotor*), viz: *mapache*; (DA).

solitario, m. (1) (Mex), mýval severní (*Procyon lotor*), viz: *mapache*; (DA).

mapachería, f. (1) (Mex): volební podvod; (JD).

mapachi, m. (1) (Mex): mýval; (JD).

mapachín, m. (← nah. *mapachtli*) (1) (Kost, Nik, StřAm, Mex; Hond): mýval, domorodý savec; ► nalézá se na území od Střední Ameriky až po stát Virginia ve Spojených Státech; mýval severní (*Procyon lotor*); svou velikostí a vzhledem je podobný jezevci, se kterým si ho lidé pletou, ačkoli *mapachín* je robustnější; má krátké pětiprsté končetiny; jeho ocas je dlouhý a chlupatý; má velkou téměř černou hlavu a špičatý čumák; zručně se živí zrníčky, škodnou a rybami; je to divoké zvíře, ale dá se snadno ochočit; má ve zvyku umývat si svou potravu, proto se mu také říká *lavador*; ve Spojených státech amerických se mu říká *racoon* nebo *raccoon*; ■ Syn.: *mapache*; (RAE, MM; DA).

mapachito, m. (← *mapache*) (1) (Mex): mýval trpasličí (*Procyon pigmeus*); ► *mapache* menšího vzrůstu; (MM, DA).

mapacho, m., lid., venk. (1) (výchPer): domácí doutník, viz též: *nicotinoso*; (DA).

mapagüira, f. (1) (Ekv), viz: *mapahuira*; (DA).

mapahuira, f. (← keč. *mapa*, „špína“ + *huira*, „sádlo“) (1) (Ekv): sádlo, ve kterém se smažili škvarky; ■ Var.: *mapagüira*; (DA).

mapalé, m. (1) (Kol): hudebně-taneční žánr; ► v Kartageně se mu říká *bullerengue*; (AM). • (2) (Kol), viz: *barbudo de mar*; (3) (Kol): národní tanec v páru; ► pochází z atlantického pobřeží Kolumbie; je velmi rychlý a je doprovázený tleskáním tanečníků; (DA).

mapana, f. (1) (Kol), viz: *mapanare*; (MM). • (2) (Kol): černá zmije; (JD). • (3) (Pan), viz: *verrugosa*; (DA).

mapaná, f. (1) (Pan, Kol), viz: *nauyaca*; (DA).

mapanagua, m. (1) (Ekv): pití; ► ze šťávy z cukrové třtiny, kořálky a případně citronové šťávy; ■ Var.: *mapanahua*; (DA).

mapanahua, m. (1) (Ekv), viz: *mapanagua*; (DA).

mapanare, f. (1) (Ven): černý mravenec; ► způsobuje jedovatá štípnutí; (2) rostlina; ► její listy šíří silnou vůni, o které vesničané tvrdí, že je stejná jako ta, kterou vylučuje had stejného jména; ■ Syn.: *mapana*; (MM). • (3) (Ven; Kol): křovinař sametový (*Bothrops atrox*); ► velmi jedovatý had, má

tlusté tělo, chápavý ocas a dorůstá délky 1-2 metrů; je tmavé načernalé barvy se žlutým hřbetem a břichem; viz též: *nayaca*; ■ Syn.: *taya*; (MM; DA). ● (4) (Kol): *tenura (Sansevieria)*; ► rostlina s protáhlými, hrubými listy, které rostou směrem nahoru; jsou bíložluté nebo bílošedé; (5) adj. (Ven): o ženě se špatným charakterem; (DA).

mapanera, f. (1) (Ven): černá zmije; (JD).

mapano, -na, adj/subst. (1) (Mex): plavák; ► kůň; mající černý pruh od kohoutku až po zadek; (MM, DA).

mapasúchil, m. (← nah. *macpalli*, „dlaň“, *xochitl*, „květ“) (1) (Mex): rostlina; ► květ podobný tulipánu; *Cheirostemon platanooides*; (MM). ● (2) (Mex), viz: *mano de mico*; ■ Syn.: *macpalxóchitl*; (3) (Mex): květ této rostliny; ► ve tvaru ruky; (DA).

mapeador, m. (← angl. *mop*) [Š: *fregona*] (1) (US): mop na utírání podlahy; ► slang; (RF).

mapeango, -ga, adj. (1) (Kub, Mex): slabý, neschopný; ■ Var.: *mapiangó*; (AM).

mapear (mapiar), tr/intr., kniž. (1) tr. (Chil; Hond, Salv, Nik, Kub, Dom, Ekv, Per, Urug): dělat mapy, mapovat; (2) (Chil; Mex, Salv, Kol, Chil): umístit systémy, soustavy nebo koncepční struktury do mapy; (RAE; DA). ● (3) intr. (Portor): překonat sám sebe; (RR). ● (4) tr. (← angl. *to mop*) [Š: *fregar el piso*] (Portor, US; sevHond, Dom): utřít, setřít podlahu mopem; viz: *mapo*; př.: *mandaron a Gloria a mapear después de que se le cayó la soda en el piso*; ► slang; (RR, RF; DA).

mapén, m. (1) (Portor): strom chlebovník (*Arctocarpus intergrifolia*); (MM). ● (2) (výchEkv), viz: *árbol del pan*; (DA).

mapeo, m. (1) (Par; Bol): mapování, zmapování terénu; (RR). ● (2) (Mex, Salv, Kol, Chil): umístit systémy, soustavy nebo koncepční struktury do mapy; (3) (Hond, Salv, Nik, Kub, Dom, Ekv, Chil, Urug): dělat mapy, mapovat; (4) (Portor): setřít podlahu mopem; (DA).

mapiangó, adj/subst. (1) adj. (Am): nanicovatý; (2) m. (Am): nula; ► o člověku; (JD). ● (3) (Kub): nemehlo, gramloň; př.: *en la pelota tu amigo es un mapiangó*; (DMC).

mapín, m. (1) (Guat, Salv): chléb; ► jakéhokoli druhu; (DA).

mapioso, -a, adj. (← keč.) (1) (Ekv): špinavý; (MS, DA).

mapipitza, m. (1) (Mex): druh klejichy (*Asclepias linaria*); ► rostlina až 1 m vysoká; má střídavé listy; hroznovité květenství (okolík); vnější okvětní lístky bělavé nebo fialové; suché, hrubé plody, zeslabené na koncích; hnědá semínka; ■ Syn.: *romerillo, solimán, venenillo, yamete*; (DA).

romerillo, m. (1) (Mex), druh klejichy (*Asclepias linaria*), viz: *mapipitza*; (DA).

solimán, m. (1) (Mex), druh klejichy (*Asclepias linaria*), viz: *mapipitza*; (DA).

venenillo, m. (1) (Mex), druh klejichy (*Asclepias linaria*), viz: *mapipitza*; (DA).

yamete, m. (1) (szMex), druh klejichy (*Asclepias linaria*), viz: *mapipitza*; (DA).

mapire, m. (1) (Ven, Kol): válcový koš s širokým vyústěním, tkaný vlákny z listů palmy nebo provazy z vláken z agáve, opatřený provazy, aby se mohl nést na zádech, a používaný Indiány pro uchování a přenos potravin nebo jako pracovní nářadí; (RAE, JD, DA).

mapiro, m. (1) (Portor): hlavačka skvrnitá (*Dermitator maculatus*); ► sladkovodní ryba až 70 cm dlouhá; má široké a krátké tělo s plochou hlavou; paprskovité ploutve; je nahnědlá a má tmavý horizontální pás podél celého těla, je jedlá; ■ Syn.: *masaguán*; (DA).

maple, m. (1) [Š: *arce*] (Mex): javor; ■ Syn.: *arce* (Arg, Chil, Urug, Ven); (EEA). ● (2) (Hond, Bol, Arg, Urug): obal na vejce; (2) (← angl. *maple* „javor“) (Salv): javorový med; (DA).

mapleto, -ta, adj/subst., lid. (1) (Ven): nešikovný, těžkopádný, nemotorný, tupý; ničema, viz též: *ignoratón*; (DA).

mapo, m. (1) (← angl. *mop*) (Portor; Am): mop na vytírání podlahy; (RAE, RR; DA). ● (2) (Kub, Portor): říční ryba; *Gobius lacertus*; (MM).

mapola, f. (1) (Kol, Ven): plácnutí; ■ Syn.: *guiñazo*; (AM). ● (2) (Guat): strom *Bombax ellipticum*, viz: *chicocuchi*; (DA).

mapolear, tr. (1) (Kol): plácnout, bouchnout; ■ Syn.: *dar guiñazos*; (AM).

mapoleona, f. (1) (Dom): zarděnice pestrá (*Erythrina variegata*); ► strom až 10 m vysoký; má nazelenalou kůru s občasnými trny; vejčité a zašpičatělé listy; květenství složené z jasně červenooranžových květů; (DA).

mapora, f. (← guar.) (1) (Kol, Ven): druh palmy; (MS). ● (2) (Ven): palma; ► má úzký vysoký kmen, listy dosahují délky až 4 metrů, ovoce je načernalé a velké asi jako lískový ořech; *Oenocarpus mapora*; (MM). ● (3) (Ven): palma královská; (JD).

maporal, m. (← guar.) (1) (Ven): palmový háj; (MS).

maporita, m. (← guar.) (1) (Ven): palmička; malá palma; (MS).

maporro, m. (1) (Kub): murénovitá ryba; (MM).

maposo, -sa, adj. (← aim.) (1) (Per): voskový; (MS).

mapoteca, f. (1) (Nik, Pan, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): archiv na mapy; ► místo, kde se uskladňují mapy; (1) (Pan, Kol, Ven, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): sbírka map; (DA).

mapresa, f. [Mapresa®] (1) (Per): sololit; (DA).

mapu, m. (1) (Chil): mezi kmenem *mapuche*: rodná půda nebo půda zděděná po předcích; (DA).

mapudungu, m. (1) (Chil aj.): jazyk ind. kmene *mapuches*; ► dodnes v Chile více než 600.000 Mapučů, někteří jsou bilingvní, jiní mluvící pouze španělsky nebo pouze *mapudungu*, u dětí někdy kreolština (směs obou jazyků); celkem se počet mluvčích snižuje; pro neshody existují dva různé systémy písma; některé kečuismy přešly prostřednictvím *mapudungu* do chilské španělštiny; ■ Syn.: *mapuche, araucano*; (EA).

mapuey, m. (← arw/karib) (1) (StřAm, Portor, Dom, Ven): druh jamu; ► tropická rostlina; (2) **morado** ~ (Ven): nafialovělá barva; ► jako kořen fialového jamu; (3) **venado** ~ (Ven): druh jelena; (MS). • (4) (Dom, Portor, Ven, Ekv): smlíneček trojklanný (*Dioscorea trifida*); ► hlíza pod názvem jam podobná bramborům; je velmi moučnatá a výživná; ceněná pro svou chuť a jemnou texturu; ■ Syn.: *magona*; (DA).

mapuche, adj/subst. (← map. *mapu*, „země“ + *che*, „lidé“) (1) (Chil): příslušník ind. kmene Mapučů; ► v době dobývání Ameriky obýval střední a jižní část Chile; př.: *yo soy mapuche, taita. Un mapuche no le tiene miedo a ningún chileno*; (2) adj., patřící, vztahující se k těmto indiánům *mapuches*; ■ Syn.: *araucano*; (3) m., jazyk těchto indiánů; (RAE, BDE).

mapuches, m., častěji pl. (1) (Chil aj.): nejpočetnější ind. kmen na území Chile; 604.349 osob, tj. 3,99 % obyvatel (sčítání 2002); většina žije buď ve městě Temuco a jeho okolí (Región de La Araucanía) nebo se přistěhovali do hlav. města (Santiago de Chile); ► historie; jazyk: *mapudungu (mapuche)*; ■ Syn.: *araucanos*; (EA).

mapuchizado; (1) **castellano** ~ (Chil): španělština ovlivněná jazykem *mapudungu*; ► mluví jí často Mapučové; (EA).

mapuchizado, -da, adj. (1) (Arg): ovlivněný ind. jazykem *mapuche*; př.: *castellano mapuchizado* (viz); (EA).

mapurita, f. (1) (Salv), viz: *mapurito*; (MM).

mapurite, m. (← karib. *maipurí, mapurichi*) (1) (StřAm): druh skunka; ► s nažloutlým tělem; tmavohnědým břichem a hrudí; má bílou špičku ocasu a tmavý proužek na zádech; (RAE, MM). • (2) (← antil.) (Kol, Ven): skunk znamenáný (*Conepatus semistriatus*); ► až 45 cm dlouhý; má hustou, černou srst s dvojitým bílým proužkem od uší až k ocasu s dvěma žlázami kolem konečnicku, kterým vylučuje silný a nepříjemný zápach; slouží mu na obranu; viz též: *mapuro*; ■ Syn.: *gato cañero*; (DA).

gato cañero, m. (1) (Pan), skunk znamenáný (*Conepatus semistriatus*), viz: *mapurite*; (DA).

mapurito, m. (← *mapurite*) (1) (Ven): skunk, viz: *yaguané; Mephitis suffocans*; (2) velká říční ryba; ► druh anténovce se dvěma bílými pruhy na hřbetu; (3) bílý anténovec; ► žije v Orinoku, má zploštělou hlavu a černé tečky; (4) strom; ► s páchnoucím dřevem; *Acacia foetida*; (5) chlupatá rostlina; ► podobné barvy jako česnek; *Petiveria alliacea*; ■ Syn.: *mapurita, mapurite, mapuro*; (MM). • (6) (Kol), viz: *mapurite*; (7) (Kol), viz: *anamú*; (8) (Portor): druh žlutodřevu (*Zanthoxylum monophyllum*); ► strom středního vzrůstu s ostny na kmeni; má jednoduché a hojné listy; malé bělavé květy a malý, leskle černý kulatý plod; je charakteristický svým dřevem, které je velmi tvrdé, s bílou bělí a načervenalým jádrem; používá se v řezbářství a ve stavebnictví; ■ Syn.: *carubio, rubia, rubial*; (DA).

carubio, m. (1) (Portor), druh žlutodřevu (*Zanthoxylum monophyllum*), viz: *mapurito*; (DA).

rubia, m. (1) (Portor), druh žlutodřevu (*Zanthoxylum monophyllum*), viz: *mapurito*; (DA).

rubial, m. (1) (Portor), druh žlutodřevu (*Zanthoxylum monophyllum*), viz: *mapurito*; (DA).

mapuro, m. (1) (Kol): skunk; (RAE). • (2) (Kol), viz: *mapurite*; (DA).

maque, m. (1) (Mex): lak, lak na vlasy; (2) (Ven): strom s dobrým dřevem; (MM). • (3) (Mex): lakovka; (JD). • (4) (Guat): nátěr; ► z laku nebo z pryskyřice a alkoholu; (DA).

maqueador, m. (1) (Hond): mučitel, který je členem policie; (DA).

maquear, tr. (1) nalakovat, dodat lesk nějaké věci; př.: *mueble maqueado*; (2) (Mex): lakovat, natřít; (MM). • (3) (Kub): očumovat, čumět, vejrat; (JD). • (4) (Guat): nadávat, vyčítat, brblat, viz též: *putear*; (5) (Guat, Nik): natírat něco nátěrem *maque*; (6) (Salv, Nik): mlátit do někoho vši silou; ■ Var.: *maquiar*; (7) (Hond): mučit vězně; (DA).

maquech, m. (← may. *macech*) (1) (Mex): druh skarabea bez křídel; ► používá se na řetízku jako živá ozdoba na šatech; ■ Syn.: *cocuyo*; (RAE, DA).

cocuyo, m. (1) (Pan), druh skarabea bez křídel, viz: *maquech*; (DA).

maquenca, f. (1) (Pan): plod palmy maquenqué, podobný hroznovému vínu; (DA).

maquenco, -ca, adj., venk. (1) (Port): velký; (DA).

maquenque, m. (1) (Kost, Pan): palma; ► z jejího dřeva dělají vesničané chatrče; (MM). • (2) (Nik, Kost): palma, viz též: *camona*; (3) (Kost): palma, viz též: *chonta*; (DA).

maquenqué, m. (1) (Pan): palma (*Oenocarpus mapora*); ► roste v teplých krajích s až 15ti kořeny z báze kmene; má zpeřené a střídavé listy; bílé květy a plody uspořádané v kulovitých peckovic, které zčernají až dozrají; ■ Syn.: *trupa*; (DA).

trupa, f. (1) (Pan), palma (*Oenocarpus mapora*), viz: *maquenqué*; (DA).

maqueño, m. (1) (Bol): velký banán; (MM). • (2) (Ekv): plod, viz též: *topocho*; (DA).

maquero, m. (← *maca*) (1) (Per): kolébka; ► může mít různé tvary; (AM).

maquetas, adj/subst. (1) en ~s, f. (Urug): zhruba; zkratka a dobře; (2) (← fr. *maquete*): první miniaturní náčrt sochařského díla; (AM). • (3) adj/subst. (Kol): líný; (JD, DA).

maquetear, intr., lid. (1) (střKol): flákat se, válet se; (DA).

maquetazo, m. (1) (Kub): rána; př.: *le dio un maquetazo y cayó al suelo*; ■ Syn.: *mameyazo*; (DMC).

maqueteria, f., lid. (1) (střKol): zahálka, lenošení, poflakování se; (DA).

maquí, m. (← map.) (1) (Chil; jzArg): druh keře čeledi liliovitě *Liliaceae*; ► vysoký až 3 m; s oválnými podlouhlými listy, květy v hroznu; má kulatý plod o průměru 5 mm, sladké a svíravé chuti, který se používá k výrobě zmrzlin a cukrovinek; indiáni z plodů vyrábějí pálenku *chicha*; (RAE; DA). • (2) (← keč.) (Kol, Per): *Aristotelia chilensis*; ► rostlina z řádu **šťavelotvarých**; (3) (Bol): opice; ■ Var.: *maquí*, *maquimaqui*; (MS). • (4) **comer ~ y cortar, sacar huira** (Chil): vykonat dva příkazy najednou; (AM). • (5) (← keč. *maki*, „ruka“) lid., hanl. (Bol: llan): homosexuál; ■ Syn.: *chinalo, lari, quewa, warmita, maraco, mario, quewsá*; (6) lid., hanl. (Bol: llan): zženštlý muž; ■ Syn.: *chinalo, lari, quewa, warmita, maraco, mariachi, mario, quewsá*; (7) **juscu ~** (← keč. *jusk u*, „díra“) lid. (Bol: alt/vall): rozhazovačný člověk; ■ Syn.: *wayra maqui*; (8) **wayra ~** (← keč. *wayra*, „vítr“) (Bol: vall) viz: *juscu maqui*; (LM).

maquí, viz: *maqui*; (MS).

maquiar, tr. (1) (Salv, Nik): mlátit, viz též: *maquear*; (DA).

maquiavélica, f., hanl. (1) (Hond): pravá ruka; (DA).

maquila, f. (1) (Hond): jednotka váhy, 5 arroba (arroba = 11,502 kg); (RAE). • (2) (Salv, Guat, Hond, Mex; Kost, Kol, Ekv): produkce textilních továren pro vývoz; (RAE; DA). • (3) (Salv, Guat, Hond, Mex): továrna určená k této výrobě, montážní továrna; ► umístěna na periférii města; vyrábí pro velká města, viz též: *maquiladora, maquilar*; (RAE, RR, DA). • (4) **de ~** (Mex): obyčejný, tuctový, málo cenný, nekvalitní; (RR). • (5) (Mex): cena za vymlácení obilí nebo za sklizeň úrody; (6) výměra setby; ► v některých regionech Mexika; (MM). • (7) (Mex): kompletace; př.: *la maquila de ropa es uno de los empleos de muchas mujeres que ensamblan hasta cien pantalones a la semana*; (BDE). • (8) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kol): továrna; ► vyrábí oblečení nebo vozové součástky pro vývoz; (9) (Guat, Kost, Ekv): továrna; ► obvykle na balení textilních výrobků; zaměstnanci dostávají mzdu za vyrobený kus; (10) (Hond, Salv, Nik): oděvní nebo automobilový průmysl; ► osvobozený od cla a musí povinně vyvážet své produkty; (11) (Salv): pracoviště; ► mající podobné prostředí továrny nebo montážní linky; (12) (Par): produkční systém; ► pomoci kterého firmy mohou obdržet výhody a služby pro vývoz; (DA).

maquilador, m/f. (1) (Hond, Salv): majitel továrny *maquila*; (DA).

maquilador, -ra, adj/subst. (1) adj. (Mex, Hond, Salv, Nik, Kost): vztahující se na továrnu *maquila*; (2) m/f. (Mex, Hond, Salv, Nik): zaměstnanec v továrně *maquila*; (DA).

maquiladora, f. (1) (Mex): továrna, fabrika, viz: *maquila*; př.: *importaciones de insumos superiores a dos mil millones de dólares realizan en el primer trimestre de este año las maquiladoras de la frontera norte del país*; (RAE, BDE). • (2) (Mex; Kost): montážní podnik; ► je osvobozený od cla a nucený vyvážet své produkty, viz též: *maquila, maquilar*; (RR). • (3) (Mex, Hond, Salv, Kol): textilní továrna; ► vyváží své produkty; ■ Syn.: *maquila*; (4) (Mex, Per): obchodní model, ve kterém se společnost zavazuje vyrábět jeden produkt pro třetí stranu, která je uvádí na trh pod vlastní značkou; (5) (Hond, Salv, Kol): továrna; ► vyrábí vozové součástky pro vývoz; (6) (Kost, Ekv): továrna; ► obvykle na balení textilních výrobků; zaměstnanci dostávají mzdu za vyrobený kus; (7)

(Salv): pracoviště; ► mající podobné prostředí továrny nebo montážní linky; (8) (Par): továrna, fabrika; ► určená pro vývoz textilních výrobků; (DA).

maquilar, tr/intr. (1) tr. (Mex; Ekv, Par): dovážet základní suroviny, zpracovávat je a vyvážet je; (RAE; DA). • (2) tr/intr. (Mex; Kost): provozovat montážní továrnu, viz též: *maquiladora, maquila*; (RR). • (3) tr. (Mex): smontovat, zkompletovat; ► práce v továrně, v malých dílnách, která je součástí procesu výroby zboží; spočívá v manuální činnosti, jako je např. smontování různých součástek elektronických aparátů, děláni knoflíkových dírek, přišívání knoflíků v oděvní konfekci, atd.; (BDE). • (4) (Salv, Kost, Kol, Ekv): balit textilní výrobky v továrně *maquila*; (DA).

maquintero, -ra, adj/subst. (1) m/f. (Salv, Guat, Hond, Mex): zaměstnanec textilní továrny; (RAE). • (2) (Salv, Guat, Hond, Mex): majitel textilní továrny; (RAE, DA). • (3) adj. (Hond, Salv, Nik, Kol): vztahující se na továrnu *maquila*; (DA).

maquiligüe, m. (← zkráceně *maquilisguate*) (1) (Salv), viz: *maquilisguate*; (DA).

maquilisguat, m. (← zkráceně *maquilisguate*) (1) (Salv), viz: *maquilisguate*; (DA).

maquilihue, m. (1) (Salv): strom čeledi trubačovité (*Bignoniaceas*); ► dosahuje výšky až 30 m, má protilehlé listy, růžové květy a plody v lusku; roste planě v lesích od Mexika po Ekvádor; dřevo se využívá ke stavbě lodí a nábytku, odvar z kůry a listů se využívá v tradiční medicíně; (RAE).

maquilisguate, m. (← nah. *macuilli*, „pět“ + *ishuat*, „list, korunní plátek“) (1) (Hond): viz: *macuelizo*; (RAE). • (2) málo použ. (Salv), viz: *matilisguate*; ■ Var.: *maquiligüe, maquilisguat, maquilishuat, mazquilisguat*; ■ Syn.: *puntilla, roble*; (DA).

puntilla, m. (1) (Salv), viz: *matilisguate, maquilisguate*; (DA).

roble, m. (1) (Mex, Salv), viz: *matilisguate, maquilisguate*; (DA).

maquilishuat, m. (1) (Salv), viz: *maquilisguate*; (DA).

maquillada, f. (1) (Nik, Kost, Kol, Bol, Par): aplikace kosmetických přípravků na úpravu obličeje; (DA).

maquillaje, m. (← fr. *maquillage*) (1) (Am): úprava obličeje a kosmetické přípravky, které se k tomu používají; (MM).

maquilleta, f. (1) ser ~ (Kub): být pokrytec; př.: *es un maquilleta que da asco*; (DMC).

maquillista, m/f. (1) (Am, Salv, Nik, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Ekv, Per, Bol, Par): maskér; ► především v divadle, kině a v televizi; (DA).

maquimaqui, viz: *maqui*; (MS).

máquina (maquinón), f. (m.) i adj. (1) (Kub, Portor, Urug, Guat, US, Dom, Bol): automobil; př.: *y a los mismos automóviles, en Mexico se les dice coches, en Centroamérica carros y en Cuba máquinas*; př.: *me compré una máquina azul, marca Ford*; (RAE, RR, BDE, SUS, DMC, DA). • (2) (Chil): útok; ► dva a více lidí napadnou jiného člověka; (AM). • (3) (Chil): mezi obchodníky: hra na kamarády, způsob jednání; ► dvě a více osob se na něčem dohodnou, ale předstírají pravý opak; je zajímavé, že výraz *máquina* slouží také jako obecný název pro auta; je tomu tak mezi hrstkou Kalifornanů, potomků Španělů, kteří doposud používají španělštinu jako hovorový jazyk; tyto lidé žijí v oblasti mezi Santa Barbarou a San Luis Obispo; jedná se především o rančery a honáky dobytka, kteří si sami říkají *californios*; (AM, MM). • (4) ~ **de alquiler** (Kub): taxík; (5) **dar ~ a alguien** (Kub): mazat někomu med kolem pusy; (JD). • (6) (Arg): výkonná, kvalitní nebo skvělá věc; př.: *un chabón de la oficina se compró un auto que es una máquina*; (7) [Š: PC, ordenador] (Arg, Urug): počítač, pc, komp; př.: *voy a cambiar la máquina por una de 4 gigas*; ► slang; (RF). • (8) (LaPlá): kráska, viz též: *leona*; (NET). • (9) ~ **de cortar pasto**, sekačka na trávu; viz: *podadora*; (EEA). • (10) **dar ~** (Kub): nabádat; př.: *le dio máquina y lo desgració por lo que recomendó*; ■ Syn.: *dar cranque*; (11) **no quedar una ~ sin bailar** (Kub): není nic, co by se dalo dělat; př.: *no quedó una máquina (maquinita) sin bailar, pero fracasamos*; (12) **ser alguien una ~ o maquinita** (Kub): reagovat jako stroj; př.: *ese hombre es una máquina; está automatizado*, viz též: *apretadito*; (DMC). • (13) **correr una ~¹** (Kub; Portor): vysmívat se; př.: *le corrieron una máquina y no se dio cuenta de nada*; (DMC; DA). • (14) lid. (Chil): mikrobuse; (15) (Kub, Chil): podvodnická společnost; (16) (Chil): machinace, tajné nečestné jednání; (17) adj. (Hond): velice velké nebo časté; (18) adj. (Hond): dobré kvality; (19) adj. (Hond): pěkné, o věci; (20) f. (Chil): mučící přístroj; ► elektrody, přes které se do těla pouští elektrický proud; (21) f. (Portor): ženské přirození, viz též: *palomita*; (22) ~ **de limpieza** (Portor): přístroj s ultrafialovými paprsky; ► při kohoutích zápasech, pro zjištění tuku kohouta; (23) ~ **IBM**, eufem., lid. (Portor): prostitutka, děvka, viz též: *callejera*; (24) **pucha ~!** (Chil): do prdele; ► vyjadřuje překvapení nebo hněv; (25) **dar ~ para atrás** (Dom): vzdát něco, nechat něčeho; (26) **correr ~²** (Kub; Portor): vtípkovat na něčí adresu; (27) **hacer ~** (Ekv): přesunout

stavební materiály rukama z jednoho místa na druhé; (28) **pillar la** ~ (Chil): nečekaně někomu vypršet lůta, aniž by se mu podařilo dokončit určené cíle; (29) **volar** ~¹ (Guat): psát na stroji; šít na stroji; (30) **volar** ~² (Guat): slyšet; (DA).

maquina, f., lid. (1) **¡pucha** ~! (Chil): do prdele; ► vyjadřuje překvapení nebo hněv; (DA).

maquinada, f. (1) (Par): machinace, pikle; ► obvykle se špatným koncem; (DA).

maquinado, m. (1) (Hond, Kol): proces hoblování dřeva; (DA).

maquinaria, f. (1) (Nik, Kol): organizace a fungování politické strany; (2) venk. (Per): udidlo; (3) lid. (Chil, Pan): machinace, pikle; ► obvykle se špatným koncem; (4) **aceitar la** ~ (Mex, Portor): v politice: připravovat, organizovat a kontrolovat každý detail k dosažení navržených záměrů; (DA).

maquinazo, m., lid. (1) (Per): krádež, loupež; ► spočívá v tom, že jeden ze zlodějů upoutá pozornost oběti výkřiky a druhý jí ukradne peněženku z kabelky; viz též: *robada*; (DA).

maquinear(se), tr/intr/zvrat., lid. (1) tr. (Nik): krást, okrást, viz též: *ladronear*; (2) (Pan, Chil): spřádat, (z)osnovat spiknutí; (3) intr/zvrat. (Chil): poplést se, chovat se nemotorně; (DA).

maquina, f. (← it. *macchinetta*) (1) (Urug): strojek (MS).

maquinilla, f. (1) (Kost): ořezávátko; (RAE, RR, DA). • (2) (Portor): psací stroj; (RAE, RR).

maquina, f. (1) (Hond, Kol, Ven, Per, Bol, Urug, pl.: Salv): herní automat na mince; (2) (Per, Bol): emise peněz bez ručení; ► vede k inflaci; (DA).

maquino, m. (1) (Mex): bunda z hrubé látky; (DA).

maquín, m., lid. (1) (Portor, Kub): luxusní auto; (DA).

maquipura, m. (1) (← keč. *makipura*) (Bol: Pt): příležitostný horník; (LM). • (2) (jzBol): příležitostný pracovník; (DA).

maquisapa, m. (← keč. *maqui*, „ruka“ + *sapa*, augment. přípona) (1) (Ekv; Per): chápan; ► opice s dlouhými pažemi žijících v oblasti Amazonie; ► nemá palec, ale je vybavena pro život na stromech; viz též: *mono araña*; (RAE; DA).

Maquizcoatl, azt. bůh, viz: *Ometecuhtli*; (S04).

mar, m/f. (1) ~ **pacífico**¹, m. (Kub): vlčí mák; ► často zapleveluje osetá polea; podporuje pocení a má utišující účinky; (RAE). • (2) **sufrir la ~ negra** (Portor): strašně trpět; užít si svoje; (3) **--pacífico**² (**mar pacífico**), m. (Kub; StřAm): tulipán (*Hibiscus rosa-sinensis*); (RR). • (4) **la ~ en coche** (Arg; Urug): spousta (hromada), hafo věcí; ► **používá se na zveličování**; př.: *que si tengo certificado, que si soy gráfico, que si tengo papeleta de identidad, y de buena conducta, y la mar en coche*; (RR, DA). • (5) ~ **pacífico**³ (Am): bougainvillee; ► rostlina; (JD). • (6) **un ~ y una tierra** (Kub): pokrm z masa a langosty; př.: *dame hoy un mar y tierra*, viz též: *nuevitas*; (DMC). • (7) **pasar el ~ en un taburete** (Hond): nacházet se v těžké, složité situaci, být v rejži; (8) ~ **corrida**, f. (Dom, Portor): v námořních aktivitách: série po sobě jdoucích vln na hladině moře; (9) ~ **de fondo** (Dom, Portor): v námořních aktivitách: nečistota, kterou příliv táhne k pláži; ■ Syn.: *rebozo*; (10) ~ **muerta** (Dom, Portor): v námořních aktivitách: klidné moře; ► po velkém větru; (11) ~ **pacífico**⁴, m. (Hond, Kub, Dom): keř, viz též: *galladete*; (12) ~ **presencial** (Chil): mořský prostor přiléhající k mořské hranici jednoho státu, který má nadvládu a dozor nad tím prostorem na základě přednostního práva nad zájmy ostatních států; (13) ~ **afuera** (Pan, Kub, Dom, Urug): nejbližší část moře od břehu; (14) **creer que la ~ es leche** (← fr.) (Hond): přísloví: „Jednoduché jak facka.“; ► být něco lehké; (15) **hacer ~** (Portor): v námořních aktivitách: bouřit se počasí; (DA).

rebozo, m. (1) (Ven), nečistota, kterou příliv táhne k pláži, viz: *mar de fondo*; (DA).

mara, f. (1) (Salv): lidé, vesnice, cháska; (RAE). • (2) (Salv, Guat, Hond, Mex): parta kluků, skupina mladých kamarádů, parta, viz též: *ganga*; (RAE, DA). • (3) (Ven): strom; (MM). • (4) (Ven): pryskyřice; ► indiáni ji získávají z planých rostlin; voní po terpentýnu; (MM, MS). • (3) (← čib.) (Ven): koš, nosítka; (4) ~ **blanca**, ~ **colorada** (Ven): název stromů; (MS). • (5) (Bol, Dom, Ven, Arg): mahagon americký, velkolistý; *Swietenia macrophylla*; vysoký až 45 m; má jednopohlavní květy a dřevnaté tobolky jako plody; dřevo je hojně využíváno na výrobu nábytku a v truhlářství; ■ Syn.: *caray*, *cayelac*, *cáguano*; (MS, LM, DA). • (6) (Arg): mara stepní; ► patagonský zajíc *Dolichotis patagonum*; (BDE, DA). • (7) [Š: *pandilla juvenil*] (Guat, Hond, Salv, Am, Mex, Nik, Kost): sebranka, banda, gang, tlupa mladých lidí, mladých zločinců, delikventů; ► člen gangu se nazývá *marero*; př.: *tengan cuidado con sus hijos; la tentación de entrar en una mara es fuerte; a Memo lo amenazaron de muerte unos de una mara rival*; ► slang; ■ Syn.: *gatada*; (RF, SUS, DA). • (8) (Bol): strom *Pentapanax angelicifolius*; ► vysoký až 7 m; má řídkou korunu a bobulovité květy s bílými semínky; dřevo je hojně využíváno na výrobu papíru, ozdob atd.; (9) ~ **macho**¹, (Bol:

Pn): olivovník bílý; ► má popraskanou kůru a jeho žluté dřevo se hojně využívá na výrobu nábytku; ■ Syn.: *verdolago blanco*, *verdolago colorado*; (10) ~ **macho**², (Bol: Chuq): strom *Cardenasiodendron brachypterum*; ► je vysoký až 9 m; má malé květy i plody; ■ Syn.: *soto mara*; (11) ~ **macho**³, (Bol: Bn): strom *Cariniana estrellensis*; ► je vysoký až 25 m; má krátký kmen, popraskanou kůru a velké květy; ■ Syn.: *yesquero*, *yesquero negro*; (12) ~ **macho**⁴, (Bol: StaCr): strom *Tapirira guianensis*; ► je vysoký až 15 m; má jednopohlavní květy a peckovité plody s jedním semínkem; dřevo se hojně využívá na výrobu nábytku a v truhlářství; ■ Syn.: *ichiramillo*; (13) **soto** ~¹, (Bol: Cbb) viz: *mará blanca*; (14) **soto** ~², (Bol: Cbb) viz: *mará macho*; (LM). • (15) ~ **blanca**, (Bol: Tj): strom, kebračovník *Lexoptergium grisebachii*; ► vysoký až 12 m; má drsnou kůru a žluté květy; ■ Syn.: *soto mara*; (16) ~ **macho**⁵, (Bol: LP): strom *Cedrelinga catenaeformis*; ► vysoký až 20 m; má luštěninové plody s velkými semínky; dřevo je hojně využíváno na výrobu nábytku díky své měkkosti, lehkosti a odolnosti; viz též: *tornillo*; (LM, DA). • (17) (Dom, Portor): strom, domba brazilská; ► *Calophyllum calaba*; až 20 m vysoký, vyšší tenký kmen, šedá a křaplavá, vrásčitá kůra; ■ Syn.: *malagueta*, *maría*, *palo María*; (18) (Kol): malá skleněná kulička na dětské hry; (19) (Ven): plochý, kulatý košík; ► používá se obvykle pro přenos ovoce nebo ryb na hlavě; (DA).

mará, m. (← map.) (1) (Arg, Chil): zajíc patagonský; ► je jedlý, jeho kůže je cenná; *Dolichotis australis*; v případě nebezpečí se brání záměrným vystříknutím moči určitým směrem; ■ Syn.: *paca*; (MM).

marabaya, f. (1) (Kol: Riohacha): prvních devět čísel v loterii; (2) bezvýznamná hloupost; (AM).

marabino, na, adj/subst. (1) (Ven): obyvatel města Maracaibo; ■ Syn.: *maracaibero*, *maracucho*; (RAE, DA).

marabú, m. (1) (Kub): strom čeledi citlivkovité (*Mimosácea*); ► pochází z Afriky; snadno se rozmnožuje, tvoří nepropustné lesy; velmi tvrdé dřevo se používá na výrobu uhlí a polen; (RAE). • (2) (Kub): velmi rozšířený druh trnitého keře (*Dichrostachys glomerata*); ► má nicí hroznovité květenství 4 až 5 cm; růžové a žluté květy; plod v zkrouceném lusku; dřevo je velmi tvrdé a slouží jako palivo a na výrobu uhlí; (RR, JD, DA). • (3) **darse silvestre como el** ~ (Kub): přebývat, být nadbytečný; př.: *ese tipo de persona se da como el marabu*, viz též: *verdolaga*; (DMC).

marabunta, adj/subst. (← *barahúnda*) (1) (Bol, Chil): jedlík; ► o osobě s velkým apetitem.; (DA).

marabuntera, f. (1) (Kub): lesba; (DMC).

marabuzal, m. (1) (Kub): křoví či houština marabu; (JD). • (2) (Kub): terén porostlý keřem *marabú*; (DA).

maraca, f. (1) despekt., vulg. (Chil): homosexuální žena, lesba; (RAE). • (2) (Antil, Portor, Kub): chrastítko, viz též: *maraquita*; (3) despekt., vulg. (Chil): prostitutka, nevěstka, děvka, šlapka; viz též: *callejera*; (RAE, MS, DA). • (4) častěji pl. (← guar. *mbaracá* „kobka“) (JižAm, Am, Kol, Pan, Portor, Dom, Ven, Antil): hudební nástroj, rumba koule; ► vyrobený z fíkovníku či vyschlé tykve, která se plní semínky rýže nebo kamínky; jeho součástí je i tyčka, která slouží jako držadlo; používá se pro udávání rytmu a doprovází zpěv; v dnešní době se také vyrábí z kovu nebo plastu; př.: *una guitarra y un par de alegres maracas*; (RAE, AM, MS, BDE). • (5) hovor. Pl., lid. (Kub, Mex, Dom): bankovka nebo mince v hodnotě jednoho pesa (100 centavos), viz též: *peso*; př.: *nomás traigo cien maracas*; ► mex. argot *caliche*; (RAE, DEUM, DA). • (6) (Chil, Per): hra se třemi kostkami; ► místo puntíků je na nich vyobrazeno slunce, zlato, hlava, hvězda, měsíc a kotva; šamanové z kmene guaraní nechávali věřit ostatní indiány tomu, že *mairas* či nadpřirozené bytosti projevují svou vůli zkrz slova, která mohou slyšet pouze oni, když chrastí nástrojem *maracas*, a tedy je mohou interpretovat jen oni; aby jejich triky působily věrohodněji, malovali na *maracas* oči, nosy a ústa; říkali, že takhle se budou moci nadpřirozené bytosti projevit snadněji; také tvrdili, že tyto nástroje nejsou jen příbytky těchto bytostí, ale jsou to jejich hlavy; obecně tyto posvátné *maracas* šamani ukládali do vykotlaných větví v lese; byly dostupné pouze jim, o čemž se neustále ujišťovali; ohledně *maracayaras* byly velmi ostražití; to samé platilo i o velkých zuřivých kočkovitých šelmách; odtud se *maracayara*, později *maracayá*, stala obecným označením pro tigry různé srsti a různých velikostí a pro divoké kočky; *yara* tedy v jazyku guaraní označuje pověřenou osobu, opatrovníka a majitele; s příchodem bílého člověka se *maracas* musely podřídit skromnějšímu osudu; (RAE, AM, MS, MM, DA). • (7) (Kol, Portor, Ven): neobratný člověk; (8) (Portor): ztřeštěnec, zhýralec; (9) (Portor): hlouposti; (10) (Per): balzám; (11) (Per): nádoba na tento balzám; (12) (Kub): zlatá mince; ► hodnota: 1 peso; (13) (Ven): hodiny špatné kvality; (14) (Bol): melodie; ► doprovodné zvuky bubnů při regionálních slavnostech; (15) **no ser palo de** ~s (Ven): nebýt bezvýznamný; (16) **pasarse de** ~

(Ven): překročit mez, zneužít; **(17)** (Kol): zbláznit se, zblbnout; **(18) una cosa es con ~ y otra cosa con bandola** (Ven): pleteš páte přes deváté; **(19) volverse fruta de ~** (Ven): rozprchnout se, rozptýlit se; (MS). • **(20)** (Kol, Par): bambula, ťulpas; **(21)** (Chil): dorota; (JD). • **(22) esa ~ siempre tiene que sonar** (Kub): je třeba být připraven na všechno; př.: *yo te digo que esta maraca siempre tiene que sonar; es el camino del exilio*; **(23) tener una ~ en el cerebro** (Kub): být honěný jako liška; př.: *Pedro sacó siempre sobresaliente, porque tiene una maraca en el cerebro*; (DMC). • **(24)** pl. (Kub, Pan): peníze, viz též: *plata*; př.: *dame cinco maracas*; ■ Syn.: *bolos; guano; yira*; (DMC, DA). • **(25) adj/subst.** (Arg): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; **(26)** (Arg): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; **(27)** f., pl. (Kub): velká ženská prsa; **(28)** pl., vulg. (Salv): varlata, koule, viz též: *kiwi(s)*; **(29)** (Portor): rostlina, viz též: *bandera*; **(30)** (Portor), viz: *cucuyús*; **(31) ~ roja** (Portor): dosna indická (*Canna indica*); ► je charakteristická svou barvou květů; **(32) estar como ~, sin pelo y sin peronías**, lid. (Portor): nebýt ve své kůži; cítit se pod psa; ► připadat si nemocný, unavený; **(33)** viz: *pepita, estar como pepita en maraca*; **(34) roncarle las ~s**, lid., vulg. (Pan): být vynikající, výtečný; **(35) sonar las ~s** (Salv): dát nakládačku někomu; **(36) zumbarle las ~s** (Pan): být atraktivní; (DA).

maracachafa, f., lid. **(1)** (svKol): marihuana, viz též: *juana*; **(2) ~ mona** (Kol): konopí seté (*Cannabis sativa*); ► bylina až 1 m vysoká; s velmi rozdělenými listy; má zoubkované okraje a malé bílé květy; produkuje halucinogenní látku, z které se získává marihuana; (DA).

maracaibero, -ra, adj/subst. **(1)** (Ven), viz: *marabino*; (DA).

maracal, m. **(1)** (Portor): terén osazený *maracas*; (DA).

maracana, viz: *maracaná*; (MS).

maracaná, m. (← guar.) **(1)** (Arg, Par, Ven; Per, f.: Ven): papoušek ara malý (*Ara severa, Ara maracana*); ► až 50 cm dlouhý; je zelený, kromě vnitřní části křídel, kde je červený a vnější částí, kde je modrý; peří na ocase má červené a modré; viz též: *guacamayo*; ■ Var.: *maracana*; ■ Syn.: *guacamaya frenticastaña*; (MS; DA).

guacamaya frenticastaña, f. **(1)** (Pan), papoušek ara malý (*Ara severa, Ara maracana*), viz: *maracaná*; (DA).

maracanda, f., lid. **(1)** (Hond): bankovka 1 lempira (100 centavos), viz též: *lempira*; **(2)** (Nik): bankovka 1 kordoba (100 centavos), viz též: *córdoba*; (DA).

maracandaca, f., lid. **(1)** (Hond): bankovka 1 lempira, viz též: *lempira*; **(2)** (Guat): peníze, prachy; ► bankovky, legální oběživo; (DA).

maracandacas, f., pl. **(1)** (Salv, Nik): peníze; (RAE).

maracate (maracato), m. **(1)** (Portor): v námořních aktivitách: přístroj pro zvedání závaží; (DA).

maracato, m. **(1)** (Portor), viz: *maracate*; (DA).

maracaya, viz: *maracayá*; (MS).

maracayá, m. (← guar. *maracaya*) **(1)** (Ekv, Per, Am, Par, Ven): ocelot; obecný název pro velké jihoamerické oceloty a divoké kočky, jako např. *tigre sabanero* z Venezuely a Kolumbie, a další podobné druhy, viz: *maraca*; viz též: *frijolillo*; (RAE, MS, JD, MM). • **(2)** (Par): kočka, kocour; ■ Var.: *maracaya*; (MS).

maraco, m. (← *maraca*) **(1)** (Bol): hudební nástroj; (AM). • **(2)** (Chil, Ekv, Bol): buzerant, teplouš, homosexuál, gay, viz též: *chinalo, culero*; př.: *Valente me mira muy raro; estoy pensando que es medio maraco*; ► slang; (JD, RF, LM, DA). • **(3)** (Bol, Chil): zbabělec, slaboch, zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; př.: *Alberto es un maraco para las apuestas, nunca se quiere arriesgar*; ► slang; (RF, DA).

maraco, -ca, adj/subst., hanl. **(1)** (Chil; Chil): homosexuál(ní); (RAE, RR; DA). • **(2)** (← guar.) (Bol, Kol): rumba koule; **(3)** (Ven): akácie; **(4)** (Mex): druh kávy; **(5)** (Ven): oslovení pro dítě; (MS). • **(6) m/f.** (Ven): nejmladší z rodiny; (MS, DA). • **(7) adj.** (Bol, Chil): zženštilý; **(8) adj/subst., lid.** (Bol, Chil): špatný, zlý; lump; ► obtěžuje nebo dělá špatné věci; (DA).

maracucho, -cha, m/f. **(1)** (Ven): člověk maracaibského původu; viz též: *marabino*; (AM, DA).

maracure, m. **(1)** (Ven): kulčiba jedovatá (*Strychnos toxifera*, Schomb); ► liána; (MM).

maracuyá, m/f. **(1)** m. (Per): marakuja; ► ovoce, druh mučenky; př.: *por entre la extensa malla metálica se engarzaban firmemente frondosas verdosidades; eran los maracuyás que pendían enlazadas de los alambres por sus exuberantes ramas*; (BDE). • **(2)** (Bol): homosexuál; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *maradona, mariscal, mariachi, marengo, maricueca, maricuequilla, mario, marulo*; (HB). • **(3) f.** (← guar. *mburucuyá, mboruku'ya*) (Nik, Kub, Chil): rostlina, mučenka jedlá, marakuja; ► *Passiflora edulis*; popínavá rostlina, až 40 m dlouhá; má čtyřúhelníkový stonek;

střídavé listy; bílé květy s červenými a fialovými vodorovnými pruhy; ovoce jsou bobule; má řadu využití v tradiční medicíně; ■ Syn.: *calala, chinola, pachío, parchita*; (4) (Hond, Nik, Kub, Chil): plod marakuji; ► je zelený, hladký a vejčitý; když dozraje, zežloutne; má hodně malých semínek zabalených v slizovité a hořkosladké dužině, z které se vyrábí osvěžující nápoj; ■ Syn.: *calala, chinola, pachío, parchita*; (EEA, DA).

maradona, f., viz: *maracuyá*; (HB).

maragato, adj. (1) (Arg): patagonský; (JD).

maragato, -ta, adj/subst., lid. (1) (Urug): obyvatel depart. San José a města San José de Mayo; ■ Syn.: *josefino*; (RR, DA).

maraguato, m. (1) (Portor): v námořních aktivitách: slabší vodní smršť; (DA).

maraguato, -ta, m/f. (1) (Portor): oběť krádeže nebo přepadení; (2) (Portor): osoba, která bude okradena; (DA).

maraja, f. (1) (Kol, Ven): palma; ► místo výskytu: Kolumbie, Venezuela; *Bactris mayor*; (MM).

maramaral, m. (1) (Ven): nízká hora, kopec, strniště; (AM).

marán, m. (1) (← keč. *maran*) lid., venk. (Bol: alt/vall): kámen; ► plochý; **obdelníkový nebo kruhový**; používá se k mletí obilovin, tlučení masa a obzvláště k přípravě omáčky *llajua*; ■ Syn.: *batán*; (LM, DA). • (2) ~ **uña** (← keč. *uña*, „mláďe, menší“) viz: *uña*; (LM).

maranda, f. (1) (Portor): rostlina, viz též: *maranta*; (DA).

marandango, -ga, adj/subst., lid. (1) (zápVen): korpulentní a čilý; (DA).

marangaya, f. (1) (Bol): strom, viz též: *retama*; (DA).

marango, m. (← afr.) (1) (StřAm; Hond, Salv, Nik): moringa olejodárná (*Moringa oleifera*); ► keř až 12 m vysoký; má trochu hustou korunu; krémové opadavé listy; plod v lusku a černá semínka; má využití v tradiční medicíně; ■ Var.: *marengo, narango*; ■ Syn.: *colirio, jazmín francés, libertad, palo de abejas, resedá*; (MS; DA). • (2) (StřAm): strom; také nazýván *sen*; (MM).

colirio, m. (1) (Portor), moringa olejodárná (*Moringa oleifera*), viz: *marango*; (DA).

jazmín francés, m. (1) (Portor), moringa olejodárná (*Moringa oleifera*), viz: *marango*; (DA).

libertad, f. (1) (Dom), moringa olejodárná (*Moringa oleifera*), viz: *marango*; (DA).

palo de abejas, m. (1) (Dom), moringa olejodárná (*Moringa oleifera*), viz: *marango*; (DA).

resedá, f. (1) (Kub, Portor), moringa olejodárná (*Moringa oleifera*), viz: *marango*; (DA).

maranguango, m. (1) (Kol): lektvar, kouzlo; (AM, DA).

maranta, f. (1) (Antil): maranta třtinovitá (*Marantha indica*); ► rostlina, viz: *yuquilla*; (MM). • (2) (Portor): rostlina, viz též: *sagú*; ■ Var.: *maranda*; (3) (Portor): dlouhé a neupravené vlasy; (DA).

marantoco, m., venk. (1) (zápVen): kohout; ► není zápasnický; (DA).

maraña, f. (1) (Kol): malá odměna; (AM). • (2) (Kol): spropitné; (3) (Arg): coura, děvka; (JD). • (4) **¿Qué jais de la ~ mein?** (Bol): Jaké novinky mi přinášíš z míst odkud jdeš, můj příteli?; ► bol. argot *coba*; (HB). • (5) (Kub): o věci: velké; př.: *esto es una maraña de libro; ¡mil páginas!*; (DMC). • (6) (Kub; Salv, Nik, Dom, Urug): past, bouda; př.: *eso es una maraña*; (DMC; DA).

marañeo, m. (1) (Kub): plný překážek; př.: *ese negocio está marañeo*; (DMC).

marañero, m. (1) (Kub): rošťák; př.: *con él no te confíes porque es un marañero*; (DMC).

marañero, -ra, adj., i subst., lid. (1) (Salv): prolhaný; lhář, viz též: *hablador*; (2) (Salv, Kub): **podvodnický**; (DA).

marañista, adj. (1) (Nik): **podvodnický**; (DA).

marañón, m. (1) (Kub; Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kol, zápVen, Ekv, výchPer, Bol): oříšek kešu; ► plod stromu *marañón*; je červeně žlutý, když dozraje; má tvar pŕlměsíce; semínko ledvinovitého tvaru; plod je jedlý a vyrábí se z něj olej; ■ Syn.: *cajuil, cauñil, cayú, marey, merey, pajuil, pajuy*; (RAE; DA). • (2) (střAm, Kol, Ekv, Portor; Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, zápVen, výchPer, Bol): ledvinovník západní (*Anacardium occidentale*); ► strom až 13 m vysoký; má zkroucený kmen; střídavé, vejčité nebo elipsoidní listy; drobné květy ve velkých terminálních latách; jeho dřevo se používá ve stavebnictví a v řezbářství; kůra slouží pro zpracování kůže; ■ Syn.: *cacajuil, cajuil, cayú, jocote marañón, marey, merey, pajuil, pajuy*; (MM; DA). • (3) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kub, Kol, zápVen, Ekv, Bol): semínko stromu *marañón*; ► je jedlé, ledvinovitého tvaru, a dlouhé kolem 3 cm; ■ Syn.: *marey*; (4) **oler a ~** (Nik): táhnout z někoho, šířit se z opilce zápach pálenky, viz též: *oler a nispero*; (DA). • (5) **apretar a una mujer como el ~** (Kub): žádostivě hladit; př.: *voy a apretarla como al marañón*; (6) **estar a punto de explotar el ~ (o el aguacete)** (Kub): chystat se nějaká událost, chystat se udát co; př.: *tengo noticias fidedignas sobre el galope de estado; está a punto de explotar el maratón*; (7) **ponerse con el ~ azul** (Kub): dát peníze;

- př.: *para entrar en este negocio no basten las palabras sino que hay que ponerse con el marañón azul*, viz též: *boca; jipio; parne*; (DMC).
- cajuil**, m. (1) (Dom, Portor, Ekv, Bol), ledvinovník západní (*Anacardium occidentale*) a jeho plod, viz: *marañón*; (DA).
- caujil**, m. (1) (zápBol), ledvinovník západní (*Anacardium occidentale*), viz: *marañón*; (DA).
- cayú**, m. (1) (sev. i výchBol), ledvinovník západní (*Anacardium occidentale*) a jeho plod, viz: *marañón*; (DA).
- pajuil**, m. (1) (Guat, Portor), ledvinovník západní (*Anacardium occidentale*), viz: *marañón*; (2) (Portor), plod stromu *marañón*, viz: *marañón*; (DA).
- pajuy**, m. (1) (Portor), ledvinovník západní (*Anacardium occidentale*) a jeho plod, viz: *marañón*; (DA).
- cacajuil**, m. (1) (Dom), ledvinovník západní (*Anacardium occidentale*), viz: *marañón*; (DA).
- jocote marañón**, m. (1) (Guat), ledvinovník západní (*Anacardium occidentale*), viz: *marañón*; (DA).
- marañón, -na**, adj/subst. (1) adj. (Kol, Ven): o kohoutu: bílý s červenými pírký; (MM). ● (2) m. (Am, Mex): ledvinovník západní (*Anacardium occidentale*); ■ Syn.: *acajú, pajuil*; (JD, MM). ● (3) m/f. (Salv): člen hudební skupiny nebo osoba pracující v mobilní diskotéce; (DA).
- marañonal**, m. (1) (Hond, Nik, Pan, Kub): terén osazený stromy *marañón*; (2) (Pan): velké množství plodů *marañón*; (DA).
- marañonear**, tr. (1) (Salv): odpojit hudební nástroje po koncertu a dát je do jejich pouzder; (2) (Pan): sklízet plody stromu *marañón*; (DA).
- marañonero, -ra**, adj/subst. (1) (Hond, Salv, Nik): osoba, která pěstuje a prodává plody stromu *marañón*; (2) adj. (Hond, Salv, Nik): vztahující se pěstování a prodej plodů stromu *marañón*; (3) adj/subst., hanl. (Pan): sprostý, hrubý; hrubián; (DA).
- marañones**, m. (1) **estar alguien en los ~ de la finca** (Kub): být v oblacích; př.: *Juan está siempre en los marañones de la finca*; (DMC).
- marañuela**, f. (1) (Kub): popínavá rostlina, viz: *pelonchile*; (DA).
- marao**, m. (1) (Ven): jehlice obecná (*Ablennes hians*); ► mořská ryba z karibského pobřeží; je 1,5 m dlouhá; má silně stlačené tělo; je stříbrnošedá s černými pruhy a vystouplými horními a dolními čelistmi prodlouženými v dlouhou tlamu s ostrými zuby; je jedlá; ■ Syn.: *guamá*; (MM, DA).
- guama**, m. (1) (Portor), jehlice obecná (*Ablennes hians*), viz: *marao*; (DA).
- marapa**, f. (← arw/karib) (1) (Mex, Ven): švestka žlutá; ► *Spondias mombin*; (2) (Ven): švestka (plod); (3) (Ven): limonáda; (MS). ● (4) (Ven): jiný název pro *jobo*; strom; (5) nápoj vyrobený z ovoce tohoto stromu; (MM). ● (6) (Ven): nápoj; ► vyrobený z *jobas* a plodů mombínu žlutého; (AM).
- maraquear**, tr/intr. (1) tr. (Ven): zatřást hracími kostkami; ► nebo jinou věcí a vyloudit zvuk podobný chřestítku; (RR). ● (2) intr. (← guar.) (Am; Nik, Kub, Dom, Ven): chřástit s *maraca*, nechat znít rumba koule; (MM, MS; DA). ● (3) tr. (Am, Dom; Ven): třást; postrčit, **zatřepat něčím**; (JD, MM; DA). ● (4) (Am): pohybovat se tam a zpět, převalovat se; (5) ~ **las muelas de Santa Apolonia** (Ven): hrát v kostky; (MS). ● (6) tr. (Ven): míchat, šejkovat; př.: *risas, maraquear de whiskies*; (BDE). ● (7) intr. (Chil): prostituovat se; (8) vulg. (Chil): mít příležitostný pohlavní styk s prostitutkami nebo s jinými ženami; (DA).
- maraqueo**, m. (← guar.) (1) (Am): zatřesení rumba koulemi; (MS). ● (2) lid. (Ven): zatřesení předmětem; (DA).
- maraquero**, m. (1) (Ven): nejmladší syn rodiny; (DA).
- maraquero, -ra**, adj/subst. (1) (Ven, Chil): osoba hrající maracas, hru s kostkami; (RAE, MS). ● (2) (← guar.) m/f. (Am, Ven, Kol; Mex, Nik, Kub): hudebník, který hraje na rumba koule; (RR, MS; DA). ● (3) (Chil): držitel hry v kostky *maraca*; (4) adj. (Chil): týkající se hry *maraca*; (MS).
- maraquiana**, f. (1) (Mex), viz: *donjuán*; ■ Var.: *marquiana*; (DA).
- maraquita**, f. (← guar.) (1) (Ven): název pro holuby; (2) (Ven): rumba kuličky; (MS). ● (3) (Ven; Pan, Dom): chřastítka; ■ Syn.: *maraca*; (MS; DA). ● (4) (Ven): řehtačka; (JD). ● (5) (Ven), viz: *marquera*; (6) (Dom): chřestnatec (*Crotalaria spectabilis*); ► keř až 2 m vysoký; má podlouhlé listy s nápadnými žilkami; zářivě žluté květy seskupené do volných klastřů; (DA).
- maraquito**, m. (← guar.) (1) (Kol, Ven): druh holuba; (2) (Ven): nejmladší z rodiny; (3) zdrob. (Ven): drdolek, prasátko; (MS).
- maraquito, -ta**, m/f. (1) (Kol, Ven): jiný název pro *quinconcho*, viz: *maraco*; (MM). ● (2) (Ven): mazlíček; (JD).

marará, m. (1) (Kol, Ven): palma; ► má vodorovný oddenek, ze kterého rostou kmeny dlouhé 6-7 metrů a široké několik desítek centimetrů; *Martinezia elegans*; (2) pták podobný turpialovi; ► staví si hnízda na této palmě; (MM).

mararo, m. (1) (Kol): rostlina *Ycica caranna*; (MM).

marasmo, m., venk. (1) (Portor): obtěžování z opilosti; (DA).

maratobo, adj. (1) (Kub), viz: *malatobo*; (AM).

maratón, m. (1) (Am): soutěž, utkání; př.: *maratón de basquetbol*; (JD). • (2) **estar en el ~** (Kub): zoufale utíkat; př.: *el ladrón está en el maratón*; (3) **meterse en tremendo ~** (Kub: exil.): dostat se do ohromného maléru; př.: *conmigo la cosa es diferente; si se me dice eso a mí se me mete en tremendo maratón*; (DMC).

maratónico, -ca, adj. (1) (Arg, Bol, Kub, Urug; Nik, Pan, Dom, Kol, Ven, Chil): maratónský, týkající se maratónu; (RAE; DA). • (2) (Mex, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): o věci: unavující nebo trvající dlouho; (DA).

maratonismo, m. (1) (Kub): činnost nebo práce konaná ve spěchu; (DA).

maravedí, m. (1) (Dom): liána (*Securidaca virgata*); ► má dřevnaté stonky; je až 9 m vysoká; s tenkými větvemi a ovalnými listy, kterým se přisuzují afrodisiakální vlastnosti; ■ Var.: *maravelí*; ■ Syn.: *jaboncillo*; (2) (Dom): keř (*Myginda spp*); ► až 8 m vysoký; má vstříčné listy; axilární květenství; malé nazelenalé listy a plod peckovici; (DA).

jaboncillo, m. (1) (Portor), liána (*Securidaca virgata*), viz: *maravedí*; (DA).

maravelí, m. (1) (Dom): liána, viz též: *maravedí*; (DA).

maravilla, f. (1) (Kol, Ekv, Mex): název různých rostlin; ► převážně těch pestrých; (MM). • (2) (Chil): slunečnice roční (*Helianthus annuus*); př.: *la maravilla o girasol; la planta que se enamoró del sol*; (BDE; DA). • (3) **vino una ~** (Guat): přišel dav lidí; (JD). • (4) **ser algo las ~s de Arcaño** (Kub): být velmi dobrý; př.: *ese matemático es las Maravillas de Arcaño*; (5) **ser la flor de la ~** (Kub): mít vzestupy a pády; př.: *el nunca está en terreno firme; es la flor de la maravilla*, viz též: *arcaño*; (DMC). • (6) (Kol): pruhovatka visutá (keř), viz též: *matalí*; (7) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): rostlina, viz též: *chula*; (8) (Kol), viz: *jagüique*; (9) (Guat, Nik, Kub, Portor): nocenka zahradní (*Mirabilis jalapa*); ► vytrvalá bylina se vztyčenými a nechlupatými stonky; má vstříčné a vejčité listy; voňavé květy s trubkovitým kalichem, které se otevírají ve večerních a zavírají v dopoledních hodinách; má malý, černý, kulatý a vráščitý plod; ■ Syn.: *noche buena, siciliana*; (9) (Dom), viz: *flor de Jamaica*; (DA).

noche buena, f. (1) (Dom), nocenka zahradní (*Mirabilis jalapa*), viz: *maravilla*; (DA).

siciliana, f. (1) (Portor), nocenka zahradní (*Mirabilis jalapa*), viz: *maravilla*; (DA).

maravio, m. (1) (Arg): kuřák marihuany, feťák; (JD).

maray, m. (← keč. *maran*, „drcený kámen“) (1) (Arg: Catamarca, Chil): přístroj; ► skládá se ze dvou kamenů a slouží ke mletí nerostů, ale také ke mletí zrní; (MM). • (2) (Portor), viz: *maraymaray*; (DA).

maraymaray, m. (1) (Portor): keř (*Hecastophyllum spp*); ► má pružné větve; jednoduché, vejčité a eliptické listy; malé bílé květy a plod ve tvaru zploštělé luštěniny s jedním semínkem; ■ Syn.: *maray*; (DA).

maraya, f. (1) (Kol): palma *Geonoma linearifolia*; (MM). • (2) (Bol): banánový škrob; tapioka maniokový škrob; (AM).

marbella, f. (1) (Kub): vodní pták; ► s dlouhým krkem; *Plotus anhinga* a jiné druhy; (MM). • (2) (Am, Kol): kamélie, *Clerodendron fragans*; (JD, MM). • (3) (Kub): uhranutí, viz též: *ahuizote*; (DA).

marbellín, m. [*Maybelline®*] (1) (Kub): řasenka; (2) ~ **plástico** (Kub): voděodolná řasenka; (DA).

marbetar, tr. (1) (Hond, Bol): etiketovat potravinářský výrobek; (DA).

marble, m. (← angl.) (1) (Hond): společenská hra kuličky, viz též: *maule*; (2) (Hond): kulička, viz též: *maule*; (DA).

marbí, m. (1) (Kub): druh drozda; ► vyskytuje se na Kubě; krásně zpívá; *Turdus aliaceus*; (MM).

marca, m/f. (1) ~ **diablo**¹ [Š: *muy grande, fuerte, impactante*], f. (Guat, Mex, Nik, Salv): obrovský, mající dopad; silný, velikánský; př.: *el doctor me dijo que tenía una infección marca diablo y que me iba a recetar medicina para curarme*; (RF). • (2) **aya** ~ (← keč. *aya*, „kostra“) lid. (Bol: vall): hřbitov; ■ Syn.: *alma samana*; (3) ~ **masi** (← keč. *masi*, „kamarád“) (Bol) viz: *masi*; (LM). • (4) (← keč. *marka*) (Bol): sociální uskupení; ► zejména venkovské, utvořené ze společenství rodin stejného původu a podléhající jiné autoritě; (5) (Bol): obydlená oblast; ► lidmi z určitého

společensví; ■ Var: *marka*; (LM, DA). • (6) (Kub): viz: *película*; (DMC). • (7) m. (Per): delikvent, zloděj; ► sleduje a okrádá lidi, kteří si vybrali peníze z banky; (8) (Bol): okupované, obsazené území; ► obyvateli nějaké krajiny, která má společné zákony a vládu; (9) f. (Salv): chyba, omyl; ► v armádě; (10) ~ **chancho**, lid. (Per, Bol, Chil): neznámý nebo nekvalitní výrobek, šmejd; (11) ~ **diablito**, hanl. (Guat): neznačkový nebo nekvalitní výrobek, šmejd; (12) ~ **diablo**², lid. (Mex): přehnaný, velmi intenzivní; ► o jednání nebo činu; (13) ~ **gato**, lid. (Kol): výrobek neznámé, nekomerční značky; (14) ~ **kure** (Par): nekvalitní výrobek, šmejd, viz též: *marca chancho*; (15) ~ **líquida** (Arg): zvíře, které se narodilo a vyrůstalo v chovu hospodářských zvířat, v dobytkařství, do kterého patří; ► o hovězím dobytku; (16) ~ **llorarás**, lid. (Mex): přehnaný, velmi intenzivní; ► o jednání; (17) ~ **morirás**, lid. (Mex): přehnaný, velmi intenzivní; ► o jednání; (18) ~ **perro**¹, lid. (Arg, Urug): bez rasy, ne čistokrevný; ► o psu; (19) ~ **perro**² (Urug): viz: *marca chancho*; (20) ~ **pirulo** (Arg, Urug): šmejd, nekvalitní výrobek, viz též: *marca chancho*; (21) ~ **robalito** (Chil): kradeného původu; ► o předmětu nebo článku; (22) **cambiar de ~s** (Portor): o rybáři, který chodí z jednoho místa na druhé; (23) **quedar con la ~ ardiendo** (Urug): urazit se, být dotčený; (DA).

marcación, f. (1) (Arg, Urug): značkování dobytka; ■ Syn.: *hierra, yerra*; (AM, MM). • (2) (Hond, Salv, Nik, Kol, Ekv, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): v týmových sportech: obsazení hráče nebo hrací plochy; (3) (Hond, Salv, Nik, Kol): vytáčení telefonního čísla; (4) lid. (Per): partner; (5) lid. (Per): návštěva přítelkyně; (6) (Hond, Bol): přísná kontrola nad někým; (7) ~ **al callo**, málo použ. (Chil): špěhování, především ze žárlivosti; (DA).

marcada, f., venk. (1) (Arg, Urug; Bol): značkování dobytka; ■ Syn.: *hierro*; (MM; DA).

hierro, m. (1) (Pan), značkování dobytka, viz: *marcada*; (DA).

marcadiablo, f., pl. (1) (Portor): fazolový lusk; ► podlouhlý, trochu válcovitý a cihlově červený; (DA).

mercado, adj/subst. (1) adj. (Arg): v náladičce; (2) m/f. (Am): značkování dobytka; (JD). • (3) (Bol): delikvent známý na policii; (4) (Bol): kontrolovaný; (5) (Bol): zkrachovalý; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *marconi*; (HB).

marcador, m. (1) [Š: *rotulador*] (StřAm, Arg, Ekv, Par, Urug; Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Per, Bol): fixka; popisovač, zvýrazňovač; př.: *escrito con un marcador colorado*; viz: *resaltador*; ■ Syn.: *plumón* (Chil, Mex), *plumín* (Mex); (RAE, BDE, EEA; DA). • (2) (Hond): zloděj, který sbírá informace pro další krádež; (DA).

marcanda, f. (Salv): rulička bankovek; (DA).

marcante, m. (Par): přezdívká; (RR, DA).

marcar, tr/intr. (← keč. *marq'ay*, „nést na rukou“) (1) intr. (Kost, Kub; Nik): navštěvovat krátce doma svoji snoubenku; (RAE, DA). • (2) tr. (Urug): kontrolovat, hlídat; ve fotbalu: osobně bránit soupeře (může být použito také jako metafora); (3) intr. (Kost; Arg): navštívit přítele, trávit čas povolený rodiči s partnerem; (RR). • (4) tr. (Ekv, Kol; jzBol, svArg): pochovat dítě na rukách; (RR, DA). • (5) vytočit číslo, viz: *discar*; (EEA). • (6) intr. (Kol): líbat se; př.: *me contaron que marcaste con mi novio...*; ► slang; (RF). • (7) tr. lid. (Bol; Tj): nést dítě na zádech; (LM). • (8) (Bol; alt/vall, Ekv): nést někoho nebo něco na rukou, nosit v náručí, viz též: *amarcar*; (LM, DA). • (9) (Bol): být zatčený; (10) (Bol): být rozpoznán policií; (11) (Bol): ztroskotat; ► bol. argot *coba*; (HB). • (12) Kol): hlídat; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (13) intr., lid. (Kub): souložit, viz též: *jinetear*; (14) (Kub): u muže: mít pohlavní styk; (15) tr. (Per): sledovat osobu, která si vybrala peníze z banky a okrást ji; (16) intr. (Chil): udeřit do stolu pěstí; ► oznamujíc počet dosáhnutých bodů, pro získání nějaké speciální karetní kombinace; ► v některých karetních hrách; (17) intr. (Kub): postavit se do řady nebo v ní obsadit příslušné místo; (18) ~ **calavera**¹ (Ekv): zemřít, natáhnout bačkory; (19) ~ **calavera**² (Kol): být vyhrožován smrtí; (20) ~ **calavera**³, lid. (Kol): nemít jinou možnost; (21) ~ **el paso**¹ (Guat, Chil): jednat rutině; (22) ~ **el paso**² (Pan, Urug, Dom): slepě někoho poslouchat; (23) ~ **el paso**³ (Guat): nedělat pokroky, flákat se, povalovat se; (24) ~ **la cancha**, lid. (Kost, Bol, Urug): stanovit si jasná pravidla v nějaké záležitosti; (25) ~ **los pasos** (Salv): důkladně někoho sledovat; (26) ~ **ocupado** (Chil): být překvapený nebo zaražený; (27) ~ **tarjeta**¹ (Nik, Kub, Kol, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): navštívit přítelkyni; (28) ~ **tarjeta**² (Nik, Pan, Kub, Kol, Ekv, Bol, Chil, Par, Arg, Urug): na pracovišti: zaznamenat svůj příchod a odchod; ► především na stroji, který počítá odpracovanou dobu; (29) ~ **tarjeta**³ (Hond, Bol, Chil, Urug): pravidelně navštěvovat svého partnera; (DA).

marcas, f., pl.; (1) **en sus ~, listos... ¡fuera!** [Š: *preparados, listos... ¡ya!*] (Mex, Ven): připravit (ke startu), pozor, teď!; ■ Syn.: *preparados, listos... ¡ya!* (Arg, Chil), *prontos, listos... ¡ya!* (Urug); (EEA).

marcatexto, m. (1) zvýrazňovač, viz: *resaltador*; (EEA).

marcatextos, m. (1) (Mex): zvýrazňovač; (DA).

marcatorio, -ria, adj. (1) (Chil): o věci: mající vlastní charakteristiku; (DA).

marcay, m., venk. (1) (Ekv): množství něčeho, co člověk může obejmout oběma rukama; (DA).

marceada, f. (1) (Salv): vyhladovění; (DA).

marcear, intr. (1) (Salv): trpět hladem; (DA).

marcela, f. (1) (Arg): dřevnatá rostlina; ► s aromatickými listy a květy; *Gnaphalium cheiranthifolium*; (MM). • (2) (Par, Arg, Urug), viz: *marcela hembra*; (3) (svArg): nízkoalkoholický nápoj; ► připravený z *marcela hembra* nebo z *marcela macho*; (4) ~ **hembra**, málo použ. (Arg, Urug): bylina (*Achyrocline satureioides*); ► až 40 cm vysoká; rozvětvená a pokrytá krátkými chloupky, které jí dodávají bělavý nádech; má využití v tradiční medicíně; ■ Syn.: *marcela*; (5) ~ **macho** (Par, Arg, Urug): bylina (*Gnaphalium cheiranthifolium*); ► až 80 cm vysoká; s krátkými chloupky, které jí dodávají bělavý nádech a se žlutými květy v hroznech; přičítají se jí léčivé účinky, zejména na trávení; ■ Syn.: *marcelote*, *vira vira*; (DA).

vira vira, m. (1) (Urug), bylina (*Gnaphalium cheiranthifolium*), viz: *marcela*; (DA).

marcelote, m. (1) (Urug), viz: *marcela macho*; (DA).

marcelino, m. (1) (Kub): viz: *manifestación*; (DMC).

marcial, m. i adj. (1) m., pl. (jižHond): velmi velké vlny, které se tvoří v průběhu března a trvají asi osm dnů; (2) adj. (Hond): vztahující se na měsíc březen; (3) m. (Portor): v kohoutích zápasech: kohout, který se vylíhne v březnu z vajíčka položeného v březnu; (DA).

marciano, m. (1) (Per), viz: *chup*; (2) (Chil): cigareta z marihuany, joint; ► přidává se do ní kokaín, nebo jiná droga na bázi prášku; viz též: *join(t)*; (3) (Portor): v kohoutích zápasech: kohout, který mění barvu perí v období pelichání; (DA).

marcigo, -ga, m., venk. (1) (Portor), viz: *marcigón*; (DA).

marco, m. (1) obroučky brýlí, viz: *armazón*; (EEA). • (2) (Kost): rám na kolo; (3) (Per): rostlina (*Ambrosia peruviana*); ► planě rostoucí do výšky až 2 m; má rozvětvený a žlábkovaný stonek; zelené, hluboce rozdělené listy, přičemž spodní strana listů je světle zelená nebo modrá; květy má uspořádané v žlutozelených klasech; má řadu využití v tradiční medicíně; (DA).

marconi, adj/subst. (1) (Bol): delikvent známý na policii; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *marcado*; (HB). • (2) (Kol): radiotelegram, viz též: *marconigrama*; (DA).

marconigrama, m. (1) arch. (Am; Kol): radiotelegram, viz též: *marconi*; (MM; DA).

marcos, m. (1) (Kol): hlad; (AM).

Marcos, m., lid. (1) **hay muchos ~ Pérez en Buenavista** (← fr.) (Kub): přísloví: „Kam vítr, tam plášt.“; ► naznačuje, že něčí lidské vlastnosti, (obvykle negativní), mají i ostatní lidé; (DA).

mare, m. (← arw/karib) (1) (Ven): rostlina; (2) (Ven): druh indiánské píšťaly; (3) (Ven): indiánský tanec; ■ Var.: *maremare*, *marimare*; (MS).

mare!;, citosl., lid. (1) (Mex): ty blaho!; to je co říct!, viz též: *jmiércole(s)!*; (DA).

marea, f. (1) (Chil): mořská mlha; (2) (Kub): množství mořské houby ulovené během jedné denní směny; (MM).

marea, f. (1) (Guat): slapové jevy, příliv a odliv; (2) ~ **redonda** (Pan): nevýrazné slapové jevy při první a poslední čtvrti Měsíce; (3) ~ **roja** (Pan): skupina nadšených fanoušků panamského fotbalového týmu; (4) **tener la ~ alta** (Pan): být zhnusený nebo přecitlivělý; (DA).

mareación, f. (1) (výchPer): opilost, opice; ► vyvolaná odvarem ayahuasca, viz též: *juerga*; (DA).

mareado, m., hovor. (1) (Mex): manžel; ► mex. argot *caliche*; (INFO, DA).

mareado, -da, adj/subst. (1) adj. (Salv, Kub): roztržitý, roztěkaný; (2) adj/subst. (Dom): naštvaný, otrávený, nudící se; (3) adj. (Nik): nudný, otravný; (4) adj/subst. (Kub, Dom): o látce: vybledlý; ► ztratila svou původní barvu ze slunce nebo z praní; (5) adj. (Nik): hladový; (DA).

marear(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Ven; Portor, Mex, Am): napálit, nabulíkovat, ošdit, podvést; hustit do někoho tak dlouho, dokud ho nepřesvědčí; ► mex. argot *caliche*; viz též: *empaquetar*; (RR, JD, DEUM, DA). • (2) intr/zvrat. (Arg, Kub, Portor, Am; Dom, Kol): o látce: vyblednout; ztratit původní barvu; (AM, MM, JD; DA). • (3) (Mex): stríknout se, podnapít se; (JD). • (4) (Kol): obávat se a ustoupit, rozmyslet si něco, litovat něčeho; př.: *el hombre que iba a poner dinamita vio la cosa jodida y se mareó*; ► kol. argot *parlache* (viz); ■ Var.: *mariarse*; ■ Syn.: *patrasearse*; (M01, DA). • (5) (Dom): otrávený, štvát; (DA).

mareca, f. (1) (Portor), viz: *xalcanautle*; (DA).

marecanita, f. (← fr. *marécante*) (1) (Mex, Per): druh obsidiánu; (MS).

maremare, m. (1) (Ven): hojnost; (2) povyk, rámus; (AM). • (3) (Ven): druh indiánského tance; píseň; (AM, DA). • (4) viz: *mare*; (MS). • (5) lid. (Ven): motanice, zmatek; (JD, DA).

maremotear, intr, málo použ. (1) (Chil): vytvářet se tsunami; (DA).

maremoto, m. (1) (Chil): vlnobítí, příboj; (AM).

marengo, m. i adj. (← fr. *marengo*) (1) (Chil): barva marengo, šedočerná; (MS). • (2) m., viz: *maracuyá*; (HB). • (3) (Guat), viz: *marango*; (DA).

marengos, m., pl. (1) (LaPla): pesa (peníze), viz též: *fasules*; (NET).

mareño, -ña, adj. (1) (Salv, Nik): vztahující se na moře; (DA).

mareón, m. (1) (Pan), viz: *pucté*; (DA).

marera, f. (1) (výchEkv): žena, která nosí zboží v košíku *mara*; (DA).

marerío, m., lid. (1) (Salv): velká parta; (DA).

marero, -ra, adj/subst. (1) (Salv, Hond): aktivní člen party, viz též: *mara*; (RAE). • (2) (Hond; Guat, Salv, Nik, Kost): gauner, lump, aktivní člen gangu; př.: *desde que Julián se hizo marero ha estado encerrado tres veces en una correccional de menores*; ► slang; ■ Syn.: *maroso*; (RF; DA). • (3) adj. (Guat, Hond, Salv, Nik): vztahující se na skupinu gangů; ■ Syn.: *maroso*; (DA).

mareтира, f., venk. (1) (Kol): kukuřičný klas; ► bez zrní; (AM, DA).

marey, m. (1) (StřAm), viz: *anacardo*; ■ Syn.: *pajuil, marañón, acajú, acayú*; (MM). • (2) (Portor): strom a jeho plod, viz též: *merey*; (DA).

marfil, m. (1) ~ **vegetal**¹ (Kol, Ekv): rostlina; *Astronium gravelolens*; (2) rostlina; ► slonovník velkoplodý (*Phytelephas macrocarpa*), ■ Syn.: *tagua*; (3) (Mex): hustý hřeben; (MM). • (4) (Bol): strom (*Agonandra brasiliensis*); ► až 7 m vysoký; má korkovou kůru; jednoduché a střídavé listy; květy v hroznech a plod žlutou peckovici; (5) ~ **vegetal**² (Kol, Ekv, Per): slonovník velkoplodý (*Phytelephas macrocarpa*); ► palma s krátkým stonkem a hustě zarostlou korunou; ■ Syn.: *palma de marfil, tahua*; (6) ~ **vegetal**³ (Kol, Ekv, Per): semínko, viz též: *tagua*; (7) ~ **vegetal**⁴ (Kol): strom (*Amyris pinnata*); ► až 10 m vysoký; má křivý stonek; kůru vonící po citronu; málo rozvětvenou korunu; složené a vstřícné listy; krémové květy v hroznech, tyčinky bílé a plod hnědý; (DA).

palma de marfil, m. (1) (Kol), slonovník velkoplodý (*Phytelephas macrocarpa*), viz: *marfil*; (DA).

tahua, m. (1) (sevBol), slonovník velkoplodý (*Phytelephas macrocarpa*), viz: *marfil*; (DA).

tagua, m. (1) (Kol), semínko, viz: *marfil*; (DA).

marfilada, f. (1) (Kub): chyba, fela; př.: *eso que haces es una marfilada*; ► z baseballu; (DMC).

margaja, f. (1) (Hond, Nik): zářící říční písek podobající se zlatu; (DA).

margajita, f. (1) (Mex): jemný písek; (AM). • (2) (Mex): posýpátko; (JD).

margal, m. (← port. *margai*, ← guar.) (1) (Arg, Mex, AM): ocelot dlouhoocasý (*Leopardus wiedii*); ■ Syn.: *margay, marguay*; (MS, JD, MM).

margallate (margayate), m. (1) (Mex): zmatek, spleť situace, motanice, nepořádek, nedorozumění; (RAE, RR, AHM, DA).

margarabomba, f. (1) (Dom): keř, viz též: *limoncillo*; (DA).

margarita, f. i adj. (1) f. (Ekv): hyacinta; (2) **echar ~s a los cerdos** (Am): vyhazovat peníze oknem; (3) **echar ~s a los puercos** (Am): vyhazovat peníze oknem; (JD). • (4) (Am → Š) [Š: *cóctel de tequila*] (Am): margarita; ► nápoj připravený v šejkru složený z ledu, lžičky cukru, jedné čtvrtiny citronové šťávy, jedné čtvrtiny Cointreau nebo Triple Seco a dvou čtvrtin tequily; podává se v koktejlové skleně s okrajem ozdobeným citronem a solí; (BDE). • (5) (Arg), viz: *boyerito*; (6) (Hond): kurlan chřástalovitý (*Aramus quarauna*); ► pták podobný volavce; je až 66 cm dlouhý; má dlouhý, žlutý a lehce křivý zobák; hlavu s úzkými hnědobílými pruhy; je kávově hnědý s bílým skvrněním na těle a na křídlech; má šedozelené končetiny; (7) adj. (Hond): o rybím pokrmu: pečené v troubě s mořskými plody a polité omáčkou *salsa blanca*; (8) f., pl. (Chil): doličky ve tváři při úsměvu; (9) f. (Salv): sušenka; ► z pšeničné mouky; má tvar kopretiny a uprostřed je ze želatiny; (10) ~ **del campo** (Mex), viz: *lantana*; (11) ~ **punzó** (Arg, Urug): sporýš peruánský (*Glandularia peruviana*); ► popínavá rostlina s tenkými stonky a jasně červenými květy; je ozdobná; (12) ~ **purpúrea** (Arg): skalnička (*Leuceria purpurea*); ► níзка trvalka s oddenkem; má bílé, ochlupené listy s děleným okrajem a jasně červenofialové květy; (DA).

margaritas, f., pl. (1) (Kub): malá prsa; (DMC).

margaritero, m. (1) (Salv): ženská podprsenka; (DA).

margarito, m/f. (1) (Per): pivní láhev; ► o objemu jednoho nebo více litrů; (DA).

margay, m. (← port. *margai*) (1) divoká kočka, viz: *margal*; (MM, MS). • (2) (Pan, Ekv, výchBol, Par, sevArg, Urug): ocelot dlouhoocasý (*Leopardus wiedii*); ► šelma až 80 dlouhá; je světle žlutá až načervenalá s velkými tmavými ovalnými skvrnami a dlouhým ocasem se širokými černými pruhy; (DA).

margayate, m. (1) (Mex): zmatek, spleť situace, viz též: *margallate*; (RAE, DA).

margesí, m. (1) (Per): seznam majetku státu, církve a oficiálních sdružení; (RAE, DA).

marginal, f. (1) (Portor): ulice; ► vede paralelně podél hlavní silnice nebo dálnice; (DA).

marginarse, zvrat. (1) (Am): distancovat se, vzdálit se; př.: *marginarse de la política activa*; (JD).

marguay, viz: *margal*; (MS).

margulina, f. (1) (Dom), viz: *mangulina*; (DA).

margüida, f. (1) (Ven): skok do vody, potopení; (JD).

margüir, tr. (1) (Ven): potopit; (JD). • (2) viz: *margullar*; (MS).

margüirse, zvrat. (1) (Ven): potopit se; (JD).

margullar, tr. (← port.) (1) (Ven): potopit se, ponořit se; mučit; ■ Var.: *margüir, margullir*; (MS). • (2) (Kub): množit odnožemi; (MS, DA). • (3) (Kub): ohnout, zahrnout; (AM). • (4) (Am): zahrabat, zasadit; (JD).

margullir, viz: *margullar*; (MS).

margullirse, intr/zvrat., venk. (1) (Ven): potopit se, ponořit se; (DA).

margullo, m. (← port. *margulhão*) (1) (Kub, Ven, Am): odnož nebo výhonek rostlin, které zapouštějí kořeny při zasazení, sazenice; (MS, JD).

marcha, f. (1) ~ **del pato** (Per): chůze ve dřepu; (RR). • (2) (Am): průběh, vývoj, směr; př.: *la marcha de los negocios*; (3) (Kub, Portor): rytmická a měkká chůze koně; (MM). • (4) **meter la llave en la** ~ (Mex): vsunout klíček do startéru auta; (JD). • (5) ~ **atrás** (LaPla): homosexuál, viz též: *esteta*; (NET). • (6) lid. (Pan): průvod; ► studentů, učitelů, státních zaměstnanců, hasičů, policistů a občanských sdružení, s hudbou na počest národa; (7) ~ **blanca** (Chil): zkušební období, ve kterém se testuje aktivita nebo funkce něčeho; (DA).

marchado, m. (1) (Arg): krok koně; ► lehčí než je běžný krok, lehké rytmické pohupování, velmi podobné poskakování (*sobrepaso*); (MM). • (2) (Arg): mírný poklus; (JD).

marchador, adj. (1) (Kub): o koni: jdoucí současně stejnou přední a zadní nohou; (DA).

marchador, -ra, adj/subst. (1) adj. (Kub, Chil): o zvířeti: jdoucí současně stejnou přední a zadní nohou; (MM). • (2) adj. (Am, Kub): o člověku: neúnavný; ► během pochodování se neunaví; rychle jdoucí; př.: *es muy marchador*; (JD, MM). • (3) m/f. (Am): dobrý chodec; (JD).

marchamador, m. (1) (Mex): pečet; ► svorka, která chrání balíky apod. během přepravy; (MM). • (2) (Mex): plomba na zavazadlech; (JD).

marchamo, m. (1) (Am, Arg, Bol): jatečné, daň; ► platí se za každé zvíře, které je zabito na veřejných jatkách; (JD, MM).

marchand, m. (← fr.) (1) (LaPla): obchodník s uměleckými předměty; př.: *no he abandonado la carrera de marchand; sigo vinculado a una galería de arte*; (BDE).

marchancha, f. (1) **andar a la** ~ (Am): tahat se o něco; (JD).

marchanta, f. (1) (Mex): prodavačka (u které klient často nakupuje); (2) **tirar a la** ~ (Arg): dát (hodit) peníze (věc) lidem na ulici; (RR). • (3) (Dom; střKol): obchodnice, podnikatelka; (RR; DA). • (4) **a la** ~ [Š: *al azar, sin cuidado*] (Arg, Urug; Bol): bezstarostně, náhodně, namátkově, ledabyle, hala bala; př.: *unos niños se peleaban por agarrar los caramelos que tiraron a la marchanta*; ■ Syn.: *a la bartola*; ► slang; (RF; Bol). • (5) (Arg): házení mincí dětem na svatbách nebo na křtinách; (6) **tirarse a la** ~, lid. (Arg, Urug): zanedbat se; lenořit, zahálet; (DA).

marchantaje, m. (1) (Nik, Portor, Urug; Dom): klientela, zákazníci; (RAE, AM; DA).

marchante, adj/subst. (1) (Dom, Ven, Per, Chil, Bol, Urug): osoba nebo skupina, která se účastní demonstrace, manifestace nebo průvodu; (2) adj., lid. (Pan, Ekv): o muži: žijící v konkubinátu; (3) m., lid. (Pan, Ekv): nápadník; (4) hanl. (Hond): přítel, milenec nebo manžel; ■ Syn.: *mariachi*; (5) (Dom): osoba, jedinec; (DA).

marchante, -ta, m/f. (← fr. *marchand*) (1) **a la** ~, adv. vazb. (Arg): jakkoli, jakkoliv, nedbale, neupraveně, zanedbaně; (2) **tirar se a la** ~, hovor. (Arg): nedbat o sebe, klesnout na mysl, zpustnout; (3) málo použ. (Arg): podomní obchodník; (RAE). • (4) (Nik, Ven, Am; Mex, Guat, Dom, střKol, Per): obchodník, prodejce, k němuž se chodí obvykle nakupovat na trzích; př.: *la marchanta le obsequiaba un durazno así nomás*; (RAE, BDE; DA). • (5) (Portor; Ekv, Am, Kol, Per): milenec, přítel, miláček, drahoušek; (RR, AM, JD). • (6) (Antil): podrazák; (7) (Per): ozdobný hřeben; ►

- používají ho ženy; (AM). • **(8) andar a la ~** (Am): tahat se o něco; (AM, JD). • **(9) lid.** (Am; Guat, Nik, Pan, Dom, Portor, Ven, výchBol, Par, Per, sevArg): stálý zákazník; (AM, JD; DA). • **(10)** (Am; Mex): klient, zákazník, **zejména na tržnicích**; př.: *¿qué va a llevar hoy, marchante? se lo doy bien barato, marchantica*; (BDE, JD; DA).
- marchanteable**, adj. **(1)** (Arg): prodejný, na prodej; (JD).
- marchantear**, tr. **(1)** (Am): prodávat, obchodovat; (JD). • **(2) málo použ.** (Mex): hledat klienty; (DA).
- marchantería**, f. **(1)** (Kub, Mex; Dom): klientela, zákazníci; (RAE, JD; DA).
- marchanterío**, m. **(1)** (Am): zákaznictvo, klientela; (AM).
- marchantía**, f. **(1)** (StřAm, Portor, Ven, Am; Nik, Dom): klientela, zákazníci, viz též: *marchantería*; (RAE, JD; DA).
- marchantica**, f. **(1)** (Ven): zmrzlinové auto; (DA).
- marchar**, intr/tr., hovor. **(1)** intr. (Urug): snášet dlouhotrvající stav; **(2)** (Urug): zemřít; (RAE). • **(3)** (Urug): prohrát střetnutí, utkání; (RAE, DA). • **(4)** (Arg, Bol): dělat něco ve spěchu; **(5)** (Kub, Chil, Portor): o koni: provádět krok zvaný *marcha*; **(6)** (Kub, Portor): u zvířat: jít současně stejnou přední a zadní nohou; **(7) ~le a uno** (Dom): napadnout někoho; **(8)** mluvit s někým o něčem; **(9)** zvrat. *~se* (Dom): zaútočit na sebe; ► dvě a více osob; (MM). • **(10) tr.** (Dom, Kub, Portor): dvořit se ženě, ucházet se o ni, namlouvat si ji; (JD, MM, DA). • **(11)** (Am): rychle odbýt; (JD). • **(12)** (Dom): pustit se do sebe, dát se do sebe; (JD, DA). • **(13)** (Dom): oslovit někoho za účelem něco s ním probrat; **(14)** (Pan): hrubě vyhodit z domu jeho majitele; **(15) intr.** (Pan): pochodovat do rytmu buben a trumpet na oslavení významné národní události; (DA).
- marcheré**, f. **(1) llevar a la ~** (Kub): být k někomu přísný, viz též: *chino a la canasta, llevar a alguien como el...*; (DMC, DA).
- marchina**, f. **(1)** (Arg): tanec marchina; (JD).
- marchista**, m/f. **(1)** (Kub, Ven, Bol, Ekv): demonstrant; (DA).
- marchita**, f. **(1) estar en la ~** (Kub): být na tom pořád stejně; př.: *¿cómo estás hoy?*; — *en la marchita*; ■ Syn.: *estar afilando la misma piedra*; (DMC). • **(2) coger la ~¹** (Kub): vrátit se do normálu; **(3) coger la ~²** (Kub): znát někoho výborně; **(4) coger la ~³** (Kub): mít potřebnou zkušenost; rozumět jak něco funguje; **(5) en la ~** (Kub): jako obvykle; ► odpověď, že se někdo má jako obvykle; **(6) a la ~** (Kub): povolna, beze spěchu; (DA).
- marchitarse**, intr/zvrat., lid. **(1)** (Kub, Salv): odejít, zmizet, viz též: *zumbar(se)*; př.: *en unos momentos me voy a marchitar*, viz též: *guajiros*; (DMC, DA).
- maría**, f. **(1)** (Ekv): druh pralesního ptáka; (RR). • **(2) las tres ~s¹** (Arg; Urug): koule (*bolas*) užívané gauči k lovení zvěře; vrhací zbraň; viz: *boleadoras*; (RR, MM). • **(3)** (Kost): taxametr; př.: *el taxista dijo que la maría no servía y me cobró lo que le dio la gana*; ► slang; (RR, RF, DA). • **(4)** (Ven; Mex, Kol, Dom, Portor): tropický strom domba brazilská (*Calophyllum calaba* nebo *Calophyllum lucidum*), známý také jako *palo ~*, *cachicamo*, jehož smůla zvaná *resina de María, leche de María, bálsamo de María, variolo, cimarrón, mara*, má léčivé účinky; (RR, DA). • **(5)** (Mex, Guat, Pan): indiánka ► obecný název, který tradičně označoval domorodou, indiánskou ženu; (BDE, DA). • **(6)** (Mex): indiánská žena; indiánka emigrující z vesnice do města; př.: *las Marías, las indígenas que se han refugiado en la capital, huyendo de sus privaciones, de su medio hostil, venden cacahutas y frutas en las calles*; (BDE, AHM). • **(7)** (Mex): domorodá žena, která prodává u cesty ovoce a sladkosti; (AHM). • **(8)** (Mex): osoba, která se přistěhovala z venkova do hlavního města Mexika; (ST). • **(9)** (Hond, Per): viz: *barillo*; **(9) f.** (Bol): mrchožravý pták, čimango; ► *Phalcooboenus megalopterus*; až 50 cm dlouhý, černé barvy s odstíny modré, břicho a biskup bílé bary, světle žlutý zobák; ■ Syn.: *titilo*; **(10) ~ santa** (Hond, Per): viz: *barillo*; **(11) las tres ~ s²** (Ven): skupina výpočetních předmětů; ► matematika, chemie, fyzika, tradičně považovány za obtížně zdolatelné; **(12) ~ palito¹** (Dom): jakýkoli hmyz, velmi podobný větvičce; **(13) ~ palito²** lid. (Dom): vychrtlina, kostra, kost a kůže; ► velmi štíhlá žena; **(14) de aquí y de allá, María corre y Juan gatea** (Kub): trpělivost růže přináší; ► používá se k vyjádření toho, že trvá dlouho, než se něco stane; **(15) María estaba lavando y se le acabó el jabón**, lid. (Dom): řeči, řeči řečičky; povídali, že mu hráli; ► používá se při výmluvách nebo záminkách; (DA).
- María**, f. **(1) a ~ Belén Chacón** (Kub): kohokoliv; př.: *él agarra por el pescuezo a María Belén Chacón*; **(2) agarrar por el pescuezo a ~ Belén Chacón** (Kub): vzít kohokoliv pod krk, s kýmkoliv se rozčílit; **(3) creerse ~ Cristina** (Kub): chtít vládnout nad druhým; př.: *mi mamá se cree María Cristina*; **(4) ser alguien ~ Cristina** (Kub): nedovolit vládnout; př.: *el Congreso de los Estados Unidos es María Cristina*; (DMC).

mariagorda, f. (1) (Mex): sladkost; ► obsahuje syrovou kukuřici, homoli třtinového cukru a skořici či anýz; je želatinová; (AM, DA).

Mariacha, viz: *-cha*.

mariache, viz: *mariachi*; (MS).

mariachi, m. (← fr. *mariage* „svatba“) (1) (Mex, US): lidová muzika; veselá muzika; ► hudební skupina původně z oblasti Jalisco, dnes již rozšířená po celém Mexiku; provozuje ji skupinka tří až sedmi muzikantů **nebo** ze šesti až dvanácti muzikantů; kroj hudebníků je inspirován oblečením *charros* (viz výše); pojem *mariachi* pochází z francouzského *mariage*, sňatek; v době francouzské okupace tak lidé říkali orchestrům, které hrály lidovou hudbu na svatbách; není ale zdokumentováno nic, co by tuto verzi potvrdilo; (MS, MM, BDE, NET, AHM). • (2) (Mex): muzikant, který hraje tento typ hudby; ■ Var.: *mariache*; (MS, MM). • (3) adj/subst. (Kost): přívrženec prezidenta Rafaela Ángela Calderóna Guardii (1940-1944) během občanské války v roce 1948; přívrženec jeho syna Rafaela Ángela Calderóna Fourniera (1990-1994); (RR). • (4) (Mex): nešika; př.: *no seas mariachi, así no se agarra la herramienta*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (5) viz: *maracuyá*; (HB). • (6) lid. (Guat, Hond, Salv, Per): manžel; (7) lid. (Guat, Per): miláček; ► v páru, něžné oslovení partnera, muž; (8) (Hond): muž, přítel, milenec, manžel, viz též: *marchante*; (DA).

Mariajo, f., lid. (1) (Kol, Bol): hovor. tvar jména *María José*; (DA).

marialópez, m. (1) (Kub): měsíček; ► rostlina; (JD).

marialuisa, f. (1) (zápKol): dort ze dvou piškotů položených jeden na druhém a slepených sladkým krémem; (DA).

mariambá, f. (1) (Portor): kostkovaná látka; (AM).

mariamulata, f. (1) (Kol), viz: *zanate*; (DA).

Mariana, f. (1) **para qué ~, ya me caí en la palangana** (Kub): pozdě bycha honit; př.: *te van a dar lo que pediste*;— *para qué Mariana, ya me caí en la palangana*; ■ Syn.: *a buena hora mangos verdes*; (DMC).

mariano, m. (1) **estar una mujer como ~: Buena Vista por delante y la Lisa por detrás** (Kub): mít velká prsa a malý zadek; př.: *esa mujer está como Mariano: Buena Vista por delante y la Lisa por detrás*; ► *Marianao*, *Buena Vista* a *Lisa* jsou čtvrti v La Havaně, viz též: *cubana*; (DMC).

mariandá, m. (← afr.) (1) (Portor): lidový vesnický tanec; ■ Var.: *mariyandá*; (MS).

mariangola, f. (← afr.) (1) (Portor): africký tanec původem z Angoly; (MS).

mariano, m. (1) (Perú: Arequipa): o člověku: trouba, hlupák; (AM).

mariapalito, f. (1) (sevKol): houpací křeslo; (DA).

mariarse, zvrat., viz: *marearse*; ► kol. argot *parlache*; (M01).

maribela, f., lid. (1) (Nik): marihuana, viz též: *juana*; (DA).

marica, adj/subst. (1) f. (Ekv): strašpytel, baba; (JD). • (2) m. (Kol): vole; ► v 5. pádě oslovení mezi přáteli; př.: *no, marica, no lo mate*; př.: *marica, ¿cómo le fue en el examen?*; ► slang; (RF, M01). • (3) viz: *anfótero*; (4) adj. (Mex): vystrašený; př.: *¡no seas marica, esos golpes no duelen!*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (5) m. (Kol): homosexuál, gay; (6) (Kol): cokoli zavrženíhodné, zanedbatelné, bezvýznamné; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (7) f. (Kol): kámo; ► používá se k oslovení kamaráda nebo kamarádky; (8) lid. (Pan): papírová panenka; ► dívky si s ní hrají tak, že ji oblékají do papírových šatů a doplňků; (DA).

maricada, f. (1) (Kol): zbytečnost, ztráta času; př.: *¡deje de hacer maricadas y póngase a trabajar!*; (RF). • (2) vulg., lid., hanl. (Kol, Ven): blbost, hloupost, ptákovina; ► nepodstatný výrok nebo čin; př.: *fue una maricada invitar a tu suegra a ir al cine con ustedes*; ► slang; (RF, DA). • (3) vulg., lid., hanl. (Kol, Ven): nehodnotná věc; (4) lid. (Par), viz: *mariscada*; (DA).

maricao, m. (1) ■ Syn.: *nance*; (MM). • (2) (Kost, Pan, Portor, Kol, Ven): strom (*Byrsonima spicata*); ► až 20 m vysoký, s kulatou korunou a s malými žlutými kvítky; **jeho dřevo se používá ve stavebnictví a na palivo**; ■ Syn.: *nance de montaña*, *nancillo*, *nancito*; (2) (Portor): plod **tohoto** stromu; ► zelenožlutý, s pečkou, kyselý, trpké chuti, s tvrdým jádrem uvnitř; (3) ~ **cimarrón** (Dom, Portor): strom, viz též: *yuco*; (4) ~ **verde** (Portor): strom (*Laplacea portoricensis*); ► až 12 m vysoký; **šedé** kůry; **má** bílé voňavé kvítky; podlouhlý, chlupatý plod; (DA).

maricela, f. (1) (Ven): lidová melodie, lidový tanec; (AM).

marico, m.; (1) (Bol): pás na čelo; ► určený k nošení nákladů; (AM). • (2) (Kol, Ven): zženštilý muž, zženštilce, viz též: *culero*; (AM, DA). • (3) (Ven): buzerant, teplouš; (JD). • (4) (výchBol): malé vodotěsné pouzdro; ► obecně na nakrájený šňupací tabák a cigaretové papírky (DA).

marico, -ca, m/f. (1) lid., hanl. (Guat): buzerant, teplouš, buzík; ► osoba homosexuálně orientovaná; (2) (Kol): kámo; ► používá se k oslovení kamaráda nebo kamarádky; (DA).

maricón, m. i adj. (augm. ← *marica*) (1) m. (Kol): teplouš, viz též: *marica*; ► kol. argot *parlache*; (M01). • (2) viz: *anfótero*; ► zženštilého chování a zevnějšku; př.: *la fiesta estaba llena de maricones*; *¿sabías que tu amigo es maricón?*; (3) adj. (Mex): bojácny; př.: *la muy maricona no quiso nadar con nosotros en el mar*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (4) m. (Kub): zlý; př.: *¡que maricón!*; *no le da comida al gato*; (5) **cagarse el ~** (Kub): mít bobky, polekat se; př.: *con la llegada de la policía se cagó el maricón*; (6) **~ de castañuelos** (Kub): stoprocentní buzerant; př.: *ése es un maricón de castañuelos*; (7) **~ de closet** (Kub): teplouš, který tají svoji orientaci; př.: *ese calvo es maricón de closet*; (8) **no estar para maricones** (Kub): nemít náladu na vtipky, nebýt v dobré náladě; př.: *hoy tengo un problema con cualquiera*; *no estoy para maricones*; (9) **no seas ~¹** (Kub): nedělej mi to; př.: *oye, Juan, no dejes de incluirme en el programa*; *no seas maricón*; (10) **no seas ~²** (Kub): nebud' takovej!; př.: *no seas maricón y préstame esos cinco dólares*; (11) **ser alguien ~ con trenzas** (Kub): buzerant největšího kalibru, co nezapře svou orientaci; př.: *Elio es un maricón con trenzas*; (12) **ser un ~ del carajo** (Kub): být zlý člověk; př.: *¿cómo no te iba a hacer eso si es un maricón del carajo?*; (DMC). • (13) **málo použ.** (Chil): **plechová trubka v ohništi na rozežnutí uhlíků**; (14) **a ~, ~ y medio**, vulg. (Bol, Chil): oko za oko, zub za zub; (DA).

maricona, f. (1) (Kub, Salv): příruční kabelka pro muže; (RAE, DA). • (2) (Hond, Salv, Bol, Arg): bázlivá, ustrašená (žena); (DA).

mariconada, f. (1) (Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Per, Bol, Par, Arg, Chil, Urug): zbabělost; (2) (Dom): špatnost, zlo, zlomyslnost; (DA).

mariconeado, adj., lid. (1) (Kub): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

mariconear(se), tr/intr/zvrat., lid. (1) **intr/zvrat.** (Per, Bol): opustit, zanechat, viz též: *voltear(se)*; • (2) lid. [Š: *acobardarse*] (Nik, Per, Bol, Par, Urug): vystrašit, poděsit, polekat (se), dostat strach, zaleknout se; ■ Syn.: *acalambrar(se)*, *achatar(se)*, *achicopalar(se)*, *achiquitar(se)*, *aconcharse*, *acriollar(se)*, *acuilmarse*, *aculantrillar(se)*, *aculerarse*, *acundagar(se)*, *aflojar(se)*, *agallinarse*, *aguambar(se)*, *amariconarse*, *amarillear(se)*, *amojonarse*, *amojonearse*, *amonguillarse*, *amulgarse*, *apachar(se)*, *apajuilarse*, *apencarse*, *apendejar(se)*, *apendejearse*, *apichinarse*, *apichonar(se)*, *apretar(se)*, *apulismarse*, *arratonar(se)*, *avergonzarse*, *cabrear(se)*, *canturrear(se)*, *chorrear(se)*, *churretear(se)*, *churriarse*, *correr(se)*, *cuartear(se)*, *culatear(se)*, *culear(se)*, *culicunquarse*, *culipandearse*, *culitranquear*, *desmamonar(se)*, *encasquillar(se)*, *erizarse*, *esguabinar(se)*, *esguañar(se)*, *esmamonar(se)*, *ñangotar(se)*, *papelonear(se)*, *vaciar(se)*; (3) tr. (Hond): mít strach, bát se; (4) **intr/zvrat.**, lid. (Per, Chil): udělat škodlivou, nedůstojnou věc; (5) tr. (Chil): špatně s někým zacházet; (6) **intr.** (Chil, Par): mít homosexuální vztah; (7) tr. (Chil): zacházet s někým, jako kdyby byl homosexuál; (DA).

mariconería, f. (1) (Kub): zbabělost; př.: *su mariconería es esencial*; *por eso entregó la presidenta de la asociación*; (2) (Kub): lumpárna, levárna; př.: *no se puede confer en él*; *en lo que te hablé me hizo una mariconería*; (3) **¿cuál es tu ~?** (Kub): co máš za problém?; př.: *no me quería dar el dinero y le pregunté: ¿cuál es tu mariconería, Juan?*; (DMC). • (4) lid. (Dom, Portor, Bol): činy nebo slova, které iritují ostatní; (DA).

maricongo, m. (← afr.) (1) (Portor): odrůda banánovníku; (MS, DA).

maricando, m., lid., hanl. (1) (Ven): homosexuál, gay, teplouš, **buzna**, viz též: *culero*; (2) (Ven): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

maricuate, m., lid. (1) (Hond): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

maricueca, adj/subst. (1) m., despekt., hovor. (Chil): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (RAE). • (2) f. (Am, Per, Bol): buzerant, homosexuál; (AM, JD, DA). • (3) m., viz: *maracuyá*; (HB). • (4) (Bol, Chil): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA). • (5) adj/subst., lid., hanl. (Per, Bol, Chil): zbabělý, viz též: *culicagado*; (DA).

maricuequilla, m., viz: *maracuyá*; (HB).

maricucha, f., lid. (1) (Per): marihuana, viz též: *juana*; (DA).

maridal, adj. (1) (Guat): manželský; (DA).

marido, m. (1) **a buscar ~ a otro lado** (Kub): k čertu; př.: *me enojé y le dije: a buscar marido a otro lado*; (2) **bailarle el ~ a otra** (Kub): lézt někomu do zelí; př.: *a ésa le están bailando el marido y no se da cuenta*; (3) **dar el ~ la hora** (Kub): plnit si své manželské povinnosti; př.: *mi marido da la hora*; (4) **dar el ~ la hora pero a veces se atrasa** (Kub): plnit si své manželské povinnosti, ale občas zklamat; př.: *mi marido da la hora pero ella dice, que se atrasa a veces*; (5) **llevar al ~ como el**

escoar de la pelota (Kub): kontrolovat koho každou minutu (manžela); př.: *a los maridos hay que llevarlos como el escoar de la pelota*; (6) **mi ~ se cree que soy una computadora y me pasa toda la data** (Kub): můj manžel se mnou souloží, když nemám chuť; př.: *la vida matrimonial es terrible; mi marido se cree que soy una computadora y me pasa toda la data*; (7) **tener alguien al ~ apambechado** (Kub): mít kontrolu (nad kým); př.: *ella siempre ha tenido al marido apambechado*; (DMC).

marielazo, m. (1) **dar un ~** (Kub: exil.): zabít; př.: *a Juan en la esquina le dieron un marielazo*; (DMC).

Marielero, m.(Kub): Kubánek, který přišel do USA v roce 1980; př.: *¿tienes en tu casa a algún marielero?*; ■ Syn.: *Marielito; Mosquitero; Mosquito*; (DMC).

marielito, adj/subst. (1) (Kub): osoba, která emigrovala do Spojených států v roce 1980 přes přístav Mariel; (DA).

Marielito, m. (1) **ser un ~ en el trabajo** (Kub): nebýt spolehlivý; př.: *no le des el trabajo que es un marielito*, viz též: *los Mosquiteros; marielero*; (DMC).

Marielitos, m., pl. (1) (Kub): většina kubánských uprchlíků uvězněných ve věznicí Allenwood; ► jsou zde zadržováni od roku 1980, kdy přišli do USA; havanská vláda tehdy začlenila více než 2 500 antisociálních živlů mezi 125 000 lidí, kteří měli opustit ostrov, a to z přístavu Mariel; (BDE).

marielizar, tr. (1) (Kub): zbídačit; př.: *Castro materializó a Cuba*; (DMC).

marifinga, f. (← afr.) (1) (Portor): pokrm z kukuřičné mouky, vody, vepřového sádla a soli; ■ Syn.: *funche*; (MS, DA). • (2) lid. (Portor): marihuana, viz též: *juana*; (DA).

mariflor, m., lid. (1) (Nik): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (2) (Nik): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (DA).

mariguana, f. (1) (Am, Mex, Ven aj): konopí indické (*Cannabis indicu*); ► rostlina; z jejích listů se dělají doutníky a cigarety, které při kouření ovlivňují psychiku, protože obsahují narkotické látky; ■ Syn.: *marihuana, marijuana, mota, grifa, doña Juanita*; ► běžná droga v centrech neřestí, v podsvětí Mexika a sousedních zemích; pochází z Číny a Indie, do Mexika byla dovezena až na konci místokrálovství; její užívání se šíří ve vězeních a v kasárnách; jedná se o mexický výraz, který se rozšířil po celých Spojených státech amerických; př.: *otro mejicanismo que ha penetrado en el inglés y también tiene hoy carácter universal es marihuana (al parecer de Mari Juana)*; (MM, BDE, AHM).

mariguanada, f., lid. (1) (Hond, Salv): hloupost, pitomost, blbost, viz též: *pendejada, marihuanada*; (DA).

mariguanear(se), intr/zvrat. (1) intr. (Chil; Guat, Hond, Salv, Nik, Bol, Par): kouřit marihuanu (2) zvrat. (Chil, Salv; Guat, Hond, Nik, Par): zkouřit se, kouřit marihuanu, dokud se nedostaví účinek; (RAE; DA).

mariguanero, m. (1) (Chil), viz: *marihuane*; (DA).

mariguanero, -ra, m/f. (1) (Chil, Kub, Salv; Guat, Hond, Nik, Dom, Portor, Kol, Ekv, Per, Bol, Par, Urug): osoba, která často kouří marihuanu, viz též: *marihuane*; (RAE; DA).

mariguanano, -na, (**marihuano, -na**), adj/subst. (Portor; Guat, US, Mex, Kost): kuřák marihuany, narkoman; (RR, BDE, DA).

mariguanza, f. (1) (Chil): směšné gesto provedené rukama; (RAE, DA). • (2) (Chil): obřadné pohyby rukou; ► dělají je léčitelé; (3) otočka; ► v tanci a při jiných sportech či aktivitách; (AM). • (4) (Chil): intriky, pikle, nejasný proces; (DA).

marigüí, m. (← guar. *mbarigüí*) (1) (Am, Arg, Bol, Par): malý komár, moskyt, viz též: *marihuí*; ■ Syn.: *jején*; (JD, MM, DA).

marihuana, f. (1) (Mex), viz: *mariguana*; (MM).

marihuanada, f. (1) (Mex): hloupost, pošetilost; (2) (Hond, Salv): pošetilost kuřáka marihuany; Var.: *marihuanada*; (DA).

marihuanear(se), intr/zvrat. (1) intr. (Guat, Hond, Salv, Nik, Bol, Par, Chil): kouřit marihuanu; Var.: *marihuanear*; (2) intr/zvrat. (Guat, Hond, Salv, Nik, Bol, Chil, Par): zkouřit se marihuanou; Var.: *marihuanearse*; (DA).

marihuane, m. (1) (Bol, Chil, Par): kouření marihuany; Var.: *marihuane*; (DA).

marihuane, m. (1) ~ **del muelle** (Kub): největší závislák na marihuaně; př.: *Humberto es un marihuane del muelle*; (DMC).

marihuane, -ra, adj/subst. (1) (Kub, Ekv, Salv, Ven; Guat, Hond, Nik, Dom, Kol, Portor, Per, Bol, Chil, Par, Arg, Urug, Pan): osoba závislá na marihuaně, narkoman; Var.: *marihuane*; (RAE; DA).

marihuano, -a, adj/subst. (1) (Mex; Kost): kuřák marihuany, viz též: *mariguano, marihuano*; př.: *conductores ebrios o marihuanos*; (BDE; DA). • (2) (Kost): drogový závislák; Var.: *mariguano*; (DA).

marihuí, m. (← guar. *mbarigüi*) (1) (Bol): hmyz (*Simulium philippi*); ► dvoukřídlý, až 2 mm dlouhý; je žlutočerný; má žihadlo a živí se sáním krve; Var.: *marigüi*; (DA).

marichapa, f. (1) (Ven): viz: *tucunaré*; (DA).

marijane, f., lid. (1) (Ven): marihuana, viz též: *juana*; (DA).

marijuana, f. (1) (Am), viz: *mariguana*; (MM). • (2) (Kol): loutka, figurka, hračka; (AM).

mariloca, f. (1) (Kol): blázen, blázínek; (JD).

marilope, m. (1) (Kub), viz: *marilópez*; (DA).

marilópez, f. (1) (Kub, Mex; Dom, Portor): turnera jilmolistá (*Turmera ulmifolia*); ► planě rostoucí rostlina až 1 m vysoká; s kopinatými listy a květy bez vůně, které jsou tvořeny pěti okvětními lístky a výrůstkem uprostřed; plodem je tobolka; používá se jako okrasná rostlina, a má mnoho použití v tradiční medicíně; (MM; DA).

Marilú, f., lid. (1) hovor. tvar jmen *María (de) Lourdes* (Portor), *María Luisa* (Mex, Kub, Ekv, Bol, Arg), *María Luz* (Chil); (DA).

marilucha, f., lid. (1) (Kost): marihuana, viz též: *juana*; (DA).

marimacha, f., despekt., hovor. (1) (Kub, Per, Ven, Guat): mužatka, hrubá ženská; př.: *la marimacha de Eva sabía más de mecánica que sus hermanos*; (RAE, RF). • (2) (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Kol): lesba, viz též: *macha*; (DA).

marimaña, f. (1) (Kub): malér; př.: *no me gusta esta marimaña*; slang *chuchero*; (DMC).

marimánager, m. (1) (Kub: exil.): příživník; muž, kterého živí žena; př.: *él es el marimánager en ese matrimonio*; (DMC).

marimare, viz: *mare*; (MS).

marimba, f. (1) [Š: *marihuana*] (Kol, Mex, Per, Kub, Portor, Ven, Bol): jedno z možných pojmenování pro marihuanu, viz též: *juana*; př.: *ve a conseguirnos más marimba, que ya se está acabando*; (RR, RF, DA). • (2) (Kost, Guat, Nik; Hond, Salv): četné potomstvo; (RR; DA). • (3) (Arg, Urug, Am, LaPla): přísný trest, výprask, viz též: *felpeada*; př.: *dar una marimba de palos a uno*; (RR, AM, JD, NET). • (4) (← afr.) (1) (StřAm, Kub, Kol, Ekv, Mex, Ven, US; Guat, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Portor, Bol, Par): marimba; ► bicí hudební nástroj původem z Afriky; různých velikostí, na který hraje jedna či více osob; tónina se mění podle velikosti nástroje, od jedné do čtyř oktáv; aby se rozezněli klávesy, je nutné do nich udeřit paličkami zakončenými gumovými kuličkami; ačkoli je patrná určitá podobnost mezi tympanem a marimbou, liší se; marimba se vytratila z Río de la Plata při zrušení otroctví, ale za to se používá ve Střední Americe; př.: *venían a oferecerle una serenata con marimba y guitarras*; (AM, MM, BDE; DA). • (5) (Arg, Portor): špatně znějící nástroj; (6) adj. (Hond, Ven): zbabělý; (AM). • (7) (Ven): bojácný kohout; (8) **está muy** ~ (Ven): je to baba; (JD). • (9) **tocar la** ~ (Kub: exil.): kouřit marihuanu, dát válec (spíš o cigaretě); př.: *a mí me parece que él toca la marimba*, viz též: *palo*; (DMC). • (10) (Salv): žaludek; (DA).

marimbazo, m. (1) (Hond, Salv): silný úder; (2) (Hond): úder baseballovou pálkou; (3) (Hond): tahání peněz; (4) **de un solo** ~ (Hond): jednou, jedenkrát; (5) **pegar el** ~¹, lid. (Hond): zkrachovat; (6) **pegar el** ~² (Hond): být pod drnem, zemřít, natáhnout bačkory, viz též: *entregar el equipo*; (DA).

marimbeada, f. (1) (Hond), viz: *golpiza*; (2) (Hond): ve sportech nebo v politice: přesvědčivá porážka osoby, týmu nebo politické strany; (DA).

marimbeado, -da, adj. (1) (Guat, Nik): o cestě: velmi hrbolatý nebo strmý; Var.: *marimbiado*; (2) (Hond, Nik): zmlácený; (3) (Hond): poražený; (DA).

marimbear, tr/intr. (1) intr. (Guat): o zvířatech: hýbat, stříhat ušima; (AM). • (2) lid. (Kol): obchodovat s marihuanou; (3) tr. (Hond, Salv): mlátit nebo udeřit někoho; (4) (Hond): porazit osobu nebo tým v soutěži; (DA).

marimbeo, m., lid. (1) (Hond, Salv): nepořádek, binec, viz též: *quilombo*; (DA).

marimbero, -ra, adj/subst. (1) m/f. (Am, StřAm, Mex; Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Dom, Kol, Ekv): šikovný hráč na marimbu; Var.: *marimbista*; (JD, MM; DA). • (2) adj. (StřAm): o šikovném člověku; ► dělající všechno levou rukou, jakoby nic; (MM). • (3) adj. (StřAm): nešikovný; (AM). • (4) m/f. (Guat, Nik, Kost): výrobce nebo prodejce nástrojů *marimba*; (5) lid. (Kub, Kol, Ven): osoba, která obchoduje s nástroji *marimba* nebo s marihuanou; (6) **poner cara de ~ mal pagado** (Nik): naštvat se; (DA).

marimbiado, m. (1) (Nik): hrbolatý, viz též: *marimbeado*; (DA).

marimbista, m/f. (1) (Salv): hudba hraná na černošský tamtam, hudba hraná na buben; (RAE). • (2) (Guat, Hond, Salv): hráč na nástroj *marimba*; (DA).

marimbo, m. (Portor): güiro (tropický strom); (RR). • (2) (Antil), viz: *güiro*; tykev láhvovitá (*Lagenaria vulgaris*); (3) plody této rostliny; (MM). • (4) (Portor): hudební nástroj *güiro*; ► odkazuje na plody lagenárie (*Lagenaria vulgaris*), ze kterých se vyrábí tento nástroj; (AM). • (5) (Portor): hlava, palice, makovice, kokos, šiška; (JD).

marímbula, f. (1) (Kub, sevKol, výchVen): bicí hudební nástroj; ► vyrobený ze šuplíku s otvorem; uprostřed se nachází ocelové tyče, které jsou připevněné a na koncích jsou volné; hudebník sedí na nástroji a bříškami prstů na něj hraje; (DA).

marimbulero, -ra, m/f. (1) (Kub): osoba, která hraje na nástroj *marímbula*; (DA).

marimonda, f. (1) (Bol, Kol, Ven): chápan dlouhosrstý (*Ateles belzebuth*); ► opice; tmavá, velmi hravá; (MM). • (2) **coger ~ en trampa** (Kol): dosáhnout téměř nemožného, mít z pekla štěstí; (JD, MM). • (3) (Kol, Ven): opilost, opice, flám, viz též: *mona, juerga*; (JD, MM, DA). • (4) (Ven): rozcuchaná žena; (AM). • (5) (Ven): šmudla, coura; (JD). • (6) (Kol, Ven, Ekv, Per): chápan, viz též: *mono araña*; (7) (sevKol): bitka, rvačka, zápas, viz též: *encontrón*; (8) (Kol): maškara; ► s velkými uši a dlouhým chobotem; typický pro karneval v Baranquille; (9) **la ~** (Pan): osoba nebo věc s nejvyšším dosaženým stupněm v určitém aspektu; (DA).

marimono, m. (1) (Bol): velká opice; ► chápan černý (*Ateles paniscus*); (MM). • (2) (výchBol): chápan, viz též: *mono araña*; (DA).

marimoña, f., málo použ. (1) (Per): postoj, hnutí nebo extravagantní věc za účelem zapůsobení; (DA).

marín, m. (1) (Kub): viz: *Gustavo*; (DMC).

marina, f. (1) (Mex): slané pečivo; ► měkké a oválné; plní se různými přísadami; obvykle uzeninami; (DA).

Marina, f. (1) **tener que ver cómo está ~** (Kub): potřebovat si provětrat pytlík; př.: *me duelen los testículos; tengo que ver como está Marina*; ► dům *Marina* byl slavný kubánský nevěstinec; viz též.: *brisa; ola*; (DMC).

marinamo, m. (← map.) (1) (Chil): pták (drůbež) s pěti prsty; (2) (Chil): o člověku: s více prsty než je obvyklé; (MS).

marinante, adj/subst. (1) m. (Arg): zkušený námořník; (2) adj. (Arg): o nalodění námořníků nebo o odhodlání snášet nástrahy moře; (MM). • (3) adj. (Arg): dobře plující; (JD).

marindango, m., lid. (1) (Kub): muž, který má pohlavní styk se ženou; (DA).

marinera, f. (1) (Am, Chil, Ekv, Per): lidový tanec; ► charakteristický pro Chile, Ekvádor a Perú; klidný, s šátky; tančí se za zvuku kytary a bubnu a za rytmického tleskání přihlížejcích; zpěv má tři sloky; opakování poslední sloky má formu fugy; (AM, JD, DA).

marinero, m., lid. (1) (Am, Kub, Dom): teplouš, buzerant, homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (JD, DA). • (2) (Kub, Dom): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (3) pl. (Dom): gymnastické cvičení; ► zahrnuje skákání a pohybování končetin postupně; nejprve roztažením a poté sevřením nohou; dále zvednutí rukou nad hlavou; (DA).

maringuín, m. (1) (Am): moskyt; ■ Syn.: *maringuino*; (JD).

marinilla, adj. (1) **ser uno de ~** (Kol): být hloupý; ► narážka na obyvatele východní části regionu Antioquia; (AM).

marinillo, adj/subst., lid. (1) (Kol): hloupý, hlupák, viz též: *güevón*; (DA).

marinillo, -lla, adj. (1) (zápKol): hloupý; (DA).

marino, m. (1) (Hond, Kost, Pan): námořník; (DA).

marinoviazgo, m. (1) (Salv): nesezdané soužití; (DA).

marinivio, m. (1) (Kub): milenec; př.: *dicen que es el novio, pero yo sé que es el marinivio*; (DMC). • (2) (Ekv): nesezdaný muž; (DA).

marinivio, -via, m/f. (1) m., pl. (Salv): snoubenci, kteří žijí společně jako manželé; (RAE). • (2) hovor. (Kub; Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Portor, Dom, Per): druh, družka; osoba žijící na hromádce s jinou osobou; ► ve Ven pouze m.; (RAE; DA).

mariñaque, f., lid. (1) (Portor): prostitutka, děvka, viz též: *callejera*; (DA).

mario, m. (1) (Bol): homosexuál; (2) ~ **ricardito** (Bol): malý sáček s marihuanou; ► bol. argot *coba*; (HB). • (3) (xxx): gay, zženštilý člověk, viz též: *chinalo*; (LM).

mariol (mariolo), m., lid. (1) (Hond): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (2) (Hond): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

mariola, f. (1) (Mex): keř (*Parthenium incanum*); ► až 1,2 m vysoký; má velmi rozkvětvené stonky; střídavé listy s vejčítým nebo podlohlým okrajem rozdělené do lalůčků; květenství v poupatech; bílé květy s trubkovitou korunou a suché plody s jedním semínkem; (2) (jihHond, Nik, Kost): včela; ► divoká, velmi malá a žije v dutých stromech; (3) (jihHond, Nik, Kost): plástev a med této včely; (4) (Hond): ve hře kuličky: házecí kulička; (DA).

mariolo, m., lid. (1) (Ven): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

maripa, f. (1) (Ven): palma; ► typická pro východní část Venezuely; *Attalea maripa*; (MM).

maripenda, f. (1) (zápMex), viz: *liquidambar*; (DA).

maripeo, m. (1) (výchBol): indiánská, domorodá slavnost; (DA).

maripi, m. (1) (Bol): nádoba; (AM).

mariposa, m/f. (1) f. (Hond): papírová hračka přeložená tak, aby při silném zatřesení vybuchla; (2) (Hond): lodní šroub; (RAE). • (3) (Kub): bylinná rostlina podlouhlých listů s bílými květy; ► velice voňavá; roste na vlhkých místech a rozmnožuje se pomocí oddenku, viz též: *conga*; (4) (Kub): květ této rostliny, jež je národní květinou Kubu; (5) (Hond, Salv, Nik, Kost): kruhový zavlažovač, postřikovač; ► spirálovitý nebo rotační ventil, připojený k hadici, který způsobí rovnoměrný rozptyl vody na plodiny; (RAE, DA). • (6) (Ven): teplota varu cukrové melasy v mlýnech na drcení cukrové třtiny; (7) (Per): určitý druh populární hudby; (RR). • (8) m. (Kol, Hond): větrák, větrník; dětská hračka; (9) (Kol): hra na slepou bábu; (10) (Kub, Portor): ryba; ► klipka příčnopruhá (*Chaetodon striatus*); (11) (Chil, Mex): jedná se o stroje a strojní zařízení; třmen; (MM). • (12) (Kub): pták, papežík zelenohřbetý; ► *Passerina ciris*; až 14 cm dlouhý s nápadným opeřením, s červeným břichem a biskupem, světle zeleným hřbetem a křídly olivové barvy; s příjemným zpěvem; (MM, DA). • (13) (Mex): lodní šroub; marijánka, marihuana; (14) ~ **negra** (Ven): smůla, pech; (JD). • (15) f. (Kub): účet; př.: *no sabemos cuánto será la mariposa de Josefa; estuvo veinte días en el hospital*; (16) (Kub): označení Kubánců, kteří z exilu přijeli navštívit Kubu; př.: *hoy llegan las mariposas*; (17) **a otra cosa** ~¹ (Kub): všechno k čertu; př.: *me efurecí y le dije: a otra cosa, mariposa y me marché; no volví más*; (18) **a otra cosa** ~² (Kub): změníme téma; př.: *como decía, el asunto fue muy desagradable, pero para seguir hablando, a otra cosa, mariposa*; (DMC). • (19) (Mex, Hond, Nik, Kost, Pan): vrtule motoru člunu; (20) lid. (Mex, Dom, Par): prostitutka, děvka, viz též: *callejera*; (21) f. (Kol): ryba; ► *Jonhranlandia nigrirostris*; s prodlouženým čenichem, malými ústy a velkými hřbetními a řitními ploutvemi; (22) (Guat, Portor): mořská ryba, klipka čtyřoká; ► *Chaetodon capistratus*; až 15 cm dlouhá, s tělem ve tvaru disku, vyčnívající ostny na hřbetní a řitní ploutvi, stříbrné barvy, s nažloutlými odstíny a černými skvrnami nebo pásy; (23) (Hond): kávový výhonek, který má pouze dva děložní lístky; (24) (Portor): strom, bauhinie jednomužná; ► *Bauhinia monandra*; až 15 m vysoký, s kulatými listy, rozdělenými středovým řezem, který vytváří vzhled motýla, květy bílé barvy, má lusky s více semeny; ■ Syn.: *flamboyán blanco*; (25) (Portor): rostlina, belamkanda čínská; ► *Belamkanda chinensis*; trvalka, vějířovité listy, žluté, naoranžovělé květy, plody v tobolkách; (26) f. (Chil): kapesní nůž; ► z více vrstev, které se vytažují z boku; (27) (Hond): tak složený list papíru, že při silném zatřesení dělá hluk; (28) f. (Hond, Salv): motýlek, včelička; ► ohňostroj ze střelného prachu, sestávající z rakety ve tvaru motýla, která při hoření imituje let motýla; (29) f. (Salv): puzeta, zarážka do náušnice; ► kus, který zapadá do náušnice, aby se nehýbala nebo nespadla z ucha; (30) f. (Hond): královna; ► rozmnožovací termít s křídly; ■ Syn.: *palomilla, polilla*; (31) ~ **del campo** (Chil): rostlina; ► *Alstroemeria pulchra*; léčivá, trvalka, nápadné květy; (32) ~ **del hígado** (střKol, Ekv): motolice jaterní; ► *Fasciola hepatica*; parazit, infikuje játra přežvýkavců; (33) ~ **de la noche** (Par): prostitutka, děvka, viz též: *callejera*; (34) **remar en** ~ (Par): pádlovat; (DA).

mariposario, m. (1) (Hond, Salv, Kost, Pan, Portor, Kol, Ekv): uzavřené místo, kde se nachází různé druhy motýlů; (DA).

mariposeador, -ra, adj. (1) (Bol, Per, Dom): poletující, přelétavý, bloumající; *zvědavý*; (RAE, DA).

mariposear, tr/intr. (1) intr. (Am): nemít stání, bloumat; (JD). • (2) (Guat): flirtovat, hrát si, nezávazně si užívat; př.: *¿que si Gerardo anda con Dulce? no, él sólo está mariposeando*; ► slang; (RF). • (3) tr. (Bol): chodit po ulici a studovat možnost spáchat zločin; ► bol. argot *coba*; (HB). • (4) (Hond): přesunout něco z jedné strany na druhou; ► zejména zvíře se svým ocasem; (5) (Hond): vařit nápoj; ► zejména třtinový džus; (DA).

mariposero, m. (1) (Chil): síťka na motýly; (DA).

mariposero, -ra, adj/subst. (1) (Guat): rychle se zamilující; (DA).

mariposita, f. (1) ~ **de la noche** (Par), viz: *mariposita nocturna*; (2) ~ **noctámbula**, lid. (Dom), viz: *mariposita nocturna*; (3) ~ **nocturna**, lid. (Dom): žena žijící noční život a nebránící se sexu; ■ Syn.: *mariposita de la noche, mariposita noctámbula*; (DA).

mariposo, m., lid. (Kol): homosexuál nebo zženštilc, viz též: *culero*; (RR, DA).

mariposón, adj/subst. (1) m. (Guat, Kub, Mex): muž; ► snadno a rychle se zamiluje; dvořící se muž; (AM, MM). • (2) (Kub, Per): homosexuál, teplouš; (AM, JD). • (3) (Am): meškač, absentér; (4) (Chil): baba, zbabělec; (JD). • (5) [Š: *afeminado*] (Arg, Bol, Chil, Kol, Mex, Nik, Par, Per, Salv, Š, Ven, Urug): homosexuál, zženštilc; př.: *aquel peluquero es un mariposón*; (RF). • (6) adj. (Mex): homosexuální; (7) m., viz: *anfótero*; ► mex. argot *caliche*; (INFO). • (8) (Kub): perverzní stařec; př.: *ese hombre, tan mayor, y es un mariposón*; (DMC). • (9) (Kub): osoba, která neví, co dělat ani kde přebývat; (DA).

mariquear, tr/intr., lid. (1) tr. [Š: *molestar*] (Kol): obtěžovat, zlobit, otravovat, být na obtíž; ■ Syn.: *achintar, afrijolar, ajorar(se), albardear, aplicar, arder(se), argelar(se), argollar, arrugar(se), asolear(se), batanear, batir(se), bruñir(se), cachimbear(se), cachorrear, camotear(se), cargosear, carpetiar, catetear, chavar(se), chichonear, chicotear, chilatear, chinchear, chinchosear, chipiar(se), chivar(se), choclear, chucear(se), chungar, coheteat, cucarse, emberrenar(se), emplumar(se), emputar(se), encamorrar(se), enchinat(se), enchinchar(se), engorrrar, engranar(se), entamuciar, envainar(se), enzorrar(se), escorchar, estoltusar, fletar(se), fregar(se), fregonear, friquear(se), fundir(se), fuñir(se), futrir, galletear, grubear, hinchar(se), jabonar, jelenguear, jeringuear, jincat, jocotear(se), joñar, joropear, jumetrar, jumetrear, ladillar(se), ladilleat, latear(se), macanear(se), machaquear, majaderear, moler, monear(se), nacear, plegar(se), puncetear, quisquillar(se), recochar, remoler, resingar, romper(se), singlar, torear, zumbar(se)*; (2) intr. (Kol): chovat se jako zženštilý homosexuální muž; (3) (Kol): flákat se; (DA).

mariguera, f., hovor. (1) (Ven): vystupování nebo chování, které vykazuje nerozhodnost, rozmar či zbabělost; (RAE, DA). • (2) (Ven): hloupost, pitomost, blbost, viz též: *pendejada*; (3) (Hond): pánská kožená brašna; (DA).

mariquetas, m., lid. (1) (středKol): homosexuál, gay, teplouš; (2) (středKol): zženštilc, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (DA).

mariquiar, tr. (1) (Kol): obtěžovat, otravovat; jít někomu na nervy, viz též: *chimbiar*; př.: *a mi hermano le daban mucha libertad: perdía un año, mariquiando, y mi mamá no le decía nada*; ► kol. argot *parlache*; ■ Syn.: *güevoniar, chimbiar*; (M01).

mariquina, m. (1) (Arg): ■ Syn.: *miriquiná*; (MM).

mariquiña, f. (1) (výchPer): druh říčního ptáku (*Dendrocygna* spp); ► má prsty opatřené plovací blánou; dlouhý krk a nohy; kávové nebo hnědé peří a zružovělý zobák; (DA).

mariquita, f. (1) (Arg): lidový tanec, který tančí různé páry postavené tváří v tvář s bílým kapesníkem v ruce za doprovodu zpívajícího kytaristy; (2) (Arg): hudba a zpěv doprovázející tento tanec; (RAE, AM, DA). • (3) (Guat): marihuana; (RR). • (4) (Kub): med či sirup smíchaný s čerstvým sýrem; (AM). • (5) (Portor): darování mince; ► při křtu; (AM, DA). • (6) (Mex): rostina; ► šalvěj lepkavá (*Selva glutinosa*); (MM). • (7) (Kub): tenké smažené kroužky zeleného banánu, viz též: *plátano verde*; př.: *me gustan las mariquitas*, viz též: *aceite; chicharrita*; (JD, DMC, DA). • (8) (Ven; Š): slunéčko sedmítečné, viz též: *chinita*; (EEA). • (9) (Kub): tulipán (gay); (DMC). • (10) (Portor): ryba, chrochtal bělopásý; ► *Haemulon aurolineatum*; mořská ryba, až 25 cm dlouhá, ploské tělo, stříbrné barvy, s podélnými zlato žlutými čarami; ■ Syn.: *maruca, mula, mulita*; (11) ~ **de mar** (Per): mořský šnek; ► *Littorina peruviana*; malé velikosti, ulita černá s bílými pruhy; (DA).

mariquito, m. (1) (Kub): homosexuál, teplouš; (AM).

Marisa, f., lid. (1) hovor. tvar jmen *María Isabel* (Kub, Portor, Chil), *María Isadora* (Portor); (DA).

marisca, f. (1) (Hond): láska; ► přitahuje jedno pohlaví k druhému; (AM).

mariscada, f., venk. (1) (Par): lov na divoká zvířata, která obývají břehy řek a jezírek; ■ Syn.: *maricada*; (DA).

mariscador, m. (1) (Par): sběrač škeblí, mořských plodů; (RAE). • (2) (Par, svArg): lovec; ► žije z lovu a prodeju zvířat; zejména kapybar, vyder a kajmanů; (DA).

mariscal, m. (1) viz: *maracuyá*; (HB). • (2) lid. (Par): bankovka 1.000 guaraní; ■ Syn.: *miltón*; (3) (Chil): pokrm z mořských plodů; (4) (Chil): pokrm jakéhokoliv druhu s mořskými plody; (5) (Chil): místo v moři nebo na pobřeží, kde se vyskytují mořské plody; (6) lid. (Salv, Per): v partnerském vztahu: respekt k ženě; (7) (Chil): podkovář; (DA).

Mariscala, f. (1) (Per): zasvěcení *Virgen de las Mercedes*; ► uznávaná pro vojenské hodnosti maršála a je patronkou ozbrojených sil v Peru; (DA).

mariscar, tr. (1) (Par): lovit či sbírat škeble; (RAE). • (2) (Ekv: Esmeraldas): rybařit; ► v noci; s osvětlením; (AM). • (3) (Arg): šlohnout, vyfouknout; (JD). • (4) (Par, svArg): lovit zvířata, která obývají břehy řek a jezer; (DA).

marisco, m. (1) (Ven): buzerant; (JD). • (2) (Kub): viz: *chez*; (DMC).

mariscoso, -sa, adj. (1) (zápEkv): mající stejnou vůni a chuť jako mořské plody; (2) (Pan): o rybách: mražený nebo páchnoucí po mořských plodech; (DA).

maritacaca, f. (1) (Hond): ■ Syn.: *zarigüeya*; (MM).

maritata, f. (← aim.) (1) (Chil): studna; nádrž; (MS). • (2) (Chil, Mex, Am): drtič, mlýn na kovy; drtička rud; (3) (Chil, Bol, AM): síto; ► užívané v hornictví; (MS, JD). • (4) (Chil, Mex; Per): kanálek; ► na zachycení prášku z nerostů; až 10 m dlouhý a 50 cm široký; (MS; DA).

maritatas, f. (1) (Bol, Chil): síto z kovového pletiva; ► používáno horníky; (2) drtič kovu; (3) (Chil): studna, nádrž; (4) (Chil, Mex): kanál; ► slouží pro očištění nerostů od prachu; (MM).

maritate, m. (1) (Mex): podomní obchodník; (2) (Am): klepy; (JD). • (3) pl. (Am; jvMex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): krámy, harampádí, haraburdí; ■ Syn.: *tilichero*; (JD; DA). • (4) (jzBol): v hornictví: síto; ► je drátěné a má dřevěný rám; slouží na oddělení minerálů; (DA).

tilichero, m. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik), krámy, harampádí, viz: *maritate*; (DA).

maritatero, m. (1) (Mex): podomní obchodník; (JD).

maritates, m., pl. (1) (Nik): potřeby pro osobní užití; (2) (Mex, StřAm): staré kusy nábytku, nářadí, náčiní; (RAE).

marivola, f. (1) (Kub): motýl; př.: *eso es una marivola*; (DMC).

mariyandá, f. (1) (Portor): jibarský tanec; (AM). • (2) viz: *mariandá*; (MS).

marka, f. (← keč. *marka*) (Bol) viz: *marca*; (LM).

market, m. (← angl.) (1) *flea* ~ (Am, Portor): bleší trh; (2) ~ *share* (Am, Nik): účinkování na burze; (3) *target* ~ (Am, Portor): veřejnost, pro kterou je určená reklamní kampaň; (DA).

marketa (marqueta), f. (← angl. *market*) [Š: *mercado*] (1) (US): trh, tržiště; př.: *ayer me encontré a tu hermana en la marketa*; ► slang; (RF, DA).

marketear, m. (1) (Ekv, Per, Bol, Chil): propagovat výrobek, viz též: *marquetear*; (2) (Per, Bol, Chil): podporovat někoho, viz též: *marquetear*; (DA).

marketeo, m. (1) (Per, Bol, Chil), viz: *marquteo*; (DA).

marketero, -ra, m. (1) (Per, Bol, Chil), viz: *marquetero*; (DA).

marketinear, tr., lid. (1) (Bol): propagovat výrobek za účelem jeho zavedení na trh; (2) (Bol): podporovat někoho, aby se stal známým; (DA).

marketineo, m. (1) (Bol): reklama nebo marketingová kampaň někoho/něčeho; (DA).

marketinero, -ra, adj/subst. (1) adj., lid. (Bol, Arg): vztahující se na reklamu nebo reklamní kampaň; (2) (Arg): o věci: prodejní; (3) adj/subst. (Bol, Par): osoba, která vytváří reklamy nebo reklamní kampaň; (DA).

marlene, adj., lid. (1) (Nik): rozzlobený, naštvaný, viz též: *encojonado*; (DA).

marlin, m. (← angl.) (1) (Hond, Salv, Pan): jehla dvoutrná (*Syngnathoides biaculeatus*); ► ryba; (DA).

marlo, m., venk. (1) [Š: *mazorca de maíz sin granos*] (Arg, Bol, Urug, Per: Arequipa): oloupaný kukuřičný klas, kukuřičná palice; ■ Syn.: *choclo* (Arg), *coronta* (Chil), *olote* (Mex), *tusa*, *maslo* (Ven); (RAE, AM, MM, EEA, DA). • (2) (Arg, Urug): vnitřní část koňského ocasu; (RAE, DA). • (3) (Arg, Bol, Kol, Chil, Urug, Ven): kořen ocasu; (AM, MM). • (4) (Am): pahýl ocasu; (JD). • (5) lid., vulg. (1) (Bol, Arg, Urug): penis, *čurák*, viz též: *pinga*; ► bol. argot *coba*; (HB, DA).

marmaja, f. (1) (Mex): sulfid železnatý; (2) (Nik): velké množství peněz; (RAE). • (3) lid. (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Bol): měna, peníze, prachy, viz též: *plata*; (RAE, DA). • (4) pl. (Hond): sulfidy; ► někdy obsahují stříbro či zlato; (AM). • (5) (Am; Kol): markazit, pyrit, nerost; ► blýskavý nerost, který se dává do prstenů či náušnic; (AM; DA). • (6) hanl. (Per): pokuta za praní špinavých peněz; (DA).

marmajera, f. (1) (Mex): pískoviště; nádobka s pískem; ► s otvory ve víčku, slouží k zasypání právě napsaného textu; (AM). • (2) (Mex): sypátko, posypátko; (JD).

marmajo, -ja, adj. (1) (Mex: Hidalgo): o koni: sivý, šedivý, namodralý; (AM).

marmella, f. (1) (Arg): kozy, cecky; (JD).

marmicoc, adj/subst. [*Marmicoc*®] (1) f. (Chil, Arg): tlakový hrnec s dlouhou rukojetí; (2) adj. (Chil): o procesu: velmi rychlý, bez přípravy a bez hloubky věci; (DA).

mármol, m. (1) **para el** ~ (Chil): zůstat v čase kvůli kráse nebo geniality; (DA).

marmoleado, -da, adj. (1) (Ven): o zvířatech: černobílý; (RR). • (2) (Mex, Nik, Pan, Portor, Ekv, Per, Bol): o věci: vypadající jako mramor; (DA).

marmoleño, -ña, adj. (1) (Ven): o koni: černooký, bílý jako sníh; (MM).

marmolina, f. (1) (Arg): pórovitý mramor; ► méně jemný než běžný mramor; (2) umělý mramor; (MM).

marmota, adj/subst. (1) (Arg, Urug; Pan, Ven, Par): pomalý, zdlouhavý, ulejšácký; neinteligentní; (RR; DA). • (2) f. (Mex): lampión; (JD).

marmotear, intr., lid. (1) (Per): spát hodně nebo válet se; (DA).

maro, m. (1) (Mex): zahradní rostlina; *Tenerium maro*; (MM).

Maro, m., lid. (1) hovor. tvar jmen *Aldemaro* (Salv), *Mauricio* (Bol); (DA).

maroca, f., lid. (1) (Per): žena bez zábran; (DA).

marocha, f. (1) (Hond): čiperná nerozumná mladá žena; rozumbrada; (MM).

maroíta, f. (Dom): pták; až 15 cm dlouhý, viz též: *bobito*; (DA).

marol, f. (sevNi): pokrm; ► z kukuřičného těsta, masa a koření nebo ze zeleniny; (DA).

marolas, f., pl. (Hond): velké oči; (DA).

marolo, m. (Arg): hlava; (RR).

maroma, f. (1) sg/pl. (Am): akrobatické představení; (2) **hacer ~s**¹ (Am), viz: *maromear*; (3) **dar ~**¹ (Mex; Hidalgo): pomáhat posunovat těžký vlak za pomoci další lokomotivy, viz: *maromera*; (MM). • (4) [Š: *voltereta, pirueta, volatín*] (Kol, Mex, Ven, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Ekv, Per, Chil, Arg, Urug, Par): salto, přemet, zvrát, akrobatický cvik, kotoul; pirueta; př.: *las inauditas maromas postelectorales eran un aviso de que no existía un camino legal para llegar al poder*; př.: *Beto le está enseñando al perro a echarse maromas*; ■ Syn.: *marometa*; (BDE, RF, DA). • (5) (Am): provazochodectví, akrobati, provazochodci; (6) **hacer ~s en un popote** (Mex): dokázat nemožné; (7) **tiene cincuenta y ~** (Kub): je mu něco přes padesát; (JD). • (8) (Arg): dětská vahadlová houpačka; (JD, DA). • (9) **la ~** (Bol): policie; ► bol. argot *coba*; (HB). • (10) (Mex, Kol, Ekv, Per, Urug): oportunní, *prospěchářská* změna názoru nebo politické strany; (11) (Nik, Pan, Kol, Mex, Chil): cirkusové představení; ► v kterém se dělají akrobatické cviky; (12) (Guat, Salv, Dom, Portor): finta, výmysl, trik, podvod, past, lest; (13) lid. (Portor): riskantní obchod; (14) venk. (Bol, Arg): trumbera; loutka; ► přízvučivý nebo manipulovaný člověk; (15) lid. (Arg, Urug): zmatek, nepořádek, binec, viz též: *quilombo*; (16) (Bol): úřad nebo pobočka policie; (17) pl. (Salv): fazole, viz též: *frijoles*; (18) **dar ~**¹ (Salv): dát ránu kyjem; (19) **dar ~**², vulg. (Salv): šoustat se ženou; (20) **hacer ~s**², lid. (Salv, Kol, Chil): dělat mnohem více, než to, co lze udělat s běžně dostupnými prostředky; (21) **hacer ~s**³ (Kub, Portor): překonat hodně problémů, zejména ekonomických, něčeho dosáhnout; (22) **disparar una ~** (Portor): hodně riskovat; (DA).

maromas, f. (1) **estar en veinte ~** (Kub): dělat příliš mnoho věcí naráz, sedět na dvou židlích; př.: *estoy tratando de vivir, estoy en veinte maromas*; (2) **y ~** (Kub): a něco víc; př.: *este aparador cuesta veinte y maromas*; (DMC).

maromeada, f. (1) (Am): akrobacie, provazochodectví; (JD).

maromear, intr. (Per; Kol, Am): držet rovnováhu, chodit (tančit) na tenkém laně; (RR, AM). • (2) (Am): přiklánět se, inklinovat k něčemu; ► dle okolností se přiklonit k jedné či druhé straně; (AM). • (3) lid. (Mex, Hond, Nik, Kub, Kol, Ven, Pan, Portor): skákat nebo dělat piruety ve vzduchu; (4) (Mex): lavírovat; ► oportunně měnit názor nebo politickou stranu; (5) (Per): balancovat; ► udržovat rovnováhu, naklánět se k nebezpečné oblasti nebo místu; (6) (Hond, Nik): v cirkuse: cvičit salta na hrazdě, provazu nebo laně; (DA).

maromeo, m. (1) (Am): akrobacie, chození po provaze; houpání, kolébání; (JD).

maromero, m. (1) (Kub): viz: *grillo*; (DMC). • (2) (Nik): dřevěná loutka; ► napodobuje akrobata na hrazdě; (DA).

maromero, -ra, m/f. (1) (Portor, Dom): choulostivý; ► osoba, se kterou je třeba jednat nebo zacházet opatrně; (RAE).

maromero, -ra, adj/subst. (1) m/f. (Am): člověk spokojený se všemi politickými stranami; (AM). • (2) (Am): akrobat, provazochodec; (AM, JD). • (3) f. (Mex): lokomotiva; ► pomáhá jiné lokomotivě posunovat těžký vlak; (MM). • (4) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kub, Dom, Portor, Kol, Ven, Chil): akrobat na hrazdě v cirkuse; ■ Syn.: *querque, volatín*; (5) (Guat, Hond, Salv): cirkusák;

- osoba, která dělá v cirkuse; (6) (Nik): gymnasta na bradlech a kruzích; (7) adj. (Pan): neposeda; neposedný; ► dítě, které leze kamkoli, dělá kotrmelce a akrobatické kousky; (8) m/f., lid. (Mex, Dom, zápVen, Bol, Chil, Urug): oportunní politik, který mění názor nebo politickou stranu; (9) adj/subst., lid. (Dom, Chil, Portor, Urug): přizpůsobivý, manipulovaný člověk; (10) adj. (Per): nestálý, přizpůsobivý, poddajný; (DA).
- marometa**, f. (1) (Mex, Portor): pirueta; ► pirueta, viz též: *maroma*; (DA).
- maromo**, m. (1) (Salv): pokrm; ► z rýže a smažených fazolí; (DA).
- marona**, f. (1) (výchPer), viz: *ipa*; (DA).
- marosca**, f. (← it: sev. *Madosca*) (1) (la) ~, **per la** ~ (LaPla): no teda; to je něco!; vyj. úžas či překvapení v nečekané situaci; ■ Var.: *pela marosca*, *por la marosca*; (MS). • (2) ; **a la** ~!, citosl., lid., málo použ. (Arg): no nazdar!, proboha!; ► vyjadřuje údiv, úžas; (3) **de la** ~, lid., málo použ. (Arg): velmi velké nebo intenzivní; (DA).
- maroso**, -sa, adj/subst. (1) (Salv), viz: *marero*; (DA).
- marota**, f. (1) (Mex): mužatka, hrubá ženská; (RAE, AHM). • (2) (Portor): lidový pokrm, oblíbené jídlo; ► velmi výživné, připravené na bázi kukuřičné mouky s mlékem, soli a cukru; (3) (Ven): kožená oprátka, laso či tyč; ► bránící zvířeti v běhu, viz též: *marotear*; (RR). • (4) (Portor): pokrm z rýže; ► také se nazývá *funche*; (5) lano či provaz pro manipulaci se zvířaty; (6) tyč šikmě připevněná ke kravským rohům tak, aby zvíře nemohlo utéct, viz: *tramojo*; (MM). • (7) (Ven): ohlávka; př.: *poner ~s a un caballo*; (JD). • (8) (Mex): lesba; (9) (Portor): pokrm; ► z kukuřičného těsta, mléka a cukru; (10) (Portor): pokrm; ► z kukuřičné mouky, kravského nebo kokosového mléka a soli; (11) (Dom), viz: *maroteo*; (DA).
- marote**, m., hovor. (1) (Arg, Urug, LaPla): lidská hlava, palice, kebulce, viz též: *cráneo*, *pensadera*; př.: *el plan del mendocino me quedó archivado en el disco duro del marote*; (RAE, RR, NET, DA). • (2) (Arg, Urug): inteligence; (RAE, RR, DA). • (3) arch. (Arg): lidový tanec a píseň; ► pravděpodobně afrického původu; s lehkostí se přechází z 2/4 taktu tance *marote* na 6/8 takt tanga, stačí jen přeskočit první takt z obou tanců; (AM). • (4) (Arg): tanec, viz též: *triumfo*; (DA).
- marotear**, intr/tr. (1) tr. (Ven): zabránit zvířeti v pohybu pomocí tyče zvané *marota*; (RR). • (2) intr. (Dom): jít žádat finanční pomoc; ► od obyvatel města; (AM). • (3) (Dom): žebrot; (4) (Ven): poutat, vázat, dát pouta; (JD). • (5) tr. (Dom): sbírat nebo jíst ovoce z cizí plantáže; (DA).
- maroteo**, m. (1) (Dom): vstup na cizí plantáž za účelem sbírání nebo sněžení ovoce; ■ Syn.: *marota*; (DA).
- marotilla**, f. (1) (zápArg): kus hovězího masa; ► nachází se mezi lopatkami a žebry; (2) (Per): mořská ryba (*Calamus brachysomus*); ► až 60 cm dlouhá; je stříbrná s bílými rty a bradou; ocasní ploutve má vidlicové; ■ Syn.: *sargo del norte*; (DA).
- sargo del norte**, m. (1) (Per), mořská ryba (*Calamus brachysomus*), viz: *marotilla*; (DA).
- mar-pacífico**, m., viz: *mar*; (RR).
- marpacífico**, m. (1) (Kub), viz: *mar pacífico*; (DA).
- marplatense**, m/f. (1) (Arg): obyvatel města Mar del Plata; (BDE).
- marquear**, tr. (1) (← keč. *marq'a*, „obejmout“) (Bol: Or/Pt): pokládat dříví; ► v dole; za účelem podpěry pro zabránění zřícení; (LM).
- marqueño**, m. (1) (Hond): poker; ► každý hráč má jednu kartu odkrytou; (DA).
- marquera**, f. (1) (Per): výsadba malých rostlin; ► následně jsou přesazené do větší půdy, aby rostly dál; (2) (Per): místo výsadby malých rostlin; ► následně jsou přesazené; (DA).
- marquero**, m. (1) venk. (Arg): nádeník na značkování dobytku; (2) (Salv): ve fotbale: brankář; (DA).
- marquero**, -ra, adj/subst. (1) m/f. (Per, Chil, Arg, Urug): rámař; (2) adj/subst. (Chil): o osobě, která preferuje značkové oblečení; (3) m/f. (Salv): v armádě: nedisciplinovaný člověk; (DA).
- marqués**, m. (1) **estar como el** ~ (Kub): na litování je už pozdě; př.: *te oigo pero estás como el marqués*, viz též: *canción*; (DMC).
- marquesa**, f. (1) (Chil; Per, Chil, Arg): druh postele z jemného a vyřezávaného dřeva; (RAE; DA). • (2) (Chil, Per, Portor): ozdoba z drahých kamenů; ► na dámských prstenech; (MM).
- marquesina**, f. (Portor): terasa; ► situována při vchodu do domu, může být se střechou či bez střechy; (RR). • (2) (Salv, Nik, Urug): neonový reklamní nápis; (3) (Dom, Portor): garáž; (DA).
- marquesota**, f. (1) (Kol): hráz na řece; ► slouží k zadržování ryb; (AM).
- marquesote**, m. (1) (Hond, Nik, StřAm, Mex; Guat, Hond, Salv, szKost): dort ve tvaru kosočtverce; ► z rýžové nebo kukuřičné mouky, vajíčka a cukru, pečený v troubě; (RAE, MM; DA). • (2) lid. (Salv):

ženské přirození, viz též: *palomita*; ● (3) (Hond): pedál s kovovou nebo gumovou vložkou; (4) (Hond): přístroj pro osobní použití; ► podobný mobilnímu telefonu; je příliš velký a těžký; (DA).

marqueta, f. (1) (Nik): forma na led; ► miska pro tvorbu kostek ledu; (RAE). ● (2) (Kost, Salv, Guat, Hond; *juMex*): blok, kostka, velký kus obzvláště ledu nebo křídla či mýdla; (3) (Nik): chléb obdélníkovitého tvaru používající se k přípravě sendvičů; *toustový chléb*; (RAE; DA). ● (4) (Chil): svazek tabáku na větvičce; (5) balík *de chancaca*; ► chleby jsou v něm umístěny jeden na druhém; (6) (Mex: Tabasco): hranolový tvar; ► tento tvar mají různé hmoty např. guma, žvýkačka či čokoláda; (MM). ● (7) (← angl. *market* „trh, tržiště“) (Mex, US): supermarket, *trh, tržnice*; ■ Syn.: *marketa, marquete*; (MM, RF, DA). ● (8) (Am): hrubý cukr; (9) (Chil): žok; (10) (Ekv): surová čokoládová hmota; (11) (Mex): jarmark; plac; plácek; (JD). ● (12) (Salv, Nik, Kost): velký obdélníkový kus ledu; (13) (Hond, Salv): svazek bankovek; (DA).

marquete, m. (← angl. *market*) (1) (*juAm*): *trh, tržnice*, viz: *marqueta*; (DA).

marquetear(se), tr/zvrat. (1) tr. (Per, Bol, Chil): propagovat výrobek za účelem jeho zavedení na trh, viz též: *marketear*; (2) (Per, Bol, Chil): podporovat někoho, aby se stal známým, viz též: *marketear*; (3) tr/zvrat. (Per): propagovat se; (DA).

marqueteo, m. (1) (Per, Bol, Chil): reklama nebo reklamní kampaň někoho/něčeho; ■ Var.: *marketeo*; (DA).

marquetero, -ra, adj/subst. (1) (Per, Bol, Chil): osoba, která vytváří reklamy nebo reklamní kampaň někoho/něčeho; ■ Var.: *marketero*; (2) adj. (Per, Bol, Chil): vztahující se na reklamu nebo reklamní kampaň; ■ Var.: *marketero*; (DA).

marquetinero, -ra, adj/subst. (1) adj., lid. (Urug, Bol, Chil, Arg): vztahující se na reklamu nebo reklamní kampaň; (2) (Arg): o věci: prodejní; (3) adj/subst. (Bol, Par): osoba, která vytváří reklamy nebo reklamní kampaň někoho/něčeho; (DA).

marquiana, f. (1) (Mex), viz: *maraquiana*; (DA).

marquida, f. (1) (Arg): flundra, fuchtle; (JD).

marquilla, f. (1) (Arg, Urug): obal na cigarety; (2) (Pan): nářadí na rytí; (3) (Pan): značka; ► potištěná a orazítovaná; (DA).

marquillar, tr. (Arg): označit, značit; (RR).

marquillero, m. (1) (Kol): domýšlivec, ješita; člověk oblékající se podle poslední módy, honosící se značkovým oblečením; př.: *mujeres pasajeras, de aquellas marquilleras, o sea, sale tal bluyín entonces me quito este y me pongo aquél*; ► kol. argot *parlache*; (M01).

marquillero, -ra, adj. (1) (zápKol): o osobě, která nosí pouze značkové oblečení nebo se obléká podle poslední módy; (DA).

marra, f. (1) *cada ~s* (Kol): občas, sem tam někdy; (2) *hace ~s que* (Am): už dávno; (JD).

marrajo, -ja, adj/subst. (1) m. (Mex): lakomec, chamtivec; (MM). ● (2) adj. (Mex): lakomý, chamtivý; (AM). ● (3) adj/subst., venk. (Mex): vychytralý, mazaný; *lakomec*, viz též: *tacañún*; ● (4) (*szPer*): lakomý, skoupý, ubohý; drzý; (5) (zápVen): hrubý, sprostý; hulvát; (6) (střVen): těžkopádný; (DA).

marramucia, f., lid. (1) (*sevKol, Ven*): lest, trik, finta; (DA).

marramuciero, adj/subst., lid. (1) (Ven): podvodnický; podvodník; (DA).

marramuncia, f. (1) (Ven; *szArg*): podfuk, podvod; (AM; DA). ● (2) mazanost, drzost; (JD).

marrana, f. (1) *hacer la ~* (Mex): předstírat nemoc, abych nemusel pracovat; flákat se, ulejšvat se; (JD, MM). ● (2) *coger de ~* (Dom): vykořisťovat někoho; (DA).

marranada, f. (1) (Guat): krám, šunt; (DA).

marranazo, m., lid. (1) (*svKol*): rána při pádu; (DA).

marranear, tr/intr/zvrat. (1) tr., lid. (Kol): klatat, podvést, ošálit, ošidit; (RAE, DA). ● (2) tr/zvrat., lid. (Kol): ošidit (se), oklamat, podvést, viz též: *empaquetar*; (3) intr., lid. (Kol): dělat randál a bavít se při tleskacích hrách; ► především děti; (4) intr/zvrat., lid. (*svKol*): spadnout; (5) intr., lid. (*střKol*): dělat nebo říkat nesmysly; (DA).

marranera, f. (1) (Kol): chlév pro prasata; (DA).

marranería, f. (1) (Guat): řezník prasat; (2) (Guat): řeznictví; ► místo na prodej vepřového masa; (DA).

marranero, -ra, m/f. (1) (Guat): řezník; ► prodejce vepřového masa; (DA).

marranilla, f. (1) lid. (Mex): alkoholický nápoj; ► bílý a hustý; z náhorní plošiny Mexika; získává se fermentací z agávového džusu; (2) (Mex): alkoholický nápoj; ► pančovaný nebo nízké kvality; (DA).

marranito, m. (1) (střKol): svinka (*Armadillidium* spp); ► pozemní korýš; až 2 cm dlouhý; je tmavě popelavý, vejčitý, zploštělý a má krátké nohy; (DA).

marrano; (1) prase, viz: *chancho*; (EEA).

marrano, -na, adj/subst. (1) (Dom, Kol): naivní; snadno oklamatelný; (2) **atáscate ~ ahora que hay lodo**, citosl. (Mex): jdi do toho!; ► vyjadřuje přehnané nabádání k využití dobré příležitosti; (3) **coger de marrana** (Dom): využít někoho; (4) **conseguir marrano**, lid. (Kol): sehnat si dobrého partnera; (5) **repartirse la ~**, lid. (Kol), viz: *repartirse la torta*; (DA).

marraqueta, f. (1) (Bol, Chil, Per): celek několika malých bochníků chleba, který se peče jako jeden jediný kus a poté se může snadno rozdělit; (RAE, DA). • (2) (Chil, Per): malý chléb s podélnou prasklinou, bageta; (RAE, MM, DA). • (3) (Chil): silné uchopení tukových polštářů na nohách či rukách; (MM). • (4) **hacer una ~** (Chil): plácnout na stehno takovou silou, že na něm zůstanou otisknuté prsty; (AM). • (5) (Bol): vagina, viz též: *chejta*; (LM). • (6) (zápBol): chléb; ► z pšeničné mouky, s nebo bez másla; peče se na horkém dně trouby, aby byl křupavější; (7) lid., vulg. (Chil): hrbolek ženských zevních genitálií; ► kvůli přiléhavému oblečení; (8) **una ~ bajo el brazo** (Chil): ekonomický přínos; ► podle všeobecného přesvědčení ho přinášejí novorozenci; (DA).

marras, f. i adv. (1) **de ~**, f. (Antil, Arg, Par, Urug, Ven): výraz, který hanlivě poukazuje na kritiku nějaké osoby, akce či nějaké události z minulosti; př.: *el sujeto de marras, el negocio de marras*; (2) **hacer ~** (Bol, Ekv): být to už dlouho od doby kdy se něco stalo; př.: *hace marras que no veo a Fulano*; (MM). • (3) adv., lid. (střKol): dlouho; (4) **de ~**, hanl. (Hond): o člověku: být známý kvůli špatným činům; (DA).

marrasquino; (1) **cereza ~**, kandovaná třešeň, viz: *guinda confitada*; (EEA).

marrayo, m. (1) (Portor): sladkost; ► z kokosové dužiny, melasy nebo cukru, skořice; ■ Var.: *malrayo*; (DA).

marrazo, m. (1) (Mex): bajonet; (AM, DA).

marro, m. (Mex): palice, palička; (RR).

marro, -rra, adj/subst., hovor. (1) m., slang *caló* (Mex): houska, bulka; př.: *¿no tienes unos marros, aunque sean duros?*; ► mex. argot *caliche*; (DEUM). • (2) m/f. (Mex): lakomec; ► mex. argot *caliche*; (DBM). • (3) adj/subst., lid. (Mex): vychytralý, mazaný; *lakomec, skrblík*, viz též: *tacañín*; (DA).

marroca, f. (← it: sev. , it: hovor. *maroca*) (1) (LaPla): řetízek od hodinek; (MS).

marrocar, viz: *amarrocar*; (MS).

marrocas, f., pl. (1) (Per): pouta; (RAE, DA).

marroco, m. (← it: hovor. *marocco, maroc*) (1) (Urug): peníze; ■ Var.: *marroque*; (MS). • (2) (LaPla, Bol; Arg): chléb; ► bol. argot *coba*; (MS, HB; DA).

marrón, m. (1) (Portor): srdce zvonu; (RAE, DA). • (2) (← fr. *marron*, „kaštan“) (1) (Arg): kaštan obalený v cukru; (MM). • (3) (Kol): natáčka; ► papírek, kterým se omotají vlasy, aby byly kadeřavé; (MM, DA). • (4) (Kol, Portor; Mex, Dom, Urug): velké železné kladivo; (JD, MM; DA). • (5) (Mex): kudrlinka; (JD). • (6) (Arg): řiť, zadek, viz též: *cagón*; (7) lid. (Nik, Ven): káva, kafe; ► s trochou mléka, viz též: *bellota*; (8) (Ven): stovka, bankovka 100 bolívarů; (9) **dar ~**, venk. (Portor): vymýšlet si; (10) **~ científico** (Portor): o věci, která se silou stlouká; (11) **forjar a ~** (Portor): vytvarovat kladivo; (DA).

marronaje, m. (1) (JižAm): útěk z otroctví; (AM).

marronazo, m. (1) (Dom, Portor, Urug): úder kladivem; (2) (Portor): ostrá odpověď; (DA).

marroncito, m. (1) (Ven): malý šálek bílé kávy; (JD). • (2) káva s trochou mléka, viz: *cortado*; (EEA).

marroneado, -da, adj. (1) (Portor): o věci nebo o činnosti: nezdařený, zpackaný; (DA).

marronear, tr/intr., lid. (1) intr. (Portor): pracovat, makat, dřít (se), viz též: *negrear(se)*; (2) tr. (Dom, Portor, Urug): zatloukat kladivem; (3) (Portor): špatně, neopatrně pracovat; ■ Var.: *marroniar*; (4) (Portor): zařídit si práci podle sebe; (5) (Portor): tlačit na něco za účelem získat požadovaný výsledek; (DA).

marroneo, m., lid. (1) (Portor): práce, dřina, makačka, viz též: *negreada*; (2) (Portor): zanedbaná práce; špatně provedená práce; (3) (Portor): úprava výsledků podle svých požadavků; (DA).

marronerro, -rra, adj. (1) (Portor): o osobě, která dělá věci, aniž by věděla proč; (DA).

marroniar, tr/intr., lid. (1) intr. (Portor): pracovat, makat, dřít (se), viz též: *negrear(se)*; (2) tr. (Portor): špatně pracovat, viz též: *marronear*; (DA).

marroque, viz: *marroco*; (MS).

marroquería, f. (← it.) (1) (LaPla): pekařství; (MS).

marroquero, -ra, adj/subst. (1) (LaPla): lakomý, viz též: *gasolero*; (NET).

marroquí, m. (1) (Arg, Chil): vyčíněná kozi kůže; safiánová kůže; (MM).

marroquinería, f. (1) (Arg, Chil, Par, Urug): dílna; ► vyrábějí se zde předměty z Maroka; (2) obchod; ► prodávají se zde výrobky z Maroka; (MM).

marrosidad, f. (1) (Kol): stažení, sevření; (AM).

marroso, -sa, adj. (1) (Kol): stahující, svírající; ■ Syn.: *amarroso*; (AM). • (2) (Kost): o chuti ovoce: suché a hořké; ► zanechává tento pocit v puse; (DA).

marrueco, m. (1) (Chil): poklopec; (RAE, DA).

marrueco, -ca, adj/subst. (1) adj. (Portor): zbabělý; ► narážka na marockého kohouta, protože takový kohout nebojuje; (AM). • (2) m/f., venk. (Portor): potomek anglického kohouta a manilské slepice; ► nebojuje, pouze slouží jako vůdce; (DA).

marruja, f. (1) (Hond): podvod; ■ Syn.: *marullada*; (DA).

marrullada, f. (1) (Salv, Nik, Dom), viz: *maruja*; (DA).

marrullar, intr. (1) (Dom): podvádět; (DA).

marrullero, m. (1) (Portor): o kohoutích zápasech: kohout, který není moc zručný s ostruhou; (DA).

marrullista, adj/subst. (1) (Nik): podvodnický, podfukářský; podvodník; (DA).

marrumancia, f. (1) (Pan): podvod, podfuk; (AM). • (2) (Par): šikovnost; (JD). • (3) lid. (Pan): zlozvyk, neřest; (DA).

marrumanciero, -ra, adj. (1) (Pan): o osobě nebo o zvířeti: zlomyslný, krutý; ■ Syn.: *marrumancioso*; (DA).

marrumancioso, -sa, adj. (1) (Par): šikovný; ■ Syn.: *marrumañoso*; (JD). • (2) (Pan), viz: *marrumanciero*; (DA).

marrumañoso, -sa, adj. (1) (Pan): šikovný, zručný; (AM).

marruñeco, -ca, adj/subst. (1) (Ven): osoba, která dělá nebo říká hlouposti; (2) (výchVen): introvertní; introvert; (DA).

marrusa, f. (1) (LaPla): výprask, viz též: *felpeada*; (NET).

marsé, m. (← fr. *marché*) (1) (Dom): městské tržiště; (MS, DA).

marsella, f. (1) (Am): chytráctví; (2) (Kub): pik (látka); (JD).

marsellés, m. (1) (Urug): středně velký pšeničný chléb; ► má tvar dvou spojených válců; je posypán kukuřičnou nebo maniokovou moukou; (RAE, DA).

Marsellesa, f. (1) **y yo cantando la ~** (Kub): ale já nic, já muzikant; to není moje věc; já si myji ruce; př.: *se formó el lío y yo cantando la Marsellesa*; (DMC).

marshal, m. (← angl.) (Portor; Am): okresní šéf policie; (MS; DA).

marshmallow, m. (← angl.) (Am, Salv, Nik, Pan, Kub, Portor, Per): maršmeloun; ■ Var.: *marsmalow*; (DA).

marsmalow, m. (← angl. *marshmallow*) (Salv), viz: *masmelo*; (DA).

marsopa, f. (1) (Kub): pecivál; př.: *Juan se una marsopa*; *y no es principalmente por la gordura*; (DMC).

marsopla, adj., i m. (1) adj., lid. (Salv): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (2) m., lid. (Salv): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (3) adj. (Salv): líný; (4) (Salv): obtížný; ► kvůli tomu, že je tlustý; (5) (Salv): homosexuální; (DA).

marta, f. (1) (Chil): žena žijící v klášteře řádových sester; ► pomáhá s domácími pracemi; odkaz na Martu z evangelia v Bibli; (MM). • (2) (Chil): laická sestra; (JD).

Marta, (1) **santa ~**, f. (Hond): bylina patřící do čeledi akantovité rostoucí na území rozléhajícím se od Mexika až po Venezuelu; ► má kopinaté protilehlé listy, květy světle fialové nebo růžové barvy a plod v tobolce; vzužívá se v lékařství; (RAE).

martajado, m. (1) (Mex: Hidalgo): uvařená kukuřice; ► na hrubo pomletá; (2) způsob mluvy; ► nesprávně vyslovovaná slova; (AM).

martajado, -da, adj. (1) (Mex): o omáčce: rozmixovaný; (2) (Hond, Nik): o zrnech nebo o plodech: rozdrcený; (3) (Salv, Nik): o oblečení: pomačkaný; (DA).

martajar(se), tr/intr/zvrat. (1) tr. (Hond, Mex): rozlámat a rozprostřít část hmoty, těsta; (RAE). • (2) (Am, Bol, StřAm, Ekv, Mex, Per): rozemlít kukuřici na kameni; (JD, MM). • (3) **saber martajada una lección** (Bol, StřAm, Ekv, Mex, Per): neumět, nebo umět jen částečně; (4) ~ **el español** (Bol, StřAm, Ekv, Mex, Per): mluvit na někoho hrubě a nespisovně, dopustit se omylu; ► jako kdyby na někoho chtěli mluvit indiáni jejich vlastním jazykem, který je jiný; (MM). • (5) (StřAm, Bol, Ekv, Mex, Per): rozlámat, rozdrtit; ► jako kukuřici; (AM). • (6) (Mex): drtit kukuřici nebo jiné potraviny

v omáčce; ► aniž by se úplně rozdrtily; (7) (Guat, Nik, szKost, Bol): (roz)drtit, především potravu; ■ Syn.: *maltrajar*; (8) (Per): o potravě: krájet na kolečka, plátky; (9) (Hond, Nik, Bol): rozlámat, rozdrtit; ► zejména zrní; (10) intr/zvrat. (Nik): pomačkat si oblečení; (DA).

martazorra, f. (1) (Kol): tchoř; *Mustela sinuensis*; (MM).

martelina, f. (1) (Mex): zednické kladivo; (DA).

martelinado, m. (1) (Mex): zednická práce s kladivem *martelina* pro hrubý povrch zdi; (DA).

martelinar, tr. (1) (Mex): přesekávat zeď zednickým kladivem *martelina*; (DA).

martí, m. (1) (Kub): zlatá mince; ► v hodnotě pěti duro; (AM). • (2) (Kub): jedník; jedno peso; (JD).

Martí, m. (1) **como lo soñó** ~ (Kub): být to nejlepší; př.: *eso que me acabas de decir es como lo soñó Martí*; (2) **tener algo como lo soñó** ~ (Kub): splnit si sen; př.: *ya yo tengo mi carrera como lo soñó Martí*; (3) **un ~ sin sombrero** (Kub): kubánská pesová bankovka; př.: *dame un Martí sin sombrero*; (DMC).

martianismo, m. (← *José Martí*, „esejista, básník a kubánský politik v letech 1853-1895“) (1) (Kub): sociopolitické a literární názory vycházející z děl Josého Martího; (DA).

martiano, -a, adj/subst. (1) (Kub): následovník José Martího; př.: *somos martianos y, como tales, condenamos la presencia de los rusos en nuestra patria, y no descansaremos hasta sacarlos de aquí*; (BDE, DA).

martiguar, tr. (1) (Kub, Portor): ztlumit, zmírnit, potlačit; (AM). • (2) (Kub): opéct; (JD).

martilina, f. (1) (Mex): zednická sekyrka; ► se zubatým okrajem místo ostří; opracovává se s ní hladký povrch zdí, kamene či cementu, aby získal drsný vzhled; (MM). • (2) (Mex): kamenické kladívko; (JD).

martilinar, tr. (1) (Mex): oklepávat; (JD).

martilla, f. (1) **creerse la** ~ (Kub): považovat se za velmi důležitého; př.: *ése se cree la martilla y no vale, en realidad, nada*; (DMC).

martillador, (1) ~ **público**, m. (Ekv): soudní vykonavatel přiklepávající při dražbě, dražebník; (RAE, DUB, DA). • (2) (Ekv; Bol): dražebník, viz též: *martillero*; (AM; DA).

martillar, tr. (1) (Ven): půjčovat si, vyžadovat něco; ► slang; (RF). • (2) (Hond, Ven, Par): neustále žádat o dary nebo o služby, ■ Var.: *martillear*; (3) (Salv, Dom): naléhavě někomu něco připomínat; (4) (Hond, Par): ve fotbale: střilet, pálit; (5) (Hond): střilet ze zbraně s úderníkem; (DA).

martillazos, m., pl. (1) **estar hecho alguien a** ~ (Kub): vyrobeno z vlastního úsilí; př.: *ése está hecho a martillazos*; (DMC).

martillear, tr. (1) (Hond): žádat o dary, viz též: *martillar*; (DA).

martilleo, m. (1) (Hond, Dom, Ven): neústupná a nepřijemná žádost o peníze nebo o jiné věci; (DA).

martillero, m. (1) [Š: *subastador*] (Arg, Bol, Chil, Par, Per, Urug, LaPla): dražebník, dražitel, př.: *la orden de venta, publicación de edictos y designación de martillero*; ■ Syn.: *martillador*; *martillero público* (Arg), *subastador* (Mex, Ven), *rematador* (Urug); (RAE, EEA, BDE, DA).

martillero, -ra, m/f. (1) (Arg, Urug): dražitel; (DA).

martillito, m. (1) (Ven): druh ohňostrojů s hlasitým výbuchem; (DA).

martillo, adj/subst. (1) m. (Am, Antil, Arg, Chil, Par, Urug): křídlo budovy, částečné prodloužení zadní části; (JD, MM). • (2) (Am, Kol): dražba, aukce; př.: *martillo de vehículos, chatarras, mueble y enseres*; (BDE, JD). • (3) (Am): palička klavíru; (JD). • (4) (Ven): žebřák; ► osoba, která často a vytrvale žádá o věci jiných; př.: *Gerardo es bien martillo, ya nadie le quiere dar nada*; ► slang; (RF, DA). • (5) **darle a algo, ~ y clavo** (Kub): pracovat na něčem bez ustání; př.: *no te desanimas; insiste y triunfarás; dále a eso martillo y clavo*; (6) **ser una cabeza de** ~ (Kub): být hloupý; př.: *tú siempre has tenido una cabeza de martillo*; (DMC). • (7) m. (Hond, Salv): příživník; (DA).

martín, (1) ~ **pescador**¹, m. (Salv, Hond): ledňáček; (RAE). • (2) ~ **fierro** (Urug, Arg): lidový dezert; ► připravený z plátků sýru a kdoulového džemu; ■ Syn.: *postre del vigilante* (Arg); (RR, DA). • (3) (Bol): malpa hnědá; ► *Cebus apella*, opice, až 40 cm dlouhá, dlouhý, chápavý ocas, hnědavě šedá srst, s černými nebo tmavě hnědými pruhy na hlavě, bradě, nohách a ocase; ■ Syn.: *mono capuchino*, *mono hosco*, *mono silbador*; (4) (Dom): elegantní, elegantní, přitažlivý muž; (5) ~ **caballero** (Salv): lelek; ► *Cuprimulgus*, pták, až 31 cm dlouhý, peří hnědé barvy, černý appendix, temeno, zátylek a hřbet s jedním bílým proučkem; (6) ~ **callado** (Hond, Salv): trest pro dítě, za špatné chování; (7) ~ **peña** (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost): bukač červenkavý; ► *Tigrisoma lineatum*; brodivý pták, až 66 cm dlouhý, hlava, krk a horní část trupu hnědé barvy, lemované bledě hnědým pásem a bílým kolem hrdla a střední části krku; ■ Syn.: *garza tigre*; (8) ~ **pescador**² (Guat, Hond, Salv, Nik, Kost, Pan, Kol, Per, Bol, Chil, Arg, Urug): rybařik; ► *Ceryle*, *Chloroceryle*, pták, až 50 cm dlouhý, nazelenalé,

sivé nebo modrasté peří, dlouhý zobák, krátké nohy; ■ Syn.: *pico navaja*; (9) **Martín pescador** (Arg, Urug): dětská hra; ► účastníci se drží za ruce a napodobují vlak, který jede pod most tvořený ze dvou dětí, které se ptají, poslední v řadě odpoví na jejich otázku, tak se tvoří týmy, vyhrává skupina, která taháním v opačném směru přemůže tu druhou; (10) **caerle ~ callado** (Hond, Salv): potrestat někoho; (DA).

martina, f. (1) (Kub): viz: *cucarachita*; (DMC).

Martina, f. (1) viz: *cucarachita, estar como la cucarachita Martina*; (DA).

martincito, m. (1) (Arg, Urug): malý ptáček; ► existuje spousta druhů; (MM). • (2) (Salv, Hond): pták; ► existuje asi pět druhů; velmi nápadný, má velkou hlavu, krátký krk, dlouhý silný rovný zobák s ostrou špičkou, krátké nohy a některé druhy mají dlouhý ocas ve tvaru rakety; barva záleží na druhu tohoto ptáka, může být od tmavě modré až po namodralou šedou; žije v lesích v blízkosti potoků, řek, jezer a lagun jak sladkovodních, tak se slanou vodou; (RAE).

martineta, f. (1) (← *martinete*, „kvakoš“) (Arg, Par, Urug): **tinama** (*Eudromia spp.*): ► pták o velikosti asi 40 cm, slaměné barvy s hnědými skvrnami a s charakteristickou chocholkou; ■ Syn.: *perdiz copetona*; (RAE, DA). • (2) (Arg, Bol, Par, Per, Urug): velká koroptev s korunkou z peří nebo pták kvakoš (*martinete*); ► dal vzniknout tomuto jménu; viz: *copetona*; (MM). • (3) (Par, Urug), viz: *inambú*; (DA).

perdiz copetona, f. (1) (Chil), **tinama** (*Eudromia spp.*), viz: *martineta*; (DA).

martinetico, m. (1) (Dom), viz: *garza enana*; (DA).

Martínez Campos, x. (1) **echárselas de ~** (Portor): vychloubat se, chvástat se; (DA).

martingala, f. (← fr. *martingale*) (1) (Arg, Urug): ozdobná přezka na zadní části kabátu nebo saka; (RAE, DA). • (2) (Am): finta, trik; strategie; ► pro získání vítězství ve hře; (3) (Portor): dobré znamení; (MM). • (4) **venk.** (Kol; Arg, Urug): popruhy na koně; ■ Syn.: *freno*; (MM; DA).

freno, f. (1) (Ekv), **popruhy na koně**, viz: *martingala*; (DA).

martingalvis, m. (1) (Kol): strom (*Chamaesenna reticulata*); ► až 5 m vysoký; má rovný kmen a vějířovitou korunu s hustou zelení; střídavé a voňavé listy špachlovitého tvaru; květy v hroznech s velkými a žlutými okvětními lístky; (DA).

martinico, m. (1) (Portor): druh banánu; (DA).

martiricio, m., **venk.** (1) (Portor): umučení, utrpení, muka; (DA).

martirio, m. (1) (Kub): viz: *potro*; (DMC).

martucha, m. (1) (Per): kynkažu (*Potos flavus*), viz též: *oso melero*; (DA).

Maru, f., **lid.** (1) **hovor.** tvar jmen *María Eugenia* (Mex, Portor, Ven), *María* (Guat, Ekv, Bol); (DA).

marúa, f. (1) (Ven): hlinka na tetování; (JD).

maruca, f. (1) (Portor): ryba, chrochtal bělopásý, viz též: *mariquita*; (DA).

Maruca, f., **lid.** (1) **hovor.** tvar jmen *María* (Guat, Chil), *María Enriqueta* (Chil, Arg), *María Eugenia* (Nik, Arg), *María (de) Jesús* (Bol); (DA).

marufa, f. (1) (Salv): podvod, trik, lest; (RAE).

marufia, f. (1) (Guat, Hond, Salv, Nik): lest, podvod; ■ Syn.: *marufiada*; (DA).

marufiada, f. (1) (Salv), viz: *marufia*; (DA).

marufiar, tr., **lid.** (1) (Salv): ošidit, oklamat, podvést, viz též: *empaquetar*; (2) (Salv): **podvádět**; (DA).

maruga, **adj/subst.** (1) f. (Kub): chrastítko; (RAE, DA). • (2) (Kub), viz: *maraca*; (3) f. (Kub): bobovitá rostlina; ► při zatřesení její lusky chrastí; *Crotalaria amagyroides*; (4) **adj.** (Kub): zbytečný, opovržením hodný; (5) f. (Kub): špatný plátce; (MM). • (6) m/f. (Kub): zadlužený člověk; př.: *no le fies que es maruga*; (DMC).

marucha, **adj/subst.** (1) f. (Arg, LaPla, Urug; Per): hovězí maso; ► které pokrývá kohoutek hřbetu zvířat; znalci upřednostňují přípravu dušením v páře; (AM, MM; DA). • (2) f. (Ekv): druh svrabu; (3) **adj.** (Kol): o ovoci: rodící se srostlé jedno k druhému; (MM). • (4) f., **lid.** (xxx): nůž s širokou čepelí, viz též: *navaja*; (5) (Kol): **pomišenka** (*Baccharis trinervis*); ► keř až 3 m vysoký; plodonosný; s polopopínavými stonky hustě zarostlými; trojžilový stonek má žlábkovaný a hranatý; malé bílé květy seskupené do poupat; ■ Syn.: *alcotán, barba fina, crucito, lengua de vaca*; (5) (Per): druh raka (*Callianassa spp.*); ► desetinohý mořský korýš s měkkým tělem a nestálým rozměrem; slouží běžně jako návnada rybářům; (6) (szArg): mula nebo klisna; ► nosí kravský zvonec na krku a vede stádo koní; (7) **venk.** (Pan), viz: *cangreja*; (DA).

alcotán, m. (1) (Hond, Salv, Kost), **pomišenka** (*Baccharis trinervis*), viz: *marucha*; (DA).

barba fina, f. (1) (Hond), **pomišenka** (*Baccharis trinervis*), viz: *marucha*; (DA).

crucito, m. (1) (Hond), **pomišenka** (*Baccharis trinervis*), viz: *marucha*; (DA).

lengua de vaca, f. (1) (Hond, Nik), pomíšenka (*Baccharis trinervis*), viz: *marucha*; (DA).

marucho, -cha, adj/subst. (1) (Hond): levý, užívající levou ruku, levák; (RAE).

marucho, m. (1) (Arg, Chil): chlapec; ► jezdí na klisně *madrina*; (2) (Chil): vykastovaný kohout; ► stará se o hejno kuřat; (MM). • (3) (Arg): kluk, klučik; (JD). • (4) (Bol): navigátor; ► bol. argot *coba*; (HB).

marujo, m. (1) (Nik): homosexuál; ► slang; (RF).

marulo, adj/subst. (1) m., viz: *maracuyá*; (HB). • (2) **málo** použ. (Arg): hlava, palice, kebule, viz též: *pensadera*; (3) adj/subst., lid. (zápBol): zženštilce, změkčilý člověk, viz též: *culero*; (4) eufem. (zápBol): homosexuální; homosexuál; (5) **málo** použ. (Arg): inteligence; (DA).

marullo, m. (1) (Portor; Dom): velká vlna; ■ Var.: *maruyo*; ■ Syn.: *marullo alto*, *marullo grande*; (RAE; DA). • (2) ~ **alto** (Portor), viz: *marullo*; (3) ~ **grande** (Portor), viz: *marullo*; (DA).

marunga, f. (1) (Portor): jakýkoli lidový tanec; (AM).

marunguey, m. (1) (Portor): jedovatý druh rostliny jam, viz též: *ñame de gallina*; (DA).

marupa, f. (1) (Per): simarouba hořká (*Simarouba amara*); ► strom, až 30 m vysoký; má hustě větvenou a zaoblenou korunu s lesklými listy; rovný a valcovitý kmen; vnější kůru nažloutlou se zelenými nebo šedými skvrnami; lihozpeřené a střídavé listy; zelené nebo žluté květy; plodem je zelená peckovice; když je zralý, zčerná; (DA).

marusa, f. (1) (Ven): chlebník, ranec; viz: *bolsón*; (MM). • (2) (Ven): pytlík, vak, kabel; (JD). • (3) (LaPla): výprask, viz též: *felpeada*; (NET). • (4) (zápVen): látková taška; (DA).

maruto, m. (← arw/karib) (1) (Ven): bradavice, výrustek, pupínek; (2) (Ven): strom maruto; (MS). • (3) (Ven): pupek; (MS, DA). • (4) lid. (xxx): homosexuál, gay, teplouš, viz též: *culero*; (DA).

maruyo, m. (1) (Portor), viz: *marullo*; (DA).

MAS (Movimiento de Acción Solidaria), m. (Guat): hnutí Solidarita; př.: *Jorge Serrano del Movimiento de Acción Solidaria, MAS, vencedor en las elecciones de Guatemala*; (BDE).

mas, spoj.: (1) **¡masque!** (**¡masque, pues!**) (Ekv): to je jedno, nezajímá; (RR).

mas que (masque, masqué), viz: *mas*; (RR). • (2) venk. (Arg, Mex, Par): ačkoli, navzdory; (MM).

más, adv.: (1) ~ **que nunca**¹ (Ven; Ekv): později, potom; př.: *puede venir ahora mismo o más luego*; (2) ~ **mejores** (Ekv): spíš, spíše; (3) ~ **que** (Mex): nic víc než, jenom proto, pouze z toho důvodu; př.: *a diario vemos ... a muchachas sin pizca de facultades, más que para pescar al empresario, al periodista o al rico que les abra el camino*; (4) ~ **que fuera** (Guat): chybělo málo, co víc chybělo; př.: *¡más que fuera, toque, toque, no tenga cuidado!*; (5) ~ **que sea**¹ (Ekv; Mex, Kost, Par, Arg): ačkoliv, alespoň, přinejmenším; (6) **ahí no** ~ (Arg; Nik, Urug): okamžitě, ihned; př.: *ahí no más comprendí que este mundo no podía ser más que una cagada*; (7) **de lo** ~ **aquel**¹ (Portor): velmi mile; př.: *se sonreía de lo más aquel*; (8) **lo** ~ (Arg): hodně, co nejvíc, úplně; (9) **no** ~ (**no**~)¹ (Mex; Guat, Kost, Ekv, Chil, Arg): tak, jen, tak teda; ► užívá se hlavně po slovesech; př.: *¡mire nomás!*; (10) **no** ~ **luego** (Par; Bol): právě, zrovna, prostě; př.: *y parece que no más luego es así*; (11) **mas que**, viz: *mas*; (RR). • (12) **no** ~ (**no**~)² (Per; Par, Bol, Urug, Am, Mex, Guat, Hond, Salv, Nik, Arg): jenom, pouze, jedině, výhradně; př.: *dos se desgraciaron, seis se hirieron nomás*; (RR, JDE, BDE, DA). • (13) **de** ~¹ (Urug): skvělý, úžasný, výborný, vynikající; př.: *¡el regalo que Inés recibió para su cumpleaños estuvo de más!*; ► slang; (RF, DA). • (14) [Š: *además*] (Per): navíc; př.: *el día con su noche más*; (EA). • (15) ~ **que nunca**² (Am, Arg, StřAm, Chil, Mex, Ven): a tím spíše, více; děj se co děj; nevádí; (AM, JD, MM). • (16) **así no** ~ (Am): jen tak, jakžtakž; takhle; (17) **bien no** ~ (Ekv): celkem dobře; (18) **¡de** ~! (Kol): kdepak!; (19) **entre** ~ (Kol): čím více; (20) ~ **que menos** (Chil): víceméně; (21) **nadie** ~, ~ **nadie** (Mex): nikdo jiný, jinak nikdo; (22) **ni** ~ (Am): už nikdy; (23) **no** ~³ (+ subj.) (Mex): sotva, jakmile; (24) **al no** ~¹ **inf.** (Am): sotva, sotvaže, jakmile; (25) **¿qué no** ~ ? (Am): copak?; (26) **¡~ que nunca!** (Am): to je fuk!; (27) **a lo** ~ **que nunca** (Ekv): nedbale, lajdácky; (28) **por** ~ **que** (Am): to je fuk; (29) ~ **que sea**² (Am): i kdyby byl, i kdybyto byl; (30) **si** ~ (Am): skoro, div že ne; (JD). • (31) **¿qué** ~?, lid. (Kol, Ven, Ekv): ahoj, nazdar, čau; ► nenucený pozdrav s někým známým; (32) **¡a** ~!, venk. (Portor, Ekv): kromě toho, navíc; (33) **al no** ~² (Hond, Salv): hned poté; (34) **de lo** ~ **aquel**² (Portor): z nejzábavnějšího; (35) **de lo** ~ **bien**, lid. (Nik, Kost, Pan, Kub, Portor, Ven, Per, Bol, Par, Urug, Chil): velmi dobře; (36) **hasta no** ~ (Bol): všechno možné; (37) ~ **antes**, venk. (Pan): dávno předtím; (38) ~ **antes de** (Ekv): v dostatečném předstihu, dávno předtím; (39) ~ **que otro poco**, lid. (Chil): hodně, velmi, dlouho; (40) ~ **bien** (Nik, Kol, Ven, Bol, Par): raději, lépe; (41) **luego** ~ (Hond): rychle, bez meškání; (42) **noche** ~ (Hond, Salv, Nik, Ekv): později, potom, pak, večer; (43) **no** ~⁴ (Guat, Hond, Salv): velmi blízko, hned tady; (44) **no** ~⁵ (Hond,

Salv, Nik): hned, okamžitě; **(45) no ~⁶** (Kub): nic víc; **(46) de ~²** (zápKol): samozřejmě, rozhodně ano; ► zdvořilostní forma, pro uctivé upevnění toho, co jiný požaduje; (DA).

masa, f. **(1)** (Arg, Urug): cukroví; (RAE). • **(2)** (Arg): sladký moučník, dezert; (RR). • **(3)** (Per): jiný název pro *chirimoya*; **(4)** dužina ovoce, dřev; **(5)** (Arg, Par, Urug): dortík; ► z těsta z mouky, vajec, sladkostí, atd.; **(6) en ~** (Arg, Chil, Per): v celku; (MM). • **(7)** (Am, Chil, Ekv): listové těsto; (JD, MM). • **(8)** (Kub): libové maso; př.: *el pescado tiene mucha masa*; **(7) hacer la ~ aguada a alguien¹** (Mex): zahrát někomu špatný kousek; (JD). • **(9)** (Arg): koláček, zákusek; př.: *tiene que sobrellevar un té con masas y varias señoras*; (BDE). • **(10)** (Arg): výkonná, kvalitní nebo skvělá věc; př.: *el show fue una masa, lástima que no pudiste ir*; ► slang; (RF). • **(11)** (Kub): člověk bez života; tělo bez duše; př.: *ese candidato es una masa boba; no puede salir; no hace campaña*; **(12) coger ~** (Kub): využít; př.: *no sé cómo se las arregla que siempre coge masa*; **(13) Juan ~** (Kub): nekňuba, nemehlo, idiot; př.: *no es más que un Juan Masa*; ■ Syn.: *ser un Daniel Sesó Hueco*; **(14) ¡ ~ del centro!** (Kub): dobrá věc; př.: *¡qué masa del centro esa!*; **(15) ~ real** (Kub): piškotová buchta; př.: *¡cómo me gusta el masa real!*, viz též: *guanábana*; (DMC). • **(16)** (Bol, Par, Arg, Urug): sušenka, viz též: *masita*; **(17)** (Arg, Urug): výjimečná, zvláštní osoba; **(18) f.** (Dom): viz: *teopalcalhuite*; **(19)** (Portor): strom, viz též: *amacey*; **(20) f., pl.** (Hond): sada tří válců v lisu, které mačkají cukrovou třtinu; **(21) f.** (Portor): každý ze tří ocelových válců mlýnu, které extrahují šťávu z cukrové třtiny; **(22) f., venk.** (Portor): svazek listů tvořících korunu ananasu; **(23) ~ seca** (Arg, Urug): sušenka; malá sladkost vyrobená z drobného těsta z vejce, mouky a cukru; ► obvykle potažená čokoládou, marmeládou nebo karamellem; **(24) hasta las ~s**, lid. (Chil, Par): až ke podstatě věci, až na dno, k jádru něčeho; **(25) ~ boba** (Kub): tlustoprd; špekoun, tloušťák; ► osoba nízké inteligence, zejména tlustá; **(26)** viz: *agua de masa*, lid. (hlupák, blbec, vůl), viz též: *huevo*; **(27) hacer la ~ aguada²** (Kost): souhlasit s někým; (DA).

masaboba, m/f. **(1)** (Kub): velryba; vorvaň, tlust'och; ► osoba, zejména tlustá, která má měkkou a ochablou svalovinu; (DA).

masaca, m. **(1)** (Am): indiánský jazyk; ■ Syn.: *huari; aboba*; (MM).

masacaya, f. **(1)** (Arg): plechový nástroj; ► plný kamínků; jeho zvuk napodobuje zvuk síta; (AM).

masaco, m. **(1)** (Bol): směs; ► z pečených pomletých banánů se sýrem nebo mletým masem; **(2)** (Arg): mouka ze svatojánského chleba; ► smíchaná s vodou; **(3)** chléb; ► z mouky z rostliny *mistol* a vody; ■ Var.: *mashaco*; (AM). • **(4)** viz: *masato*; (MS).

masacoate, m. **(1)** (Am): hroznýš; (JD). • **(2)** (Mex): had, viz též: *mazacuata, mazacuate*; (MS, DA).

masacote, m. **(1)** viz: *mazacuate*; (MS). • **(2)** (Arg), viz: *mazacote*; (MM). • **(3) es un tremendo ~** (Kub): o tlusté osobě: to je hora masa; (JD). • **(4)** lid. (Pan, Dom, Kol, Ven, Per, Bol, szArg, Urug): hustá, lepkavá hmota; **(5)** adj/subst. (Pan, Ven, Per, Bol, Urug): rozvařené nebo lepivé jídlo, zejména rýže; **(6)** m. (Arg): těsto ze zbytků rafinovaného cukru, které se usadí na dně a stěnách kotlíku; **(7)** (Arg): špatně připravené, rozvařené nebo lepivé jídlo nebo zákusek; ► kvůli špatnému vaření; **(8)** m. (zápVen): směs cementu a písku; **(9)** m. (Kub): kupa, hromádka, souhrn, dostatek věcí, především peněz nebo vlasů; **(10)** adj/subst. (Portor): pecka, bomba, borec; zvláštní, mimořádná, výborná osoba nebo věc; (DA).

masacotear, tr. **(1)** (Kub): osahávat někoho; (DA).

masacoteo, m. **(1)** (Kub): osahávání mezi dvěma nebo více lidmi; (DA).

masacotudo, -da, adj. **(1)** (Chil): beztvary, těžký, hrubý, viz též: *mazacotudo*; (MM, DA). • **(2)** lid. (Mex, Kub, zápKol, Ven, Per, Bol, Chil, Urug): rozcuchaný, lepkavý, viz též: *mazacotudo*; (DA).

masacrador, -ra, subst. (← fr.) **(1)** (Chil): zabiják; (MS).

masacrar, tr. (← fr.) **(1)** (Am, Kol, Kost, Kub, LaPla): podřezat, zavraždit, vyhubit, zničit; oddělat (koho), viz též: *limpiar*; ► slang *lunfardo*; (MS, NET). • **(2) ~ en la primera base** (Portor): v baseballu: vyautovat soupeře na první metě; (DA).

masacre, f. (← fr. *massacre*) **(1)** (Am): krveprolití, krvavé napadení; (MS).

masacreo, m. **(1) darle a una mujer un ~** (Kub): osahávat (koho: ženu); př.: *Juan le dio a la vecina de al lado, anoche, un masacreo*, viz též: *masacre*; (DMC).

masacúa, f. **(1)** (jvMex): had, viz též: *mazacuate, mazacuata*; (MS; DA).

masacuata, f. **(1)** (Hond, Sav, Nik): had, viz též: *mazacuata*; (DA).

masacuate, f. **(1)** (Guat, Hond): had, viz též: *mazacuate, mazacuata*; (MS; DA).

masaculo, m. **(1)** (Chil): rána; ► provedená vši silou, dává se zadnicí; (AM).

masagrán, m. (← port. *massagada*, „směsice“) **(1)** (Am, Arg, Per, Urug): ledová černá káva; ► s cukrem, plátkem citrónu, kousky ledu a sodou; (JD, AM).

masaguán, m. (1) (Portor): ryba, viz též: *mapiro*; (DA).

masaguaro, m. (1) (Ven): strom (*Pithecolobium guachapele*); ► má velké sudozpeřené listy; malé, chlupaté a žlutavě bílé květy; plodem je luštěnina, až 15 cm dlouhá; jeho dřevo je odolné a používá se při výrobě člunů; (DA).

masaguas, f., pl. (1) (zápVen): zbytky jídla; (DA).

masacuche, m. (← may. *máas*, „cvrček“ + *kuch*, „nit“) (1) (jvMex): brouk (*Cotinis mutabilis*); ► až 3,4 cm dlouhý; je bledě zelený; na bříse a nohách kovově lesklé zelený; má zakrnělé nohy; ■ Syn.: *mayate*; (DA).

masajeada, f., lid. (1) (Nik, Per): masáž, zejména prodloužená; (DA).

masajear, tr. (1) (Kub): odpočívat; př.: *voy a mi finca a masajear un poco*; (DMC).

masalino, -na, adj. (1) (Chil): velký, vyjímečný; (2) úžasný, odvážný, skvělý; (MM).

masamba, f. (1) (Kub): lesbický akt; př.: *a esa gente le gusta mucho la masamba*; (DMC).

masambo, m. (1) (Portor): pták, viz: *chango*; (DA).

masamorra, f. (1) (Antil, Arg, Bol, Kol, Pan; Dom, Ekv): kukuřičná kaše, viz též: *mazamora*; (AM; DA). • (2) (Kub, Dom): kožní mykóza nohou, viz též: *mazamora*; (DA).

masangos, m. (1) **ser de buenos ~s** (výchVen): o ženě: být hezká, dobře stavěná; (DA).

masapei, m. (1) (Dom): lepkavé bahno; ► když se k němu přidá vápno, vytvoří tvrdnoucí směs; (AM).

masapuri, m. (1) (Bol): zralý banán; ► mírně povařený a rozmačkaný; (AM).

masarandú, m. (← guar.) (1) (Bol, Ven): kaučukovník; ■ Var.: *masaranduba*; (MS).

masarandua, f. (1) (Kol): opihled balata (*Manilkara bidentata*); ► strom; viz též: *balata*; (DA).

masaranduba, viz: *masarandú*; (MS).

masari, m., lid. (1) (Hond): peníze, prachy, viz též: *plata*; (DA).

masarreal, m. (1) (Kub): sladkost; ► z pšeničné mouky, vejce, zbytku chleba nebo sušenek a hnědého cukru; peče se v troubě; (DA).

masatear, intr., málo použ. (1) (výchPer): pít fermentovaný nápoj z juky nebo opít se ním; (DA).

masato, m. (← arw/karib) (1) (StřAm, Bol, Kol, Ekv, Per, Ven): kořalka; (2) (Arg, Kol): pamlsek; (3) (Bol, Ekv, Ven): ragú z banánu; (4) (Mex, Ven): zásoby mleté kukuřice; (5) (Ekv, Per): maniokové pečivo; (6) (Kol): pyl; ■ Var.: *masaco, mashaco, mazaco*; (MS). • (7) (Bol, StřAm, Kol, Ekv, Per, Ven): fermentovaný nápoj; ► z kukuřice, banánu nebo juky; (8) (Kol): pamlsek; ► z nastrouhaného kokosu, mouky a cukru; (9) (Ekv: Esmeraldas): uvařený a rozmělněný banán; ► podává se s vodou nebo mlékem; jedná se o velmi oblíbený pokrm pro tuto oblast; také se může připravit s plody některých palem; (MM). • (10) (Am): cukroví z kokosové moučky; (JD). • (11) (Kol, zápVen, Ekv): fermentovaný nápoj; ► z rýže, vody, ananasu nebo kukuřice, hřebíčku, skořice a cukru; ■ Var.: *mazato*; (12) (výchPer): fermentovaný nápoj z juky; (13) (zápEkv): uvařený a rozmělněný banán nebo juka; ► podává se s vodou nebo s mlékem; (DA).

masatudo, -da, adj., lid. (1) (zápKol): o uvařeném jídle, zejména o rýži: hrudkovitý a lepivý; (DA).

mascada, f. (1) (Chil): uhryznutí, kousnutí; (2) **dar una ~ a alguien**¹, hovor. (StřAm, Arg): pokárat, peskovat; (RAE). • (3) (Mex, Guat; Nik): ozdobný, hedvábný kapesníček; ► nosí se v kapse nebo na krku; (RAE, MM; DA). • (4) lid. (Bol, Chil, Kol, Urug; Per, Par): sousto; ■ Syn.: *kachuda, kachunazo*; (RAE; DA). • (5) (Ekv, Am, Kol: Riohacha): částka peněz, peníze; (RR, MM, JD). • (6) (Am, Arg, StřAm, Chil, Mex, Par, Urug; Hond, Salv, Nik, Kub, Guat, Ven): kulička tabáku; ► na žvýkání; (MM, JD; DA). • (7) (StřAm, Ekv): státní pokladna, uložení, zisk, pokladnička; (8) **aflojar o soltar la ~¹** (Kol): přiznat někomu něco; připustit to, co dřív bylo popíráno; (9) **aflojar o soltar la ~²** (Ven): mstít se urážkami; (MM). • (10) lid. (Arg, Urug; Hond, Salv, Pan, Chil): nečestně získaný prospěch, užitek nebo peníze; viz: *coima*; (MM; DA). • (11) **aflojar o soltar la ~³** (Arg): zvracet; (MM, AM). • (12) (Am): hrst něčeho; (13) **dar o echar una ~ a alguien**² (Am): nenechat na nikom chlup suchý; (JD). • (14) (Mex): šátek, šál; př.: *los hombres visten como hace ciento de años: sombrero chino, dos o tres mascadas de colores enredadas al cuello*; (15) (Ven): velké množství peněz; hodně prachů; př.: *pescados en el momento de recibir la mascada tras una negociación fabulosa*; (BDE). • (16) **~ de tabaco** (Kub): kousek tabáku, který se v puse žvýká; př.: *dame una mascada de tabaco*; (DMC). • (17) (Chil): žvýkání, kousání potravy; (18) **soltar la ~** (Nik): říct, vše co se ví o něčem; (19) **~ de vaca** (Nik): o věci, oblečení: hodně pomačkané; (DA).

kachuda, f. (1) (zápBol), sousto, viz: *mascada*; (DA).

kachunazo, f. (1) (zápBol), sousto, viz: *mascada*; (DA).

mascadera, f. (1) (Dom, Kol): trvalé žvýkání; (DA).

mascadero, m. (1) (Ven): parádník, švihák; (AM). • (2) lid. [Š: *boca*] (Kol): ústa, pusa, huba, papula; ■ Syn.: *asna shimi, atarraya, bamba, boca chula, boca de buzón, boca de guabina, boca de guasa, buceta, buchaca, busa, busarda, buzarda, buzón, cajetilla, canastro, chancleta, chira, choreta, chupamangos, comemote, gaveta, guayaba, hule, jaba, jaiba, jertrudis, jeta, mascadero, morete, nasa, pocillo, roseta, sangrechera, shora, tapa, tapadera, tarasca, tarro, tollo, trompa, trompucheta, tronera, trucha*; př.: *Eréndira es de mascadero grande*; ► slang; (RF, DA).

mascado, -da, adj., lid. (1) (Nik): rozzlobený, našťvaný, viz též: *encojonado*; (2) **estar** ~ (Guat): být našťvaný, vytočený; (3) (Pan): o oblečení: **obnošené**; (DA).

mascadón, m. (1) (Mex): hedvábný šátek; velký šátek; (AM).

mascadura, f., málo použ. (1) f. (Hond): chléb nebo koláč; ► konzumuje se ke kávě či čokoládě; (RAE, DA). • (2) málo použ. (Portor; Guat): žvýkanec, žvanec tabáku, sousto tabáku; (RAE, JD; DA).

mascafierros, m/f. (1) (Per): kovář; (DA).

mascalana, adj/subst., lid. (1) (szArg): nešikovný, těžkopádný, nemotorný, tupý, viz též: *ignoratón*; (2) (szArg): **ostýchavý, snadno kontrolovatelný**; (DA).

mascalzone, adj. (← it. *mascalzone*) (1) (LaPla): nestydatý, nestoudný; ■ Var.: *mascalzone*; (MS).

mascalzone, viz: *mascalzone*; (MS).

mascapaycha, f. (1) (Per): odznak hodností, insignie; ► jedná se o symbol inků; skládá se ze štrápe s inkrustací zlata; ■ Var.: *mascapacha*; (DA).

mascapisco, m. (1) (Bol): notorický alkoholik; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *mascarriel*; (HB).

mascaplomo, m. (1) (Ven): lamželezo; (JD).

mascar(se), tr/intr/zvrat. (1) **de** ~ (Chil): báječné, velmi pěkné, velmi dobré; př.: *un par de piernas de mascar*; (2) **(no) mascar (se)** (Portor; Ven): (ne) muset snášet (trpět) něco či někoho; př.: *Don Virgilio, espatarrado en su colchón ortopédico ... mientras ellos se mascaban aquel monumental tostón de cemento armado*; (RR). • (3) tr. (Arg, StřAm, Kub, Mex, Par, Portor, Urug): žvýkat tabák; (MM). • (4) (Kol): zavraždit; ► kol. argot *parlache*, viz též: *cascar*; (M01). • (5) ~ **alcohol** (Bol): opít se nekvalitní kořalkou; ► bol. argot *coba*; (HB). • (6) intr/zvrat. [Š: *enfadar(se), enojar(se)*] (Guat): rozzlobit (se), našťvat (se), viz též: *encojonar(se)*; (7) (Ekv): silně potlačit hněv dolní čelisti; (8) tr. (Guat, Nik, Dom): chovat se k někomu slušně; ► i když neochotně, protože dotyčná osoba není sympatická nebo je velmi odlišná; ■ Syn.: *mascar pero no tragar*; (9) ~ **chicle** (sevHond, Nik, Chi): mít prádlo zaříznuté v intimní části těla; ■ Syn.: *ahorcar el cura*; (10) ~ **el freno** (Guat, Urug): zdržet se komentáře nebo nepustit se do práce; (11) ~ **la sogá** (Dom): zcizoložit; (12) ~ **lauchas** (Chil): být na mizině; (13) ~ **pero no tragar** (Guat, Nik, Pan, Bol): chovat se k někomu slušně, viz: *mascar*; (14) **de ~lo** (Bol, Chil): o alkoholickém nápoji nebo o jídle: velmi dobré, chutné, vynikající; (DA).

ahorcar el cura, tr. (1) (Pan), mít prádlo zaříznuté v intimní části těla, viz: *mascar chicle*; (DA).

máscara, f. (1) (Bol): obličej, tvář; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) **aunque vengas disfrazado te conozco** ~ **(mascarita)** (Kub): já vím velmi dobře, co jsi zač; př.: *trató de engañarme pero le dije: aunque vengas disfrazado te conozco máscara (mascarita)*; (3) **date un viajecito a Las M~s** (Kub: exil.): ale běž!; ale prosím tě!; př.: *se cree que porque habla bonito engaña, pero yo no pude más y le dije: date un viajecito a Las Máscaras*; (4) **no ser de las ~s** (Kub: exil): být upřímný; př.: *yo lo que te digo lo siento; no soy de las máscaras*; ► *Las Máscaras* je miamská divadelní skupina; ten kdo je z *Las Máscaras* je umělec a tudíž klame; (DMC). • (5) (Per, Chil): maska auta; ► nachází se v přední části a chrání chladič motoru; (6) (Per, Chil): kryt přístroje; (DA).

mascaré, m. (1) (Ekv): strom (*Hieronyma alchorneoides*); ► až 50 m vysoký; nízce rozvětvený kmen; červenohnědou kůru; jednoduché, střídavé listy; drobné, bílé až žlutavě zelené květy v axilárních latách; plodem je peckovice; ■ Syn.: *pilón*; (DA).

pilón, m. (1) (Ekv), strom (*Hieronyma alchorneoides*), viz: *mascaré*; (DA).

mascarilla, f. i adj. (1) f. lékařská rouška, viz: *tapabocas*; (EEA). • (2) adj., venk. (Par, Arg): o koni: mající skvrny mezi očima a nosem; (DA).

mascarita, f. (1) (Arg, Kol, Guat, Urug; Kub, Bol, Par): osoba v masce na karnevalu; (2) **te conozco** ~ [Š: *te conozco, bacalao*] hovor. (Arg, Urug; Mex, Hond, Kub, Ven, Bol, Par): poznal jsem tě; ► identifikace maskované osoby při karnevalu; patří též mezi tzv. nesmrtelné výrazy používající v arg. tanci tango; přeneseně též „vidím do tebe“, znám tě skrz naskrz, znám tě jako své boty; (RAE, NET, DUB; DA).

mascapacha, f. (1) (Per), viz: *mascapacha*; (DA).

mascarriel, m. (1) (Bol): notorický alkoholik; ► bol. argot *coba*; ■ Syn.: *mascapisco*; (HB).

mascasebo, m. (1) (Ven): floutek, hejsek, frajer; (JD).

mascatrapos, m. (1) (Ven): trhan, pobuda, objeda; (MM).

mascavidrio, m. (1) (Kub): pařan, pijan; (JD).

mascoi, m., pl. (1) (Am): indáni z oblasti Gran Chaco; viz: *lenguas*; (MM).

mascón, -na, adj/subst. (1) m/f. (Mex): prospěchář, lichvář; viz: *ventajero*; (2) m/f. (Ven): chvastoun, vejřaha, domýřlivec; (MM). • (3) m. (Hond): druh moučnicku; (AM). • (4) adj. (Mex): lichvářský, prospěchářský (5) adj. (Ven): vychloubačný; (JD). • (6) **ser algo o alguien un** ~ (Kub): být vrásčitý; př.: *ese hombre es un mascón; debe de tener más de ochenta años*; (DMC). • (7) m., lid. (Salv): nepořádek, binec, viz též: *quilombo*; • (8) málo pouř. (Kub): gumové sousto; (9) (Hond): řvanec; ■ Syn.: *rumen*; (10) f. (Salv): fotbalový zápas, viz též: *masconeada*; (11) m. (Salv): drátěnka; (DA).

rumen, m. (1) (Hond), řvanec, viz: *mascón*; (DA).

masconeada, f. (1) (Salv): kuchyňský dřez; (2) (Salv): neformální fotbalový zápas; ■ Syn.: *mascón*; (DA).

masconear, tr. (1) (Salv): hrát fotbal improvizovaně; (2) (Salv): mít nádobu; (DA).

mascota, f. (1) (Portor; Arg, Kub, Kost): domácí zvíře (domáci mazlíček); (RR). • (2) (Am): amulet, talisman; (3) člověk, zvíře či věc; ► připisuje se jí schopnost přinášet štěstí; (4) (Mex): látka; ► pomalovaná černými a bílými čtverci; (MM). • (5) (Kub, Dom, Ven): v baseballu: zadáčka rukavice; ► je zaoblená a vycpaná; má až 90 cm v obvodu; používá jí zadák; (DA).

mascotear, tr. (1) (Kub, Dom, Ven): chytit míč od házejícího hráče; (DA).

mascoteca, f., málo pouř. (1) (Chil): obchod, kde se prodávají zadácké rukavice; (DA).

mascoteo, m. (1) (Kub): v baseballu: zachycení odpalu pálkaře; (DA).

mascotín, m. (1) **ponerse un ~ de primera en la pinga** (Kub): nasadit (si) preservativ špatné kvality; př.: *aquello era malísimo; es que me puse un mascotín de primera en la pinga*; (DMC). • (2) (Nik, Kub, Ven): baseballová rukavice; (DA).

mascque, spoj. (1) (Mex): i kdyby; (JD).

maseada, f., vulg. (1) (Kost): oplzlé mazlení; (DA).

masear, tr/intr. (1) intr. (Kost): mačkat, ohmatávat; (RAE). • (2) tr., vulg. (Kost): lascivně osahávat; (DA).

maseca, f. [*Maseca*®] (1) (Mex, Guat, Hond, Salv, Nik): kukuřičná mouka; (DA).

maselucas, m., pl. (1) (Arg): dvaatřicet loupeřníků, lupeny (karty); (JD).

masequía, f. (1) (Kol), viz: *saetilla*; (DA).

maseta, adj/subst. (1) (Portor): lakomý; lakomec, viz též: *maceta, cagado*; (RR, DA). • (2) **por la ~** (Portor): parádně, báječně, elegantně; (DA).

masetear, tr. (1) (Portor): mlátit, viz též: *macetear*; (DA).

mash, viz: *mashfood*; (MS).

mashaco, viz: *masato*; (MS).

mashán, m. (1) (Guat): velký rostlinný list na zabalení pokrmu *tamales*; ■ Var.: *maxán*; (DA).

mashca, f. (← kič. *machka*) (1) (Ekv): mouka z praženého ječmene; viz též: *máchica*; (RAE, DA).

mashento, -ta, adj. (1) (Guat): o barvě: sytě růžový, růžovofialový; (DA).

masheño, -ña, adj. (1) (Guat): vztahující se na provincii Chichicastenango v Guatemale; (DA).

mashco, ind. jazyk a kmen, viz: *amarakaeri*; (S01).

mashfood, m. (← angl.) (1) (Chil): krmivo pro práky; (MS).

mashmelo, m. (← angl. *marshmallow*) (1) (Guat, Salv), viz: *masmelo*; (2) (Salv): penis, který již nedosahuje erekci; (DA).

masho, x. (← keč.) muerciélago (EA, str. 206).

mashonaste, m. (1) (výchPer), viz: *moral bobo*; (DA).

mashorca, f. (1) (Arg): mučící nástroj; ► podobný a velikosti odpovídající kukuřičnému klasu, který se užíval při krutých, potupných popravách či trestech smrti politických odpůrců Juana Manuela Rosase; ■ Syn.: *mazorca*; znamená též potupnou či krutou popravu (trest smrti) vykonanou tyranskou vládou; (RR). • (2) (LaPla): grafický znak pro *mazorca*; (3) banda zabijáků; (AM).

mashtate, m. (1) (Guat): pásek, viz též: *masstate*; (2) (Guat): plena, viz též: *masstate*; (DA).

mashua, f. (1) (Ekv, Per): rostlina, viz též: *cubia*; (DA).

mashushaca, f., lid. (1) (Guat): peníze, prachy, viz též: *plata*; (DA).

mascha, adj/subst., lid. (1) (Ekv): obyvatel města Latacunga; ■ Syn.: *latacungueño*; (DA).

masi, m. (1) (← keč. *masi*, „kamarád“) lid. (Bol: vall): blízký člověk; ■ Syn.: *ñaña*, *aparcerero*, *-a*, *yunta*; (2) **llajta** ~ (← keč. *llaqta*, „země, město, vesnice“) lid. (Bol): kraj; ► pochází ze stejného místa jako druhá osoba; ■ Syn.: *marca masi*, *paisa*; (3) **marca** ~ (← keč. *marka*, „společensví“) lid. (Bol: alt) viz: *llajta masi*; (LM). • (4) (← aim. *masiña*, „ostrážovat plevel z pole kokainovníku“) (Bol: Yungas): sekání plevelu okolo dozrálých kokainovníků; ► dialekt *afro-yungueño*; (ABS).

masí, f. (1) (Bol): bolivijský králík; králík divoký (*lepus cuniculus*); (MM).

masí, tr. (← aim. *masiña*, „ostrážovat plevel z pole kokainovníku“) (1) (Bol: Yungas): sekat plevel okolo dozrálých kokainovníků; ► dialekt *afro-yungueño*; (ABS).

masiada, f. (1) **hacer la** ~ (Per): připravovat něco s použitím lsti; (MM).

masiar, tr. (1) (zápKol): studovat; (DA).

masica, f. (1) (Guat, Hond): plod stromu *masico*; ► podobný kaštanu; jedlý po uvaření; ■ Syn.: *masicarán*; (DA).

masicarán, m. (1) (Hond), viz: *masica*; (DA).

masico, m. (1) (Guat, Hond), viz: *hujé*; (DA).

masiega, f. (1) (sevArg): místo výskytu vysokých a hustě zarostlých bylin nebo plevelů; (DA).

masiguare, adj/subst. (1) (Kol): příslušník ind. kmene Masiguare; (2) příslušné adjektivum (masiguarský); (3) jazyk kmene Masiguare; patří do jaz. rodiny *guahibo*; ► kmen sdílí území s etniky Cuiba a Amorúa v oblasti Caño Mochuelo; na kol. území se počet obyvatel odhaduje na 387, pohybují se na území 94.670 ha; (S03).

masilla, f. (1) (Kub; Nik, Dom): omítka; (RAE; DA). • (2) (Nik, Kost, Ekv): malta k bílení stěn a stropů; (3) (Pan): plastelína; (4) (Pan): tmel; (5) **dar** ~ (Kost): být zmlácen skupinou lidí, obvykle v žertu nebo jako trest za prohru; (6) **dar le** ~ (Kost): ušetřit někomu ránu; (DA).

masío, m. (← port.) (1) (Kub): orobinec úzkolistý (*Typha angustifolia*); chmýří nebo bavlna z této rostliny; (MS). • (2) (Kub): rákos; (JD). • (3) (Kub), viz: *macío*; (DA).

masiste, m. (1) (Bol): dopravce; ► bol. argot *coba*; (HB).

masita, f., i m., pl. (1) (Arg, Bol, Par, Dom, Urug): cukroví, sušenky; (RAE). • (2) f. (Arg, Bol, Urug): těsto, moučníček, zavařenina; (3) (Dom): piškot; ► vyrobený z pšeničné mouky, vajec, másla a cukru; (AM). • (4) (Am): cukroví, kousek pečiva; čajové pečivo; (JD). • (5) [Š: *pasta*] (Arg, Urug): těsto na cukroví, cukroví; ■ Syn.: *galletita* (Chil, Mex), *pasta seca* (Ven); (EEA). • (6) (Dom, Bol, Par, Arg, Urug): těsto, sušenka nebo krémový zákusek; ■ Var.: *masa*; (7) (Salv): kukuřičné kuličky, které se přidávají do fazolové polévky; (8) (Salv): plat vězně; (DA).

masitería, f. (1) (Par, sz. i střArg): výrobná cukrářských výrobků a cukrárna; (DA).

masitero, m/f. (1) (Par, szArg): cukrář; (DA).

masito, adv. (1) (Kol): skoro; př.: *masito me ahogo*; (AM).

masking, m. (← angl.) (1) (Mex, Nik, Kost, Ekv, Bol): lepicí páska; ■ Var.: *maskin*; ■ Syn.: *masking*; *tape*; (2) ~ **tape** (Am, Mex, Hond, Salv, Kost, Pan, Portor, Per, Bol), viz: *masking*; (DA).

maslo, m.; (1) kukuřičný klas bez zrn, viz: *marlo*; (EEA).

maslote, m., venk. (1) (Portor): stopka nebo stonek s trsy banánů; ■ Syn.: *tímpano*; (DA).

tímpano, m. (1) (Portor), stopka nebo stonek s trsy banánů, viz: *maslote*; (DA).

masmalow, m. (← angl. *marshmallow*) (1) (Hond), viz: *masmelo*; (DA).

masmelo, m. (← angl. *March-mallow*, *marshmallow*) (1) (Kol; Hond, Salv, Kost, Pan, Ekv, Per, Bol): **maršmeloun** ► jistý druh cukrátky; houbovitý pamlsek vyrobený ze směsi cukru, bílku a želatiny, ve Spojených státech se často jí pečený, na jiných místech se podává s čokoládou nebo kávou; ■ Var.: *marshmallow*, *mashmelo*, *masmalow*; (MS; DA). • (2) lid. (xxx): penis, viz též: *pinga*; (3) ~-**dulce**: Hond, Salv, Kost, Pan, Kol, Ekv, Per, Bol): xxx; (DA).

masoca, adj/subst. (1) [Š: *masoquista*] (Arg, Chil, Š): masochistický; masochista; př.: *Andrés no se decide a dejar a su mujer porque es masoca y le gusta que lo maltraten*; (RF).

masoco, m. (1) (Bol): masochista; ► bol. argot *coba*; (HB).

masón, viz: *sombrero (de) masón*; (RR).

masongo, m. (1) (Kub): velký; př.: *el individuo está masongo*; (DMC).

masoquarse, tr/zvrat., lid. (1) (Arg): mít škodlivé myšlenky; (2) (Arg): ubližovat si fyzicky nebo psychicky; (DA).

masoso, -sa, adj. (1) (Hond, Salv, Nik): o věci: měkký a lepkavý; (2) (Hond, Salv): o věci: špinavý, flekatý; (DA).

masque, spoj. (1) (sevEkv): ačkoliv, i kdyby; (DA).

mastate, m. (← nah. *maxtlatl*, „bederní rouška“) (1) (Kost): látka vyrobená z lýka nebo tenké kůry některých stromů; ► indiáni si z ní vyráběli oblečení; (2) (Kost): název tří druhů stromů, ze kterých se může vyrábět výše zmíněná látka; (RAE). • (3) (StřAm, Mex; Guat): ind. opasek; ■ Var.: *mashtate, maxtate*; (4) (Guat): plenka; ■ Var.: *mashtate, maxtate*; (RAE; DA). • (5) (Kost): strom *mastate*; (6) (Kost): látka; ► z kůry *mastate*; (MS). • (7) (StřAm, Mex): arch. (StřAm, Mex): vláknitá kůra; ► indiáni ji používali pro výrobu bederních roušek, sukni, sítí atd.; (8) (StřAm, Mex): indiánská pokrývka genitálií, bederní rouška; (MS, MM). • (9) (Am): sukénka Indiánů; (JD). • (10) (Kost), viz: *sande*; (DA).

master, m. (1) (Kub): viz: *niño*; (DMC). • (2) (← angl.) (Ven): centrální telefonní číslo; (3) (Portor): magisterské studium; (4) ~ **bedroom** (Am, Portor): ložnice; ■ Syn.: *master*; (5) ~ **key** (Am, Dom, Portor): hlavní klíč; (DA).

máster, m. (1) **ir a ~**, lid. (Ven): jít na toaletu; (DA).

masterado, m. (1) (Ekv, Bol): postgraduální kurz v dané specializaci; (DA).

mastica, f., lid. (1) (Salv): mince 25 centavos, viz též: *checa, cheta*; (DA).

masticable, m. (1) (Bol, Chil, Arg, Urug): karamelka; (DA).

masticada, f. (1) (Nik, Per, Bol, Chil, Par): žvýkání; (DA).

masticado, adj. (1) (Hond, Salv, Nik, Portor): o jazyce: špatně mluvený; (DA).

masticar, tr. (1) **no ~ a alguien**, hovor. (Guat): nesnášet, nemuset někoho; (RAE). • (2) (Arg): pokusit se pochopit; př.: *imagino que será como vos decís, pero todavía lo estoy masticando*; ► slang; (RF). • (3) (Kub): rozumět (čemu); př.: *eso yo lo mastico*; (4) (Kub): šukat, hrotit, lusknout, prcat (koho); př.: *no tengas miedo, másticala cuando vayas a su casa*; (5) ~ **un poquito** (Kub): zlepšit (se); př.: *¿cómo estás de situación económica?*; —*ya empiezo a masticar un poquito*; (DMC). • (6) lid. (Mex, Hond, Salv, Nik, Portor, Per): mluvit s obtížemi; ► jazyk nebo žargon; (7) (Guat, Nik, Pan, Kub): chovat se k někomu slušně; ► i když neochotně, protože dotyčná osoba není sympatická nebo je velmi odlišná; (8) **de ~lo** (Chil): o alkoholickém pití nebo o jídle: vynikající, velmi dobré; (DA).

mástil, m. (← nah. *maxtli*) (1) (Mex): kousek kůže nebo jiného úzkého materiálu; ► některé ind. kmeny ho používaly k zakrytí genitálií; (RAE).

mastingal, m. (1) (Mex): popruh na koně; (AM).

mastique, m. (1) (Ven): tmel, kyt; (RAE). • (2) (Mex, Ven; Kol): sádra, mestix; (BDE; DA). • (3) (Salv, Chil): jídlo; (DA).

mastrantal, m. (Ven): místo výskytu (zasetí) trávy *mastranto*; (RR, DA).

mastranto, m. (1) (Kol, Ven): jméno různých aromatických rostlin; (RAE). • (2) ~ (Ven), **mastrantillo**, m. (Kol): vysoká a velmi vonná tráva (*Hyptis suaveolens*), viz též: *mastrantal, chichinguaste*; (RR). • (3) (XX), rostlina (*Hyptis suaveolens*), viz: *chichinguaste*; (4) (Kol), viz: *oreja de perro*; (5) (Pan), viz: *pitona*; (DA).

mastranzo, m. (1) (Ven): léčivá bylinná rostlina; *Hyptis spicigera*; (MM).

mastuco, -ca, adj. (1) (výchBol): robustní, silný; (DA).

mastuerzo, m. (1) (Arg, Ekv, Per): rostlina; ► též nazývaná karafiát čínský; (MM). • (2) (Mex): marijánka, marihuana; (JD).

masturbador, m. (1) **M~es del mundo, uníos** (Kub): onanisté z celého světa spojte se; ► zvolání mezi kamarády, když vidí velmi krásnou ženu; př.: *por ahí viene Sarita; masturbadores del mundo, uníos*; (DMC).

masturbe, m. (1) (Salv): masturbace; (DA).

masu, m. (1) (Bol): upír obecný (*Desmodus rotundus*); ► až 8 cm dlouhý, s rozpětím křídel až 40 cm; je tmavě hnědý a nohy má spojené plovacími blánami; viz též: *chiñi*; ■ Syn.: *murciélago chupador*; (LM, DA).

masú, m. (1) (jvMex): strom (*Cordia alba*); ► až 15 m vysoký, dřevitý kmen, hustá koruna ve tvaru deštníku; má světle zelené plstěné listy na horní straně; voňavé bílé květy; plodem je bílá až nažloutlá lata v hroznech, jejíž šťáva se používá jako lepidlo; ■ Syn.: *caujaro, nanguipo, upay, uvito, varí, zazamil*; (DA).

masucamba, f. (← afr.) (1) (Chil): afrokubánský tanec; vyj. smutek a chudobu; (MS).

masudo, -da, adj. (1) (jvMex, Kub, Dom): obézní, tlustý; (2) (Guat, Nik, Kost, Bol): o rýži: lepkavý; (3) (Guat, Kost, Bol): o chlebu nebo o kousku pečiva: nedopečený; (4) (Kub): o ovoci: šťavnatý; (DA).

masucha, f. (1) (Salv): manželka; (DA).

masuchada, f. (1) (Salv): množství, které se vejde do hrsti; (DA).

masucho, -cha, m/f. (1) (Salv): expert nebo všeznalec; (DA).

masucho, m. (1) (Salv): kytice; (2) (Salv): šéf, vedoucí; (3) (Salv): manžel; (DA).

máximo; (1) **máximo**, **-ma**, adj. [Š: *principal, más importante*] (Š < Am) (Arg aj.): hlavní, nejvýznamnější; př.: «*Martín Fierro*» *logró el máximo galardón en Río*; (2) **líder** ~, m. (Š < Am) (Chil aj.): lídr, vůdce; ■ Syn.: *máximo dirigente, autoridad máxima*; př.: *los cubanos y su líder máximo son demasiado celosos en el capítulo de independencia nacional como para aceptar tal situación*; (BDE).

4. Comentario de la traducción

Como ya he mencionado en la introducción, mi trabajo formará parte de *Španělsko-český slovník amerikanismů*, un gran proyecto elaborado por el profesor Jiří Černý, que se publica en varios tomos. Se trata de un proyecto muy popular para los estudiantes de la filología hispánica en Olomouc.

El propósito del trabajo se centra en la traducción de lemas en checo, la corrección de los errores cometidos por otros estudiantes y adición de nuevos significados o informaciones. Así, uniendo las partes conseguí terminar el trabajo. Seguí la misma estructura para que el trabajo fuera sistemático.

En las líneas siguientes voy a escribir la metodología, es decir, los pasos que usé para terminar el trabajo. Otras partes las dedico a la estructura, los temas más usados y a las dificultades con la traducción.

4.1 Metodología

Para comenzar este apartado, me gustaría explicar la definición de americanismos. *Diccionario de la lengua española*¹ lo define como:” *Vocablo, giro o rasgo fonético, gramatical o semántico peculiar o procedente del español hablado en algún país de América.*“ En otras palabras, se trata de las expresiones propias del español usado en América. Al empezar con el trabajo, obtuve un documento con lemas de la letra M de varios diccionarios. Luego tuve que copiar las entradas de *Diccionario de Americanismos* que empiezan también por la misma letra. Como se trata de un diccionario muy extenso, el trabajo termina con la palabra *masucho*.

Tanto las expresiones tomadas de DA², como las correcciones o adiciones de significados están escritas en azul, mientras que la parte hecha por otros estudiantes en negro. Todas las expresiones están ordenadas según el alfabeto checo, con excepciones de los sinónimos que aparecen como entradas propias en la línea siguiente. Para ello, tuve que añadir los países donde se practica su uso. Se destacan por el color verde.

En los ejemplos dados quiero demostrar los pasos que seguí durante el proceso de la traducción. Se puede hablar de tres pasos típicos:

- a) Nuevo lema

¹ REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario de la Lengua Española*, 23ª ed. [en línea] Madrid: Espasa Calpe, S. A., 2014. Disponible en: <http://dle.rae.es/?id=DgIqVCc>

² Abreviación de ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA. *Diccionario de americanismos*. [en línea] Lima: Santillana, 2010, 2500 pp. Disponible en: <http://lema.rae.es/damer/?key=>

mamantar, tr. (1) (Mex, Nik): kojit; (DA).

Como en otros diccionarios no aparece este lema, lo traduje completo, por lo que todo está escrito en azul. La numerización (1) indica que contiene solo un significado. En este caso la traducción es equivalente al checo.

b) Nuevos significados

mancada, f. (1) (Bol): neupřímny pohled; ► bol. argot *coba*; (HB). • (2) (LaPla): omyl, přehmat, viz též: *fayada*; (NET). • (3) lid. (Per): nezdar, neúspěch, propadák; (DA).

La expresión ya estaba incluida en el documento que recibí. Sin embargo, necesitaba unir los diccionarios y añadir nuevos significados. Aquí claramente se nota la parte hecha junto con mi contribución. Teniendo en cuenta que tuve que trabajar no solo con un diccionario, sino también con otros, a veces me pareció muy caótico, ya que tuve que seguir su orden de manera siguiente: RAE, RR, MS, AM, MM, JD, BDE, EEA, RF, HB (y otros), DMC, DA.

martillo, adj/subst. (1) m. (Am, Antil, Arg, Chil, Par, Urug): křídlo budovy, částečné prodloužení zadní části; (JD, MM). • (2) (Am, Kol): dražba, aukce; př.: *martillo de vehículos, chatarras, mueble y enseres*; (BDE, JD). • (3) (Am): palička klavíru; (JD). • (4) (Ven): žebrák; ► osoba, která často a vytrvale žádá o věci jiných; př.: *Gerardo es bien martillo, ya nadie le quiere dar nada*; ► slang; (RF, DA). • (5) **darle a algo, ~ y clavo** (Kub): pracovat na něčem bez ustání; př.: *no te desanimas; insiste y triunfarás; dále a eso martillo y clavo*; (6) **ser una cabeza de ~** (Kub): být hloupý; př.: *tú siempre has tenido una cabeza de martillo*; (DMC). • (7) m. (Hond, Salv): příživník; (DA).

En el ejemplo dado se puede ver que los significados de un lema aparecen en varios diccionarios, por lo tanto, era necesario reordenarlos. Para ello usé el signo • antes de la numeración.

c) Adición de informaciones

macuá, m. (1) (Kost; Nik, Pan, Kol): rorýs guayanský (*Panyptila cayennensis*); ► pták, jehož hnízdu se připisují afrodisiakální účinky; je až 13 cm dlouhý; má modročerné peří s výjimkou hrudníku, který je bílý nebo ostře žlutý; má vidlicový ocas a zobák; černé nohy; ■ Syn.: *pájaro macuá*; (RAE, NET; DA). • (2) (Per): nedovolená sestava; (MM). • (3) lid. (Pan; Kost, Nik): kouzlení, čáry, magie; (MM; DA).

Debido a que los significados de otros diccionarios eran idénticos con los del mío, bastaba solo añadir los países donde se usan. Sin embargo, a veces la explicación, aunque se trata del mismo concepto, no se describe suficientemente. A causa de eso, agregué el nombre en latín, junto con la descripción. A veces añadía otras informaciones, como por ejemplo el carácter de la palabra. En este caso nos dice que el uso semántico es popular *lid.*.

macuá, m. [...] (3) *lid.* (Pan; Kost, Nik): kouzlení, čáry, magie; (MM; DA).

4.2 La estructura

Es imprescindible explicar la estructura de los lemas para entender su organización. En los ejemplos elegidos se la enseñaré paso a paso. Gracias a ella, el trabajo es sistemático y uno puede orientarse bien en él. No cabe duda de que la lista de abreviaturas juega un papel significativo en el entendimiento de los conceptos. Las abreviaturas utilizadas abarcan países, categorías gramaticales (m., f., citosl., adj., intr., etc.), modos de habla (*lid.*, *venk.*, *vulg.*) o símbolos de tipo ●, ;▶, ■ *Syn.*; ■ *Var.*; ~, etc..

El primer ejemplo es una presentación de la estructura típica. Junto con otros ejemplos en los párrafos siguientes les demostraré la organización de los lemas.

magueb, m. (← ind. jazyk kuna, *mage*, „malovat“) (1) (Pan): červená barva, která se získává ze stromu *chica*; (DA).

- 1) Cada lema, escrito en negro o azul, aparece en negrita. Luego sigue su clasificación morfológica. En este caso, la palabra es masculina y por esa razón la marqué con la abreviación *m*. A veces aparecen también los datos sobre el origen de la palabra, lo que sigue después entre paréntesis con el símbolo ← . En la mayoría de los casos las locuciones o expresiones en el trabajo se repiten y por eso se usa el signo ~.

maleta, adj/subst. [...] (43) **conocer al pasajero por la ~** (Dom, Portor, Ven): šaty dělají člověka!; ▶ *identifikovat osobu podle stavu, ve kterém se její věci nachází*; ■ *Syn.*: *conocer al pájaro por la pluma*; (DA).

- 2) Es importante no olvidarse de la numerización. El lema en el primer ejemplo tiene solo un significado. Sin embargo, durante el proceso me encontré con expresiones que contenían casi doscientos significados, como en el caso de lemas *mandar(se)* y *mano*.

- 3) Después de la numerización, siempre siguen entre paréntesis las abreviaturas de los países concretos. Si una entrada lleva los mismos significados en varios diccionarios, es necesario diferenciar los países que aparecen en DA. Se dividen con el símbolo ;.

manganzonería, f. (1) (Am, Kol, Per, Portor; Ekv, Bol, Kub): lenost, flákárna; (AM, JD; DA).

- 4) Posteriormente continuamos con el equivalente checo o la traducción literal propia. Es la parte más importante y a la vez más difícil. Para precisar el significado sirve el signo ► para la mejor explicación enciclopédica.

mantadril, m. (← *manta* + angl. *dril*) (1) (Guat, Hond): obyčejná bavlněná látka; ► různobarevná, nejčastěji modrá a bílá; slouží především jako uniforma pro vojáky; (AM, DA). • (2) (Salv): deka; ► hrubá a odolná; (3) (Hond): ubrousek; ► bílý a jemný, především bavlněný; (DA).

- 5) Después de la traducción pueden aparecer diferentes variantes ■ Var.: o sinónimos ■ Syn.: de un lema. A pesar de que DA no incluye ejemplos, en el trabajo aparecen también, pero de otros diccionarios.

macri, adj/subst. (1) (Kub, Arg): běloch, z bílé rasy; př.: *tú sí eres macri* (slang *chuchero*); ■ Var.: **macrí**; (JD, DMC, DA).

macrí, adj/subst. (1) (Kub), viz: *macri*; (DA).

En estos dos ejemplos se puede claramente ver que, mientras que uno ya estaba hecho por otro estudiante, el otro aparece solo en DA. Sin embargo, en DA aparecen los dos y significan lo mismo. De allí usé la abreviatura *viz.* para indicar el lema con una descripción más detallada. Por el contrario, con *viz též*: explico que existe otro sinónimo.

macororó, m. (1) (Bol): keř, viz též: *higuerilla*; (DA).

Por último, pongo también ejemplos de sinónimos que estropean el orden alfabético. En mi trabajo aparecen otros sinónimos que no escribí en verde porque asimismo empezaban por la letra *m* y están dentro del trabajo.

mafufeadó, -da, adj. (1) (Hond): zdrogovaný, zkouřený; ■ Syn.: *flipeado, topado*; (DA).

flipeado, m. (1) (Hond), zdrogovaný, zkouřený, viz: *mafufead*, -da; (DA).

topado, m. (1) (Hond), zdrogovaný, zkouřený, viz: *mafufead*, -da; (DA).

- 6) Finalmente, un lema termina con las abreviaturas de ciertos diccionarios que se mencionan en el capítulo 2.1. A veces en el trabajo aparecen lemas de otros diccionarios que omitan las siglas, por eso se encuentran entre paréntesis con dos equis (XX) en rojo.

manera, f. [...] • (3) de ninguna ~, v žádném případě, viz: *nada*, *para nada*. (XX).

4.3 Los temas más tratados

El diccionario comprende temas muy diversos. Algún temario se repite a lo largo del trabajo. En la mayoría de los casos se trata del mismo campo, como por ejemplo: la alimentación, la cultura, oficio, deporte, etc.. Es necesario mencionar que el diccionario incluye bastante palabras coloquiales en checo, ya que el uso de los lemas era popular. En las líneas siguientes les quiero poner unos ejemplos de varios temas.

4.3.1 Flora

Este campo es al que más tiempo le dediqué. América Latina es un territorio enorme con una extraordinaria vegetación. Teniendo en cuenta que la República Checa no posee la misma flora, a menudo resultó problemática la traducción y descripción al checo. Por suerte, me ayudaron los términos en latín. De allí era más fácil buscar equivalentes. Debo admitir que gracias a las páginas de web dedicadas a fauna y flora, como por ejemplo: *BioLib*³, *Příroda*⁴, encontré bastante equivalentes.

maca, f. i adj. (← keč. *maqa*) [...] • (7) (Per, Bol): maca horská (*Lepidium meyenii*); ► jednoletá bylina; má krátký a nenápadný stonek; čtrnáct až dvacet listů ve tvaru růžic; květy jsou malé, světle zelené a vyrůstají v hroznovitých květenstvích; [...] (DA).

No obstante, muchos lemas quedaron sin la traducción correspondiente. En este caso siempre puse qué tipo de flora era junto con su nombre en latín.

mabea, f. (1) (Ekv, Bol): strom (*Mabea caudata*); ► až 20 m vysoký; má jednoduché listy se světlými nebo bílými okraji a jednopohlavné květy v hroznech; (DA).

³ *BioLib*. [en línea] [Consulta: 1.10.2016]. Disponible en: <http://www.biolib.cz/cz/main/>

⁴ *Příroda* [en línea]. [Consulta: 14.10.2016]. Disponible en: <http://www.priroda.cz/>

Las descripciones eran muy detalladas. Al principio, como no soy especialista en flora, me parecía muy difícil la traducción de los términos científicos. Luego me di cuenta que se repiten las palabras relacionadas con los árboles, arbustos o plantas. Las palabras más usadas eran conectadas con tipos de hojas (simples – jednoduché, opuestas – vstřícné, oblongas – podlouhlé, aovadas – vejčité, alternas – střídavé, pinnadas – zpeřené, etc.), tipos de florescencia (espiga – klas, racimo – hrozen, panícula – lata, etc.) o formas de frutos (baya – bobule, cápsula – tobolka, drupa – peckovice, etc.).

4.3.2 Fauna

Este campo es similar al del flora. La bioversidad de América Latina es muy rica y no es posible traducir todos los lemas al checo. Sin embargo, resultó que existen muchos equivalentes en varias enciclopedias o páginas de web mencionadas anteriormente.

machete, adj/subst. [...] (29) (Per): placka zdobená (*Ethmidium maculatum*); ► mořská ryba až 35 cm dlouhá; má stlačené tělo; velkou a vyčnívající pusou; je stříbřitá s fleky na bocích; je jedlá; (30) (Per): iliša panamská (*Ilisha fuerthii*); ► mořská ryba až 28 cm dlouhá; stříbřitá se štíhlým tělem; střední část těla má objemnější; má konkávní čelo; spodní čelist vyčnívá ze šikmých úst; prsní a ocasní ploutve jsou žluté; (31) (výchBol): zubatice liščí (*Rhaphiodon volpinus*); ► mořská ryba; má stlačené a velmi dlouhé tělo; obrovská ústa s dlouhými ostrými zuby; malou a oválnou hřbetní ploutev; prsní a řitné ploutve jsou dlouhé; má zkrácený ocas; [...]

En los ejemplos dados logré traducir los tres peces marinos con ayuda de *AquaTab*⁵, que sirve como una enciclopedia sobre los peces de una manera muy organizada. A veces no bastaba usar las fuentes que tenía. Me costó mucho trabajo aprender la anatomía de los peces. A la hora de describir me ayudaron las imágenes que salían en internet cuando buscaba los términos. Así el trabajo parecía más fácil, ya que otra vez los términos científicos se repetían a lo largo del trabajo. En este sentido, aparecían palabras conectadas con los tipos de cuerpo (abultado – objemný, comprimido – stlačený, alargado – podlouhlý), tipos de aletas (dorsal – hřbetní, caudal – ocasní, pectoral – prsní, etc.) o simplemente términos relacionados con su cabeza o dientes.

⁵ PLÍŠTIL, Jiří. *Aquatab*. [en línea] [Consulta: 1.10.2016]. Disponible en: <http://www.aquatab.net/>

Otro ejemplo me gustaría dedicar a los pájaros. Estos eran más fáciles de traducir, dado que existe mucha información sobre ellos. Muchas veces encontré que en *Wikipedia*⁶ ponen su descripción detalladamente, como en el caso de este ejemplo.

madrugador, m. (1) (Mex): tyran křiklavý (*Tyrannus vociferans*); ► pták až 12 cm dlouhý; je šedý na hřbetu a na hrudi; žlutý na břiše; má hranatý ocas; ■ Syn.: *comprachilla*; (DA).

Sin embargo, no toda la fauna se podía traducir. Las excepciones eran, en la mayoría de los casos, los insectos que aparecen en las selvas de Bolivia o Venezuela.

marihuí, m. (← guar. mbarigüí) (1) (Bol): hmyz (*Simulium philippi*); ► dvoukřídlý, až 2 mm dlouhý; je žlutočerný; má žihadlo a živí se sáním krve; Var.: *marigüí*; (DA).

4.3.3 Alimentación

Me he dado cuenta de que casi toda la comida incluye la harina de maíz o plátano. No encontré una sola receta que se pueda traducir al checo, pero para entender mejor de qué tipo de comida se trata siempre puse sus ingredientes. Existe una cantidad abundante de combinaciones de comida hechas de maíz, arroz o plátano.

majado, m. (1) (szArg, Chil): vývar z pšenice a rozdrčené rýže; ► příležitostně se přidává naklepané maso; (RAE). • (2) m. (szArg, Chil): zákusek nebo jídlo připravené z této kukuřice nebo pšenice; (RAE, DA). • (3) (Bol): pokrm; ► rýže s masem, rizoto; (JD, DA). • (4) (Chil): kukuřičná kaše; (JD). • (5) (Kol): polévka z rozdrčeného banánu; (6) (Ekv, Per): pokrm ze zeleného vařeného banánu; ► který se rozemele a smíchá s arašídovou pastou, škvarkami a sádlem, ve kterém se předtím smažili škvarky; ■ Var.: *majau*; (7) adj/subst. (Chil): namočená a rozdrčená pšenice nebo kukuřice; ► používá se v dezertech nebo v dušených pokrmech; (DA).

Aparte de comida, aparecen también bebidas que tampoco conocemos en nuestro país. En el ejemplo abajo me parece interesante que la bebida mencionada tiene muchas variantes, es decir, no se hace de los mismos ingredientes. El lema tiene significado de árbol, bebida refrescante o té con efectos afrodisíacos.

⁶ *Wikipedia* [en línea]. San Francisco: Wikimedia Foundation Inc, 2003. [Consulta: 22.11.2016]. Disponible en: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana

mabí, m. (← arw/karib) (1) (Portor, Dom, Kub; Ven): malý strom *Colubrina reclinata* z čeledi řešetlákovité, s hořkou kůrou; ► až 20 m vysoký; má oranžovohnědou kůru; nazelenalé květy a kulaté plody s třemi semínky; jeho dřevo se používá na výrobu kůlů nebo na palivo; ■ Var.: *maví*; (2) (Portor, Dom; Ven): osvěžující nápoj, který se připravuje ze zkvašené kůry tohoto stromu; ■ Var.: *maví*; (3) (Dom): osvěžující nápoj vyrobený z cukrové třtiny nebo z určitých kořenů; (RAE, MS; DA). • (4) ~ (**maví**) (Par): pikantní osvěžující nápoj; ► připravovaný s nerafinovaným cukrem (*azúcar negra*) a fermentovaný ve vodě; př.: *se detenían ... a tomar un maví en el cafetín*; (5) čaj z kůry stromu stejného jména; sklenička tohoto nápoje; ► má afrodisiatické účinky; (RR).

El léxico de América Latina es tan variado que incluso existen palabras para denominar personas que preparan ese tipo de bebida o tipo de tiendas especiales donde la venden.

mabicería, f., málo použ. (1) (Dom): továrna nebo stánek, kde se prodává nápoj *mabí*; (DA).

mabicero, -ra, m/f. (1) (Dom, Portor): osoba, která vyrábí *mabí*, viz též: *mabisero*; (2) (Dom, Portor): prodavač nápoje *mabí*, viz též: *mabisero*; (DA).

4.3.4 Los campos técnicos

Exceptuando los temas mencionados, a lo largo de la traducción me encontré con temas con los que no tenía ninguna experiencia. Gracias a mi marido, creo que podré acercarme más a la traducción equivalente. Especialmente cuando se trataba de carpintería o albañilería. Se describen ciertas herramientas o actividades especiales. Para aclararlo mejor, me gustaría destacar algunos ejemplos.

machimbrado, m. (1) (Mex, Hond, Nik, Kub, Per, Urug): proces, ve kterém se vyrábí prkno s drážkou na jedné straně a pérkem na druhé, aby se spojily a navzájem do sebe zapadly; (2) (Per, Bol): podlahová krytina sestavená z prkny spojené technikou *machimbre*; (3) (Per, Bol): podlaha obložená prkny spojené technikou *machimbre*; (DA).

martelina, f. (1) (Mex): zednické kladivo; (DA).

martelinar, tr. (1) (Mex): přesekávat zed' zednickým kladivem *martelina*; (DA).

También me gustaría añadir algunos ejemplos relacionados con el deporte, sobre todo de béisbol o fútbol. Estos términos sí que eran más sencillos de traducir, sin embargo, algunas palabras conectadas con el béisbol eran nuevas para mí. Otra vez tengo que tomar en cuenta que el ámbito léxico de América Latina es demasiado amplio. A la vez, lamento que no existan en checo expresiones similares.

mascotear, tr. (1) (Kub, Dom, Ven): chytit míč od házejícího hráče; (DA).

mascoteca, f., málo použ. (1) (Chil): obchod, kde se prodávají zadácké rukavice; (DA).

4.3.5 Otros temas

Es esencial mencionar el campo de prostitución puesto que es muy usado. Llama la atención el uso semántico de estas palabras, es decir, muchos de los términos son coloquiales. También existe una abundante cantidad de expresiones para hablar de droga o de drogadictos. Añadiría a eso también el tema conectado con sexo y violencia. Además, salen muchas expresiones sobre la masculinidad femenina y viceversa. En comparación con fauna y flora, estas palabras eran muy fáciles de traducir porque tenemos en nuestra lengua las mismas expresiones. Ejemplos:

- de la drogadicción

machú, f. (1) (Portor): droga; (DA).

mafufedo, -da, adj. (1) (Hond): zdrogovaný, zkouřený; ■ Syn.: *flipeado*, *topado*; (DA).

- de la prostitución

mabil, m. (1) (Ven): nevěstinec, bordel; (DA).

mabilera, f., lid. (1) (Ven): prostitutka, děvka, viz též: *callejera*; (DA).

- de la masculinidad femenina

machúa, adj., hanl. (1) (Portor): mužatka; (2) (Portor): o ženě, která je schopná vykonávat mužskou práci; (DA).

- de la feminidad masculina

manfloro, adj/m. (1) adj. (Dom): zženštilý, homosexuální; (AM). ● (2) m. (Dom): teplouš, buzerant; (JD).

- de la sexualidad

manfinflear(se), tr/zvrat., lid. (1) (Bol, Chil): masturbovat, onanovat, viz též: *manuelearse*; (DA).

4.4 Palabras procedentes de otras lenguas

El léxico del español americano es también influido por otras lenguas. Mayor influencia se nota de las lenguas indígenas, sobre todo de náhuatl, o del inglés norteamericano. Ejemplos de palabras procedentes de lenguas indígenas:

- de náhuatl
- macegual**, m. (← nah. *macehualli*, „vazal“) [...]
- de quechua
- mamay**, f., venk. (← keč. *mamay*, „má matka“) [...]
- de aimara
- mancancha**, f. (← aim. *manqhancha*) [...]
- de lenguas mayas
- maquech**, m. (← may. *macech*) [...]

Las entradas de inglés son: **mable** (*marble*), **magacín** (*magazine*), **maifrén** (*my friend*), **mailear** (*e-mail*), **machear** (*to match*), **manejador** (*manager*), **mall** (*shopping mall*), **mapeador** (*mop*), etc..

Durante el proceso llegué a conocer muchas expresiones de la lengua checa que desconocía antes, como por ejemplo: *udidlo*, *sedlová hruška*, *zadákové rukavice*, *hajzbába*, *ostruha*, *píce*, *nixtamalizace*, entre otros. A la vez era obligada a aprender varios sinónimos que me ayudaron a ampliar mi vocabulario en checo.

4.5 Las dificultades con la traducción

La traducción es la parte más importante de todo el trabajo. Debo admitir que me costó mucho esfuerzo encontrar todos los equivalentes. Para este tipo de trabajo era necesario conocer muy bien las dos lenguas, el checo y el español. Hice todo lo que estaba en mis manos para conseguir la traducción correcta. Sin embargo, a veces, a pesar de entender literalmente que significan las palabras en DA, me causó problemas escoger el significado adecuado.

Tuve muchos problemas para entender de que se trata. DA define el lema *maceteada* como *<derrota amplia que se inflige al contrario>*. Lo consulté con mi amiga de Venezuela, que me dijo que se trataba simplemente de *<paliza>*. Para asegurarme, lo busqué en DRAE y de verdad me salió la misma definición.

A veces la explicación en DA es demasiado larga, como en el caso de *machín machón*. La definición *<barra de madera o metal apoyada en equilibrio en su punto medio, de forma que quienes se sitúan en sus extremos suben y bajan alternativamente>* al principio empecé a traducir palabra por palabra porque no entendí que es lo que representa en realidad. Sin embargo, mi primera traducción de este lema no tenía sentido, lo que me obligó a pensar más. Buscando los imágenes en *Google*, llegué a la conclusión de que se trata de *<balancín>*. De allí era fácil encontrar el equivalente checo.

machín, [...] m. (16) ~ **machón** (svKol): houpačka; ■ Syn.: *tintibajo*; (DA).

Otros problemas tuve con la traducción de los proverbios. La mayoría son de origen francés. Aunque entendía perfectamente la sabiduría que conllevan, era complicado acordarse de los equivalentes checos. Algunos de ellos creo que sí logré traducir adecuadamente, como en el caso de:

macho, adj/subst. [...] (64) a ~ **dado no le busca colmillo**, (← fr.) (Hond): přísloví: „Darovanému koni na zuby nekoukej.“; ► přijmout darovanou věc bez námitek; (65) ~ **que respinga, chimadura tiene**, (← fr.) (Hond): přísloví: „Potrefená husa nejvíc kejhá.“; ► provinilá osoba, která se snaží ospravedlnit; [...]

Un proverbio, pese a consultarlo con varios amigos, no logré traducirlo. El proverbio es: <*machete en el agua no deja señal*>, lo que deja un mensaje bastante simple. Sin embargo, por no haber encontrado su equivalente, tuve que dejar su significado literal, que indica estar en una relación secreta.

Mi trabajo no consistía en solo traducir nuevos lemas o añadir nuevos significados, sino también tuve que concentrarme mucho en unir los significados existentes. El gran consumidor de tiempo era tomar la decisión correcta, es decir, unir los significados o poner conceptos nuevos. Uno de los ejemplos era el lema *madrinero, -ra*.

madrinero, ra, adj/subst. (1) (Ven): o dobytku: krotké stádo, které se používá k nahánění nebo vedení toho divokého; (RAE). • (2) m. (Ven): čeledín starající se o část stáda hovězího dobytka; viz: *madrina*; (RR). • (3) m. (Arg): nádeník; ► jede před stádem dobytka na klisně, viz též: *madrina*; (4) m. (Ven): dobytek, který slouží jako *madrina*; (MM). • (5) adj. (Ven): o koních: krotký, ochočený; (6) m. (Arg): dělník vedoucí ochočenou klisnu; (JD). • (7) (střVen): osoba nebo zvíře, kteří nahánějí nebo vedou divoké stádo; (DA).

Las palabras en checo *čeledín*, *nádeník* y *dělník* son sinónimos, pero la diferencia en este caso consiste en las actividades que hacen. Cada diccionario lo define de una manera diferente. En DA no se trata solo de un peón, pero también puede ser un animal que guía al ganado bravo.

5. Conclusión

El objetivo principal de mi trabajo consistía en traducir las expresiones propias del español usado en América Latina de *Diccionario de Americanismos*, Lima 2010, al checo. En concreto se trata de los términos que empiezan por la letra *m* y terminan con la palabra *masucho*. Mi otro propósito era añadir nuevos significados a los lemas hechos por otros estudiantes de otros diccionarios y en algunos lugares corregir los errores que había en el documento que recibí al principio. El trabajo final es muy extenso, a pesar de que se trata de la primera parte de la letra *m* de DA.

Con la traducción de americanismos a la lengua checa atribuiré al proyecto dirigido por el profesor Jiří Černý, que se dedica a la publicación de *Španělsko-český slovník amerikanismů*. Se trata de un proyecto muy útil y popular por parte de los estudiantes de la filología hispánica en la Universidad de Palacký en Olomouc.

El trabajo consiste en tres partes. La primera incluye la lista de abreviaturas necesarias para el entendimiento de la estructura de las entradas. Así facilita mejor orientación en la tesina. A continuación sigue la parte práctica, es decir, la traducción de los lemas americanos al checo. El léxico de español americano es muy abundante, por lo tanto, a veces no logré encontrar todos los equivalentes. En este caso tuve que resolverlo con traducción literal. En otro capítulo comenté la metodología usada, junto con la estructura de la organización de los lemas, los temas más tratadas y mis dificultades a la hora de traducir.

Los campos de temas eran variados, lo que me obligó a ampliar mi conocimiento sobre varios tópicos. Sobre todo llegué a conocer la riqueza de fauna y flora que nunca antes había oído. También tuve la oportunidad de comprender la realidad del mundo hispano y compararla con la realidad checa.

Estoy muy contenta de poder participar en este proyecto. Aunque debo admitir que no fue nada fácil para mí porque me he dado cuenta que el trabajo de un traductor necesita mucha dedicación y conocimiento de varios temas. Sin embargo, estoy contenta con el resultado y espero que el trabajo sea útil y práctico para los futuros usuarios del diccionario.

6. Bibliografía

Literatura primaria:

ASOCIACIÓN DE ACADEMIAS DE LA LENGUA ESPAÑOLA. *Diccionario de americanismos*. [en línea] Lima: Santillana, 2010, 2500 pp. Disponible en: <http://lema.rae.es/damer/?key=>

Literatura secundaria:

DUBSKÝ, Josef a kol.: *Velký španělsko-český slovník*. Praha: Academia, 1999.

HUGO, Jan, *Slovník nespisovné češtiny*. Praha: Maxdorf, 2009. ISBN: 978-80-7345-198-1

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario de la Lengua Española*, 23^a ed. [en línea] Madrid: Espasa Calpe, S. A., 2014. Disponible en: <http://dle.rae.es/?id=DgIqVCc>

REAL ACADEMIA ESPAÑOLA: *Diccionario panhispánico de dudas*. [en línea] Madrid: Santillana, 2005. Disponible en: <http://lema.rae.es/dpd/?key=>

INTERNETOVÁ JAZYKOVÁ PŘÍRUČKA [en línea]. Jazyková poradna ÚJČ AV ČR. Disponible en: <http://prirucka.ujc.cas.cz>

Recursos electrónicos:

Atlas zvířat [en línea]. [Consulta: 27.9.2016]. Disponible en: <http://www.atlaszvirat.cz/>

BioLib. [en línea] [Consulta: 1.10.2016]. Disponible en: <http://www.biolib.cz/cz/main/>

Chov zvířat [en línea]. [Consulta: 28.10.2016]. Disponible en: <http://www.chovzvirat.cz/>

KYRAL, Aleš. *Rostliny* [en línea]. [Consulta: 15.11.2016]. Disponible en: <http://www.rostliny.net/>

PLÍŠTIL, Jiří. *Aquatab*. [en línea] [Consulta: 1.10.2016]. Disponible en: <http://www.aquatab.net/>

Příroda [en línea]. [Consulta: 14.10.2016]. Disponible en: <http://www.priroda.cz/>

SLAVÍČEK, Miroslav. *Domácí chov hadů* [en línea]. [Consulta: 12.11.2016]. Disponible en: <http://www.chovamehady.cz/>

VAJBAR, Martin. *Vaše akvarijní informace* [en línea]. [Consulta: 14.11.2016]. Disponible en: <http://www.akvarijni.cz/index.htm>

Wikipedia [en línea]. San Francisco: Wikimedia Foundation Inc, 2003. [Consulta: 22.11.2016]. Disponible en: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hlavní_strana

7. Anotación en checo

Jméno a příjmení autora: Kristina Uhlířová

Název fakulty a katedry: Filozofická fakulta, Katedra romanistiky

Název diplomové práce: Španělsko-český slovník amerikanismů: Písmeno M (m -masucho)

Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Počet znaků: 603 257

Počet stran: 173

Počet zdrojů: 15

Počet příloh: 1 CD

Klíčová slova: Španělsko-český slovník, překlad, Latinská Amerika, americká španělština, Amerikanismy

Abstrakt

Tato diplomová práce se zaměřuje na překlad hesel začínajících písmenem M ze slovníku *Diccionario de Americanismos*, Lima, 2010. Dalším cílem je seřazení a doplnění chybějících údajů, které se k těmto heslům vztahují. Součástí práce je také komentář k překladu, kde popisují přesné postupy při zpracování. Práce by měla být přínosem projektu *Španělsko-český slovník amerikanismů* zpracovaného pod vedením profesora Jiřího Černého.

8. Anotación en inglés

Author: Kristina Uhlířová

Faculty and Department: Philosophical Faculty, Department of Romance Studies

Title of thesis: Spanish-Czech dictionary of Americanisms: Letter M (m-masucho)

Thesis supervisor: prof. PhDr. Jiří Černý, CSc.

Number of characters: 603 257

Number of pages: 173

Number of sources: 15

Number of enclosures: 1 CD

Key words: Spanish-Czech dictionary, translation, Latin America, American Spanish, Americanism

Abstract

This thesis focuses on the translation of entries beginning with the letter M in the dictionary *Diccionario de Americanismos*, Lima, 2010. Another goal is to sort and add missing data, which relate to those terms. The work also includes the translation commentary, which accurately describes the procedure process. The thesis should be beneficial to project *Spanish-Czech Dictionary of Americanisms* led by professor Jiří Černý.